Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Super Digesto veteri. 2]Lectura super secunda parte Digesti veteris

Bartolus <de Saxoferrato>

[Venedig], 6. Feb. 1492/93

[Liber xij]

urn:nbn:de:bsz:31-318397

Visual Library

a r Repetatur. ADDE. Chriſti iuocato ſuffragio: ꝙ ſimilis expoſitio fit ꝑ glo.in rub.j.ſo.ma.⁊ facit ad ea q̄ ibi no.ꝑ bar.⁊ ang. Alex.
b ℭ Stat ꝓprie. ADDE. ꝙ bal.⁊ ēt fulgo. dicūt ꝙ ēt in mutuo ciuili in ſpecta fictione cenſeť repetitio: q2 poſt biēnium fingiť numerationez ꝓceſſiſſe iuxta.l.cū vltra: ⁊.l.in ꝯtctibus. C.de nō nu.pecu. Alex. adde ad h facere qd voluit pe. de ancha. conſilio.cccviij.
c ℭ Generalis. ADDE ꝙ qñq3 videmus ꝯtrium ſuari: q2 nigrū eſt generali⁹ rubro vt patet in auē.vt eccleſia romana colla.ij.⁊ in auē. vt nulluſcere.agri.col.iiij.i gl. in ṽbo oīs. In tātū ſm alex. ꝙ glo. no.in auē.d inceſtis nu. in prin. in ṽbo illicitas: ſed ē in ṽbo ſancim⁹: dicit ꝙ nigrū generaliter loquēs non reſtringiť ꝑ rubricā ſpecialiter loquētem. vñ illa auē. de inceſtiſ nup. q̄ loqtur in nigro de illicitis: nō reſtringitur ad inceſtas nupt. de qbus tñ loqť rubrica ꝙ dic notandū ad ſtatuta. Subdit ēt ꝙ ſi ṽba poſita in nigro eſſent dubia debere declarari ⁊ itelligi ſm rubricaz ſʒ glo.no.in.l. .l.in ṽbo ꝓtorio .C. ne liceat.ter.ꝑuoca. q̄3 ibi no.bal.tu tamē vide gl. in.d. verbo ſancimus ⁊ ibi ange. Et dū ipſe alex. dicit ꝙ cum rubrum eſt generalius nigro nō reſtringiť per nigrum: ſed ſtať rubro ēt ad deciſionem cauſaꝝ quãdo rubrica habet rõnem ꝑfectam ⁊ deciſiuaz allegando Jo.de Imo.in rub.j.de verbo.ob.⁊ pau.de ca. cõſilio.ccc xxxiij.preſens caſus modicam ⁊c̄. Adde ⁊ tu bal.conſilio. cccxvj.i.lib. incipiente an ſtatutum: vbi conſuluit ꝙ ſtāte ſtatuti rubrica ꝙ aſcendentes per lineam femininam nō ſuccedāt extantibus agnatis: lʒ in nigro nihil de deſcendētibus fieret mentio: deſcēdētes excludi tamen debere: cum rubrica eſſet clara: quaz dicit ꝑ tex. habendam: ⁊ ꝯſilio.ccc xxvj. quarto lib. dicit ꝙ proemia ſtatutorum habent vim ſtatuti. allegat in argumentum.ff. de heredi.iſtit.l.fi.

ℭ De rebus creditis ſi certum petatur: ⁊ de certi conditione generali. Rubrica.

g

Loſa continuat rubricam: ad precedentia multum breuiter. Ja. de are. dicit pinguius: ⁊ ſic. Actionum alie in rem: alie in pſonā. De actiōibus in rē: tā vniuerſalib⁹: q̄ꝫ particularib⁹ ⁊ tā ꝑ corpalibus: q̄ꝫ ꝑ icorpalib⁹ dcm̄ ē. ℭ Seqtur videre de perſonalibus actionibus: ⁊ qa actiones pſonales q̄ deſcendūt ex cōtractibus ſunt digniores. Ideo p̄mittit: ⁊ ponit hic generalē Rubricā: de reb⁹ creditis. Verū qa mutuū magis aſſidue iter alios cōtract⁹: ⁊ frequentius celebrať: ideo ſubdiť in rubrica ſi cer.pe. Verū qa ex dictis cōtractib⁹ oriunť actiones: ⁊ iter ceteras certi cōditio eſt generalior. Jō poniť in rubrica. ⁊ de certi cōditione. ⁊ ſic vt videtis: iſta rubrica hʒ tres partes. ℭ Circa iſtā rubricā eſt videndū qd ſit dcm̄ de reb⁹ creditis. Rñ. vt videbitis ſtatim.j.eo.l.i. ℭ Scđo quero qd ſit dictuʒ ſi cer.pe. Glo. exponit ſi certū.i. mutuū petať.i.repetať. Alij dicunt ꝙ illa verba ſi cer.pe. ſunt nomē actionis: vt.j. de tritica.l.i. veritas ē ꝙ nō ſunt nomē actionis. nā ex mutuo oriť certi conditio: vt iſti.q.mo.re cōtra.obli. in prin. nō obſtat.l.i.de tritica. qa ibi factū: ſeu ꝯtractū denotat: nō actionis nomē: vt ibi videbitis.
ℭ Ad illud aūt ꝙ glo. dicit petať.i.repetať a intelligo veꝝ reſpectu generis. nā illud qđ dať in eodē genere repetiť: vt.j.e.l.ij.i prin. ſed reſpectu ſpeciei nō eſt repetere: ſed ꝓpri⁹ petere. petitur enim illud qđ nunq̄ꝫ datū fuit. ℭ Itē expoſitio glo. ꝓcedit in mutuo reali: ⁊ naturali. In mutuo vero ciuili dictio petať ſtat ꝓprie b: vt videbitis.j.eo.l.ij.§.fi. ℭ Tertio quero dr̄ hic de certi cōditione. vtꝝ ſit vna certi cōditio: vel plures .glo.tāgit. hoc examinabo in.l. certi ꝯditio in prin.j.e. hic non expedit: qa nō vidiſtis adhuc aliqd de materia certi conditionis.

ℭ Contenta in hac.l.prima.

ℭ Teſtis iterrogatus ſup articulo: lʒ anteq̄ꝫ reſpōdeat: dicat qualiter itelligit ṽba articuli: vel ſua: nō intelligiť dicere ex̄ articulū: ibi Et hoc facit. Et teſtis iterrogat⁹ qd ē mutuū teneť rñdere, put illud ē facti: nō iuŕ. ibi. Et hoc iduco. itē teſtis iterrogat⁹ ſi tici⁹ eſt diues: vel ſane mētis: ſi reſpōdeat ꝙ ſic: ⁊ d ſciētia iterrogatus reſpōdeat: qa vicinus: vel cōſanguine⁹: ꝓbat. ibi qd de teſte. Et qñ teſtis poſſit reddere rõneʒ dicti ſui ꝑ locū ab auctoritate: ibi Juxta p̄dicta: ⁊ an creditor dicať cui ex dlicto: vel legato debeť ibi q̄ro vtrū ille. Et dictio mox ꝑ cōfeſti accipiť niſi cā ꝯtrarietatiſ vitande: ibi. Puto tñ. Et ſi deiuſſor dr̄ debitor: ibi q̄ro vtꝝ: Et ad ſingulaſ .q.tan Bar.q̄ꝫ Alex. habes additiōes quas diligēter aſpice: nec in alienis lecturis iuenies.

b

Ene eſt Ad cognitionē ſpēꝝ dʒ p̄cedere cognitio gñiſ: ſʒ verbū credēdi: ⁊ ṽbū rei ſunt ṽba generalia: ideo a p̄tore de rebus creditis premittitur in rub. hoc dicit tota lex. Et diuiditur ſic. ℭ Primo cōmendat qōnem. ℭ Scđo rñdet ad eam ⁊ aſſignat rõneʒ. ℭ Tertio rõneʒ ꝓbat ꝑ auctoritatē celſi. ℭ Quarto ſuā rõnem ꝓbat per aliaʒ rõnem. ℭ Quinto ⁊ vltimo ponit qd ſignificet verbum rei. ſcđa ibi: qm̄ igiť. tertia ibi naʒ vt libro primo. quarta ibi: nā cuiuſq3. quinta ibi: rei quoq3. Venio ad caſuʒ in terminis: ſʒ ad euidētiam ſcire debes ꝙ p̄tor fecit olim vnā rubricā que dicebat de rebus creditis. poſt rubricā fecit edcm̄ ſi cer.pe. ⁊ edictuʒ de cōſtituta pecunia: ⁊ de cōmodato: ⁊ de ſimilibus. Queſiuit ergo iuuenis a iuriſcōſulto quare p̄tor p̄miſit rubricā de re.cre. Rñdet iuriſcōſultus laudādo qōnem: ⁊ dicit ꝙ bona qđ eſt: ⁊ bene vtile ē priuſq̄ꝫ ꝑueniamus ad expoſitionē verboꝝ que poſita ſunt in nigro: vt dicam⁹ aliqua de ſignificatione hui⁹ tituli.i. huius rubrice d re.cre. ⁊ ex hoc appebit q̄re eaʒ p̄tor p̄miſit. ℭ Et ſeqtur in textu qm̄ igiť. ℭ Inſtat iuuenis qm̄ igiť hoc eſt bonū ⁊ vtile: dicatis ergo quare p̄tor hoc p̄miſit. Rñdet iuriſcōſultus: qa pretor itēdit ſub hoc titulo tractať multa: ⁊ varia ꝑtinētia ad cōtract⁹ varios: ⁊ diuerſos. Ideo p̄miſit hanc rubricam. de re.cre. q̄ eſt generalis: ⁊ multa cōprehendit.ſ. omnes cōtractus. h.d. ℭ Tu vero q uis vltra itelligere forma iſtam rñſionem ſic.
ℭ Ad cognitionē ſpecieꝝ debet precedere cognitio generiſ: ſed verbū credendi eſt gen⁹: ſeu gñale: iō merito a pretore premittiť qui intēdebat tractare de cōtractibus particulariter. ⁊ ſic vides ꝙ de iſto argumēto nō poniť hic in tex. niſi minor ꝓpoſitio: ⁊ concluſio. maior aūt obmittiť tanq̄ꝫ nota: quā ꝓbabo.j. ℭ Seqtur naʒ vt libro p̄mo ⁊c̄. Inſtat iuuenis querēs dñe iuriſcōſulte que eſt ꝓbatio minoris ꝙ ṽbum credendi ſit generale. Reſpōdet iuriſcōſultus ꝓbo per auctoritatē celſi qui hoc dicit li.i. qōnū.
ℭ Sequiť nam cuiuſq3. Inſtat iuuenis querēs dñe iuriſconſulte ꝓbatio per auctoritatem celſi bona: ſed mihi plus placeret ꝓbatio per rõnē. Reſpōdet iuriſcōſultus: ⁊ ego ꝓbabo per rõnē ⁊ dicit ſic. hoc apparet ex ſignificatiōe vocabuli. naʒ credere dr̄ a credēdo: ⁊ confidēdo: ſeu fideʒ de alio habēdo: ſed in omnib⁹ cōtractibus vbi aliqd debeť nobis: fideʒ habemus de alio: ergo credere dicimur in quolibet cōtractu. ⁊ ſic apparet ꝙ eſt genus. h.d. pro te iuuene. Sʒ tu magis itelligēs forma rõnem ſubtilius. ⁊ ſic. Illud dr̄ eſſe genus quod verificať in qualibet ſui ſpecie: vt.l.ſi quid eaꝝ.§.iteremptū. de le.iij.j. vnde legi.l.inter agnatos. Sed ſic verbū credēdi verificať in quolibet cōtractu ex quo nobis aliquid debeť: quia alienā fidem ſeqmur: ergo patet ꝙ verbuʒ credēdi eſt generale. hoc dicit.
ℭ Sequiť rei quoq3. Inſtat querēs: dñe: bene ꝓbaſtis ꝙ ṽbum credendi eſt generale: ſed rubrica dicit. de re.cre. quid ſignificať per hāc dictioneʒ rebus: nō dixiſtis: placeat igiť hoc dicere. reſpondet iuriſcōſultus ꝙ rei appellatio eſt generalis: ⁊ omnia cōtinet: ⁊ hoc eſt notū: merito igiť hoc verbū rei: vt generale pretor elegit: ⁊ poſuit in rubrica. h.d. mō hētis expoſituʒ qd velit dicere. de re.cre. ℭ Notetis vos iuuenes breuiter p̄mo ꝙ rubrica dʒ eē gñalis c ad nigrū.
ℭ Scđo no. ꝙ licitū ē argueŕ ex ṽbis rubrice ⁊ ordīe eaꝝ: ꝑ hoc.j. re.amo.l.itaq3: aliaſ icipit idē labeo: ⁊.C.ne fidei.do.dē.i gl.ma.rubrice d

d ℭ Rubrice. ADDE. gl.fi. in fi.l.i.C.ſi ex falſ. inſtru.⁊ quidam libri in l.i.§.ꝙ quiſ q̄ʒ iur.⁊ gl. in .l.i.C. de profeſ.qui.i vrbe cōſtā. li.xij.⁊ gl.in .l. nō iccirco.§.de iudi.⁊ glo. de peni.diſtin. .i.§. hec aūt ṽba: ⁊ an rubrice poſſint allegari vide late io. de Imo. in rubrica .j. de verbo. obli.ro.in.l. ſtipulatiōes non diuiduntur in.x xxij. col. eo. tit. Archi. ⁊ abb. in proemio ad comentum de creti.glo.in proemio ſexti in verbo tituliſ. ſpec. ⁊ Jo.an. i titu.de diſputa.§.fi.in fi. ⁊ poſui proxima additi. cui adde bal.etiaʒ cōſilio.ccxx.li. tertio.

Tertio no. ꝙ credere creditor ⁊ ſimilia dicunť a credendo ſeu fidem habẽdo. Ultimo no. ꝙ verbum rei[a] eſt generale: vt. ĵ. de ver. ſigni. l. rei. ¶ Ueniamus ad declarationẽ legis: dr̄ hic bene eſt: alias ẽ in tex. lr̄a ex re. alias e re. que iſtarum lr̄arum ſit verior. reſpondeo quelibet pōt eſſe bona: tamẽ lr̄a Piſana eſt here. ⁊ tunc dicit gl. ꝙ debet exponi here eſt. i. herile eſt ⁊ dominabile: qa ad dn̄m doctorem ſpectat declarare. vide glo. que icipit alias: iſta expoſitio lʒ ſit bona nō tamen eſt neceſſaria. nam dictio e eſt ꝑpoſitio: ⁊ idem ſignificat quod dictio ex. Unde cum dr̄ e re. i. ex re eſt: nec eſt neceſſe ꝙ exponamus ex re. i. ex vtilitate: ſed lr̄a ſtat proprie ex re eſt: quaſi dicat ex materia noſtra eſt: ⁊ non extra materiam eſt: vel nō extraneum eſt tractare de ſignificato ⁊c. ¶ Et hoc facit ad q̄ōnẽ de teſte qui iterrogatus ſuper articulo anteq̄ reſpōdeat dicit qualiter ipſe intelligit verba articuli: vel dicit qualiter itelligit verba ſua: vt iſta nō intelligãtur dicta extra[b] articulum. ex re enim eſt nō extraneum: vt hic videtis. ¶ Preterea dr̄ hic prius q̄ ad verboꝝ iterpretationem veniamus aliqua de ſignificatione ti. dicamus: ⁊ ſic alius titulus: ⁊ alia erant verba exponẽda poſt ti. ¶ Quero ergo que erant illa: reſpōdeo due ſunt opi. in gl. Una ꝙ verba ti. ſiue rubrice prius exponenda erant q̄ illa verba de rebus creditis. ſ. verba nigri que poſt ti. exponẽda veniebant: ⁊ erãt quedaʒ verba pretoris qui fecit edictum de re. cre. Unde ſicut rubrica erat de re. cre. ita edictum erat de re. cre. ⁊ hoc ponitur in prima glo. dum ponit caſum vide glo. Alij dicunt ꝙ eodeʒ modo verba rubrice erant de re. cre. verba aũt edicti que veniebant poſtea exponenda erant ſi cer. pe. ⁊ hoc in glo. ij. ⁊ etiam in glo. iij. ⁊ ſm̄ hanc lectu. poſui vobis caſuʒ. ¶ Ueniamus ad ſcd̄am parteʒ ⁊ hic pro declaratione tex. quero: hic dicit ꝙ pretor multa ſub hoc titulo iſeruit. In rubrica noſtra habemus triplicem ti. ſ. de re. cre. ſi cer. pe. ⁊ de certi cōdictiõe de quo iſtoruʒ ti. iuriſcōſultus tractat hic. Quidam dicunt ꝙ loquiť hic de illo generali ti. de re. cre. ⁊ iſta placʒ mihi: vt patet ex lr̄a ⁊ rationibus ſuis: ſub quo ti. tanq̄ generali comprehenduntur oīa ſpecialia vſqʒ ad ti. de pigno. Alij dicunt ꝙ hic tractat de illo ti. ſi cer. peta. ⁊ ſm̄ hoc debet exponi ſub hoc ti. i. poſt hunc ti. quia ti. ſi cer. pe. nō eſt generalis vt ſub eo alios cōtractus ꝯprehẽdat. Iſtas duas lec. ponit gl. ſup ṽbo varios: ⁊ ſup ṽbo titulo: quas vide. ¶ Quero in hac pte iuriſcōſultus obmittit maiorẽ ꝓpoſitioneʒ tanq̄ de ſe notã q̄ eſt talis: ad cognitionem ſpecierum dʒ precedere cognitio generiſ: quomodo ꝓbatur iſta maior ꝓpoſitio?

a ¶ Rei. ADDE aliqua notabiliter dicta p Gui. de cu. Bal. Ang. ĵ. de ſtatu. hoīuʒ. l. i. vbi querunt an in diſpoſitiõe: vel cõceſ. reꝝ veniat nomina debitoꝝ ⁊ homines: ⁊ de ſignificato hui⁹ dictiõis rei. vide archi. xl. di. c. ſi ante. Et an aliud ſit in diſpoſi. facta ſub noīe bonoꝝ q̄ʒ ſub noīe rerum. vide. l. ſi. cum glo. ĵ. de vſufruc. le. quã Bar. ibi reputat ſingularem. tu adde appel. rei quid veniat Bal. cōſilio cccc⁊xi. tertõ lib. ⁊ an appel. omniuʒ bonorum: ⁊ iuriuʒ datorum in dotem per mulierem marito veniat iuſ patronatus per eundem Bal. cōſilio primo. v. li. ⁊ ſi quis legat vſufructum bonorum ſuoruʒ intelligatur legare vſumfructum nominum ⁊ pecunias debentiuʒ ſm̄ Bal. cōſilio cij. primo li. qui allegat tex. no. in. l. i. C. de vſufruc.

b ¶ Extra. ADDE Bar. idem dicentem in. l. ſi duo. §. idem iulia. ĵ. de iureiuran. ſpec. ⁊ Jo. an. in ti. de teſte. §. i. ver. item ꝙ depoſuit. ⁊ facit ſecũdũ pau. de ca. hic in addi. ꝙ quãdo digreſſio non eſt omnino impertinẽs admittiť: vt eſt tex. cum glo. in. l. iaʒ dubitari. ĵ. de heredi. inſtit. Incipit glo. vt ipſe dicit nō ſine cauſa: tu adde vltra ea que habenť per Alex. cō ſilijs ſuis: ꝙ Bal. cōſilio cxxiij. incipiente Factuʒ ſic proponiť ſcd̄o li. dicit ꝙ ſi articuli non ſunt ꝑfecte cōpoſiti teſtiſ tamẽ plene dicit de his que ad cãm faciunt valet teſtimonium: q: debent teſtes dicere pro vtraqʒ parte que nouerint. auc. ſed iudex. C. de epiſco. ⁊ cleri. alle. ſpec. in ti. de teſte. §. i. adducit ẽt ꝙ nō refert an teſtis dicat veritatem a ſe: an vero interrogatus. l. ſi duobus. §. i. de codicillis. ⁊ teſtis ſuper omnibus que ad cãm faciunt videť inductus. C. de agri. ⁊ cẽſi. l. cum ſcimus. nec dãdo articulos videtur qs renunciare ſi teſtes proferãt ſuper generalitate cauſe. alle. no. p Inno. in. c. paſtoralis. de excep. nec interrogare teſtem extra capitulum eſt ꝓhibitum cũ nō ſit contra ius: vt. ĵ. ꝙ me. cau. l. ſi. ⁊. C. de ꝯdi. inde. l. elegãter. §. pe. ⁊ de iterdi. ⁊ relega. l. relegatoꝝ. §. ad tempus. Latius aliquãtulum ibi vide. ⁊ inquãtum Alex. refert Pau. de ca. ad. q. ꝙ verba ſtatutoꝝ debeant intelligi plane ⁊c. adde eundeʒ Alex. conſilio. cxxxvj. ſcd̄o li. ⁊ q̄d voluit Bal. cōſilio. xij. quarto li.

Reſpondeo primo probať per tex. ĵ. de iuſti. ⁊ iu. l. i. in prin. vbi volens ſcire iura particulariter ante omnia debet ſcire quid ſit ius in genere. ſcd̄o hoc probo ad ſenſum. nam non poſſes ſcire vtrũ ticius ſit homo: niſi prius ſcires quid eſt homo in genere. ¶ Et hoc induco ad q̄ōnẽ vos ſcitis ꝙ de conſuetudine: ⁊ etiam hodie de iure eſt ꝙ pars cōtra quã articuli producuntur ⁊ teſtes facit iterrogatoria: que ſi ſunt incōgrua refrenantur ſeu reſecãtur per iudicem: vt in. c. preſentiuʒ. cum gl. de teſti. in. vj. facit quod no. C. de teſti. l. teſtium. Pone ergo ꝙ ille qui facit iterrogatoria dicit ſic[c]: ſi teſtis dicit ꝙ vidit mutuari: iterrogetur quid eſt mutuuʒ. an iſtud interrogatoriuʒ admittatur: hic videtur caſus ꝙ ſic: nō eni pōt deponere teſtis de iſto mutuo ſpeciali: niſi intelligat quid ſit mutuum in genere: vt hic: ⁊. d. l. i. in prin. de iuſti. ⁊ iu. ⁊ hoc puto verum: niſi ex alijs dictis deprehendereť teſtem intelligere. De eo enim quod ſemel declarauit nō eſt interrogandus iterum: vt no. in. l. ij. §. quod obſeruari. C. de iura. calũ. ¶ Sed dices tu. iſtud eſt cōtra. l. que dicit ꝙ poſitioni iuris nō eſt rn̄dendũ: vt. l. ornamentoꝝ. ff. de au. ⁊ ar. le. ⁊ no. in. l. ij. ĵ. de confeſ. in glo. Reſpondeo illa iura loquuntur in parte que ad hoc interrogatur: vt releuet ab onere probãdi aduerſarium: ſed cum ius ſit certuʒ nō eget probatione: vt. l. ij. ĵ. de iu. ⁊ facti. igno. merito de iure nō debet fieri interrogatio: ſecus in teſte: naʒ teſtis iterrogať vt iudiceʒ certũ reddat: ſʒ nō pōt facere certum iudicem: niſi verba que profert itelligat: ergo ⁊c. Uel aliter ⁊ melius dico ꝙ iſta interrogatio que ſit teſti: quid eſt mutuum: nō eſt iuris: non enim iudex intendit ab eo inquirere quid ius vult de mutuo: ſed qualiter ipſe intelligat hoc verbum mutuum: ⁊ iſtud eſt facti: ergo cum ſit facti ⁊ nō iuris: poterit interrogari: ⁊ iō puto ꝙ non ſit neceſſe ꝙ teſtis interrogatus de his ponat diffinitionem p verba iuris: ſed ſufficit ꝙ ponat verba facti ex quo ius illud reſultet ſicut dicimus in poſſeſſione: vt. l. ſtipulatio iſta §. hi quoqʒ. de verbo. ob. ¶ Tertio quero. vos habetis hic ꝙ iuriſconſultus reddendo rōnem ſui dicti ſolum ponit minorem propoſitionem ⁊ maiorem obmittit. ¶ Quero quid in teſte q reddẽdo rōnem ſui dicti obmittit maiorem ꝓpoſitionem ⁊ ponit minorẽ: an cōcludat: pono in terminis. Interrogať teſtis ſi ticius ẽ diues vel ſi eſt ſan⁹ mẽte: vel ſi ẽ bone ꝯditionis. Rn̄det ꝙ ſic. Interrogat⁹ de cã ſcientie. rn̄det qa ſum ſuus vicinus[d]: vel ſuus cōſanguineus. dico ꝙ rō iſta concludit: hic enim ponit minorem: ⁊ obmittit maiorem: tanq̄ per ſe notaʒ: ⁊ a iure ꝓbatam: caſus eſt hic: ⁊ in multis partibus iuris

c ¶ Dicit ſic. ADDE ſpec. in ti. de notorio crimine. §. ſi. ver. ſi teſtes p ducantur. ⁊ in ti. de teſte. §. iaʒ de iterrogatorijs. ver. item ſuper tertio genere. cum duobus ver. ſequẽ. ⁊ ibi Bal. in additi. Bar. in. l. ſtipu. iſta. §. hec quoqʒ. ĵ. de verbo. ob. ⁊ cōiter doc. hic tranſeunt cum Bar. excepto Sali. ⁊ Ro. vt refert Alex. cui adde ꝙ Bal. ꝯſilio. cclxxxv. quarto lib. incipiente Sup primo puncto. dicit ꝙ teſtis habens ſciẽtiam iuris ⁊ facti probat ea quẽ ſunt iur. ⁊ ideo ſi teſtis dicat ꝙ vidit primo patrem deinde filiũ poſſidere: ꝓbabit ꝙ poſſederit tanq̄ʒ rem hereditariam ſcd̄ʒ ipſum. Et ꝙ teſtis deponẽs ſup his que ſunt iuris nō ꝓbet niſi rōeʒ reddat ẽt nō interrogatus facti corporeo ſenſui imediate perceptibilis: voluit bal. cōſilio. cliij primo lib. icipiẽte Thema. Pau. de ca. conſilio. clxxix.

d ¶ Uicin⁹. ADDE p⁹ multa ꝙ Alex. trãſit cum opi. ꝙ illa que cōiter accidũt: ſeu a iure ꝓſumunť: ꝓbantur p vicinos ⁊ cōſanguineos dicẽtes ſcio q: vicinus: alias ſecus. ⁊ eãdeʒ opi. tenet eī⁹ conſilio. lxxx. ſecundo li. de quo vide ẽt p eundeʒ cōſilio. li. i. libro. Et ad ꝑdicta vide Bal. conſilio. cxxix. tertio li. icipiẽte Preſuppoſito ſtatuto papie: vbi videť tenere ꝙ ſi qs inducat laboratoreſ ad incidẽduʒ aliq̄d nemus q̄d nō ſit ſuũ ⁊ laboratores ſint vicini ꝙ poſſint accuſari de turbata poſſeſſione: allegat Bar. hic tanq̄ʒ ſcientes facta vicini. q̄d dictum eſt ponderãdum. Et dum Alex. in ſi. vj. col. dicit teſtem nō probare ſi dicat ſe ita opinari. adde ꝙ ſi teſtis dicat: videre meo ſic eſt: ⁊ ſubiungat ſciẽtiã viſus: probat quatenus verba teſtis patiunť: q: rō magis q̄ʒ dictuʒ attenditur ſm̄ Bal. cōſilio. clxxxv. iiij. li. i q̄ʒtũ tãgit d dicto Bal. i. c. ſi. de iur. calum. Adde notabiliter eundeʒ Bal. cōſilio. clxxxi. primo li. icipiente Item ꝙ ticius. vbi dicit ꝙ ſi capitulatum eſt ꝙ iam. xxx. annis ticius deceſſit: ⁊ teſtes ſuper hoc inducti dixerunt vera eſſe contenta in capitulo. Interrogati de ſcientia. dicant q: fuerunt preſentes ⁊ morti ⁊ ſepulture. Et alter coꝝ ſubdat ꝙ habet filium natum eo anno quo is

iuris vbi iuriſcõſultus ſimile facit. Forma ergo
rõnem teſtis ſic:vicini ⁊ conſanguinei ſciunt fa
cta vicinoꝝ ⁊ cõiunctoꝝ:⁊ hoc a iure preſumit
vnde iſta maior eſt ꝑ ſe nota. De cõſanguineis
probatur in.l.octaui.j. vnde cogna.⁊.C. de in
inte.reſti.l.de tutela. De vicinis probatur in.l.
ſi ita.in fi.de fun.inſtru.⁊.ſ. de his qui ſunt ſui
vel ali.iu.l. filiuꝫ.⁊ extra de preſump.c.quoſdã
⁊.c.ſe.⁊ de pur.cano.c.cum dilectus.el picolo.
ſed ego teſtis ſum vicinus vel cõſanguineus.er
go ⁊c̃. ¶ Cõtra hanc deciſionem op. fortiter.
dictum teſtis debet cõcludere neceſſario: alias
nõ probat:vt.l.nõ hoc.C. vnde cogna. ⁊ extra
de proba.c.in preſentia.ſed hic non probat de
neceſſitate:quia põt eſſe vicinus:vel cõſangui-
neus: ⁊ tamẽ ignorare:ergo ⁊c̃. Rñdeo dictuꝫ
teſtis debet cõcludere neceſſario vel preſumpti
ue ex preſumptione iuris tali que ad condẽna-
tionem ſufficiat.hoc apparet in probando do-
lo:vbi dolus non põt probari neceſſario: vt in
.l.dolum .C.de dolo. ſed ꝙ vicinus ⁊ cõſangui
neus ſciat:eſt preſumptio iuris talis que ad cõ-
dẽnationem ſufficit:vt dictis legibus: ergo ⁊c̃.
¶ Item op.rõ teſtis debet concludere per ali-
quem ſenſum corporeũ:vt per viſum: vel tactũ
⁊ ſimilia:vt.l.teſtium.C.de teſti.⁊.j.de teſta.l.q
teſtamẽto.in fi.ꝯiuncta.l.i.in prin.j.de his que
in teſta.delen.⁊ per Inno.in.c.cum cãm. extra
de teſti.ſed iſta rõ quia ſum vicinus:vel conſan-
guineus non cõcludit per aliquẽ ſenſum corpo
reum:ergo nõ eſt bona rõ. Rñdeo ꝙ dictum te
ſtis debet cõcludere per aliquẽ ſenſum corpore
um: cõcedo. ſed cuꝫ dr̃ hic nõ redditur rõ ꝑ ali
quem ſenſum corporeum: iſtam nego.lꝫ eniꝫ in
rõe iſta nõ exprimatur ſenſus corporeus: tamẽ
exprimit id per quod ad ſenſum corporeum iu
ris preſumptione deuenit:quia eſt preſumptio
ꝙ vicinus ⁊ cõſanguineus ſciat cõditionem vi-
cinoꝝ ⁊ cõiunctoruꝫ:quia aſſiduam cõuerſatio
nem habent:⁊ ſic vident actus eoꝝ:vnde deue
nitur ad ſenſum corporeũ. hoc probant iura ⁊
capitula.ſ.alle.Sꝫ ſi teſtis diceret ſe vidiſſe ali-
quem dñm talis fundi:iſtud dñium non põt vi
deri:qa eſt qd iuris:nec aliquo ſenſu corporeo
ꝑcipit ſꝫ ꝑcipit iudicio intellect⁹:nec ius ex iſtiſ
verbis aliqd preſumit per quod ad actum cor-
poreum reducatur:merito ergo nõ probat. ita
loquunt verba Inno.in.d.c.cum cãm. ¶ Que
ro .dr̃ hic omnes enim ꝯtractus complectit:an
ſub hoc ti. complectatur fideiuſſio? videtur ꝙ
nõ quia ti. de fideiuſſo.nõ eſt ſub hoc ti.ſed eſt
in alia parte.ff.ſ.in.vij.parte.l.ij.§.vij.C. de ve.
iu.enu. In cõtrarium videtur iſta lr̃a que dicit
omnes cõtractus ⁊c̃.So.dico ꝙ verbum credẽ
di complectitur obligationẽ fideiuſſoris:vt hic
dum dicit omnes cõtractus:ſed ſub hoc ti.pre
tor nõ poſuit: nec eniꝫ dicit tex.ꝙ pretor poſue
rit omnes cõtract⁹ ſub hoc ti.ſed ꝙ poſuit quoſ
dam lꝫ omnes comprehẽdat: ſic etiam nõ po-
ſuit ſub hoc ti.materiaꝫ de verb.obli.lꝫ ſub hoc
vocabulo credendi comprehẽdatur:vt.j.l.pro
xima.§.fi. Quidam tamẽ dicũt:vt Guil. de cu.
ꝙ de contractu fideiuſſoris poſuit.j.in ti.man.
quod nõ placet.naꝫ ti.man.loquitur de obliga
tione que oritur iter fideiuſſorem:⁊ eum ꝓ quo
fideiuſſit.queſtio noſtra loquitur de obligatio
ne:que oritur inter fideiuſſorem ⁊ creditoreꝫ.
an autem fideiuſſor dicatur debitor .j. dicam.
¶ Veniamus ad tertiam partem ibi nam vt
⁊c̃. hic habetis locum ab auctoritate: quia iu-
riſconſultus probat dicta ſua per auctoritatem

deceſſit lꝫ d
tempore ni-
hil dicãt: tñ
illud ꝓbant
q: cum dixe
runt uera eẽ
contenta in
capitulo:ne
ceſſario in-
cludũt tpꝰ.
⁊ dum ſub-
dit ꝙ natus
ẽ fili⁹: illud
videt repeti
tum. latius
aliquãtuluꝫ
ibi vide Et
iquãtũ alex.
in.vij.colũ.
tangit an p̃-
ſentia teſtis
ꝓſupponat
ſcientiam:
Adde Bal.
notabiliter
ꝯſilio.ccccxi
incipiente
Quidã noie
A. tertio li.
ubi limitatõ
nẽ hẽbis ad
Bar. in.l.i.
d aucto. tu.
⁊ ibi ponit
an teſtis ꝓ-
bet qui apo
diſſe ſe ſub-
ſcripſit hoc
mõ: ego A.
ſupraſcript⁹
interfui ad
p̃dicta ⁊ me
ſubſcripſi: d
inde exami-
natus dicat
ꝙ dictã apo
diſſaꝫ nõ vi
dit ſcribi: ſꝫ
tñ audiuit
ꝙ debitor
cõfitebatur
eſſe ſcriptaꝫ
mãu ſua. di
cat ẽt ꝙ nõ
vidit nume
rare dena-
rios cũ apo
diſſa cõtine
ret depoſi-
tũ.ibiqꝫ de-
clarat q: di-
xit interfui
an includat
ſciẽtiam. Et
in quantum
Alex.in.vij
col.tãgit de

celſi. Sꝫ cõtra hoc facit quia auctoritas docto-
ris lꝫ ſit probabilis nõ eſt neceſſaria:vt.l.i.C.de
ꝓfeſ.⁊ me.qui in vr.cõſtan.li.xij. no.C. de legi.
.l.i.⁊.ſ.de legi.l.ſi de interp̃tatione. So. illa iu
ra loquuntur de doctore ſimplici: ſed celſus de
quo hic loqtur:erat doctor ⁊ iuriſcõſultus qui
habebat p̃tãtem cõdendi legem. vnde ⁊ eius i-
terp̃tatio cum ſit neceſſaria ſicut interp̃tatio p̃n
cipis.inſti.de iu.natu.§.rñſa.ideo merito potu
it allegari. ¶ Pro cuius declaratiõe debes ſci
re ꝙ quedam ſunt ſcripta ſeu auctoritates ap-
probate ab imperatore: vel ſũmo pontifice. ⁊
iſte probãt ⁊ concludũt neceſſario:vt hic.⁊.l.le
ges.la.i.C.de legi.⁊ iſta ſcripta approbata po-
nuntur.xvj.di.per to.⁊ etiaꝫ.xx.di.per to. Que-
dam ſunt ſcripta per ſummũ põtificem vel p̃n-
cipem nec approbata nec reprobata:⁊ iſta ſunt
duplicis generis. Quedam ſunt ſcripture enũ-
ciatiue alias recitatiue: vt libri hiſtoriales: cro
nice ⁊ ſimilia:⁊ iſtis ſi a noſtris antiquis credi-
tum videmus: ⁊ nos etiã debemus credere ſi-
cut alijs antiquis ſcripturis.vt extra de proba.
.c.cum cãm.⁊ ibi per glo.⁊ facit.j. de proba.l.
cenſus.⁊ ibi no. Quedam ſunt ſcripture que ꝓ
cedunt diſponẽdo ⁊ determinãdo non enũciã-
do:⁊ in his aduertẽdum quid ſeruant ſtudia.
Quedam enim ſcripture tanꝙ auctẽtice in ſtu-
dijs reputãtur vt dicta Ariſtotelis ypocratis ⁊
ſimilium:que tanꝙ ſcripture auctentice in ſtu-
dijs ſeruãtur:⁊ iſtis eſt ſtãdum:vt.l.ſeptimo.ſ.
de ſta.ho.⁊.j.de ſolu.l.ſi pater. Quedam ſunt
ſcripture que a ſtudijs non approbant: niſi ꝓ-
bentur per rõnem:⁊ iſte dicũtur magiſtrales ꝓ-
bationes nõ tñ neceſſarie:vt in.d.l.i.C.de legi.
⁊.l.ſi de interp̃tatione.ff.de legi.iſtis qdem nõ
eſt ſtandũ ſi cõtrarium videret:⁊ niſi quatenus
neceſſario cõcluderent. ¶ Iuxta p̃dicta quero
vtrum teſtis poſſit reddere rõnem dicti ſui ꝑ lo
cum ab auctoritate[a]: Rñdeo breuiter: q̃daꝫ eſt
auctoritas generalis ⁊ publica:⁊ in iſtis nunꝙ
põt reddere rõnem dicti ſui ita ꝙ ꝓbet ꝑ locuꝫ
ab auctoritate. Si enim teſtis diceret xp̃m natũ
eſſe ſub Octauiano auguſto:interrogatus quõ
ſcit rñdet quia hoc dr̃ in ſancto euangelio.dcĩ
teſtis nõ ꝓbat. hñ tñ eſt verũ ꝙ euãgeliũ hoc ꝓ
bat ⁊ ex euãgelio probat:non aũt hoc probat
qa teſtis dixit. Iſtis eni ſcripturis publicis ⁊ cõ
munibus ⁊ approbatis nõ eſt adhibẽda fides
niſi quatenus ipſa ſcriptura oſtendat: vt.l.i.C.
de mã.prin.⁊ in auc̃.de colla.§.eos.el.i. Et idẽ
dico ſi eſſet auctoritas publica nõ cõis: puta pu
blicum inſtr̃m. Si enim teſtis dicit ticiũ mutua-
ſe ſeyo centuꝫ:iterrogatus quõ ſcit: rñdet quia
vidi publicum inſtrumẽtum in quo hoc cõtine-
bat:certe hic nõ probat niſi oſtendat publicuꝫ
inſtrumentũ:vt in auc̃.ſi qs in aliquo documẽ-
to.C.de eden. vel niſi oſtẽdatur tñ qꝺ perinde
habeatur acſi publicum inſtrumẽtum oſtende-
ret:vt puta quia ꝓbatur inſtrumentũ deperdi-
tum:⁊ eius tenor probat per viros bonos ido
neos ⁊ peritos.vt ex̃ de priuil.c.cum olim.el.i.
facit qꝺ no.C.de fi.inſtru.l.ſicut:⁊.l.fi. ⁊ tũc te-
ſtis ille nõ probat factum qꝺ continet in inſtru
mento:ſed probat inſtrumentũ:⁊ inſtrumentũ
probat factum. Quedã eſt auctoritas priuata:
⁊ iſta qñqꝫ ẽ priuata auctoritas ipſius teſtis te-
ſtificãtis:⁊ tunc ꝓbat dictum ſuum ꝑ locum ab
auctoritate:exẽpluꝫ:teſtis iterrogat⁹ ſi ſempro
nius fecit tale inſtrumentũ tali menſe tali anno
tali die: dixit ꝙ ſic.iterrogatus quomodo ſcit.
rñdit quia vidit ſcripturã manu eius factaꝫ ⁊ ꝑ

occiſo a plu
ribus ⁊ ne-
ſcitur qs ſit
an oẽs tene
antur. adde
deciſionem
ſpec.in ti.de
homi.v. ſed
pone quattu
or.quã deci
ſionẽ ſeqtur
Bal.cõſilio
.lxxi. qnto
li. Et in quã
tuꝫ tãgit an
auctoritateſ
ꝓbent adde
Fely.i.c.ij.
i vlti.⁊ pen.
col. vbi ple-
ne extra de
reſcrip. per
Ang.cõſilio
cclxxv.pau
de ca.conſi-
lio.cxxvj.⁊
.cccxxvj. Et
inquantum
alle.cal. cõſi
lio.xxx.an.l.
moſaice ſta-
ri debeat ꝗ
ad iudeos i
ſucceſ.ab in
teſtato.qua-
tenus diſcre
pat a.l.ciui-
li.adde bar
ba. conſilio
xv.ſcdo lib.
vbi põit an
iudea poſſit
eſſe tutrix fi
lioꝝ. Et in
quãtum idẽ
Alex.tangit
an ſcripture
in marmori
b⁹ ſculpte ꝓ
bent: adde
Bal.cõſilio
.ccccxlv.in-
cipiente An
patronat⁹ ec
cleſie. quar-
to libro.
a ¶ Ab auc-
toritate.
ADDE
Ang.cõſilio
.cclxxv.

pter illam ſcripturā de hoc recordaꝛ: tunc opti me ꝓbat: vt. l. iubemus. C. de teſta. ⁊ l. ſi quis ex ſignatoribus. ĵ. queād. teſta. ape. Quedam eſt auctoritas priuata nō ipſius teſtis: ſed alterius: vt puta iterrogatus teſtis quō ſcit: rn̄det ꝙ audiuit a tali antiquo q̄ erat homo magne auctoritatis. ⁊ ſimilia. certe hoc regulariter nō ꝓbat niſi in ᵃcaſu. l. ſi arbiter. ĵ. de ꝓba. ⁊ l. ij. §. idēꝫ labeo. el. ij. ĵ. de aqua plu. ar. ⁊ ex̄ de teſti. c. lꝫ. ⁊ c. quotiens. e. ti. ¶ Procedo vlterius. hic dr̄ ꝙ credēdi appellatio ē generalis. Cōtra. C. ſi aduer. credi. l. i. So. lꝫ credendi appellatio ſit generalis tamē ibi accipiꝛ pro ſpecie quadā crediti. ſ. pro mutuo. nec eſt abſonū ꝙ genus ponaꝛ pro ſpecie. ¶ Ultimo op. ⁊ videꝛ ꝙ ſub hoc ti. nō comprehēdaꝛ ti. de pigno. quia illa eſt pars ꝑ ſe ab iſta. vt ꝓbatur ex diuiſione quā fecit Imperator i. l. ij. C. de ve. iu. enu. Sol. exponit glo. de pigno. i. de pigno. acti. ¶ Ueniamus ad q̄rtam partem. hic dr̄ ꝙ verbum credēdi dr̄ a credēdo ſeu cōfidendo in aliuꝫ ſeu de alio. ¶ Quero vtrū ille cui debeꝛ ex delicto vel legato dicaꝛ creditor? hic vr̄ tex. ꝙ n̄. nā ego cui tu ſubtraxiſti aliqd nō hēo fideꝫ de te imo cōtra volūtateꝫ meā feciſti. Idē ſi bona mea deduxiſti. ⁊ ideꝫ ſi ex legato mihi teneris ad aliqd: qa nō poſſuꝫ dici creditor: qa n̄ credidi: nec ꝯfidi de te. In cōtrariū ē tex. i. l. ſi cui: ⁊ l. creditores. ⁊ ibi glo. ĵ. ō ꝟ. ſi. ⁊ in. l. is cui. ff. de ac. ⁊ ob. Dicebat Ja. bu. ꝙ iſpecto cōi vſu loquēdi ſm̄ quē creditor dr̄ reſpectiue ad eum q̄ eſt debitor: hic pōt dici creditor: vt in. l. ꝯtraria. ſed inſpecta alluſione ᵇ ſeu ſignificatione vocabuli non diciꝛ creditor vt hic. Tu dicas qn̄ tractamus de ſignificatione vocabuli ſtamus alluſioni ſeu ſignificationi vocabuli: niſi diffinitio ſeu auctoritas ſit in ꝯtrariuꝫ: vt videbitis. ĵ. l. ꝓxima. §. appellata. ſed in ꝓpoſito nos habemus ꝙ verbum credere ſeu res credita dr̄ a credendo ſeu cōfidendo. ⁊ de hoc nō habemus auctoritatē in cōtrarium. ⁊ ideo dico ꝙ lꝫ tu tenearis mihi ad rem ſubtractā vel legataꝫ: illa res non pōt dici credita qa repugnat alluſio vocabuli vt hic. Nec ob. l. ſi cui. ⁊ l. creditores. quia fateor ꝙ verbum creditor ſumiꝛ largius reſpectiue ad debitorem ꝓ omni eo cui aliquid debeꝛ. ſed verbū creditus ta. tū̄. ſtat in ſua ſignificatione vt hic. ⁊ ideo verba legis vel ſtatuti ſunt diligēter iſpicienda ſi faciūt mētioneꝫ de creditore: vt in ti. de his que in frau. cre. tūc comprehēdit omnes q̄bus aliquid debeꝛ. ſi vero faciūt mētioneꝫ de re credita: ꝑ iſtud verbūꝫ credita: eſt neceſſe ꝙ precedat cōtractus ꝑ quē fidem alterius ſequamur. alias non diceretur res credita vt hic. ¶ Dr̄ hic in tex. mox recepturi. quero vtrum ille cui ꝓmittiꝛ pecunia in dieꝫ vel ſub ꝯditōe dicaꝛ creditor? vr̄ ꝙ nō. qa nō ē mox receptur⁹ vt lr̄a h. d. In ꝯtrariū vr̄. d. l. creditores. ō ꝟ. ſi. l. is cui. de ac. ⁊ ob. So. dico ꝙ creditor ē: vt in. l. ꝯtraria: nō tn̄ ꝓprieᶜ ſed cōp̄henſiue interim. naꝫ debitor eſt ille a quo iuito pōt extorqueri: vt. l. debitor. de ver. ſig. ⁊ quod ibi no. ⁊ l. fideiuſſor. §. fideiuſſor. ō fideiuſſo. ſꝫ pēdēte die vel cōditiōe nō pōt ab eo: tāq̄ ab inuito extorqueri. ergo nō eſt ꝓprie creditor nec ille ꝓprie debitor. creditor tn̄ eſt. Nō ob. hec littera que dicit mox: qa hec dictio mox ſignificat ēt longū tēpus vt in gl. ⁊ no. eā. ¶ Puto tn̄ ꝙ dictio mox accipiaꝛ ꝓ cōfeſtiꝫ niſi cā cōtrarietatis ᵈvitāde vt hic. ⁊ C. vn̄ vi. l. momētanee. Et hoc facit ad q̄ſtionē quā ponit Dy. i. l. fruct⁹. ĵ. ſo. ma. ⁊ Cy. hic. vel pōt exponi hec dictio mox vt determinet verbū credere nō vero recepturi. ⁊ hoc ſatis placet. ¶ Quero vtrū fideiuſſor dicatur debitor? videꝛ ꝙ nō: vt. l. ſpadoneꝫ. §. ſi ciuitatis de excu. tu. ⁊ ar. l. furti. §. ſi quis alieno. ff. de his qui no. infa. facit quia ſub hoc ti. non cōprehendiꝛ de fideiuſ. Sed in cōtrariū determinat Guil. de cu. C. de fideiuſ. l. blandit⁹. ⁊ l. ſi res. in ſi. ĵ. ad trebel. Ego ᵉdo pro hoc tex. i. l. ⁊ magis. ĵ. de ſo. Nō ob. l. ſpadonem. §. ſi ciuitatis. quia fateor ꝙ fideiuſſor non eſt tutor: debitor tamē eſt. ¶ Sequiꝛ vltima particula ibi rei quoqꝫ verbū. hic dicitur ꝙ rei verbū eſt generale. Cōtra de. l. ſi i rē. in prin. de rei vē. dicit. glo. ibi quo ad actionē in rē: hic quo ad actiones ꝑſonales. qō nō placet. quia ⁊ i actionibus ꝑſonalibus ē idē qō ibi dr̄ in actione reali: vt. l. i actione. ĵ. de fur. Un̄ glo. ſoluit aliter ꝙ hoc verbuꝫ rei ibi accipitur ſtricte quātū ad formationeꝫ libelli quia certa ⁊ limitata res debet exprimi i libello. ⁊ iſta placet. q̄daꝫ tamē glo. que ē. ĵ. ō ver. ſig. l. rei. la. ij. videꝛ ꝑmittere ꝙ res in libello indefinite ponaꝛ. qō an ſit verū ⁊ q̄liter ꝓcedat dicem⁹ i. l. i. i pri. ſ. ō edē. vbi ē hec materia. bar.

Ex. l. ſequenti. Qn̄ aliud redditur q̄ qō mutuatū eſt. qs ꝯtractus ſit: ibi. ¶ Uenio.

Utuum damus Iuriſcōſult⁹ in. l. p̄cedēti expoſuit verba rubrice. verū quia edictū tractabat de mutuo. Ideo hic icipit tractare de mutuo. ⁊ h. d. Mutuū contrahitur cuꝫ ſpe recipiēdi n̄ id qō daꝛ ſꝫ idē gen⁹. ⁊ ꝯſiſtit i his que ꝯſtant pōdere numero vel menſura: ⁊ dꝫ in accipientē transferri dominiū. h. d. vſqꝫ ad. §. creditū. Et diuidiꝛ i tres partes principales. primo ponit quis dꝫ eſſe animus cōtrahētiū mutuū vel in ꝯtractu mutuo. ex quo colligiꝛ ad qd teneaꝛ recipiēs. ſcōo ponit in quibus rebus ꝯſiſtat mutuū. tertio ponit ad quid teneatur mutuās. ſecunda ibi mutui datio. tertia ibi appellata. ⁊ quālibet partē proſequar de per ſe. Prima pars diuiditur i duas. primo ponit vnū dictum negatiuum ⁊ illud probat. ſecundo pōit vnū dictū affirmatiuū: ⁊ ēt illud probat. ſecūda ibi: ſed idē genus. ¶ No. ex pri. quis debet eſſe aīus contrahētiū mutuū vt dixi in ſummario. ¶ Secūdo no. ꝙ ex vno ⁊ eodem facto non reſultāt diuerſe ᶠſpecies cōtract⁹. qō apparet ex hac littera dū dicit alioquin aut comodatū erit aut depoſitū: quaſi dicat non eſt mutuū cū vnus ⁊ idē act⁹ non pariat diuerſos ꝯtract⁹. ¶ Uenio ad ꝯtraria: op. hic dr̄ nō eādē ſpēm ⁊ ſic inuit ꝙ mutuū ꝯſiſtit i ſpēb⁹. ꝯtra. ĵ. ꝓxi. ꝟ. So. qō hic dr̄ n̄ eādē ſpēꝫ: itellige. i. n̄ eādē rē ſiue n̄ idē corp⁹ earū rerū q̄ ꝯſiſtūt i nūero pōdere vel mēſura. ¶ Scōo op. dr̄ hic aliogn aut cōmodatuꝫ erit aut ōpoſitū. Cōtrariū vr̄ ꝙ ſit cōtract⁹ inoīat⁹ ut. l. naturalis. §. i. ⁊ l. ſi tibi aree. ĵ de p̄ſcrip. ꝟ. ſo. dicit glo. ꝙ hoc ē veꝝ qn̄ n̄ tranſferꝛ dn̄iū: alias eēt ꝯtract⁹ inomīat⁹ vt i contrarijs. hoc ſtati latius declarabo. Uenio ad ꝟ. ſꝫ idē genus. ⁊ quero quid ſi illa eadē pecunia ᵍq̄

a ¶ In caſu ADDE glo. ⁊ doc. i. l. teſtium in v̄bo preſto. C. de teſta. ⁊ archi. xxij. q. v. in hoc. Bal. in. l. cōuenticulaꝫ de epiſ. ⁊ cle. ſpec. in ti. de teſte. §. i. ver. quid ergo ſi iuro. Anto. de bu. in. c. tā. litteris de teſta. Alex. tu adde Bal. cōſilio. lxij. incipiēte Uideamus. ſcōo li. ⁊ qn̄ teſtis refert ſe ad ſuam vel alienam ſcripturā vide Pau. de ca. cōſilio. ccvij.

b ¶ Alluſione. ADDE vltra ea que hic habenꝛ ꝑ Alex. bar. conſilio mihi clxviij. incipiente Statutuꝫ ciuitatiſ tuderti. quo ſtatuto caueꝛ ꝙ ſi qs fuerit citat⁹ ad ſe excuſanduꝫ ab accuſatōne vel iq̄ſitōne ⁊ cōpareat: ꝙ illa die ⁊ ſequēti capi nō poſſit ꝓ aliquo debito. contingit ꝙ q̄dam exbannitus pro q̄buſdā debitis ⁊ cōdēnatus in pecunia cōparuit: ⁊ capt⁹ fuit ꝓ dicta ꝯdēnatōne q̄rebaꝛ an potuerit capi cuꝫ iſtud debitū eſſet ex delicto. Bar. rn̄det ibi vide omnino.

c ¶ Prope ADDE ꝙ ſic ſe habet cōis opi. ꝓ qua benefacit glo. in. l. ij. in verbo nuptias i. §. creditum. ĵ. eo. Alex. cui inquantum q̄rit poſt Ja. co. bu. bal. ⁊ ſaly. an ceſſionarius dicaꝛ creditor ⁊ an ſtatutum loquēs de creditore habeat locum in ceſſionario adde Ro. cōſilio. cxlij. ꝯcludentem idem ꝙ p̄fati doc. ⁊ an tutus. except. cōpenſat. dicaꝛ debitor vide Alex. conſilio. xij. ſecundo libro.

d ¶ Cōtrarietatis. ADDE glo. in auc. de inceſt. nup. in prin. in verbo iminere glo. in. c. qꝛ ꝑꝑ. in verbo mox. de electi. Bal. in. l. gallus. §. ille caſus. ĵ. de lib. ⁊ poſtu. Imo. i. l. diuortio. i ꝓn. ff. ſolu. ma. alias remiſſiones vide per Alex.

e ¶ Ego. ADDE ꝙ hec eſt cōis opi. ꝓ qua Alex. alle. l. ſi fideiuſſor in prin. i verbo debere. ĵ de le. ꝓmo. ⁊ tex. in. l. ſi ſeruū. §. nūc videam⁹. ĵ. de ver. obl.

f ¶ Diuerſe ADDE ꝙ Ro. ⁊ fulg. intelligūt h̄ veꝝ quo ad plures contractus iuicem non cōpaſſibileꝛ vt eſt mutuum ⁊ cōmodatū ſecus ſi ſint ꝯpaſſibiles. de quo hic per Alex.

g ¶ Eadem pecunia. ADDE an de neceſſitate cogaꝛ mutuans illoſmet denarios quos dedit in ſpecie recipe. alex. dicit Cy. h̄ in prima. q. ⁊ alios doc. tenere ꝙ inuitus cōpellaꝛ recipere dū ſint eiuſdem bonitatis iurib⁹ h̄ ꝑ eū allegatis.

fuit numerata reddaꝛ an erit mutuũ. glo. i. huiꝰ. §. dicit ꝙ ſic. ſufficit. n. ꝙ animꝰ cõtrahentiũ fuerit ꝙ redderet aliud: in eodẽ tñ genere. hoc ꝓbaꝛ expreſſe. inſti. q. mo. re. cõtra. ob. in prin. ⁊ ĩ tñ hoc eſt verũ ꝙ ſi ab initio mutuaui pecuniaꝫ ⁊ poſtea ꝓ illa pecunia ſolueret mihi ſpẽs q̃daꝫ de mea voluntate nihilominus fuiſſet mutuuꝫ. ar. C. de reſcin. ven. l. ꝑcij cã. ⁊ C. eo. l. ſi ꝓ mutua. ⁊ de ſen. l. libera. ¶ Venio ad ꝟ. nã ſi aliud. dꝛ hic. ꝙ qñ aliud dꝫ reddi nõ eſt mutuũ: quero qs cõtractꝰ erit. glo. dicit ꝙ eſt cõtractus innoĩatus ex quo oriꝛ actio ꝑſcrip. ꝟbis. Tu ꝟo ꝓ declaratione huiꝰ ꝑncipij dic latius. qñqꝫ hoc agitur vt eadẽ ſpẽs que daꝛ reddaꝛ: ⁊ tunc aut per dantẽ nõ transferꝛ dñium aut transferꝛ. primo caſu aut daꝛ cã cuſtodie ⁊ erit depoſitũ: vt. ĩ. de poſi. l. i. in prin. aut daꝛ ad hoc vt recipiens his vtaꝛ: ⁊ tunc aut daꝛ ad vſum determinatũ ⁊ erit cõmodatũ: aut daꝛ ad vſum ĩdeterminatum ⁊ erit ꝑcariuꝫ: vt no. in. l. in cõmodato. §. ſicut. ĩ. cõmo. ⁊ ĩ. de ꝑca. l. i. circa prin. qđ ĩtellige vt ibi dixi. ⁊ ĩ. de dona. l. luciꝰ. ⁊ ponũt doc. C. cõmo. l. ij. ¶ Scđo caſu qñ transferꝛ dñium tunc ẽ cõtractus innoĩatus: vt. l. naturalis. §. i. ⁊ l. ſi tibi aree. ĩ. de ꝑſcrip. ꝟ. ¶ Quõ aũt trãſferaꝛ dñiuꝫ qñ ſic daꝛ vt reddaꝛ. dic vt. l. qui ſic. ĩ. de ſo. dicaꝫ in. l. ſi tibi pecuniã. ĩ. eo. Qñqꝫ ab initio agitur vt aliud reddaꝛ: tunc ſi qdem agiꝛ vt reddatur: aliud in ſpẽ: ſed ideꝫ in genere: ⁊ tunc ẽ mutuuꝫ[a]. Si vero vt reddaꝛ aliud in genere. i. in diuerſo genere: ⁊ tunc agiꝛ vt reddaꝛ ſpẽs ꝓ ſpẽ. ⁊ tunc eſt cõtractus ꝑmutationis: vt. l. i. ĩ. de re. ꝑmu. ⁊ ibi glo. in ꝟ. hñt. in ſi. Aut agiꝛ vt reddaꝛ genus ꝓ genere: aut genus ꝓ ſpẽ: ⁊ tũc erit cõtractus innoĩatus. do vt des: vt. l. i. ⁊ ij. C. de re. ꝑmu. ⁊ qđ ibi no. aut agiꝛ vt reddatur quãtitas. i. pecunia ꝓ ſpecie vel ſpẽs ꝓ q̃titate: ⁊ tũc aut agiꝛ ꝙ ex vtraqꝫ parte deꝛ: ⁊ erit cõtractꝰ innoĩatus: vt. ĩ. de cõdi. ob cau. l. ſi. aut agiꝛ ꝙ ex parte eius q debꝫ q̃titatẽ detur: ⁊ ex parte eius q dꝫ ſpẽm tradatur: ⁊ erit cõtractus emptionis ⁊ vẽditionis: vt eſt caſus in. l. ex empto. ĩ. de ac. emp. ⁊ no. in. d. l. ſi. de cõdi. ob cãm. Aut agitur vt reddaꝛ quãtitas ꝓ genere ſeu genus ꝓ quãtitate: ⁊ tunc ĩdiſtincte erit emptio ⁊ vẽditio. lꝫ ex vtraqꝫ parte ſit datio. ita debẽt ĩtelligi oĩa iura q̃ loquunꝛ de vẽditione generis: ut. ĩ. de ac. ẽp. l. rõ. §. ſi ꝑ venditorẽ. ⁊ l. ſi ſterilis. §. cum ꝑ vẽditorem. e. ti. ⁊ l. i. in prin. cuꝫ glo. de peri. ⁊ cõ. rei vẽ. Rõ eſt qa qñ vẽditur genus venditor tenetur ad trãſlationem dñij: nõ ex natura cõtractus: ſed ex natura rei debite: qa debetur res in genere: ut no. per glo. in ſimili. in. l. ſi domuſ. §. de euictione. de le. i. ⁊ l. qui concubinã. §. ſi heres de le. iij. In eo. n. q vendidit vinũ: vel aliud in genere vt teneatur ad tranſlationẽ dñij ẽ eadem rõ que eſt in emptore q tenetur ad preciũ in genere: merito ex utraqꝫ parte põt ĩteruenire datio. ꝑdicta collegi ex dictis multoꝝ. Bar.

[a] ¶ Mutuũ ADDE ꝙ poſſet eẽ depoſitum ſi h̃ actum eſſet. Alex.

[b] ¶ Pecunia pro ſpecie. ADDE ꝙ hoc dictũ Bar. limitat Gui. de cu. h̃ niſi diceretur nomine precij dari pecuniam: qꝛ vbi ſit mẽtio. de precio intelligiꝛ ẽptio. l. ſi. C. de ꝑdi. cu. li. x. ⁊ h̃ ſeqꝛ pau. de ca. hic in le. ⁊ in addit. qui alle. Io. an. in addit. ad ſpec. in ti. de ceſ. ac. §. i. in additio. incipiente nimis rigoroſum. aliam limitatio. vide hic per Alex.

Ex. §. ſequenti.

¶ Si accipis pecuniam mutuo ad numeꝝ non potes reddere frumẽtũ ad mẽſurã: niſi cã neceſſitatis: ibi. Quero circa nec ecõtra: ſi accipis frumentũ mutuo potes reddere pecuniã: ibi. Quero quid. Et ſi debeo argentũ ad põdus poſſuꝫ tibi illud ſoluere ĩ forma ere nõ ꝯſtaminata: ſi tãtã vtilitatẽ affert ĩ forma quãtaꝫ in materia: ibi. Quero qd ſi accepi. Et ſi do frumẽtum: vt reddas vinũ cõi cõſenſu nõ eſt mutuũ: ibi. Querit glo. Nec ſi do libruꝫ ad põdus vel oues ad numerũ cõtrahitur mutuũ: ibi. Querit glo. Et q̃tuor cõſideranda in mutuo poſt glo. ꝑſequere ibi. Primo debemus. Itẽ cũ in ciuitate panis ſit ad pondus: põt in illo cõſiſtere mutuum. ibi Utrũ in pane. In plũbo: ſtagno: tegulis factis ad certam mẽſuram. Et in lignis que venduntꝛ ad pondus põt eẽ mutuũ: ibi. Quero vtruꝫ. Et vltimo: an aliud pro alio inuito creditore ſolui poſſit: ibi. Veniamus ad glo.

Mutui datio ¶ Hic poniꝛ ĩ qbꝰ rebꝰ mutuũ ꝯſiſtat. Glo. diuidit iſtuꝫ. §. ⁊ ponit caſum. Ego aũt diuido aliter. Primo ponit dictũ. Secũdo ponit rõem ĩcludẽtẽ duo: vnũ: negatiue aliud affirmatiue. Tertio ꝓbat ꝑ rationẽ in eo ꝙ affirmatiue cõcludebat. Quarto probat per eandem rationẽ ĩ eo ꝙ cõcludebat negatiue. ſcđa ibi. Quarũ. tertia ibi. Quia ĩ genere. quarta. ibi. Nã ĩ ceteris. Caſuꝫ in terminis ponit glo. tua magna ĩ prin. ⁊ ideo aduerte ad me. ¶ Nota ꝙ ea que cõſiſtũt in numero: põdere: vel mẽſura: recipiũt functionẽ ĩ genere ſuo. ¶ Scđo no. ꝙ aliud ꝓ alio inuito creditore ſolui nõ põt. ¶ Venio ad glo. que ĩ pri. ſui ponit caſũ ⁊ illũ expediui legẽdo litterã. ¶ Op. iuriſcõſultus accipit hic in genere qñ debeꝛ aliqua quãtitas: puta vini: frumẽti: vel olei: ⁊ ſimilia. ſpẽꝫ vero accipit qñ debetur aliq̃ ſpẽs ⁊ vna certa res. Cõtra. genus ẽ quod ꝑdicatur de pluribus differẽtibus ſpẽ: ⁊ ſpẽs ẽ quod predicatur de pluribus differentibus numero. ſed prout accipitur hic ſpẽs nõ ꝑdicaꝛ d̃ pluribus differẽtibꝰ numero: ſꝫ accipitur potiꝰ ꝓ quodã ĩdiuiduo. vnde videtur obſtare. ĩ. ea. l. §. creditũ. ⁊ ĩ. d̃ le. i. l. legato generaliter. ⁊ qđ ibi no. So. fateor ꝙ ſm logicos accipitur genus ⁊ ſpẽs prout mõ dixi. ⁊ ẽt iuriſte in aliquibꝰ materiis ſic accipiunt: vt in legibus. ſ̃. alle. regulariter tamẽ nos accipimus ſpeciem pro quodã ĩdiuiduo. ita loquitur hic ⁊ in pluribꝰ locis in corpore iuris: ita dicit glo. ⁊ bene. ¶ Quero circa iſtã parteꝫ de pluribus q̃õnibus. pone ꝙ accepi pecuniaꝫ ad numerũ nunquid potero reddere frumẽtũ ad menſurã? glo. dicit ꝙ non: vt in tex. dũ dicit in genere ſuo. nã hic ſolueretur ĩ genere alio. ſ. frumentũ pro pecunia: qđ fieri nõ debet: ut. l. ſi ita fideiuſſorẽ. ĩ. de fideiuſſo. hoc ĩtellige verum niſi ex cauſa neceſſitatis quando debitor pecuniaꝫ ſoluere nõ poſſet. vt dicam. ĩ. ¶ Quero quid econtra ſi recepi frumẽtũ mutuo an poſſum reddere pecuniam? Ja. de are. videtur dicere ꝙ ſic. vt. l. vinũ. ĩ. eo. ⁊ l. ſi ſterilis §. cũ per venditorẽ. ĩ. de act. emp. ⁊ l. quotiens in diem. ĩ. de ver. obli. ſed certe ille leges loquũtur quando debitor fuit in mora: ⁊ nunc non reꝑitur frumẽtũ vel vinũ eius bonitatis cuius dꝫ reddi: merito ꝓuenitur ad eſtimationẽ. ſꝫ ſi nulla mora ꝑceſſerit nõ crederem pecuniã poſſe ſolui ꝑ regulã hic poſitã quia aliud pro alio ⁊c̃. qa debet ſolui ĩ eodẽ genere nõ in alio. ¶ Quero quid ſi accepi argẽtum mutuo ad pondus: nũqd potero reddere pecuniã? glo. ponit opi. vt ĩ ea habes nec determinat. Ad ſolutionẽ huius q̃õnis debes ſcire ꝙ de iure cõmuni pecunia debet fieri ſic vt tantã vtilitatẽ afferat in forma q̃tã in materia: ⁊ tantã in materia quãtã ĩ forma: vt. ĩ. de ꝯtra. emp. l. i. cuꝫ glo. ĩ ꝟ. prebet: ⁊ ſic expenſe que fiunt in cudendo debent fieri de publico: ſed hodie de cõſuetudine ſeruatur ꝙ minus eſt in forma q̃ ſit in materia propter expẽſas que fiunt in cudendo. Hoc premiſſo venio ad ſolutionẽ q̃õnis ⁊ dico ſi debeo tibi maſſam argenti: ſoluere poſſum argentũ in forma ere ñ

cōtaminatū ſed eiuſdē lige. ¶ Itez dico hoc ve
rū qñ argētū tātā vtilitatē affert in forma quātā
ī materia. ꝓ hoc.l.i.i ſi.in.ꝟ.i ea pecunia.ꝛ.j.de
au.ꝛ argen.lega.ſed ſi propter commixtionem
alterius eris vel propter formā ſibi datā minus
vtilitatis afferret in forma ꝙ̄ in materia tūc non
poſſet ſolui.ꝛ ita debent ad concordiam reduci
iſte due⁹ opi. fallit ſi conſuetudo ciuitatis aliter
ſe haberet vt nota.i.l.ſi quis argentū.C.de do/
na.all.in glo. ¶ Querit glo.quid ſi frumentuz
mihi das vt reddam vinum vel argentum ꝛ cō
ſentimus ambo:nunquid eſt mutuū.dicit glo.
ꝙ non.ꝛ eſt tex.ſ.in prin. huius.l.ſed cōtract⁹
innominatus eſt vel venditio.hec ideo quia in
eodem genere nō redditur qđ reqritur ī mutuo
Illud qđ dicit glo.vel venditō.ītelligas quādo
argētū debet dari in forma vt in pecunia nume/
rata.alias non eſſet venditio ſine pecunia.ut.l.
i.in.prin.j.de ꝯtra.ēp. ¶ Querit.glo.quid ſi de
dero tibi librum ad pondus vt librum tanti pō
deris reddas.vel quid ſi oues ad numeruz de
dero ut oues tanti numeri reddas: an erit mu/
tuum.ꝛ videtur ꝙ ſic : quia cōſiſtit in pondere
numero vel menſura.glo.determinat contrariū
ꝛ dicit conſideranda eſſe quattuor in mutuo q̄
examinemus ꝑordinē. ¶ Primo debemus cō
ſiderare ꝙ res que data eſt ad numerū ad hoc
ſit inuenta vt numeretur ſicut pecunia. vt.l.i.j.
de contrahen.emp. Certe iſtud nō eſt de neceſ/
ſitate.nā pecunia fuit inuēta principaliter pro/
pter aliud ꝙ̄ ꝙ numeref.d.l.i.ff.de cōtra.emp.
¶ Preterea ponamus aliquas res que natu/
raliter producantur ꝛ ſint vniformes qualitate
ꝛ bonitate.exempluz in pipere. nā oia eius gra
na ſunt quodāmodo vniformis qualitatis ꝛ bo
nitatis.nonne poterit mutuari piper ad nume/
rū .certe ſic quia in genere ſuo recipit fūctionē:
nec poſſumus tamē dicere ꝙ ad hoc ſit inuētū
utn umeretur quia non fuit inuentum facto ho
minis ſed naturaliter. ¶ Scđo requiritur ꝙ ſit
cōſuetudo vt in glo.ꝛ in hoc quod dicit glo.de
cōſuetudine nō allegat.l.ꝛ pōt hoc intelligi du
obus modis. Uno modo ꝙ ſit ꝯſuetudo ꝙ iſta
res in ſuo genere recipiat functionez vt vinum:
frumentū:ꝛ oleū:ꝛ ſimilia.q̄ ponūtur inſti.qui.
mo.re cōtra.obli.in prin.ſed ſi cōſuetudo non
eſſet licet reperiantur alique res eiuſdē generis
ꝛ bonitatis nō conſiſteret in his mutuū exēplū
pone ꝙ reperiūtur plures codices ſcripti manu
eiuſdē ſcriptoris:ꝛ in eadē carta ꝛ in eadez for/
ma ꝑ oia licz inter eos ſit oīmoda ſimilitudo tñ
quia conſuetudo nō eſt vt in genere ſuo recipi/
ant functionē inuicem:in iſtis nō cōſiſteret mu/
tuū.ꝛ ſi hoc modo glo.itelligeref verū diceret.
Alio mō pōt intelligi ꝙ ſit cōſuetudo hoc ē ꝙ
cōſueuerit mutuari alias non conſiſtit mutuuz.
ꝛ hoc videtur probari.j.de preſcrip.ver.l.natu
ralis.§.at cum do.vbi non cōſiſtit locatio niſi ī
his que conſueuerunt locari. ¶ Sz certe ſi be/
ne aduertatis ibi debet ſic intelligi:non conſi/
ſtit locatio niſi in his que cōſueuerūt locari. ſci/
licet habentibus ſimilitudinē cū eis. In his ve
ro que diſſimilia ſunt locatio non cōſiſtit:ut ibi
patet.ꝛ ideo puto ꝙ ſi ſint alique res que mutu
ari non conſueuerunt nec ſunt ī cōi vſu mutuā/
di:ſi tamē in genere ſuo recipiunt functionez in
eis conſtat mutuum vt.j.dicam. ¶ Tertio dicit
glo.eſt attēdēda aptitudo.ſ.ꝙ res ad pōd⁹ vel
ad numerū vel mēſurā ſue nature adaptef:Ad
uerte glo.dicit verū.ꝛ vt intelligas quero qua/
re nō aptef pōdus ad librū:oues ad numerum
ſicut granū ad mēſurā oleū ꝛ vinū ꝛ ſimilia? Rñ
det iuriſconſultus ꝛ dicit ꝙ mutuū conſiſtit in
his q̄ numero pōdere vel menſura cōſiſtunt:nō
dicit in his que pōderari : menſurari:numerari
ue pñt.ſed in his que cōſiſtunt quaſi dicat ī his
que ſuū eſſe habent:ꝛ ſuā eſſentiā ꝛ vtilitatez re
tinēt:in pōdere numero uel menſura: licet indi
uiduum ipſuz mutef:ſed in libro ouibus ꝛ ſimi
libus nō cōſiſtit ſubſtātia eius bonitatis ꝛ vtili/
tatis:in pondere numero vel menſura:licet pō/
derari numerari ꝛ menſurari poſſit. ꝛ iō ei⁹ na/
ture predicta nō adaptantur:quia ſua eſſētia ꝛ
vtilitas in his non ſeruatur. ¶ Aduertendū tñ
eſt ꝙ quedam res ſunt que habent aptitudinē
ad oia.tria vt pecunia pt alicui mutuari ad nu/
merum ad pondus vel ad menſurā. Et quedā
ſunt res que habēt aptitudinē ad duo iſtorū ſo
lū:ut oleū ꝛ ſimilia.ſ.ad mēſuram ꝛ ad pōdus.
Ad numerum aūt iſte que ſunt materie liquide
non ſunt apte ut patet ad ſenſū ꝛ licet ī mutuā/
do qñqz adijciatur numerus:nō adijcif nume/
rus illius materie :ſz numerus pōderis vel mē
ſure vt.x.cados olei vel.x.libras olei ꝛ ſimilia.
Quedam ſunt apta ad numerū tantū.quedam
ad pondus tm̄.quedam ad mēſurā tantum:ut
.j.dicā. ¶ Quarto [c] requiritur dicit glo.ut apte
tur actus cōtrahētium ad aptitudinē rei.lz eniz
pecunia poſſit numerari vel ponderari ꝛc̄.tñ ſi
daretur vt eadē pecunia vt ſpecies reddaf non
eſſet mutuuz : quia actus nō adaptatur ad apti
tudinem vt.l.plane.§.i.j.de lega.i.l.ſz ſi certos.
co.ti. ¶ Querit glo.vtrū in pane cōſiſtat mutu/
um glo.dicit ꝙ non:ſed erit cōtractus innomi/
natus.tu vero dicas quādoqz in ciuitate limita
tus eſt panis quia debet eſſe tot vntiarū:ꝛ tunc
mutuū poteſt conſiſtere in pane ad numerum:
quia ꝓpter oīmodā ſimilitudinē recipiūt fūcti/
onez inter ſe in genere ſuo ſicut pecunia. Qñqz
panis non eſt limitatus in ciuitate ꝛ tunc nō cō
ſiſtit mutuū ad numerū:quia ſuū eſſe ꝛ ſua vtili
tas non retinef in numero ſed cōſiſteret mutu/
um in pondere qa in genere ſuo recipiūt fūctio
nem.tātam enim vtilitatem afferūt.x.libre vni⁹
panis quātā alteri⁹ poſito ꝙ ſint eiuſdē bonita
tis licet diuerſus ſit numer⁹.ꝛ ideo in eo puto [d]
cōſiſtere mutuum ꝛ hoc admittit conſuetudo.
¶ Quero utrū in alijs rebus q̄ nō numeranf.i/
ſti.q.mo.re ꝯtra obli.ꝯſiſtat mutuū. Ja.de are.
dicit ꝙ ſic ꝛ credo ꝙ dicat uerum:ut puta ſi ad
pondus mutuaref ſtānum ſeu plūbuz uel aliud
es.ꝛ ut uidetis iſte res que conſiſtūt in materia
ſi ſūt apte niſi ad pōd⁹ ꝛ eodē mō dici pñt q̄dā
res q̄ nō ſūt apte niſi ad numerū. Exēplū facta
eſt lex vel ſtatutū ꝙ tegule quibus domus tegi
tur vel lapides cocti vel lateres quibus domus
ꝯſtruitur fiant ad certā menſurā.certe arbitror
ꝙ in his conſiſteret mutuū ad numerū.qa ī ge
nere ſuo recipiūt fūctionem nō tamē ſunt apta
ponderari vel menſurari. In aliquibus ēt parti
bus uidi ꝙ ligna comburendi cā parata vēdun
tur ad pondus ꝛ mutuanf.ꝛ in his putarē cōſi
ſtere mutuū quia in genere ſuo recipiūt functio
nē. Idem puto in paleis ꝛ ſimilibus.ſolū enim
hoc cōſidero ꝙ in genere ſuo fūctionē recipi/
ant: ꝛ ꝙ actus contrahentiū adaptef aptitudi/
ni rei.intelligendo aptitudinez rei ut .ſ.dixi.ſu
mus expediti de iſta glo. ¶ Ueniamus ad aliā
glo.dicif hic ꝙ aliud pro alio inuito creditore
ſolui non poteſt. Cōtra de.l.ſi dom⁹.§.q conſi
tef.de lega.i.dicit glo.ſpeciale ibi ratione ſāgui
nis.ſic etiam aſſignat multas alias ſpecialitates

a ¶ Due opi. Ja.bu.tenet hic ſecūdaz opi. pro alle gata in glo. ꝓ qua ēt videtur facere tex.in.l.titie amice.j. de auro ꝛ arg. lega.tamen prima ē ma gis cōis q̄z ſequif Pe. Cy. Bal. Ange.hic Bar.in.l. Paulus la prima.j. de ſolu. ꝛ in.l. diuortio.§. ob donatio nes.j.ſolu. ma.ꝛ in.l. q extrinſecus. .j. de ver. ob. bal.in.l. ſi.C. de cō pēſa. Sali.i l.ſi quis ar gentū.C.de dōa. An.de bu.in.c.quā to de iureiu rando Pe. de ancha.in cle.ſi benefi cioꝝ de deci mis hanc tñ cōem opi. limita nō ha bere locū in caſu ſpeciali .l.i.C.de ar gen. pre.li. .x. Alex.

b ¶ Librum ADDE ꝙ idez tz glo. inſtitu. qui. mo.re ꝯbi. ob.in prin. ī verbo me tiendo ꝛ ei⁹ opi.cōiter te netur Alex.

c ¶ Quarto ADDE ꝙ pe.ꝛ Cy. di cūt opi.glo. procedere ſi trado pecu niam ī ſacu lo:vt reddā alium ſacu lū:ſed ſi pe tiiſti a me .xx.ſolidos mutuo ꝛ ego dixi ec ce ī iſto ſacu lo ſunt.xx. ſolidi accipe cōtrahetur mutuū quia pecunia eſt apta ad nu merandum ꝛ ego nume ro vbo.non ob.l.plane q: loquitur quando pe cuniam tan q̄z ſpēm ſeu corp⁹ trado: ſed in predi cto exēplo non.ꝛ idē te net Saly.ut refert Alex. cū quib⁹ ip ſe trāſit.

d ¶ In eo puto. ADDE ꝙ Jaco.bu. Ray.ꝛ Cy. Bal.tranſe unt cū glo. q: panes ſp ſunt diſſimi les. Marti. de fano ſen tit idem ꝙ Bar.ꝛ etiā Alex. q: data opi.prece dēti pro ve ra ſequeref ꝙ ī vino nō poſſet eſſe mutuum q: eſt opus ali quali indu ſtria ꝛ arte hoīs: nec oio pōt eſſe ſimilimuz.

Jo.vero ſoluit vno verbo.ſ.aut debeꝫ quātitas
aut ſpecies.vide glo. ¶ Pro declaranda hac
glo.ꝛ iſta materia vtrum aliud pro alio iuito cre
ditore ſolui poſſit debes ſcire.qñqꝫ debetur fa
ctum ꝛ tunc ſuccedit obligatio ad ītereſſe:ꝛ tūc
ſoluendo intereſſe an reus liberetur dic vt.l.i.C
de ſen.que pro eo qđ intereſt profe.dixi plene ī.
l.ſtipulatiōes nō diuidūtur.ꝗ.de ver.obli.ī.viij.
q.quādoqꝫ eſt ī obligatōe rē reſtitui:vel rē red
di:ꝛ tunc etiam ſunt opi.vt in.l.in re furtiua in
pri.ꝗ.de condi.fur.dixi plene in.d.l.ſtipulatiōes
nō diuidūtur in.viij.q.Quādoqꝫ eſt in obli.reꝫ
tradi ꝛ tunc etiam de hoc ſunt opi. ī.l.i.ꝗ.de ac.
emp.ꝛ hoc etiam dixi plene in.d.l.ſtipulatōnes
non diuiduntur in.viij.q.[a] ¶ Quandoqꝫ eſt ī ob
ligatione rē dari:ꝛ tunc eſt noſtra materia ī qua
dic:aut debeꝫ genus:aut ſpecies:aut quātitas.
ſi gen⁹ hoc poteſt eſſe tripliciter vel ꝙ debeꝫ ge
nus hoc eſt vna ſpecies de genere:ut homo vel
equ⁹:vel ꝙ debeꝫ certum pondus vel certa mē
ſura illius generis vt frumēti vini ꝛ ſimilium.ꝛ
iſtis duob⁹ caſibus. aut quis vult ſoluere gen⁹
pro genere:ꝛ nō pōt inuito creditore.aut vult
ſoluere ſpeciē pro genere:ꝛ idē ꝙ nō pōt ſolue
re:ut hic.aut vult ſoluere quantitatē pro gene
re: utputa pecuniam.ꝛ ſm Ja.de are.poteſt ut
ſ̄.dixi.tu vero dic aut illud genus poteſt reperi
ri eiuſdē bonitatis cui⁹ debeꝫ:ꝛ nō poteſt ſolui
quantitas pro genere:quia aliud pro alio ꝛc̄.ut
hic.Si vero non poteſt reperiri:ꝛ tunc pōt ſol
ui quantitas ꝓ genere:ut.l. vinū.ꝗ.eo.cū ſimili
bus. ¶ Tertio modo poteſt accipi gen⁹ ꝓ quo
ta:vt ſi ego tibi debeo tertiam:vel quartā partē
bonorum vel alicuius rei ꝛ in his poteſt ſolui:ꝛ
extimatio quādoqꝫ pro illo genere debito.vt.l.
nō amplius.§.ſi.cū.l.ſe.de leg.i.qđ dic vt ibi.fa
cit.l.i.in.§.pe.cū glo.in ver.cōpenſatio.ſ̄.ſi ps
here.pe.ꝛ.ꝗ.ad trebel.l.deducta.§.nūmis in ſi.
glo.mag. ¶ Secūdo caſu qñ debeꝫ ſpēs: tunc
aut illa ſpēs debita non pōt reperiri ꝛ pōt ſolui
pro ea extimatio nō alia ſpecies vel genus:vt.l.
nō dubiū de lega.iij.ſic debet intelligi.l.ſi ſeruū
.§.ſi.de ver.obli.ꝛ.l.ſi ex legati cā eo.ti.Si vero
illa ſpecies poteſt reperiri ꝛ debitor poteſt eam
ſoluere tunc de neceſſitate cogitur eam ſoluere
nec admittitur ad ſoluendū aliud:vt hic.fallit ī
caſu.l.domus.§.qui cōfiteaꝫ.ꝗ.de leg.i. ¶ Ter
tio caſu quādo debeꝫ quātitas:ꝛ tunc aut debi
tor nō poteſt ſoluere ꝗtitatē ꝛ cogitur creditor
accipere rem vt in auc.de fideiuſ.§.ꝙ auteꝫ po
ſita. C. de ſolu.autentica hoc niſi.aut debitor
poteſt ſoluere pecuniam:ꝛ tūc aut teneꝫ ad illā
quātitatē reſpectu certe ſpeciei:ꝛ liberaꝫ ſoluē
do ſpēꝫ illā:vt.l.miles.§.i.ꝗ.de re iudi.ꝛ.l.ſi ve
ro.§.ſi.ꝗ.ſo.ma.ꝛ.l.ſi fundū per fideicōmiſſum
in prin.de lega.i.ꝛ de doli excep.l.fideiuſſor: re
cte itelligēdo.Si vero teneꝫ ad ꝗtitateꝫ ſimpli
citer:tūc nō pōt ſoluere ſpēm ꝓ ꝗtitate credito
re inuito:vt.l.eum a quo.C.de ſolu.fallit[b] ī auc̄.
de alie.ꝛ emphi.§.ſi vero ſm predictuꝫ: q̄ ē po
ſita de ſa.ſan.eccle.auc̄.hoc ius porrectū.Bar.

Ex.§.ſequenti.

¶ Qñ valeat argumētum ab ethimologia vo
cabuli:ibi.Oppo. Etmutuū eſt triplex.ciuile
ꝙ recōciliatur curſu biēnij:ꝛ iſtud appellaꝫ me
re ciuile:ibi. Quoddam.Aliud ē mutuū ciuile
nō mere ꝙ recōciliatur ſtipulatiōe ꝑcedēte: vel
ſequente:ibi.Quoddam. Tertiū eſt mutuum
naturale cūm dñium transferꝫ in accipientē ali
ter nō ē mutuū ſtatim:ſed recōciliatur ꝯſūp.ꝙ
ſit multis modiſ:vt ī glo. ꝛ Bar.ibi.Quoddā

[a] ¶ In.viij.
.q. ADDE
ꝙ debuit di
cere idē eſſe
in obligatio
nibus dādi
qꝛ in pluri
bus caſib⁹ ēt
ſuccedit ob
ligatio ad ī
tereſſe q ca
ſus tradunꝫ
in.d.l.ſtipu
lationes nō
diuiduntur
in.xj.ꝛ.xij.
oppo. ꝛ per
Bar. in.l.i.
.C.de ſentē
tijs que pro
eo:ꝙ itereſt
ꝓfe.ꝛ in.l.
naturalis.ꝗ.
de preſcrip.
ꝟbis. Alex.
cui adde qñ
aliud ꝓ alio
inuito credi
tore ſolui
poſſit Ro.
ꝯſilio.clxiij.

[b] ¶ Fallit.
ADDE ꝙ
ibi nō eſt ali
ud in eccle
ſia debente
ꝗꝫ in priua
to debitore
preterꝗꝫ in
hoc.ſ. ꝙ pri
uatus quan
do non pōt
ſoluere i pe
cunia teneꝫ
dare de me
lioribus re
bus eccleſia

ꝛ:ibi. Primo.

Appellata. Nota tu iuenis argumē
tum ab ethimologia[c] vo
cabuli.Scđo no.ꝙ ſi nō trāſfertur in accipiēteꝫ
dñium nō eſt mutuum. ¶ Op.ꝙ iſta argumēta
tio non ſit bona.nam ſm hoc oīs alienatio erit
mutuū:quia ſit de meo tuum qđ eſt falſuꝫ:vt.ſ̄.
dixi.in prin.huius.l.So.argumētū ab ethimo
logia vocabuli:ſeu alluſione cōcludit:niſi ei re
pugnet diffinitio:vel auctoritas. nam tutor dꝫ
a tuēdo:ꝛ tñ nō oīs q tuetur eſt tutor:niſi in eū
cadat diffinitio:ut.l.i.ꝗ.de tute.Et eodē modo
teſtamētū ē teſtatio mētis:ꝛ tñ oīs teſtatio men
tis nō eſt teſtamētū:niſi in ea cadat diffinitio q̄
eſt in.l i.ꝗ.de teſta.ꝛ idem in poſſeſſione:vt.l.i.
in prin.ꝗ.de acq.poſ.ita hic:lꝫ alluſio uocabuli
cōueniat oī alienationi tñ nō erit mutuum: niſi
cōcurrant alia que reqruntur in mutuo ex qbuſ
poterit colligi diffinitio mutui:vt ſtatim dicam.
¶ Op.ꝙ pōt eſſe mutuū:lꝫ nō ſiat de meo tuū
vt ſi nō ſiat numeratio poſt biēnium:vt.l. in cō
tractibus.C.de nō nu.pecu.So.dicit glo.ibi lo
quitur in mutuo ciuili hic in mutuo naturali.
¶ Scđo op.de.l.quāuis.C.e.dicit glo. ibi mu
tuū recōciliaꝫ ſtipulatione:videte ibi nō loqtur
in mutuo pure naturali:ſed in ciuili cui coope
raꝫ natura:vt no.ꝗ.ea.l.in ſi.in quo mutuo ſiue
ꝑcedat ſtipulatio ſiue ſequaꝫ nō reqritur tranſ
latio dñij:vt.d.l.quāuis. ¶ Tertio op.ꝗ.eo.l.
naꝫ ꝛ ſi fur.ꝛ de fideiuſ.l.ſi qs ꝓ eo.§. ſi nūmos
So.dicit ibi mutuū ꝙ recōciliaꝫ cōſumptione:
ponit etiam alios modos recōciliādi mutuum
tu vero dic lati⁹ ſm Ja.de are. ¶ Quoddā ē mu
tuū mere ciuile:ꝛ iſtud reconciliaꝫ curſu biēnij:
vt.l.in ꝯtractibus.C.de nō nu.pecu.ꝛ ītelligas
recōciliatur:nō ꝙ ex ipſo mutuo naſcatur obli
gatio:ſed vt ex cōtractu lraꝝ ꝑꝑ illud ciuile mu
tuū obligatio naſcatur:vt iſti.de litte. ob.§.i.
¶ Quoddā ē mutuū ciuile nō mere: ſed cui na
tura cooperatur:ꝛ illud recōciliaꝫ ſtipulatione
ſiue ꝑcedat:ſiue ſequaꝫ:vt.C.eo.l.quāuis:ꝛ in
telligo ꝙ recōciliaꝫ nō vt ex ipſo mutuo naſcaꝫ
obligatio:ſed vt naſcaꝫ ex ſtipulatione ꝑꝑ illud
ꝑſumptum mutuū. ¶ Quoddā eſt mutuū me
re naturale:ꝛ in iſto reqriꝫ ꝙ transferaꝫ dñium
in accipientē:vt hic:alias nō eſt mutuū ſtatim:
ſed ex poſt facto poterit recōciliari multis mo
dis quoꝝ quoſdam ponit glo.alij ponunꝫ per
docto. ¶ Primo recōciliaꝫ cōſumptiōe:vt glo.
dicit:vt.ꝗ.eo.l.nā ꝛ ſi fur.ꝛ.l.ſi qs ꝓ eo.§. ſi nū
mos.ꝗ.de fideiuſ.hoc qđ dicit cōſumptione pōt
itelligi tribus modis. ¶ Uno modo ꝯſumptio
ne facta in vtilitatē accipiētis: vt qa minutatim
expendit pecuniā quā recepit: ꝛ hoc modo lo
quunꝫ iura al.ꝑ glo. ¶ Scđo modo pōt itelligi
cōſumptione hoc eſt ꝑditione:vt no.in.l.ī debi
ti.§.ſed ſi nūmi.ꝗ.de cōdi.ide. Tertio mō pōt
intelligi cōſumptione:hoc eſt cōmixtione:ut.l.
ſi alieni.ꝗ.de ſolu.hoc tñ qđ de cōmixtione dico
nō hꝫ locum:niſi in pecunia:ſecus in alijs gene
ribus:vt.l.pōponius ſcribit ſi frumentuꝫ.ſ̄. de
rei vē.Scđo modo recōciliaꝫ vſucapione: vt in
glo.ꝓbaꝫ ēt in.l.ī debiti.§.ſi alieni.ꝗ.de cōdi.i
de. ¶ Tertio modo recōciliatur cōditiōis euē
tu:ut.ꝗ.e.l.ꝓinde.Sunt ēt alij duo caſus.extra
glo.ſ.ꝑꝑ ſuꝑuenientiā dñij imutuantē ex cā de
ꝑterito:ut.d.l.ꝓinde. ¶ Iteꝫ recōciliatur rati
habitiōe ſecuta:vt.l.ſi ꝓcurator.ꝗ.de cōdi.ide.
¶ Ultimo poſſet queri an ille qui cōuenitur ꝓ
mutuo poſſit obijcere mutuanti exceptionē do
minij:dicam in.l.nam ꝛ ſi fur.ꝗ.e.diffinitionem

ſo pōt dare
mediocrem
vt.d.§.ſi ve
ro:nec intel
ligas ꝙ pri
uatus tenea
tur dare me
liorem rem
magni ualo
ris ꝓ debito
parue quāti
tatis: qꝛ nō
tenetur da
re in ſolutū
niſi pro con
currēti quā
titate ꝑ no.
ꝑ glo. in.l.
quādiu. C.
de diſtra. pi
gno.vt inqt
Inno. in .l.
a diuo pio.
.§.i vēditio
ne.ꝗ.đ.re iu
di.Alex.

[c] ¶ Ab ethi
mologia.
ADDE
Bar. in.l.i.
.ꝗ.de teſta.ꝛ
in.l.i.ꝗ. đ ac
quirē. poſ.ꝛ
in.l.oēs po
puli ī .vj.q.
principali:đ
iuſti. ꝛ iure.
Bal. in.l. ſi
fine .C. de
bo.qꝫ.li.An
to.de bu.in
ꝓhemio de
creta .Alex.
cui adde ab
ba. conſilio
lxxij . ſcđo
li. Ange. cō
ſilio .ccvj.

aut mutui dicam.ȷ̄.ea.l.in fi.

Ex.§.ſequenti.

¶ Teſtes quoꝝ aliqui duxerūt ante guerram aliqui poſt guerrā reducendi ſunt ad ꝯcor.hoc modo.ſ.ante guerrā finitam:⁊ poſt guerrā ceptam:ibi. Et iſtud ē. Et cōcordia nō dꝫ fieri qn̄ eſt cōtrarietas inter dictū teſtis ⁊ partis: ⁊ quādo teſtes vtriuſqꝫ partis ſunt diſpares:qa vnus haberet plures:⁊ idoneiores.vide in fi.§.

Creditum. Creditum differt a mutuo:vt genus a ſpē qđ q̄tuor ꝓbatur exēplis .h.d.hic.§. Ex hoc ſūmario apparet diuiſio.§.nā primo ponit dictū.ſecūdo ꝓbat illud ꝑ quattuor exēpla.ſcđa ibi.nā creditū. Itē ſcđa diuidit̄ in quattuor partes ſicut quattuor ſunt exēpla.ſcđa ibi item mutuuꝫ. tertia ibi in mutui datione. quarta ibi v̄bis quoqꝫ. ¶ In tex.ibi dū dicit dn̄m eſſe datē: ſupple ſed nō in credito:vt pꝫ in vēditione d̄poſito cōmodato ⁊ ſi.⁊ ī prima pte habes ꝙ creditū nō differt a mutuo:vt genꝰ a ſpē.hoc ꝓbat̄ ſic: vbicūqꝫ eſt mutuū ē creditū:ſed nō cōuertit̄: ſicut quicūqꝫ eſt hō eſt aīal:ſed nō conuertit̄: ſic etiā differt populus a plebe: vt iſti. de iu. natura.§. plebs ē. ¶ Cōtra hoc op.qa creditū ē ſpēs ſicē mutuū:vt.ſ̄.e.l.§.i.⁊.C.ſi aduer.cre.l.i.⁊ ī auc. nullum credē.agricol.ꝑ to.So.v̄.credēdi .pōt ſumi tripliciter ſm̄ glo.qn̄qꝫ large:⁊ tunc ſumit̄ ꝓ genere ſuo:vt hic ⁊.ſ̄.l.ꝓxima.qn̄qꝫ ſtricte:⁊ tunc ſumit̄ ꝓ ſua ſpē.ſ.ꝓ mutuo tm̄:vt.ſ̄.ea.l.§ .i. ⁊ in legibꝰ alle.incōtrarium: qn̄qꝫ ſumit̄ ſtrictiſſime qn̄.ſ.pecunia numerata tm̄ mutuat̄: vt .l.ſed ⁊ iulianus.§.mutui.ȷ̄.ad macedo. cuꝫ ſi. ¶ Ulterius ꝓcedo ad ſcđam particulam:d̄r hic ꝙ creditū ꝯſiſtit ex̄ eas res:q̄ cōſiſtunt pōdere numero vel mēſura.iſta pars ē clara:nec hꝫ cōtraria.fuit.n.declarata.ſ̄.ꝓxime. ¶ Uenio ad v̄. Item mutuū.d̄r hic ꝙ mutuū nō pōt eſſe niſi ꝑficiſcatur pecunia. Cōtra.ſ̄.e.l.§.i. vbi dicit ꝙ ꝯſiſtit in rebꝰ:q̄ ꝯſiſtunt pōdere:numero:vel mēſura.So.v̄bum pecunia accipitur tripliciter qn̄qꝫ largiſſime:qn̄qꝫ large:⁊ qn̄qꝫ ſtricte:vt dicit glo.doctrinaꝫ aūt hoꝝ.ſ.qn̄ dꝫ accipi large: ⁊ qn̄ ſtricte: dixi plene in.l.talis ſcriptura.ȷ̄. de le.i. ¶ Uenio ad ver.veluti.ſi poſt nuptias dos ꝓmittatur. ¶ Quero de ītellectu huius. v̄.pro declaratione debes ſcire ꝙ in iſto v̄. cōtinētur duo:vnū expreſſe aliud a cōtrario ſenſu. Expſſe cū dicit:ſi poſt nuptias dos ꝓmittatur eſt creditū.q.d.ſi an̄ nuptias dos ꝓmittat̄ nō ē creditū:⁊ ſic vnū dicit expſſe:aliud a contrario ſenſu qūo aūt hoc ꝓcedat glo.ītelligit duobꝰ modis. Uno mō poſt nuptias cōtractas: ⁊ tūc dicit ꝙ ſi dos ꝓmittit̄ a muliere viro poſt ꝯtractas nuptias ei obligatur mulier.ſed ſi dos a muliere viro ꝓmittitur an̄ nuptias nō obligaret̄ pure:qa hꝫ in ſe illa ꝓmiſſio tacitā cōditionē:ſi nuptie ſequātur:vt.l.ꝓmittēdo.⁊.l.ſtipulatione.ȷ̄.de iure do.⁊.l.item qa.ff.de pac. ¶ Cōtra iſtam lec. op.de.l.is cui.ȷ̄.de ac.⁊ ob.vbi pēdēte ꝯditiōe qs d̄r creditor.So.ibi d̄r creditor īpropriē: vt dixi.ſ̄.in.l.ꝓxima. ¶ Scđo mō pōt intelligi ꝙ hic d̄r creditor poſt nuptias.ſ.ſolutas:⁊ tunc ē dicendū ꝙ vir ꝓmittit uxori dotē.nam ſi hoc ꝓmittit poſt nuptias ſolutas valet:ſed ſi ꝓmitteretur an̄ nuptias ſolutas nō valeret:qa eſſet donatio:niſi morte confirmaret̄:vt.l.qđ de ſuo.C. de do.cau.non nu.⁊.C.de do.an̄ nup.l.i.⁊.l.ſi diuortio.ȷ̄.de v̄.obli.qđ dic:vt ibi:ergo habes ex hoc.§.ꝙ iſta v̄ba poſt nuptias pn̄t intelligi duobus modis poſt nuptias.ſ.contractas: vel poſt nuptias.ſ.ſolutas. ¶ Et iſtud eſt argumētū ad qōnem de teſtibus diſcordātibus quoꝝ quidam dixerūt fuiſſe an̄ nuptias.alij dixerūt poſt nuptias:vt reducant̄ ad cōcordiaꝫ[a] hoc modo an̄ nuptias.ſ.finitas:poſt nuptias.ſ.ꝯtractas:⁊ ſic non erūt diſcordes.ar.huiꝰ.v̄.⁊ qđ hic no.⁊ ideꝫ: ſi qdaꝫ teſtes dicūt an̄ guerrā:⁊ qdā poſt guerrā:vt ſit idē modus ꝯcordie:ita tenet Ja. de are.in.l.iſulā.§.i.ȷ̄.ſo.ma.⁊ ē tex.ex̄ de teſti. .c.cū tu. ¶ Aduerte ꝓ huiꝰ declaratione ponamus teſtes nō diſcordare: ſed oēs dicūt aliqd eſſe fcm̄ poſt nuptias:vel poſt guerraꝫ: vel oēs an̄ nuptias:uel an̄ guerram:q̄liter hec oīo intelligat̄ vtruꝫ an̄ nuptias.ſ.finitas:uel an̄ nuptias .ſ.ꝯtractas:⁊ ideꝫ q̄ro de v̄bo poſt: Rn̄deo qn̄qꝫ iſte dictiones an̄ ⁊ poſt reſpiciūt terminū inſtātaneum:qa finit̄ in inſtāti: ut ſi dicatur ante mortē:uel poſt mortē:qa mors in uno inſtāti ē uel nō ē:⁊ tunc ītellectus ē clarus:qa an̄ ſignificat tp̄s qđ p̄cedit:⁊ poſt ſignificat tp̄s qđ ſequitur.⁊ ideo ſi plures ſimul decederēt :ibi nullo mō caderet an̄ uel poſt:ut.l.qđ de partu.cuꝫ.l. ſe.ȷ̄.de re.du.fa.l.iter ſoceꝝ.in prin.ȷ̄. de pac. do. Qn̄qꝫ iſte dictiones reſpiciūt terminuꝫ q hꝫ tractū:⁊ durationē aliq̄̄:⁊ tūc qn̄qꝫ iſte tractꝰ ē ab īceptōe vſqꝫ ad ꝑfectionē illiꝰ actꝰ ſiue termini:vt ī hoc exēplo an̄ calēdas vel pꝰ calēdas.nā dies calēdaꝝ īcipit ī mane ⁊ ꝑficit̄ ī ſero. Idē ſi dico an̄ annum:vel poſt annū.nā annus īcipit ī primo die eius:⁊ terminat̄ in vltima:⁊ iſto caſu iſte dictiones debēt ītelligi an̄ calēdas.ſ. finitas ⁊ poſt calēdas.ſ.finitas:vt.l.ſtipulatiōes nō diuidunt̄.§.i.ȷ̄.de v̄b.ob.vbi eſt expſſum in tex.⁊ glo.in.l.q an̄ calendas.eo.ti.⁊ in.l.eum qui ita. §.qui ita el.ij.e.ti.⁊ ibi no.ſm̄ opi. Jo.⁊ in.l.libertas.§.fi.ȷ̄.de manu.teſta.⁊.l.ſi ita fuerit.la.ij in prin.⁊.l.inter illā in prin.⁊ ibi no.ȷ̄.de v̄.ſig. ⁊ ſic cum dico ante calendas ſignifico totuꝫ tēpus qđ eſt ante eas finitas:de eo quod ſequitur nihil pono .cum dico poſt calēdas ſignifico totuꝫ tempus qđ ſequitur poſt eas finitas . Et de eo quod p̄cedit nihil pono. ¶ Qn̄qꝫ iſte dictiones adijciuntur termino qui habet tractum ⁊ durationem poſt ſuā perfectionē.vt in hoc exēplo poſt nuptias ⁊ ante nuptias.nā poſtq̄̄ ſunt nuptie durant donec alter moriat̄ vel diuertat: ⁊ tunc intelligitur ante nuptias ſeu poſt nuptias cōtractas.vt.l.ſancimus.C.de nup.hoc ē verum niſi cauſa cōtrarietatis euitande :tūc enim ante ⁊ poſt reſoluūtur vt idem tēpus ſignificēt vt hic vides ⁊.ſ̄.dixi. ¶ Sꝫ tunc inſiſto ſm̄ hoc ſemꝑ eſt in poteſtate alicuius ex partibus quid iſte dictiōes ſignificent.nā ſi oēs teſtes dixerint hoc fuiſſe ante nuptias. Ego dico ꝙ īmo fuit poſt nuptias.poſtea in concluſione dicā.domine iudex reducatis ad cōcordiā dicta teſtiū cuꝫ dicto meo.nā ipſi dixerūt ante nuptias:ego pꝰ nuptias intelligatis dictum eorū ante nuptias ſcilicet finitas:⁊ dictū meū intelligatis poſt nuptias.ſ.cōtractas.⁊ ſignificet̄ idē tēpus cā ꝯtrarietatis vitande.So.dicit Inno.in.c.cum contingat.circa prin.de offi.dele.ꝙ licꝫ teſtes reducāt̄ ad cōcordiam ne incidāt in cōtrarietatē:vt dictum eſt:tamē hoc nō debet fieri quādo ē cōtrarietas inter dictum teſtis ⁊ dictum partis:qa dictum partis nullam fidem facit pro ſe. vt. C. de proba.l.exemplo cum ſi.qđ eſt no. Puto ēt prout ipſe dicit ibi.ſed non bene explicat ꝙ iſta cōcordia tunc eſt fienda quando probationes undiqꝫ ſunt pares[b].ſed ſi alter haberet plures ⁊ ydoneiores teſtes illis eſſet ſtandum . cautiꝰ

a ¶ Ad ꝯcordiam. ADDE bar.i.l. qui ante kalēdas de v̄. obli. Alex. tu adde An ge. conſilio cclxxiiij.circa fi.ubi cōſuluit teſtes ꝯcordādos quoꝝ aliq dixerunt teſtes rogatoſ ante publicatiōeꝫ teſtamenti. aliq poſt publi.

b ¶ Pares ADDE glo. in.d.c. cum contingat Bar. in.l. gallus.§.ille caſus de lib.⁊ poſtu. Bal.in.l.in ſulam. ſoluma.Bal. in .c.cum tu.⁊ ibi car.extra de teſtibꝰ. ⁊ Bal.in.§.q bus in ꝑma conſti.C. ꝯ̄rium eſt de mēte glo.in .c.in noſtra de teſti. ⁊ in .iiij.q. iij.c. ſi teſtes ⁊ h tenēt.d. Anto.⁊ abb. in .c.cum tu.⁊ Jo.đ Imo. in.l.inter ſtipulantē.§.i. de ver. obl. ꝑ tex.i.d.c. cum tu.⁊ cū hac opi.trāſit Alex. tu adde ꝙ primā opi.ſeq. tur Pe.de ancha. cōſilio .ccclxx. vij. ⁊. ccclxxviij.⁊ Pau.đ ca. in additio. hic ad ſuam lec. Et iquātum Alex.ēt tangit an teſtes reducātur ad concordiam:vt ꝓbēt velut falſum cuitent dic ꝙ Bal. tertio lib. conſilio ccccxi. Quidam a.tenet ꝙ nō ꝓbent idēqꝫ que tenet conſilio .xxviij. co. tertio li.incipiēte.in qdā inſtrumēto ubi alle.d.c. cum tu.

tñ faceret iudex ſi iterum pro teſtibus mitteret: ut qualiter dictuȝ eoꝝ intelligunt declarent: ut no.in auc.de teſti.§.qa uero i glo.magna. ꝛ ex̃ de teſti.c.cum clamor.

Ex.§.ſequenti.

¶ Triplex eſt mutuum. Quoddaȝ mere naturale. Quoddã ciuile cui natura coopaꝛ. Quoddam mere ciuile:ibi ꝓ cuius. Et ꝓcurator hñs mãdatum ad accipiendũ pecuniã mutuo ſi cõfiteaꝛ illam recepiſſe nõ obligat dñm etiam ſi in iſtrumẽto mãdati diceꝛ ad accipiẽdum pecuniam mutuo:ꝛ ad confitendũ recepiſſe:ꝛ ad ꝓmittendum ꝛc̃.ibi. Et iſta ſunt.

Mutui dationes. Ut uobis dixi: hic poniꝛ tertium exẽpluȝ ꝑ qđ probaꝛ creditũ differre a mutuo:vt genus a ſpẽ.nam in mutui datiõe oȝ dñm eſſe dantẽ qđ nõ ẽ in alio credito: utputa in vẽditione depoſito cõmodato:ꝛ ſi.ꝛ ad hoc iuriſcõſult⁹ oppõit de filio:ꝛ de ſuo mutuãte ꝛ ſoluit per exẽplũ de eo q mutuat pecuniam ſuã mea volũtate. ¶ Quero ergo quale exẽpluȝ iſtud ſit:ꝛ que ſimilitudo:dicit Ja. de are. ꝙ primũ dictũ de filio ꝛ ſeruo põt intelligi duobus modis. Uno modo ꝙ filius: ꝛ ſeruus dantes peculiares nũmos obligãt accipientes naturaliter ipſi filio ꝛ ſeruo:ꝛ tunc ꝓcedit exempluȝ qđ ſequiꝛ clare.ſ. ꝙ illud ideo eſt: qa filius vel ſeruus habent dñi voluntatẽ:ſicut ſi voluntate mea tuos nũmos credas noĩe meo.nã mihi actio queriꝛ ꝑꝑ volũtatem tui dñi:lȝ ego non fuerim dñs. Scđo modo põt itelligi ꝙ fili⁹ vel ſeruus mutuantes obligãt accipienteȝ prĩ vel dño ꝛ hoc ideo:qa ipſe pr̃ vel dñs fingiꝛ mutuare:ꝛ ſm̃ hoc procedit exemplũ:qa hoc tale eſt quale ſi volũtate mea tuos nũmos credas noĩe meo. nam mihi acquiriꝛ obligatio ꝛ actio:qa ego fingor mutuare cuȝ noĩe meo mutuaꝛ: tñ in hoc ẽ dr̃ia:quia in hoc caſu in vltimo:ibi quale ſi voluntate mea ꝛc̃.ſunt due fictiones.vna circa actum mutuãdi: quia ego fingor mutuare cuius noĩe mutuaꝛ. Alia circa dñium: qa fingor mutuare pecuniã meã ꝓpter dñi voluntatẽ cũ vere nõ ſit mea:ſed in precedẽti caſu poſito i. ꝟ. nec obeſt ꝛc̃.ſ.in filio vel ſeruo ſoluȝ eſt vna fictio.ſ. circa actum mutuãdi:cum vere illa pecunia fuerit prĩs vel dñi. Ex quo habes ꝙ ad ꝑficienduȝ mutuum ſufficit ꝙ pecunia ꝑficiſcaꝛ vere vel ficte:ꝛ ꝙ tradens ſit dñs vere vel ficte. ¶ Uenio ad. ꝟ.verbis:dixi vobis ꝙ hic poniꝛ quartuȝ exemplũ:ex quo oſtendiꝛ ꝙ credituȝ differt a mutuo:vt genus a ſpẽ.nam poſſumus credere per ſtipulationeȝ nulla iteruenıente pecunia: vel ẽt põt intelligi aliter:vt cõueniat cuȝ parte ꝓxima precedente:vbi dcm̃ ꝙ ſufficit ꝙ pecunia ꝑficiſcaꝛ vere vel ficte.hic ponit exempluȝ in mutuo ciuili in quo nulla pecunia iteruenit tua vere:ſȝ ficte. ¶ Pro cuius rei euidẽtia debes ſcire prout glo.notabiliter dicit ꝙ triplex eſt mutuum. quoddã eſt mutuũ naturale ꝛ mere. quoddam eſt mutuũ ciuile cui natura cooperaꝛ.quoddaȝ eſt mutuũ mere ciuile. Mutuũ enim naturale ẽ qñ res mea ad te ꝑuenit.ita dicit glo. ꝛ bene. tu tñ in hoc mutuo naturali dicas. quoddam ẽ mutuuȝ naturale mere:vt qñ pecunia mea in te directo transferꝛ. quoddam eſt mutuũ naturale cui ius ciuile cooperaꝛ per aliquã fictioneȝ ut qñ pecunia vere itercеſſit:ſed ius fingit euȝ numeraſſe qui nõ numerauit:vel eſſe dñm qui nõ erat:ut.s̃.ꝓxime declaraui:vel quãdo pecunia debita ex vna cã cõuertiꝛ in cãm mutui: vt.l.certi cõdictio.in ſi.ȷ̃.eo.vel qñ mutuuȝ reconciliaꝛ aliquo ex modis quos vidiſtis in ꝟſi.appellata ad qđ facit.ȷ̃.eo.l.ſingularia. Aliud eſt mutuuȝ ciuile cui natura cooperaꝛ dicit glo.vt qñ añ ſtipulationem:vel poſt incõtinẽti numeraꝛ pecunia.glo.in hoc dicit veꝝ:nõ tamẽ naſciꝛ in hoc caſu actio ex mutuo:ſed ex ſtipulatiõe ipleta ꝓpter mutuũ:vt.l.ſi ita ſtipulatus.§.griſogonus ȷ̃.de ver.ob.ꝛ.l.ſi ita ſtipulatus.ꝛ.l.cum.n.ȷ̃.de noua.videbitis.ȷ̃.eo.l.certi cõdictio.§.quoniã. Quoddã eſt mutuũ mere ciuile:vt in chirographo ex quo qs obligatur poſt biẽniũ:vt.l.in cõtractibus.C.de nõ nu.pe.dicit glo.ꝛ bene ꝙ tñ iſto caſu nõ oriꝛ obligatio ex tali mutuo: ſed ex cõtractu lr̃aꝝ ꝑꝑ mutuum.ꝛ iſtud qđ glo. dicit poſt biẽnium hȝ locum qñ promiſſio: vel ſcriptura facta fuit ſpe future numeratiõis:ſed ſi forte donandi aĩo nõ ſpe future numerationis promitterem centũ ꝑ ſtipulationẽ que cõfiteor me habuiſſe:ꝛ recepiſſe mutuo:ſtatim ẽt nõ expectato biẽnio cõtraheretꝛ illud mutuũ ciuile.ꝛ hic eſt caſus in iſto rñſo.vt glo.hic intelligit in mutuo ciuili:vide iſtam glo.q̃ icipit.i. alienam fidẽ ꝛ no.eam. ¶ Et iſta ſunt vtilia ad qõnem de facto aliqs fecit procuratorẽ ad accipiendũ pecuniam mutuo:tamẽ in inſtr̃o nõ fuit ſcriptũ ꝙ recepit:ſed ꝙ fuit cõfeſſus ſe recepiſſe:certe ex tali inſtr̃o niſi numeratio probeꝛ nõ põt[a] agi contra dñm.nam quãdo facio te ꝓcuratorẽ ad accipiendũ pecuniaȝ mutuo:itelligiꝛ de mutuo naturali qđ ſignificat iſta dictio ad accipiendũ: ſȝ iſtud inſtr̃m in quo ꝓcurator eſt cõfeſſus ſe habuiſſe ꝛ recepiſſe ꝓbat mutuũ ciuile cui natura nõ cooperaꝛ:niſi ꝓbetur numeratio. ergo talis ꝓcurator nõ obligat dñȝ:qa ad hoc nõ habuit mandatũ:ꝛ ꝓ hoc vꝛ caſus expreſſus in.l.i.§.ſi mutuam.ȷ̃.ſi qd in frau.pa.facit.ȷ̃.de noua.l.ſi debitoreȝ meum:ꝛ quod ibi no.per Ja.de are. dico etiam ꝙ ſi in inſtrumento ꝓcurationis diceretur:facio te ꝓcuratorem ad accipiendum pecuniam mutuo: ꝛ ad cõfitendum te recepiſſe pecuniã:ꝛ ad promittendũ ꝛc̃.ꝙ eodem mõ dñs nõ põt cõueniri ex illo inſtr̃o:qa illa verba ad cõfitendũ te recepiſſe intelliguntꝛ ſm̃ pecuniam receptã. Si aliter itelligeres eſſet donatio[b]: vt in.d.l.§.ſi mutuam q̃ donatio ꝓcuratori nõ vꝛ ꝑmiſſa niſi exprimatur:vt.l.cõtra iuris.§.i.ꝛ ſi.s̃.de pac. ¶ Ultimo ex ꝑdictis põt tibi liquere qd eſt mutuũ.nã mutuũ eſt ꝯtractus celebratus datione vera:vel ficta rei cõ ſiſtentis in pondere numero:uel mẽſura cum ſpe recipiẽdi tantũdeȝ in genere ſuo:ut ex predictis patet. Bar.

Ex.l.ſequenti.

¶ Uinũ vetus an poſſit reddi ꝓ nouo: ibi. Ex hoc. Et an tacitũ habeaꝛ ꝓ exꝑſſo:ibi. Ulteri⁹. Et an ex eo ꝙ dico tolle iſtã pecuniaȝ dicar mutuare:ibi. Tertio. Et teſtis induct⁹ ad ꝓbandũ mutuũ dicẽs neſcio qd fuerit:bene uidi numerari in mea ꝑſentia tãtã pecunie quãtitatẽ ꝛ ipſe recepit: ꝓbat mutuuȝ. In libello autem ſecus: ibi. Ex hoc puto. Et an pecunia mutuata debeat reddi ſcđm antiquã:uel nouã:ibi. Et hec faciũt. Et an ſcholaris domi reuerſus cũ illis lr̃is cum qbus ꝓfectus erat ad ſtudẽdũ debeat hr̃e vſumfructũ fundi dati ſibi ab abbate a quo ductus ad palaciũ neſciuit cãm dicere vide. i ſi.l.

c **Um quid.** Iſta ẽ notabiliſ.l. ꝛ.h.d. Qđ agiꝛ tacite ꝓ exꝑſſo habetur:ꝛ tacite agiꝛ ut eq̃ bonũ reddatur.h.d. Et diuiditur in tres ꝑtes. ¶ Primo ponit dcm̃. ¶ Scđo ponit rõnem.

a ¶ Poteſt agi. ADDE Jo.an.in addit. ad ſpec. i ti. de teſte. §.primo ſup vſi.ſed pone egi Bar.in l.a diuo pio .ȷ̃.đ re iudi. ꝛ in.l. nõ abſtulit .C. de nouatio. Anto. de bu.ꝛ abba.in.c.ſi cautio extra de ſi.inſtru. Pau.đ ca. cõſilio. vlti. alias remiſ. etiam vide per Alex. cui adde in quantũ alle. Federi.cõſilio.liij. ſentire ꝯ̃ bar.ꝙ ſi eſt verũ :qa Jmo idẽ ſẽtit:qꝛ ei⁹ vltima verba ſunt hec.d. ꝓcura. non potuit liberare niſi per realem ſolutionẽ nõ ſictaȝ: ꝛ ita ẽt alle. Ro.idẽ ſequt⁹ ꝯſilio ccclij.icipiẽte. Sancti ſpũs gratia ꝛ idem videtur voluiſſe Bal.cõſilio cccxxxij.primo li.

b ¶ Donatõ Bal. fulg. i hoc tenẽt ꝯ̃ bar. Pau. de ca. Ang. Ro.ideȝ faciunt ꝛ cum opi. ipſoꝝ trãſire videtur Alex.

¶ Tertio docet practicā. Scḋa ibi. nā ī ↄtrahē
do. Tertia ibi. id aūt. ¶ No. ꝙ vinum vetus ē
melius vino nouo: vt hic. ⁊ l. iubem᷒. C. de ero/
ga. mili. an. li. xij. ¶ Scḋo nota ꝙ tacituꝫ habeᷓ
ꝓ expſſo. ¶ Tertio no. practicā ꝙ illud qḋ vēit
ex natura cōtractus ꝑſumiᷓ a iure tacite agi iter
ptes: nec ē op᷒ ꝓbatiōe: ut hic dicit tex. ¶ Op.
ꝙ vinū nouū ſit melius vino veteri. nā vinū ve/
tus īcipit acuere: ut. l. ſi qs vinum. §. pe. ꝭ. de vi.
tri. ⁊ oleo le. So. ꝓ huius declaratiōe debes ſci
re qḋ dicaᷓ vinū nouū: ⁊ qḋ uetus. nā qdā dicūt
uinū vetus eſſe qḋ hꝫ annū: ut. d. l. ſi qs uinū. §.
ſi. cū. l. ſe. Alij dicūt in hoc īſpiciendā eſſe cōſue
tudinē regionis: ut. l. legatis. §. ſi. de le. iij. Sol.
qcqd doc. dicāt dic ꝙ q̄dam ſunt vina ꝑcellētia
q̄ poſſunt multis annis cōſeruari: ⁊ in his fate/
or ꝙ vinū uetus dᷓ qḋ trāſit annū: ⁊ eo caſu me
lius ē uinū vetus q̄ꝫ nouū ⁊ ꝑcioſius. Quedam
ſunt uina cōia q̄ vltra annū nō durāt: ſed ſtatim
lapſo anno īcipiūt acuere uel muceſcere: ⁊ tunc
uetus ītelligitur poſtq̄ꝫ īcepit eſſe claꝝ: ita ꝙ de
poſuit illā groſſiciem quā ex uuis aſſumpſit. Si
cut dicimus de agno q īcipit hr̄i in numero oui
um cū detōſus fuerit: ut. d. l. legatis. in ſi. de le.
iij. ⁊ ita ſe hꝫ uſus cōis quē in hoc debemus te/
nere: ut. l. ex uſu. de vi. tri. ⁊ oleo lega. hoc mō ī/
telligēdo apparet ꝙ uinū uetus ē melius uino
nouo. Si qs uellet ergo dare ꝓ uino pollito mu
ſtū nō poſſet: ut hic. predicta uera: niſi ex q̄lita/
te tp̄is in quo de reddendo actū fuerit aliud ꝑ/
ſumaᷓ. Quid. n. ſi fuerit actū: ut uindemiaꝝ tē/
pore redderet cū illo tp̄e uinū uet᷒ nō reperiaᷓ
in qbuſdā partibus certe ꝑſumitur actū: ut red
daᷓ de nouo. ar. ad hoc in. l. firmio. §. ſi. qn̄ di.
le. ce. ⁊ l. nec ſemel. §. ſi habitationē. e. ti. ¶ Ex
hoc apparet ſolu. q̄onis quā glo. hic format. in
prin. utrū liceat reddere uinum uetus ꝓ nouo:
breuiter iſta ē ueritas ſi acceperis uinū uetus eo
mō quo dixi. ita ꝙ ſit meli᷒ nouo[a] tūc pōt reddi
nā redditur in eodē genere: ⁊ in eadē bonitate.
nā lꝫ ſit meli᷒: uel optimū ipm̄ quoqꝫ bonū ē: ut
l. ubi aūt. in prin. ꝭ. de ꝟ. obli. ſꝫ ſi acciperes ui/
nū uetus taliter ꝙ eſſet deterius nouo: tunc nō
poſſet ſolui: qa nō redderetur in eadē bonitate
ut hic: ⁊ qa cōditio creditoris efficereᷓ deterior
ut. l. paulus. ꝭ. de ſo. ¶ Scḋo op. in auc̄. de mo/
na. §. ſi. ubi nouum ꝑfertur ueteri: ſiue antiquo.
So. in uino ꝓcedit id qḋ dixi uobis ꝙ uinū ue/
tus ē melius nouo. In hoībus uero ē ꝑſumptio
ꝙ antiqor ſit melior iuuene: ut. l. ſi. ꝭ. de ſi. iſtru.
⁊ de iu. imu. l. ſp. pōt tn̄ ↄtrariuꝫ apparere: ⁊ tūc
iunior ꝑfertur antiquo: ut. d. §. ſi. in auc̄. de mo
na. cū ſi. ⁊ ſic eſt ar. ꝙ in dubio teſtes[b] ſenioreᷓ: ⁊
doctores ſeniores ꝑferunᷓ: ſed in cōtrariū facit
qḋ no. ꝭ. de li. ⁊ poſtu. l. gallus. ī pma glo. ¶ Ul/
terius dᷓ hic ꝙ tacituꝫ[c] habeᷓ ꝓ expſſo. Contra
de ꝟ. obli. l. qcqd aſtringēde: vbi habeᷓ ꝓ omiſ
ſo. So. dicit glo. ibi agebaᷓ ab vno. hic ab utro/
qꝫ: vel uerius dicit glo. ibi in cōtractu q celebra
tur ꝟbis. hic in cōtractu q celebraᷓ re: hec ſol. ē
cōtra caſum. l. triticū. ꝭ. de ꝟ. obli. ⁊ iō ꝓ hui᷒ ſo/
lutione dicas: q̄dā ſunt q̄ dependēt ex volūtate
unius tm̄: ut vltime volūtates: ⁊ in iſtis tacitum
habetur ꝓ expſſo: ut. l. inter veſteꝫ. ꝭ. de au. ⁊ ar.
lega. ⁊ l. in cōditionibus primū locū. de cōdi. ⁊
demō. q̄dā ſunt q̄ depēdēt ex volūtate duoꝝ: vt
cōtractus: ⁊ in iſtis aut cōtract᷒ celebratur ꝟbis
aut re: aut cōſenſu. primo caſu aut obmittiᷓ id
qḋ ē formale cōtract᷒: aut ꝟba: ⁊ tūc viciatur: ⁊
ꝓ omiſſo hᷓ. ut. l. i. de ꝟ. obli. ⁊ d. l. qcqd aſtrin
gēde. poſt rn̄ſio. ſcḋm primā lec. poſitā. in pri. i.
glo. aut forma ſuatur: ſed aliqd ſubſtātiale ob/
mittitur: utputa res vel locus: ⁊ tunc aut illud
agebaᷓ tacite: ⁊ pōt ꝓbari ⁊ hᷓ ꝓ expſſo: ut. d.
l. triticuꝫ: aut nō pōt ꝓbari: ⁊ hᷓ ꝓ omiſſo: vt. l.
ij. §. ſi qs inſulā. ꝭ. de eo qḋ cer. lo. ⁊ l. ita ſtipula
tus. in prin. de ꝟ. ob. ⁊ l. q iſulā. eo. ti. Qn̄qꝫ nō
obmittiᷓ aliqd de ſubſtātialib᷒: ſed de accidēta
libus vel naturalib᷒ cōtractus: ⁊ tunc idē ē in cō
tractu q celebraᷓ ꝟbis qḋ eſt in cōtractu q cele/
braᷓ re vel cōſenſu: in quo dic: aut aliqd agebaᷓ
tacite tm̄ ab vno: ⁊ non hᷓ pro expſſo: ut. l. ſi re
petēdi. C. de condi. ob ca. ⁊ l. ſi maiores. C. de
trāſac. Si vero agebaᷓ ab utroqꝫ tacite: tūc ha/
beᷓ pro expſſo: caſus eſt hic. Qualiter aūt hoc
ꝓbabit ꝙ ab utroqꝫ agebaᷓ? Rn̄deo primo ſi il
lud qḋ fuit obmiſſum veniebat ex natura cōtra/
ctus: ut hic in ſi. ⁊ de dā. infec. l. dāni īfecti qdā
in prin. Scḋo ſi de hoc erat ↄſuetudo: ut. l. ꝙ ſi
nolit. §. q aſſidua. ꝭ. de edil. edic. ⁊ l. ſi prius. §.
i. ꝭ. de aqua plu. ar. ¶ Tertio pōt ꝓbari ex ꝑſa
tionibus[d] hoc eſt ex his q̄ dicta fuerunt tp̄e ↄtra
ctus anteq̄ꝫ ꝑueniret ad contractū: ut. l. ticia. §.
idem rn̄dit. de ꝟ. ob. Idē ſi probareᷓ alijs legi/
timis cōiecturis: vt. l. ſp in ſtipulationib᷒: ⁊ ibi
ꝑ glo. poniᷓ bonū exemplū de re. iur. Pro hu/
ius aūt declaratione ē videndū. hic dicit iuriſcō
ſultus ꝙ tacite vᷓ agi: vt eque bonū reddatur.
Iſtud qūo dꝫ intelligi: certe ſi hoc fuit actuꝫ: vt
reddaᷓ ſtatim intelligiᷓ: ut reddaᷓ eq̄ bonū ut
hic: ſꝫ ſi n̄ fuit actū aliqd de reddēdo: ſed ſim/
pliciter fuit dcm̄: utputa dixi tolle iſtaꝫ pecuniā
uel iſtud uinū: utrū tunc vᷓ agi ut reddaᷓ: ⁊ eq̄
bonū reddatur pōt eē dubiū. glo. hic dicit mul
tū mirabiliter. primo debēt īſpici ꝟba q̄ ꝑceſſe/
runt: ⁊ ſi ex illis ꝑſationibus pōt aliqd appare
re illis eſt ſtandū: vt. d. l. ticia. §. idem rn̄dit. de
ꝟ. ob. Itē debēt īſpici ꝟba: q̄ tunc fuerūt dicta
qd enim ſi dixi accipe centū mutuo: uel mutuo
tibi centū: certe nō eſt dubiū ꝙ videtur actū: ut
eque bonum reddaᷓ: vt hic: ſed ſi ſimpliciter di
xi tolle iſtam pecuniā: nec ex ꝟbis precedētib᷒
nec ex inſtantibus: vel ſequētibus aliqd pōt ap
parere: tūc eſt recurrendū ad alias cōiecturas.
primo ad cōditioneꝫ ꝑſone dantis: ⁊ accipiētis
circa hoc vide glo. in. l. ſed ſi ego. ꝭ. ad velleia.
Quid. n. ſi dans erat homo diues: ⁊ recipiens
paup exul de domo ſua: ⁊ quātitas nō erat ma/
gna: certe preſumiᷓ donatio: ſeu donatio amo/
re dei. Idē ſi erat forte cōiuncta ꝑſona: vel ſi ꝑ/
ceſſerunt merita videreᷓ remuneratio: hoc pro
baᷓ. ar. l. ſed ⁊ ſi ſuſceperit. §. i. ſ̄. de iudi. ⁊ ꝭ. de
dona. iter vi. ⁊ vxo. l. vtrū. ⁊ l. ſi ſeruus cōis eo.
ti. ⁊ de ꝓba. l. ꝓcula. ⁊ ꝭ. man. l. ſi vero nō remu
nerādi. §. idem papinianus. Si ꝟo iſta talia nō
preceſſerūt in dubio cenſeᷓ datum aio repeten
di. ⁊ ſic nō ē donū. ar. ad hoc. ꝭ. de ꝓba. l. cū de
idebito. facit. ꝭ. de dona. l. donationeᷓ. §. i. ⁊ ibi
no. ¶ Ex hoc puto ꝙ ſi teſtis inducaᷓ ad ꝓban
duꝫ mutuū: ⁊ ipſe dicit neſcio ſi fuit mutuū: vel
qd: tn̄ ſcio ꝙ ipſe numerauit ſibi in mea preſen
tia tantā quantitatē: ⁊ ipſe recepit ꝙ ex hoc ſcḋ
in dubio probaᷓ ꝙ eſt mutuū. nā teſtis dicit fa/
ctuꝫ: ex hoc aūt facto reſultat iuris ꝑſumptio vt
vidiſtiᷓ: lꝫ tn̄ hoc ſit ī teſte: tn̄ puto ꝙ hoc n̄ ſuffi
ceret in parte. Si. n. in libello ego ponerē: dico
ꝙ ego dixi tali: tolle iſtam pecuniā: ⁊ ipſe rece/
pit quā denegat mihi reſtituere. ideo ipſum pe
to mihi condēnari: puto ꝙ iſte libellus nō ꝓce/
deret[e]. nam lꝫ hoc ex facto partis ꝑſumaᷓ: tn̄ dꝫ
ab ea allegari: ut. l. ſi adulteriū cum inceſtu. §.
idem pollioni. ꝭ. de adul. ⁊ ſic nō ſufficeret libel

a ¶ Nouo. ADDE ꝙ multis modis diciᷓ nouum: ut per glo. in. c. generali ꝺ ele. in. vj. per Bar. in rubrica de op. no. nū. in ſi. ⁊ ibi per Ange. per Albri. de roſa. in ſcḋa parte ſtatutoꝝ. q. xv. ꝑ Ange. in. l. i. ſ̄. ꝙ qſqꝫ. iur. Alex.

b ¶ teſtes. ADDE ꝙ Gui. de cu. limitat niſi iunioreſ eēnt digniores ꝑ §. ordinatioīeꝫ in auc̄. ꝺ mo. cui adde archi. qn ta dy. c. dño vbi pōit plura in qb᷒ antiquitati deſertur: ⁊ an doctores iuuenes preſerantur antiquiorib᷒ vide h̄ ꝑ alex.

c ¶ Tacituꝫ ADDE ꝙ tacitum nō poteſt valere pluſ q̄ꝫ expreſſum. vt no. glo. in. l. item qa. ſ̄. ꝺ pactis que ī cipit vt perpetuo. pau. de ca.

d ¶ Preſationibus. ADDE bonaꝫ glo. pro iſtis cōiecturiſ i. l. ſi ego. ꝭ. ad vell. ⁊ in. l. ſi filij. C. de dona. inter viruꝫ ⁊ vxo. ⁊ in. l. vxor. §. ſi. de le. tertio ⁊ que no. ꝑ Bar. in. l. q̄ dotiſ. ſo. ma. ⁊ ꝓ hoc no. hic ꝑ Bar. alle. Alex. c. ſi q̄ones extra ꝺ ſymo. tu allega. et Bal. cōſilio cccxlvj. quarto li. ⁊ conſilio. c. tertio li. Ang. cōſilio. ccvij. circa prin. bal. etiam ↄſilio. cccclxvij. tertio li. vbi dicit ꝙ ſi duo ſocij calculata rōe ſe vicíſim liberant. deinde alter incōtinenti faciat inſtrumētuꝫ debiti ſocio ꝓ reſto nulla cauſa expſſa ꝙ debet intelligi ꝓ reſto debiti ſocietatis. Et inquantum Alex. tangit an dicendo tolle iſtaꝫ pecuniā ſit mutuum Bal. dicto conſilio. cccxlvj. vult ꝙ ſic alleg. glo. hic q̄ꝫ dicit no.

e ¶ Nō proccederet. ADDE ꝙ cum hac deciſione concordat Anto. de bu. in. c. ſi cautio de ſi. inſtru. ⁊ in. c. ij. de lib. ob. Io. ꝺ Imo i. c. ſuꝑ hoc de renunci. abb. in. c. afferte de ꝑſumpt. latius per Alex.

a ¶ Antiquā. ADDE Bar. in l. Paul⁹. la prima de ſo. & in l. cū certuz. ff. de au. & ar. le. & in l. nūmis. ff. de in lit. iur. & in l. ꝙ te. ff. eo. Gui. d cu. p Jac. bu. in q. īcipiēte. q. talis eſt. andreas de iſernia. in c. i. in ti. q̄ ſint regalia p Albri. de roſa. hic & in prima pte ſtatutoꝝ. q. cxl. Bal. in l. acceptā i. xvij. q. C. d vſur. & in l. ſi qs argentū. C. de dona. & i. l. illud. C. d ſacroſanctiſ eccle. & in l. ij. C. cōia d leg. p cano. in cle. ſi bñſicioꝝ de deci. & in c. oliz: & i. c. cū canonicis d cēſi. Pe. de an. i. c. peccatū in. v. oppo. i vi. & Jo. an. in addit. ad ſpe. in ti. de ſo. §. nūc aliqua in ſi. oldra. conſilio xxviii. & clxviii. Alex. tu adde d qua moneta dbeat ſolui dos cuz reſtituiꝛ ſo. ma. i qua moēta nō potuit euenire Bal. cōſilio cccxxix. ſecūdo vol. & de qua moneta debeat fieri ſolutio officialibus an de illa q̄ currebat tēpoꝛe itroit⁹ an de illa q̄ tpe ſolu. per eundē ꝯſilio cxxvii. primo li. d qua aūt moneta ſit fienda ſolutio uigoꝛe alicui⁹ cōſti. an de illa q̄ tunc currebat an d illa q̄ currit tpe ſolu. vide oldra. cōſilio cel. abb. cōſilio. lvii. ſcdo li. lati⁹ Ro. ꝯſilio. cxxiii. vbi iprobat dicta oldra. in aliqb⁹ ſuiſ cōſilijs & ibi vide qd i ſolu. legatoꝝ & quid in reſcrip.

lum preſumptiue cōcludere. dices tu: hoc ē cōtra. l. oēs. §. lutius. & qd ibi no. ff. de his que in frau. cre. So. illud verum qñ factū ex quo aliqd pſumiꝛ: nō eſt factū actoris ꝓponentis libelluz vel rei excipiētis: ſed eſt factū alterius. nam qñ ex facto tuo tu vis ꝙ aliqd preſumaꝛ illud debes dicere & allegare: vt. d. §. idem pollioni. ita debes intelligere hic: & ad predicta ꝙ dicta verba tolle iſtam pecuniā ſint dubia facit. C. de ac. & ob. l. ſiqdez. ¶ Op. de. l. actuſ. ff. de re. iur. vbi eſt differentia īter tacitum & expreſſum. Sol. vt ibi: & p Dy. in c. actus legitimi. de re. iur. in vj. Op. & videꝛ ꝙ nō debet reddi in eadem bonitate: vt. l. vinum. ff. e. ſol. dicit glo. multū no. debes ſcire ꝙ q̄dam eſt bonitas ītrinſeca rei: vt ꝙ vinum ſit talis ſaporis: & coloris & ſimilia. Quedam eſt bonitas extrinſeca: vt ꝙ vinum tm̄ valeat iſtud de valore venit ab extra: qa idem vinuz eſt & eiuſdē bonitatis qñ valet plus ſicut qñ valet minus: ſed hoc ꝙ valeat plus vel minus ꝓuenit ſm accidentia. Iſta bonitas extrinſeca nō conſideraꝛ: niſi a tpe more: vt. d. l. vinum: & ibi videbitis. ¶ Et hec faciunt ad q̄ōnem de pecunia mutuata: vtrū debeat reddi ſm antiquam[a] formā an vero ſm nouam: breuiter qñqz mutatur bonitas intrinſeca pecunie: qa in forma vel materia: & tunc dꝛ oīno alia moneta: & ideo debet reddi de antiqua ſi pōt: vel eius extimatio: vt hic. hoc. n. videꝛ agi vt in eadez bonitate reddaꝛ: & in eodē genere: qñqz nō mutaꝛ pecunie bonitas intrinſeca: ſed variaꝛ valor: vt qa florenus valet plus: vel minus q̄ valebat: & iſtud nō īſpiciꝛ: niſi a tēpore more: vt. d. l. vinum qd dic pleniſſime: ut dixi in. l. paulus. ff. de ſo. ¶ Ultimo guil. format hic. q. ſcholaris reuerſus eſt de ſtudio: abbas ſancti Petri dedit ſibi fundū: vt fructus haberet ad fruēdū: cuz vero ille iuit ad palatium neſciuit qd diceret: & detecta eſt ignorātia ſua: abbas vult auferre ab eo illū fundum ſeu redditū ei⁹: queriꝛ an poſſit: dicit Guil. aut pōt apparere aliqua cā pp quā ſibi dedit illum fūdum: vt qa cōſanguineus: vel multū amicus vel merita pceſſerunt: & nō poſſet ab eo reauferre: alias videreꝛ in dubio tacite actum ꝙ ſibi daret: vt eum iuuaret in q̄ōnibus ſuis: & ideo ſi neſcit adiuuare: qa eſt ignorās auferꝛ[b] ab eo: ut. l. qui tutelā. ff. de teſta. tu. & l. ēt ſi partiſ. ff. de legatis primo. & l. nēſenius. §. fi. cum. l. ſe. ff. de excu. tuto. Bar.

Ex. l. ſequenti.

¶ Inſpicitur ꝙ principaliter agiꝛ: ibi. Ad cōtrarium reſpondeo.

S I quis nec cauſam

Si depoſitū fiat gr̄a recipiētis ad eum ſpectat periculū. h. d. Primo ponit vnū dictuz vbi cōditio fuit expreſſa. ¶ Scd̄o vbi nō fuit expreſſa. Scd̄a ibi naz & q. ¶ No. qd dixi in ſūmario. ¶ Op. C. de pig. ac. l. que fortuitis: hui⁹ timore ſunt hic opi. qdaz dicunt vt Jo. ꝙ hic ad recipiētem ſpectat periculuz caſus fortuiti: hoc probaꝛ p. l. rogaſti. ff. e. & probaꝛ etiam p rōnē: qa iſtud depoſituz ſit gr̄a mutui: ergo debet regulari ſm naturā mutui: vt. l. eum qui. §. q iniuriarū. ff. ſi qs cau. & l. i. §. ſi ſub cōditōe. ff. vt. legat. no. ca. ſed in mutuo eſt periculū debitoris: ut. l. incēdium. C. e. ergo &c. ¶ Alij vt Azo tenēt cōtrarium p. d. l. que fortuitis. Ad hanc. l. rñdent cum dicit periculo eſt eius. ſ. pcedente eius culpa ſaltem leuiſſima: hoc modo ītelligunt. l. rogaſti. & ita dicit Azo. & iſtam opi. tenent Guil. & Ja. bu. quā puto veraz. Nō ob. qd dꝛ hoc depoſitum debet regulari ſm naturā mutui: qa illud eſſet verum qñ pecunia nō eſſet depoſita ſignata in ſacculo: ſed ad numeꝝ: vt. l. lutius. la. i. ff. depo. ſed donec pecunia debeꝛ in ſpē de neceſſitate periculū eſt dñi: vt. d. l. que fortuitis: & l. pignus. C. de pig. ac. ¶ Quero qd ſi iſte q habebat pecuniā dedit eam ſub vſuris an erit idē: videꝛ ꝙ nō cum tunc depoſitū ſit factum gr̄a vtriuſqz: ergo periculū nō ſpectat ad recipiētem: vt. l. ſi vt certo. §. nūc vidēdum. ff. cōmo. In cōtrarium eſt caſus. ff. eo. l. rogaſti: ibi & maxime ſi ſine &c. & hoc tenet glo. hic. ¶ Ad cōtrarium rñdeo ꝙ debemus īſpicere principale[c] ꝓpoſituz. nam ab initio nō habuit aīum: nec ꝓpoſituz fenerādi: unde tm̄ gr̄a recipiētis faciebat: & lz poſtea vſuras acceperit: hoc nō attēdimus: ſimile dicimus in macedoniano qd principaliter fuit factuz in odiū feneratoꝝ: & lz redundet in fauorem filiorūfa. tm̄ totum illud dꝛ odioſuz: ita hic totus cōtractus dicaꝛ cōtractus celebratus fauore: ſeu gr̄a recipiētis: īſpecto pricipali ꝓpoſito qd eſt no. nam ex hoc limitanꝛ oēs leges que dicunt ꝙ cōtractus vſurarius celebraꝛ gr̄a vtriuſqz: debet. n. intelligi īſpecto principali ꝓpoſito: uide iſtam glo. que īcipit: vt qa non preceſſerat: & no. eaz ibi: illud tm̄ non curo. ¶ Quero q̄ differentia eſt īter primuz caſum & ſcd̄m. rñdeo in primo fuit expreſſa cōditio. in ſcd̄o non.

Res pignori.

A fure & maleſidei poſſeſſore reſ cōdici pōt qd tribus probaꝛ exēplis. h. d. totus iſte. §. q eſt ualde ſubtilis. ¶ Op. nemo cōdicit rem ſuam preterq̄ a fure: ut. l. ulti. ff. vſufruc. quēad. ca. ſed hic iſte cui daꝛ cōditio eſt dñs: ergo male. huiuſ timore glo. ītelligit oīa exempla huius. §. ꝙ reus cōtra quē daꝛ hec cōditio furtiua: iſtas res mobiles cōtractauerit: ita ꝙ fecerit furtū: merito cōtra eum daꝛ cōditio furtiua: & cōditio ſine cauſa: oīs enim conditio degenerat cōtra furem. iſti. de ac. §. ſic itaqz: alias nō ꝓcedit iſte. §. ita ītelligit iſta glo. quā uide. ¶ Cōtra iſtam lec. op. qa hic ſimpliciter dꝛ ꝙ res fuit pignorata: ergo pōt eſſe ꝙ fuit pignorata res īmobilis. Rñdit glo. tunc intellige iſtum poſſeſſorem eſſe predonē: tunc. n. daꝛ conditio cōtra eum ſicut ꝯtra furez: ut. d. §. ſic itaqz: & ibi glo. qd tene menti. ¶ Cōtra hoc op. qa ſm hāc lec. hec. l. nō facit ad ti. Rñdeo īmo facit ad ti. de certi cōdi. quia ſicut cōpetit conditio furtiua: & cōdictio ſine cā: ita certi cōdictio generalis: vt. ff. eo. l. certi cōdictio. in prin. ¶ Item op. ſi iſte qui agit eſt dñs ad qd ergo aget cuz dñium habeat. qdam dicūt ꝙ cōdicit poſſeſſionē: ut. l. in debiti. §. ſed ſi nūmi. ff. de cōdi. inde. & l. ij. ff. de tritica. glo. iſtud reprobat per tex. q dicit ꝙ res cōdiciꝛ: & aliud ē reſ: aliud poſſeſſio. ut. l. ſi duo in fi. ff. uti poſ. Ad cōtrariū tm̄ glo. nō rñdet. dicebat Ja. bu. ꝙ in cōdictione duo ſunt conſiderāda: unū ex parte agētis: & hoc modo iſte condicit rōne dñij: & ideo dꝛ cōdicere rem: ita dz i-

b ¶ Aufertur ab eo. ADDE ꝙ Jo. an. i additi. ad ſpec. in rubrica d pbē. format. q. de epo q dedit pbendaz impito quē putabat pitū: & de barone q dedit feudum hoi quem credebat pbum viz & impitia detecta eſt: uilitaſqz & iprobitas vaſſali: an epſ vel baro poſſint reuocare pbendam: vel feudū. Sol. ſm roſ. ꝙ non ex q̄ cā q̄ mouit vel fuit mente cōcepta non fuit expſſa in collatione pbende vel feudi. alle. C. de cōdi. ob cām. l. ſi nō repetēdi: & C. de trāſac. l. ſi maioꝛes. inducit ēt ꝙ nō lz alicui venire ꝯ factuz ſuū dato ꝙ nō teneat. ff. d adop. poſt mortez: & ex̄ de cle. ꝯiug. c. diuerſis. Itē a principio exaiare debuit vt ex̄ de elec. c. nihil ē. ſubdit tm̄ ꝙ eccleſia poſſet iuuari bñficio reſti. in ite. q̄ vtiꝛ iur. reipu. vt. l. fi. C. de ſacroſan. eccl. & reſpu. vtiꝛ iur. minoꝛis vt. C. ex. q. cā. ma. l. reſpublica & c. i. ex̄ d reſti. in ite. & hāc opi. ſequiꝛ Ro. vt refert h Alex. licet motiua Jo. an. non referat.

c ¶ Principale. ADDE notandum eſſe h dcm̄ Bar. ꝓ limitatione oīum iuriū dicentiuz ꝙ qñ ꝯtus celebraꝛ gratia vtriuſqz venit leuis nō leuiſſima & ita nota. Bar. in l. rogaſti. in pn. & Ang. & Imo. in l. q rome in pn. ff. de v. obl. & vide in ſimili tex. no. & ibi Guil. d cu. & Bal. i l. i. §. vnde q̄rit. ff. de exerci. p quez tex. decidūt notabilē q. & aliam decidit. Ja. bu. dicēs p hoc ꝙ ſi datuz ē arbitrium duob⁹ ſuper cōcernētib⁹ vtilitatē publicaz ꝙ poterūt virtute illi⁹ arbitrij rebānire bānitum ſi hoc fecerunt principaliter propter vtilitatē publicaz q̄z uis ꝓuiſum eſſet p dcōs habentes arbitrium nihil diſponi poſſet i fauorem bānitorum ꝙ dicit Alex. no. &

telligi hic: ſed ſi ꝯdiceret rõne poſſeſſionis: tũc diceref cõdicere poſſeſſionez: ut. §. ſed ſi nũmi ⁊. d. l. ij. de tritica. Scðo modo põt conſiderari reſpectu rei: ⁊ tunc dr̃ cõdici reſpectu poſſeſſionis: ſola. n. poſſeſſio reſtitui poſtulaf: ⁊ ita debetis intelligere hic. ¶ Op. tu dicis ꝙ hic fuit factũ furtum. cõtra: furtũ non fit ſine cõtractatione: vt. l. inficiãdo. de fur. ⁊. l. ſi qs uxori. §. neqz verbo. e. ti. ſed hic nõ preſupponif aliqd de cõtractatione: ergo nõ fuit furtum. dicunt qdã ꝙ animus qui habef nunc operatur: ut precedẽs cõtractatio: ⁊ poſſeſſio operef furtuz qð ẽ falſuz vt. l. iij. §. ſi rem. ĩ. de acq. poſ. intellige ergo hic ꝙ pecuniã receptam cõtractauerit. ¶ Itez op. dr̃ hic ſi nõ ex volũtate dñi inuit ꝙ obeat. ꝓbari cõtradictio dñi. ꝯtra. l. q vas. §. uetare. ĩ. de fur. So. illud veꝝ in eo q nunꝗ̃ habuit dñi volũtatem. hic in eo q ab initio habuit dñi voluntatez ꝯducendo ab eo. vnde poſtea remanẽdo in cõductione dñs uidef velle: niſi probef cõtrariũ: ut. l. item querif. §. qui ĩpleto. ĩ. loca. ⁊. l. legẽ. C loca. ita dicit glo. qð intellige ſi apparet dñz ſciuiſſe colonum remanere in cõductione. naz tũc ſcĩa ĩducit tacitum cõſenſum: ſecus ſi ignorauerit: ut ꝓbaf in. l. q ad certum. ĩ. loca. Bar.

Ex. l. ſequenti.

¶ Debitor. x. libraꝝ groſſoꝝ puſinoruz non liberaf: lʒ ꝑ ſtatutum illa moneta reprobef: ſed debet illaz quantitatẽ ſoluere in materia: ex quo ĩ forma ſolui nõ põt: ibi. Iuxta hoc. Et an difficultas ĩpediat morã: ibi. Et iõ. Et q debet par caponum debet dare viuos. uide in ſi.

q

Uod te mihi.

Iſta ẽ bona l. notabilis: magiſtralis ⁊ ſolennis. ⁊ breuiter. h. d. ¶ Ad debitorẽ ſpeciei poſt moram ſpectat periculum ĩteritus. h. d. Et diuidif. primo ponit theoricam. ¶ Scðo practicã. Scða ibi: ſed cuz queraf. ¶ No. primo qð dixi in ſũmario. ¶ Secundo no. ꝙ ad cõſtituẽdum quẽ in mora reqritur ꝙ habeat facultatez ſoluendi rem debitam. ¶ Item no. ꝙ requirif ꝙ ſciat: vel ſcire debeat ſe debere. ¶ Item no. ꝙ paria ſunt ſcire: uel ſcire debere. ¶ Uenio ad primã partem ⁊ op. ꝙ ĩ diſtincte periculum ſpectet ad debitorẽ: vt. l. incẽdium. C. eo. huius timore glo. diſtinguit hec tria genera debitoꝝ: que explicabo ꝑ tria cõtraria. Rñdeo ad. l. incẽdium. ibi loquif in debitore certe ſpeciei: debebat. n. certaz ſpẽm puta ſtichum: ut dicit prima gloſella. unde in debitore quãtitatis diſtingue. aut quãtitas debef reſpectu certe ſpeciei: aut ſimpliciter. primo caſu interitu illius ſpeciei[a] liberaf: ut. ſ. de noxa. l. electio. §. ſi is. ⁊. ĩ. de pecul. l. queſitum: ⁊. l. qdam. §. ſi tibi de le. i. ⁊. l. ticie textores. §. ſi. e. ti. ⁊. ĩ. loca. l. in naue. ſcðo caſu. aut fuit facta oblatio illi⁹ quãtitatis: ⁊ ea ꝑempta ſine culpa debitoris liberatur debitor ope exceptionif: ut. l. q decẽ in prin. ĩ. ð ſo. aut nõ fuit fcã oblatio: ⁊ tunc periculuz ꝑtinet ad debitorez: quia quãtitas in genere perire non põt: ut. d. l. incẽdium. fallit ſi aliter eẽt cõuentum: ut. l. periculi. ĩ. de nautico fenore. ⁊. C. de nau. fe. l. i. vel ibi anteꝗ̃ ad locum debitũ perueniref pecunia erat debita in ſpecie non in quãtitate. ¶ Iuxta hoc moueo dubiuz. ego dixi ꝙ quãtitas in genere nõ põt perire. ponam⁹ caſuz ꝙ pereat: vt quia debeo tibi libras. x. groſſorum[b] peruſinoꝝ. cõtingit ꝙ per ſtatutũ huiuſ ciuitatis iſta moneta eſt reprobata: ita ꝙ nõ poteſt expendi: an debitor liberef: videf ꝙ ſic: qa eadẽ eſt rõ que ẽ in debitore ſpeciei: ut. l. in rõe. §. icerte. ff. ad legẽ fal. nec potes dicere ſaltẽ remanet argẽtuz: ut materia que poterit ſolui. nã in obligationibus perſonalib⁹ qð ſupereſt ex re ꝑempta ad creditorez nõ ꝑtinet: ut. l. mortuo boue in prin. ĩ. de lega. ij. ¶ Cõtrariuz puto videlz ꝙ liberef debitor a preſtando pecuniã illã in forma: ſed ſaltez debet ei preſtare in materia. nam in pecunia: ⁊ in oĩ genere metalli materia ĩſpicif principaliter: ⁊ trahit magis ad ſe formã ꝗ̃ forma trahat materiam: ut. l. q̃ſitum. §. illud fortaſſe. ĩ. de leg. iij. uide circa iſtam qõnez. c. cũ canonicus in ſi. extra de cẽſi. ⁊ uidef glo. ſ. eo. l. cum qd. in ꝟſi. bonitatis in ſi. ¶ Scðo op. ꝙ periculũ indiſtincte ꝑtineat ad debitorez: ut. l. in rõne. §. incerte. ĩ. ad. l. fal. Solu. hic debitor erat ſpeciei ibi ðbitor erat generiſ gñaliſſimi: vt hoĩs in genere in quo debitore generis diſtingue. aut erat debitor generis generaliſſimi: ut hoĩs in genere: ⁊ tũc ĩdiſtincte periculuz ꝑtinet ad debitorẽ: qa genus perire nõ põt: ut. d. §. incerte: niſi preceſſiſſet oblatõ: ut. l. q decẽ. ĩ. ð ſo. Aut eſt debitor ĩ gñe ſubalterno: puta dum qs dʒ vnum de ſeruis ſuis: ⁊ tunc aut periȷt vnũ indiuiduum de illo genere: ⁊ tunc idem qð. ſ. ꝓxime dixi: aut periȷt totum illud genus ſubalternum: ⁊ tunc idem qð in debitore ſpeciei: ut diſtinguaf: an ante moram. uel poſt: ut. d. §. icerte: ⁊ ſtatim dicam. ¶ Op. de. l. ſtichum aut pãphilum in prin. ĩ. de ſolu. So. hic loquif in debitore ſpeciei alternatiue in quo debitore alternatiue diſtingue: aut erat debitor ſpeciei alternatiue: ⁊ dic ut. d. l. ſtichum aut pãphilum: aut eſt debitor ſpeciei ſimpliciter: ⁊ tũc aut illa ſpẽs perit facto debitoris: aut fcõ creditoris: aut fcõ neutrius: ſed caſu fortuito. ꝓmo caſu: aut facto debitoris iuſto ⁊ liberaf: ut. l. qui ſeruũ. ĩ. de ꝟ. ob. ⁊. l. quid ergo. §. ſi heres hoĩem. de le. i. aut facto debitoris iniuſto: ⁊ tunc indiſtincte tenef ut. l. ſi ſeruum. in prin. ĩ. de verbo. ob. ⁊. l. ſi ex legati cã. in ſi. eo. ti. Si vero facto creditoris: uel tertij. dic vt. l. arbitror. §. ſi. ſ. de dolo. ⁊ ꝑ doc. in. l. nõ moriturum. C. de cõtrahen. ⁊ cõmit. ſtipu. ¶ Si vero perit caſu fortuito: tunc hʒ locũ. l. iſta: vt diſtinguamus an ante moram: ⁊ debitor liberaf: an poſt ⁊ nõ liberaf: vt hic: ⁊ ſic hẽs expeditum ꝓn. prime glo. ¶ Iuxta hoc ultimũ dubitaf an debeat diſtingui utruz res eſſent eodez modo periture penes creditorẽ: uel nõ. hic in glo. ponitur opinio ⁊ in. l. mora. ĩ. de uſuris. Pe. hic ⁊ Cy. refert in. l. in minoruz. C. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt ne. Guil. de cu. ponit etiam hic ſuam opi. quorum opi. ego reprobo in. l. nemo. §. i. ĩ. de ver. obli. Ego dico uobis ſolum hic puraz ueritatẽ: ⁊ diſtinguo ſic: aut loquimur in actione reali: ⁊ tunc tene glo. que eſt in. l. item ſi verberatũ. §. ſi. cum. l. ſe. ſ. de rei uẽ. ¶ Aut loquimur in actiõe perſonali: ⁊ tũc aut in actione que deſcendit ex delicto: ⁊ tunc ſine dubio nõ eſt adhibenda diſtinctio: an eſſet eodem modo peritura ⁊c̃. ut. l. i. §. rectiſſime: ⁊. l. merito. ĩ. de vi ⁊ vi ar. ⁊. C. qð me. ca. l. i. ⁊. C. de fur. l. ſubtracto. Fallit in. l. ſi cum exceptione. §. ꝙ ſi homo. ſ. qð me. cã. rõ: quia ibi tenebaf ad triplum. Si uero obligatio ꝑſonalis deſcendit ex cõtractu: uel quaſi in hoc ſunt opi. ego teneo opi. glo. ꝙ non debeat adhiberi illa diſtinctio. rõ: quia moroſus ⁊ fur equiperanf: ut. l. ĩter ſtipulantem. §. penul. ⁊ ibi no. ĩ. de verbo. ob. ⁊ uide tex. in. l. merito in ſi. ĩ. de vi ⁊ vi. ar. ſed in fure nullum eſt dubiũ: ut. ſ. dixi. ergo ⁊c̃. facit. l. cum res. §. ſi. ĩ. de lega. i. ¶ Ad. l. ſi plures. ĩ.

Margin notes:

ſta tenere al bri. de roſa. Ang. Saly. Bal. ful. ro. h. tu adð Bal. cõſilio xcviiij. quarto li. ĩcipiente. q̃ſtio eſt non tñ mentionez facit de Ia. bu. ſʒ idem ſentit.

a ¶ Speciei. ADDE intelligenduz quando ſpecies erat in facultate ſoluendi ſcðm Alex. q dicit: ita ẽt tenere h Cy. Bar. in. l. incendium ⁊ Bar. in. l. ſi ceteros. ĩ. ð ꝟ. ob. Ang. Imo. in. l. ſi ex legati cã ⁊ cõiter do. pro qb⁹ ipſe alle. tex. in. l. i. §. ſi. iuncto prin. l. ĩ. ſi cui pl⁹ q̃ꝫ ꝑ. l. fal. ⁊ in

. l. filiuſfamilias. §. ſi. de le. primo alſi qui tamẽ ꝯ Bar. de q̃ hic ꝑ Alex.

b ¶ Groſſorũ. ADDE ꝙ tãdẽ alex. tenet opi. Cy. ⁊ pe. in. l. cuz qd. ſ. eo. ⁊ in. l. in minoꝝ in. ix. q. C. ĩ qui. cau. in iteg. reſti. non eſt neceſ. ⁊ hoſti. ⁊ Io. an. in. c. quanto eſt de iureiurã. ⁊ Bar. h de quo claritatem hẽre potes ꝑ ea que poſui ĩ. d. l. cuz qd.

.depo.rñde vt in glo.¶Ad rõnes vltramonta/
noꝝ dic vt dixi.in.d.l.nemo.§.i.ȷ̃. de ver. obli.
¶Uenio ad ſcḋam partem:ꝛ uideť ꝙ hec duo
que hic ponunť nõ ſufficiant ad ꝓbandum mo
ram:ſed requirať interpellatio:ut.l. ſi ex legati
cã.ȷ̃.de verbo.obli.ꝛ.ȷ̃.de vſu.l.mora.Glo.i.in
ſi.huius.l.fateť cõtrariuꝫ:ꝛ dicit ꝙ hec.l.dꝫ ſup
pleri per illas glo.bene dicit.tñ in ueritate arbi
tror iuriſcõſultum ſic ĩtellexiſſe:ponit etiaꝫ ꝓ cõ
ſtanti ꝙ debitor ĩterpellatus noluit ſoluere: tñ
hoc nõ ſufficit: niſi cõcurrent alia duo que hic
ponunť in tex.ſ.ꝙ potuerit ſoluere :ꝛ intellexe/
rit ſe debere.ꝛ ꝓpter hoc qḋ ibi dť de ĩterpella/
tione qdam intrant hic materiã ĩterpellationis
ꝛ vtrum euẽtus cõditionis ĩterpellet ꝓ homine
ſicut euentus diei: qḋ hic recitat Guil.ꝛ Cy.po
nit in.l.in minoꝝ.C.in qui.cau.in inte .reſti. nõ
eſt ne.Ego iſta oĩa examinaui in.l.quotiẽs in di
em.ȷ̃.de ver.ob.¶Procedo ulteri⁹: hic dť ꝙ
reqriť ꝙ debitor habeat facultatẽ dãdi. ¶Cõ
tra difficultates nõ impediũt obligationẽ:ut.l.
cõtinuus.§.illud.ȷ̃.de verbo.ob. Huius timo/
re dicũt qdaꝫ:ꝙ reus dť habere facultatẽ ſi res
debita eſt in reꝝ natura:ut ſic nõ ĩſpiciať facul/
tas:ſeu difficultas ꝑſone ſed nature. Alij dicũt
ꝙ hic ponit iuriſcõſultus id qḋ poſuit ad oñdẽ
dum maiorem cõtumaciã nõ ꝙ hoc ſit neceſſe.
ſed iſta ſol. diſplicet:quia ĩmo recte iuriſcõſult⁹
hic poſuit oñdẽs ꝙ ſit neceſſe. Unde alij dicũt
ꝙ difficultates nõ impediũt cõtrahi obligatio/
nem:ut.l.cõtraria:ſed morã cõmitti ſic.caſus ẽ
hic.hec eſt v̈a ſo.ꝛ multũ no.hanc tenebat dñs
Ja.allegat.l.ſi uehenda.§.pe.ȷ̃.ad.legẽ ro. de
iac.ſed ibi loquiť in eo qui teneť ad factum:nõ
in eo qui teneť ad dãdũ. Roglerius uero Pe.
ꝛ Cy.hic aliter dicunt .aut difficultas ſuberat
tẽpore cõtracte obligationis:ꝛ nõ nocet: ut i.l.
cõtraria. Aut ſuperuenit ex poſt fcõ:ꝛ tunc ĩpe/
dit moram:ita loquiť hic.hec diſtinctio nõ pla
cet per.l.cũ ſeruuſ:ꝛ qḋ ibi no.ȷ̃.de le.i.¶Et iõ
circa materiã de difficultate ſolum hoc exaĩabo
nunc:an difficultas impediat morã: ꝛ dico ſic.
aut in obligatione eſt fcm̃:ꝛ indiſtincte difficul
tas ĩpedit morã:ut.l.ſi uehẽda.§.pe.ȷ̃.ad legẽ
ro.de iac.ꝛ.l.i.§.iubet.in.ꝟ.ſi frater.ȷ̃.ḋ colla.
bo. etiã ſi fuerit iuratũ:ut ex̃ de iureiu.c.breui.
Aut eſt in obligatione dari:ſeu datio:ꝛ tũc aut
debeť ſpẽs[a]:ꝛ difficultas impedit morã cõmit
ti.caſus eſt hic: ꝛ in.l. cum ſeruus.ȷ̃.de le.pri/
mo.ꝛ.l.cuꝫ res in prin.eo.ti. Aut eſt obligatio
quãtitatis:ꝛ difficultas nõ ĩpedit moraꝫ[b]: lꝫ.n.
in perpetuũ debitor nõ poſſet cõgregare pecu
niam quã debet:tñ in mora cõſtituiť:vt.d.§.il/
lud.ſi enim debitorẽ nõ excuſat caſus:ut.d.l.in
cẽdium:ꝛ.s̃.dixi.multo minus difficultas. Nec
ob.ad predcã.l.thays.§.i.ȷ̃.de fideicõmiſ.libe.
qa ibi reſpectu ſerui nõ erat datio quãtitatis in
obligatione:ſed eius reſpectu debebať fcm̃ .ſ.
ſolutio:ſeu liberatio. Tenete ergo tertiam ſol.
hic poſitaꝫ ꝛc̃.circa materiã difficultatis dic:ut
d.§.illud.¶Uenio ad vltimũ dť hic ꝙ ad mo
ram ſufficit ſe debere intelligere:lꝫ nõ ĩtelligat.
Cõtra.ȷ̃.de re.iur.l.que ſine dolo. Rñdeo ſub/
audi ibi ſine dolo:vel lata culpa. requiriť ergo
ꝙ intelligat:vel intelligere debeat ſe debere: ꝛ
ꝑ hoc docui vos pluries qualiter debeat fieri ĩ/
terpellatio ꝛ ꝓſtatio.nam ſiqdem tu es debi/
tor ex facto tuo ſufficit ꝙ ego denuncieꝫ tibi ꝙ
ſoluas.nam cum ex facto tuo depẽdeat: tu ĩtel/
ligis:vel ĩtelligere debes te debere: ut.l. ꝙ̃ꝙ̃.ȷ̃.
ad velleia.ſed ſi tu eſſes debitor ex facto alieno
vt quia heres:vel ꝓcurator tuus promiſit tunc
ad cõſtituendum te in mora nõ ſufficit ſimplici
ter denunciatio:quia nõ intelligis:nec intellige
re debes te debere:quia in facto alieno eſt tole/
rabilis ignorantia:ut.ȷ̃.pro ſuo.l.ſi.ꝛ ideo ẽ ne
ceſſe ꝙ oſtẽdam tibi ĩſtrumẽtum debiti:ꝛ legas
vel dem tibi copiam.hoc probať.ȷ̃.depo.l.ſi qs
inficiatus:ꝛ de re.iur.l.qui in alterius:ꝛ ibi glo.
ꝛ ex̃ de elec.c.cuꝫ cauſaꝫ in cle. ꝛ ſic feci fieri plu
ries in ciuitate iſta. ¶Op.de.l. uideamus.§.
ſinaũt.ȷ̃.de vſu.Solu.hic poniť vnus effectus
more.ſ.quo ad interitum: ibi ponuntur alij.ſ.
quo ad fructus:ꝛ quo ad vſuras de quibus dic
vt.l.mora.ȷ̃.de uſur.¶Pro declarãda.l. que/
ro quomõ practicabiť hec .l.reſpondeo .actor
petit ſtichum ſi reus nõ opponat de morte:uel
difficultate ꝓceſſus eſt planus:quia reus cõdẽ
nabiť:ꝛ habebit tempus qḋ datur iudicatis ad
ſoluẽdum ſm̃ ꝙ habeť inſti.de inuti. ſti. in ſi.ꝛ
videbitis.ȷ̃.de cõſti.pecu.l.promiſſor ſtichi.Sꝫ
ſi reus diceret ſtichum eſſe mortuũ:ꝛ probaret:
tũc adhuc prima petitio ſtat:quia hoĩe mortuo
adhuc ipſe homo peti debet:ut.l.ſi ſeruuꝫ in ſi.
.ȷ̃.de ver.ob.ſed tunc actor hẽbit neceſſe ꝓbare
ipſum eſſe mortuũ poſtꝙ̃ reus fuit in mora:qḋ
ꝓbabit eo modo quo poniť hic ꝓbando ꝙ re⁹
habuerit facultatem dandi:ꝛ ꝙ ĩtellexerit ſe de
bere:vel intelligere debuerit:ꝛ fuit interpellat⁹
legitime:vt uidebitis hic.¶Quero qd ſi dubi
teť:quia reus ꝓbauit mortẽ:ꝛ actor interpella/
tionẽ:ꝛ alia que ponunť hic.tñ nõ apparet vtꝝ
ſeruus fuerit mortuus ante interpellationẽ.vel
poſt:certe reus abſolueť.naꝫ actor hꝫ ꝓbare ꝙ
reus hẽbat facultatem eo tp̃e quo debebat ſol/
uere:hoc eſt tunc cuꝫ interpellabať.ita dꝫ intel
ligi hic.alias in dubio ſequereť abſolutio: vt.l.
eum actũ in ſi.ꝛ ibi no.s̃.de neg.ge.ꝛ in.l.nõ ſo
lum.§.ſed vt ꝓbari:ꝛ ibi etiaꝫ no.ff.de ope.no.
nunci.facit qḋ no.C.de ꝓba.l.matrem tuã.for/
te tñ ſi actor ꝓbaret debitorem tp̃e cõtracte ob
ligationis poſſediſſe rem:preſumiť ſp̃ cõtinua/
ta poſſeſſio apud eum donec ꝓbetur cõtrarium
qḋ dic:ut.l.nõ ignorabit.C.ad exhibẽ.¶Que/
ro.dť hic:aut dolo malo fecit quo minus habe
ret:quõ hoc ĩtelligiť? certe nõ intelligas ꝙ occi
derit:vel manumiſerit vel rẽ debitã extinxerit:
quia tunc ĩdiſtincte eius eſt periculũ: nec curo
vtrum ſciuerit an ignorauerit ſe debere: ut.l.ſi
ſeruum.§.de illo.alias eſt ꝟſi.in.§. ſi res de ꝟ.
ob.ꝛ inſti.de lega.§.ſi uero heredes:ſed intelli
ge ꝙ eum fecit abſentare:vel fugere:ut.l.cũ res
in prin.ȷ̃.de lega.i.¶Quero qd ſi res debita ñ
apparet ꝑempta : ſꝫ qd de ea ſit ignorať: certe
ſi debitoris culpa:vel mora preceſſerit idem qḋ
in morte:alias deberet debitor ꝓ̃ſtare cautiõeꝫ
de ea ꝓ̃ſtanda cuꝫ eam ĩuenerit:ut.l. ſeruo lega
to.§.ſi.ȷ̃.de lega.i.ꝛ.l.cum res.§.pe.eo.ti. ꝛ qḋ
no.in.l.cum ſeruum eo.ti.¶Querit hic Guil.
de cu.ſi ego debeo tibi vnum par caponuꝫ: an
poſſum tibi dare mortuoſ. ꝛ determinat ꝙ nõ:
qa debeo dare ĩ tali ſtatu ꝙ ego poſſim eos di/
mittere in ſua libertate:ut.ȷ̃.de ſolu.l. q decem
.§.ſi.Bar.

Ex.l.ſequenti.

¶Promittens deceꝫ ſalmaſ boni vini nõ pro
mittit qd certuꝫ.ideo nõ agitur certi cõdictiõe
qñ debetur ex ſtipulatõe.ſecus ſi ꝓmitteret ex
mutuo:qa tunc agitur certi cõdictione.

c **Ertum.** Illud eſt certuꝫ qḋ ap
paret qd quale ꝙ̃tũue
ſit.h.d.¶Primo ponit dcm̃.¶Scḋo

a ¶Species ADDE ſm Jo.ḋ Jmo. ꝙ hoc fallit in eo qui ſe obligauit ad aliqueꝫ p̃ſtandum vt ꝓbať in.l. pe.in v̈bo ñ potuit.C.ḋ fideiuſ.ꝛ ibi Bal.niſi im pediret caſu fortuito: puta mortiſ vt circa ean dem.l. circa ſi.ꝛ an diffi cultas excu ſet a piurio vide glo. re putataꝫ ſin gularẽ.xxii. .q.ij.beatus per glo. ꝛ Bal.in.c.i. de alie. feu. ꝛ in.c.i.§. porro in ti. q̃ fuit prima cã bñ. amit ten.ꝛ in.c.lꝫ ſi de feu.fu. cõtro. iter dñm ꝛ agna tum Alex.

b ¶Moraꝫ. ADDE Bal. idẽ te nentem:hic in lec. anti qua.ꝛ Ang. Jo.ḋ Jmo. in.l.cõtinu⁹ in.§.illud. Anto.ḋ bu. abb.ꝛ Jmo. in.c.breui ḋ iureiu. quoſ dam tñ ꝯ̃triũ tenẽtes ma xime in ter tio mẽbro vide hic per Alex.

probat per auctoritatem pedij. Scḋa ibi. naʒ ꝛ
pedius. ¶ Op. ꝙ iter noīa ꝓpria: ꝛ appellati-
ua ſit differentia: ut. l. quotiens. ꝟ. ad trebel. ꝛ. l.
ſi ſeruus cōis. ꝟ. de ſtipu. ſer. So. q̄tum ad oſtē
dēdum rem certam nō eſt dr̄ia inter noīa ꝓpria
ꝛ appellatiua: vt hic. ſed q̄tum ad alia bene eſt
dr̄ia: vt in contrarijs. ¶ Quero ad quid ponit̄
hic hec. l. qdam dicunt ad exponēdum illud v-
bum ſi certum petat̄ poſitum in R̄ica. vel aliter
ad exponēdum illud qḋ dr̄ de certi cōdictione.
nam hic ponit̄ certum ſimpliciter, put refert̄ ad
mutuum dū dr̄ de quātitate: ꝛ prout refert̄ ad
alios cōtractus dum dr̄ de ſpecie: ꝛ de oībus in
qbus dr̄ aliquid eſſe certum. ¶ Quero ſi ꝓmit-
to tibi dare decem ſalmas boni vini. an iſta ſtipu
latio dr̄ cōtinere certuʒ: qdam ꝙ ſic. veritas ē in
cōtrarium. nā hec adiectio qualitatis boni vini
nō ſignificat certuʒ qd: qa meliꝰ ꝛ optimū bonū
eſt: ꝛ iḋ vt eſſet certa q̄litas deberet dici optimi
vini: ut. l. vbi aūt nō apparet. in prin. ꝟ. de v. ob.
¶ Quero ad qd eſt neceſſaria iſta inueſtigatio
vtrū tales ſtipulatōes ↄtineāt certū vel icertū?
R̄ndeo qn̄ cōtinēt certū dat̄ certi cōdictō vt. ꝟ.
e. l. certi ↄdictio. i pri. ſʒ qn̄ icertū cōtinēt dat̄ ac
tio ex ſtipulatu: vt iſti. de ver. ob. in prin. ꝛ ideo
qn̄ promitto. x. ſalmas boni vini nō dat̄ certi cō
dictio: qa eſt incertum qḋ petit̄. ꝛ hoc veruʒ qn̄
debet̄ ex ſtipulatōe ſimpliciter: ſʒ ſi vinū debe-
ret̄: qa mutuum tunc ſemꝑ ↄtinet certuʒ: qa ſꝑ
debet̄ eiuſdē bonitatiſ: ut. ſ̄. e. l. cuʒ qdā. iḋ pro
mutuo ſꝑ cōpetit certi ↄdictio: ut iſti. q. mo. re
ↄtra. ob. in prin. Bar. Ex. l. ſequēti.

¶ Heres an poſſit mutuar̄ pecuniā legatā ſub
cōditiōe: ꝛ cuiꝰ nature mutuū factū eē itelligit̄.

o **Omnia.** Mutui datio pōt ſuſpē-
di in euentū ↄditionis ex
preſſe: uel tacite. h. d. cum. l. ꝓinde. Et
diuidit̄: qa primo ponit dcm̄ in genere. ſcḋo il-
lud exēplificat in cōditione exp̄ſſa. tertio in ↄdi
tione tacita. ſcḋa ibi. l. ꝓinde. tertia ibi. item ſi le
gata. ¶ Op. qn̄ legat̄ pecunia nō trāſit dn̄ium
recta via in legatariū: ut no. in. l. ij. C. cōia de le.
in v. in rē actiones: ꝛ in. l. ij. C. de cōdi. ex le. er-
go exēpluʒ hic ſcḋo loco poſitū nō ꝓcedit. So.
dicit Ja. de are. ꝙ hic fuit legata pecunia i ſpē.
ut hic in glo. parua ꝛ. l. ſed ſi certoſ. ꝟ. de lega. i.
alias nō diceret̄ heres mutuare pecuniā legatā.
nam qn̄ legat̄ in genere nō eſt magis dubia iſta
pecunia q̄ illa. ¶ Op. ſcḋo qn̄ dn̄ium ſuꝑuenit
auctori meo illud nō ꝓdeſt mihi: ut res mea ef-
ficiat̄: ut. l. apud celſuʒ. §. ſi a ticio. ḋ doli excep.
ꝛ. ſ̄. de rei vē. l. ſi a ticiḋ. ꝛ. ꝟ. de excep. rei vē. vel
tra. l. ſi a ticio: lʒ ergo dn̄ium ſuꝑueniat heredi:
tn̄ non acquirit̄ dn̄ium recipienti: ergo non eſt
mutuum: vt. l. ij. §. appellata. ſ̄. e. Sol. hic loqui
tur quādo ſuperuenit dominiū ex cā q̄ retrotra
hitur ꝑ fictionē: ut hic dicit tex. quia ex die adi-
te hereditatiſ videt̄ nūmi fuiſſe heredis: ſecꝰ qn̄
dn̄ium ſuꝑuenit ex cā q̄ retro n̄ trahit̄: ut i ↄtra
riīs. ꝛ no. glo. i. l. ſi qs alienā. ꝟ. ḋ ac. ēp. ¶ Que
ro hic dr̄ i ſi. cū legatum repudiatū[a] ſit aut ap-
poſitū: qd eſt hoc dictū. dicit glo. appoſitū itel
ligo. i. in cōditōis defectū. iſta expoſitio nō ꝓce
dit: quia ſi nos ponimꝰ legatū ſub ↄditōe: dn̄iū
non tranſit in legatariū conditōe pēdēte: ſed ē
heredis[b] ergo hr̄s interi poterit mutuare: lʒ qui
dā hodie dicāt cōtrariū ꝑ auc. res q̄. C. cōia de
lega. ꝛ eſt falſum: vt ibi dixi: ꝛ ibi etiaʒ per doc.
expone ergo aut appoſitū. i. acceptatū. ꝛ tūc re
trotrahit̄ ſeu tractabit̄ nūeratō facta ꝑ heredē.
Ex. l. ſequenti.

a ¶ Repudiatū. ADDE ſm itellectum Saly. ꝙ legatarius repudiando onus legato adiectum cenſet̄ repudiare legatuʒ: ꝙ dicit cozdi tenēdū ꝓ hoc ēt dicit facere. l. ſi ca. C.

¶ Duplex eſt certi cōdictio gn̄aliſ: ꝛ ſpālis: ibi.
Mihi vr̄. Differt āt certi ↄdictio a ↄdictōe tri
ticaria: ꝛ ↄdictōe ſine cā: qa certi ↄdictio ē gn̄a
lis: cōdictio ſine cā gn̄alior: ↄdictio triticaria ge
neraliſſima: ibi. Quero in quo. Cū actione aūt
in fcm̄ ſubſidiaria nihil cōe hʒ certi ↄdictio: ibi.
Quero in quo. Et actio ex obligatiōe. obliga.
ex cā deſcēdit: ibi. Venio ad ſcḋaʒ. Et certi ↄdi
ctio ē natiua nō datiua: ibi. Juxta. Et fuit itro
ducta cā vtilitatis nō neceſſitatis: ibi. Quero q̄
re. Et ſi ꝑma actio ex q̄ petit̄ certū ē tꝑalis ſimi
liter: ꝛ certi ↄdictio erit tꝑalis. Et nō creſcit ꝑ i
ficiationē: ibi. Querit glo. Et certꝰ ↄtractus dr̄
qn̄ ex ipſiꝰ cōceptiōe appet iure māifeſto ꝙ cer
tū debet̄: nec ē variabilis ex ꝑtāte debitoris: vel
natura rei: ibi. Veniamus ad tertiā. Et an certi
ↄdictio ↄpetat ex oī ↄtractu ex quo certū petit̄:
ibi. Hoc expoſito. Et an ſit neceſſe ꝙ q̄titas ex
primat̄ in libello cū agit̄ certi ↄdictiōe ad inter
eſſe. Et an an̄ diem ſit nata actio: ibi. Aduerte.

de cōdi. in. ſer. ꝛ. l. ſi. in ſi. C. ḋ fidei cō. ꝛ. l. ſi mi. noz. xxv. an nis ſeruū. ſ̄. de mi. Alex. dicit meliuſ facere. l. nē. ſenius in ſi. cuʒ. l. ſeq. ꝟ. de excu. tu.
b ¶ Heredis ADDE ꝙ doc. cōiter ſequuntur Bar. excep. Saly. ꝛ ro.

Certi condictio. Famo
ſa ē lex
iſta nec difficilis i tex. ſʒ bn̄ i glo. ꝛ breui
ter. h. d. ¶ Certi ↄdictio ↄpetit ex oī cā ex q̄ cer
tū petit̄. ſiue ex ↄtractu vel q̄ſi: ſiue ex maleficio
vel q̄ſi vel q̄uocūqʒ. h. d. vſqʒ ad §. qn̄qʒ. Et di
uidit̄ i. v. ꝑmo dicit ꝙ certi ↄdictō cōpetit. ſcḋo
ex q̄ cā ↄpetit. Tertio ad qd. Quarto qn̄. Qui-
to pōit de hoc plura exēpla. ſa ibi ex oī cā. tertia
ibi lʒ. n. q̄rta ibi dūmō. q nta ibi ↄpetit. ¶ Que-
ro dr̄ hic certi ↄdictio ↄpetit. q̄ro vtꝝ ſit tm̄ vna
certi ↄdictio vel pluret̄ gl. hic dic̄ ꝙ pluret̄. nā q̄
dā ē certi cōdictio gn̄alis q̄ hʒ locū vbicūqʒ cer
tū petit̄ vt h. q̄dā ē certi ↄdictio ſpāliſ: q̄ ↄpetit
ꝓ mutuo. vt. ſ̄. l. ij. i pri. ꝛ. §. i. vide iſtaʒ glo. Ad
uerte qa ſubtilis ꝛ pulcher paſſus ē. idē tʒ. glo.
iſti. q. mo. re. ↄtra. ob. i pri. ꝛ idē. ſ̄. e. ſuper R̄ca
ex q̄ iſtud ꝓbat̄. dicit. n. R̄ca de re. cre. qḋ ē gn̄a
le ꝛ ſubdit ſi cer. pe. hoc ē mutuū qḋ ē ſpāle. po-
ſtea dicit de certi ↄdictione: ꝛ dʒ itelligi. ſ. gn̄ale
qa de ſpāli locutꝰ erat. ita itelligit glo. ſuꝑ R̄ica
Bar. hoc fatebat̄ ꝛ addebat ꝙ erat alia certi
ↄdictio ſpālis. ſ. ex ſtipulatu. vt. ꝟ. e. l. ſi qs certū
iſti. de v. ob. i pri. q̄ opinio recitat̄ i ſcḋa glo. hu
ius. l. Alij fuerūt i cōtraria opi. ꝙ nō ſit niſi vna
tm̄ certi ↄdictio generalis. ꝛ iſta opi. tāgit̄ i glo.
Rubrice. ꝛ firmatur per glo. i. l. quotiēs. ꝟ. de ꝑ-
ſcrip. v. Vltramontani. ſ. Ja. de rauen. Pe. ꝛ
Guil. de cu. hic. ꝛ Cy. C. eo. ſuꝑ rubrica. ꝛ etiaʒ
Ja. bu. tenebāt iſtā opi. ꝙ eſſet tm̄ vna certi cō-
dictio: quia nō reperitur iure cautuʒ ꝙ ſint plu
res. ergo ꝛc̄. ¶ Preterea hoc videtur expreſ-
ſum. ꝟ. e. l. §. quoniā. ubi dicit ꝙ ꝓ mutuo com-
petit hec certi cōdictio generalis. Preterea le
ges ſꝑ vtūt̄ iſto vocabulo i ſingulari. ſ. certi ↄdi
ctio ꝛ nō dicūt certi ↄdictōes. ꝑterea ſi eſſet di
uerſe quare idē nomē haberēt. vt. l. ſi ideʒ. C. de
codicil. preterea dicūt ipſi: ꝛ ē fortior ratio quā
ipſi faciant: diuerſitas actionum cognoſcitur re
ſpectu medij per quod in actione concluditur
ut in actione exempto concludo contra te: quia
emi ꝛ in actōne ex locato quia locaui: ꝛ ſic de ſi.
quando ergo idem eſt medium concludendi
erit vna actio in genere: ſʒ vbicūqʒ proponitur
certi cōdictio medium per quod concluditur i
ea eſt: quia certum petit̄. vt hic ergo eſt vna tm̄
gn̄alis: ꝛ ſi diceret̄ ꝙ ſūt plures ſeq̄ret̄ ꝙ quot
ſunt cāe: tot eſſent certi ↄdictōes ſpāles qḋ ē ab
ſurdum. tenent ergo iſti doc. ꝙ eſt vna tantum
certi cōdictio generaliſ: q̄ nō hʒ ſub ſe ſpēs: ſed
tm̄ idiuidua. ¶ Mihi videt̄ ꝙ opi. glo. nr̄e ſit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

a℄ Vera. ADDE ꝙ cũ opi. glo. concordat Dy. Sali. Bal. in Ru brica .ff. eo. Ray. in Ru brica. C. de re. credi. Roffre. i li bellis ſuis i libello d cer ti ꝯdi. Spe. in ti. de ob. ⁊ ſo. §. ſeqᷓ iuxta pn. v. eſt regula. Bal. ⁊ Sal. in Rubrica C. eo. cõfir mat. Alex. ꝑ tex. inſti. de vb. ob. i pn. vide vt per cum.

vera[a] ⁊ ꝙ ſit vna certi ꝯdictio ſpãlis ꝓ mutuo. ꝑmo qa hoc dicit tex. expſſe. inſti. qui. mo. re cõ tra. ob. in pn. ſi bene aduertaſ. Secũdo qa tex. vr velle ꝙ hec certi cõdictio oriaſ ex illa parte edicti. ſi cer. pe. l. i. in pn. j. de tri. cui[9] edicti ver ba exponunſ in hoc ti. ⁊ ibi aſſumiſ certũ: hoc ẽ mutuũ: ut no. ſ. e. ſup Rubrica. quãdo ergo dr certi cõdictio ſpãlis: idẽ eſt dicere qᵭ mutui ꝯdi ctio. ſ3 quãdo dr certi ꝯdictio generalis dictio certi tũc ſtat ꝓprie pro omni certo. ⁊ ſic appa ret ꝙ ꝟitate inſpecta nõ eſt idẽ nomẽ. Prete rea ꝓbo. lex dixit ꝙ eodẽ mõ quo petitur mutu um petiſ indebitũ: ⁊ eodẽ mõ cõtrahiſ: vt inſti. qui. mo. re cõtra. ob. §. i. ſed pro idebito cõpe tit ſpãlis cõdictio indebiti: ergo pro mutuo cõ dictio mutui q̃ ẽ idẽ qᵭ certi ꝯdictio ſpãlis. ab ſurdũ enĩ eſſet dicere ꝙ ex ꝯtractu mutui tã fre quẽtato nõ orireſ ſpãlis actio. per hoc apparet rñſũ ad iſtud ꝙ dicebaȝ qᵭ nõ reperiſ lege cau tũ: ⁊ quia ſi eẽnt diuerſa ñ uocarenſ eodẽ noĩe: qa vt dixi recte itelligẽdo nõ eſt idẽ nomẽ. Nõ ob. §. qm̃. qa cõcedo ꝙ pro mutuo cõpetit mu tui cõdictio ſpãlis ⁊ certi cõdictio generalis: ſi cut in alijs cõtractibus: vt in ꝯdictiõe idebiti ⁊ ſi. Nõ ob. ꝙ dicũt ꝙ idẽ ẽ mediũ cõcludẽdi[b] in oĩ certi ꝯdictõe: qa nego iſtã. nã i certi ꝯdictiõe ſpãli que eſt idẽ qᵭ ꝯdictio mutui ſufficit cõclu dere qa mutuaui. ideo peto ⁊c̃. nec eſt neceſſe ꝙ expmatur: ⁊ qa hoc eſt certũ ⁊c̃. ſ3 in certi cõ dictõe generali neceſſe eſt ꝙ exprimaſ ꝙ hoc ẽ certũ. debeo enĩ dicere dico ꝙ tibi mutuaui cẽ tum vel teneris mihi ad cẽtuȝ pro p̃cio talis rei vẽdite vel ex cã legati: ⁊ qa hoc eſt certũ: ideo peto te condẽnari. ex hoc apparet ꝙ intẽtatur certi cõdictio generalis. Cõcludiſ eniȝ per hoc mediũ ꝙ hoc certũ ẽ. Sȝ i certi ꝯdictione ſpãli ex mutuo ꝯcludiſ per hoc mediũ: qa mutuatũ eſt: vnde diuerſa ſũt media cõcludẽdi. An autẽ certi ꝯdictio ex ſtipulatu ſit ꝯdictio ſpãlis dicã i ſequẽti gl. ⁊ iſta poſſunt eſſe vtilia ad. q. Aduo cati hui[9] ciuitatis ſentientes ſe ꝑitos cõſtitue runt ꝙ in libello ꝓponereſ actio: nec ꝓponere tur generalis quãdo cõpetit ſpãlis. certe in mu tuo quid debeat ꝓponi pat3 ex predictis. Ite3 ad aliud. pone. dedi ꝯtra te libellũ repetẽs mu tuũ. liberaui te ab actione itentata remanẽte cã ⁊ oĩ alia actiõe que mihi ex illa cã cõpeteret. cer te ſi ẽ vna tm̃ certi ꝯdictio generalis ꝓ mutuo nulla alia actio remaneret: ſed ſi plures eẽnt pt remanere vna: ⁊ ſic vides ꝙ iſta ſubtilitas i pra ctica reduciſ. ¶ Quero i quo differt certi cõdi ctio a cõdictiõe triticaria[c] ⁊ ꝯdictiõe ſine cã? R. ꝯdictio ſine cã eſt gñaliſſima. cõpetit enĩ ad cer ta ⁊ incerta: vt. j. d condi. ſine cã. l. i. Cõdictio triticaria eſt gñalior: cõpetit enĩ ad certa ⁊ icer ta p̃terꝙ̃ ad pecuniã numeratã. ut. l. i. j. d triti ca. certi cõdictio eſt gñalis: ꝯpetit. n. ex oĩ cã ex qua certũ petiſ: ⁊ eodẽ mõ eſt gñalis cõdictio i certi ſm quoſdã ꝙ ad oĩa incerta cõpetat: qᵭ tñ nõ eſt ſimpliciter verũ. de cui[9] incerti condi ctiõis materia videbitis. j. de cõdi. inde. l. ſed ⁊ ſi me putẽ. §. i. ⁊ ibi d hoc dicã. ¶ Quero i quo differt hec actio ab actiõe in factũ ſubſidiaria? R. nil habẽt cõe. illa enim cõpetit vbi alie defici unt: vt. l. quotiẽs. j. de preſcrip. ꝟ. iſta autẽ cõ petit cũ oĩbus alijs que ꝯpetũt ad certũ. modo habes expeditã ꝑmã gl. quã vide. ¶ Venio ad ſecũdã gl. diciſ hic ꝙ hec actio cõpetit ex oĩ cã: ⁊ ex oĩ obligatiõe ex qua certũ petiſ. quero qd differt cã ab obligatiõe? qdã dicũt ꝙ eſt iculca tio verboꝝ. alij aliter: ⁊ hec ẽ vera. ſ. ꝙ tria ſunt

b℄ Conclu dendi. ADDE ꝙ diuerſitas ac tionum co gnoſcaſ ex medio ꝯclu dendi text[9] in. l. nõ d3. i ſi. ſ. de dolo ⁊ ibi doc. ⁊ in. c. littere. extra de di la. ⁊ Anto. d bu. in nota bilibus i. c. ex pte de fo ro compe. ⁊ in. c. ſi. de iudi. Bar. in. l. interdũ j. de condi. idebi. Ang. in. l. natura liter. §. nihil cõe. in qnta lec. de acq. poſ.

c℄ Tritica ria. ADDE de hac: ut per Jo. an. i ad di. ad ſpec. i ti. de ob. ⁊ ſolu. §. ſequi tur alia qq̃.

ꝑmũ ꝯtractus uel quaſi. delictũ uel quaſi. ⁊ iſta ſũt cã obligatiõis. ſcðm eſt obligatio. tertiu3 eſt actio que ex ipa obligatõe deſcẽdit: vt. l. l3. §. ea obligatio. ſ. de ꝓcur. Qᵭ ergo hic dr ex oĩ cã i telligo cõtractu uel quaſi maleficio vel quaſi. ⁊ ꝙ ſubdit ex oĩ obligatiõe ſtat ꝓprie. ¶ Juxta hoc quero vtrũ certi cõdictio ſit datiua vel nati ua? qdam dicũt eã eſſe datiuã. ⁊ pro hoc. l. ſi me ⁊ ticiũ. j. e. veritaſ eſt ꝙ ẽ natiua. habet. n. ſuffici enter p̃exiſtẽte3 materiã ex qua oriſ: ut hic dicit tex. ex oĩ cã: ⁊ ex oĩ obligatiõe. ⁊c̃. expreſſius in ſti. qui. mo. re cõtra. ob. in pn. ergo apparet ꝙ eſt natiua: ut. l. iuriſgẽtiu3. §. i. ſ. de pac. nõ ob. l. ſi me ⁊ ticiũ: qa rñde ut ibi dicam. ¶ Quero quare fuit itroducta hec actio? dicit glo. cã ne ceſſitatis ⁊ vtilitatis. neceſſitatis qa qñq3 nõ re periſ actio ſpãlis: ut in ſtipulatiõe cõtinẽte cer tũ: ut. j. e. l. ſi qs certũ. Mar. dicebat hoc falſũ: imo ex ſtipulatiõe ꝯpetit certi ꝯdictio ſpãlis: vt inſti. de ꝟb. ob. in pn. ⁊ iſtud puto verũ: ⁊ dico ꝙ nunꝙ̃ certi ꝯdictio ꝯpetit. ſ. generalis i caſu in quo alia nõ ꝯpetat. hoc dicit tex. iſte ex oĩ cã ⁊ ex oĩ obligatione ex qua certũ petiſ: quaſi di cat neceſſe eſt vt aliquid certũ peti poſſit: ut cõ petat hec actio. l3 enim eſſet certũ: ⁊ peti nõ poſ ſet nõ haberet locũ iſta actio. Jtẽ nõ ob. qñ ſti pulor factũ: qa põt peti itereſſe certi ꝯdictione l3 nõ ſim ſtipulatus: ut gl. dicit: qa imo ſũ ſtipu latus tacite: vt. l. ſtipulatiões non diuiduntᷣ. ꝟ. celſus. d. ꝟ. ob. vnde. ⁊ tũc ꝯpetit certi cõdictio ex ſtipulatiõe tacita: nullo ergo caſu reperio ꝙ ſit neceſſaria. Nõ ob. l. ſi me ⁊ ticiũ ut ibi dicã. ſubeſt tñ cã vtilitatis[d]. nã uos ſcitis ꝙ actio fur ti iſamat: certi ꝯdictio ñ. vt. l. ceſſat. d ac. ⁊ ob. vñ ſi vellẽ ꝯtra te agere ad quadruplũ ⁊ ꝙ nõ infamareris itẽtarem certi ꝯdictionẽ gñalẽ ad quadruplũ vel duplum: ita dicit gl. tua no. quã vid. ℄ Quero vtrũ ſi actio ꝑma que ꝯpetit ad certũ ſit tpãlis. an hec etiã erit tẽporalis vel ꝑ petua? gl. dicit tẽporalis. ar. in. l. ſi cum. §. qui i iuriarũ. ſ. ſi quis cau. ⁊. j. de iureiur. l. duob[9]. §. exceptio. hoc videſ ꝯtra regulã q̃ eſt ꝙ actiões ciuiles ſũt ꝑpetue: ut. l. ij. j. d ꝯſti. pe. dicit. P. fateor ꝙ actiones ciuiles ſũt ꝑpetue hoc ẽ apte ad viuẽdũ ꝑpetuo: ſi materia ex qua oriunſ du ret ꝑpetuo. exẽplũ in rei vẽdicatõe q̃ ꝯpetit qa dñs. ſ3 ſi dñium p̃ſcribiſ triẽnio ꝑibit rei vẽdica tio. ita hic. hec actio ꝯpetit vbi certũ petiſ ſi d ſinit poſſe peti dſinit hec actio ꝯpeterᷣ. ¶ Que rit glo. vtrũ hec actio creſcat ꝑ ificiationẽ ſicut actio p̃ncipalis. exẽplũ. i. l. acql. dicit gl. ꝙ nõ: ut l. itẽ veniũt. §. cũ p̃diximᵘ. ſ. de peti. here. Nõ ob. ſi qs cau. l. ſi cũ. §. q iiuriarũ. q̃ dicit ꝙ actio ſubrogata ſapit naturã ei[9] in cui[9] locũ ſubroga tur: qa ẽ uerũ i his q̃ inſũt actiõi ex ſua p̃mordi ali natura nõ i his q̃ ſuꝑuenerũt ex caſu. vid iſtã glo. ⁊ ẽ multũ no. ſo. ⁊ forte ñ hẽtis alibi. ita hñ ꝑ glo. q̃liter actio ſubrogata i locũ alteri[9] ſapi at naturã ei[9] i cui[9] locũ ſubrogeſ. qᵭ dicut ſcri pſi i. l. i. §. hec actio. j. ſi quis teſta. li. eẽ iuſ. fue. ⁊ ibi etiã ꝑ Ja. de are. Et ex p̃dictis appet ſo. q̃ ſtiõis. ſi q̃raſ an ꝑ officiũ iudicis veniãt in hac actiõe oĩa q̃ venirẽt in actiõe ex vẽdito vel ex lo cato i cui[9] locũ daſ. Pro cui[9] euidẽtia ſcire de bes ꝙ l3 ille actiones ſint bone fidei: iſta tñ eſt ſtricti iuris: quia non numeraſ in. §. actionum. inſti. de actio. vnde iſta tãtũ competit ad ea ad que illa actio primordialiter competebat. Jn his ergo que ex poſtfacto acciderẽt ex mora q̃ veniret in illa actione tanꝙ̃ bonefidei ſm for mã. l. ediles. §. itẽ ſciẽdũ. j. d edi. edic. nõ tamẽ

d℄ Vtilita tis. ADDE Jo. an. in. dicto §. ſequitur circa pn. in add. prima magna.

a ¶ Hac actione. ADDE ꝙ cum opi. Bar. tranſit ſimpliciter Saly. Ful. hic. Bal. in. l. ij. C. de pactis inter emp. ⁊ uen. ⁊ in repeti. l. petẽs C. de pactis. Scias etiaʒ ꝙ inq̃ʒtum glo. dicit ꝙ certi condictio generalis aſſumit ſibi naturam primordialis actionis in cuius locum daſ: ꝙ illud ẽ verũ ſʒ Cy. ⁊ Albe. de roſa. hic q̃ʒtuʒ ad rem ſeu qualitatẽ ꝓ qua cõpetit illa actio ſpãlis nõ quo ad alia: q2 ſeq̃retur ꝙ infamaret. qð ſi eſt. verum ẽ ꝙ eẽt ſtricti iuriſ. cui' cõtrariũ vult Jo. an. i. d. §. ſequitur. ⁊ glo. i. §. actionũ. inſti. de actio. ⁊ bal. hic ⁊ Alexã.

b ¶ Furem. ADDE gl. in. l. ſcire debemus. j. de v̄bo. ob. i. §. fi. in v̄bo cõdici. ⁊ dicit Jo. de imo. ibi ꝙ iſte eſt caſus ſingularis i q̃ certi ↄdictio datur ad incertũ. ⁊ ꝓ hac opi. cõi allegat Alex. tex. in. l. ſi cõcubinam. §. nõ ſolum. j. re. amo.

veniret in hac actione[a]: q2 nõ aſſumit illã naturã de his que ex poſtfacto obueniũt: ut dictũ ẽ. ſum' expediti ð ſa glo. ¶ Ueniamus ad tertiaʒ glo. dſ hic ſiue ex certo ſiue ex icerto ↄtractu. q̃ro qs dicaſ ↄtract' cert': in hoc ſũt opi. nã qdã dicũt ꝙ ↄtract' certi ſũt oẽs ↄtract' nominati: ſʒ cõtractus incerti ſũt oẽs contract' innoĩati. ⁊ hec opi. tãgiſ in. iiij. glo. hui'. l. i fi. quã tenet Pe. ⁊ ẽ ſatis ꝓbabilis. Ja. ð are. dicit ⁊ meli' ꝙ ↄtractus cert' ẽ qñ ex ipſius ↄceptiõe appet iure manifeſto ꝙ certũ debeſ. Addo. nec ẽ variabilis ex ptãte debitoris uel rei natura. qð dico qñ ex ipſius ↄceptiõe appet. ꝓbaſ. s̃. e. l. certuʒ. qð dico iure mãifeſto appet: dico ꝓ tãto: q2 poſſibile eẽt ꝙ variareſ ꝑꝑ ſtultitiã vel impitiaʒ iudicis in exequẽdo vel ꝑꝑ aliquẽ caſũ ꝑ̃ter naturã rei: vt q2 res ðbita piret: ⁊ ſic ad eſtimatõeʒ deueniret. Illud qð addidi: nec ẽ variabile ex ptãte debitoris: dixi ꝑpter obligationẽ alternatiuã in q̃ lʒ certũ appeat ex ipſa ↄceptiõe: tñ q2 variabile eſt ex ptãte rei: dſ ↄtinere icertũ: vt. l. vbi aũt. §. qui illud. j. de v̄b. ob. qð dixi ex natura rei: iõ dixi: q2 qñ ẽ i obligatiõe vſufruct' uel aliud ſimile qð ex natura ſua recipit variationẽ dſ ↄtinere icertũ: ut. d. l. vbi ãt. §. fũdi. ⁊ §. illð. ð. v̄. ob. Cõtract' ãt icert' ẽ qñ ex ipſi' ↄceptiõe iure manifeſto certũ nõ appet: uel eſt variabile ex ptãte debitoris uel ex natura rei. hoc apparet qñ qs ſtipulaſ partũ ancille naſciturum uel fruct' naſcituros vel factũ q2 eſt incertuʒ: ut. l. vbi ãt. §. illð. ⁊ §. id qð. s̃. alleg. Alio tñ mõ accipiſ ↄtract' cert' ⁊ icert': ut. l. i. C. ð ſẽ. q̃ ꝓ eo qð iter. ꝓfe. qð dic vt ibi. ¶ Hoc expoſito q̃ro utrũ ex oĩ cõtractu ex quo certũ petiſ competat hec certi cõdictio: dicit glo. hic. qñq2 agiſ ad id qð meũ ẽ: qñq2 ad tradẽdũ mihi aliqd qð ñ ẽ meũ. qñq2 ad reſtituẽdum. Aduerte q2 hoc ẽ multũ ſubtile. ¶ Primo caſu nõ ↄpetit hec certi ↄdictio niſi ↄtra furẽ:[b] q2 nemo ↄdicit rẽ ſuaʒ ꝑ̃ter q̃ a fure: vt. s̃. vſufru. quẽad. ca. l. vlti. ⁊ inſti. ð ac. §. ſic itaq2. ¶ Scðo caſu quãdo agitur ad tradẽdũ aliqd mihi qð nõ ẽ meũ. exẽplũ i actione ex ẽpto: dicit glo. ꝙ tũc ↄpetit certi ↄdictio. Nec ob. ꝙ tũc agiſ ad factũ: q2 iſtud nõ eſt factũ meũ ſed mixtũ. ſic dicit glo. qð ẽ no. bene intelligẽdũ. No. ergo iſtã glo. q̃ tenet ꝙ ille q teneſ ad tradendũ actione ex ẽpto non teneſ ad factũ purũ: ⁊ qualiter itelligaſ ſtatiʒ dicã. Doc. nři oẽs cõiter reprobãt iſtã glo. ꝑmo ꝑ. l. ſtipulatiões non diuiduntſ. in ꝑn. j. de. v̄. ob. Scðo ꝑ rõeʒ: q2 ſolutio hui' ẽ variabilis ex ptãte debitoris: liberaſ. n. ſoluẽdo itereſſe: ut. l. i. j. de act. emp. ⁊ ſic nõ ↄtinet certũ ſicut ſtipulatio alternatiua. Dñs Ja. bu. nitebaſ ſuſtineſ hãc glo. ⁊ dicebat ꝙ actio ex empto ↄtinet certũ cũ ſaltem ex ipſa ↄceptione ↄtineaſ certũ: q2 uẽdis ſtichũ vel librũ: ſʒ lʒ cõceptio ſeu ꝓnunciatio ↄtineat certum: tñ q2 ex ptãte debitoris eſt variabile: ñ dſ ↄtinere certũ: vt dictũ eſt. ſʒ volendo ſuſtinere glo. ꝓut eſt poſſibile ðbes ſcire ꝙ i eo ꝙ glo. dicit ꝙ ille qui teneſ ex empto non teneſ ad factuʒ purũ ſʒ mixtũ: dicit veꝝ. nã ille qui vẽdidit teneſ ad rẽ tradẽdaʒ: ⁊ ſi eſt dñs teneſ trãſferre dñium in accipientẽ. ſi non eſt dñs: non: vt. l. ex empto. in ꝑn. de ac. emp. Uñ non dſ meũ factũ ꝙ iſta obligatio ſapit naturã dãdi. teneſ. n. dare hoc eſt dñium trãſferre: ſi dñs eſt. hoc ꝓbaſ in. l. ↄuentõalibus. in fi. de v̄. ob. ibi non nuduʒ factũ ſed cãm bonoꝝ ⁊c̃. ⁊ ibi dixi. ¶ Item debes ſcire ꝙ in actione ex empto vẽditor ꝑ̃ciſe teneſ ad tradẽdũ ſi ꝑ̃t: vt. l. i. ⁊ ibi no. j. ð ac. emp. ⁊ plene dixi. in. d. l. ſtipulatiões non diuiduntſ. in. viij. q. ð v̄b. ob. Hoc ꝑmiſſo dico ꝙ actio ex empto poſſʒ aliter ↄcipi ꝙ certũ ↄtineret: puta ſi dicerẽ dico ꝙ vẽdidiſti mihi fundũ. ⁊ ꝙ illuʒ tenes ⁊ poſſides: ⁊ ꝙ illi' fundi es dñs: quare peto te condẽnari. certe iſta actio ↄtinet certuʒ: teneſ enim ad tradẽdũ ꝑ̃ciſe q2 poſſidet. Itẽ ad trãſferẽdũ dñiuʒ: q2 ẽ dñs: ⁊ ſic ad certũ.[c] ſʒ qñ nuda traditio in petitiõe veniret ſine dubio non ↄpeteret certi ↄdictio: q2 factũ puruʒ eſt. ergo ⁊c̃. Quare aũt rẽ tradi ⁊ q̃libet ſtipulatio facti dicãtur ↄtinere incertũ: dic ut dixi in. d. l. ſtipulatiões non diuiduntſ. in. vij. q. ⁊ i. l. vbi aũt §. qui id qð. de v̄. ob. ¶ Qñq2 in obligatione ẽ rẽ reſtitui: vt in re depoſita pignorata cõmodata: ⁊ ſi. iſto caſu dicit glo. ñ hʒ locũ certi ↄdictio rõ q2 res eſt mea: ergo non põt ↄdici: qð intellige niſi fuerit ↄtractata: vt. s̃. e. l. ſi qs nec cãʒ. §. i. Itẽ q2 agiſ ad factũ. dicit glo. ergo ad icertũ. Iſta ratio eſt melior gñalior ⁊ verior q̃ ꝑ̃cedẽs: q2 aliena res põt deponi ⁊ ↄmodari. Qñ ergo ↄpetit hec certi ↄditio? R̷. qñ qs eſt obligatus ad dãdũ certũ: ut dſ in ꝑma glo. ⁊ bene. diciſ. n. hĩc obligationẽ ↄtinere certũ oĩno: vt d. l. vbi aũt. §. i. alleg. ſum' expediti de. iij. glo. ¶ Ueniam' ad quartã glo. dſ hic ex icerto cõtractu. ¶ Quero exẽplũ quõ ex icerto ↄtractu petaſ certũ? R̷. ſi ego ſum ſtipulat' vel emi partum ancille uel fruct' naſcituros: ↄtract' eſt incertus: tñ poſt partũ editũ vel fructus natos ẽ certũ qð debeſ: ⁊ ſic põt agi certi ↄdictiõe. ⁊ hoc ẽ qð vult hic tex. dũ dic̃ ex icerto ↄtractu ſʒ Ja. ð are. lʒ Dy. aliter dixerit ⁊ male: ⁊ ↄtra hũc tex. i d. l. vbi aũt. §. illud. ⁊ hoc exẽplũ nõ poſuit glo. imo aliud poſuit glo. exẽplũ in obligatiõe facti in qua dſ cõtineri incertũ. ſed ſi agiſ ad itereſſe poterit agi certi cõdictiõe. lʒ. n. intereſſe prima facie ſit incertũ: tñ q2 ẽ certũ in reꝝ natura ⁊ venit certificãdũ per iudicẽ cõpetit certi ↄdictio. ita dicit glo. quã vide. multa iculcat iſta glo. q̃ veniũt examinãda. ¶ Primo dicit ꝙ in obligatiõe facti põt agi ad factũ ꝑ̃ciſe. hoc nõ eſt veruʒ ſimpliciter. ſʒ qualiter debeat intelligi: dic ut dixi in. d. l. ſtipulatiões nõ diuiduntſ. i. vij. q. de v̄. ob. ¶ Secũdo dicit glo. ꝙ qñ agiſ ad intereſſe agiſ certi ↄdictiõe. ⁊ in hoc dicit glo. verũ indubitãter. caſus eſt hic in eo qð dicit tex. ð l. aquilia ⁊c̃. nã cuʒ illa actio legis aquil. deſ ad intereſſe: ergo certi cõdictio ad intereſſe. ⁊ hoc dicũt doc. ⁊ bene. ¶ Tertio innuit glo. ꝙ licet certi cõdictio deſ ad intereſſe nõ tñ eſt neceſſe ꝙ quãtitas ei' qð intereſt exꝑmaſ[d] i libello. hoc an ſit verũ ſũt opi. nã q̃dam dixerũt agi condictiõe incerti: vt. l. pe. s̃. ſi quis in ius vo. nõ ie. ⁊ l. liber homo. §. fi. j. de v̄. ob. ſicut enĩ certi ↄdictio cõpetit vbi certũ petiſ: ita cõdictio incerti cõpetit vbi incertũ petiſ ſm eos. vt glo. hic tangit. quorũ opi. tenet Ja. de are. nõ enĩ dicit ipſe eſt recedẽduʒ a v̄bis ⁊ exponere ꝓut glo. dicit cõdictio incerti. i. certi cõdictio ad intereſſe qð eſt incertũ. hoc. n. ẽ violare lrãm. Certe dñi de natura ↄdictiõis incerti dicemus in. l. ſʒ ⁊ ſi me putẽ. §. i. j. de cõdi. inde. Sed q̃tum ad ꝓpoſitum videam' vtrũ ad certi cõdictiõem ſit neceſſariũ ꝙ illud qð petiſ appeat certũ ex ipſa ꝓnunciatiõe. an ſufficit ꝙ ſit certũ in reꝝ natura: nec ſit variabile ex ptãte debitoris? R̷. ꝙ nõ eſt neceſſe ꝙ ex ipſa ꝓnunciatiõe appeat certũ illð qð petiſ. tex' ẽ in. d. l. ubi aũt. §. qui illud. j. de. v̄. ob. vt quãdo ꝓmitto pecuniã que eſt in archa uel illud qð Ticius debet. nã lʒ ex ipſa ꝓnuncia

c ¶ Ad certũ. ADDE ꝙ cum Bar. trãſcũt bal. Ang. Saly. ⁊ Ro. h. Sʒ Fulg. ⁊ pau. de ca. hic cõtrariũ tenẽt q̃bus adherere videſ Alex.

d ¶ Exꝑmaſ. ADDE vt ꝑ io. an. i addi. ad ſpec. in ti. de fructi. ⁊ itereſſe §. fi. i addi. i cipiẽte Cy. nus.

tiōe nō ſit certuʒ:tamē qa in reruʒ natura ē cer/
tuʒ ſufficit.ita in ꝓpoſito q̄tuʒ intereſt in reruʒ
natura:certū eſt:ergo certū petitur.merito ille
leges debēt exponi ꝓut glo.dicit.agit̄ ergo cer
ti cōdictiōe adītereſſe. ⁊ ꝙ nō ſit ī libello neceſ
ſe certā q̄titatē expmi:eſt tex.in.l.iij.C.de iuri.
ſti.⁊ ꝓbat̄ ꝑ rōnem quādo aliqd nō ē in ptāte
actoris nō cogit̄ actor illud expmere certū in li
bello:ut.l.vbi aūt.§.q illud.ꝺ ꝟb.ob.⁊.l.i.§.q
aūt.j.quo.lega.ſed declaratio intereſſe eſt ī iu/
dicis ptāte:ut.l.i.C.de ſen.q̄ pro eo qꝺ ītereſt
ꝓfe.ergo nō cogit̄ actor illud expmere ⁊ limita
te ponere ī libello:reprobata opi.vltramōtano
rū q dicebāt cōtrariū.qꝺ lati⁹ reprobaui ⁊ exaīa
ui in.ꝺ.l.ſtipulatiōes nō diuidunt̄.in fi.de ꝟb.
ob.ſum⁹ expediti de.iiij.glo.⁊c̄. ℭ Venio ad
tertiā ptez.dr̄ hic ꝙ lʒ nobis ī oī ꝯtractu certuʒ
cōdicere. ℭ Quero quō cognoſcet̄ in libello:
an intēret̄ certi cōdictio gn̄alis uel ſpālis: ℞.
appet ex his q̄ ſ̄ dixi in pma.q. nā in certi cōdi/
ctiōe gn̄ali cōcludit̄ ꝑ illud mediū qa certū. in
alijs actiōibus cōcludit̄ ꝑ alia media:vt.ſ̄.dixi.
Addo ꝙ Guil.de cu.dicit ꝙ in certi cōdictiōe
nō hʒ qs neceſſe inſerere aliā cām niſi hanc:qa
certū.vnde ſi dico ꝙ teneris mihi ad cētum: ⁊
hoc eſt certū:ideo peto te cōdēnari ad dicta cē
tū ꝓcedit libellus.nā in actiōib⁹ ꝑſonalib⁹ ſuf
ficit ꝙ in libello qs expmat cām ꝓximā actiōis:
vt.l.⁊ an eādē.§.actiōes.de exc..rei iudi. ſed
cā ꝓxima hui⁹ actiōis eſt:qa certū.ergo ⁊c̄.glo.
nr̄a dicit cōtrariū in.ij.glo.hui⁹.l.in pn̄. videlʒ
ꝙ debeo expmere cām remotaʒ:qa ex tali libel
lo reus nō reddit̄ cert⁹:an velit cedere vel cōtē
dere:ergo ⁊c̄.ut.l.i.in pn̄.ſ̄.de eden. ℭ Ex p̄/
dictis pʒ ꝙ in.l.vltia.C.de an.excep.poterit ꝓ
cedere libellus velit nolit re⁹ ſm opi.Guil.ſed
ſm opi.glo.veriorē ſec⁹. ℭ Venio ad quartam
pticulā dr̄ hic ꝙ ſi in diē vel ſub ꝯdictiōe ſit ob
ligatio ante diē vel cōdictiōem nō potero age/
re.certū.n.eſt ꝙ ante cōdictōis euētū nō naſci
tur actio:ut.l.cedere diē.j.de ꝟ.ſig.ſed in obli/
gatiōe ī diē qd iuris ſit.glo.tenet ꝙ actio ſit na
ta lʒ obſtet exceptio.⁊ ſm hoc qꝺ hic dr̄ nō po/
tero agere diuerſimode. accipitur ſcilicet vel
ipo iure vel ope exceptionis ipo iure reſpectu
obligationis condictionalis:uel ope exceptio
nis.ſ.reſpectu obligationis in diem.uide iſtam
glo ☞ Aduerte vtrū ante diem ſit nata actio. ē
multū ꝓfunda qꝺ quā diſputat Pe.⁊ tʒ ꝙ nō:
cōtra glo. nr̄as. poſtea diſputat eā Dn̄s Bar
toluti⁹ de ptis.⁊ tenet ꝙ ſic ſm glo.nr̄as.quas
diſputatōes refert Cy.in.l.i.C.ut ac.ab here.⁊
cōtra here. Dn̄s An.ꝺ piſis fecit ꝺ hoc unā ma
gnā filateriā in repetitiōe quā fecit de.l.ſi inſu/
lā.j.de ꝟ.ob.Guil.de cu.hic diſtīguit duo ꝟba
⁊ intrauit melius ꝟitatē q̄ alij.ego poſtea lati⁹
diſtinxi in.l.ita ſtipulat⁹.de ꝟ.ob.dic ut ibi qc/
qd tn̄ ſit in caſu ꝓpoſito.dico tex.ſtare ꝓprie ⁊
glo.nr̄am nō ꝓcedere.nā lʒ alie actiōes ⁊ obli/
gatiōes oriant̄ ante diē:in caſib⁹ tamē certi ꝯdi
ctio ante diē nō oritur⁹ ſicut nec ante cōdictio/
nē.ꝓbo pmo ꝑ iſtū tex.Scꝺo ꝑ rōem: qa ante
diē nō petitur certū.cū.n.ꝓmitto tibi cētuʒ hic
ad annū:ego nō debeo tibi dare cētū:ſed min⁹
eſt in obligatiōe ꝑꝑ interuſuriū medij tēporis:
vt.l.ſi cōſtāte.§.quotiēs.ſo.ma.⁊ de edē.l.i.§.
diē.Iſtud aūt īteruſuriū medij tpis eſt īcertuʒ
tum qa pēdet de futuro: tum qa leges hoc di
cūt in ſimili:qa fruct⁹ futuri ⁊ ſimilia ſūt īcerta:
ut.ꝺ.l.vbi aūt.§.illud videam⁹.Cōcluditur er
go ꝙ cētuʒ ante diē nō ſunt certa:ergo ante di

ℭ Nō ob.K. ADDE ꝙ opi.Bar.ſe quit̄ Ang. in.l.interdū in pn̄.j.ꝺ ꝟ. ob.⁊ Bal. hic in lectu ra antiqua. Sʒ ipe bal. in Rubrica C.eo.⁊ in.l. i.C.ut actio nes in here dē.⁊ in.l.ſi poſt tres.in lec.ordina ria.ſ̄.ſi qs cau.⁊ hic in lectura no. ua truffat̄ ꝺ opi. Bar. q: natiuitas actōis ſpecia lis ⁊ genera lis nō pōt ſe parari cum vtraqʒ naſca tur ex poten tia ꝑexiſtētis materie. illa nō plus iſſu it in vnā q̄ʒ in aliaʒ. alle gat.l.māda tum.j.man da.⁊ contra Bar. tenēt SalY.Fulg. quibus ad heret Alex. vt hic ꝑ cū

em vel an̄ ꝯdictiōeʒ agere nō potero certi cōdi
ctiōe cū n̄ ſit nata actio. ℭ Venio ad qntā ptē
dr̄ hic ꝙ certi cōdictio cōpetit ex legati cā.cō/
tra dominiū rei legate trāſit recta via in legata
riū:ut uidiſtis.ſ̄.l.ꝓxima.ergo nō pōt ꝯdici ab
eo:qa nemo ꝯdicit rē ſuā ⁊c̄.ut dictuʒ eſt. So.
dicit glo.intellige ꝙ hic teſtator legauit q̄tita
tē uel rē alienā.uel dic:ut no.glo.in.§.nr̄a aūt.
inſti.ꝺ lega. uel dic ut no.ꝑ doc.C.cōīa deleg.
l.ij.Ad vnū tamē aduerte qꝺ obmiſi tibi ꝙ ubi
cūqʒ dixi ꝙ nemo cōdicit rē ſuā:intellige de re
ſua iure pleni dn̄ij:ſec⁹ ſi haberet vtile dn̄iuʒ tā
tū:ut.l.i.C.de dona.que ſub mō.⁊.l.i.j.de do/
na.ti.gn̄ali. ℭ Procedo ad aliud exēplū. dr̄
hic ex.l.aquilia.no.ex hoc ꝙ hec actio cōpetit
ad intereſſe:ut dixi.ſ̄. ℭ Itē an creſcat ꝑ īficia/
tiōem:dic ut.ſ̄.dixi. ℭ Seqtur in tex. ex cauſa
furtiua ⁊c̄.oīs.n.cōdictio degn̄at cōtra finē:ut
inſti.ꝺ ac.§.ſic itaqʒ. ⁊ dixi.ſ̄.e.l. ſi qs nec cām
§.i. ℭ Seqtur ex ſenatuſconſulto ageretur ⁊c̄.
Cōtra ex ſenatuſcōſulto petit̄ reſtitutio heredi
tatis:ſed rē reſtitui eſt factū: ⁊ ad illud nō cōpe
tit certi cōdictio:vt.ſ̄.dixi.ergo male.℞. hic dʒ
intelligi quādo hereditas eſt iā reſtituta ⁊ fidei
cōmiſſari⁹ agit contra debitores hereditarios
qui tenentur ad certū. Bar.

Ex.§.ſequenti.

Stante ſtatuto ꝙ nō poſſit ꝓbari debitū vltra
xx.libras per teſtes: ⁊ tu ꝓmiſiſti mihi reſartire
omne dānuʒ qꝺ paterer ex tali cauſa: ⁊ hoc cō/
ſtat per inſtrumētū potero illud dānum ꝓbare
per teſtes:licet aſcendat ſūmam.xx.quia proba
tio nō eſt facta per ſolos teſtes:ſed iuncto iſtru
mento:ibi. Hoc facit.

Quoniam Inutilis ſtipulatio nō ipe
dit actōem oriri ex vtili nu
meratiōe.h.ꝺ. Et diuidit̄: qa pmo cōtinuat ſe
ad ꝑcedētia.ſcꝺo ponit exēplum quādo ſtipu/
latio eſt inutilis rōne eius cui qs ſtipulatur. ter
tio qn̄ ē inutilis rōne ꝑſone ꝓmittētis.q̄rto qn̄
ſtipulatio eſt inutilis rōne cōdictiōis adiecte.
quinto ſimiliter quādo eſt inutilis rōne ꝑſone
ꝓmittētis.ſecūda ibi. numeraui.tertia ibi.ideʒ
erit.quarta ibi.itē q̄ri.quinta ibi.ſʒ ſi ei. ℭ No.
ꝙ alteri ſtipulari nemo pōt.inſti.de inuti. ſtip.
§.ſi qs alij.⁊ de ꝟ.ob.l.ſtipulatio iſta.§. alteri.
ℭ Secūdo no.ꝙ ꝓdigus cui eſt interdictum
bonis eqparatur pupillo: vt hic ī fi. ℭ Tertio
no.ex toto.§.illud generale vtile ꝑinutile nō vi
tiari. ℭ His pmiſſis venio ad materiā.§.nr̄i.
ℭ Op.dr̄ hic ꝙ eſt qdam cōtract⁹ qui celebra
tur re ⁊ ꝟbis. ℭ Cōtra.iſte ſūt ſpēs ſepate: ut
l.i.j.de ac.⁊ ob.l.obligamur.e.ti.ergo ꝙ vnus
cōtract⁹ ſit diuerſarū ſpecierū vr̄ q̄daʒ repugnā
tia que eē nō pōt:vt.l.ubi repugnantia.de reg.
iur.⁊.C.de fi.inſtru.l.huic ſcripture. glo.fatet̄
cōtrariū:⁊ dicit ꝙ hic cōtract⁹ celebratur ꝟbis
ſolū īteruenienteꝛe.vide glo.ſuper.ꝟ.coniūctiʒ
☞ Hoc facit ad qōneʒ.dicit ſtatutū ꝙ nō poſſit
ꝓbari ꝺbituʒ vltra.xx.libras ꝑ teſtes.pone ꝙ ꝓ
miſiſti mihi reſartire oē dānum qꝺ ego paterer
ex tali cā:⁊ de hoc appet inſtrumētū:vnde cuʒ
paſſus fueriʒ dānum vſqʒ ad cētum:peto illa cē
tum:⁊ꝓbo ꝓmiſſionē per inſtrumētū: dānum
aūt ſeu intereſſe uſqʒ in cētum ꝓbo per teſtes.
q̄ritur an poſſim obtinere:⁊ an talis ꝓbatio va
leat.iſtā qōneʒ diſputauit Ja.bu.⁊ determina
uit ꝙ ſufficeret.ſtatutū.n.dicit ꝙ nō poſſit pro
bari debitū vltra.xx.libras ꝑ teſtes. No. qa di/
cit debitū:⁊ nō dicit de ſūma debiti. debituʒ āt
⁊ creditum dr̄ quādo alienā fideʒ ſequor:vt.ſ̄.

a ¶ Determinatiōe. ADDE φ cōiter cū hac ꝺ terminatiōe trāſeūt doc. pro qua allegat tex.i.c. ſeries.de teſti.ſm intellectuʒ Dñi An.de bu.⁊ Jmo.ibi.⁊ cū predicta opi.tranſire videt̃.Jo.an.in addi.ad Spec.in ti.de fruc.⁊ inter.§.ſi.in addi.īcipiente Ja.bu. Bal.in aūt.ſʒ nouo iure C.e.⁊ in re peti.l.pe.ad ſi.de leg.ij. Saly.i aūt.caſſa.C.ꝺ ſacro ſctis eccle.Pe.de ancha.in.c.canonū.i re peti.in ꝟſi.circha iſtam extēſionē ⁊ per eū in regula acceſſoriū de reg.iur.in.vj. Alexā.Tu Adde aliquātū i fortioribus terminis cōſi.clxxvij.li.iiij.incipiente viſa petitiōe.vbi allegat Bar.⁊ Ja.bu.hic.⁊ faciunt ibi dicta ad id qđ hic dicit Alexā.φ ualet ꝓbatio facta nō opponēte pte cōtra ſtatutū. Et in q̄ſtuʒ Alex.tangit an nō obſtā te dicto ſtatuto poſſit creditoꝛ petere debitorem cōpelli ad faciēduʒ ſibi iſtrumētū ꝺ debito excedēte ad ſummā ⁊ ꝺ bituʒ ꝓbare p teſtes.⁊ dicit Saly.ſingulariter tenere φ ſic:tu vide cōſulta in contrarium per Pe.de ancha.conſilio eccli incipiē te i.q.ꝓpoſita.vius ſi.

e.l.i.nō autē dr̃ ꝑpter ſummaʒ.iſtud autem qđ aliena fide ſū ſequut᷒ ꝓbat̃ p iſtrumentū:ergo debitū ē ꝓbatū per iſtrumētū. ¶ Preterea ponamus:dicebat ipē φ iſta duo ꝯficiāt unū totū ſ.inſtrumētuʒ ⁊ teſtes faciāt vnā plenā ꝓbationē:qa teſtes nō ſufficerēt ſine iſtrumēto: nec inſtrumentū ſine teſtib᷒.ſine dubio uerū ē dicere φ hec ꝓbatio nō ē facta p teſtes:ſed eſt fcā per teſtes ⁊ iſtrumēta:⁊ ſtatutū ſolū reſpicit ꝓbatōnē q̄ ſit per teſtes:⁊ ꝑ hac determiatōe[a] fac̃ glo.q̄ hic ponit̃.nā lʒ tex.dicat φ ꝯtrahit̃ re ⁊ ꝟbis.glo.exponit φ ꝯtrahit̃ ꝟbis tm̄ iteruenīēte re.ita.in.q.iſta debitū ꝓbat̃ p iſtrumētū interuenientib᷒ teſtib᷒ ad declarationē debiti.non.n.teſtes ꝓbāt debitū:ſed dānū ſeu itereſſe: ex quo declarat̃ debitū ꝓbatū per iſtr̄m. ¶ Uenio ad ſam ptēʒ:⁊ pmo op.φ utile per iutile viciet̃:ut l.pui.§.i.ꝯ.de arbi.iſtō brocardicū ſoluit Dy.in.c.utile p iutile.de re.iur.in.vj.⁊ Cy.i.l.ſancimus.C.de dona.Guil.de cu.hic:⁊ ego.i.l.grece.§.illud.de fideiuſſo.dic ut ibi. ¶ Scđo op.ex̃ glo.⁊ vr̃ φ p ſtipulationē appoſitā ſuper re mea:alteri q̄rat̃ actio:ut.C.ad exhi.l.pe.⁊.j̃.de po.l.publia.So.dico φ actio pōt q̄ri.ſ.vtilis ñ directa:ut in ꝯtrariis. ¶ Jtē hoc ad vtilitatem dñi:vt.j̃.de dona.l.dōatiōes.§.pe.ſʒ hic ſi dicere mus actionē oriri abñti ⁊ ipediri actionē oriturā ex numeratiōe eēt ipedimentū dñij.iō ſtipulatio iſta nō valet: vt ſic dicat̃ impleri p numeratiōnē:vel poſſum᷒ dicere φ illud qđ hic dicit̃ φ ſtipulatio eſt iutilis ſtet ꝓprie. Ad cōtrarium rñdeo ibi iterpōit̃ ſup re mea q̄ durat mea.hoc iterponit̃ ſup re mea q̄ deſinit eē mea.ideo alteri ñ pōt queri vtilis nec directa:⁊ iſta eſt ꝟa. ¶ Uenio ad tertiā partē vr̃ φ per ſtipulationē ſequētē nouet̃ actio pma: lʒ pupillus ꝓmittat: vt i.l.i.i ſi.j̃.ꝺ noua.⁊ iſti.qui.mo.tol.ob.§.preterea.So.dicit glo.illō q̄ñ pupillus[b] ꝓmittit illō qđ alius dʒ:ſed hic quādo ꝓmittit illud qđ ipēmet dʒ.R̃.pōt eē:qa quando pupillus ꝓmittit illud φ ali᷒ dʒ ꝓſumit̃ qđ creditor fecerit aīo nouādi ⁊ aīo illū liberādi:q̄ ꝓſūptio ceſſat quādo pupillus ꝓmittit qđ ipēmet dʒ.vel aliter ſm Ja.de are.dic φ hic erat pupillus iſans vel iſātie ꝓxim᷒:ita φ naturaliter ñ obligat̃:uel aliter hic nō ſiebat iſta ſtipulatio aīo nouādi: vt ſtatiʒ dicaʒ. ¶ Op.φ quādo pupillus ꝓmittit qđ ipēmet dr̃ obligari ciuiliter ⁊ naturaliter:ut.j̃.commo.l.iij.facit.ꝯ.de pac.l.in pſonā.§.qui pecuniaʒ.So.illō iō qa pupillus efficit̃ locupletior.hic aūt ſic ꝓmittēdo nullomō efficit̃ locupletior:iō nō obligat̃. ¶ Uenio ad q̄rtā particulā: ⁊ vr̃ φ p impoſſibilē cōditionē non viciet̃ ſtipulatio:vt.l.obtinuit.j̃.de ꝯdi.⁊ de.⁊.l.i.de ꝯdi.inſti.So.aliud i vltimis volūtatib᷒ ⁊ aliō in cōtractib᷒:qđ dic:vt.l.ipoſſibilis.ꝺ ꝟ.ob. ¶ Uenio ad vltimā ptēʒ.op.dr̃ hic φ ꝓdigus cui bonis eſt iterdictū eqꝑatur pupillo. ¶ Cōtra immo eqꝑarat̃ adulto:vt.l.is cui bonis.de ꝟ.ob.So.vt ibi dixi.q̄dā alia tāgunt̃ hic per glo.i ꝟ.poſſe que examinabo vobis in.§.ſe.

Ex.§.ſequenti.

Quattuor cōbinatiōes hic ponunt̃.pma cū numero noīe meo:⁊ ſtipulor noīe meo. Secūda cuʒ numero noīe alieno:⁊ ſtipulor noīe alieno. Tertia cū numero noīe alieno:⁊ ſtipulor noīe meo. Quarta cū numero noīe meo: ⁊ ſtipulor noīe alieno:ibi. Hui᷒ timor̃. Et agēs ex mutuo naturali:⁊ ꝓbās de ꝯfeſſis dʒ ſuccūber̃:ibi. Et p hoc vidi. Et ſi qs in libello dicat peto centuʒ qa numeraui q̄ redder̃ ꝓmiſiſti ꝓcedit libellus ibi.Sʒ iuxta. Et lʒ iſtrumētuʒ dicat cōfeſſus eſt habuiſſe ⁊ recepiſſe itelligit̃ tamen de pñti:ibi. Hic moueo. Et ꝯfeſſio fcā de mutuo:lʒ ſtipulatio ſit inutilis nō viciat̃: ſʒ ꝓbat mutuū:ibi.Sʒ de vno dubito.

Si nummos Numerādo pecuniam nr̃am noīe abſētis ⁊ ignorātis ei q̄rimus actionē.h.d. ¶ Diuidit̃ qa pmo ponit dictū.Secūdo illō ꝓbat per auctoritatē Juliani. Tertio ꝓbat per argumētuʒ a cōiter accidētib᷒:ſcđa ibi. Julianus.tertia ibi.cū quotidie. ¶ No.φ numerādo alteri p alterū q̄rit̃ actio. ¶ Secūdo no.ar.a ſolitis.facit.l.ij.§.merito neqđ in lo.pu. ¶ Anteq̄ intrē materiā q̄ro de rōne.R̃.duplex eſt rō. Prima frequētia hui᷒ ꝯtractus.⁊ hoc innuit iſte tex.ibi cū quotidie ⁊c̄.ſcđa ē rō ꝓpter ſingularia ꝓcepta pecunie:vt.l.ſingularia.j̃.eo. Ex hoc apparet φ nō iō abñti ſtatim q̄rit̃ actio:qa qs fuerit pact᷒ abſenti reddi: lʒ qdam hoc dicāt ⁊ male: vt.ꝯ.proximo.§.ij.rñſo.ſed iō q̄rit̃ qa abſentis noīe numerat̃. ¶ Op.φ nō ſit hoc ſpāle in mutuo.ut.l.pe.C.ad exhi.⁊.l.publia meuia.i pn.j̃.depo.Guil.de cu.vr̃ fateri ꝯtrariuʒ.ego dixi vobis.ꝯ.ꝓximo.§.φ hoc nō eſt verū: qa caſus eſt hic.Nō ob.iura in ꝯtrariū allega.qa ibi pactū fuit appoſitū in traditōe rei que durat mea.hic in traditiōe rei que nō durat mea:imo dominiū meū extinguit̃.merito ſpeciale eſt: vt ex numeratiōe querat̃ actio abſenti. Nec ꝓdictis ob.C.de dona.que ſub modo.l.quotiēs: quia vel ibi ſpeciale in donatiōe:vel lʒ res deſinat eē mea:tamē ipā durat:hic vero extinguit̃: vnde concludit̃ hoc eē ſpeciale in mutuo.ꝺ hoc qualiter alteri per alterū querat̃ actio tāgitur hic p Guil.⁊ Cy.in.l.multuʒ.C.ſi quis alte.vel ſibi.⁊ ego plene in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis inſulā.de ꝟbo.ob. ¶ Oppo.de.l.iij.§.ſubtilius.j̃.de condi.ob cau.So.intellige φ hic ſciebam pecuniam eſſe meā quā alieno nomine numeraui.vel dic φ licet errauerim erat cōſūpta ſm Ja.ꝺ are. ¶ Ulterius oppo.⁊ nūc examino glo.§.precedentis cū iſta.⁊ videtur φ ex numeratione actio nō naſcatur:ut.l.ſi ſtipulatus.§.i.⁊.l.cuʒ enim.j̃.de noua.¶ Huius timore opʒ nos examinare materiā iſtoruʒ.§.per quattuor cōbinatiōes. Quandoqʒ enim numero nomine meo:⁊ ſtipulor nomine meo.quandoqʒ numero nomine meo ⁊ ſtipulor nomine alieno.quādoqʒ numero alieno nomine:⁊ etiam ſtipulor nomine alieno.quādoqʒ numero nomine alieno:⁊ ſtipulor nomine meo. Redeo ad primam quādo numero nomine meo:⁊ ſtipulor nomine meo.⁊ tūc diſtingue tres caſus. Aut ſtipulatio eſt vtilis totaliter aut totaliter inutilis: aut non vtilis ex toto: nec ex toto inutilis qa parit naturalē obligatiōeʒ.pmo caſu aut cōſtat φ numeratio fuit facta cā implēde ſtipulatiōis:⁊ tūc nō orit̃ actio ex numeratiōe:ſed ex ſtipulatiōe: vt.l.ſi ſtipulatus.§.i.⁊.l.cū enim.j̃.de noua.⁊ qa nō agitur:vt ex numeratiōe naſcat̃:ut.l.non oīs.j̃.e.⁊ ideo agēdum ē ex ſtipulatiōe.¶ Et p hoc iam vidi reprobare libellū.qdam petebat cētum:qa mutuauerat ⁊ ꝓduxit inſtrumētū in quo ille fuit cōfeſſus ſe recepiſſe ⁊ promittebat reddere per ſtipulationē.certe ille actor ſuccubuit ⁊ iuſte[d].non enī ꝺbuit agere:qa mutuauit ſed qa ille ꝓmiſit reſtituere per ſtipulationem.ſi qs tamē vellet ſuſtinere talē libellū forte poſſet:ſi hoc modo itelligatur ago qa mutuaui.ſ.ciuiliter.ē enim illud mutuuʒ ciuile cui natura

b ¶ Pupillus. ADDE in quantum Alex.refert Pau.ꝺ ca.itelligere φ pupillus obligat̃ ex mutuo etiā ſine auctoꝛitate tutoris: ſed nō ex ſtipulatiōe:qꝛ ex illa nō efficit̃ locupletioꝛ.⁊ h̄ eē notādū ad ſtatuʒ φ mulier nō obliget̃ ſine ꝯſēſu ꝓpinquoꝛū: ut ñ valeat obligatio etiā ſi ꝓmittat id ad qđ alias erat obligata φ contrarium cōſuluit Ro.conſilio mihi.cc.xxciiij.ſ.φ ſtante ꝓdcō ſtatuto mulier poſſit q̄ctare maritū ꝺ fructib᷒ reʒ paraſrenaliū ad quā faciēdā tenebat̃.lati᷒ ibi vide.

c ¶ Qui pecuniā. ADDE φ Ja.bu.⁊ Fulg.cōtra tenēt qꝛ.§.qui pecuniam loqtur i caſu diuiſo: ut hic p Alex.

d ¶ Et iuſte. ADDE vt per Alex.in iiij.col.i.§.griſogonus de ꝟb.ob.q tranſit cum opi.Bar.lʒ Pau.ꝺ ca.in.l.ij.§.ſin.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

coopatur:vt.ſ.e.l.ij.§.fi.⁊ ibi no. ⁊ ꝟba libelli debēt ītelligi ſm intētiōem ꝓferentis:vt.l.ſolemus.⁊.l.ſi qs intentiōe ambigua.de iudi. facit ī.ti.i.l.ſ3 ⁊ ſi poſſeſſori.§.itē ſi iurauero.ſ3 ſi ī libello dixiſſet peto cētū q̄ tibi numeraui:tunc libellus iſte excuſari nō poſſet.Q̄ñq3 eſt certū ꝙ numeratio nō fuit facta cā īplende ſtipulatiōis ſed qa ptes voluerūt ꝙ ex vtraq3 naſcaṫ actio: ⁊ tūc ſtam⁹ certo ⁊ nō ē dubiū. Aut dubitatur: ⁊ tūc aut numeratio eſt fcā icōtinenti ante ſtipulatiōem:vel poſt p̄ſumiṫ fcā cā īpleude ſtipulationis:ita ꝙ ex ſtipulatiōe tm̄ agaṫ:vt.d.l.ſi ſtipulat⁹.§.i.⁊.l.cū eni.alle.nec eſt uer̄ qđ glo.dicit in.§.p̄cedēti.⁊ in.d.l.cū.n.ꝙ ab initio naſcatur ex numeratiōe:ſ3 fingaṫ nō nata.qa tex.ī.d.l.cū.n.dicit exp̄ſſe ꝯtrariū.ſ.ꝙ vnus ꝯtract⁹ eſt vere.¶ S3 iuxta hoc dubitatur:qđ ſi hoc caſu qs ꝓponit libellū ⁊ dicit.peto cētū qa numeraui q̄ reddere ꝓmiſiſti:an ꝓcedat dicūt qda3 ꝙ nō:qa vř ītentare duas actōes. ꝯtrariū puto.ſ. ꝙ iſta ꝟba debeant ītelligi legitīe:hoc eſt ꝙ numeraui cā īplēde ſtipulatiōis ⁊ tu ꝓmiſiſti.facit ꝙ no.ſ.ꝓximo.§.in p̄n.in.ꝟ.cōiunctim.Si ꝟo ſtipulatio ⁊ numeratō fuerūt facte ex īteruallo. ſi qdem ſtipulatio p̄ceſſit ⁊ ſecuta ē.numeratio ſemꝑ vř ſeq:cā īplende ſtipulatiōis cū ſtipulatio p̄ceſſit ſpe future numeratiōis:⁊ iō ſi numeratio ñ ſeq̄retur obſtaret exceptio:ut.l.ſi ex cautiōe.⁊.l.cū vltra.C.de nō nu.pe.Si ꝟo numeratio p̄ceſſit:tūc ꝑ ſequētē3 ſtipulatiōem d iure antiquo fuiſſet facta nouatio.hodie ꝟo ſec⁹:niſi ageretur exp̄ſſe.vt.l.fi.C.de noua.⁊ iō haberet duplicē actiōe3 ⁊ poſſet ītentare quā uellet. ¶ Hic moueo vnū dubiū.dicit īſtrumentū:fuit cōfeſſus habuiſſe cētu3 mutuo:que reſtituere ꝓmiſit.an p̄ſumatur habuiſſe retro ex īteruallo: an ꝟo tūc cū ꝓmiſit vř retro ex īteruallo:qa illō ꝟbu3 habuiſſe ē tp̄is p̄teriti pluſq̄pfecti.cōtrariū ē ꝟitas:qa tūc habuiſſe p̄ſumitur⁹:ut.l.ſi ſtipulat⁹.§.griſogon⁹.de ꝟ.ob.⁊ de acq.poſ.l.p̄dia.⁊ ibi dixi.⁊ pleni⁹ in.l.poſt dotē ſo.ma. vbi vide.℄ Scđo caſu quādo ſtipulatio ē penit⁹ inutilis:tūc oriṫ actio ex nūeratiōe tātū. ut ī p̄ce.§.⁊.d.§.griſogon⁹.¶ Sed d vno dubito: ego fui ꝯfeſſus me recepiſſe cētū mutuo q̄ ꝓmiſi ꝑ ſtipulationē īutilē reddere. an iſta ſtipulatio ⁊ iſta cōfeſſio facta in iſto ꝯtractu inutili ꝓbet mutuu3.R̄.ſic.tex.ē ī.d.§.griſogon⁹.ſi bene aduertaṫ qđ tene mēti.[b] ℄ Tertio caſu quādo ſtipulatio nō eſt totaliter īutilis:qa ꝓducit naturalē obligatiōem:tūc aut ego ſtipulor ab eode3 cui numeraui:⁊ nō īpeditur actio ex numeratiōe: vt.ſ.ꝓxi.§.ꝟ.idē erit ſi a pupillo.℄ Aut ſtipulor ab alio: ⁊ tūc l3 olim fieret nouatio hodie ñ fit niſi exp̄ſſe agatur.vt.C.de noua.l.fi.in fi.⁊ in ſti.qui.mo.tol. ob.§.p̄terea. ⁊ no.ī p̄cedēti.§.ī d.ꝟ.ide3 erit.℄ Scđa cōbinatio[c] ē quādo nūero noīe meo ⁊ ſtipulor noīe alieno.⁊ tūc aut ſtipulor ei cui nō poſſu3:⁊ ſtipulatio eſt inutilis ⁊ oritur actio tm̄ ex numeratione: ut.ſ. ꝓxi.§. ⁊ d.§.griſogon⁹.Aut ſtipulor ei cui poſſū ſtipulari: vt fili⁹ uel ſuus patri uel dño:⁊ tūc ide3 qđ ſ dixi qñ ſtipulatur ſibiꝑ̄i : ut.d.l.dñs ſuo. de ꝟ.ob.⁊ qđ.ſ.dixi quādo ſtipulatio ē in totū inutilis.Idē ē quādo ē iutilis pro pte ꝑ ea pte ꝓ q̄ inutilis ē.ar.toti⁹ ad pte3.facit.ī.e.l.nā ⁊ ſi fur.§.fi.℄ Tertia cōbinatio ē qñ numero nomine alieno:⁊ ſtipulor noīe alieno.hic aduerte aut ē vnus:⁊ idē ille cui⁹ noīe qs numerat ⁊ ſtipulatur:⁊ oriṫ actio ex numeratiōe nō ex ſtipulatōe niſi eēt pſona cui qſ ſtipulari poſſet:vt.d.§.griſogonus.⁊ hoc ē uerū de iure antiquo.hodie ꝟo puto:ut ſicut numeratiōe alteri ꝑ alterū q̄ritur ut hic:ita ⁊ ſtipulatōe ſuꝑ illa numeratiōe interpoſita[d]:ut.l.ij.C.per q̄s pſo.no.acqr. in hoc tm̄ ē dřia:qa numeratiōe queriṫ abſ̄nti ⁊ ignorāti:⁊ q̄ritur directa ut hic.ſtipulatiōe ꝟo q̄ritur vtilis ita demū ſi ratū habeat:ut.d.l.ij.⁊ ar.l.ſi ego.ſ.d neg.ge.cū rō ſingularitatis que ē hic:⁊.ī.e.l.ſingularia ceſſet in ſtipulatiōe. Si ꝟo ſūt diuerſe pſōe:qa uni⁹ noīe numeraṫ ⁊ alterius noīe ſtipulatur:tūc p̄ualet numeratio:ut l.i.§.i.ī.de ſti.ſer.℄ Quarta cōbinatio quādo numero noīe alieno:⁊ ſtipulor nomīe meo.iſto caſu aut ille cui⁹ noīe numeraui erat pſona per quā mihi q̄rebatur obligatio.vt fili⁹ uel ſeruus: ⁊ tūc idē acſi meo noīe numeraſſet:ut.d.l.dñs ſuo.ī.de ꝟ.ob.Si ꝟo erat pſona extranea: tūc p̄ualet numeratio.nō.n.potui ꝑ mea3 ſtipulatiōem auferre ſibi ius ex numeratiōe queſitu3: ut.d.l.i.§.ij.de ſtip.ſer. mō habetis expeditas oēs glo.de materia tāgitur ꝑ Cy.C.e.l. ſi abſētis:q nihil dicit reſpectu eor̄ q̄ ego dixi vobis.

Ex.§.ſequenti.

Depoſitum cōuertitur in mutuu3 ſola contrahentiū voluntate.

Depoſui. Debitū ex una cā pōt conuerti in cām mutui ſola cōtrahētiū uolūtate:etia3 ſine uſu pecunie niſi de utēdo fuerit actū.h.d.cū.l.ſe.℄ Op.ſolo animo nō q̄riṫ poſſeſſio:ut.l.l3.C.de acq. poſ.⁊.l.iij.in p̄n.⁊.l.quēadmodū.ī.de acq.poſ.ſo. hoc iō ē:dicit glo.qa p̄us hēbat naturalē detētationē:ut inſti.de re.diui.§.interdū.⁊.ī.de acq.re.do.l.qua rōne.§.iterdū.S3 adhuc ob.cōtrarium:qa ibi nemo anīo incipit poſſidere.vñ glo. dicit ꝙ hec res erat ī cōſpectu.videte qñ qs nō h3 dñi uolūtatē ad incipiēdū ſibi poſſidere nō ſufficit nuda uolūtas ſine traditiōe:ut.l.iij.§.ſi rē.de acq.poſ.dixi uobis.ſ.e.l.ſi qs nec cā3.§. res.ſed qñ h3 dñi uolūtatē: tūc ſufficit ꝙ ipē d tineat l3 res nō ſit in cōſpectu.⁊ ita loq̄tur hic: ⁊ ita tenet Dy.in.c.ꝑ poſſeſſore.de re.iur.ī.vj. in.iij.q.⁊ ita ītelligit.l.ei⁹ ⁊.l.hoc ſi.de rei uen. Q̄ñq3 qs nullo mō tenebat vel poſſidebat : ⁊ tūc req̄riṫ traditio ꝟa uel ficta:ut.C.de ꝓba.l.cū res.⁊.C.de acq.poſ.l.ij.hoc etiā tāgitur per glo.ī.d.l.qua rōne.§.iterdū. Alij dicūt ꝙ hic

ſ.eo dicat.ut ipſe refert ꝙ opi.Bar.eſt nimis rigoroſa:vnde ſm eū p̄t dici ꝙ debeat ſeq cōdēnatio ſi ꝓducaṫ inſtrumētū cōtinēs ēt ſtipulatōe3 q: ex ꝓductiōe inſtrumēti apparet qualiter voluerit in ſuo libello numeratōe3 deducere.S3 Alex.dicit ꝙ hec opi.poſſet ꝓcedere ſi cā cōmitteret cognoſcenda ſola facti ꝟitate īſpecta:q: tūc l3 vna cā eēt ꝓducta ī petōe ⁊ alia probata in proſecutione cauſe eſſet legitia tamē debet obtinere ſ3 Anto.d bu. in cōſilio incipiēte viſo puncto:⁊ ꝑ no. per Jo.an. in addi. ad Spec. in ti.d ac.⁊ pe.§.ſeq̄tur.ꝟ. hoc quoq3. Tu adde ꝙ Pau.d ca. conſilio.cc. vij.incipiente ſuper primo dubio tenet ſimpliciter:ꝙ ſi cā in libello deducta non ꝓbeṫ l3 alia ſit ꝓbata:vt puta actum eſt ad depoſitum ⁊ ꝓbatū ē d cōmodato ꝙ d3 abſolui re⁹. allegat Inno.in.c.i.de lit. cōteſt. ⁊ Jo.an. vbi ſ.⁊ quid importet clauſula ſola facti ꝟitate inſpecta:vide Ro.cōſilio x.⁊ an producens p̄ceptū cōtinēs confeſſionē mutui debeat d mutuo ſoluere gabellam ſtante ſtatuto ꝙ d oī mutuo de quo apparet inſtrumentum debeat ſolui gabella. Ange.ꝙ ſic cōſilio. xlviiij. īcipiente reperitur.⁊ ꝙ agens ex numeratiōe cū ſtipulatio intercesſit debeat ſuccūbere.tenet Bal.cōſilio liij.incipiente ſemproni us.li.p̄mo. Et in q̄ſtu3 Alex.ſe remittit ad.§. griſogon⁹ d illa.q.ſi egi ex numeratione ⁊ probaui de confeſ. an debeam obtinere: vbi tenet ꝙ ſic quando eſt elapſum tempus opponende excep.⁊ reſpondet ad dictum Spec. in.§.ſed pone egi.adde tu ꝙ opi. Spe. ſimpliciter ſeq̄tur Bal.conſilio ſ allegato:vbi forti⁹ videtur velle recte intuenti ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ nō poſſit opponi exceptio nō numerate pecunie: tamē ꝙ dictū Spec.ꝓcedat.⁊ illud clariſſime ſeq̄tur conſilio.ccxxij. incipiēte p̄ctus queſtionis.⁊ cōſilio.cxxiij.li.ij.⁊ conſilio.ccxxvj.incipiente actum fuit depoſiti:vbi dicit ſec⁹ eſſe in depoſito:q: agens ad numerationem d3 obtinere ſi probat de cōfeſ. rōnem diuerſitatis: ibi vide. Idē tenet conſilio. cclxx. incipiente ex themate.li.iiij. vide in dictis cōſilijs: q: nō allegātur per Alex. Sed ſolum alle.Ang.mihi cōſilio.xcviij.⁊ clv. qui idem tenet : ꝙ Spec. pro opi. tamē Alex.facit quod voluit Pe. d ancha. cōſil.cccviij. vbi voluit ꝙ elapſo decennio confeſſio de dote facta conſtante matrimonio habeat eandē vi3 quam h3 ꝟa numeratō:ī cipit nullu3 dubium.

a ℄ Preſumitur. ADDE ꝙ Alex.in.d.§.griſogonus dicit ꝙ cōis opi.eſt cum Bar.remiſſiōes vide ꝑ ipm in.l.predia.ī.d acq.poſ.cui⁹ dictis adde Bal.cōſilio xxviij.li.iij.incipiente ī quodam inſtrumēto.

b ℄ Tene mēti. ADDE eūdē Bar.ī d.§.griſogonus.⁊ Alex.ibi:cui ī quātū examinat an ꝯfeſſio facta in iſtrumēto inualido ſit efficax.adde ro.q.ipam per tria mēbra examināte3 ⁊ ſuccinte ⁊ cū Bar.tenēte3 ei⁹ cōſilio.cclxxiiij.incipiente oipotentis iſta confeſſio.

c ℄ Secunda combi. ADDE qđ ſi filius ī poteſtate per īterpoſitam perſonā mutuat patri ⁊ inſtrumētu3 conficitur ī forma. Ticius confeſſuſ eſt habuiſſe ⁊ recepiſſe a ſempronio mile de propria pecunia ipſius ſempronij ad vtilitatem ⁊ cōmodū ei⁹ quem ipſe ſēproni⁹ nominabit: quē poſſit nominare quandocūq3 pacto appoſito ꝙ dicto ſempro.ſolui non poſſit:nec ab eo abſolui:ſed demū ei:⁊ ab eo qui fuerit declaratus.contingit ꝙ iſte Ticius pater moriṫ ſemproni⁹ declarat numeratiōe3 fuiſſe factā ad cōmodū filij.queriṫ an ſtipulator vel ille ad cui⁹ cōmodu3 fcā fuit ſtipulatio agere poſſint : ⁊ an potuerit declarare poſt mortem illi⁹ Bal.conſilio.cxxv.p̄mo li.tenet ꝙ non.

d ℄ Interpoſita. ADDE ꝙ Alex.dicit ꝙ cōis opi.eſt in cōtrarium de

qua ꝑ ipum in dicto .§. griſogon⁹.

eſt ſpāle pp ſingularia ꝑcepta pecunie: vt.j.e. l.ſingularia.ꝛ ibi dicā. ℭ Itē.op.ꝛ vr ꝙ ſeq̄ns lex ꝯtradicat huic.§.glo.dicit ꝙ ibi ideo qa fuit appoſitū ꝟbuʒ voles: qḋ ē extēſiuū. Guil. dicit ꝙ iſta nō eſt rō: ſʒ debem⁹ ſtare ꝓpo tex. aut talis ꝑmiſſio fit ab initio aut ex poſtfacto. nam qn̄ ex poſtfacto fit ſtatī apparet ꝙ voluit recedere a ꝓmo ꝯtractu. qn̄ ab initio nō: ſʒ voluit ꝓus eē ꝯtractū depoſiti: ꝛ ab illo nō recedere niſi īceperit vti. tu ꝟo dicas ꝙ ꝟbum voles: qn̄qʒ hʒ determinationē ab actu q ipo iur̄ ꝑficir̄: quādoqʒ hʒ determinationē ab actu q req̄rit factū hoīs. ꝓmo caſu ſtatī nuda volūtate ꝑficir̄ mutuum: etiā ſi n̄ moueaſ pecunia: ita loqtur hic .§. nā tu rogaſti me: vt pecuniā depoſitā haberes mutuo. iſtud qḋ cā ḋpoſiti ꝯuertaſ ī mutuū fit a lege: ꝛ iō ſtatī ꝯuertir̄ cū tu vis. ꝛ ſi eſſet dictuʒ ſi voles fit mutuū: ſtatī te uolēte efficereſ mutuum: ſʒ i.l. ꝙ ſi ab initio ꝟbū voles: recipit determinatiōeʒ ab actu q iure nō ꝑficir̄: ſʒ req̄rir̄ factuʒ. rogaſti.n.me ꝛ ego ꝑmiſi tibi uti ſi voles. lʒ.n.velis uti n̄ tn̄ uteris: qa uti ē facti: iō req̄rir̄ vſus ḋ fcō: ſʒ ſi tu vis eē mutuū: ſtatī ē mutuū: ꝛ hec ꝓbār̄ .ar.eoꝝ q̄ no.i.l. iemētis. C.ḋ ꝯtrahē. emp. ꝛ qḋ dixi i repetitōe.l.cūctos populos. circa ꝓn .C.ḋ ſum. tri. ꝛ ſi.ca. ſʒ ꝯtra hoc facit ꝓn. §. qḋ dicit permiſi tibi vti. ℞. rn̄ſio dʒ aptari ad īterrogata. cū igir̄ īterrogatō ꝑceſſerit: rogo ꝙ iſta pecunia ſit mihi mutuata: vt dr̄ in ſi.§.cū ſequitur reſpōſio permitto tibi uti: videor dicere ꝙ ſit tibi mutuū.l.ſi fine.§.i.ḋ.de iter.act.

r **Rogaſti.** Pecunia redacta ex vēditione rei mee de partiū volūtate ſtatī i cām mutui ꝯuertir̄: ꝛ ꝑiculū rei tradite ad vēdendū: ut ꝑcio ꝯſ utaſ ꝑtinet ad tradētē ſi eā venalē habebat. alias ad accipiētē. h.ḋ. ℭ Diuidir̄ in duas ꝑtes: qa ꝓmo dicit qualiter ꝑciū rei in cām mutui cōuertaſ. ſcḋo ad quē ſpectat ꝑiculū rei anteq̄ uēdaſ. ſcḋa ibi. ꝙ ſi lancē. ℭ Op.de.l.rogaſti.j.ḋ ꝑſcrip.ꝟ.ſo. ibi res n̄ fuit uēdita uel ꝑciū n̄ fuit receptū. hic erat receptū. ℭ Op.ḋ.l.q negocia §.his.ar.j.mā.ſo.ibi dedi tibi rē vēdēdā: ut mihi reſtitueres ꝑciū: ꝛ ego mutuarē tibi qḋ uellē. vn̄ nō licuit tua auctoritate in cāʒ mutui ꝯuertere. hic ꝟo ab initio ꝑmiſi tibi ut conuerteres. Iō ut clare habeas hoc: dic tria ꝟba: aut dedi tibi rē uēdēdā: ꝛ ꝙ mihi ꝑciū redderes: ꝛ non ꝯuertir̄ i cām mutui: ut.l.q negocia.al. ꝓ ꝯtraria. aut dedi ut utaris ꝑcio: ꝛ tūc aut ē uēdita ꝛ ꝑciū receptū. ꝛ tunc ꝯuertir̄ in cām mutui: ut hic. aut n̄ ē ꝑciū receptū: ꝛ tūc ſec⁹: ut.d.l. rogaſti. in ꝓn.j.de ꝑſcrip.ꝟ. ℭ Op.ad ħm dictuʒ. ꝛ vr̄ ꝙ periculū nō ſpectet ad recipiētē: lʒ ei⁹ gr̄a ꝯtract⁹ ſit celebrat⁹: ut.l.ſi vt certo.§.nūc uidēdū.j.como.ſol. ītellige hic de ꝑiculo īteruenientē ſaltē culpa leuiſſima: nō ḋ caſu fortuito: vt dixi.ṡ.e.l.ſi qs nec cām. ℭ Op.de.l.ſi gratuitam §.i.j.de ꝑſcrip.ꝟ. Sol. ibi ꝯcedēs rogauit accipiētē: hic ecōtra: ꝛ ſic habes tria mēbra. aut tradēs rē rogauit accipiētē: ꝛ ei⁹ eſt ꝑiculū īdiſtincte: ut.l.ſi gratuitā.§.i. allegat. aut accipiēs rogauit tradētē: ꝛ tūc aut habebat rē venalē: aut nō ut hic. ꝛ hoc verū niſi res deſ extiata de quo qd iuris ſit: dic ut.j.de exti.act.l.i. ℭ Ultimo no.ſi.hui⁹.l.ibi. ꝛ maxīe ſi ſin̄ uſuris credidi ꝛc. ꝙ ad hoc ut cognoſcam⁹ cui⁹ gr̄a ſit cōtractus celebrat⁹ debem⁹ īſpicere ꝓncipale[a] ꝓpoſitum. Si eni gr̄a tui moueor ad ꝯtrahēdū tecuʒ non gr̄a mei uel alteri⁹: lʒ poſtea ex illo ꝯtractu cōmodum ſeu vtilitatē ſentiā tot⁹ ꝯtract⁹ tui gr̄a

a ℭ Principale. AD DE ꝙ hoc fac ſʒ Bal. ad.q.ſtatuti dictantis ꝙ

dr̄ factus: ut hic. ꝛ no.ṡ.e.l.ſi qs nec cām in ꝓn.

Si tibi. Obligatio mutui re ꝯtrahir̄: iō nō p̄t in pl⁹ ꝯtrahi q̄ datuʒ ſit: ſʒ ī minus ſic. h.ḋ. ℭ Querit glo.de rōne: ꝛ eā aſſignat ꝑ diuiſionē: ut habetis in ea. ℭ An ergo hodie iur̄ donatiōis ḋbeaſ illḋ plus cū pacto nudo ḋōatio hodie ꝑficiaſ? ℞. nō.nō.n. p̄t dici ḋōatio cū ex mera liberalitate n̄ fiat: ut.l.i. j.ḋ dona. ſʒ iō plus ꝓmittit: qa ſibi mutuabat. ꝛ iō magis eēt vſura. ℭ Sʒ tūc op. pactū nudū iuxta ꝯtractū oppoſitū veſtir̄ ei⁹ coherētia: ut ꝓducat actionē: ut.l.legē.C.de pac. ꝛ.l.iuriſgentiū.§.qnimo.ff.de pac. Sol. ſpāle odio uſuraꝝ ut nō debeātur ex pacto nudo īcōtinēti appoſito: ut.C.de vſuris.l.q̄uis. ℭ Op.de.l. q ſemiſſes.j.de vſur. So. illa diſtictio ꝯſueuit fenerari vel nō hʒ locū in aliis ꝯtractib⁹: ut ibi. nō in cōtractu mutui ut hic: ita dic̄ glo. ℭ Quero ꝛ hec ē bōa qḋ: mutuaui tibi.c.pacto appoſito: ut vadas ꝓ me romā: uel ſcribas mihi libruʒ: an ad tale pactū poterit agi? glo determinat ꝙ nō: qa uſura eſt. nā qcqd accedit ſorti uſura eſt: ut dr̄ i euāgelio ꝛ in decre.xiiij.q.iij.c.i.ij.ꝛ.iij.ꝛ.c.conſuluit.de uſuris: ita dicit glo.tua. ℭ Cōtra iſtā glo.vr̄ alia glo.ṡ.ſi qs cau.l.ſed ꝛ ſi qs.§.ſi. in glo.q̄ incipit: qa ex certa ſciētia. So. qn̄qʒ iuxta ꝯtractū mutui appōir̄ ꝓmiſſio facti ꝑ qḋ aliqd adeſt creditori: ꝛ tūc ē vſura. ita loqr̄ hic. qn̄qʒ apponir̄ aliqḋ fcm̄ ꝑ qḋ ſibi nil adeſt: ſʒ eſt ſibi magis cautū exēplū. ꝓ q̄titate mutuata ꝓmiſiſti uenire ad iudiciū ꝛ ſuſcipere in te ꝑceptum ſub certa pēa: certe talis ꝓmiſſio valet: ut i glo. ꝯtraria. ita debet intelligi qḋ no.doc.C.de vſuris.l.cū allegas.

Si fugitiuus. Si mutuat ſu⁹ q hʒ dn̄i volūtatem ꝯtrahir̄ mutuū. alias ſec⁹ niſi recōcilieſ cōſumptione ſecuta. h.ḋ. ꝓmo loqr̄ in ſuo qui hʒ dn̄i volūtatē. ſo in eo qui nō habet. ſecūda ibi. fugitiuus ꝟo. ℭ De iſta materia qualiter recōcilietur mutuū vidiſtis ṡ.e.l.ij.§.appellata. ꝛ videbitis ſtatī.j.l.ꝓxima.cū.l.ſe.

s **Si a furioſo.** Licet ab initio nō traſſeraſ dn̄ium tn̄ cōſūptione ſecuta recōciliaſ mutuum creditore furēte: uel etiā ignorāte. h.ḋ.cum ꝓn.l.ſe. ℭ No.qḋ dixi in ſūmario. ℭ Scḋo no.ꝙ ꝓ ea ꝑte ꝑ qua res mutuata cōſumir̄ pro ea ꝑte mutuū reconciliaſ. ℭ Circa hāc.l.ſi a furioſo: q̄rir̄ ſecuta ꝯſūptione: vn̄ naſcaſ certi cōdictio? an ex numeratiōe. an ex conſūptiōe. ℞. breuiter ꝙ qn̄ numeratio habuit cōſenſuʒ vtriuſqʒ ꝑtis. nō ē dubiū ꝙ ex nūeratiōe agir̄: vt.l.ſi qs ꝓ eo.§.ſi nūmos.j.de fideiuſſo. Sʒ qn̄ ab initio nūeratio nō habuit ꝯſenſū: puta qa numerauit furioſus: vt fuit i ꝓmo cāu huius.l. tūc ſūt opi. Io. dicit ex numeratiōe naſci certi cōdictiōeʒ ſpāleʒ ex mutuo. ꝛ hoc erit vnū ex ſingularib⁹ q̄ in mutuo ſūt: vt videbitis .j.e. in.l.ſingularia. ℭ Alij dicūt ꝯtrariū ꝙ iſto cāu nunq̄ recōciliaſ mutuū: qa ex cōſūptiōe nō naſcir̄ certi ꝯdictio ꝓ mutuo ex numeratiōe. ſimiliter nō pōt naſci: qa nō habet ꝯſenſuʒ: ſed recōciliaſ creditū i gn̄e ex eq̄tate: ut.l.ſi me ꝛ ticiū j.e. vn̄ ageſ certi ꝯdictiōe gn̄ali vel ꝯdictōe ſine cā. ꝛ hoc ē verū de rigore. ꝑdicta ꝟa in ꝓmo exēplo huius.l. In oibus aūt aliis recōciliaſ mutuum: qa ab initio nūerator habuit volūtatē nūerantis. Ex.l.ſequenti.

Qualiter ille q mutuat pecuniā alienā poſſit cōuenire ḋbitorē q nō vult illā ꝯſumere: ibi. Que

nihil poſſit diſpōi i fauorē bānitorū. modo ſit q̄dam formatio ꝙ qcūqʒ ceperit bānitum habeat x. ꝛ vnus ex bānitis capiat aliū: an debeat habere decē: ꝛ dicit ꝙ ſic: qa iſtud ſtatutū eſt factū ꝓncipaliter i fauorē reipubli. ꝛ tale ſtatutuʒ debet referri ad quoſcūqʒ ſi habito reſpectu: an ſit habilis vel inhabilis: ꝛ ħ propter publicā vtilitatem: vt eſt tex. notādus in.l.ſi quis i graui .§. v. trū.j.ad ſille. Bal. ideʒ decidētem.i l.i.C.de prec ib⁹ imp.of. ꝛ in.l.libertas.ṡ.ḋ ſta. hoiuʒ Ray. ꝛ Bal. in.l. oſſilius .ṡ. ne qs eum.

ro. Et an agēti certi ↄdictione ex mutuo poſſit opponi. q. dominij: ibi. Ad declarationē.

n **Am ⁊ ſi fur.** Ad hāc legē op. de. l. q̄uiſ C. e. R. ibi mutuū fuit recōciliatū ſtipulatiōe: vn̄ naſcit̄ certi cōdictio anteq̄ ↄſumatur. ¶ Juxta hoc q̄ro. pone ꝙ ego q numeraui pecuniā alienā fui ſtipulat⁹ ⁊ ago ex ſtipulatiōe: dn̄s vēdicat anteq̄ ſit cōſūpta: an ille cui mutuaui mihi reſtituere teneat̄. videt̄ ꝙ ſic: qa ille cui mutuaui tenet̄ mihi in gn̄e. ab eo aūt vēdicat̄ pecunia i ſpē: ergo illud ad qd̄ tenet̄ mihi nō vēdicat̄. Ueritas ē ꝙ ipē eſt tut⁹ exceptione doli. nā certū ē ꝙ illā eādē pecuniā ſoluendo debitor liberat̄: vt no. ſ. e. l. ij. in p̄n. ſʒ qn̄ facto creditoris perit illō cui⁹ ſolutiōe debitor liberaretur obſtat doli exceptio: vt. l. ſi opa. ḋ doli excep. Preterea lʒ debitor teneatur i gn̄e: tenetur tn̄ reſpectu illi⁹ q̄titatis mutuate: ergo illi⁹ q̄titatis iteritu liberatur: ut. l. i naue. j. loca. ⁊ dixi. ſ. e. l. qd̄ te. ⁊ ꝓ hoc optie facit. j. de ſtip. ſer. l. i. §. i. ⁊ ij. ¶ Quero qd ſi mutuaui pecuniam alienā: nec debitor vult eā cōſumere q̄liter ↄuenietur a me: Aduerte iſta eſt ſubtilis qō: ⁊ vr̄ ꝙ nō poſſit ↄueniri a me certi ↄdictiōe: qa n̄ eſt nata ut hic: nec ↄdictiōe ſine cā: qa ex cā pecunia eſt apud eū q̄ finita nō ē. glo. determinat ꝙ aut hoc facit malicioſe ne a mutuāte ↄueniatur: ⁊ tūc ꝑinde tenetur: ac ſi ↄſūpſiſſet: qa ſtat ꝑ eū quo min⁹ cōſumat. ergo ⁊c̄. vt. l. iure ciuili. ḋ cō. ⁊ dm̄ō. ſi āt facit hoc bōa fide: qa forte hoc ſibi denūciatū ē: ⁊ tūc nō p̄t ↄueniri. ar. hui⁹. l. i vltio rn̄ſo hui⁹ p̄n. ¶ Ad ḋclaratiōem hui⁹. q. oʒ noſ prio videt̄ vtrū ei q agit certi ↄdictōe ex mutuo poſſit oppōi hec exceptio: tu nō fuiſti dn̄s.[a] vr̄ ꝙ ſic. nā qlibet dʒ ꝓbare id qd̄ ē cā ſue intentiōis: vt. j. de ꝓba. l. ei qui. ſʒ ad ꝓbādū ꝙ fuerit mutuū reqritur ꝙ mutuās fuerit dn̄s: ut. ſ. eo. l. ij. §. appellata. ⁊ §. mutui. ergo ⁊c̄. ⁊ hoc vr̄ tenere Ey. C. e. l. ij. Guil. de cu. tʒ cōtrarium ꝑ. l. nō vn̄. C. e. ꝓ hoc etiā facit: qa ille q hʒ cām a me nō pōt mihi referre qōnem dn̄ij: ut. C. loca. l. ſi qs ↄductiōis. ⁊. j. cōmoda. l. ita vt ſi fur. Sʒ ad iſtas rn̄dent doc. C. e. i. d. l. ij. ꝙ ille leges loquūtur i caſib⁹ i qb⁹ nō ē de ſubſtātia contract⁹ ꝙ tradēs ſit dn̄s. ego puto ꝙ exceptio dn̄ij nō poſſit opponi: niſi ꝑ ipm̄ opponētē vel aliū ꝓbetur ꝙ tradēs nō ſit dn̄s: lʒ de ſubſtātia cōtract⁹ ſit ꝙ tradēs ſit dn̄s. hoc no. in ſimili. j. de re. ꝑmu. l. iij. nā ſi ille q opponit nō ꝓbat ſe vel aliū dn̄m: nec alius ꝓbat p̄ſumitur ꝙ fuerit dn̄s ille q tradidit: nec hʒ neceſſe aliter ꝓbare ſe dn̄ꝫ nam qd̄ in nulli⁹ bonis eſt de iure gētiū ē ei⁹ q occupat:[b] vt. l. iij. j. de acq. re. do. ¶ Hoc p̄miſſo venio ad qōnem ꝓpoſitā qn̄ pecunia nō ē cōſūpta. dic aut ille a quo petitur vel ali⁹ nō ꝓbat pecuniā alienā: ⁊ tūc idiſticte poterit cōueniri qa mutuū vr̄ numeratiōe cōtractū. aut ꝓbat eā alienā: tūc ſi qdem malicioſe nō vult eā ↄſumere ⁊ tenetur ac ſi cōſūpſiſſet: ut hac glo. Si ꝟo bona fide facit qa eſt ſibi denūciatū: tūc nō pōt cōueniri: vt dicit glo. qd̄ itellige niſi ſibi cauere tur de defendēdo illū aduerſus illū denūciātē vt. l. is a quo. cū. l. ſe. ſ. de rei ven. ⁊ hec no. qa vtilia ⁊ ſubtilia ſunt. Bar.

a ¶ Fuiſti dominus. ADDE ꝙ i hoc cōiter ceteri tranſeunt cum Bar. ⁊ vide per Bal. in. l. ij. §. appellata. ſ. e. ⁊ in. l. ij. C. e. ⁊ in. l. ſi abſn̄ti. co. ti. illud aūt certū eſt ꝙ ſi ſtipulatio itervenit nō poterit re⁹ referre. q. dn̄ij vt. l. ij. C. e. vbi ver⁹ domin⁹ prius pecuniā vēdicaſſʒ. Ale.

b ¶ Occupat ADDE ꝙ idē tenuit i l. ſi duo. j. vti poſſe. tn̄ ipē cōtrariū tenere videtur in. l. rem q̄ nobis. j. ḋ acq. poſ. ⁊ i l. rē alienam j. de pig. ac. Bal. in Rubrica. C̄ de p̄ſcrip. ⁊ i. l. i. in p̄n. ſ. ḋ re. diui. ⁊ in c. cū cām. ex ḋ ꝓba. ḋ quo hic ꝑ Alex.

Si ſeruus communis

Ex mutuo facto ꝑ ſuū q̄ritur actio dn̄is ꝓ dn̄icis portionib⁹. ⁊ ſi cōis pecuia debitori mutuetur ꝓ pte mutuātis mutuū cōtrahitur. h. d. Et diuiditur in duas ptes; ut pʒ ex ſūmario: ſcd̄a ibi. nā ⁊ ſi. Uel ſūmā aliter. Propter cōem vtilitatē: cōis pecuia diuiditur numero: lʒ corpalia dicātur remanere cōia. h. d. ¶ Circa hāc. l. q̄ro qn̄ tibi ipſi mutuaui pecuniā tuā totā: uel mihi ⁊ tibi cōem: an cōſūptione mutuū recōcilietur ꝓ pte tua: ⁊ vr̄ ꝙ ſic: ut i. l. p̄cedēti. cōtrariū eſt ꝟitas. ſicut. n. dn̄s uſucapiēdo nō p̄t fieri dn̄s ḋ cetero: vt. l. ſeq̄. §. lana. ḋ uſuc. ⁊. l. mea res. j. ḋ ↄdi. ⁊ dm̄ō. ita ↄſūptione n̄ p̄t uideri ſibi q̄ſitū dominiū qd̄ ab initio habuerat. Bar.

s **J filiuſfamilias.** Iſta lex ↄſueuit videri iuuenib⁹ difficilis: ſʒ in veritate nō eſt. ⁊. h. d. ¶ Ex qb⁹ cāis ab initio trāſlato dn̄io naſcitur ↄdictio ex eiſdem oritur ab initio nō trāſlato dn̄io ↄſūptōe ſecuta: ⁊ ecōtra. h. d. ¶ Diuidit̄ i duas. prio pōit unū dictū. ſcd̄o rn̄det tacite obiectiōi: ſcd̄a ibi. qa totiens. In hoc. ꝟ. qa totiēs ſic forma caſū. p̄cedēs deciſio vr̄ cōtra oēs leges p̄cedētes. nā ſupra dcm̄ eſt ꝙ actio nō nata ꝑ cōſūptionē naſcit̄ ſeu recōciliat̄. hic ꝟo dr̄ ꝙ actio nata ꝑ ↄſūptionē ḋſtruitur. ergo male. ad hoc ſic rn̄det iuriſcōſult⁹: qa totiēs ⁊c̄. ¶ In tex. ibi ↄdictio dat̄. ſ. cōſūptiōe ſecuta. Op. j. ad mace. l. ij. So. ibi fili⁹ ſoluit pecuniā caſtrēſis peculij vel quaſi: hic ſoluit pecuniā p̄ris. ¶ Itē op. ḋ. l. qui exceptionē. j. ḋ ↄdi. ide. So. ibi loq̄t̄ i filio repetēte: hic in p̄re vēdicāte. fili⁹. n. nō p̄t repetere ex pſona ſua: qa erat tut⁹ exceptiōe odioſa: vt. d. l. q exceptionē. nec ēt tanq̄ heres p̄ris: ēt ſi ageret rei vēdicatione: qa veniret cōtra factū ſuū: vt. l. ſi non ſortē. §. ſi fili⁹. de cōdi. ide. ¶ Op. j. ad mace. l. ſʒ ⁊ ſi. §. ꝙ ſi ab alio. ſo. tene opi. Jo. q diſtinguit. aut pecunia extat ⁊ uēdicat̄ ꝑ ptem ⁊c̄. ⁊ dic vt i glo. Itē dr̄ hic i ſi. ꝙ fili⁹ ſoluēs ꝑ errorē non repetit. Cōtra. j. ad mace. l. ſi. So. intellige hic ḋ errore iuris: ſec⁹ ḋ errore fcī: ut ibi. ⁊ no. i. l. cū qs. C. ḋ iu. ⁊ fac. igno. ⁊ videbitiſ i. l. i. j. ḋ. ↄdi. ide.

Ex. l. ſequēti.

Que ſint ſpecialia i mutuo reſpectu alioꝝ ↄtractuū: ibi. Prio videam⁹. Et habēſ duo iſtrumenta de eadē re fcā diuerſis tēporibus dr̄ ex vtroqʒ rē poſſidere: ibi. Et iſtis cāibus. Et que ſint ſpecialia in pecunia numerata tantū reſpectu aliorū mutabiliū: ibi. Scd̄o p̄ncipaliter. Et que ſint ſpecialia i pecunia numerata ēt nō mutuata reſpectu alioꝝ: ſʒ n̄ mutabilū: ibi. Tertio. Et q̄ ſint ſpecialia i mutuo cōtra regulas ipius mutui: ibi. Quarto. Et ſi dixero cāpſori ſolue Ticio. x. nō ſū liberat⁹ anteq̄ campſor illi ꝓmittat: ibi. Ego dico. Et iſtrumentū nō dr̄ falſuʒ ſi i eo dicat̄: dedit ⁊ mutuauit: lʒ teſtes dicant ꝙ tpe cōtractus nulla fuit pecunia: ibi. Et prio ē. Itē ſi i iſtrūmēto dicat̄ q̄ habuit ⁊ recepit i p̄n̄tia mei notarij: ⁊ teſtes dicant ꝙ ibi fuit pecunia: ſʒ ꝙ nō viderūt ꝙ debitor recepit: nō dr̄ ꝑ hoc falſū inſtrumētū: ibi. Sʒ q̄ro. Si aūt i iſtrumēto dicat̄ ꝟe habuit ⁊ recepit: ſed teſtes dicūt ꝙ ſtati illā reſtituit creditori recurrēdū eſt ad īdicia an aīo liberādi ſe: uel donandi id fecerit: ibi. Juxta. Et in ↄtractib⁹ in qb⁹ requirit̄ ꝙ ſoluat̄ pecunia p̄n̄tialiter ⁊ quātitas eſt magna remediū ē vnū qn̄ ita de facili nō reperitur pecunia: ibi. Ultio.

s **Jngularia.** Meo iudicio hec lex difficilis ē ⁊ appatū hʒ ſatis itricatū. ⁊ lec. q̄ ex apptu colligūtur nō ſūt ꝑ doc. nr̄os bene recitate: ⁊ materia hui⁹. l. male explicata eſt: id̄ eā repetēdā aſſūpſi: ⁊ breuiter. h. d. In mutuo ſūt

q̄dã ſingularia cõtra regulas mutui.ſ.ꝙ iuben
do ꝺbitorẽ tibi ſoluere uel debitũ a te ex una cã
ĩ cãm mutui cõuertẽdo mutuũ contrahiť:lȝ ꝟe
nõ fiat de meo tuum.h.d.Diuiditur in tres.ꝑ
mo poniť unũ dictũ gñale. ſcðo exẽplificat illð
in duab⁹ ꝑſonis.tertio illð exẽplificat ĩ una ⁊ ea
dẽ ꝑſona.ſcða ibi. nã ⁊ ſi tibi.tertia ibi.qð igiť.
Caſũ ĩ terminis pone:vt pȝ ex ſũmario ſm lec.
vltimã q̄ tãgiť ĩ ſi.ꝑme glo.in additione noua.
¶ No.caſus ſingulares ĩ qb⁹ cõtrahiť mutuũ
lȝ ꝟe nõ fiat ꝺ meo tuũ.¶ Scðo no.ꝙ vulgari
ter ſolet dici ꝙ cã cõiungẽdaꝝ actionũ vn⁹ act⁹
occultať.ex eo.n.ꝙ patior pecuniã eẽ apð te vř
mihi data:⁊ a me ad te ꝓfecta:⁊ ſic ꝑm⁹ act⁹ ꝙ
mihi deť occultatur: tamẽ a iure fingitur.ſimi
le etiam in.l.ij.in ſi.⁊ in.l.iij.ĩ.de do.inter vi.⁊
vxo.¶ Tertio no.ꝙ circa idem cõcurrũt due
fictiões. videtur enim pecunia mihi data ⁊ a
me ad te profecta. de hoc nihil dico hic. hanc
materiã pleniſſime ſcripſi ĩ.l.ſi is q ꝺ vſucap.in
ſi.⁹¶ Uenio ad appatũ ⁊ op.⁊ vř ꝙ ñ ſit ſpãle
ĩ pecunia imo idẽ ĩ q̄libet re:vt.ĩ.de ſolu.l.ſi pe
cuniã.⁊.ĩ.ꝺ acq.poſ.l.i.§.ſi iuſſeriȝ. hui⁹ timoř
Guarneri⁹ ĩtellexit hãc.l.vno mõ.ſ.ꝙ hic loq̄ť
ĩ pecunia ſtricto mõ ſũpta:⁊ ĩtelligit ſic.ĩ alijs re
bus nõ tráſſerť dñium ĩ aliũ niſi res ſit pñs ⁊ in
ꝯſpectu:vt in ꝯtrarijs.ſȝ in pecunia ẽ hoc ſingu
lare ꝙ tráſſerť dñiũ:lȝ nõ ſit in pñtia dũmõ ſit
ſolutiõi parata.⁊ iſta lec.Guar.colligiť ex vltĩa
glo.ĩ ſolutiõe ꝯtrarij de.d.l.ſi pecuniã.vbi glo.
recitat ꝟba Guar.ad lřam quã uide:⁊ eſt glo.
magna.Intelligit ergo Guar.ꝙ hic ſint ſingu
laria in pecunia nũerata reſpectu aliaꝝ rerum.
¶ Cõtra hoc op.de.l.q negocia.ĩ.man.vbi vř
caſus ad lřaȝ in ꝯtrariũ.Hui⁹ timore q̄dã anti
qui receſſerũt a lec.Guar.vel ab ĩtellectu ſue lec.
eo mõ quo dixi.⁊ dicũt ꝙ hic pecunia erat pñs
⁊ in ꝯſpectu:alias nõ ꝯtraheretť mutuũ: ut.d.l.
q negocia.⁊ ſic ꝯcordat cũ.l.ſi pecuniã.⁊ cũ.§.
ſi iuſſeri.⁊ hoc mõ dicebãt ipi Guar.ĩtellexiſſe.
⁊ iſta lec.tãgiť in pñ.vltĩe glo.⁊ ẽt ĩ ꝯtrario ꝺ.l.
ſi ex p̄cio.ĩ eadẽ glo.quã vide.⁊ ſȝ iſtos accipiť
hic pecunia largiſſime ꝓ q̄libet re extiabili ꝑ
pecuniã.⁊ ſi dicis ĩ quo ergo ẽ hic ſpãle ſeu ſin
gulare?℞.⁊ dico ꝙ ſũt ſingularia ꝯtra quãdaȝ
regulã.l.traditiõib⁹.C.de pac.⁊ iſti.de re.diui.
§.ꝑ traditiõem:qa hic tráſſerť dñiũ ſine tradi
tiõe.hec ẽ lec.eoꝝ q̄ nõ ẽ ꝟa.ꝑmo ĩ eo ꝙ ipi di
cũt hoc eẽ ſȝ Guar.ẽ falſũ:vt uidiſtis legendo
ꝟba Guar.ad lřaȝ.¶ Scðo qa ĩ hoc nulla eẽt
ſpãlitas.nã ſi pecunia vel alia res ẽ in pñtia:ꝟe
tradiť ⁊ ꝑ aſpectũ ei⁹ poſſeſſio ꝟe acq̄riť:ut.d.
§.ſi iuſſeriȝ.⁊.l.qð meo.§.ſi ꝑ vẽditorẽ.e.ti.ſed
tex.vř uelle hic notare q̄dã ſingularia.ergo ⁊c̃.
Preterea nos ſum⁹ ĩ materia mutui:vñ ꝟba.l.
debem⁹ referre ⁊ ĩtelligere ſm materiã mutui:
ut.l.ipatores.de ĩ diẽ adiec.⁊ no.ĩ.l.ſi.ĩ.de ꝯdi.
ide.ſȝ ſm hoc nõ poneretť ſingulare in materia
mutui:vñ hec lec.nõ ẽ bona:iõ ꝺ ea ꝺ cetero mẽ
tionẽ ñ faciã.¶ Tertio mõ legiť ſȝ Jo.⁊ Azo.
ut hic ponanť q̄dã ſpãlia ĩ ꝯtractu mutui reſpe
ctu alioꝝ ꝯtractuũ.⁊ iſta lec.tãgiť ĩ pñ.prĩe glo.
dũ dicit ſpãlia q̄dã ſuãť ĩ cã pecunie credite q̄
nõ ſuanť ĩ alijs ꝯtractib⁹.¶ De iſtoꝝ ꝟboꝝ in
tellectu uideam⁹ qd uult dicere ĩ cã pecunie cre
dite.dicũt q̄dã ꝙ ĩtellexit Jo.⁊ Azo. de oĩ cre
dito nõ de mutuo tñ: ⁊ iſto mõ intellexit dñs
Ceruot⁹ accurſij.⁊ de hoc fecit unã additionẽ
ad glo.ꝑmã ĩ ſi.dũ dicit creditũ large ꝓ oĩ ⁊c̃.⁊
hoc ẽt poſuit ĩ.ij.glo.hui⁹.l.q̄ ſimiliter ẽ ei⁹ ad
ditio.uide eã ibi.poſſet ẽt ſtricte ĩtelligi.parcat
mihi dñs Ceruot⁹ nõ bñ intellexit lectu. Jo.⁊
Azo.cũ.n.dicit ſpãlia:q̄dã ſuãtur ĩ cã pecunie
credite q̄ nõ ſuãtur ĩ alijs ꝯtractib⁹: ꝺ neceſſita
te ĩtellexit pecunie credite.ĩ. mutuate ꝑꝑ id qð
ſubdit q̄ ñ ſuãtur ĩ alijs ꝯtractib⁹.nã ſi accepiſ
ſet creditũ ĩ gñe:tũc oĩs ꝯtract⁹ cõprehẽderetť
vt.l.i.ſ̃.eo.iõ Ja.ꝺ are.Odo.⁊ Pe.recitãt lec.
Jo.⁊ Azo.aliter:videlȝ ꝙ ipe intellexerit ſpãle
hoc eẽ ĩ mutuo reſpectu alioꝝ contractuũ:⁊ ſic
ꝟbũ credite accipiť ſtricte ꝓ mutuo.ꝟbũ pecu
nie accipiť large ꝓ oĩ re mutuabili.ẽ ergo ſpãle
ĩ mutuo ⁊ ĩ oĩ re mutuabili.ꝙ lȝ res nõ ſit pñs:
ſit tñ ſolutõi parata vř tráſſerri dñiuȝ ⁊ ꝯtrahiť
mutuũ.ĩ alijs ꝟo ꝯtractib⁹ req̄reretť pñtia rei ſȝ
eos.¶ Ad iſtã lec.op.ꝺ.l.iij.§.ſi.ĩ.ꝺ dona.iter
vi.⁊ uxo.⁊.ĩ.de fur.l.falſus.§.ſed ſi is.ubi ẽt in
alijs cãis ⁊ ꝯtractibus vř idẽ.ſo.dicũt ipi ꝙ ibi
res erat pñs hic nõ.⁊ iſtð dř ĩ.iij.glo.hui⁹.l.ſup
ꝟbo accepis.¶ Cõtra hoc op.ĩ.mã.l.q nego
cia.ſo.hic lȝ pecũia ñ eẽt pñſ erat tñ ſolutiõi pa
ta:qa ꝺbitor habebat eã ĩ marſupio uel ĩ capſa.
In.l.ꝟo ꝯtraria pecunia nõ erat ſolutiõi pata.
hoc dř ĩ vltĩa glo. circa pñ.⁊ eodẽ mõ ĩtelligũt
l.ſi ꝓ mutua:C.e.⁊.l.ſi ex p̄cio.e.ti.Iſta lect.fu
it reprobata ꝑ Ja.Bal.⁊ Od.qa dicũt ipi ꝙ ẽt
ĩ mutuo req̄riť pñtia rei:ut.d.l.ſi pecuniã.ꝺ ſo.
⁊.d.§.ſi iuſſeri.iõ legũt hãc.l.alio mõ: ut ſtatiȝ
uidebitis.Mihi nõ placet:nec lec.nec rep̄hẽ
ſio.lec.n.p̄ſupponit ꝙ alij ꝯtract⁹ nõ poſſint fie
ri uel ꝯtrahi:niſi re debita exñte ĩ pñtia.fallit in
mutuo.rep̄hẽſio ꝟo p̄ſupponit ꝙ etiã ĩ mutuo
req̄rať rei pñtia.⁊ hoc ẽ exp̄ſſe ꝯtra.l.ſi ſpõſali
bus.§.i.ĩ.de iur.do.ꝯtra.l.ſi mandato meo.§.
ſi.ĩ.mã.cõtra.l.lȝ.§.i.⁊.l.nuptura.ꝺ iu.do.⁊ cõ
tra leges multas q̄s uidebitis.ĩ.ĩ ꝓſecutiõe ma
terie.remanet ergo ꝙ iſta lec.Jo.⁊ Azo.ꝙ ſpã
le ſit in mutuo ultra alios cõtract⁹ nõ eſt ꝟa.vñ
Ja.Bal.⁊ Odo.ſequẽdo euȝ legũt alio mõ ꝓ
ut uobis poſui ĩ ſũmario ⁊ ĩ terminis.⁊ dicũt ꝙ
hec.l.ponit q̄dã ſpãlia ĩ qb⁹ mutuũ contrahiť:
lȝ ꝟe nõ fiat de meo tuũ q̄ ſpãlia ſunt ꝯtra regu
las mutui:ut.l.ij.§.appellata:⁊.§.mutui.ſ̃.e.⁊
iſtã lec.ex dčis p̄dictoꝝ addit Dñs Ceruotus
ad ꝑmã glo.ĩ ſi.ibi poſſet ẽt ſtricte ĩtelligi ⁊c̃.⁊
iſtã lec.reputo uerã.¶ His ergo ꝓ ĩtellectu lře
ſic diſcuſſis ⁊ declaratis uenio ad materiã ⁊ ſicͥ
hec.l.hȝ tres ptes ita hȝ tres glo.q̄ ponunt tres
materias ⁊c̃.¶ Aſſumo ꝑmã.dř hic ꝙ q̄dã ſin
gularia ſũt q̄ ĩ hac.l.ponũť.Cõtra imo ſunt plu
ra alia ſpãlia:ut.ĩ.de ſo.l.ſi alieni.⁊.l.deducta
§.nũmis.ĩ.ad tre.⁊.ſ̃.e.l.certi ꝯdictio.§.ſi nũ
mos.So.dicit glo.fateor ꝯtrariũ ꝙ ſint plura.
ſũt.n.octo ſpãlia q̄ nũeranť ĩ glo.ut in glo. ha
bes.tñ iſta glo.uadit tñ ĩuolute q̄tũ plus pt.ſi
cut.n.ſupra fuit diuerſitas lecturaꝝ:ita hic ẽ di
uerſitas iſtoꝝ ſpãliũ.ſũt.n. q̄dã ſpãlia ĩ mutuo
reſpectu alioꝝ cõtractuũ. q̄dã ſũt ſpãlia ĩ pecu
nia reſpectu aliaꝝ reꝝ. q̄dã ſpãlia ſũt ĩ pecunia
mutuata reſpectu alioꝝ mutuabiliuȝ.⁊ oĩa iſta
glo.ĩculcat.ut ergo iſta oĩa ĩtelligãť ſeparemus
ea.⁊ aſſumo lec.ſeu ordinẽ.Ja.de are.¶ Pri
mo videam⁹ q̄ ſũt ſpãlia ĩ mutuo reſpectu alio
rũ cõtractuũ.⁊ ꝑmo ſũt duo ſpãlia ĩ mutuo re
ſpectu alioꝝ cõtractuũ q̄ ponunť ĩ hac.l. ſȝ eũ:
certe hoc ꝓcederet ſȝ lec. Jo.⁊ Azo.quã ſupra
reprobaui.nã ĩ caſib⁹ iſtis eẽt idẽ ſicut ĩ alijs cõ
tractib⁹: vt.ĩ.dicã.tertio ẽ ſpãle ĩ.l.ſi a furioſo.ĩ
pñ.ſ̃.e.ſm opi.Jo.iſtud ꝯcedo:tñ opi.Jo. ibi
reprobať.Quarto ẽ ſpãle ĩ.l.certi ꝯdictio.§.ſi
nũmos.ſ̃.e.vbi alteri ꝑ alteruȝ q̄riť actio cõtra
regulã cõem.iſtð fateor.⁊ aduerte ꝙ tex.ĩ.§.ſi

ᶜ¶ In fin.
ADDE
Bal.in.l.ij.
C.de fruc.⁊
lit.expen.⁊
in.l.i.C.qñ
li.ab ẽptiõe
diſce.⁊ in.l.
cõuẽticulaȝ
C.de epi.⁊
cle.⁊ in.l.i.
C.de dotis
ꝓmiſ.intelli
ge tamen ꝙ
iſta fictio de
qua hic ĩ fi.
operatur li
berationẽ a
priori obli
gatiõe non
ipo iure:ſed
ope excepti
onis.l.ſi res
extimata.§.
ſi.ꝺ iure do.
iuncta.l.ſi
mulier debi
tori.e.ti.ſm
Fulg.hic ni
ſi pecũia fuiſ
ſet in cõſpe
ctu.ar.l.ſi
pecuniaȝ.ĩ.
ꝺ ſolu.Alex.

nūmos.ꝛ i.l.ij.C.ꝑ q̄s pſo.no.ac.non loqr̄ niſi
de nūmis ꝛ ꝺ pecunia.glo.pria hic duȝ aſſignat
illū caſū ꝑ ſpāli ñ ꝺclarat utrū ꝺbeat ītelligi ī pe
cūia tm̄ ſtricte: an large ꝓ oī re mutuabili. Ja.
ꝟo ꝺ are.vt videſ ītellexit large ꝓ oī re mutuabi
li qꝺ ſatis placet.diſpoſitio.n.illi⁹.§.nō ē odio/
ſa:ſȝ magis fauorabilis:ergo large dȝ ītelligi:vt
l.talis ſcriptura:ꝛ ibi dixi de le.i. Quīto ē ſpāle
in mutuo qa tutor ꝛ q̄libet admīſtrator ex ſola
ſcriptura ex hac cā fit ꝺbitor:ꝛ ex hac cā pt̄ ſibi
ſoluere:ut.j.de admi.tu.l.quotiens.§.nō tm̄.ꝛ
§.ſicut qꝺ nō ē alias:ut.l.ſi in emptiōe.§.ſi.j.ꝺ
cōtrahē.emp.ꝛ.l.v.j.de auc.tu.ita dicit glo.ꝛ
Ja.ꝺ are.vide glo.ꝛ no.eā.ꝙ ſolū ī cā mutui tu
tor pt̄ ſibi ſoluer̄ ꝛ ſcribēdo ſe ꝺbitorē facer̄.dic̄
Cy.forte idē eē̄t ī alijs cōtractib⁹ ſi faceret palā
ꝛ bona fide:ut no.in.ꝺ.l.ſi in emp.ī ſi.ꝛ hoc tȝ
glo.in.d.l.quotiēs.§.nō tm̄. Ego dico ꝙ ꝯtra
hāc glo.ꝛ Ja.de are.ē tex.expſſus ꝙ ēt ex alia
cā pōt ſibi ſoluere:ꝛ ī alia re q̄ ī pecunia.in.l.ſi/
ſtulas.§.i.j.de ꝯtrahē.emp. ¶ Sexto eſt ſpāle.
dicit Ja.de are.ꝙ actio q̄ orir̄ ex nūeratione in
mutuo de facili nouar̄:ꝛ tollir̄ ꝑ ſtipulationē ſe
cutā:uel ēt ꝑcedētē:ut.l.ſi ſtipulat⁹.§.griſogo
nus.j.de ꝟ.ob.ꝛ.l.cuȝ.n.de noua.ꝛ.ſ.e.l.certi
cōdictio.§.qm̄.qꝺ ſec⁹ eē̄t in alijs cōtractib⁹:ut
l.ſi ſtipulat⁹.j.de uſuris.ita dicit Ja.ꝺ are.ꝛ te
ne mēti iſta notabilia ꝟba. Tenet ergo Ja.de
are.ꝙ lȝ ſtipulatio īpediat oriri actionē ex nūe/
ratiōe:tm̄ ſtipulatio īterpoſita ſup alio cōtractu
vt emptiōis ꝛ vēditiōis ſocietatis ꝛ ſi.non im/
pedit oriri actiōem ex ꝯtractu:ꝛ ſic hodie cū in
quolibet cōtractu emptiōis ꝛ vēditiōis ſubdar̄
ſtipulatio:habem⁹ duas actiōes:vnā ex ꝯtractu
aliā ex ſtipulatiōe qꝺ ē multū vtile:qm̄ vna ē bo
ne fidei:alia ſtricti iuris. Eſt ne hoc verū? glo.ī
l.petēs ī pn̄.glo.C.de pac.vr̄ uelle ꝙ nō:qa ſi
ꝑcedat pactū ꝛ ſeq̄r̄ ſtipulatio:de eodē nō orir̄
actio ex pacto q̄tūcūqȝ veſtiar̄. ¶ Item contra
Ja.vr̄ caſus legū dicētiū ꝙ qn̄ qs dat dotē ꝓ
muliere ꝛ ſtipular̄ eā ſibi reddi vel paciſcir̄ ſi eſt
extrane⁹ īpedir̄ oriri actio ex nūeratiōe q̄ q̄rir̄
mulieri:ut in.l.i.§.accedit.C.de rei vxo.ac.ꝛ
C.ꝺ iu.do.l.alia.ꝛ.ff.ſo.ma.l.quotiēs.ergo vr̄
idē in alijs ꝯtractib⁹ qꝺ ī mutuo.qd dicem⁹.ad
uertatis iſte paſſus eſt ſubtilis ꝛ vtilis. ¶ Aſſu/
mamus ꝑmo qn̄ cōtract⁹ ꝑcedit ꝛ ſeq̄r̄ ſtipula/
tio:ſi q̄dē ſtipulatio ſeqtur ex īteruallo olim pre
ſumebar̄ nouatio. Hodie ꝟo nō:niſi agar̄:vt.l.
ſi.C.de noua.ꝛ iſta nō eſt nr̄a materia.ſi ꝟo ſti/
pulatio ſeqtur incōtinēti.hic aduerte.qn̄qȝ pre
cedit cōtract⁹ ꝟe ꝛ certitudīarie:ut ſi vēdidi.ꝛ
illud qꝺ deductū ē in vēditiōe deducir̄ in ſtipu
latiōe ſtatī:ꝛ idē ī ſi.ut in locatiōe ſocietate ꝛ in
alijs.tūc nūq̄ nouar̄ cōtractus ꝑ ſtipulatiōeȝ ni
ſi expſſe agar̄.hic eſt tex.expſſus in.l.duo ſocie/
tatē.in pn̄.j.ꝓ ſocio.glo.tm̄ ibi dicit ꝙ ī dubio
vr̄ agi ꝙ fiat aīo nouādi:qꝺ nō eſt verū.nā iura
antiqua q̄ ꝑſumebāt in dubio fieri aīo nouādi
loquunr̄ in ſtipulatiōe q̄ īterponitur ex īterual/
lo:ſec⁹ in ea q̄ īterponir̄ incōtinēti:vt.l.nam ad
ea.de cōdi.ꝛ demō.vn̄ in hoc teneo opi.Ja.de
are. Qn̄qȝ ꝑcedit aliq̄d qꝺ pōt eē̄ cōtract⁹ ꝑ ſe:
ꝛ pōt nō eē̄ cōtract⁹ ſm̄ intētiōem agētis:ut nu
meratio vel alteri⁹ rei traditio:tūc ſi ſtatī ſequi/
tur ſtipulatio ꝑſumir̄ nūeratio uel traditio fcā
cā īplende ſtipulatiōis:nō cā celebrādi aliū cō/
tractū:vt.l.ſi ſtipulat⁹.§.griſogon⁹.ꝛ.ꝺ.l.cū.n.
de noua.ꝛ.ſ.e.l.certi ꝯdictio.§.qm̄.nec eſt ſpā
le in mutuo:ut dicebat Ja.de are.qa idē in do
te vt vidiſtis:ꝛ idē puto in oībus cōtractib⁹ qui
re cōtrahūtur. ¶ Si.n.deponereȝ apud te rem
uel eā tibi cōmodarē ꝛ ſtatī ꝑ ſtipulationē ꝓmit
teres eaȝ reddere ex cā depoſiti vel cōmodati:
tūc orier̄ actio ex ſtipulatiōe:ꝛ ꝑcedēs traditio
videreſ facta cā īplēde ſtipulatiōis eadē rōne q̄
ſ.dixi ī alijs cōtractib⁹. ¶ Qn̄qȝ ꝑcedit ſtipula
tio ꝛ ſeqtur pactū ſeu cōtract⁹ ꝺ eodē:ꝛ tūc ad
uerte.qn̄qȝ ſtipulatio ꝑcedēs cōtinet obligatio
nē de cōtrahēdo:qn̄qȝ ipm̄ cōtractū.ꝑmo caſu
cōtract⁹ ſeq̄ēs iure cuiuſdā ſolutiōis tollit cō/
tractū ꝑcedētē ſeu obligatiōem:ut.l.in nume/
ratiōibus.j.de ſolu.facit.j.ꝺ ac.emp.l.ſi heres
ex teſtamēto. ¶ Scꝺo caſu ſi q̄dē cōtract⁹ qui
poſtea ſeqtur uel pactū oīo ꝛ certitudinarie eſt
ꝯtractus nunq̄ ꝑ illū tollir̄ ꝑcedens ſtipulatio
niſi hoc expſſe agar̄:ut.j.de cōſti.pecu.l.itē illa
ī ſi.ꝛ.j.māda.l.ſi mādato meo.§.ſi.ꝛ ibi eſt tex.
magis expſſus. Si ꝟo illud qꝺ poſtea ſeqtur pt̄
ſe habere ad cōtractū vel nō cōtractū:ut nume
ratio et traditio:ut.ſ.dixi:ꝛ tūc vr̄ fieri cā im
plēde ſtipulatiōis preābule in quolibet contra
ctu:ut.d.l.ſi ſtipulat⁹.§.i.ꝛ.l.cū eni.de noua.ꝛ
j.ſolu.ma.l.quotiēs.cū ſi. ¶ Et iſtis caſibus in
quibus dixi nō tolli ꝯtractū poterit agi ex qua
cā volet:ꝛ ex utraqȝ cā dicetur rē habere:ut ī.l.
ſi qs ante.j.de acq.poſ.qꝺ eſt multū notabile:
ut qn̄ qs hȝ duo inſtr̄a facta diuerſis tēporib⁹
ꝺ eodē ꝙ ex utroqȝ dicar̄ rē poſſidere[a]:ut.ꝺ.l.ſi
qs ante. Tertio accidit ꝙ qn̄qȝ cōtract⁹ ꝛ ſtipu
latio fit ſimul ꝛ ſemel:nec alter ꝑcedit alteꝝ:vt
ſi dico Tici⁹ dedit ꝛ vēdidit mihi pn̄ti ꝛ ſtipu/
lāti ꝛc̄.tūc puto idē qꝺ.ſ.dixi.qn̄ ſtipulatio icō
tinenti ꝑcedit vel ſeqtur:ut actio ex cōtractu ñ
tollar̄ ꝑ ſtipulatiōem. Idē.n.eſt fieri ſtatim añ
vel ſtatī poſt uel in ipo ꝯtractu:ut.j.e.l.lecta.ꝛ
iſte ſūt ſtipulatiōes cōuētionales:de q̄bus in.l.
v.§.cōuētionales.de ꝟb.ob.ꝑdicta aliqualiter
tāgūtur ꝑ glo.in.l.ſi qs cū aliter.j.de.ꝟbo.ob.
¶ Septio dicit Ja.de are.ꝙ ſpāle ē ī mutuo ꝙ
facili⁹ acq̄rir̄ dn̄ium rei lȝ nō cōtracter̄:ut.l.cer
ti cōdi.§.ſi.cū.l.ſe.ſ.e.qꝺ nō placet:qa idē eē̄t
ī quolibet cōtractu. Si.n.tu haberes rē apꝺ te
ꝛ ſeqtur dn̄i volūtas uolentis in te trāſferre do
miniuȝ:lȝ nō cōtractes tm̄ efficieris dn̄s ex qua/
cūqȝ cā:ut.l.qua rōne.§.interdum:ꝛ ibi no.de
acq.re.do.ꝛ inſti.de re.diui.§.iterdū.ꝛ ibi ē tex.
expſſus ꝓut ibi dicit ſtatī.ꝛ hoc tenet glo.ſ.de
rei vē.l.hoc ſi res.ꝛ Dy.in.c.ꝓ poſſeſſore.ꝺ re.
iur.ī.vj.ſec⁹ eē̄t ī eo q̄ nō haberet dn̄i volūtatē:
ut.l.iij.§.ſi rē.j.de acq.poſ. ¶ Secūdo ꝑncipa/
liter eſt uidēdū q̄ ſint ſpālia in pecunia nūerata
tm̄ reſpectu alioꝝ mutuabiliū.dicit Ja.de are.
ꝑmo ē ſpāle:qa pōt dari q̄libet res extimata ꝓ
pecunia nūerata:ut.l.ſi ꝓ mutua.C.e.qꝺ nō eē̄t
in alijs reb⁹ mutuabilib⁹:qm̄ pecunia ē inuen/
ta ad extimādas res nō aūt alie res:ut.j.de fi/
deiuſſo.l.ſi ita fideiuſſor.hoc nō placet:naȝ in/
telligo ꝙ in.l.ſi ꝓ mutua:pecunia erat pata ſo
lutiōi:vt.j.dicā in.iij.mēbro ꝑncipali. ¶ Scꝺo
ē ſpāle.dicit ipe ꝙ pecunia redacta ex ꝑcio rei
mee cōuertir̄ in cām mutui:ut.l.rogaſti in pn̄.
ſ.e.dic ꝙ hoc nō eſt ſpāle in pecunia reſpectu
aliarū reꝝ mutuabiliū:qa idē eē̄t in qualibet re
cū rō diuerſitatis reddi ñ poſſet.ē tm̄ ibi ſpāle ī
mutuo reſpectu regularū ipius mutui.j.dicaȝ.
¶ Tertio ē ſpāle ī mutuo pecunie nūerate ꝙ ñ
pōt deberi vſura ſine ſtipulatiōe qꝺ ſec⁹ ē ī alijs
reb⁹ mutuabilib⁹:ut.C.de uſur.l.q̄uis.ꝛ.l.fru
mēti.ꝛ iſtud ē uerū.ꝛ hoc glo.etiā hic ponit.
¶ Tertio ē vidēdū q̄ ſint ſpālia in pecūia nūera
ta ēt nō mutuata reſpectu aliaꝝ:ſed nō mutua/

[a] ¶ Poſſide
re. ADDE
ꝙ iſtud non
videtur ꝓce
dere quādo
ſc̄a venditio
eē̄t facta ſub
eo precio ꝛ
ſub ea for/
ma ꝓut pri/
ma:q: ſecun
da uenditio
ñ valeret:ita
dicit Pau.
de ca.in.l.q
bis idem.j.
de ꝟ.ob.qꝺ
eſt no. ſm
Alex.ad ca
q̄ dicit har.
hic.

biliũ.℞.ꝑmo qa facilꝰ pecunia conſumiť.ſ.cõ/
mixtiõe:vt.l.ſi alieni.j.de ſol.qđ nõ eſt ĩ alijs re
bus:vt.ſ.de rei vẽ.l.põponiꝰ ſcribit ſi frumẽtũ.
⁊ iſti.de re.di.§.ſꝫ ſi duoꝝ.ſcđo ẽ ſpãle qa in cõio
ne pecunie nõ ĩſpiciť quodlibet corpꝰ ſꝫ quãti/
tas:ut.l.nã ⁊ ſi fur.§.ſi.ſ.e.⁊.j.l.pxi. tertio eſt
ſpãle:qa nũmi pñt videri deduci de pte heredi
tatis tñ:ut.l.deducta.§.nũmis.ff.ad treb. ⁊.l.
cũ pater:in ꝑn.de leg.ij.⁊ iſtud eſt qđ voluit di
cere glo.hic:dũ dicit ꝙ pecunia ex bonis ðbita
ptẽ quãlibet reſpicit facultatũ:qđ nõ eſt in alijs
rebꝰ debitis.q.d.pecunia põt deduci ex ꝗlibet
pte facultatũ. alie res uiderẽtur ſolui ð toto pñi
monio:⁊ ſic glo.reſpicit ſolutionẽ nõ ipſius de
biti obligatiõeꝫ.nã ꝗlibet obligatio pſonalis ſi
ue ad pecuniã:ſiue ad aliã reꝫ reſpicit totũ pñi
moniũ nõ tñ rẽ debitã:ut.l.ſi fideicõmiſſũ.§.
tractatum.ſ.de iudi.⁊.l.i.§.ſi heres ad treb.
¶ Quarto ẽ videndũ q̃ ſint ſpãlia ĩ mutuo cõtra
regulas ipiꝰ mutui.℞.ĩ mutuo ciuili mere: uel ĩ
mutuo ciuili cui natura coopať:dic vt ĩ.l.ij.ĩ ſi.
ſ.e.⁊ ĩ.l.ij.C.e.In mutuo ꝟo mere naturali ñ ẽ
ꝗrendũ aliqđ ſpãle:qa illud ꝯtrahiť ſꝫ regulas
mutui.Eſt tñ quoddã mutuuꝫ naturale cui ius
ciuile coopať:⁊ ĩ hoc repitur ſpãle:qa cõtrahi/
tur mutuũ:lꝫ ꝟe nõ fiat de meo tuũ:ut ĩ duobꝰ
caſibꝰ hic poſitis:⁊ in.l.rogaſti.in ꝑn.ſ.e. ⁊ in
oĩbus caſibꝰ in qbus mutuũ recõciliať. qđ dic
ut dixi in.d.l.ij.§.appellata.ſumꝰ expediti de ꝑ
mo.¶ Veniamꝰ ad ſcđam ptẽ.dť hic ſi iuſſero
debitorẽ meũ tibi ſoluere obligaris: ⁊ eſt ſpãle
in mutuo. Cõtra.j.de do.inter vi.⁊ uxo.l.iij.§.
ſi.⁊.l.falſus.§.ſed ſi is.de fur.dicit glo.ibi erat
res pñs:hic ꝟo ſiue ſit pñs ſiue nõ.videte dñi ĩ
l.iij.de do.inter vi.⁊ vxo.nõ dť ꝙ ibi res fuiſſet
pñs:lꝫ ibi ſubaudiať p glo.Itẽ ĩ.l.lꝫ.§.i.⁊ ĩ.l.nu
ptura.j.ð iure do.expſſe dť ꝙ ibi res ñ erat pñs
⁊ erat aliꝰ ꝯtractꝰ ꝗ̃ mutui:⁊ tñ ꝯtrahiť mutuũ.
ñ ergo vť dicẽdũ ꝙ ĩ mutuo ſit ſpãle.Huiꝰ ergo
gr̃a eſt uidẽdũ qñ debitũ mihi ab vno põt con/
uerti ĩ aliud debitũ debẽdũ mihi ab alio.¶ Et
hic ẽ aduertẽdũ.aut illud debitũ de nouo ꝯtra
hẽdũ p̃ter cõtrahẽtiũ volũtatẽ cõtrahiť:tũc ſi
reqrit cõtractiõeꝫ de neceſſitate reqritur ꝙ res
ſit ĩ pñtia:ut.l.falſus.§.ſed ſi is.j.de fur.Si ꝟo
cõtrahiť ſꝫ ꝯtrahẽtiũ volũtatẽ:tũc p uiã ðlega/
tiõis ⁊ ſtipulatiõis nõ eſt dubiũ ꝙ põt fieri: ut ĩ
toto ti.de noua.Si ꝟo p aliũ ꝯtractũ fiat:tũc ſi
qdẽ poſt iuſſũ factũ debitori meo ꝙ ſoluat ſe/
cuta eſt ſolutio:ẽt ex ĩteruallo:tũc vigore ipſius
ſolutiõis nouꝰ ꝯtractꝰ eſt celebratꝰ ⁊ noua ob/
ligatio.hoc pbať.ſ.de uſur.l.ſꝫ ⁊ ſi quis ſtipu/
latur:in ꝑn.⁊ de ꝟb.ob.l.iulianꝰ.§.i.nec reqri/
tur ꝙ tpe facti iuſſus res ſit ĩ pñtia:ut dictis le/
gibꝰ.⁊ ſic etiã ĩtelligiť.l.iij.§.ſi.j.de do. ĩter vi.
⁊ vxo.idẽ etiã eſſet ĩ mutuo:ut hic.nã ex hoc ꝙ
debitor meus tibi noĩe meo numerauit ꝗriť mi
hi actio:ut.l.certi cõdictio.§. ſi nũmos.ſ.e. lꝫ
p̃ceſſiſſet iuſſus multo magis ſi p̃ceſſiſſet: ut vi/
detis.In hoc tñ eſt ſpãle in mutuo ꝙ illa ſolu/
tione fcã ꝗriť dño directa tanꝗ̃ p ipm directo
numeratũ eẽt:ut hic.In alijs ꝟo cõtractibꝰ nõ
ſic:ſed tanꝗ̃ fcm̃ eſſet p pcuratorẽ ſuuꝫ. Si ꝟo
ꝗris anteꝗ̃ ſit ſolutio ſecuta ſiqdem p̃ceſſit ſo/
lus iuſſus de ſoluẽdo:ille tñ cui dꝫ fieri ſolutio
nullã de hoc pmiſſiõem recepit : tũc ille nullo
mõ obligať:qa hoc eſt mãdatũ ſimplex qđ põt
p mãdãteꝫ reuocari qñcũqꝫ:ut.l.hoc iure .§. ſi
pecuniã.j.de dona.⁊.l.ſi cũ cornelꝰ.j.de ſolu.
Si ꝟo ille cui dꝫ fieri ſolutio de hoc pmiſſiõem
habuit:tũc ſi qdẽ cã quare illi dꝫ ſolui eſt talis

qua põt ĩpleri in qualibet re.exẽplũ ĩ dote.dos
enĩ põt ꝯſtitui in pecunia ĩ rebꝰ mobilibꝰ ĩmobi
libꝰ ⁊ in iuribus:tunc ſtati pfectus:qa illa obli/
gatio q̃ illi ꝗſita eſt ex pmiſſiõe cedit in cauſam
dotis:ut.j.de iure dotiũ.l.cũ pr.⁊.l.lꝫ.§.quoti
ens.⁊.l.ſi pr.§.i.⁊.l.nuptura. ⁊.l. ſi ſponſalibꝰ
§.i.e.ti.vbi ẽ bonꝰ tex.declarãs hãc rõneꝫ. Idẽ
in alijs ꝯtractibus eadeꝫ rõne. ¶ Quidã ſunt
cõtractus qui nõ pñt cõtrahi niſi in certis rebꝰ
vt mutuũ qđ reqrit res q̃ ꝯſiſtunt in põdere nu
mero vel mẽſura. ⁊ tũc qa illa obligatio q̃ ẽ illi
ꝗſita nõ ꝯſiſtit in põdere numero uel mẽſura ñ
põt dici mutuũ eſſe ꝯtractuꝫ. ar.l.q negocia .j.
mã.niſi pecunia eẽt ſolutiõi parata : ita loqtur
hec.l.tũc.n.illa pecunia fingiť mutuata. Mo/
do habes ĩtellectũ pꝰ paſſus. ¶ Ex hoc appa/
ret intellectus eoꝝ q̃ tota die fiunt.¶ Ego dico
cãpſoriª vel mercatori ꝙ ſoluat tibi illud qđ de
beo tibi pro p̃cio pãnoꝝ vel p̃cio libri: ſuꝫ ego
a te liberatꝰ?℞.ſi qdem ille cãpſor pmiſit tibi:
iſta pmiſſio quã habes cedit loco ſolutiõis pe/
cunie:⁊ ego ſũ liberatꝰ:ut.l.ſi pupilli .§.i.j. de
ſolu.facit.j.mã.l.iter cãs.§.abeſſe . mutuuꝫ tñ
nõ ꝯtrahereť niſi pecunia eſſet ſolutiõi pata:ut
ſ.dixi.¶ Si ꝟo mercator nõ pmiſit tibi aliqd:
ſꝫ ſolũ dixi ſibi:ut tibi ſolueret ñ ſum liberatus:
ut patet ex ſupradictis . ⁊ iđ ſi mercator cede/
ret foro qđ in Tuſcia appellať fallire:poſſes ite
rũ recurrere cõtra me ꝑmũ debitoreꝫ. Sumus
expediti de iſto ſcđo paſſu.¶ Veniamꝰ ad ter/
tiũ paſſuꝫ.dť hic ꝙ debitũ ex una cã põt cõuer/
ti debitũ ex alia ſola cõuentiõe. Cõtra.j.man.l.
q negocia. ꝟa ſolutio ẽ:ꝙ ibi pecunia ñ erat pa
ta ſolutõi:hic ſic.¶ Rõ eſt qa ad hoc ut ſit mu
tuũ requiriť ꝙ ſit res q̃ cõſiſtat in põdere nũe/
ro uel mẽſura:ut.l.ij.ſ.eo. Item ſcitis ꝙ legis
fictio ſe nõ porrigit ad ĩpoſſibile:ut.l. q̃ ad cer/
tũ.in ſi.j.loca.⁊.l.ſi pater de adopt. nec fingit
ſup re que nõ eſt:ut.l.quotiẽs.j.ð noua.⁊.l. cũ
qui ita.§.ſi.de ꝟb.ob . Si igiť pecunia nõ exta/
ret nõ poſſet fingi pecunia mihi data ⁊ a me ad
te pfecta:qđ reqrit hec.l.¶ Contra hec op. ꝙ
etiã ſi pecunia nõ eſſet ſolutiõi pata contrahiť
mutuũ:ut.l.ſi ex p̃cio.C.e.So.hec ẽ ꝟitas ꝙ ĩ
mutuo naturali pcedit qđ dixi.ſ. mutuũ vero
ciuile cõtrahitur per ſtipulatiõem:nec requirit
rẽ.merito ibi mutuũ per ſtipulatõem cõtrahiť:
lꝫ res nõ ſit ſolutiõi parata. Et idẽ in dote.licet
enĩ res nõ ſit ſolutiõi parata:tñ contrahiť dos
⁊ obligatio dotis:qa liberatio q̃ tibi obuenit ex
cã p̃ambula eſt ſufficiẽs ad conſtituẽdã doteꝫ:
ut.j.de iu.do.l.ſi ſpõſalibus.§.i. ſꝫ quãdo res
eſſet ſolutioni parata fingereť res data in dotẽ.
Quãdo ꝟo res non eſt ſolutioni parata: tũc li/
beratio cedit in dotẽ.iſta aũt liberatio nõ cedit
in cãm mutui:qa requiriť res conſiſtẽs in pon/
dere numero uel mẽſura:ideo reqriť ꝙ res ſit
ſolutioni pata:⁊ idẽ in alijs cõtractibus ſcilicet
qui re perficiunť:⁊ in qbus non poſſint cade/
re noĩa debitorũ ſed corpora.¶ Op.⁊ vť ꝙ re
qrať pñtia rei:ut.l.ſi pecuniã.j.de ſo.So. veꝝ
eſt quo ad hoc ut dicať facta vera traditio. ſed
ad fictã ſolutionẽ uel traditionẽ ſufficit rẽ pa/
ratã ſolutioni:lꝫ nõ ſit pñs:⁊ ex hoc uideť hic ſi
cte acqſituꝫ dñium. ¶ Contra hoc op . de tex.
huius.l.in ꝑmo caſu vbi dicit ꝗ̃uis meos num
mos non acceperis.℞. ibi non accepit ꝟe ſꝫ fi/
cte ſic.¶ Vltimo op.de.l.ſi p mutua.C.e.glo.
dicit ꝙ illa poteſt ĩtelligi ſꝫ p̃dicta.aut res erat
ſolutioni pata: aut non: ⁊ qđ dicit res ĩtellige
ideſt pecunia. nã alia res lꝫ ſit parata ſolutioni

ª ¶ Cãpſori. ADDE Ange.i.l.q vſũfructuꝫ.j.ð ꝟ.ob. Bal.in.l.ſi. in aliquibus lec.C.de noua. Saly.in.l.ſi filius.j.ad mace. Ang.in.l. ſciendũ j.ð edil.edi. Pau.ð ca.conſilio mihi.xlviij. incipiente in cauſa q̃ verꝰtiť luce.

in ea non poteſt ɔtrahi mutuũ:ideo non poteſt
fingi a me ad te ꝑfecta:qḋ reqrit hec.l.ʒ Ja. de
are.dixerit contrariũ ⁊ male:ut.ſ̃.dixi.❡Expe
ditis ergo p̃dictis eſt vidẽduʒ qualiter debituʒ
ex vno cõtractu poſſit cõuerti in debitũ ex alio.
Et aduerte:quãdoqʒ querit̃ vtrũ deuoluatur ĩ
aliud debitũ:ita ꝙ ꝑ p̃mũ nõ tollatur. ⁊ tunc ſi
qdem eſt cõtractus vel quaſi ɔtractus vniuerſa
lis vt mãdatũ oĩum bonorũ adminiſtrationis
uel tutele uel negocioꝝ geſtoꝝ uel ſocietatis ⁊
ſi.⁊ tũc deuoluit̃ in aliud debitũ:ut.l.diuortio.
ſ̃.ď neg.geſt.⁊.j̃.mã.l. ſi remunerãdi.§. apud
iulianũ.ij.Rñſo.cũ ſi.Si vero eſt cõtractus vel
quaſi ſpecialis:tũc regula eſt ꝙ in aliud debitũ
ex alia cã nõ conuertitur ſi p̃mum nõ tollatur:
qa nihil ad me dicitur peruenire durante obli/
gatione p̃ma:vt dicto.§.apud iulianũ.Fallit ſi
interponeret̃ ſtipulatio animo nõ nouandi.l.ſi
ſtipulatus.in p̃n.j̃.de uſur.l. duo.j̃. pro ſocio.
Fallit etiã in conſtituta[a] pecunia:ut.l.item illa:
in fi.j̃.de conſti.pecu.Si uero queris an p̃muʒ
trãſfundatur in ſcõm:ita ꝙ p̃mum tollatur:tũc
per ſtipulationeʒ ſine dubio poteſt fieri : ut.l.i.
j̃.de noua.per aliũ vero contractuʒ dic. aut eſt
ɔtractus qui põt perfici iteruẽtu cuiuſlibet rei:
⁊ tũc põt fieri:ut.d.l.ſi ſponſalibus.§.i.quia li/
beratio que ex p̃ma cã obuenit cedit in cãm ſe/
cũdi cõtract⁹.Idẽ ſi eſſet cõtractus nouus qui
celebraret̃ ſolo cõſenſu:dũ tamẽ hoc agat̃:ut p̃
us tollat̃:ut.l.ſi mãdato meo: in fi.j̃.mã. Si ve
ro cõtractus qui de nouo cõſtituit̃ requirit cer/
tas res:utputa res cõſiſtẽtes in pondere nũe/
ro vel menſura.⁊ tũc aut ille res extant ſolutiõi
ꝑate:⁊ põt ɔuerti in aliud debitũ:vt hic.aut nõ
extãt:⁊ tunc ſecus: ut.d.l. qui negocia.j̃.man.

a❡In conſtituta. ADDE ſʒ Ful. ꝙ etiam fallit ſi Creditor iurauit, ſuꝑ actione prius cõpetente ad delationeʒ aduerſarij iudicio.l. ſi duo patrõi §.ſi quis iurauerit:⁊ ibi Bar. iũcta l.ſʒ ſi poſſeſſori in v̓bo vtilis.j.ti.xxi.

❡Sum⁹ expediti de tex.⁊ glo.ſuis iuxta theo
ricã:reſtat ut reducam⁹ ad practicã.❡Et p̃mo
eſt vidẽdũ quãdo iſti cõtractus celebrãtur:⁊ ď
hoc cõficit̃ inſtr̃m.ponamus ergo ꝙ notari⁹ cõ
fecit inſtr̃m mutui in quo dixit ꝙ Ticius dedit
⁊ mutuauit[b] ſempronio cẽtũ.ego ďbitor volẽs
reprobare inſtr̃m adduco teſtes qui ꝓbãt ꝙ tẽ
pore cõtractus nulla pecunia interuenit. vtruʒ
ex hoc inſtr̃m reddat̃ falſũ:R̃.ꝙ nõ:qa iſta ver
ba dedit ⁊ mutuauit poſſunt verificari nõ ſolũ
in numeratiõe:ſed etiã in delegatiõe debitoruʒ
uel in cõuerſatiõe vni⁹ debiti in cãm mutui. ca/
ſus eſt hic:⁊ in.l.certi cõdictio:in fi.ſ̃.e.Debeo
ergo ego debitor formare articulos ꝙ nõ iter/
uenit numeratio:nec aliqd ex iſtis actibus qui/
bus cõtrahit̃ mutuũ.Sʒ ſi notarius diceret de
dit ⁊ numerauit:tũc diceret falſũ: qa vere nõ i/
teruenit numeratio:ſʒ alius actus cõſtituẽs mu
tuũ.❡Sed q̃ro:notarius dixit in inſtr̃o ꝙ talis
fuit cõfeſſus habuiſſe cẽtũ que habuit ⁊ recepit
in p̃ñtia mei notarij ⁊ teſtiũ: debitor ad repro/
bãdum inſtr̃m ꝓducit teſtes qui dicũt ꝙ pecu
nia bene fuit ibi:ſed nõ uiderũt ꝙ debitor rece
perit eã:dico ꝙ ex hoc inſtrumẽtũ nõ redargui
tur de falſo.nã ſi pecunia erat p̃ñs vere põt dici
habita ⁊ recepta:ut.d.l.ſi pecuniã de ſolu.⁊ di
cto.§.ſi iuſſeriʒ. ⁊.ſ̃.dixi:nõ tamẽ dicat notari⁹
numerauit niſi interceſſerit nũeratio.Dico etiã
ꝙ ſi fuerit alteri numerata pecunia recte poteſt
dicer̃ notari⁹ ꝙ habuit ⁊ recepit:ex quo fuit nu
merata in ſui p̃ñtia:vt.l.falſus.§.ſed ſi is.j̃. de
fur.⁊.l.ſi ꝓcuratori p̃ñtis.de ꝟb.ob.❡Iuxta p̃
dicta q̃ro cũ ĩ inſtr̃o cõtineat̃ ꝙ debitor habuit
⁊ recepit ⁊ debitor ad reprobãduʒ inſtrumẽtũ
⁊ ad ſui defenſiõem ꝓducit teſtes qui dicũt ꝟe
ip̃e habuit ⁊ recepit:ſed ſtatiʒ reddidit ipi cre/

b❡Mutuauit. ADDE vltra hic dicta per Ale. Bal.conſi. xviij. incipiente i quodam inſtrumento.li.iij. vbi vide de his que hic Bar. dicit ⁊ in.d.l.predia.⁊ Alex. ɔſilio.xxxv.li.i.

ditori.certe ex hoc inſtrumẽtũ nõ redditur fal/
ſum:qa vere habuit ⁊ recepit.Sʒ an ex hoc red
datur cõtractus inualidus:⁊ videt̃ ꝙ ſic:qa qñ
tu mihi das ſtatim recepturus:nõ videris dare
cũ ad me nullũ cõmodũ perueniat:vt.l. qui ſic
ď ſol.videbitis in.l.ſi tibi.j̃.e.Aduerte:reus ad
ſui defenſiõem põt ꝓducere teſtes p̃dictos ad
triplicẽ finẽ.p̃mo ad dicẽdum inſtrumẽtuʒ fal/
ſum.⁊ hoc nõ põt vt dictũ eſt.ſecundo vt dicat
inſtrumẽtũ veꝝ:tamẽ cõtẽta in eo eſſe inualida
per dictã.l.qui ſic.tũc deberet reus facere arti/
culos cõcludẽtes duo.p̃mo ꝙ pecuniã ſibi da/
tã ſtatim reddidit:⁊ ꝙ hoc agebatur inter eos
anteq̃̄ daret vel tẽpore dationis ꝙ redderet: ⁊
tũc datio eſt nulla:ut.d.l.qui ſic.Ex eo.n. ſolo
ꝙ illud ꝙ accepit reddidit ſtatim nõ redditur
inſtrumẽtũ inualidũ:quia forte ex mera libera/
litate reddidit:ut.l.ſi qs duos de ſolu. Tertio
põt dicere reus traditionẽ ſibi factã: ſed ſe libe
ratũ ſolutiõe:qa incõtinenti reddidit . Sed re
incideremus in dubitationẽ illã quam glo põit
in.l.cũ quid.ſ̃.e.vtrũ illa ſimplex redditio vide
atur facta aĩo ſoluẽdi vel donãdi vel qualiter.ẽ
tamẽ ɔtra reũ preſũptio:qa nõ eſt veriſimile ꝙ
ſtatim ex cõtractu voluerit obligari ⁊ liberari:
vt.l.nam ad ea.de cõdi. ⁊ demõ.vnde ad pre/
ſũptiões ⁊ indicia eẽt recurrẽdum : vt dixi i.d.
l.cum quid.❡Ultimo vos ſcitis ꝙ qdam ſunt
cõtractus in qbus reqritur ꝙ res ſoluatur uel
pecunia:ut cõtractus ceſſionis:vt.l. per diuer/
ſas.⁊.l.ab anaſtaſio.C.man.pone ergo ꝙ q̃ti/
tas que deberet numerari eẽt multum magna
forte florenoꝝ decẽ miliũ ⁊ nõ reperit̃:ita bene
pecunia de facili que ibi ponatur in p̃ñtia:qḋ ẽ
remediũ:vt appareat numeratio:R̃.qdam ſũt
cõtractus q reqrunt pecuniaʒ numeratam vel
alias res cõſiſtentes in põdere numero vel mẽ/
ſura:tũc nõ ẽ niſi vnũ remediũ ſciliʒ ꝙ ego nu
merẽ tibi.c.⁊ tu illa nũerata dones mihi: ⁊ ego
iterũ numerẽ ⁊ tu mihi iterũ dões:⁊ ſic ď ſingu
lis vſqʒ ad q̃titatẽ ꝑfectaʒ:vt.d.l.ſi quis duos.
j̃.de ſolu.In cõtractibus vero in quibus nõ re
quntur dicte res: ſed implent̃ interuentu cu/
iuſlibet rei inter quos etiã puto eſſe cõtractum
emptionis ⁊ venditionis.lʒ enim in p̃cio requi
rat̃ pecunia numerata : vt.l.i.j̃. de contrahen.
emp.tamẽ ꝓ illo p̃cio poteſt ſolui quelibet res
extimata:vt.l.precij cã.C.de reſcin. ven. iõ tũc
erit tale remediũ: primo ꝙ tu cedens ſeu ven/
dens cõſtituas te meum debitorem in tota illa
quãtitate. poſtea vendas mihi pro toto precio
qḋ p̃cium tibi ſoluo cũ te ab illa obligatiõe libe
ro vel poſſem tibi delegare aliquẽ quẽ meuʒ fa/
cerem debitorẽ in tota illa quãtitate: ⁊ illuʒ ſic
delegatũ liberares quãdo tibi poſtea actu ſol/
uaʒ:vt apparet ex hac.l.⁊ ex ſupradictis.❡Ul
timo hic dicitur ꝙ reqritur ꝙ pecunia ſit ſolu/
tioni parata.quomodo ꝓbabitur:R̃. ex quali/
tate perſonarũ:vt.l.ſi vero.§.qui pro rei quali
tate.ſ̃.qui ſatiſda.cog. Quid enim ſi erat ma/
gnus campſor uel magnus mercator certe p̃/
ſumit̃ ꝙ habeat illaʒ pecuniaʒ in promptu:[c] vt
j̃.de in diẽ adiec.l.iiij.§.ſi melior.in glo.in ver/
bo facilior.

c❡In prõptu. ADDE ꝙ cũ Bar. trãſeunt cõmuniter alij qb⁹ ꝯ Pau.ď ca. addit ꝙ in depoſito p̃ſumit̃ pecunia ſolutiõi parata: vt eſt de mẽte iuriſconſulti. in.l. q negocia in verbo nec ſimile. ⁊ in.l.certi condictio.§.ſi.ſ̃.e. q⁊ alias ď linqueret ďpoſitari⁹ niſi conſeruaret hoc. Alexã. intelligit ꝓcedere niſi tranſlatum eſſet dñium in depoſitarium : quia tunc ceſſat ratio ſua.l. lucius la prima.⁊.l.dies ſponſalicioꝝ.j̃.depo.

b **I ſocius.** Pecuniã meaʒ al
teri debitã poſſuʒ
mutuare:ſed alienã nõ:ſine dñi volun
tate.h.d.Duo ponit:vt patet ex ſũmario . ſcða
ibi.ꝙ ſi.❡Et no.qḋ dixi ĩ ſũmario.Bar.

c **Um filius.** Filio exiſtente
in ſtudio ď eq/

tate ſubueniẗ vt agere poſſit licet patri actio cõ petat.h.d. ¶ Quero:qd eſt dictum extraordinario iudicio: dicit glo. ꝙ dꝫ intelligi.i. officio iudicis: vt.l.ſi cui.ſ.ꝺ ꝯdi.⁊ demõ.qꝺ no.qa vbi .l.dicit extraordinario iudicio debet intelligi officio iudicis. Alij dicũt ꝙ hic competit vtilis certi condictio: qꝺ poteſt ſatis ſuſtineri cuꝫ vtrũqꝫ remedium ſit extraordinarium ex equitate. Bar.

s **J ego.** Error in ſpẽ cõtractus impedit cõtractũ ⁊ dñij traſlationẽ q̄ recõciliatur ꝯſũptione ſecuta. ⁊ quo ad dandam petitionem ſeu actionem inſpiciẗ recipientis intẽtio.quo ad dandaꝫ exceptionem inſpicitur animus dantis.hoc dicit iſta.l.q̄ eſt multum pulchra ⁊ no. ¶ Op.ꝙ error cãe non impediat tranſlationem dñij: vt .l. cum in corpus ꝺ acqui.re.do. So.dicit glo. hic erat certum ꝙ volebat transferre dñium ex alia cã q̄ ex donatiõe.certe iſta continet diuinationem: vnde alij dicunt ꝙ ibi añ ſolutionem p̄ceſſerat: hic vero ſimul ⁊ ſemel cum traditione oriebatur cã.hec ſol. bene intellecta poteſt eſſe vera.qꝺ enim hic dicitur ꝙ error in cã impedit tranſlationem dñij intellige ubi traditio nõ tendat ad liberationẽ: ſecus ſi tendat ad liberationẽ: tunc enĩ fauore liberatiõis error cãe nõ ipedit dñij traſlationẽ: vt in.l.contraria. ſed hic ſolutio nõ tendebat ad liberationẽ: ⁊ hoc eſt qꝺ voluit dicere glo.ꝙ ibi promiſſio vel debituꝫ p̄ceſſit.q.d.ibi ſolutio fiebat ad liberatõeꝫ: ⁊ hoc tꝫ Ja.de are. Old. vo i.l.ꝯtraria: dicebat ꝙ ibi loqtur quando ambe cauſe tendebant ad eundem effectũ: hic vero tendebant ad diuerſos effectus.que ſo.poſſet eẽ bona quo ad prin.l. nõ quo ad finẽ: ideo tene precedẽtẽ ſo. Quãdo ãt error impedit traſlationẽ dñij uel nõ: tangaꝫ.ſ. e.l.eius qui in ꝓuincia. ⁊ plenius tangiẗ in.l.i. ſ.de off.procur.ceſa. ¶ Scꝺo op.de.l.ſi repetendi.C.de cõdi. ob cauſam. vbi diciẗ ꝙ illud qꝺ ab vna parte agiẗ nõ debet inſpici. So.verũ eſt ad ſui cõmodum: ſed ad ſui incõmodum bene inſpiciẗ: vt hic: nã q̄tum ad dandã actioneꝫ inſpiciẗ animꝰ accipiẽtis qui eſt contra eũ. quãtum ad dandam exceptiõeꝫ inſpicitur animus dantis qui eſt ſimiliter contra eum.pro eo autem non inſpiceretur: ut.l.contraria. ¶ Aduerte ergo ꝙ in hac.l.debes cõſiderare primo ſpẽm cõtractus: ⁊ iſta impediẗ propter erroreꝫ cauſe.ſcꝺo dñij tranſlationẽ: ⁊ iſta etiam impeditur ꝓpter errorem cauſe.tertio cõſumptionẽ ⁊ iſta recõciliat dñij tranſlationẽ: nõ auteꝫ recõciliat cõtractum inualidũ ꝓpter diſſẽſuꝫ ut hic: ſicut etiã nõ reconciliat cõtractum inualiduꝫ ꝓpter nõ cõſenſum de rigore: ut vidiſtis in.l.ſi a furioſo.ſ.e.quarto eſt conſideranda actio: ⁊ in hoc inſpiciẗ animꝰ accipientis in quãtum facit cõtra eum.quinto eſt cõſideranda exceptio: ⁊ i hoc inſpiciẗ animus dantis in q̄tum facit cõtra eum. ⁊ ideo in duobus vltimis caſibꝰ huius .l. nõ oriẗ exceptio: quia neutrius animꝰ tendit ad hoc. ¶ Querit glo.ſuper p̄ma parte.l. ſi pecunia nõ eſt cõſumpta.an cõtra vendicãtem poſſit opponi exceptio. Glo.dicit ꝙ ſic ⁊ bene: ⁊ ẽ caſus in.l.ſi tibi dederim[a].ſ.de dona. ¶ Quero: quomodo poterit apparere ꝺ iſto diſſenſu? R.ſi quidem partes ſunt concordes in hoc ꝙ diſſenſerunt nõ eſt dubium: ⁊ tunc ſtamus certo.ſi vo ſũt diſcordes qa reus dicit ꝙ ab initio fuit datuꝫ animo donãdi utroqꝫ conſentiente: actor vero dicit ꝙ dedit aĩo mutuandi: certe tunc erit neceſſe ꝙ probeẗ diſſenſus: alias ſtaẗ

a ¶ Dederiꝫ. ADDE Ange. ⁊ Bal. i lec. antiqua tenentes cũ glo. ⁊ etiam Pau.ꝺ ca. ⁊ Raph.cu. in.d.l.ſi ubi dederim. ⁊ Alex. hic: lꝫ aliqui ꝯtra.

ei quod veriſimile eſt: vt.l.quotiens in ſtipulationibus. ⁊ ibi no.de vb.ob. ⁊ .l.inter ſtipulantem.§.i.eo.ti.

n **Non omnis.** Actus numeratiõis nõ operatur: ut qs obligetur vltra intentionem agentiũ.h.d. Primo ponit dictũ.ſecũdo illud ꝓbat per duo exempla.ſecunda ibi. nam ⁊ is.tertia ibi. ⁊ cum pecunia. ¶ No.qꝺ dixi in ſũmario. ¶ Secũdo no.qꝺ datuꝫ cauſa donationis cauſa mortis põt reuocari[b] ⁊c̃. ¶ Queritur quid ſi infra tempus incepit eſſe certum te facere nõ poſſe: an ante tempus potero agere? dicas ſic breuiter.quãdoqꝫ ꝓpter nõ factuꝫ infra tempus volo agere ad certã pecuniam.quãdoqꝫ uolo agere ad intereſſe: quia nõ factum. p̄mo caſu: licet ante diem ſit purificatum debitum: quia certum eſt ante diem fieri nõ poſſe: ⁊ ſic eſt nata actio: tamẽ ſupeſt dies qui exactionem impedit: ut.l. in illa ſtipulatõe ſi calendis de vb.ob. ⁊ in.l.cum ſtipulatus ſim mihi eo.ti. ⁊ ſic poteſt intelligi hic.ſed ſi uolo agere ad intereſſe: tunc aut volo petere intereſſe: quia non inchoatũ: aut quia nõ factum: ut.l.ſi ſtipulatus eſſem abs te. ⁊ .l.ſtipulationes nõ diuidũtur.§. plane. ⁊ .l.cõtinuꝰ.§.item q̄ inſulam de vb.ob. dic vt ibi. Bar.

Si pupillus. Cõſumptiõe facta per recipienteꝫ vel per aliũ: mutuum ⁊ ſolutio recõciliantur .h.d. Diuiditur.p̄mo loquitur quando pecunia eſt conſumpta per recipientẽ.ſecundo quando ꝑ alium.tertio ponit unam regulam generalem. ſecunda ibi.qua ꝓpter.tertia ibi.nam omnino. ¶ No.qꝺ dixi in ſũmario. ¶ Secundo no. rationẽ quare reconcilietur mutuũ conſumptione ⁊ ſolutio.certe quia facto tradentis uidetur ad cõſumẽtẽ perueniſſe: ut hic in tex. ibi ad eum qui accepit perueniſſe ⁊c̃. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ pupillus poſſit repetere: ut.l.interduꝫ.ſ. de cõdi.inde. So.ibi ſoluit debitum naturaliter tãtum hic debituꝫ vtroqꝫ iure. ¶ Quero: dicitur hic facto eius perueniſſe.quero utrũ intelligatur facto tradentis uel recipientis. Glo. uariat.ueritas eſt ꝙ intelligatur facto dãtis. ſicut dicimus cum mutuũ recõciliatur uſucapione: ut.l.qui alienaꝫ.ſ.de dona.cauſa mortis. ¶ Secundo quero quid ſi pecunia eſt perdita ⁊ non conuerſa in utilitatem recipientis: an pupillus liberetur vel obliget debitoreꝫ. Glo.ponit opi. videtur ꝙ nõ: quia pecunia erat pupilli.ergo ei perit: ut.l.pignus.C.de pig.ac. In contrarium eſt ueritas: ſcilicet ꝙ pupillus liberetur ⁊ habeat debitorẽ obligatum. nam ſecuta cõſumptio operatur id qꝺ dñij tranſlatio a principio: ut.ſ. eo.l.ſi filius.ſed ſi ab initio dñium eſſet tranſlatum ſequerentur predicta.ergo ⁊c̃. ⁊ hoc videtur ſentire glo.ij.ſ.de condi.inde.l.indebiti.§. ſed ſi nũmi. Bar.

s **J tibi.** Donatio i qua aliquod pactum apponitur ⁊ pecunia que ſpontanea voluntate nõ creditur nõ dicitur proprie donatio vel creditum de rigore: ſecus de equitate: hoc dicit in ſũma. No.ꝙ uerba que nõ poſſunt accipi in contractibus ſm propriã ſignificationem accipiũtur ſm impropriam. ¶ Secundo no.ꝙ quãdo in donatione apponitur pactum ſeu modus non eſt proprie donatio. ¶ Tertio no. ꝙ quando creditur de neceſſitate pecunia: ⁊ ſic ſpõte quis alienam fidem nõ ſequitur: nõ dicitur proprie

b ¶ Reuocari. ADDE dum in glo. ponitur caſus quando donantẽ penitet ꝙ reuocatur donatio: ꝙ illꝺ venit limitãdum niſi donãs ſine herꝺ ꝺcedat: qꝛ tunc penitentia donãtis donationem non infringeret ſꝫ Alex. qui allegat Ange.in diſputatione ſua icipiẽte aſſẽſiſ miles per l.i.ſ.qui ſiñ manu.ad libe.perue. ⁊ ideꝫ no. Ange.in.l.circa.§.ſi cui. ſ.ad.l.fal. ⁊ in.l.qui Rome.§.flauꝰ vbi diẽ hũc caſum eſſe i.audituꝫ. Et ſub hoc cãu reuocatiõis ex penitentia.dicit etiã Alex. cõprehendi poſſe caſũ ſingularẽ quẽ põit Dy.in.l.ſtichum qui.ꝺ leg.p̄io vbi dicit ſicut teſtator volũtarie alienãdo rem legataꝫ videtur reuocare legatũ.l.fideicõmiſ.§.ſi rem de leg.tertio.ita ⁊ eodem modo alienando voluntarie rem cauſa mortis donatam: qa donatio cã mortis poſt celebratiõeꝫ regulariter accedit nature legatorum.l.marcellus.§.i.ꝺ dona.cauſa mortis ⁊ ꝺ dictuꝫ dicit ſꝫ Bal.Alefore aureuꝫ cui adde in quantum tãgit an per ſuperuenientẽ inimiciciam reuocetur donatio cauſa mortis no.per Spe.in ti.ꝺ dona.§.i.v. quid ſi aliqs baro. quid aũt ſi ille ad quẽ feudum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

deuolui de-bebat tāq̄ȝ ad ꝓximio-rem conſenſerit ꝙ deti-nens feudū illud dona-ret remotio-ri in gradu q fuit igra-tus cōſentiē-ti ⁊ copula-uit inimici-tias ſecum. an ille q con-ſenſit poſſit reuocare do-nationē tan-q̄ȝ ipe fecif-ſet mortuo donatore. Bal. conſu-luit ꝙ ſic eiꝰ conſilio.ccc clviij.li.iiij. incipit nobi-lis vir.

credita pecunia ſed abuſiue:ut hic.ita debet intelligi qđ dixi.ſ.eo.l.ij.in fi.⁊.l. ſi is cui.§.fi. de ſo. ℭ Op.de.l.qui id qđ .§.i.de dona.ſolu.intellige illā ſm iſtam:vt nō ſit donatio proprie ſȝ impꝓpe. ℭ Op. ꝙ nō tranſiuit dominium in accipienteȝ:ut.l.qui ſic.de ſo.So. quando aliquid datur hoc acto vt danti reddaṫ: aut apđ eum cui primo datur eſt remanſurū aliquod cōmodum:⁊ tunc in eum transferṫ dominiū:licet reddere teneatur:vt.l ſeruus.ꝗ.ſo.ma.⁊ hic.licȝ enim reddat:tamē ille cui reddit obligatur ex mutuo ad reddendū.Si vero apud eum nullū eſt cōmodum remanſuruȝ: ⁊ tūc impeditur dominij tranſlatio:vt.d.l.qui ſic.de ſol.⁊ ibi p Ja. de are.⁊ ibi plenius dixi.ſed ſi tranſlatio in dantem fieret ſponte nō coacte valeret indiſtincte: vt.l.ſi quis duos de ſo.Bar.

Ex.l.ſequenti.

Creditor qui debet habere centum:cogitur totam ſummam petere: ne cauſe cōtinētia diuidatur:ibi.Quero qd ecōtra.

q **Vidā extimauerūt**

Creditor tenetur parteȝ[a] debiti cōfeſſatam recipere:de parte ꝟo dubia litigare. hoc dicit in ſūma.ℭ No.qđ dixi ī ſummario. ℭ Secundo no.ꝙ boni iudicis eſt lites dirimere.[b] ℭ Op.ꝙ quis non compellatur recipere particularem ſolutiōem:vt.l.tutor.§.lucius.đ vſuris.ſol. vera eſt ꝙ ibi totum debitum erat liquiduȝ:hic pars liquida:⁊ pars dubia erat. ℭ Cōtra hoc op.đ.l.ſi.qui.mo.pig.vel hipo.ſol.So. ibi erāt plura debita[c]:vñ p̄t đbitor ſoluere vnū integrum. hic vero erat vnū tātum debituȝ: vñ nō admittitur particularis ſolutio:niſi propter dubium litis.Dicas ergo aut ſunt plura debita: ⁊ tunc cogitur creditor vnuȝ accipere abſq̄ȝ alijs.qđ intellige quādo itegrū offertur: vt.d.l. ſi.q.mo.pig.vel hipo.ſol. p hec apparet ad qd eſt vtilis inueſtigatio.l.ſcire debemus.ꝗ.đ ꝟb. ob.que dicit ꝙ tot ſunt ſtipulationes quot ſunt res nominate:tunc enim quelibet poteſt ſolui de per ſe.ℭ Et idem dicimus in.l.ij.iij.iiij.⁊.v. de leg.ij. Si vero eſt vnum tātum debitum: ⁊ tunc aut pars debiti eſt liquida ⁊ pars non: ⁊ tunc cogitur creditor recipere particulareȝ ſolutionem:dūmodo pars illa tota offeratur vt hic:⁊ hoc cauſa minuendarū litium. aut totum debitum eſt liquidum: ⁊ non admittitur particularis ſolutio:vt hic:⁊.ꝗ.de vſur.l.tutor.§. lucius. Fallit in.l.cum heres.§.item ſi.x.ꝗ.de ſtatu.lib.⁊ hoc fauore libertatis. Item fallit.C.de colla.fun.patri.l.placuit. fauore eorum qui ad tributa[d] ſoluenda tenentur.ℭ Quero quid ecōtra ſi creditor qui tenetur recipere centum vult petere tātum.x. debitor vult ꝙ agat ad integra centum.an creditor debeat compelli ad hoc: ⁊ an cogatur tota centuȝ petere: ⁊ glo.alle. Pe. videtur determinare ꝙ ſic:ne cauſe continentia diuidatur:ut.C.de iudi.l.nulli.⁊.l.i.ſ. de qui. re.ad eū.iudi.ea.facit.l.ſi idem cum eodem.ſ. de iu.om.iudi.⁊.l.cum quedam puella eo.ti. ⁊ ibi forte dicam. ℭ Quero quomodo cogatur creditor accipere debituȝ cum in inuitū beneficium nō cōferatur:vt extra.đ re.iur.c.inuito in vj. R. ꝙ illa pecunia poterit offerri:⁊ poſtea peribit periculo creditoris:vt.l.qui decem.in pꝛi. ꝗ.de ſo.ita dicit glo.⁊ bene.

v **Inum.** Iſta eſt famoſa.l.⁊ bona.⁊ repetentes recitāt hic materiam que ponitur per glo. in

a ℭ Parteȝ. ADDE ꝙ hic ꝓbaṫ ꝙ ſi quis in libello petat .x. ⁊ probat đ quinq̄ȝ debet reus in illis cōdemnari ⁊ ab alijs abſolui ſȝ Pau.đ ca. hic allegando notata p Cy.in.l.vnica.C.de lit. conteſt. no. Bar.in.l.q vas i pꝛi.ꝗ.đ fur.cano. in c.i.de lit.cōteſt.Alex.tu adde Bal. conſi. cclxx. li.iiij.

b ℭ Dirimere. ADDE poſt Alex.in q̄ſtum ɔcludit pꝰ Pau. de ca. ꝙ cā ſuadente iudex pōt cogere partes ad compꝛomittendum ar.l.equiſſimū.ꝙ idem voluit Bal. conſilio.cxx vij.incipiente dñantibꝰ li.iij. vbi et

l.in hac de tritica. Ego auteȝ ero contentus ſolum examinare que hic ponuntur per glo. materiam autem plenius dicam in dicta.l. in hac. vbi glo.ponit. ⁊ hoc dicit. Extimatio vini debiti incipit creſcere a tempore more ſm vnam lec.uel a tempore lit.conteſt.ſm aliam.⁊ habeṫ conſideratio loci[e] vbi debet ſolui vel ubi petiṫ. hoc dicit.Diuiditur.primo dicit habendaȝ rationem extimationis propter tempus. ſecūdo propter locum.ſecunda ibi.interrogaui. Glo. ponit caſū in terminis:ideo dic vt in ea.ℭ No. quod dixi in ſummario.ℭ No. ꝙ de loco ad tempus vel de tempore ad locum licita eſt argumentatio.ſimile in.l.ſi.ꝗ.đ tritica. ℭ Hec.l. habet duas lec.prima ꝙ conſideretur extimatio a tempore quo petitum eſt in iudicio litem coteſtando:⁊ hoc dicunt quidam ⁊ tenent: ut reſponſio aptetur interrogationi que de tempore lit.conteſt.queſiuit.de tempore vero petitionis extra iudiciuȝ nihil dixit. Alij intelligūt ꝙ conſideretur tempus quo petitum eſt etiam extra iudicium. ⁊ licet tex. hoc nō exprimat tamen ipi ſubaudiunt.⁊ ita glo.ponit caſum: tamen de hoc nō curo:quia quācunq̄ȝ lec.teneas ad idem tempus reducitur propter ſolutiones contrariorum: ſcilicet vt inſpiciamus tempus more.⁊ ideo vt cōtraria bene aptemus ad tex. proſequamur iſtam lec. ꝙ inſpiciatur tempus more. ℭ Op. quando mutuum datur debet reddi aliud non idem: vt.ſ.eo.l.ij. in prin. ſed hic dicitur ꝙ illud idem vinum petebatur dum hic dicit vinum qđ mutuo ⁊c.cum qđ ſit relatiuū ſubſtantie:vt no.C.de ſen. que pro eo qđ intereſt profe.l.i.in glo.in verbo proferūtur.⁊ inſti.de inuti.ſtipu.§.alteri. ſol. quidam exponunt qđ.ideſt quale.vel dic verius ſm Ja. de are:⁊ alios ꝙ idem videtur peti: licet petatur in genere ſuo propter omnimodam ſimilitudinem:vt dixi uobis.ſ.e.l.ij. in prin. ℭ Secundo op.hic dicitur ꝙ per iudiceȝ: ⁊ ſic innuit ꝙ iudicis officium intentetur. Contra imo cōpetit certi condictio:vt.ſ.e.l. certi cōdictio. in prin.ſo.expone per iudicem ideſt mediante iudice.⁊ iſta ſūt dicta Ja.de are.ℭ Venio ad apparatuȝ:⁊ quia dixi ꝙ debet inſpici tempus more:obſtant huic lec.quedam iura que dicūt inſpiciendum eſſe tempus contractus.Itē quedam iura que dicunt inſpiciendum tempus lit. conteſt.Item quedam alia iura que dicunt inſpiciendum eſſe tempus ſententie.vnde đ quolibet per ordinem opponamus. ℭ Op. ꝙ inſpiciatur tempus contractus:vt.l. cum quis. đ act. ⁊ ob.ſolu. ibi dicitur ꝙ inſpicitur tempus ſatiſdationis:hoc eſt tempus appoſitum in ſatiſdatiōe quo ille debuit ſoluere cuius diei lapſus conſtituit debitorem in mora:⁊ ſic cōcordat cuȝ iſta:quia inſpicitur tempus more ⁊ hec bona:uel dic ꝙ hic loquitur in reo: ibi in fideiuſſore qui obligauit ſe eo tēpore quo mora rei preceſſerat:vnde merito inſpicitur tempus cōtractus:quia tempore contractus iam erat mora contracta. ⁊ hoc tangit glo.hic in uerbo quāti tunc.ℭ Venio ad glo. magnam quam diuido pro clariori intellectu in quattuor partes. primo aſſignat unaȝ oppoſitioneȝ ꝙ inſpiciatur lit.conteſt.⁊ ſic non ſufficiat tempus petitionis extraiudicialis.ſecundo aſſignat aliā oppoſitionē ꝙ inſpiciatur tempus cōtractus. tertio redit ad primuȝ: ⁊ iterum opponit ꝙ inſpiciatur tempus conteſtationis:ideo iſtam parteȝ cuȝ prima ſimul iungam in recitādo eā.quarto

dicit ꝙ ille i queȝ cōpꝛomiſſuȝ eſt ſi timet ſcādaluȝ oriri. p̄t ex arupto ꝓnunciare ⁊ eadem die: quia omnia tolleranṫ ꝓpter publicam vtilitatem.⁊ ille q fallit ne fallatur vtitur prudentia ſi calumnia. vt.l.ſi.C.de ponde.auri. ⁊.l. cum pater.§. ticio de leg.ij.

c ℭ Plura debita.Sed quid ſi vnū eſt principale aliud acceſſoriuȝ:vt ſortis ⁊ vſure an vnum pōt ſolui ſiñ alio. Albri. de roſa. hic tenet ꝙ non per. d.l. tutor.§.luciꝰ. idem tȝ Saly. in .l.i.C. de ſolu. ſequitur Alexā.q alle. qđ no. glo.in.l.vſuras. in ſi.C. đ vſu. Bal. in.l.ſed ſi aliam.ꝗ. de cōſti.pecu.⁊ in .l.acceptam i.xviij.q.C. de vſu.⁊ i.l. ſi traditio i vj.q.C. de ac.emp.

d ℭ Tributa. ADDE ſm Bal. hic nō idem eſſe in collectis.

e ℭ Loci. ADDE ꝙ per hoc dicunt Cy. ⁊ Albri.hic in repe.fuiſſe đterminatuȝ in.q.đ vino vendito in marchia ꝙ dari debeat Ferrarie ⁊ agebaṫ ad reciſiōeȝ cōtractuſ tāq̄ȝ venditio facta eſſet pꝛo minus dimidia iuſti precij iuxta.l. ij.de reſcin. vē. deberet attendi quāti vinuȝ valeret Ferrarie.bene facit.l. contraxiſſe.ꝗ. đ ac. ⁊ ob.

ponit practicaʒ huius.l.quomodo debeat formari libellus.ſecunda ibi:ſed certe tempus dati mutui.tertia ibi: ſʒ ſʒ hoc fortiter.quarta ibi: ſed quero.¶ Op. ⁊ incipio a ſecunda parte ⁊ videtur ꝙ debeat inſpici tempus contractus: vt.ſ.e.l.cum quid.So.quantuʒ ad bonitatem vini intrinſecaʒ uel alterius rei mutuate tẽpus contractus inſpicitur:ut ibi.ſed quantuʒ ad bonitatem extrinſecam inſpicitur quanti plurimi valuit a tempore more:ut hic.¶ Secundo ad idem op.ꝙ inſpiciatur tempus contractus: ut ĩ.de noua.l.fumduʒ cornelianũ.ſol.ibi extimatio fuit principaliter promiſſa:vnde petebatur iure actionis.hic vero vinuʒ debebatur: ⁊ extimatio veniebat iudicis officio. ¶ Tertio op. ꝙ inſpiciatur tempus contractus:ut.l.ratio.§. ſi per venditorem.ĩ. de act. emp. ſolu. dicebat Marti.ꝙ ibi loquitur in contractibus bone fidei:hic in ſtricti iuris.hec ſol.non placet. nam ĩ cõtractu emptionis periculuʒ deteriorationis pertinet ad emptoreʒ:ſi uenditor non eſt ĩ mora:ut.l.i.ĩ.de peri.⁊ cõmo.rei uẽ.ſed ſʒ hoc periculum pertineret ad venditorem etiam ante moram. vnde alij ut Dy. ⁊ Pe.dicunt: ⁊ hoc etiam ſequebatur Cy. ⁊ Ja.bu.⁊ exponũt ibi: tempus quo venit ſcilicet tradendum:vt ſic nõ dicat de tempore contracte venditiõis: ſed de tempore quo debuit fieri ſolutio:vnde concordat cum iſta.Iſta ſol.eſt quedam diuinatio:vnde Guil.de cu.dicit quandoqʒ ille qui tenetur ad vinum ſeu ad aliam quãtitatem nõ vult illõ tradere: tunc habetur extimatio illius pluris: quo fuit a tempore contractus:vt.l. contraria. quandoqʒ vult tradere vinum:ſed creditor nõ vult recipere:quia modo vinuʒ non valet tãtũ: tunc habetur ratio extimationis a tempore more:ita loquitur hic: ⁊ ideo dicit ipẽ ꝙ glo. no. hic ponendo caſum dicit ꝙ debitor erat paratus ſoluere vinum.Iſta ſol.non placet. primo quia tex.in.§.ſi per venditorem dicit mora fuerit nota:quia dicit mora fuerit.⁊ ſic innuit moraʒ preceſſiſſe ⁊ fuiſſe non autem modo extare. Sed ſm Guil.ſi ponimus debitoreʒ modo ſoluere nolle:modo eſt in mora:ſecus ſi velit ſoluere.Preterea.l.dicit ſi res uendita non tradatur ad id qõ intereſt agitur:ut.l.i.de ac.emp. ſʒ in ĩtereſſe habetur ratio vtilitatis non ſoluʒ creditoris:ſed etiam debitoris:vt.ĩ. de eo qõ certo loco.l.ij.in pn.ſicut eniʒ ibi fit propter locũ: ita etiam hoc fieri debet propter tempus eadeʒ ratione:ut hic in tex.ſed ſm Guil.non haberetur ratio vtilitatis debitoris: ſi vinum ante ſui moram decreuiſſet ergo ⁊c̃. Qualiter ergo ſoluemus:certe difficile contrariuʒ eſt: tamẽ recte intelligendo concordat.debes enim ſcire ꝙ in contractu emptionis ⁊ uenditionis vẽditor recepto precio re ipa eſt in mora:adeo ꝙ tenetur ad vſuras:ut.ĩ.de act.emp.l.iulianus.§.ex vẽdito.⁊.C.de ac.emp.l.curabit.dicenduʒ eſt ergo ꝙ ibi ab initio:⁊ in ipo contractu venditor recepit precium:unde ſi non tradidit ſtatim fuit in mora.tempus enim contractus ⁊ more fuit idem.ꝙ ergo ibi dicitur inſpiciendum tempus quo uenit bene dicit.illo enim tempore incipit eſſe in mora: unde tempus contractus ⁊ more fuit ideʒ.ſicut dicimus in furto ⁊ rapina: ut.C.qõ me.cauſa.l.i.⁊.C.de fur.l.ſubtracto cũ ſi.¶ Venio ad tempus conteſtationis ⁊ aſſumo principium glo.⁊ uidetur ꝙ debeat inſpici tempus litis conteſtationis:ut.ĩ. de tritica.l.ſi. So.ſi mora preceſſit inſpicitur tempus more: ut hic:ſi uero non preceſſit inſpicitur tempus litis conteſtate:quia ex tunc incipit eſſe in mora ut ibi:⁊ ſic ſemper concordant ꝙ inſpicitur tẽpus more.¶ Item op.⁊ nunc intro tertiam ꝑtem glo. ⁊ uidetur ꝙ inſpiciatur tempus litis conteſt.in contractibus ſtricti iuris:ut.ĩ.cõmo l.iij.§.in hac.in fi.§.ſol.dic ille.§.habet multas lec.ſed ſolutio uera eſt ſecundum Jo.⁊ ſm noſtros modernos:ꝙ ibi prout loquitur de cõtractibus ſtricti iuris in quibus dicit inſpiciendum tempus litis cõteſt. eſt uerum quo ad fructus:ut.ĩ.eo.l.cuʒ fundus: in prin.ſed quantũ ad extimationem rei inſpicitur tempus more: ita loquitur hic. prout uero ibi loquitur in contractibus bonefidei eſt idem qõ hic etiam in fructibus ſm Jo.in quibus inſpicitur tempus more.Idem in his que habẽt inſtar bonefidei:ut .C.in qui.cau.in inte.reſti.non eſt ne.l.in minorum.Iſta ſo.non placuit Azo.primo per tex.q ibi dicit quanti ea res eſt.⁊ ſic loquitur de extimatione rei non õ fructibus.ideo ipſe ſoluit aliter ꝙ hic inſpiciatur tempus more:ut tempus a quo.ibi uero inſpiciatur tempus litis conteſt. ut tempus ad qõ.incipit enĩ creſcere extimatio a tempore more uſqʒ ad tempus litis conteſt.⁊ non ultra.Iſta ſo.non uideť uera:quia ſm hoc efficeretur reus melioris conditionis per conteſtationem contra.l.nõ ſolet.ĩ. õ re.iur. unde alij volentes ſuſtinere iſtam opi.Azo.dicunt ꝙ tempore conteſtationis res erat perempta: ut dicto.§.in hac.hic uero debebať quãtitas que perire non poteſt.certe iſta ſol.non eſt uera.nã ſi res eſt perempta non creſcit extimatio ultra: quia creſcere non poteſt.non autem eſt hoc ꝓpter naturam contractus. ſed tex.in.l. contraria: dicit ꝙ hoc eſt propter naturaʒ contractus ergo ⁊c̃.unde intellige finem illius.§. prout intellexit Jo.ſcilicet in fructibus.principium uero ubi dicitur quãti ea res eſt: intellexit Guil.õ cu.ꝙ loquatur de extimatione rei qõ ſatis poteſt ſubſtineri:ut.ĩ.dicaʒ. Cõtra hoc tamen qõ dictum eſt de fructibus uidetur .ſ.de rei uen. l.fructus.la.prima.Sol.ibi petebaʒ quod erat meum:ſed qõ.ſ.dixi loquitur quando petebã mihi debitum.¶ Sumus expediti de ſecundo ſcilicet de tempore lit.conteſt.⁊ iſte oppoſitiones non ita directo tanguntur in glo. ¶ Venio nunc ad tempus ſentẽtie.dicitur hic ꝙ iſpicitur tempus quo petitum ⁊c̃.op. imo vř ꝙ debet inſpici tempus ſentẽtie:ut.ĩ.cõmo.l.iij.§.ĩ hac:in pn.Sol.quidam exponũt ibi: inſpicitur tẽpus rei iudicate ideſt tempus more que potuit iudicari.Et hoc tenet Pe.Alij ut Guil.intelligũt ibi proprie:⁊ reſpondent ꝙ ibi loquitur de extimatione rei que fit ſm affectionem ꝑ iuramentum in litem:⁊ tunc inſpicitur tempus ſentẽtie:hic de extimatione rei que fit ſm ueritatem:quo caſu inſpicitur quãti plurimi fuit a tempore more:⁊ hoc ſatis placet.¶ Op.de.l. in hac.ĩ.de tritica.⁊.l.iulianus ſcribit ſi hominem.de rei uen.ubi dicit ꝙ debet inſpici tempꝰ ſentẽtie.Sol.duplex eſt tempus.eſt eniʒ tẽpus a quo.⁊ iſtud eſt ſemper tempus more ut hic. aliud eſt tẽpus ad qõ:⁊ iſtud eſt tẽpus ſentẽtie. ut in contrarijs:inſpicitur eniʒ quãti plurimi fuit.a tempore more uſqʒ ad ſententiã non poſt ſm quoſdam.Alij ultramonta. contra. qõ examinabo in.d.l.in hac:quia glo. hic non tangit ⁊ iſtud eſt multũ utile ſcire: cũ ſm ſtatuta italie inſtrumẽta guarẽtigiata ⁊ alia inſtrumẽta habeant uim ſentẽtie diffinitiue ⁊ mãdanť executio-

ni ſicut ſentẽtia diffinitiua.naʒ ſm iſtã opi.videtur ꝙ extimatio vini vel frumẽti dbiti ex quo tale iſtrumẽtũ appet nõ poſſit creſcere ꝑpter morã poſt inſtrumẽtũ cõfectũ ex tali cõtractu:cũ a die celebrati cõtractꝰ videt̃ condẽnatus.qd an ſit verũ ibi dicã. Reaſſumo ergo breuiter cũ q̃rit̃ qd tẽpus inſpiciat̃ circa extimatiõeʒ rei. Aut queris de tẽpore a quo:aut d tẽpore vſqʒ ad qd creſcat extimatio. Prio caſu. aut extiatio debetur iure actiõis ꝛ iſpicit̃ tẽpus cõtractꝰ nec vltra creſcit:vt.l.fundũ cornelianũ.de noua.ꝛ.l.hominẽ.j.mã.aut extiatio venit iudicis officio: ꝛ tũc aut mora fuit cõtracta tẽpore celebrati ꝯtractus vel ꝓmiſſiõis ſeu obligatiõis ꝛ inſpicit̃ tẽpus cõtractꝰ:vt dicto.§.ſi per vẽditorẽ. in.l.rõ j.de ac.emp.ꝛ.l.ſubtracto.C.de fur.cũ ſi. Aut nõ fuit tũc cõtracta mora. ꝛ tũc aut mora preceſſit lit.conteſt.ꝛ inſpicit̃ tẽpus more:vt hac.l. ꝛ.l.ſi ſterilis.§.cũ per vẽditorẽ.de ac.emp. Aut mora nõ p̃ceſſit iſpicit̃ tẽpus lit.cõteſt.vt.l.ſi.j. de tritica.ꝛ hoc eſt verũ in extiatiõe q̃ ſit ſm veritatẽ.i extiatiõe ṽo q̃ ſit ſm affectionẽ per iuramẽtuʒ in litẽ inſpicit̃ tẽpus ſentẽtie:vt.l.iij.§.in hac in ſi.j.cõmo. Si ṽo q̃ris de tẽpore vſqʒ ad qd.ꝛ tũc aut extiatio venit iure actiõis:ꝛ tũc inſpicit̃ tẽpus cõtracte obligatiõis: nec vltra progredit̃:vt dictum eſt.aut venit officio iudicis.ꝛ tũc aut res periꝫt ante ſentẽtiã:ꝛ tũc iſpicit̃ quãti plurimi fuit vſqʒ ad diem quo res periꝫt vltra nõ: qa vltra extiatio nõ põt creſcere:vt hic no.ĩ glo.ſm vnã ſo. Si ṽo res durauit vel erat quãtitas que perire nõ põt: tũc creſcit extiatio vſqʒ ad ſententiã:vt.j.d tritica.l.in hac. an aũt poſt ibi dicã. In vſuris ṽo ꝛ fructibꝰ q̃ tẽpora inſpiciant̃:dicã in.d.l.in hac. ¶ Veniamꝰ ad vltiam partẽ ſcilicet ad practicã. ¶ Op.ꝙ ſentẽtia debet eſſe cõformis libello: vt.l.vt fũdus.cõi.di. nec eñi debet ferri ſententia de alio q̃ fuerit petitũ:vt.l.ſi.C.d fideicõ.li.ſed hic dicit̃ ꝙ fuit petitũ vinũ ꝛ debet fieri cõdẽnatio in extiatiõe:ergo male. So.tu debes ſcire ꝙ ſine actiõe nemo experit̃:vt.l.ſi pupilli.videamꝰ.ſ̃.de neg.geſt. Itẽ ſcire debes ꝙ actio dat̃ ad illud qd eſt ĩ obligatiõe ex qua deſcendit actio:vt.l.lʒ.§.ea obligatio.ſ̃.d procu.ſed in obligatiõe hic ẽ vinũ tãtũ:ergo vinũ eſt in actiõe:ergo vinũ debet peti: qa ſi peteres extimatiõeʒ ageres ſine actiõe.verũ qa hodie vinũ dari nõ põt ſub illa extiatione quãti plurimi fuit a tẽpore more:ſi hodie valet minꝰ: de neceſſitate dueniť ad extiationẽ per officiũ iudicis:vt.l.ſi ſuum.§.ſi.de ṽb.ob.ꝛ.l.ſi.q̃ ſen.ſine appel.reſcin.ꝛ ibi no. ꝛ videbitis in.l. ꝓmiſſor.j.de cõſti.pecu. Nõ ob.qd dicit̃ ꝙ iudex nõ debet cõdẽnare in alio q̃ petitũ ſit: qa verũ eſt niſi ex cã neceſſitatis. Vel dicamꝰ:ꝛ iſtã puto ꝙ ſit melior practica hic fuiſſe petitũ vinũ ꝛ cõdẽnatiõeʒ fieri in extiatiõe per officiũ iudicis cũ vinũ illiꝰ extiatiõis reperiri nõ poſſit. Et aduerte ꝙ Pe.ꝛ Cy.vident̃ formare libelluʒ hic ꝛ cõcludere ꝙ cõdẽnatio debeat fieri ad totam extiatiõeʒ:qd nõ eſt verũ:imo debet cõdẽnari ad vinũ:ꝛ ad id qd vltra intereſt ſi uinum reddidiſſet debito tempore:ut.l.ꝙ ſi ephesi.j. de eo qd cer.lo.cũ eñi reus liberaret̃ ſoluẽdo uinũ ꝛ id qd ultra intereſt ſi uinũ habuiſſet debito tẽpore:ut.l.celſus in ſi.cũ.l.ſe.ꝛ ibi no.ſ̃.de arbi.alias ẽ ĩ.l.ſi cũ dies.§.ſi.cũ.l.ſe.ꝛ ibi no.e.ti.nõ debet agi preciſe:ut cõdẽnet̃ ad extiationẽ. Erit ergo practica iſta ꝙ ſi qdem mora preceſſit anteq̃ det̃ libellus dicat̃ ſic. dico ꝙ ego mutuaui tibi tãtũ uinũ uel tãtũ frumẽtũ ꝛ ꝙ id mihi reddere debuiſti tali tẽpore:ꝛ ſic a tali tẽpore citra fuiſti in mora reddẽdi. Item ꝙ a tali tẽpore citra corbes frumẽti uel uini ualuit tãtũ. Itẽ ꝙ hodie ualet minus: ꝛ ſic intereſt mea habuiſſe uinũ uel frumẽtũ tẽpore debito: quare peto te cõdẽnari ad dictũ frumẽtũ uel ad uinũ ꝛ ad id qd mea intereſt dictũ frumẽtũ uel vinũ dicto tẽpore habuiſſe:habita rõe extiatiõis quãti plurimi fuit a tẽpore more:ꝛ quãti plurimi intereſſe uſqʒ ad ſentẽtiã. Si uero mora non p̃ceſſit libellũ:tũc potes formare libellũ ſimpliciter ꝛ dicere.peto eũ cõdẽnari ad dictũ frumẽtũ uel ad uinũ:ꝛ tũc ſi extiatio incipiet creſcere pẽdẽte iudicio ꝛ tẽpore ſẽtẽtie ualeret minus: poſſes implorare officiũ iudicis ut eũ cõdẽnet quanti tua intereſt tibi ſolutũ fuiſſe a tempore more:habita ratõe extimatõis quãti plurimi fuit pendẽte iudicio:ut.l.ediles.§. Itẽ ſciendum de edi.edic.tamẽ cautiꝰ eſt ꝙ ĩ ipõ libello ab initio ꝓponat̃ ſic.peto eũ cõdẽnari ad dictũ frumẽtum uel uinũ:verũ qa extiatio dicti frumenti uel uini poſſet creſcere ꝛ decreſcere pẽdente iudicio:iõ peto eũ cõdẽnari habita rõne quãti plurimi fuerit pẽdẽte iudicio: ꝛ iſta eſt ṽa practica quã glo.tua uidet̃ ponere:uide eaʒ:ꝛ no.ibi:ſed q̃ro ꝛc̃. ¶ Procedo in glo.ᵃ ꝛ ꝯtra practicã vſ.j.d condi.fur.l.in re furtiua:ubi uidetur ꝙ extiatio poſſit peti iure actiõis. So.dicit glo.ꝙ ibi eſt ſpãle odio furũ. iſtud nihil eſt dicere.tu dic ꝙ hic loq̃t̃ in obligatiõe dandi in q̃ nunq̃ poſt morã ſuccedit obligatio ad extimationẽ.imo ipſa res debet peti: ut.l.ſi ſuũ in ſi.j.de ṽb.ob. In cõtrario ṽo loq̃t̃ de obligatiõe rem reſtitui ſeu rem tradi. Et qualiter intereſſe ſuccedat in obligatiõe ꝛ in petiõe quãdo ſumꝰ in obligatiõe facti ꝛ in obligatiõe rem reſtitui: ſeu reʒ tradi:dic ut plane examĩo ĩ repetitiõe.l.ſtipulatiões nõ diuidũtur de ṽbo.ob. Alij ṽo dicunt ꝙ in caſu noſtro põt extimatio peti iure actiõis:nec ob.l.ſi.de fideicõ.li.ꝛ.l.ſi ſuũ.§.ſi.de ṽbo.ob.qa ibi loq̃t̃ quãdo erat debita ſpẽs hic ṽo quãdo erat debita quãtitas. Iſtud non placet qa fateor ꝙ in quãtitatibꝰ põt ſolui una quãtitas pro alia eiuſdẽ generis:qa uidet̃ idẽ: ut.ſ̃.eo.l.ij.in p̃n.ſed ꝙ poſſit peti uel ſolui extimatio in pecunia pro q̃titate uini hoc nõ reperit̃ iure cautũ.eſſet ergo agere ſine actiõe ut dixi. Alij dicũt ꝙ p̃mo ſit ꝯdẽnatio ad uinũ: ꝛ ſi uinũ nõ ſoluit̃ ad extimatiõeʒ deuenit̃ ĩ illa nouum iudiciũ inchoãdo.ſed truffa eſt:qa due ſẽtẽtie nõ ferunt̃ niſi in actiõibꝰ arbitrarijs: ut.l.i.ĩ pri.ꝛ ibi glo.ij.j.de act.emp. ſed certi cõdictio ex mutuo nõ eſt arbitraria. ergo ꝛc̃.tene ergo practicã quaʒ glo.ponit:ut ṽioreʒ. ¶ Op.de.l.ratio.§.ſi.j.de ac.emp. Sol.ꝙ hic dicit̃ inſpici locũ ubi eſt petitum:ĩtellige ſi legitime ibi poterat cõueniri. Bar.

6 **I eum ſeruum.** Ille ad quem peruenit precium rei mee ad id reſtituendũ re perẽpta certi cõdictione tenet̃.h.d. ¶ No.ꝙ teneris mihi ad reſtituẽdum qd ex re mea ad te ꝑuẽit.fac.j.e.l.ſi ꝛ me ꝛ ticiũ. ¶ Quero q̃ ẽ iſta cõdictio? R.certi cõdictio gñalis: vt faciat ad ti. ¶ Quero tũc cũ certi cõdictio gñalis cõpetit vbi alias põt peti certũ:ut.ſ̃.e.l.certi cõdictio.in p̃n.q̃ eſt illa actio q̃ cõpeteret cũ qua iſto caſu cõcurrit hec certi cõdictio gñalis? Glo dicit ꝙ eſt actio neg.ge.habẽdo vẽditõeʒ ratã in ſubſidiũ re ꝑempta:ut.l.mater.C.d rei ven.ꝛ.ſ̃.de neg.geſt.l.ſi.hoc eſt verũ in ſe.ſed

a ¶ In glo. dic̃ Ro. colligi ex glo. ꝙ ĩ cãis ĩ q̃bus nõ req̃ritur libellus ſi ꝯtigat produci libellũ etiã ineptum non viciabit.ꝛ dicit Alexã. ꝙ Bal.in.l.ꝛ ſi ſiñ ſcriptura.C.ad tre.ad hoc ponderat iſtam glo.ꝛ idẽ tenere Bar.ĩ extrauagãti ad repmẽdã in ṽbo ſigura: ꝛ bal.in.l.i.in.ij.col.C.de exe.rei iudi. Anto.d bu.in.c.i.d lib.ob.ꝛ facit ſm ipm ꝙ ĩ ſimili voluit glo.no.iſti.d lib.§.multis modis ĩ ṽbo in trãſitu.ꝛ ꝙ voluit glo.in.l.q teſtamento §.per cõtrarium.ſ̃.de teſta.dicit ẽt ex hoc inferri ꝙ licet dicamus ſentẽtiam nullaʒ quando eſt lata ſuper ĩepto libello: vt eſt glo.in ſti.de ob.tamen fallit vbi nõ req̃ritur libellus.tu adde ꝙ Ro.ideʒ firmauit cõſilio mihi.cc cxcvij.vbi alle. Bar.vbi.ſ̃.ꝛ hãc glo.tex.i.l.ſi ſtipulor ꝯtra de ṽbo.ob.ꝛ tex.i.l.ſi cum tabule.j.de his qui vt indi.ꝛ ibi tenet ꝙ cuʒ ꝑ ſtatutum eſt data forma in citãdo tñ ſi illa obmittitur in cãis in quibꝰ poteſt procedi ſũmarie ꝛ d plano ñ hʒ uiciare actuʒ.

nō placet q̄ītū ad hāc.l.nā mediū p qͦ ꝯcludiſ
in actiōe neg.geſt.eſt:qa negocium ad me ptī/
net aliquo ex q̄ttuor mōis de qbꝰ p glo.i.l.ſi pu
pilli.§.item q̄riſ.ꝟ.idē ait.in ꝟbo ipo geſtu .ſ̄.
de neg.ge.ſʒ in.l.nr̄a poniſ aliō mediū.ſ. qa ex
re mea factꝰ es locupletior:ergo ñ loqſ ō actōe
ne.ge.dico ergo ꝙ vēditionē poſſuʒ habere ra/
tā in ſubſidiū:ꝛ habebo actiōeʒ ne. ge.cū q̄ cō/
currit certi ꝯdictio gn̄alis:nō p hāc.l.ſed p re/
gulā gn̄alē poſitā i.l.certi cōdictio.ſ̄.e. Itē po
tero nō habere ratā vēditionē forte ꝓ modico
factā.imo dico ꝙ voluiſſē te vēdidiſſe rē meam
tñ qa vēdidiſti ꝛ res ē pempta:ꝛ ex re mea pue
nit p̄ciuʒ ad te equū eſt ꝙ reſtituas cū apud te
ſit ſine iuſta cā.vñ dico ꝙ ꝯtra eū cōpetit cōdi/
ctio ſine cā ex eqtate:ut.l.ſi et me ꝛ ticiū.ī.e.cū
qua cōcurrit certi ꝯdictio ꝛ hoc ē qͦ diceſ vult
iſte tex.ibi q̄ſi ex re tua ꝛc̄.¶ Procedo i glo.q̄
ro vtrū re extante habeat locū hec.l. qdā dicūt
ꝙ ſic. Glo.dicit ꝙ nō: niſi hr̄es cāʒ a me:ut qa
ſolui indebitū.uel eſſes meus,ꝓcurator tu q vē
didiſti:vt.ī.de ꝯdi.inde.l.ſi nō ſortē.§.libertꝰ.
ꝛ i.l.in ſūma.§.in frumēto.e.ti. Hic aduerte in
eo ꝙ dicit ꝙ re extāte nō hʒ locū ꝯdictio ex iſta
l.verū dicit qa ceſſat eqtas . nā donec res extat
tu potes eā vēdicare ab emptore ſicut a me. nō
ē ergo equū ꝙ petas p̄ciū cū poſſis habere rē:
qͦ itellige verū niſi dn̄s habuerit vēditionē ra/
tā:tūc.n.hn̄do ratā ꝑdidit dn̄ium: ut.l. mr̄.C.
de rei vē.ꝛ trāſſerſ in ipm poſſidētē:ꝛ hoc faciē
do gerit vēditoris negociū ipſo geſtu q tenere
tur re euicta:ꝛ ſic haberet dn̄s cōtra eū actionē
ne.ge.vt.d.l. mr̄.ꝛ ibi dixi.¶ Et aduerte qa di
co ꝙ dn̄s hʒ actionē negocioꝝ geſtoꝝ nō qa ra
tā habuit vēditionem:qa illud nō ꝓdeſt niſi re
pempta vel p̄ſcripta:ſʒ qa ratū hn̄do dn̄iuʒ trā
ſtulit.iſtud.n.trāſſerre ē negociū qͦ parit actio
nē ne.ge.ut plene dixi in.d.l.mater.ꝛ dicā i.d.l.
ſi.de neg.geſt.¶ In eo ꝟo ꝙ dicit niſi habeas
cām a me:ut in.§.libertꝰ. Aduerte ut intelligaſ
qa hoc nō eſt gn̄ale.nā in cōdictiōe indebiti nō
teneſ qs ad rē q̄ ſibi data eſt:ſʒ ad id in quo fa/
ctus eſt locupletior:ut.ī.de ꝯdi.inde.l. naʒ na/
tura.re ergo vēdita factꝰ eſt locupletior i p̄cio:
merito tenetur ad p̄ciuʒ:ut.d.l.ſi nō ſortē.§.li/
bertꝰ:ꝛ.l.in ſūma.§.i frumēto.e.ti.facit ꝙ no.i
l.i hac.i ſi.magne glo.ī.de tritica.ſʒ ſi poneres i
alijs ꝯtractibꝰ:puta cōmodaui tibi librū uel de
poſui apud te:tu illū uēdidiſti.certe nō habeo
actionē ad extiationē ſeu ad p̄ciū: ſʒ agā ad rē:
tñ ſi rē nō poteris reſtituere ꝯueniſ ad extiatio/
nē per officiū iudicis:ad extiatiōem dico veraʒ:
non ad precium venditionis : ut.ī. cōmo.l.iij.
§.ſi reddita. ꝛ.ī. depoſi.l.i.§. ſi res.i.§. ſi rem
depoſitam. ¶ Quero: hic loqtur quando ille
qui vēdidit habuit cām lucratiuā. qd ſi habuit
cām oneroſā: Glo.dicit aliter ꝛ bñ:ut.C. de rei
vēdi.l.mr̄.An aūt p̄ciū ſuccedat loco rei gn̄ali/
ter:dicā in.l.ſi ꝛ rem ꝛ p̄cium.ſ̄.de peti.here.

s **Si quis certū** Ex ſtipula
tione cōti/
nente certū oritur certi cōdictio .h.d.
Op.de.l.ſi pacto quo penā.C.de pac.glo. ſol/
uit:dic ut i ea.¶ Op.de.l.i.C.ō rei vxo.ac.So.
ut in glo.¶ Op.de.l.certi cōdictio. in pn̄ .ſ̄.e.
ibi:ex certo ꝯtractu ꝛc̄.So.ut i glo. ¶ Quero
utrū ex ſtipulatione competat certi condictio
ſpecialis:dic vt dixi in.l.certi condictio.ſ̄.eo.
¶ Quero : quādo in ſtipulatione eſt incertum
qua actione peteſ: R̄.actiōe ex ſtipulatu: ut hic
innuiſ: ꝛ inſti.de ꝟ.ob.i pn̄.¶ Ultio hanc.l.ō
clara:ut dixi in.l.certi condictio.ſ̄.e.

c **Creditor** Mutuās i rei refe
ctionē hʒ ꝑuilegiū
h.d.ō materia huiꝰ.l.dic ut i glo.ꝛ bñ.

s **Si pecuniā** Per ꝓcuratorē
q̄riſ actio militi
dn̄o ſicut p tutorē ꝛ curatoreʒ minori
h.d.¶ Op.ꝙ i milite nō ſit ſpāle.nā cuilibet p
uato ex nūeratiōe q̄riſ actio: ut.ſ̄.e.l.certi ꝯdi/
ctio.§.ſi nūmos.huiꝰ tiore hec.l.legiſ duobus
mōis.pmo ꝙ hic ꝓcurator mutuauit noīe mili/
tis:ꝛ tūc nil ē ſpāle i actiōe q̄ oriſ ex nūeratiōe:
vt.d.§.ſi nūmos:ſʒ i ea q̄ oriſ ex ſtipulatiōe ſic:
ut qa fideiuſſor,ꝓmiſit:ꝛ iſta p̄t eē ꝟa ſʒ iſta tpa
ſʒ hodie idē in obligatiōe acceſſoria qͦ in obli/
gatiōe pn̄cipali:ut.l.ij.ᵃC.p q̄s pſo. no. acqui.
¶ Alio mō legiſ ꝙ hic ꝓcurator mutuauit pe/
cuniā militis noīe ſuo.ſ.ꝓcuratoris:ꝛ tūc ē ſpā
le i milite tā in nūeratiōe q̄ꝫ in ſtipulatiōe.

Ex.l.ſequenti.

¶ Pacta que fiūt in cōtractibus cū ciuitatibꝰ
hn̄tibus ptāteʒ.l.cōdende poſſunt allegari in
iudicio tanq̄ꝫ ſtatuta cōtra oēs quos ſtatuta li/
garēt. Et ſi cōciliuʒ ciuitatis facit ſindicatū ad
obligandū cōe ꝛ populū:ac etiā hoīes ſingula
res ꝛ res pro aliquo debito cōi:ita poterunt cō
ueniri ſingulares pſōe ſicut ſi de hoc eſſet factū
ſtatutū:ibi. Et per hoc dico. Et qua actione te
neaſ adminiſtrator ſi pecunia nō eſt uerſa i vti
litatē ciuitatis:ibi. Quero . Qualiter practica/
biſ hec.l.ibi. Sed quero. Et hec.l.hʒ locum in
oī collegio ꝙ regitur per alios : ibi . Quero ꝛ
nunc. Creditorq̄ꝫ habet ꝓbare in vtilitatem ci
uitatis pecuniā ꝟſaʒ:qͦ faciet probando ꝙ pn̄
te collegio mutuauit vel ꝙ ciuitas idigebat.de
quo Bar.nihil clare firmat:ſʒ vide in additio.

c **Ciuitas.** Ex mutuo fcō admi/
niſtratori ciuitatis cō/
ueniſ ciuitas ſi ē i eiꝰ utilitatē ꝯuerſū:ali
as ipſe admiſtrator.h.d.ꝛ ē bōa.l.¶ Op.ꝙ ci/
uitas ipſa obligeſ ſicut obligaſ ōliquēdo:ut.ſ̄.
qͦ me.cā.l.metū.§.aīaduertēdū. Pro huiꝰ de
claratōe ōbetiſ aduerteſ:qa iſta materia ē quot
tidiana ꝛ utilis.dic q̄ñqꝫ accipit pecūiā mutuo
ipſa ciuitas ſeu ꝯciliū qͦ totā ciuitatē repn̄tat:
ut no.C.q̄ ſit lō.ꝯſue.ſup Rubri.iſto cāu puto
ꝙ idiſtīcte ciuitas obligeſ.ar.dci.§. aīaduertē
dū.ꝛ qa p̄t ciuitas circa alienatiōeʒ reꝝ ſuaꝝ fa
cere legē quā vult:ut.l.ꝓhibere.§. plane.ff.qͦ
ui aut clā.ꝛ iſte ꝯtractꝰ et oīs alius qui fit ab eo
qui hʒ ptāteʒ.l.ꝯdendi hʒ uim legis:ut.l.ceſar.
de publi.ꝛ.l.pe.C.de dona.inter uir. ꝛ uxo.qͦ
eſt notanduʒ.ᵇ Et per hoc dico ꝙ pacta que
apponūtur i ꝯtractibꝰ q̄ fiūt cū hac ciuitate pn̄t
allegari in iudicio tanq̄ꝫ ſtatuta ꝯtra ciues huiꝰ
ciuitatis:ꝛ ꝯtra oēs quos ligarēt ſtatuta. Per
hoc etiā dico ꝙ ſi ꝯciliū facit ſindicū ad obligā
dum cōe ꝛ populū ꝛ ēt ſingulares pſōas ꝛ res
ꝓ aliquo ꝯtractu cōis: ꝙ ſingulares pſone ita
poterīt ꝯueniri:ſicut ſi ō hoc eēt factū ſtatutū.ñ
.n.hoc ex ſolo ꝯtractu iure obligatiōis ꝓcedit:
qa cū alia pſona ſit populus: ꝛ alie pſōe ſingu
lares ipſiꝰ populi nō p̄t unꝰ alterū obligare:ſed
hoc ꝓcedit ex ui legiſ:qa taliſ ꝯtractꝰ hʒ viᵇ legiſ
ut dixi.¶ Q̄ñqꝫ ñ accipit ꝯciliū pecūiaʒ mutuo
ſʒ admiſtrator ciuitatis uel ſindicꝰ: tūc ſi qdē ē
ei hoc ſpāliter ꝯceſſū:ut pecūiā mutuo accipiat:
ꝛ tc̄ obligabiſ ciuitaſ:lʒ ñ appeat ꝯuerſū i eiꝰ uti
litatē:ut.l.habebat i pn̄.ī.de iſti.Sʒ ſi erat ei cō
ceſſū ut acciper pecūiā mutuo i certā cāʒ: tc̄ pu
to ꝙ ſufficiat ꝙ tpe quo mutuo accepit pecūiaʒ

a ¶ Ut.l.ij. ADDE ꝙ cōiter idē tenent doc. ſ. Ly. Bal. Ang.ꝛ Sa. ly.in.d.l.ij. Ro.in.l.ſti. pulatio iſta §.ſi ſtipuler ī.de ꝟb.ob. ꝛ cū iſtis trā ſit Alex.

b ¶ Uim le/ giſ.ADDE in quantum Alexā. dicit ꝙ opi.Bar. ꝛ ſequaciuʒ procedit in ciuitate nō recognoſcē te ſupiorem cōſulta per Bal.cōſilio ccxli.incipi- ente caſus talis .li. iij. ꝛ per Ro. cōſilio.cccx. vbi ponit ꝙ ciuitas pōt donare res ſubditorum ſi ciuitas nō obtinet locū pn̄cipis per Ang. conſi. cclx.

aſſerat ſe in dictā cām recipere:lȝ nō appareat ī illam cām eſſe conuerſam:vt.ĩ.ð exercito.l.i.§. nō aūt.ṽſi.ſed ſi in precijs.ꝛ ita videtur ſentire Azo.in ſumma de exercitoria.ꝛ Inno.in.c.ſi.ð fideiuſſori.qḋ apparet manifeſte qm̄ mandatū implet.fuit enim ſibi conceſſum vt pecuniā mutuo acciperet in talē cām:ꝛ hoc fecit:ꝛ ultra nō habebat querere creditor.❡ Quūqȝ nō hȝ ſpeciale mandatū ad accipiendū pecuniaȝ mutuo ſed eſt ei conceſſa ſimpliciter adminiſtratio ciuitatis:tunc loquitur iſta.l.ꝙ accipiēdo pecuniā mutuo obligeť ciuitas ſi in eius utilitatem probeť pecuniā eſſe uerſam.alias ſecus.facit dicta .l.i.§.nō aūt.ſ.alle.ꝛ.C.de ſa.ſan.ec.auc̄.hoc ius porrectū.ꝛ.C.qñ ex facto tuto.l.ſi in rē.facit ēt qḋ no.in.l.ſi pupilli.§.i.ī ſi.magne glo.ſ. ð ne.ge.¶ Quero.dr̄ hic ſi pecunia nō eſt verſa in utilitatē ciuitatis: teneť adminiſtratores: qua[a] actione teneň? Breuiter ut puto ſi quidē ipſi receperūt pecuniā mutuo ſimpliciter uel ēt tanꝙ adminiſtratores ciuitatis: per hoc nō excludiť qn etiā ipſi proprio noīe teneāť ex codē cōtractu.potuit enim mutuās ꝯtemplatiōe vtriuſqȝ mutuare. qḋ pſumiť ī dubio:ut.d.l.ſi pupilli.§.i.ꝛ.C.qñ ex facto tuto.d.l.ſi in rē.ꝛ hic. ſȝ ſi expreſſe fuit dictū ꝙ recipientes tanꝙ pſone priuate nō teneanť:tunc nō ē dubiū ꝙ nō tenebuntur:nā obligatio nō obligat vltra aīuȝ ꝛ intentionē ꝯtrahentiū:ut.ſ.e.l.nō oīs.in prin. ꝛ hoc uideť tenere Inno.in.c.p tuas.ex̄ de arbi.qd ergo tūc fiet? R̄n.ſicut creditor q vt creditor vēdidit:ad duo teneť.ſ.vt ſe creditorē doceat ꝛ ſe doceat ceteriſ potiorē:ut.C.credi.eui.pig.nō debere.l.i.ꝛ.l.ij.ita ille q ꝯtrahit vt adminiſtrator ciuitatiſ ꝛ ad ciuitatis vtilitatē dȝ facere duo.ſ.ſe adminiſtratorē ꝓbare ciuitatis ꝛ ſe ad utilitatē ciuitatis hoc feciſſe.Aut ergo nō docet ſe adminiſtratorē:vel docet ſe minuſ legitimū mandatū habuiſſe:ꝛ tunc teneť de dolo: ut.ſ.de dolo.l.quidā debitor.ꝛ.l.ſi legatarius eo.ti.dolo eniȝ facit aſſerendo ſe adminiſtratorē cū nō eēt.Si ṽo docet ſe adminiſtratorē:nō aūt docet pecuniā ṽſaȝ in utilitatē ciuitatis puto ꝙ poterit ꝯueniri ꝯdictione ob cām:fuit enī ei mutuata pecunia ut in utilitatē ciuitatis verteret q̄ cā ſequuta nō eſt:vt.ĩ.de ꝯdi.inde.in.l. ſi ꝓcuratori falſo.ꝛ p to.ti.Si uero neutrū doceret nec ſe adminiſtratorē nec pecuniā uerſam in utilitatē ciuitatis:tunc puto ꝙ ceſſaret actio de dolo:ꝛ haberet locū cōdictio ob cām: quia actio de dolo cū alia nō cōcurrit:ut.ſ.de dolo .l.i.ꝛ.ij.ꝛ.C.de dolo.l.ij.fac̄ ad p̄dicta.ĩ.qḋ falſo tu.auct.l.i.ꝛ p to.illū ti.¶ Sed q̄ro practicā h°.l.quō agā ꝯtra admiſtratorē ut ſe admiſtratorē doceat? R̄.potero ageř pmo ꝯtra ciuitatē ꝛ iterpellare illū vt cāe aſſiſtat ꝛ eā iſtruat,ꝓbando p̄dicta:ut.C.ð eui.l.ſi parētes.cū duab°.ll. ſe.qḋ ſi nō facit:tūc ageť ꝯra eū iſtis actionib° ð qbus.ſ.dictū eſt.poſſet ēt ante iudicis officiuȝ iplorari cōtra talē adminiſtratoreȝ ut predicta faciat:vt argumēto.ĩ.ð eui.l.in creditore.facit .ĩ.de fideiuſſo.l.ſi ꝯtendat.ꝛ qḋ ibi no.¶ Quero ꝛ nunc intro glo.hec.l.loqť in ciuitate.qd in alijs collegijs? glo.dicit idē. quā no.Ja.ð are.ꝯtra:qa iſta.l.eſt cōtra ius cōe.ergo ꝛc̄.ut.l.ius ſingulare.ꝛ.l.qḋ vero ꝯtra.ſ.de legi.ꝛ.l.ſed reprobari.in ſi.ð excu.tu.Guil.de cu.ꝛ Ja.bu.[b] vidētur tenere ꝛ dicere ꝙ quedā ſunt collegia que iuicē in cōi oīa tractant ſicut negocia particularia:vt collegiū coꝝ que emunt ſalmas uel alios redditus ex publico: de qbus hř.ſ.qḋ cuiuſqȝ vni.no.l.i.ꝛ in iſtis nō haberet locū hec.l. ī alijs uero collegijs magnis haberet locū hec .l.qa eſt eadē rō.Certe ſi p̄dicta bñ aduertatis glo.noſtra uideť uelle ꝙ nō ſit ſpeciale ī ciuitate:imo idē ī oībus q ð neceſſitate p alios regūtur:ut glo.notant in.d.l.ſi pupilli.§.i.in ſi.magne glo.cū ergo oē collegiū de neceſſitate regatur p alios: uideť ꝙ ī quolibet collegio ſit idē. ❡ Quero qs hȝ neceſſe ꝓbare pecuniā uerſam ī utilitatē ciuitatis uel collegij vel alterius?glo. dicit ꝙ creditor.❡ Sed qualiter hoc probabitur?dicūt quidā ſi mutuatū eſt adminiſtratori preſente[c] collegio:ex hoc probať ꝙ fuerit ṽſuȝ in utilitatē collegij:qḋ ſatis placet p ea que.ſ. dixi.ſed ſi mutuatū eſt ſolū adminiſtratori non preſente collegio:tunc vř ꝙ ſufficiat ꝓbare ꝙ tēpore ꝯtractus mutui ciuitas indigebat[d] vt.l. ſi.ĩ.de exercito.ꝛ hoc tenet Ja.ð are.ꝛ Cy.hoc refert.in auc̄.hoc ius porrectū.circa ſi.C.de ſa. ſan.ec.Guil.de cu.dicit ꝙ.l.ſi.de exercito.loqtur ī perſonis nō priuilegiatis:ſed perſone priuilegiate ut minores ciuitas ꝛ eccleſia hñt hoc plus.ſ.ꝙ creditor ꝓbet hoc uere ī utilitatē perſonaꝝ priuilegiataruȝ eſſe uerſum.circa hoc vide Inno.ex̄ de depo.c.i.ꝛ Ja.de bel.ī auc̄.ut nulli iudi.§.i.ī prin.ꝛ ex̄.ð ſo.c.i.p gl.ꝛ Inno.

c **Reditor** Qui accipit pignus[c] ñ ydoneū ñ renūciare vř propterea perſonali actioni.h.d.❡ Op. qa recipiendo pignus vř renunciare perſonali actioni:ut.l.ſi.C.de pac.conuen.Sol.ibi loqť ī his que cōpetebāt de iure ſpāli.hic ī his q̄ cōpetebant de iure communi.Item dicit glo.ꝙ iſta.l.non ſeruatur venetijs.

e **Inſtitorem** Ex ꝯtractu iſtitoris ꝯueniť dñs ſicut ex cōtractu ꝓcuratoris.h.d.Glo.itelligit ſi pecuniā accepit in eā cām in quā ꝑpoſituſ erat:ꝛ bñ:qa alias eēt ſecus.❡ Quero q̄ ſimilitudo ē iſta quaſi iuſſu eius ꝛc̄?glo.dicit ꝙ nō ē nota ſimilitudinis:ſȝ ē expreſſiua ueritatis.Tu dic ſm doc.ꝙ ē nota ſimilitudinis:naȝ iſtitor ē ille q preponitur certe adminiſtratiōi q̄ſtuarie ꝛ uniuerſali:ut.l.ſi cuȝ uillico.ĩ.de inſtito.Ille ṽo qui ad unū actū preponiť nō dř inſtitor ſed procurator:ut.ĩ.de inſti.l.i eū.in pn̄.ꝛ no.per Inno.extra de fideiuſſo.c.ſi.Iſta ergo ſimilitudo ē hic ꝙ teneť dñs ex ꝯtractu inſtitoris queȝ uniuerſaliter ꝑpoſuit:ſicut ex ꝯtractu ꝓcuratoris cui certū mandauit negociuȝ.

Ex.l.ſequenti.

Qui per ſtipulationē ꝓmiſit uſuras ſub ſpe mutui recipiendi ī pecunia numerata a creditore: ſi eum penituit cogitur uſuras ſoluere.ſecus ſi eſſent pacto premiſſe ſub ſpe mutui recipiendi in alijs rebus ꝙ̄ pecunia numerata.

q **Ci pecuniam** Qui ſpe future numeratiōs ꝓmiſit:non hȝ neceſſe recipere.h.d.❡ Op. hic diciť creditori futuro:ꝛ ſic innuit ꝙ añ numerationē nō ſit creditor.Item.ĩ.dicit ne accipiendo ſe aſtringat:ꝛ ſic innuit ꝙ interim nō ē obligatus.Cōtra imo ſtatim teneť lȝ exceptiōe ſit tutus:ut.l.ſi ex cautione.ꝛ.l.in ꝯtractib°.C. de nō nu.pecu.So.dicit glo.ꝙ teneť ſȝ nō cuȝ effectu.Ultramon.dicūt ꝙ ante diē nō eſt nata actō nec obligatō.Ego teneo opi.glo.ꝙ ſit nata in.l.cū quis.C.de iuř.ꝛ fac.igno.ꝛ tangā de hoc in.l.i.ĩ.de condi.inde.❡ Quero ſi ꝓmiſit uſuras utruȝ ſit in eius ptāte ne accipiendo ſe aſtringat[e] glo.dicit ꝙ ſic ſoluendo uſuras:aliaſ

a ❡ Qua actione. ADDE eūdē bar.reaſſumentē hic dicta ei° ꝯſilio mihi cxij.incipiente Uiſo pūcto. ꝛ Pau.de ca.conſilio vltimo.

b ❡ Ja.bu. ADDE ꝙ Alex.tranſit cuȝ hac opi.maxime per no.per Jo.an.ī additōe ad Spe.ī ti.de ī inte.reſti.vbi habetur ꝙ caſtriſ ꝛ collegijs repletiſ multitudine hominū datur reſtitutio nō autē paruis Tu ēt adde Ro.idē tenētē ꝙ Jo.an.cōſilio.cccc.xxiij.vbi cōſuluit pro caſtro ciuitelle

c ❡ Preſente collegio. Ultra alex.q dicit ꝙ magiſ cōis opi.eſt ꝙ ſufficiat plato mutuū datū cōſenſu capituli.adde plene vt per ange.conſilio mihi.cclv.iiij.incipiente Oē bonū

d ❡ Indigebat ADDE vt per ꝯſilio.de cre.conſilio vltio.pe.de anch.cui conſilio ſe ſubſcripſerūt ꝯa.ful.ſalr.Sig.homo.

e ❡ Pign°. Dicit bal.ꝙ habens pignus nō poteſt iurare ð bitorem ſuſpectum de fuga ꝛ cū capi facere.qḋ itelligit alex.quū pignus eſt ſufficienſ alias ſec°.ꝓ quo adde qḋ voluit Ro.conſilio.cxxiij.ſ.ꝙ ſi habeo iſtrumētum guarētigionatum ꝛ faciā debitori ſtatuere terminū ad ſoluendū ꝙ per hoc non īpedior qn poſſim ipſuȝ facere detinere.

ſecus:ut.l.qui rome.in prin.ĩ.de ṽbo.ob. Alij dicunt ꝙ nõ hꝫ neceſſe ſoluere uſuras ſi credi/tor põt alijs ſub uſuris eque bene mutuare.ar. eoꝝ que no.in.l.diẽ functo.ſ.de offi.aſſeſſo.ꝛ ſic liberatur pſtando intereſſe:qᷣ forte eſt mul/tum minus q̃ ſint uſure uel forte nihil.ar.ĩ.de cõdi.ob cãm.l.ſi pecuniã.Dñs Ja.bu.dicebat ꝙ pdicta ꝓcedunt in ꝯtractibus innoĩatis:ſed qa ꝯtractus mutui ẽ ꝯtractus noĩatus ĩ quo nõ ẽ locus penitẽtie:ideo ſtemuſ glo.qᷣ puto[a] veꝝ ſi vſure eẽnt ꝓmiſſe ꝑ ſtipulationẽ qᷣ ẽ neceſſe ĩ pecunia mutuata:ut.C.eo.l.q̃uis.ſꝫ ſi eſſent uſure ꝓmiſſe pacto in alijs rebus iuxta.l.frumẽ ti.C.de uſuris.puto pdictoꝝ opi.uerã.nã licet mutuũ ſit ꝯtractus noĩatus:tñ habita relatiõe mutui ad pactũ de ſoluendis vſuris reſultat cõ tractus qdã innoĩatus.do ut des.ut ꝑ doc.ple ne no.in.l.in bonefidei.C.de pac.ꝛ iõ locus eſ/ſet pnĩe ſoluto intereſſe:ut.ĩ.de ꝯdi.ob cãm.l. ſi pecuniã.¶ Ultimo tene mẽti hanc.l.ĩ eo qᷣ dicit ꝙ debitor ex poſtfacto pecuniã de neceſ/ſitate nõ recipit ꝑ quã determinaſ ꝑ iuriſcõſul/tũ vna qᷣ.in.l.pe.ĩ.qui po.in pig.ha.

a ¶ Puto. verum. ADDE ꝙ cum opi. Barto. hic tranſeũt cõiter doc. ꝛ Jo. de imo. ꝛ Ray. in. l. qui Rome. ĩ. de ṽ. ob.

Eum fundus[c] In actionib⁹ ſtricti iuris ve niunt fructuſ ꝛ acceſſiones tpe litis ꝯte. h.d.De hoc dicã.ĩ.de tritica.l.in hac.ad quaꝫ glo.ſe hic remittit.Bartolus.

Ex ſequenti.§.

Quãdo pecunia petiſ vt ſpecies poteſt oppo/ni cõpẽſatio:ibi.Tene ergo.Et ſi uẽditor tra/dat rẽ alteri q̃ emptori cui tradere iuſte ſe poſ/ſe exiſtimabat liberaſ ab emptore:ibi.Tene er/go mẽti.Et qᷣ de ſuo dr̃ poteſt dici de mona/cho vni⁹ monaſterij ab alio bona fide poſſeſſo.

Seruum tuum uide in fi.§. Ex equitate cã euitãdi circuitus[b] daſ ꝯdictio ei cũ quo nego ciũ nõ ẽ geſtũ:ꝛ ſi dñs approbat ꝯtractũ ſui ei⁹ noĩe teneſ inſolidũ:ſi ṽo reprobat teneſ tñ de peculio.h.d.Diuiditur.ꝑmo ponit thema ꝛ q̄ ſtionẽ tacite reſultãtẽ ex themate.ſecũdo poni/tur rñſio ſabini de equitate.tertio poniſ rñſio iuliani de rigore:q̄rto ſuppletur ꝑ auctoreꝫ le/gis ꝙ dicto iuliani deficiebat:ſecũda ibi ſabin⁹ tertia ibi nã ꝛ iulian⁹:q̄rta ibi ſꝫ adijcere.¶ In tex.ibi tradita ẽ.ſubaudi q̄ritur q̃liter dño ſuc/curratur ꝛ qd iuriſ ſit.Glo.ponit caſuꝫ ꝛ bñ:iõ nõ ſcribas caſum ĩ terminis: qa glo.clariſſime ponit.¶ Notabilia huius.§.videbitis in ꝯtra/rijs.ꝑma pars fuit thema ꝛ qᷣ ꝛ ſic nõ hꝫ cõtra/ria.¶ Uenio ad ſecũdã partẽ dr̃ hic ꝙ dñs pt ꝯdicere ſuũ traditũ poſſeſſori ab ipſo poſſeſſo/re.Cõtra nemo cõdicit rẽ ſuaꝫ pter q̃ a fure:ut ſ.uſufru.queãd.ca.l.fi.ſꝫ iſte dñs habebat dñi/um illius ſui empti:qa qcqd acqrit ſuus acqui/rit dño:ut.l.ſi ſeruus.ĩ.de acqr.re.do.ergo ꝛc. So.hic hõ emptus nõ fuit traditus ſuo:iõ dño nõ fuit q̄ſitum dñium:ſꝫ fuit traditus poſſeſſo/ri:iõ poſſeſſori ẽ q̄ſituꝫ dñium:ꝛ hoc dicit glo. ſup ṽbo traditus:q̄ glo.lꝫ ſit ſignata ſup ꝑma parte tñ dꝫ hic recitari.¶ Op.errans nõ tranſ/fert dñium:ut.ĩ.de cõdi.ob cãꝫ.l.iij.§.ſubtili⁹. ꝛ.l.ſi ego.ſ.e.ꝛ de fur.l.ſi qs vxori.§.cuꝫ ticio. Sol.circa hoc ſunt vidẽde multe ſpẽs erroris de qbus dixi.in.l.i.ſ.de offi ꝓcu.ceſa.tñ quan/tũ ad ꝓpoſitũ dico ꝙ hic nõ fuit error in dñio rei:neqꝫ ĩ ſubſtãtia perſone quo caſu loquũtur cõtraria:ſꝫ fuit error circa q̄litatem ꝑſone:puta/bat eni iſtũ dñm eẽ ſui cũ nõ eẽt.¶ Cõtra hoc op.error in q̄litate ꝑſone ĩpedit trãſlationẽ do/minij:vt.l.falſus.in ꝑn.ĩ.de fur.So.ibi recipieſ erat ĩ dolo ꝛ ĩ mala fide.hic erat bonefidei poſ/ſeſſor:ꝛ iõ tex.notãter dicit ĩprudẽs bona fide emi:qa ſi dolo ꝛ mala fide nõ regrereſ dñiuꝫ ſi/bi:mõ habetis iſtã glo.q̄ facit tria ꝯtraria recte ĩſpiciendo.¶ Op.dr̃ hic ꝙ dñs vere aget ꝯdi/ctione ĩdebiti.Cõtra ꝯdictio indebiti lꝫ dicaſ oriri ex re:ſicut ĩ ꝯtractu mutui:tñ reqriſ nego/ciũ eẽ geſtũ inter dantẽ ꝛ recipiẽtẽ:ut.ĩ.d ꝯdi. ĩde.l.ſi ĩ area.ſꝫ hic iter dñm ꝛ poſſeſſorẽ nullũ negociũ ẽ geſtũ:ergo uideſ ꝙ a poſſeſſore non poſſit cõdici.So.cõcedo oppoſitionẽ de rigo/re:deberet eni agi ꝑ dñm ꝯtra uenditorẽ:ꝛ vẽ/ditor tenereſ dño cedere ꝯdictionẽ indebiti cõ/tra emptorẽ ſeu ꝯtra bonefidei poſſeſſorem:ut dr̃ ĩ tex.Sꝫ de eqtate cã uitandi circuit⁹ daſ cõ/dictio directo dño ꝯtra poſſeſſorẽ.facit.ĩ.d cõ. ĩde.l.dñs teſtõ.nec ẽ nouũ ꝙ unus ſoluat ꝛ al/ter repetat:ꝛ uide glo.ſup ṽbo ꝯdicere:q̄ iſta ponit:tenet ergo glo.hic ꝙ de eqtate hic daſ actio dño ꝯtra poſſeſſorẽ.hoc ẽt dicit clari⁹ po/nẽdo caſum in prima glo.Pe.dicit ꝙ nõ vide/tur ſibi equũ ĩmo iniquũ ꝙ ei ꝯcedaſ actio q eã nõ hꝫ.iõ ĩtelligit ꝑmũ dictũ.ſ.ꝙ põt ꝯdicere.ſ: ceſſa actione nõ aliter.hoc nõ placet:nam uos ſcitis ꝙ ex eqtate daſ mihi actio ꝯtra eũ q ex re mea factus ẽ locupletior:vt.ĩ.l.ꝓx.ꝛ.ſ.e.l.ſi eũ ſeruũ:ita hic cũ poſſeſſor ſerui cui traditus ẽ pã/philus ſit effectus locupletior ex re mea:equũ ẽ ꝙ mihi detur ꝯdictio ꝯtra eum:ꝛ erit iſta cõdi/ctio ſine cã:ut.ĩ.l.ꝓxi.uel utilis cõdictio ĩdebi/ti:ut glo.dicit.nõ enim ẽ directa cõdictio:qa ĩ/ter hos nõ ẽ negociũ geſtuꝫ:ut.ſ.dixi.¶ Op. diciſ hic ſi qd mihi abeſſet ex negocio qᷣ is geſ/ſiſſet.Cõtra mihi poſſeſſori nil abeſt cũ tex.di/cat ꝙ emit ex peculio ꝑtinẽte ad dñꝫ:q̄re male. huius timore hic glo.ponit exẽpluꝫ in quo põt ab initio poſſeſſori abeſſe:ut qa expẽdi ĩ alimẽ/tãdo ſeruũ.quidã reprehendũt iſtud exẽplum ꝑmo qa expenſe alimẽtoꝝ cõpenſanſ cũ opis: ut.l.ĩ rebus.§.poſſunt.ĩ.cõmo.Alij uolẽtes ſu/ſtinere dicũt ꝙ ille pãphilus empt⁹ erat ita par/uulus ꝙ nulle erãt ope eius.l.fi.ſ.de ope.ſer. Alij dicũt ꝙ.l.ĩ rebus.§.poſſunt.loqſ de expẽ/ſis paruis q̄ cõpenſantur cũ opis:ſecus in expẽ/ſis magnis:ꝛ ita ĩtelligaſ glo.ꝛ ẽt mihi placet: ut.l.i.in fi.cũ.l.ſe.ĩ.de ĩpẽ.in re.do.fac.Alij po/nũt hic exemplũ ꝙ iſte pãphilus emptus geſſit aliqua negocia mei poſſeſſoris ꝛ male:ꝑ qbus poſſum agere cõtra ueꝝ dñm.ar.ĩ.cõmo.l.ſi is q mihi.§.ſi libero.¶ Quidã hoc reprehẽdũt qa iſte pãphilus interiꝫ eſt poſſeſſoris:ergo ite/ri ſibi nõ obligaſ:ut.C.qñ ſer.ex ſuo fac.ꝑ to.ꝛ .l.apud antiquos.C.de fur.Itẽ reprobãt pri/mũ qa tex.dicit ex negocio qᷣ is geſſiſſet.ſ.ſer/uus:ſꝫ ponendo ꝙ ego alimẽtauerim cũ nego/ciũ eẽ geſtũ a me nõ a ſuo:puto ꝙ quelibet poſ/ſet ſuſtineri recte ĩtelligẽdo:nã ſi ego alimẽtaui pamphilũ emptũ a ſuo mihi abeſt ex negocio qᷣ is geſſit.hoc eſt ex emptiõe facta ꝑ ipſuꝫ ſer/uũ:iõ enim eũ alimentaui:qa ipẽ ſu⁹ emit.Ego alio modo intelligo hic:ꝙ iſte ſeruus poſſeſſuſ bona fide emit ipſuꝫ pãphilum de pecunia dñi tamen qa in hoc negocio multa de meo expen/di ſoluendo gabellam[c] ꝛ notarijs ꝛ ſimilia.iſta ego poſſeſſor dꝫ eo cõſequi a dño:ꝛ ſꝫ hoc hic loquiſ d negocio geſto ab ipſo ſeruo bona fide poſſeſſo qui nunq̃ fuit poſſeſſoris nõ de nego/cio geſto ab ipſo pãphilo empto qui fuit poſſeſ/ſoris:ꝛ iſta eſt uera.¶ Op.ille q expendit in re aliena non hꝫ actionẽ ſꝫ retentionẽ tñ:vt.ĩ.de

b ¶ Circuitus. ADDE Joan. an. in additiõe ad Specu. in Rub. de obli. ꝛ ſolu. circa ꝑncipiũ vbi dicit ꝙ ille q obligauit ſe obligaturuꝫ ad ſoluendũ x. poteſt ſtatim conueniri ad illa ſoluenda abſqꝫ alia obligatione cã euitandi circuitus. ita dicit tenere alb. gal. per. l. ob cam. ĩ. d pre ſcrip. verb. ꝛ cle. auditor de reſcrip.

c ¶ Gabellam. ita ante bar. exemplificabat. Pe. quem ſeqtur Cy. in repetitio. hic in. d. op pe. alex.

ꝯdi.inde.l.ſi in area.⁊ melius in.l.in hoc iudici
um.§.diuerſus.ſ.cõi.di.ergo ꝓ expẽſis factis
in iſto pamphilo ego poſſeſſor non debeo ha/
bere actionẽ.hic dr̃ ꝯtrariũ quare male. Hui⁹ ti
more qdã dicunt in tex.ibi me tecũ acturũ.ſ.ꝑ
retentionẽ:certe hoc ẽ violare tex.iõ alij dicunt
ꝙ cõpetit actio:ſ; q̃ ſit illa dubitaẽ:qdã dicunt
ꝙ ꝯdictio indebiti:quidã ꝙ actio negociorum
geſtoꝝ.ꝑma ẽ ṽa.Nõ ob.l.ſi in area.nã hic pã
philus circa quẽ fuit expẽſum nõ erat alterius:
ſed erat ipſius poſſeſſoris:ſicut ergo anteq̃ eũ
reſtituat h; retẽtionẽ ꝓ iſtis expẽſis:poſtq̃ ṽo
reſtituit h; ꝯdictionẽ indebiti:qa inter ſe reſti/
tuentẽ ⁊ eũ cui reſtituiẽ geriẽ negociũ.ſ.tranſla
tio dñij ex qua oritur iſta ꝯdictio idebiti:vt.l.q
exceptionẽ.§.ſi pars.j̃.de ꝯdi.inde.ſ; ꝙ detur
actio negocioꝝ geſtoꝝ nõ vr̃ veꝝ:qa nõ geſſit
negociũ dñi:ſ; tanq̃ ꝓpriu; ⁊ in re ꝓpria:vt di
xi.¶ Ulterius op. dicit̃ hic in tex.⁊ hoc veꝝ ẽ
Cõtra.j̃.pxi.§.ibi nã ⁊ iulianus ⁊c̃. Rñdeo ſu
pra dictũ ẽ veꝝ.ſ.de equitate:qđ ſequit̃ ẽ veꝝ ð
rigore.¶ Sumus expediti de iſta ꝑma rñſione
de eqtate ex qua habes tenere iſtud:ꝙ qñ tu es
effectus locupletior ex re mea l; ego poſſi; ha/
bere regreſſu; ꝯtra aliũ ſi ille liberareẽ cedẽdo
mihi actionẽ ꝯtra te ð eqtate daẽ mihi directo
actio cõtra te ⁊ imediate. Iſtud qđ dixi ſi ex re
mea factus ẽ locupletior ꝓbaẽ.j̃.l.ꝓxima.⁊.ſ̃.
e.l.ſi eũ ſuũ. Illud qđ dixi ſi ille ꝯtra quẽ poſſũ
hr̃e regreſſu; liberareẽ mihi cedẽdo actionẽ cõ
tra illũ iõ dixi:qa ſi p̃ciſe tenereẽ ad rẽ illã ceſſa/
ret eqtas:⁊ mihi nõ dareẽ directo actõ ꝯtra te:
vt no.in.d.l.ſi eũ ſuũ.ſ̃.e.quia ſi ſuus viuebat
ita ꝙ ab alio poſſet recuperari nõ haberet locũ
illa equitas. Itẽ ꝙ dixi ſi ex re mea factus es lo
cupletior iõ dixi:qa ſecus eſſet ſi haberes rẽ ali
unde q̃ ex re mea:licet alius teneaẽ mihi cede/
re actionẽ:nã nõ agerẽ ꝯtra te niſi illa actio eẽt
mihi ceſſa:vt.l.cũ i plures.§.meſſem.j̃.locati.⁊
j̃.de ac.emp.l.iulianus.§.i.⁊ de le.i.l.ſi ſic.i ſi.
⁊.j̃.ad.l.ro.de iac.l.ij.§.pe.¶ Uenio ad ſecun
dã rñſionẽ ð rigore.dr̃ hic ꝙ dñs põt agere ex
empto ꝯtra uẽditorẽ:⁊ uenditor poteſt agere
ꝯdictione indebiti ꝯtra poſſeſſorẽ. Cõtra.ad ꝑ
mu; dictũ ꝙ uenditor traditione ſeu ſolutione
ſit liberatus:ut.j̃.de ſo.l.cũ qs.§.i.So.ibi fuit
ſolutũ ei q alias habebat mandatũ:l; modo ſit
reuocatũ:hic ſolutũ fuit ei qui nũq̃ habuit mã
datũ:ita ſoluiẽ hic in glo.in ṽbo uẽdicare.⁊ be
ne:⁊ ꝓbatur ẽt.j̃.de ſolu.l.qui hoĩem.§.ſi nul/
lo.¶ Ad ſm op.ꝙ vẽditor nõ poſſit agere cõ/
dictione indebiti ꝯtra poſſeſſorẽ.nemo enĩ cõ/
dicit rẽ ſuam p̃terq̃ a fure:vt.ſ̃. uſufru.queãd.
ca.l.ſi.ſed iſte uẽditor adhuc ẽ dñs pãphili ut
ꝓbabo.ergo ⁊c̃.ꝙ ſit dñs p;:qa rei vẽdite non
transfertur dominiũ niſi ſoluto p̃cio:ita ꝙ uen
ditor ſit dñs precij:ut inſti.de re.di.§.uendite.
⁊.l.ex empto.in ꝑn.j̃.de ac.emp.ſ; hoc p̃ciũ nõ
fuit effectũ uẽditoris:qđ patet:quia dñs põt vẽ
dicare:ergo nõ eſt tranſlatũ dominiũ rei uendi
te:Rñdeo intelligas ꝙ preciũ fuit ꝯſumptũ:⁊
ſic recõciliata fuit ſolutio:ut.l.nõ oĩs.in ꝑn.ſ̃.
eo.uel fuit habita fides de eo tꝑe uẽditionis ⁊
traditionis:⁊ ſic fuit trãſlatũ dominiũ:ita itelli
git glo.ſuꝑ ṽbo emptori.⁊ bene.¶ Uenio ad
§.qđ ad peculiares.dr̃ hic ꝙ dominus põt uẽ/
dicare nũmos:l; ipſe teneaẽ de peculio. Cõtra
debiti ⁊ crediti inuicẽ fit cõpẽſatio:ut.l.i.j̃.ð cõ
pẽſa.ſi ergo iuicẽ poſſunt agere:ergo cõpenſa
tione tolluntur.fruſtra ergo dicit domino uen/
dicationẽ cõpetere que inanis ẽ.So.dic ꝙ hic
nõ eſt locuſ cõpenſationi.rõ eſt:qa hic pecunia
petiẽ vt ſpẽs:⁊ ſpeciei ad quãtitatẽ nõ ſit com/
penſatio.hic eſt caſus ſm glo.⁊ in.l.ſi creditor
§.i j̃.de peculio.⁊ de le.i.l.ſ; ſi certos.¶ Tene
ergo menti tu iuuenis ꝙ qñ pecunia petitur vt
ſpecies nõ poteſt opponi cõpenſatio[a] ſm glo.
ultramon.reprehendunt iſtã glo.quia ſiue pe/
cunia debeaẽ in genere ſiue in ſpecie eadẽ ẽ rõ
cõpenſandi.nõ enim cadit affectio magis i una
pecunia q̃ in alia:ut.j̃.de in litẽ iurando.l.nũ/
mis.facit.ſ̃.e.l.nã ⁊ ſi fur.§.ſi.Ratio ãt quare
hic nõ admittiẽ cõpenſatio hec eſt ſm eos:na;
cõpenſatio fit ð debito liqdo ad liquidũ:ut.l.
ſi.C.de cõpenſa.ſed hic ex parte dñi q uẽdicat
pecuniã eſt debitũ liquidũ.ex parte uenditoriſ
q agit de peculio nõ eſt debitũ liquidũ:qa po/
terit eſſe ꝙ de peculio ſient tot deductiones ꝙ
nil remanebit i peculio:ut.l.ſed ⁊ ſi dãnũ.§.i.j̃
de peculio:⁊ iſtud vr̃ mihi veꝝ.ꝓ hoc adduco
i ſimili.C.cõmo.l.ſi.ꝓbo ẽt ꝑ.l.ſi.in ſi.C.de cõ
pen.q̃ dicit ꝙ ſpãle eſt i actione depoſiti ꝙ nõ
ſiat compenſatio ð cuius natura eſt ꝙ ſiat i ſpe
cie.l.l;.§.rei.⁊.l.lucius la ꝑma.j̃.depo.ergo in
ꝯtrariu; eſt ius cõe:ut l; pecunia debeaẽ in ſpẽ
ꝙ poſſit opponi cõpenſatio:qa ſi in alijs actio
nibus nõ poſſet opponi cõpenſatio nulla eſſet
ſpecialitas in depoſito:qa idẽ eſſet in qualibet
alia actione:ut hic.teneam⁹ ergo opi.vltramõ/
tanoꝝ q̃ eſt ṽa.¶ Op.⁊ aſſumo oppoſitione;
que eſt i ſi.magne glo.ſuꝑ ṽbo euaneſcit.⁊ ui/
deẽ ꝙ tex.nõ ꝓcedat.aut enĩ ſuus habebat li/
berã adminiſtrationẽ ⁊ tradẽdo trãſtulit dñiu;
⁊ ſic dominus nõ poterit uendicare:aut nõ ha
bebat liberã adminiſtrationẽ:⁊ tũc dominũ nõ
obligat ð peculio.ſo.dicit glo.ꝙ nõ habebat li
berã:⁊ tamen dominũ obligat ð peculio:ut.j̃.
de peculio.l.liberã.⁊.l.queſitũ.in ꝑn.cũ ſi.e.ti.
¶ Ueniamus ad ultimã partem.dr̃ hic in ſi.ꝙ
venditor liberaẽ cedendo ꝯdictionẽ dño. Con
tra:qa dominus h; eam ſine ceſſione:ut.ſ̃.e.§.
in prin.So.dominus h; utile; de equitate:hic
uero cediẽ directa.¶ Op.j̃.ð ſolu.ſi fugitiu⁹.
Sol.illa d; intelligi ſm iſtã.¶ Tertio op.ꝙ vẽ
ditor nõ libereẽ cedendo actionẽ:nõ eni; iõ te
neẽ qa actionẽ h;:ſ; iõ qa uendidit:ergo ⁊c̃.vt
C.eo.l.nõ aduerſus.⁊.j̃.de pig.ac.l.petẽti.So
lu.fateor ꝙ uenditor iõ teneẽ qa ꝯtraxit:tñ na
tura ꝯtractus uenditionis talis eſt ut qs nõ te/
neaẽ niſi de dolo lata culpa ⁊ leui:ut.l.ſi ut cer/
to.§.nũc uidẽdũ.j̃.cõmo.qa ergo hic tradidit
rẽ ei quẽ putabat dñm ſui:⁊ ſic nõ fuit in culpa
deberet eſſe liberatus:tñ qa actione; h; iõ tene
tur eã cedere:⁊ ſic l; ꝑmordialiter teneẽ ex ꝯtra
ctu:tñ mõ teneẽ:iõ qa actione; h;:⁊ ſi nihil ha
beret in totũ eẽt liberatus:iõ eã cedẽdo libera/
tur:ut.l.qđ debetur.j̃.de peculio.qđ no.¶ Te
ne ergo menti ꝙ l; venditor nõ tradat empto/
ri:ſi tñ tradit alteri cui iuſte põt credere ſe poſ/
ſe tradere liberaẽ ab emptore[b] ⁊ nõ tenetur ni/
ſi actionẽ illã cedere.¶ Sumus expediti de cõ
trarijs.reſtãt quedã qõnes in glo. magna cir/
ca ꝑn.dr̃ hic ꝙ pecunia cõſumpta actio ð pecu/
lio euaneſcit.Quero qualiter euaneſcit:qdam
dicunt iure cõpenſationis.Glo.dicit meli⁹:qa
cõſumptio reconciliat ſolutionẽ ⁊ facit haberi
perinde acſi dominiũ ab initio fuiſſet tranſlatũ
ut.l.ſi filius.⁊.l.nõ oĩs.§.ſi.ſ̃.e.⁊ dic vt in glo.
ſuꝑ ṽbo euaneſcit.¶ Quero.pone ꝙ uẽditor
actione de peculio tñ.x.ꝯſequi poſſet:⁊ nũmi
peculiares q fuerant ꝯſumpti ⁊ ſoluti erant.xx.
vtrum dominus poſſit repetere illa.x.quidam

a ¶ Compẽ/ſatio. ADDE ꝙ cum opini.vltramon. tanq̃ magis communi ⁊ tutiori tranſit Alex.cui inquantũ tangit an agenti ad depoſitũ poſſit obijci compẽſatio videndũ adde Bal. conſilio. ccc xxxij.incipiẽte duo vidẽda.li.iij.vbi dicit ꝙ illud qđ diciẽ agẽti ad depoſitum nõ poteſt obiici cõpenſatio habet locum i vero depoſito non cõſeẽſato per glo. in.l.aſſiduis C.qui po.in pig.ha.

b ¶ Ab emptore. ADDE ſ; Ro. ⁊ Pau. de ca. dictum Bar. procedere quãdo vẽditor erat obligat⁹ ad ſpeciẽ vt hic ſec⁹ ſi ad genus. allegãt glo. ſingularem in.l.ſi quis vxori. §.apud labeonem .j̃. de fur.⁊ no.per Bal. in.l. falſus.C. de fur.⁊ ita eſt de mẽte Ja. bu.q ita reſpõdit ad.l. fugitiuus ꝑ contraria ſignata i glo. lati⁹ hic per Alex.

a ¶ Rem verſo. ADDE vt h p Alex.

b ¶ Monacho. Jo an. i additio. ad ſpecu. in Rubrica de ſtatu mo. paulo ante mediuz refert pilleũ. q. lviij. diſtinguere q aut fuit miniſter vel adminiſtrator i ſo vel nõ. ⁊ ſi nõ. diſtiguere vñ acquiſiuerit an ex re ſi mõaſterij. an ex operis: an ex vtroq;. p mo caſu totum erit ſi monaſterij. allegat. §. interdicimus in auẽ. de eccle. titu. ⁊ ff. de ãnu. leg. l. ãnua. ⁊ idẽ dicit putare ſi ex re ⁊ operis acqſiuit p. l. i. ⁊ l. ſi vt pponis. C. de rei ven. ⁊ C. arbi. tu. l. iij. ſecus dicit eſſẽ ſi ex operis tñ p l. per ſeruuz ṡ. d vſu ⁊ habi. cui autez acqrat mõachus cum alteratur ſtatus monaſterij ⁊ ad aliud tranſit vide Pe. de ancha. conſilio ccclij. ⁊ cccxxv. ⁊ de monacho q monachũ ſe diſſimulabat ⁊ qui acquiſiuit nomen debitoris ⁊ obtinuit bona ipſius vẽdi i cõtumaciã: an veniẽte debitore ⁊ opponẽte d mõachatu debeat proceſſus annullari. vide federi. cõſilio. cclxxxvij.

c ¶ Rei vendicatio. ſimilẽ diſtinctionẽ facit glo. inter cauſaz lucratiuaz ⁊ oneroſam in l. ſi euz ṡ eo. ⁊ diſtinctio.

dicunt q ſic. Glo. dicit q ſi extant poteſt repetere: ſi ſunt ꝯſumpti nõ põt. Pro huius declaratione videamus. pmo quõ pcedit queſtio: ſi enim nũmi peculiares fuerunt. xx. quõ põt eſſe q i peculio nõ ſint niſi. x. Reſpondeo pp̃ter deductionez fiendã a dño de eo qd ſibi debeť: ut l. ſed ⁊ ſi dãnuz. §. i. ⁊ ſe. j. de peculio. ¶ Nunc videamus q̃ iſtaꝝ opi. ſit vera. ⁊ ſiq̃dem nos teneremus in p̃cedenti qõne illã opi. q actio de peculio tollať iure cõpenſationis eẽt vera pma opi. cuz eniz. x. tñ deberenť venditori de. x. tñ fiet cõpenſatio. reliqua. x. repeteret dñs: ſed cũ alia opinio ſit verior. ſ. q nõ iure cõpenſationis tollatur: tene opi. glo. q extantẽ vendicat: conſumptã nõ. ¶ Tertio querit glo. pone q p̃ciũ ſerui fuit. xx. in peculio fuerunt. x. ſeruus empt⁹ q nunc domino traditur valet. xxx. an illa. x. quibus ſeruus plus valet poſſint peti a domino p actionẽ de in rẽ vſo. Glo. arguit p: ⁊ ꝯtra. finaliter dic vt colligiť in. l. ⁊ iõ. §. illud plane: ⁊ qd ibi no. j. de in rẽ vſo.[a] ¶ Ultimo poſſes habere iſtã. l. de facto in pprijs terminis: ſi poneres monachũ vnius monaſterij detineri ab alio monaſterio in monachũ bonafide: ⁊ ipſum emiſſe aliquã rẽ ex pecunia pmi mõaſterij que res empta tradita eſſet abbati ſi monaſterij. oĩa eniz q̃ hic dicuntur in ſuo poſſunt dici in monacho:[b] vt no. p Inno. extra de priui. c. cũ oliz. ¶ Sed quid ſi nõ apparet ex cuius pecunia ſoluit monachus vel ſeruus: vel non apparet ad quem illa pecunia pertinet: cogitabitis.

Ex. l. ſequenti.

Qualiter ſit mihi conſultum: cuz res mea ad te puenit ſine iuſta cã: ibi. Pro declaratõe. Qualiter autem pecunia intelligatur mea: ibi. Quero dicitur. Et licet mutuum re contrahatur tamẽ ẽt ꝯſenſus partiũ reqriť: ibi. Ultimo nota.

s **I me ⁊ ticium.** Si res mea ad te peruenit: nec eſt cã quare apud te debeat remanere eã certi ꝯdictione vel ſine cã cõdicam. h. d. ¶ No. qd dixi in ſummario. Glo. ⁊ doc. hic nihil dicunt. ¶ Op. ṡ. eo. l. ſi filius. vbi pecunia patris peruenit ad creditorẽ: ⁊ tñ ea cõſumpta nõ põt repetere. So. ibi peruenit pecunia ad creditorẽ titulo oneroſo: hic vo puenit ad aliũ titulo lucratiuo. pbať hec ſolu. in l. ſi euz ſeruum. ṡ. eo. ⁊ C. de rei vendi. l. mater. Iſtud ꝯtrarium facit glo. ⁊ non ſoluit. j. de ac. emp. l. ſeruũ quẽ. v. ſed q̃: vbi habes ſimilẽ tex. ad iſtũ tex. alie ꝯcordantie ponunť hic in glo. ¶ Pro declaratione ergo hui⁹. l. dicas qñ res mea puenit ad te ſine iuſta cã: aut pro ea poteſt mihi eſſe ꝯſultũ agẽdo ꝯtra aliũ: aut nõ. primo caſu aut ille alius ꝯtra quẽ agerẽ liberaretur cedendo actionẽ ꝯtra te. ſ. mihi. ⁊ tunc hz locum equitas huius. l. vt mihi actio ꝯtra te detur ex eqtate: ut. ṡ. l. prima. §. ſeruũ tuũ imprudẽs. uicto prin. cũ ſi. ⁊ ibi dixi. Qñq; nõ liberareť iſto modo ⁊ tunc equitas huius. l. ceſſat vt habuiſti in. d. l. ſi eũ ſuum: ubi eſt tex. huic ſimilis. ſi vo ꝯtra aliũ non põt mihi eẽ ꝯſultum ⁊ tunc aut illa res mea peruenit ad te titulo lucratiuo: ⁊ hz locũ equitas huius. l. vt hic. ⁊. ṡ eo. l. ſi eũ ſuũ. ⁊. ṡ. l. prima.. in. d. §. ſuuz tuũ imprudens. aut titulo oneroſo: ⁊ tunc ceſſat equitas huius. l. vt l. ſi filius. ṡ. eo. in ſi. ⁊ no. in. l. ſi eum ſuuz. ⁊ p cõſequẽs ceſſabit actio q̃ ex hac equitate inſurgit ⁊ cõpetit. nõ tñ p hoc excludo alias actiones ſi que cõpeterẽt: ut uẽdicatio[c] uel alia actio: ut. d. l. ſi filius. ¶ Quero diciť hic pecunia mea: quõ intelligať mea? Rñdeo mea uel mihi debita: vt hic in tex. uel ẽt q̃ peruenit occaſione rei mee vt p̃cium: ut. d. l. ſi eũ ſuum. ṡ. eo. ¶ Quero qd ſi fuerim tñ ſtipulatus: ⁊ pecuniã nõ receperim? Glo. reſpondet idez eẽ: qa ſaltẽ ex re mea ad te puenit illud ius quo debitorẽ meũ habes obligatũ. Itẽ dicit glo. videtur pecunia ad te breui manu pueniſſe: ut. ṡ. e. l. ſingularia. qd intellige ſi pecunia eẽt ſolutioni parata[d] vt ibi uidiſtis. ¶ Quero qua actione pecunia iſta peteť? Reſpondeo ꝯdictione ſine cã ⁊ certi condictione generali q̃ cum ea ꝯcurrit vt dictũ eſt. ¶ Sed tunc quero vtrũ iſte actiones ſint natiue vel datiue: quidã dicunt q ſint datiue: qa nullũ ẽ negociuz geſtũ inter partes: vt hic vides. Pe. dicit q imo ſunt natiue: naſcunť eni ex obligatione. obligatio bene eſt datiua: qa nõ p̃ceſſit contractus ex quo oriri poſſit obligatio illa: nec ẽt quaſi ꝯtractus: maleficiũ: uel quaſi maleficiũ: ſz a lege dať iſta obligatio: ut pbat iſte tex. videeũ. Ego puto q obligatio ⁊ actio ſit natiua:[e] lz eni hic nõ p̃ceſſerit ꝯtractus uel quaſi: tñ p̃ceſſit factũ iſtud qd hic narrať ex quo oritur obligatio ⁊ ex obligatione actio: ⁊ ſic iſta obligatio oritur ex varijs figuris cauſaꝝ: ut. l. i. in prin. de ac. ⁊ ob. qñ uero nulla eſſet materia ex qua oriretur obligatio: tũc poſſet dici datiua: ſed cum hic ſit ſufficiẽs materia: ergo põt dici natiua: vt ṡ. de pac. l. iuriſgẽtium. §. i. ¶ Ultimo no. tu iuuenis q lz mutuũ re ꝯtrahať: tñ requiriť ẽt conſenſus partiũ: ut hic: ⁊. ṡ. eo. l. nõ oĩs. i pn. Obmiſi ṡ vnũ ꝯtrarium inſolutũ. dicit glo. ar. ꝯtra. ṡ. fami. her. l. cum putarem. §. pe. So. ibi peruenit ad alium iuſta de cauſa. ſ. ex cauſa ſententie diffinitiue Bar.

p **Rincipalibus:** Officiales non poſſunt ꝯtrahere cũ ſubditis niſi ſint ppetui vel ad eoꝝ vtilitatem: hoc dicit cum. l. ſe. ¶ Op. ad hãc l. C. e. l. qſqs. dicit glo. q pmittiť accipere itellige a nõ ſubditis. a ſubditis vo ſec⁹: vt. l. ꝯtraria. Alij dicũt q hic pmittiť accipere ad eoꝝ neceſſitatẽ.[f] alias ſec⁹: ⁊ iſtã ſeqbatur Guil. vñ dic breuiter: vtrũ officialis poſſit ꝯtrahere. aut eſt officialis in loco ſue originis: ⁊ põt quis ꝯtrahere indiſtincte: ut hac. l. p̃ſidis in pn. ſm vnã lec. ⁊ ſic priores huius ciuitatis ẽt durante officio poſſunt idiſtincte ꝯtrahere. ſi uero alibi habet officium: ⁊ tunc aut ẽ officiũ ppetuum: ⁊ idẽ qd ṡ: ut hac. l. preſidis. ſm aliã lec. aut eſt officialis ad tẽpus: ⁊ tũc aut vult cõtrahere cũ nõ ſubditis: ⁊ põt: ut hac. l. preſidis in ſi. aut cum ſubditis: ⁊ tunc aut dando pecuniã mutuã: ⁊ nõ põt: ut hac. l. pncipalibus. ⁊. C eo. l. eos. aut recipiẽdo vel aliter ꝯtrahendo: ⁊ tunc aut ad eius neceſſitatẽ: ⁊ põt ut hic ⁊. l. p̃ſidis. in ſi. ſz intellectũ Guil. quẽ ſequũtur doc. aut cã lucri: ⁊ nõ põt vt hac. l. principalibus. ⁊ l. eos. ⁊ l. quiſquis. C. e. ⁊ ibi per Cy. ⁊ in. l. i. C. de contra. iudi. ubi ẽt per Ja. bu. Quero an tales officiales poſſint accipere pecuniaz mutuo p ciuitate uel dare: nã qd ṡ dixi loqtur qñ nomine pprio cõtrahunt. quidã dicunt indiſtincte q ſic: ut. l. ciuitas. ṡ. eo. ⁊. j. de vſu. l. gaius. qd intellige in his quibus cõmittiť adminiſtratio reipublice: ut in prioribus ancianis ⁊ ſi. Alij uero officiales quibus ſola executio iuriſditiõiſ cõmittitur hoc non poſſunt. vt poteſtas: capitaneus: ⁊ ſimiles. ar. l. phibere. §. plane. ff. qd ui aut clã. facit qd no. in. l. item magiſtratus. ṡ. de pac. ⁊ qd no. p Cy.[g] C. d traſac. l. p̃ſes. Barto.

ui Bar. adde q remedium huius l. habebit locum ẽt ſi mihi potuit a principio eẽ conſultũ cõtra alium: ſz et poſt facto deſijt eẽ ꝯſultuz. l. ſi. §. ſi. ⁊ ibi no. barto. d cõ. ide. Alex. cui inquantum tãgit de cãpſore: adde iter ꝯſilia Alex. ij. vo. xcv. cõſiliũ Andree ſicu. cũ duobus ſequẽ.

d ¶ Parata. ADDE q conſuluit Pau. d caſtro ꝯſilio. xlviij. ⁊ Bal. conſilio. cccxxvij. li. tertio.

e ¶ Natiua. concordat Bal. i. l. certi condictio ṡ. e. ⁊ Alex. hic: qui dicit hãc. l. facere an bonefidei poſſeſſor cõſumptis fructibus induſtrialib⁹ poſſit conueniri a domino ſaltem in eo q effectus ẽ locupletior: ⁊ nihil decidit ſed ſe remittit inter ceteras ad Ange. conſilio. cxxx. ⁊. c iij. incipiente ſuper quo puncto.

f ¶ Neceſſitatem ⁊ per hoc dicit ange. poſt gui. de cu. q prohibitus portare graſſiaz non incidit in penam ſi portat cauſa ſui vſus.

g ¶ Cy. ADDE ⁊ limita vt per Alex. cui etiaz adde bal. conſilio. l. incipiẽte creditor. ⁊ Pe. de ancha. conſilio cccxxxij. i. ij. col.

p **Ericulum.** Si debitoꝝ no/
mina efficiãtur
deteriora periculũ pertinet ad admini/
ſtratorẽ culpabiliter differentem exigere.h.d.
¶ Quid ſi erant plures adminiſtratores: Re/
ſpondeo in pluribus tutoribus.dic vt.l.i.C.de
tranſac.⁊ ibi dixi.⁊ in.l.i.§.nunc tractemus ſ õ tu
te.⁊ ra.diſtra.ĩ pluribus adminiſtratoribus rei
publice:dic vt.l.imperator.ff.ad municipales.
Ex.l.ſequenti.
De differentia qñ ab initio ſtipulatio eſt condi
ctionalis vel ẽ pura ſed poſtea promittitur ſub
condictione. Bar.ſe remittit ad glo.ibi. Que/
ro vtꝝ. Et que ſit pena petentis ante euentum
condictionis:ibi. Secundo. Et an diſpoſitio
huius.l.habeat locum hodie:ibi. Ultimo.

p **Ecuniam.** Stipulatio cõdi
ctionalis obliga/
tionẽ p̃cedentẽ purã ſuſpendit ⁊ eã no/
nat ĩ cõdictionis euentũ.h.d. ¶ Op.de.l.pu/
re.ĩ p̃n.õ do.exceptio.glo.dicit ꝙ ibi in legato
ↄdictionali ꝙ nõ ĩpedit exactionẽ ex ſtipulatio
ne pura.hic ĩ ſtipulatione ↄdictionali.rõ qa pp
cautionẽ q̃ p̃ſtaꝛ ĩ legatis ẽ cautũ legatario. ita
dicit glo. Guil.de cu.dicit ↄtra.nã legata ſunt
fauorabilia magiſ q̃ ſtipulationes:vt in.l.teſta
mentis.de re.iur.ſi ergo ſtipulatio ↄdictionaliſ
ſuſpendit multomagis legatũ ↄdictionale.dic
ergo ſm eũ ꝙ hic loqtur ĩ ſtipulatiõe q̃ ſi eſſet
pura tolleret p̃mã actionẽ ipſo iure.ſecus eẽt in
diſpoſitione q̃ ipſo iure nõ tolleretꝛ.⁊ iõ legatũ
nõ ĩpedit interim exigi:qa ſi eſſet puꝝ nõ extin/
gueretꝛ ipſo iure p̃ma:ſ3 ope exceptiõis:vt ĩ eo.
ti.de libe.le.iſta ſo.vꝛ ↄtra.l.ſufficit.j.de ↄdi. ĩ/
de.vñ Pe.dicit.ibi loqꝛ in duabus pſonis.hic
in tribus. Rõ qa qñ illud qõ tibi debeo pure ti
bi ipſi ꝓmitterẽ ſub ↄdictione ĩ oẽm euentu3 ẽ
tibi debẽdum:⁊ iõ ĩterim põt agi:vt.l. ↄtraria.
ſ3 ĩ tribus pſonis vt qñ illud qõ debeo tibi:pro/
mitto alteri ſub ↄdictiõe nõ ẽ ĩ oẽ3 caſum debẽ/
dũ tibi.iõ ĩterim nõ põt agi.ita loqꝛ hic.ſ3 certe
nec ĩ caſu.l.pure debendũ ẽ creditori ĩ oẽm euẽ
tũ vt ibi p3:iõ hec ſo.nõ ẽ bona.vñ Ja.bu.t3 ſo.
glo.p̃mo p rõnem aſſignatã p eã.ſ.qa ꝓuidetꝛ
p ſtipulationẽ legatoꝝ.ſecũdo qa ſtipulatio cõ
dictionalis ẽ actus fact⁹ ĩter viuos:iõ ẽ maioris
potẽtie ⁊ maioris effectus q̃ ſit legatũ ↄdictiõa
le.trãſit.n.ad hr̃de3 ſ3 legatũ nõ:ut ĩ.§.ex ↄdi/
ctionali.iſti.de ꝟ.ob.⁊.l.ſi vxorẽ.C.de ↄdi.ĩſer/
tis.⁊ qõ ibi no.tertio qa ſtipulatio ↄdictionalis
apponitꝛ aĩo nouãdi.nõ ãt põt nouare niſi repe
riat qõ nouet.Sed ſi diceres ĩterim poſſe agi ⁊
debitorẽ cogi ad ſoluẽdũ tolleretꝛ ſolutiõe:⁊ ſic
nõ poſſet nouari p ſtipulationẽ.vꝛ ergo actũ a
partib⁹ ne ĩterim exigatꝛ:q̃ rõ ceſſat in legatis.
¶ Quero vtrũ ſit aliq̃ dr̃ia vtꝝ ſtipulatio ſit ab
initio ↄdictionalis:an ꝟo ſit pura ⁊ poſtea ꝓ/
mittatur ſub ↄdictione. Glo.dicit ꝙ ſic vt ĩ ea.
¶ Secũdo q̃ro.hic dicitꝛ ĩ ſi.añ tp̃s petere vide
or.q̃ro q̃ eſt pena huius ſic petẽtis ante tẽpus.
dicũt qdã qa actionẽ amittit:vt.l.nõ ſolũ.la p̃/
ma.§.ſi.de li.le.iſtud ẽ falſu3:vt.j.de edi.edic.
.l.bouẽ.§.ſi ſub ↄdictione ⁊ de pigno.l.grege.
.§.ſi ſub condictione vnde alij : vt Hugo al.
bulg.dicũt ꝙ duplicantur inducie:vt iſti.de ex
cep.§.pe.⁊ ĩ hoc reſidet glo.hic.⁊ idẽ vꝛ nota/
ri in dicta.l.nõ ſolũ.§.ſi.de li.le. Guil.de cu.cõ
tra.ꝙ ſic: ꝓbatꝛ.nã pena de duplicãdis ĩducijs
ſuccedit ĩ locũ pene antique q̃ erat vt actio per
deretꝛ:ut dicto.§.pe.inſti.de excep.Sed de iu/
re antiquo q agebat añ ↄdictiõe3 nõ iõ pdebat
actionẽ:ut.ſ̃.ꝓbaui.ergo ⁊c̃. Preterea q ante
cõdictionẽ agit nullo mõ agit cũ ſibi nõ ↄpetit
actio.ergo ⁊c̃. Preterea ĩ ↄdictiõe p quãtum
añ tp̃s petatꝛ iſtud ĩ ↄdictiõe ẽ ĩcertũ. ergo qõ ẽ
ĩcertũ ñ p̃t duplicari:ut.l.i.C.õ ſen.q̃ ꝓ eo ꝙ iter
eſt p̃ſe.punietꝛ ergo tãq̃ temetꝛ vocãs ĩ ius:vt.l.
eũ quẽ temere.ſ̃.de iudi.⁊ in hoc reſidet Guil.
Cõtra eũ habemus tex.exp̃ſſum.eẍ de plus pe
ti.c.i.in ſi.ad id qõ ipſe dicit:ꝙ incertũ non põt
duplicari:ẽ veꝝ incertũ ſimpliciter.ſed hec ĩcer
titudo tp̃is uenit certificanda ex futuro euẽtu.
¶ Ultimo ſcias ꝙ hec.l.nõ haberet locũ hodie
ſm quoſdã niſi eẽt expreſſe actũ ꝙ ſtipulatio ſe
quens interponeretꝛ aĩo nouãdi qõ puto veru3
quo ad ea q̃ hic de nouatiõe dicunꝛ:ſ3 quo ad
alios effectus.ſ.quo ad ea q̃ dicunꝛ ꝙ penden
te ↄdictiõe nõ põt exigi:puto idẽ oli3 ⁊ hodie:
nã ĩ oĩbus caſibus in qbus olim p̃ſumebatꝛ no/
uatio ipſo iure hodie p̃ſumitur vt fiat ope exce
ptiõis:ut.l.ij.⁊ ibi no.per glo.ff.de noua.⁊ ſic
ope exceptionis conſequetur ne interim poſſit
conueniri ſicut ſi pactum nudum eſſet factum
ſub condictione:vt.l.ſufficit.j. de condi.inde.

c **Um ad preſens.** Cõ
di/
ctio de p̃ſenti vel p̃terito nõ ſuſpẽdit:ſe
cus ĩ ↄdictione de futuro.h.d. ¶ De materia
ↄdictiõis qd ſit ⁊ q̃liter ĩducatꝛ plene dixi in.l.
i.ff..de ↄdi.⁊ demon. No.vnũ tu iuuenis ꝙ ſti
pulatio ↄdictiõalis ñ reqrit cãm:ſ3 ipſa ↄdictio
ẽ eius cã.facit.l.a ticio.⁊ qõ ibi dixi.j. de ꝟ.ob.
Ex.l.ſequenti.
Uerba illa q̃ apponũtꝛ in inſtrumẽtis:boni au/
ri ⁊ iuſti põderis nihil operanꝛ:ibi. Et ex p̃di/
ctis. Et dictio tũc extremitatẽ temporis ſignifi/
cat:ibi. Secũdo. Et ꝟbu3 ꝓmiſit:ſcriptũ ĩ iſtru
mẽto ĩportat ſtipulatiõe3. ꝟbũ vero ↄuenit:ñ:
ibi. Illa ergo uerba. Et ꝟbum recte iuſticiã de
ſignat:rite ſolẽnitate3 ⁊ annectitꝛ.q.de cã q̃ fuit
cõmiſſa cõſulenda doctori an captus die feria/
ta eẽt recte capt⁹:q ↄſuluit ꝙ ſic:qa nõ erat iter
rogatus an rite:ibi.Sed q̃ro. Que ãt pacta di/
canꝛ ĩcontinẽti appoſita:ibi. Secũdo q̃ro. Et
an p pactũ vltimo loco appoſitũ tollatꝛ p̃ma ſti
pulatio ipſo iure:ibi. Quero vtru3. Et qd ẽ di
cere pena incõtinẽti appoſita videtꝛ ineſſe: ibi.
Sed tunc q̃ro. Et an pactũ de nõ petẽdo cõdi
ctionale appoſitũ incõtinẽti uel ex iteruallo iu/
xta ſtipulationẽ pura3 p̃iudicet ſtipulanti:ibi.
Procedo ulterius. Et ſi ſtipulatio ẽ cõdictiõa
lis pactũ vero puꝝ an ualeat:ibi. Quero pone.
Si ãt ſtipulatio cõtineat certũ pactum uel ĩcõti
nẽti appoſitũ incertũ an uetere3 actionẽ infor/
met uel noua3 ꝓducat:ibi. Omiſſis multis. Et
an inſtrumẽtis debeat inſeri locus:ibi. Secun/
do quia. Et dilatio data ꝙ ueniat tali die quã
to tempore debeat expectari:ibi. In ſi.l.

l **Ecta.** Etiã in cõtractibus ſtricti
iuris pacta ĩcõtinẽti appo
ſita inſunt:ut nouã pariãt:⁊ ueterẽ ĩfor
ment actionẽ.⁊ ui exceptiõis impediũt morã ⁊
ſtipulationẽ uſuraꝝ pp morã:ſecus in ſtipula/
tiõe uſuraꝝ pp ſtipulationẽ.h.d. ¶ Diuiditꝛ.
p̃mo ponitꝛ thema ⁊ qõ.ſecundo ponitur rñſio
pauli iuriſcõſulti.tertio ĩpugnatio quorũdam.
q̃rto rñſio pauli ad illas ĩpugnationes.qnto d̃/
terminatꝛ q̃dã qõ circa p̃dicta . Secũda ibi. di/
cebã. Tertia ibi.pactũ. Quarta ibi. ſed cũ ſor/
tis. Quinta ibi.ſed ſi quãtitate. ¶ Caſus ĩ ter/
minis in p̃ma ⁊ ſecũda parte ẽ clarus. In tertia
.ſ.ibi.pactũ ꝟo.ſic forma caſum cõtra dñm pau

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

lā. quidā arguit ſic. Pactū appoſitū circa vnā rē nō operatᷣ ſuū effectū circa aliā rē. l. ſi un⁹. §. ante oīa. ṡ. de pac. ſed in themate ꝓpoſito pactuꝫ nudū fuit appoſitū tm̄ circa ſortē: ergo nō porrigit effectū ſuū circa vſuras. ergo vſure debentᷣ ſm formā prime ſtipulationis ſimpliciter interpoſite. Preterea ꝯtra paulū arguitᷣ ſic. in eo ꝙ dicit pacta incōtinenti appoſita ineſſe ſtipulationi: nā ſolū ad exceptionē ꝓficiunt vt illi dicebant. In. ỽ. ſed cū ſortē. ponitur rn̄ſio pauli. in qua ſic forma caſum. Dicit paulus ad rōeꝫ ꝯtra me factā: Rn̄deo pactuꝫ appoſitum circa vnā rē nō operatur circa aliā veꝝ ē eque ꝑncipalē: ſecus ē in alia re que veniat ad primā ꝑ quādā ꝯñtiam. ſed in ꝓpoſito cū ſtipulatio vſuraꝝ veniat ad primā per quādam ꝯñtiam. ſ. ſi i ſorte fuerit mora. ergo pactū qḋ operatᷣ circa ſortē impediendo morā īpediret ēt ſtipulationem vſuraꝝ. Ad aliā rōnē tex. rn̄det ⁊ clare. ¶ No. tu iuuenis ꝙ pacta incōtinenti appoſita videtᷣ ineſſe ſtipulationi. ¶ Secūdo no. ꝙ vſure nō currūt abſqꝫ mora. ¶ Tertio no. ꝙ qñ ſolutioni certe q̄titatis adijciūtur plures termini in fine cuiuſlibet termini dꝫ fieri ſolutio ⁊ īcipit mora. ¶ Ultimo no. ꝙ nō eſt in mora q pōt exceptione legitima ſe tueri. ¶ Op. dᷣ hic quindecim ꝓba. recte dari. Cōtra: iſtud ꝓba nō fuit neceſſe exprimi: cū tacite intelligeretᷣ: vt. l. cum qđ. ṡ. eo. ergo eſt ſuperfluū: nec debuit inſeri vt in prima cōſtitutione. C. §. quibus. Glo. dicit fateor: ſed hic recitantur verba contrahentium ī quibus verboꝝ inutiliū cōculcatio pōt ꝓcedere: vt ī. ea. l. ibi data ſoluta. ⁊c̄. ¶ Uel uerius dico ꝙ pōt dici ꝙ fuit hoc neceſſe exprimi: nā hic qualis pecunia fuerit mutuata nō apparebat: iō ꝓmiſit eā reddere ꝓbā: qa alias liberaretur ſoluendo viliorē: vt. l. fideiuſſorem. ī. mā. Uerius tn̄ puto ꝙ dicit glo. ut in nūmis ſemper intelligatur facta ꝓmiſſio de ꝓbis. nā reproboꝝ ſolutio nō admittitᷣ: ut. l. eleganter. §. qui reprobos. ī. de pig. ac. ⁊ iō illud qḋ adijcitur in ſtipulationibus quottidie dū dicitᷣ tot florenos boni auri ⁊ iuſti ponderis nō eſt de neceſſitate: ut hic ī glo. ¶ Et ex predictis apparet nō obſtare. l. fideiuſſorē: quia ibi loquitur in alijs ſpecieb⁹ quarum nulla eſt reproba: lꝫ vna ſit melior altera. fateor tn̄ ꝙ ſi in ciuitate eſſent plura pondera florenoꝝ: quoꝝ vnū pondus eēt grauius altero: ītelligeretᷣ de minore pondere. ꝓbo cū de maiori nō intelligeretur niſi exprimeretᷣ: ut. l. nūmis. ī. de le. iij. vide glo. ſuper ỽbo ꝓba. ⁊ tene mēti. ¶ Secundo op. dᷣ hic ꝙ ſtipulatio cōmittitᷣ ſi die aſſignata ſolutū nō fuerit. Cōtra imo cōmittitur prius ſi ante certū eſt dari nō poſſe: vt. l. hoc iure. ff. de ỽ. ob. Sol. dicit glo. hoc operatur hec dictio tunc: que extremitatem temporis ſignificat. certe veꝝ dicit glo. ꝙ hec ē natura iſtius dictionis tūc: ſed hic eēt idē hac dictione tunc[a] nō appoſita: quia quotiens illud qḋ in certū tp̄s ꝯfertur eſt in poteſtate rei. nō cōmittitur ſtipulatio niſi finito tp̄e: vt. l. in illa. ī. de ỽ. ob. ſed hic ē hmōi: ergo ⁊c̄. non ob. l. hoc iure quia ibi nō erat in ptāte rei. ¶ Op. dicitur hic ꝙ pactū iſtud veſtitᷣ coherentia contractus vt nouā pariat ⁊ veterē informet actionē. Contra ſtipulatio acceſſoria nō veſtit pactū ſuꝑ principali: ut. C. de contrahen. ⁊ cōmit. ſti. l. nuda. C. de pac. l. ſi pacto quo penā. ſed iſtud pactū fuit appoſitū iuxta ſtipulationē vſuraꝝ: ergo ab eo nō ueſtitᷣ. Ultramontani negāt maiorē ⁊ dicūt pactum veſtiri a ſtipulatione acceſſoria ⁊ penali: vt referunt doc. in. l. petens. C. de pac. quorū opi. nos reprobamus vt vidiſtis in. l. iuriſgētiū. §. qnīmo. ṡ. de pac. vbi glo. tangit So. ergo ſꝫ glo. ⁊ dico ꝙ in hac ſtipulatione vſurarū fuit repetita ſtipulatio ſuꝑ principali: qḋ apꝑet ex eo ꝙ dixit eo ampli⁹: que eſt dictio repetitiua: vt. l. ſi tibi pure. ī. de le. iij. ⁊ hoc tāgit glo. ſuper verbo tūc: circa fi. qḋ ſatis placet. Uel aliter dico ꝙ tale pactū veſtitᷣ coherētia prime ſtipulationis principalis. lꝫ enim ſequens ſtipulatio penalis ⁊ uſuraria fuerit media inter principalē ſtipulationē ⁊ pactū: hoc nō impedit qn uideatᷣ factū incōtinenti: nō enim ē res extranea: ut ī. l. duos reos. §. fi. ī. de duo. reis. ⁊ hoc ēt apparebit ex eo qḋ. ī. dicā in qōnibus. ¶ Op. pactū nudum veſtitur coherentia ꝯtractus qñ ꝓ eodē apponitᷣ pactū ꝓ quo cōtractus: ut no. in. l. iuriſgentiū. §. qnīmo. ṡ. de pac. in glo. ſuper ỽbo iudicis: ⁊. C. loca. l. ſi tibi. ⁊ de pac. l. petens. ſed hic ſtipulatio fuit interpoſita ꝓ creditore. pactum nudū de ſoluendo ſingulis menſibus fuit ꝓ debitore: quia in eius fauorē fuit facta talis dilatio: ergo tale pactū nō ueſtitur coherentia ꝯtractus. So. dico ꝙ hoc pactū ꝯtinet duo. ſ. pecuniā dari: ⁊ quolibet menſe dari. argumentū ī. l. celſus. §. i. ṡ. de arbi. ⁊ iō quantū dari ꝯtinet eſt fauore ſtipulatoris. ⁊ iō coherentia ꝯtract⁹ veſtitur. ¶ Sed cōtra hoc op. ſtipulatio nō veſtit pactū nudū ꝯtinens idē. ſicut enī numeratio q̄ ſit cā implende ſtipulatiōis nō ꝓducit actionē: ut. l. certi ꝯdictio. §. qm̄. ⁊ ibi plene dixi. ṡ. e ⁊. l. ſi ita. §. fi. cū. l. ſe. ī. de noua. ita nec pactū qḋ ſit cā implende ſtipulationis: ut. l. aſſe toto. ī. ḋ here. inſti. ⁊ no. per glo. in. l. petens. in ꝑnci. C. de pac. Quantū ad propoſitū. Rn̄deo ꝙ ꝯtraria loquūtur in pactis q̄ idē ꝑ oīa ꝯtinent: ſed hic diuerſificantur ſaltē in tp̄e. An aūt hoc ſit verū ꝙ ſtipulatio appoſita ſuꝑ contractu impediat actionē oriri ex cōtractu eſt multū vtile ſcire: qa hodie oēs ꝯtractus emptionis venditiōis locationis ſocietatis ⁊ ſimiles fiunt ſtipulatiōe adiecta: vñ nō oriretur actio ex empto vel vēdito ꝓpter ſtipulationē ſm predicta. qḋ an ſit ueꝝ dixi in. l. ſingularia. ṡ. eo. Nō aduerte op. de. l. q̄uis. C. de uſuris. ⁊. ṡ. de religio. l. ꝙ ſi locus. So. fallit ibi ubi pacta incontinenti appoſita ñ ueſtiuntur. Procedo op. iſte cōuentiones ḋ q̄bus hic loquitᷣ fuerunt redacte ī ſcriptis: quod patet qa dicit lecta eſt ⁊c̄. ergo erat ſcriptura: ut. l. i. in prin. ī. de his que in teſta. dele. Itē qa dixit ſcripſi me ⁊c̄. ſed in ſcriptura ſiue ſit publica ſiue priuata uerbum promitto:[b] intelligitur per ſtipulationem: ut. l. ſciendum. ī. de verbo. obli. ¶ Illa ergo uerba conuenitqꝫ ⁊c̄. debent intelligi per ſtipulationem ⁊c̄. ⁊ ſic fruſtra fuit iſta diſputatio. So. dico aliud eſt in uerbo cōuenit vt hic. aliud in uerbo ꝓmiſit: ut in cōtrario. nā ỽbum cōuenit eſt generale ⁊ generaliſſimū ad oēm cōuentionē factā tacite uel expreſſe. l. conuentionum. ⁊ qḋ ibi glo. ⁊. l. labeo. ṡ. de pac. ideo ſtipulatio nō preſumitur. ỽbum uero ꝓmiſit: nō eſt ita latū. ī. de edi. edic. l. ſciēduꝫ. §. dictū. qḋ tene menti. Aliud eſt ergo dicere ſi repetitᷣ ſcriptū ꝙ partes ꝓmiſerunt inuiceꝫ: qa preſumitur ꝑ ſtipulationeꝫ. Aliud ſi dicatur ꝙ partes cōuenerunt uel pacte fuerunt ⁊ ſimilib⁹ uerbis que de ſui natura ſtipulationē nō requirunt. ¶ Op. dᷣ hic ꝙ uſure currunt ex tp̄e more. Cōtra in contractibus bonefidei hoc ē: ſed in cōtractibuſ ſtricti iuris nō currūt abſqꝫ ſtipulatione: vt. l. q̄uis. C. de uſuris. Rn̄deo quedā

[a] ¶ Tunc. ADDE qñ ī iſtrumēto ex nunc ꝓut ex tunc ⁊ ex tunc ꝓut ex nunc quid īportet Bal. hac glo. in cle. i. ī ỽbo ex nūc de cōceſ. preben. de. archi. ⁊ Io. an. in. c. dudum de preben. i. vj. ⁊ aliquid ꝑ glo. ⁊ doc. in. l. i. C. de codicil. ⁊ ibi aliquid per alex. cui adde ꝙ idē ſcripſit cōſilio. lxxxv. li. iij.

[b] ¶ Promitto. ADDE ꝙ cum Bar. trāſit Alexā. per hūc tex. cui adde Bal. idem tenentem. lxxxij. ⁊. cccxxxij. iij. vol. alex. conſilio. xiij. li. i. ⁊ cōſilio xlvj. lib. ij. Pau. ḋ ca. conſilio. lxxxj. vbi ponit quare ſecus in teſte ⁊ per pe. de anch. conſilio. cccxxxij. vbi cōſuluit ſuꝑ quodaꝫ ſtatuto verone quo cauetur ꝙ ille q promiſit vēdere compellatᷣ ad faciēdam venditionē. mō teſtes dicebāt ꝙ ticius ꝓmiſit vendere: querebatᷣ an poſſet cogi. reſpondit ꝙ non: quia verbuꝫ promiſit prolatum a teſte quantūcūqꝫ perito nō debet intelligi per ſtipulationem.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſunt uſure que currunt ex mora tm̃:ꝛ hoc ſoluꝫ in cõtractibus bonefidei:vt.ĭ.ď vſuris.l.mora.§.in bonefidei.quedã ſunt vſure que currũt ex ſtipulatione ꝑpter morã:ꝛ hoc caſu loquiť hic in prin.quedã ſunt vſure que currunt ex ſtipulatione ꝑpter ſtipulationẽ:ꝛ ſic loquiť finis huius.l.hoc tangitur in glo.ſuper ṽbo ſoluã.ꝛ in glo.ſuper uerbo potuerat.℄ Ulterius op.dicitur hic ꝙ iſta preſtatio ďꝫ fieri in fine cuiuſlibet menſis.Contra de.l.i.C.qñ di.le.ce.So.huiuſ timore quidã intrant hic totã illã materiã vtrũ preſtatio debeat fieri in principio termini uel ĭ fine.qð hic examinat Guil.ꝛ Ja.bu.Cy.in.l.i.C.qñ dies le.ce.ꝛ By.in.l.q hoc anno.ĭ.de verbo.ob.ego ibi pleniſſime vltra omnes nõ ĭſiſto hic.℄ Op.dicitur hic ꝙ per pactum vltimo loco appoſitum ipſo iure impeditur curſus vſurarum.Cõtra pactũ nõ perimit ipſo iure ſtipulationẽ vſuraꝝ:vt.l.ſi unus.§.pactus.ẽ.ď pac.C.de iure do.l.auia.So.dicunt quidam ꝙ hic ďꝫ exponi ipſo iure.ſ.q̃tum ad effectũ ope tñ exceptionis.Uel verius:pactũ iſto iure nõ ꝑimit ſtipulationẽ iã cõmiſſam:ut in cõtrarijs.ſꝫ ſtipulationẽ cõmittendã ꝑpter morã impedit committi ipſo iure quia ĭpedit morã:ita loquiť hic.iſta tãguntur in glo.ſuper verbo ipſo iure:ꝛ bene.℄ Op.ad fi.de.l.cũ quidã.ĭ.ď uſuris.So.ut in glo.quia ibi eodẽ tempore nõ debent poſſe currere maiores ꝛ minores vuſure.ſumus expediti de ꝯtrarijs.℄ Ueniamus ad.q.primo quero.hic ďř.xv.ꝓba.recte dari.quid ſit dictuꝫ ꝓba.dixi.ẽ.⁋ Sed quero qd ſit dictũ recte dari.glo.exponit recte.i.cõgruo loco ꝛ tẽpore:ut l.ſi ſoluturus.ĭ.de ſo.ſm hoc verbum recte denotat ſolẽnitatẽ ꝙ ſolenniter fiat ſolutio.Alibi tñ glo.dicit ꝙ hec dictio recte ſignificat cãm ſꝫ ꝓpriã ſignificationẽ:ut no.in.l.ij.ẽ.ď inoffi.teſta.ꝛ de peti.here.l.ſed ꝛ ſi lege.§.ſcire ꝛ.l.ſe.ꝛ ſꝫ hoc hic improprie poniť.ꝛ iſta ſunt vtilia ad .q.℄ Aliquis fuit captus die feriata:fuit cõmiſſuꝫ ſapienti ut cõſulereť utruꝫ eſſet recte capt⁹:dicebatur ꝙ ſapiens nõ habuit videre ex vigore huius puncti:niſi hoc an ex iuſta cã fuerit captus.nõ aũt habuit ꝯſulere vtrũ rite hoc ẽ ſolẽniter fuerit captus uel nõ.Nec ob.iſta glo.quia hic.hoc ṽbum recte ponitur improprie.ꝓprie autẽ ſignificat cãm:ut in glo.alle.in cõtrariuꝫ.debetis ergo aduertere ꝛ eſſe cauti in formatione puncti:ut dicatis utrum ꝛ recte ꝛ rite fuerit captus.ꝛ ſic queratur tã de cauſa q̃ ď modo.[a]

[a] ℄ De modo.ADDE ꝙ cuꝫ Bar.trãſeũt bal.ꝛ Ange.qꝫ cõſultor nõ debet egredi cõmiſ.al.legat Alexã.pro hac opi.l.dubium.i uerbo recte.C.de repu.ꝛ Ang.in.l.i.§.i.ď edil.edic.ambo tañ ꝛ Saly.dixerunt cõſultorem debuiſſe ꝯſulere an capt⁹ fuerit congruo loco ꝛ tempore de quo hic per Alexan.

⁋ Secundo quero.ďř hic pacta incõtinenti appoſita.que dicantur appoſita incõtinenti glo.dicit qñ fit ſtatim anteq̃ diuertãt ad alios actuſ extraneos:ut.ĭ.de adulte.l.qð ait.in princi.ꝛ.l.duos.in fi.de duo.reis cuꝫ ſi.melius probatur in.l.iij.C.de edil.ac.ꝛ no.per glo.C.de pac.l.in bonefidei.ꝛ.ẽ.de pac.l.iuriſgentiuꝫ.§.qnimo.Ultramontani dicunt clarius.ꝙ illa dicũtur fieri incontinenti que fiunt anteq̃ partes habeãt cõtractum ꝓ perfecto ꝛ abſoluto:ut.l.contractus.C.de fide inſtru.ꝛ ideo etiaꝫ ſi mile pacta apponerentur unũ poſt aliud anteq̃ ꝯtractus habeatur ꝓ perfecto ꝛ abſoluto oĩa incontinẽti dicerentur fieri:qð uerꝫ puto.⁋ Quero utruꝫ per pactum ultimo loco appoſituꝫ tollatur prima ſtipulatio ipſo iuř.vna glo.que ẽ hic ſuper uerbo numerus:dicit ꝙ ſic.uide eaꝫ.Alia glo.ſuper uerbo ipſo iure:uidetur tenere contrariũ ꝛ iſtud ultimum plus placet.ſi eniꝫ prima ſtipulatio tolleretur ipſo iure:quõ diceretur ueterem informare:Preterea pactum nudum ĭ dubio nõ tollit ſtipulationẽ precedentẽ:ut.ĭ.de cõſti.pe.l.itẽ illa.§.fi.dixi tibi clarius in.l.ſingularia in.iiij.col.ẽ.eo.Illud uero qð dicit glo.ſuper uerbo numerus:ꝙ a ſtipulatione per tertiũ pactũ appoſitum uidetur receſſum:ſubaudi ope exceptionis.⁋ Sed tũc quero quid eſt hoc dictum pacta incontinenti appoſita uideuť ineſſe:ꝙ nouã pariunt ꝛ ueterẽ informant actionẽ.Ultramontani in hoc uariant qð hic nõ examino.dicemus in.d.§.quinimo.tñ glo.rñdet ſolum quid importẽt illa uerba ex parte actoris.ex parte uero rei nulla uidetur differentia.nam ſiue pactum apponatur incontinenti ſiue ex interuallo nõ tollit ipſo iure:ſed ope exceptiõis:ut dixi.ẽ.proxima.q.Quid ergo eſt hoc dictuꝫ pacta incontinenti appoſita ineſſe ſtipulationi ex parte rei:ꝛ quid releuat iſtud ineſſe:põt dici ꝙ differentia eſt iſta:quia in pacto appoſito incontinenti ex parte rei non eſt neceſſe opponere exceptionẽ:ſecus in pacto appoſito ex interuallo.Exempli gratia.ponamus ꝙ pactum afferens dilationẽ ineſt ex parte rei:lꝫ ꝓducat exceptionẽ:tñ nõ eſt neceſſe ꝙ reus eaꝫ ꝓponat:quia ipſi actioni propoſite ineſt.ꝛ iõ ſi ipſa pecunia q̃ debetur ad diẽ peteretur ſtatim:ꝛ reuſ exceptionẽ nõ opponeret iudex cõdẽnaret reũ ad dandã pecuniã ad diẽ:quia iſtud dari ĭ diẽ ineſt obligationi.hoc eſt intus:ĭ obligatione ẽ.iõ nõ eſt neceſſe ꝙ extrinſecus adducatur.pro hoc adduco dictum Inno.qui hoc videtur velle.extra de exce.c.paſtoralis.ꝛ de plus peti.c.i.ſed qñ pactũ nõ ineſt ſtipulationi:quia factum ex interuallo tunc iudex cõdẽnaret incõtinenti reũ niſi opponeret:ut inſti.ď exce.§.temporales.modo habes[b] ex iſtis quid ſit dictum pacta incõtinenti appoſita ineſſe ſtipulatiõi.⁋ Procedo vlterius:ꝛ tunc intro glo.magnã.pone ꝙ ego ſum ſtipulatus.x.pure:poſtea incontinenti feci tibi pactũ de nõ petendo adueniente cõdictione:vtrum per hoc pactum mihi preiudicẽ:dicit glo.ꝙ ſic:ſi incõtinenti fiat.ſed ſi ex interuallo:rñdet idẽ ꝙ paratur exceptio cõtra me.vide glo.ſuper verbo tractũ.videť ergo velle glo.ꝙ idẽ ſit in pactũ de nõ petẽdo adueniẽte ꝯdictione apponatur ſtatiꝫ uel poſtea:qð puto verꝫ ex parte rei ut dixi q̃tuꝫ ad hoc vt primũ nõ tollatur ipſo iure:nec efficitur prima obligatio cõdictionalis ſed remanet pura reſoluenda in cõdictionis euentũ:lꝫ ſecus eẽt in ultimis uoluntatibus:ut no.in.l.ij.circa fi.magne glo.ĭ.ď in diẽ adiec.eſt tñ ea differentia quã.ẽ.dixi:qa ſi pactum fuit incontinenti appoſitũ:iudex cõdẽnaret reũ ad dandã adueniẽte ꝯdictione:lꝫ exceptionẽ nõ apponat.ſꝫ ſi pactũ eſſet appoſitum ex interuallo cõdẽnaret euꝫ ad dandũ ſimpliciter:ſi nõ apponeret exceptionẽ.dices tu ſi hoc eſt verꝫ ꝙ iſta exceptio inſit:iudex non debebit ꝯdẽnare in aliquo:imo debebit abſoluere:quia añ diẽ male agitur:ut.l.i.ẽ.qñ dies vſufru.le.ce.ꝛ de uer.ſig.l.cedere diẽ.cũ ſi.℄ Aduerte quia iſtud eſt ſubtile.Ex dilatione q̃ apponitur in contractu oritur una exceptio differens ſolutionẽ ꝛ iſta ineſt obligationi.dies enĩ ſicut ſumma pars eſt ſtipulationis.ẽ.de eden.l.i.§.idẽ.iõ iudex in ſnĩa iſtud reſeruat.Alia exceptio oritur ad impediendum proceſſuꝫ:ꝛ iſta nõ ineſt:quia iſta nõ eſt nata:nõ enim põt oriri anteq̃ proceſſus inchoetur:ꝛ iõ ſi per partẽ nõ opponatur ad proceſſum procedi iudiciuꝫ:ſed quo ad ſolutionẽ reſeruatur ẽt parte nõ opponente vt dictum eſt.⁋ Quero pone ꝙ ego ſum

[b] ℄ Habes.ADDE ꝙ cũ opi.bar.trãſit Bal.ꝛ ang.hic.ꝛ Bal.in.d.l.exceptioneꝫ Anto.ď bu.Imo.Abb.i.c.exceptionẽ.eẋ de excep.Alexan.hic.

ſtipulatus aliquid ſub condictione: deinde eſt appoſitum pactum ꝙ pure debeatur. an iſtud pactum aliquid valeat. Glo. dicit ꝙ ſic: ſi fiat incontinenti vt producat actionem: ſecus ſi ex interuallo. vide glo. ſuper uerbo tractum. iſta eſt difficilis qō. dic qñ precedit ſtipulatio uel contractus alius cōdictionalis veſtitus: ſi quidē ſequitur incōtinēti pactū nuduꝫ cōtinens illud pure: dico ꝙ debeꝛ pure nō tanq̄ primū condictionale informeꝛ ab iſto: qa cū nō ſit actio neqꝫ obligatio nō pōt informari vt dicā: nec tanq̄ pactū ſecūdū veſtiaꝛ a ꝑmo: cū ſit nullū pēdēte ꝯdictione: vt dicā. ĩ. ſed tanq̄ a diuerſitate illa illico ſit receſſum: ut. l. i. §. ſi quis ſimpliciter. ĩ. de verbo. ob. ⁊ ita loquitur hec glo. prout loquitur de pacto incōtinenti appoſito. ¶ Si vero apponatur pactū nuduꝫ puꝝ ſuper alio: tūc ueterē actionē nō pōt informare: qa nullā reperit informandā: ita no. in glo. l. pacta ꝯuenta. ĩ. de ꝯtrahē. emp. Itē coherentia primi non pōt ueſtiri: cū ipſuꝫ de ſe pendente ꝯdictione ſit inefficax. ſed ſi cōdictio extaret: tūc quia cōdictio retrotrahitur: ut. l. potior. ⁊. l. qui balneū. ĩ. qui po. in pig. ha. poſſet dici retro videri eſſe informatā primā ⁊ pactū eſſe ueſtituꝫ: ⁊ ita intelligo glo. in. l. petens. C. ꝺ pac. In eo ꝙ dicit obligationē ciuilē ineſſe ꝯdictionaliter: hoc enī importat obligationē ciuilē ineſſe ut adueniente ꝯdictiōe retrotrahaꝛ. fateor tñ ꝙ qñ ꝓcedit cōtractus ꝯdictionalis pactū puꝝ ſeu nudū incontinenti appoſitū pōt ueſtiri rei interuētu: ita loqꝛ . l. ſi in uenditione in ꝑn. ĩ. de peri. ⁊ cō. rei ven. ibi enī vēdidi tibi rē ſub ꝯdictione pacto appoſito vt ſi ꝓ me ieris romā. ex iſto pacto habita relatione ad ꝯtractū oritur quidā cōtractus innominatus: facio vt facias. hoc ē iō tibi uēdo ſub ꝯdictione ⁊ tibi hanc ſpē ꝯſtituo vt vadas pro me romā. quē ꝯtractum ego iā impleui ex parte mea uendēdo ſub ꝯdictione. merito poſſum agere cōtra te preſcriptis ꝟbis ut impleas qō ꝓmiſiſti. Sed ſi pactū nudū poſt ꝯtractū ꝯdictōnalē aponiꝛ ex iteruallo: tunc nullo mō orireꝛ actō: ut ĩ hac. l. ⁊. l. iuriſgētiū. §. qnimo. ſ. ꝺ pac. ĩ ꝟ. utputa poſt diuortiū. ¶ Quero: pone ꝙ ſtipulatio ꝯtinet certum: ⁊ ſic ex ea oriꝛ certi condictio: pactū vero incontinenti appoſitū continet incertū. Si igitur diceres per pactū ueterēꝫ actionē informari: ergo certi ꝯdictio daꝛ ad incertū: qō nō ē veꝝ: ut inſti. de ac. §. fuerat. In contrariū facit de peti. here. l. itē ueniunt. §. idē recte. al. §. cuꝫ prediximus. iſta ſunt uerba glo. in hac. q. ¶ Omiſſis multis truffis que dicūꝛ per doc. veritas eſt iſta. tex. hic dicit pacta incōtinēti appoſita ineſſe ſtipulationi. nota ꝙ dicit ſtipulationi nō dicit actioni vel obligationi: ſꝫ ipſi ſtipulationi ſeu cōtractui. per hoc ergo habes ꝙ pacta incontinenti appoſita perinde habentur acſi in ipſam ſtipulationē fuiſſent deducta. pone ergo ſi ab initio fuerim ſtipulatus certum ⁊ incertū: nō eſt dubiū ꝙ tot dicūꝛ ſtipulatiōes quot ſunt ſumme ꝓmiſſe: ut. l. ſcire debemus. ĩ. de ver. ob. Ex hoc ergo concluditur ꝙ ꝓ eo qō ꝯtinet certum datur certi cōdictio. ꝓ eo qō cōtinet incertuꝫ daꝛ actio ex ſtipulatu. Itē per hoc habes ꝙ iura que dicunt ꝙ pactuꝫ incōtinenti appoſituꝫ veterē actionē informat: ut. d. l. iuriſgentiū. §. quinimo: eſt veꝝ qñ illud qō deducitur in pacto eſt tale ꝙ ſi ab initio fuiſſet deductū in ꝯtractu ueniret in illa actione. ſed ſi in illa actione nō ueniret: tunc nouā actioneꝫ parit vt hic: quia informat ꝯtractum: ⁊ per ꝯñs ꝓducit actionē ſicut ꝯtractus ipſe ꝓduceret. ⁊ per hoc apparet ꝙ pactū incōtinenti appoſitū: qñqꝫ vetereꝫ actionē nō informat ſi nō eſt apta informari: ſed duas nouas actiones parit: vnā ex cōtractu preambulo informato: ⁊ erit actio ex ſtipulatu: ut in exemplo propoſito. aliā parit ex ipſo pacto ⁊ erit preſcriptis verbis: ut. l. i bone fidei. C. de pac. iſta ſunt ſubtilia ⁊ multū notanda. ſumus expediti ꝺ oībus glo. ¶ Ultimo: qa hic diciꝛ lecta ē ĩ adiutorio: ⁊ exponitur hoc verbū in adiutorio. i. ĩ iudicio uel ſcholis. ¶ Querit Guil. vtrū poſſit qs ſimul ⁊ ſemel docere et aſſidere. puto ꝙ nō: ut. l. quiſquis. C. de poſtu. ⁊. l. nemo: de aſſeſſo. tñ iſta materia nō eſt nr̄a. ¶ Secundo qa hic dicit lecta ē in adiutorio q̄ritur vtrū in cōtractibus debeat inſeri locus.[a] de hoc dic. C. de cōtra. ⁊ cōmit. ſtip. l. optimaꝫ. inſti. de ꝟ. ob. §. itē ꝟboꝝ. in auc̄. q. mo. na. effi. le. §. q̄tum ꝟo. C. de tabu. l. generali. ⁊ ꝑ Io. an. li. vj. in ſi. li. ſup data. Itē quia hic dꝛ ꝙ in fine mēſis debeꝛ: inducitur ad. q. qñ eſt data alicui dilatio ꝙ veniat tali die q̄to tpe debeat expectari. de quo ſcitis ꝙ habetis glo. inſti. ꝺ ꝟbo. ob. §. oēs. ⁊ dixi plene. ĩ. l. q an̄ calēdas. de ver. obli.

Ex. l. ſequenti.

Inſtrumentū nō ē falſuꝫ: lꝫ in eo ſcriptuꝫ ſit petrus filius ticij: ſi ticius ſit mortuus qa ſubauditur quondā. ſimiliter ſi qs petit bona ticij petitio ſuſtineꝛ: lꝫ ticius eſſet mortuus: ibi. Opponiꝛ. Et pecunia debita defuncto pōt dici ipſius defuncti ꝙ ē notādū ad multa: ibi. Op. hic dꝛ. Et an in herede neceſſario req̄ratur aptura tabularuꝫ: ⁊ an fictio operetur pluſq̄ veritas: ibi. Quero. Et error impedit tranſlationē dñij qñ impedit uoluntatē transferentis: ibi. Ex predictis. Et quale mandatū firmatur morte: ibi. Ex predictis. Heredeſqꝫ ſui ⁊ neceſſarij preſumūtur ignorare ꝯtenta ĩ teſtō: extnei nō: ibi. Quinto no. Et plures ſocij in diuerſis ciuitatibꝰ exercētes videnꝛ inuicē fideiubere: ibi. Ultimo no.

e **Ius qui.** Difficilis ⁊ ſubtilis ē hec. l. ⁊ breuiter. h. d. Ignorātia circa id qō extinguit mandatū excuſat debitores ſoluētes. ⁊ id qō qs nō facit vt heres nō uenit in fa. her. iudicio. Iteꝫ mutuū nō ꝯtrahiꝛ ſi dñium in accipientē nō tranſfertur nec ꝯtrahiꝛ ēt obligatio acceſſoria. Iteꝫ ſtipulatio ſi noīatim ꝯferꝛ in pſonā mortui dñi eſt nulla: ſi nō noīatim acq̄ritur hereditati iacēti vel coheredibus ignorantibus: ſecus ꝟo ſciētibus. hoc dicit tota. l. Diuidiꝛ. ꝑmo poniꝛ thema ⁊ qōes. ſcōo rñdet ad ꝑmaꝫ. q. tertio rñdet ad ſecūdā. q̄rto ad tertiā. ſecūda ibi. placebat. tertia ibi. quas uero. q̄rta ibi. ꝙ ſi ſtipulatus. ⁊ ĩtēdo vobis hanc. l. legere ꝑ particulas: ⁊ in q̄libet parte recitare glo. ſuas. Ad caſuꝫ ĩ terminis aduerte qa ꝑncipium ē leue. ¶ Op. ꝙ male dicat tex. pecuniā defuncti: qa defunctus nihil habet qa mors oīa ſoluit. ĩ auc̄. ꝺ nup. §. deīceps. Rñdeo hic poniꝛ ĩproprie defuncti: vel ſubaudi defuncti. ſ. quondā ticij. ita dicit glo. qō tenementi: ad ſuſtinendū inſtrm̄ in quo dꝛ ꝙ talis filius ticij cū ticius ſit defunctus vt ſubaudiatur quondā.[b] facit ēt ad ſuſtentationē petitionis in qua dꝛ: peto bona ticij cū ticius ſit mortuus: ut ſubaudiatur. ſ. quondā. ſimile in. l. diuortio. in ꝑn. in glo. ij. de neg. ge. ⁊ tex. eſt q facit iſtam reſponſionē. in. l. inſulam. in ſi. ĩ. de acqui. re. do. ¶ Op. hic dꝛ pecunia defuncti. Cōtra. nā etiaꝫ ſi uiueret nō eēt ſua: ſed ꝺbitoris ſoluētis. Sol. q̄tum ad pecuniā que a debitoribus exigitur:

a ¶ Locus. ADDE ut per Ang. cōſilio. cclxxv. ij. ⁊ Bal. cōſilio. ccxxi. li. ij. ⁊ an locuſ intelligatur appoſitus ꝑ coniunctionē cauſe per eundem cōſilio. cclxxv. iij. li. tertio.

b ¶ Quondā. ADDE ſpec. in. ti. de inſtru. edic. §. reſtat. ꝟſi. pe. ⁊ in. §. inſtrumentuꝫ ꝟſi. ſed quid ſi ita. Bar. ĩ. l. ſi inſulam. ĩ. de acqui. re. do. An. to. de bu. in. c. ex parte. ꝺ fo. cōpe. vide ꝑ Albri. de roſa. ĩ ſuo dictionario latius hic vide ꝑ Alexā.

expone pecuniā defuncti.i.defuncto debitā.ſi-
mile.ſ.e.l.ſi ⁊ me ⁊ ticiū.in ſi.qđ eſt notandū. ⁊
poſſet eē vtile ad multa.ſ.ad ſuſtinēdū dicta te-
ſtiū ⁊ ſimilia:qa qñqз iſta vba ponūr iproprie.
¶ Quero circa iſtā partē: dr̄ q̄ teſtm̄ rome reci
tatū eſt:q̄ro vtrū herede neceſſario inſtituto re
quirat̄ apertura tabulaꝝ ad hoc ut ipſe ſit hr̄s:
qdā dicunt q̄ ſic:qa ſpāle erat in filijs vt nō re-
quireret̄ aptura tabulaꝝ:ergo ſecus ī ſeruis.C.
de cadu.tol.l.i.§.i.⁊.j.de iuris ⁊ fac.igno.l.i.in
ſi.ꝑ hoc facit:qa nō plus pōt opari fictio q̄ ve
ritas:ut.l.ſi paterfamilias.in ſi.cū.l.ſe.⁊.l.ſi.ſ.
de adop.⁊.l.ſi filius.ſ.eo.ſз hereditas vere adi
ri nō poterat niſi aptis tabulis: ergo nec ficte.
Alij dicunt ꝯtrariū.⁊ in hoc vr̄ reſidere glo.C.
de iure deli.l.iij.⁊ inſti.de here.quali.⁊ diffe.§.
i.vbi ē tex.hoc ꝓbatur in.l.ſuus.§.apture. de
heredi.iſti.⁊ ibi no.in ſi.glo.ad idē de ꝯdi.⁊ de
mon.l.iulius noſter.⁊ ibi no.ꝓ hoc ēt.j.de le.i.
l.ſi poſt mortē.in ṗn.⁊ ibi vr̄ expreſſuз. Nō ob.
qđ dr̄ q̄ fictio nō pōt plus q̄ veritas:qa debes
ſcire:q̄ qñqз ſm ueritatē aliqd nō pōt induci ꝓ
pter dfectū materie ex qua uel ī qua aliqd agit̄.
tunc ꝓcedit ar.vt.l.ſi paterfamilias.ī ſi.de ad-
op.⁊.l.eū q ita.§.ſi.j.de vb.ob.⁊.l.quotiēs. de
noua.qñqз nō pōt induci ſm ueritatē ꝓpter de
fectū ſcientie ex parte agentis:⁊ tunc pōt indu
ci ſm fictionē.rō:qa.l.ſemper eſt certa ⁊ nunq̄
ignorat:vt.l.cū ad pñs.cū.l.ſe.ſ.eo.⁊.l.cū qui-
dā.§.qđ dr̄.circa ſi.de acq.here.q tex.optime ꝓ
bat:nā lз ex̄neus nō poſſit adire: quia ignorat
quot ſint in ventre:uel an mulier ſit ṗgnans:tm̄
ſuus heres q efficitur heres ſtatiз a lege ē heres
ſm ueritatē:⁊ pōt adire qm̄ lex certa ē:ita ī pro
poſito.iđ aptura tabulaꝝ regrebatur ſeu deſi-
derabat̄:ut qs poſſet ſcire:an ⁊ qualiter eēt he
res: qđ nō eēt neceſſe ab eo q d iure efficitur he
res.ſumus expediti de ṗma parte.¶ Veniamꝰ
ad ſecūdā partē:ibi.placebat.hic ṗmo rn̄det ꝑ
me.q.ſecūdo determinat vnā aliā.q.iuxta ṗmiſ
ſa.ſecūda ibi.eaꝝ vo.Caſus ī terminis ē clarus
aduerte ad me.¶ No.ṗmo q̄ mandatū iſtius
inſtitoris q ſm ꝯſuetudinē tuſcie appellatur fa
ctor morte extinguitur.¶ Secundo no.q̄ qui
ignorat mandatū reuocatū ſoluēdo ei liberat̄.
¶ Tertio no.q̄ illud quod qs nō facit ut hr̄s
nō uenit ī iudiciū fami.herc.¶ Quarto no.q̄
uenit in actionē neg.ge.¶ Ad iſta q̄ttuor op.
ꝑ ordinē.ṗmo q̄ mandatū inſtitoris nō reuo-
catur morte:ut.l.ſi qs mācipijs.§.ſi ipubes.j.
de iſtito.So.dicunt qdā ibi ꝯtrahentes crede-
bant heredes uelle vti illo inſtitore.iſta ē falſa.
nā ibi heredes erāt talis ꝯdictionis de qbꝰ hoc
credi nō poterat.Alij dicunt q̄ hic nō erat iſti-
tor:qđ eſt falſum:nā negociatiōi vniuerſali erat
hic ṗpoſitus:ergo erat inſtitor:ut dixi.ſ.e.l.ſi
iſtitorē. dic ergo ſm doc.q̄ mādatū inſtito.nō
finitur morte tm̄:ut ī ꝯtrario:lз ſit ſecus ī man-
dato alterius ꝓcuratoris:ut.C.mā.l.mādatū.
ſed hic interuenerunt duo.ſ.mors dn̄i ⁊ muta-
tio ꝯdictionis pſone inſtitoris:qa de ſuo factꝰ
eſt liber.ar.l.cū qs.in ṗn.de ſo.iſtaз tз Pe.Ja.
bu.⁊ oēs moderni qđ tene menti.[a] Et predicta
glo.inducit ad.q.vтꝫ ſnīa lata ꝑ iudicē delega
tū poſt mortē iudicis delegantis valeat:[b] d quo
nō dico hic.videbitis ⁊ plene in.l.⁊ qa.ſ.de iu
riſdi.om.iudi.vel forte in.l.barbarius. de offi.
ṗto.¶ Ad ſm op.q̄ debitores ſoluētes n̄ ſint
liberati:ut.l.cū qs.§.i.j.de ſol.So.glo.q̄ hec
intelligitur ſm diſtinctionē illius.l.vз aut recipi
ens recipit bona fide:⁊ ſic pecunia ē hr̄ditati q-
ſita debitores ſunt liberati ipſo iure: alias ope
exceptionis:ut in ꝯtrario.Ex his ergo an debi-
tores ſoluētes ſint liberati quedā ſunt ꝯſiderā-
da ex parte ipſoꝝ ſoluētiū:quedā ex parte ipſo
rū recipientiū.ṗmo cāu habes videre:aut ſciue
runt dn̄m mortuū aut ignorauerunt:⁊ ſi ſciue-
runt aut ſciuerunt libertatē ei relictā ⁊ ſoluēdo
nō liberant̄:aut hoc ignorauerunt ⁊ ſoluēdo ei
liberant̄:qa adhuc putabant mandatū durare
lз ſcirent dn̄m mortuū:ut pз ex ṗdictis.ſ.ꝑ di-
ctā.l.ſi qs mancipijs.§.ſi impubes.⁊ argumen
tū.j.de ſo.l.ſi qs ſuo.⁊.l.q̄ ſuus.eo.ti.ſecūdo
caſu.ſ.ex parte recipientiū ē ꝯſiderare:an bona
vel mala fide recipit:ut pз ex ṗdictis.¶ Ad ter
tiū op.⁊ videt̄ q̄ cōpetat actio fami.herci.vt.l.
meuius.§.ſeruus.ſ.fami.her.So.dicit glo.q̄
ibi loqtur de q̄ſitis ante mortē:hic vo de queſi
tis poſt mortē teſtatoris.iſta nō vr̄ ſufficiēs ſo
lutio.nā ēt poſt mortē teſtatoris recepta bona
fide acqrūtur hereditati:vt.ſ.dictū ē per glo.
⁊ ego recitaui.ſi ſunt hereditatis:ergo ueniūt ī
fami.herciſ.iudiciū.So.aduerte:qa ſubtile ē.
dicūt qdā qđ.ſ.dictū eſt.ſ.acqri hereditati nō
ē veꝝ.hoc nō placet.ſi eniз hereditati acqrit̄ ꝑ-
ſonalis obligatio:ut.j.in.vb.q̄ ſi ſtipulatus:er-
go multomagis poſſeſſio ⁊ ꝓprietas:vt.l.poſ-
ſeſſio.§.ſed ⁊ ſi poſſeſſio.de acq.poſ.⁊.l.i.C.ꝑ
quas pſo.no.acq.vñ dicunt alij q̄ fa.herc.pōt
agi tanq̄ ꝯtra obligatū actōe pſonali:⁊ hoc nō
pōt fieri:ita loqtur hic.ſз ſi qs vellet agere fam.
herc.tanq̄ illa pecunia ſit cōis bn̄ poſſet ꝑ ea q̄
dicta ſunt:ſз forte hic non poterat:qa pecunia
erat ꝯſumpta:ꝓ tanto negat hic uenire ī fami.
her.iudicio.⁊ hoc eſſet tolerabile.Alij tm̄ dicūt
q̄ nō ſufficit rē eē cōeз niſi hoc ꝓceſſerit ex cau-
ſa hereditaria:utputa ſi ex obligatione dfuncti
tradere t̄ heredi.ſ.fami.herci.l.veniunt.hic āt
cā q̄re fuit tradita huic ſuo heredi nō fuit ṗnci
palis obligatio defuncti:ſз fuit mandatū qđ in
ueritate reuocatū eſt:iđ nō pōt venire in hoc iu
dicio.dico q̄ prior ſolutio plus placet.¶ Ad
quartū op.q̄ nō habeat locū actio negocioruз
geſto.qa negociū nō ꝑtinet ad coheredes alte
ro de quattuor modis q no.in.l.ſi pupilli.§.itē
q̄ritur.ſ.d neg.ge.So.dicit glo.imo ꝑtinet ad
coheredes ratihabitione.cū eni fuerit geſtū no
mine defuncti:pōt haberi ratū ꝑ heredē:qa vr̄
eadē pſona cū defuncto:ut in auc̄.de iureiur.a
mo.pſti.§.i.vel dicit glo.hic habetur ratū ī ſub
ſidiū:ſicut dicimus alias re ꝑempta uel preſcri
pta:ut.l.mater.C.de rei uē.⁊ fuit no.ſ.e.l.ſi eū
ſeruuз. qđ multū tene mēti:q̄ ita poſſum habe
re ratā exactionē debiti ī ſubſidiū:ſicut rei uen
ditionē:lз nō ſit meo noie geſtū.¶ Tamē ꝯtra
iſtā glo.⁊ tex.op.lз mandatū finiat̄ morte:tm̄ ef
fectus mādati durat:vt ēt de eo qđ ſit poſt mor
tē habeat mādatarius actionē mādati: ut.l.in-
ter cauſas.in ṗn.j.mā.⁊.l.ſi precedēte.ī ṗn.eo.
ti.ergo ꝯtra iſtū ſuū dat̄ actio mandati.Solu.
dicebat Ja.bu.⁊ bn̄ illud eē veꝝ qñ ṗceſſiſſet
mādatū efficax ante mortē ad ꝓducendā actio
nē mandati:ſз hic mandatū erat factū ſuo con
tra quē nō poterat dari dn̄o viuēti actio māda-
ti:⁊ iđ nō icipit ꝯpetere actio mādati poſt mor
tem.⁊ ꝓ hoc dico q̄ ſi liber homo inſtitor poſt
mortē dn̄i pecūias exegiſſet:hoc ueniret ī actio
ne[c] mandati:nec eēt neceſſeria actio negocioꝝ
geſtoꝝ.¶ Qerit glo.q̄ eſt rō:q̄ nō uenit ī iudi
ciū fa.her.Rn̄deo qa nō geſſit vt heres ⁊ nego
ciū poterat expediri ꝓ parte:qđ dic vt in glo.
¶ Veniamus ad tertiaз particulā.ſ.ad vſi.q̄s

[a] ¶ Tene mē ti. ADDE q̄ cum iſta ſo.cōi trāſit Alex.

[b] ¶ Valeat. ADDE vt per ſpec.ī ti. de offi.dele. §.reſtat.vſi. quid ſi dele gatꝰ ꝑ Bar.

i.l.more.ff. de iur.om. iudi.per In no.in.c.licet de offi.dele. ⁊ i.c.gratū. per doc.ex co.ti.Ange. i.l.i.C.d iu. oi.iudi.mo derni i.c.ſi a ſubdelega to de offi.de lega.in.vj.⁊ latius hic ꝑ Alex.

[c] ¶ Actione manda. ADDE ut per Alexan.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

vero ⁊c̃. Hec tertia diuiditur in particulas q̃tuor. p̄mo r̄ndet ſecunde q̄ōni. ſecundo r̄ſiōez ꝓbat p ſimile. tertio r̄ndet cuidā obiectioni tacite in ꝯtrarium. quarto ꝯcludit circa p̄dicta. ſecūda ibi. nā ⁊ ſi tibi. tertia ibi. neqꝫ enī. q̄rta ibi. quare. ℂ No. ꝗ pro parte ſua tranſtulit dn̄iuꝫ. ℂ Secundo no. ꝗ mandatū ſpāle de mutuando: morte finitur. ℂ Tertio no. ꝗ fauorabilior ē cā liberatiōis q̄ obligationis. ℂ Ultimo no. ꝗ vbi nō transfertur dn̄ium in accipientē nō cōtrahitur mutuuꝫ nec obligatio pignoris tenet. ℂ Ad p̄mum op. ⁊ vꝛ ꝗ ꝓ parte ſua nō trāſtulerit dn̄ium: qa errabatur in dn̄io. credebat enī dn̄iuꝫ eē alterius cū ptineret ad euꝫ. ergo ⁊c̃. ut .l. iij. §. ſubtilius. j. de ꝯdi. ob cām. ⁊ .l. ſi ꝓcurator la. ij. j. de acq. re. do. So. dicunt quidaꝫ hoc ſpāle ꝓpter ſingularia p̄cepta pecunie: ut .l. ſingularia. ſ. eo. iſta eſt truffa. Alij dicunt ꝗ hic errabat. credebat enī pecuniā eē dn̄i: ⁊ ipſe repreſentabat pſonā illius dn̄i cuius putabat iſtā pecuniā eſſe. iſta pōt eſſe bona vt ſtatiꝫ dicā. Glo. tn̄ latius diſtinguit tres caſus. qn̄qꝫ qs errat in dn̄io: putans rē ſuā eſſe eius cui tradidit: ⁊ tūc nō transfertur dn̄ium qa ceſſat animus transferendi dn̄ium: qn̄ putat eam eē tuā nō de nouo fieri tuā: ut .l. iij. §. ſubtilius. de cōdi. ob cāꝫ. qn̄qꝫ putat eā eſſe tertij: lꝫ ſit ipſius accipientis: ⁊ tunc aut putabat eſſe cuiuſdaꝫ tertij a quo ipſe cām habebat: ⁊ tunc nō impedit̄ tranſlatio dominij. Caſus eſt hic. ⁊ ratio: qa tunc ipedit̄ p talē errorē transferentis uoluntas. nā cuꝫ ipſe habeat cām ab illo: ⁊ ſic habebat illud idē dn̄ium qđ volebat trāſferre in accipientē illud trāſfert. Si v̄o putabat eſſe eius a quo cāꝫ nō habebat: tunc nō tranſfert dn̄ium: ut .l. ſi ꝓcurator. j. de acq. re. do. de cōtrahen. emp. l. ſi ꝯſenſum. in fi. Rō pōt eſſe. nā talis error impedit voluntatem transferendi dn̄ium. volebat enī transferre dominiū qđ erat apud talē tertiū: nō aūt dn̄iuꝫ qđ erat apud eū qđ ipſe ignorabat. ¶ Ex p̄dictis ergo habes regulā infallibilē: ꝗ tūc impedit error tranſlationē dn̄ij: qn̄ impedit uolūtatē trāſferentis. hoc colligitur ex hac glo. quā vide ⁊ ſigna. hunc paſſum examinabo pleniſſime. ſ. de offi. ꝓcu. ceſa. l. i. ℂ Ad ſꝫ op. ⁊ videtur ꝗ tale mandatū nō ſit reuocatū morte: ut. j. de dona. .l. hoc iure. §. ſi quis dederit. So. qn̄qꝫ eſt mandatū ſimplex de mutuando pecuniā: ita ꝗ ī eaꝫ mandatarium pecunie dn̄ium nō transfert̄: tūc mandatū reuocatur morte: ut hic ⁊ .l. cū filius. .§. ſi pecuniā. in fi. cū ſe. de dona. Aut non fuit ſimplex mandatū: ſꝫ fuit tranſlatū dn̄ium pecunie in ipꝫ mandatariū: tunc poſt mortē poterit transferre dn̄ium: ut dicto. §. ſi qs dederit. Aut dubitat̄: tūc ſi quidē ipſa pecunia fuit data mādatario ſigillata in ſpē ⁊ nō vꝛ tranſlatū dn̄iuꝫ. aut fuit tradita numerata: ⁊ tunc ſecus: qa videtur tranſlatū dn̄ium: ſic intelligit glo. tua notabilis: quā uide ⁊ ſigna. ℂ Iteꝫ ad idē op. de .l. fundi. §. itē ſi amicus de acq. poſ. So. glo. notāter ⁊ dicit. quandoqꝫ in mandato deducit̄ illud qđ mandans hꝫ neceſſe facere: ⁊ tunc mādatuꝫ morte nō extinguitur: ut .l. ꝯtraria. aut nō habebat neceſſe facere: ⁊ morte extinguitur: ſic dicit glo. tua quā ſigna. ¶ Ex predictis habem⁹ hic diſtinctionē qualiter mandatū finiatur morte mādātis: ⁊ habemus dicere. aut mandatuꝫ eſt vniuerſale aut particulare: qđ plene dixi in .l. ij. §. ſi qs donaturus. j. de dona. dic ut ibi: nō inſiſto hic. ℂ Circa tertiū quero q̄ ſit rō differētie inter ſoluentes ⁊ mutuū recipientes. Reſpondeo fauor liberatiōis: ut dicit glo. ℂ Circa q̄rtū ⁊ ultimū querit̄ de vna. q. ſi pecunia peti nō pōt: ut credita nec pignora tenent̄: qualiter coheredibus ſuccurratur: Reſpondeo. aut pecunia extat: ⁊ pōt uēdicari: aut ē cōſumpta: ⁊ tūc dicit glo. ꝗ mutuū reconciliat̄ ꝯſumptiōe ⁊ pignora tenent̄: ut .l. ſi quis ꝓ eo. §. ſi nūmos. j. de fideiuſſo. Sed cui recōciliet̄ iſtud mutuuꝫ: glo. hic nō dicit. vide glo. q̄ ē ſuper v̄bo teneri: ſed dicit ſup v̄bo nō eque. idē iſtud quod hic dicit̄ de ꝯſumptione nō vꝛ verū. nā oēs. ll. loquentes de hoc loquūtur qn̄ quis ſuo noīe numerauit: ſꝫ hic numerauit noīe alieno. ſ. defuncti. breuiter dic pecunia ꝯſumpta coheredes pn̄t habere duplex remediū: uel ꝗ ratū habeant ⁊ acquiret̄ eis certi ꝯdictio. poſſunt enī ipſi habere ratū illud qđ eſt geſtū noīe defuncti: ut plene no. p Dy. in. c. ratū. circa finē. de re. iu. li. vj. ⁊ hoc ſiue pecunia extet ſiue ꝯſumpta ſit: poſſunt etiaꝫ nō habere ratū: ⁊ tunc cōſumptione acq̄ret̄ integra actio mutuanti: vt .l. ſi abſentis. C. eo. tamē tenebit̄ reſtituere coheredibus ꝯdictiōe ſine cā: quia ex re eoꝝ factus eſt locupletior: nec eis cōtra aliū ſuccurrit̄: ut .l. ſi ⁊ me ⁊ ticiuꝫ. ſ. e. ℂ Veniamus ad ultimā particulā. ſ. ad v̄ſi. ꝗ ſi ſtipulatus. ⁊ p̄mo loq̄t̄ qn̄ ſtipulatus ē defuncto noīatim. ſecundo qn̄ ſtipulatus eſt ibi ⁊ hereditas nō eſt adita. tertio qn̄ hereditas eſt adita ⁊ coheredes ſciuerunt. quarto qn̄ coheredes ignorauerunt. q̄nto ex predictis colligit̄ vnum notabile mirabile. ſecūda ibi. ꝗ ſi tibi. tertia ibi. poſt aditaꝫ. q̄rta ibi. ꝗ ſi ꝓponat̄. q̄nta ibi. quo quidē caſu. ℂ No. ꝗ ſi qs noīatim ſtipulat̄ defuncto nō valet ſtipulatio. ℂ Secundo no. ꝗ ſi ſuus ſtipulat̄ ſibi acq̄rit hereditati. ℂ Tertio no. ꝗ ſuum ignorantē cui ē data libertas videtur hereditas poſſidere ut ſibi ex re hereditaria q̄rat̄ qđ nō reperit̄ alibi: ut dicit glo. ℂ Quarto no. ꝗ ſciens nō pōt videri liberū hoīem bona fide poſſidere. ¶ Quinto no. ⁊ nunq̄ obliuiſcaris ꝗ qn̄ ſunt heredes ſui ⁊ neceſſarij[a] preſumit̄ ignorantia eoꝝ q̄ ꝯtinent̄ in teſtō niſi ꝓbet̄ ſcientia: ſecus in ex̄neis. hoc colligit̄ ex v̄ſi. ꝗ ſi ꝓponat̄. Predictoꝝ rō eſt: quia ex̄nei nō poſſunt adire hereditatē: niſi ſint certi d̄ uirib⁹ teſtamenti: vt .l. ſed ⁊ ſi de ſua. de acq. here. iō p̄ſumunt̄ ſcire q̄ cōtinent̄ ī teſtō: eo ipſo ꝗ p̄ſuponimus eos heredes: ut no. j. de libe. le. l. cum heres. facit qđ no. in .l. q̄dam ita. §. ſi quis filiū. in glo. magna. j. ad trebel. ſed in heredibus ſuis ⁊ neceſſarijs hoc nō eſt neceſſe ponere: quia ſunt heredes ſtatim ēt teſtō nō inſpecto nec cognito: iō nō preſumit̄ ſcientia: ut hic facit. j. de acq. re. do. l. queſitum. ⁊ de ſtipu. ſer. l. ſi ſeruus teſtō. ⁊ ibi tangitur p Ja. de are. ⁊ iō in filijs q ſunt ſui ⁊ neceſſarij heredes nō preſumit̄ ꝗ ſciant ea que cōtinentur in teſtō: ⁊ iſta ego allego multū in materia. §. duo fratres. l. qui rome. j. d̄ v̄bo. ob. nā de fideicōmiſſo nō poſſet tranſigi nec paciſci niſi inſpectis ⁊ cognitis v̄bis teſtamenti. l. de his. ſ. de tranſac. ⁊ .l. i. quēadmo. teſta. ape. ergo inter fratres nō pōt uideri remiſſum illud fideicōmiſſuꝫ ſi illud ignorabāt. ignorare āt preſumunt̄ ⁊c̃. qđ pleniſſime proſequet̄ ut. d. §. duo fratres predicta uera in teſtamentis. Codicillos āt nō preſumit̄ ſcire ēt heres extraneus: vt. ſ. de tranſac. l. non eſt ferendus. ¶ Ultimo no. ꝗ plures videntur inuicem ſeruire quod facit. ꝗ ſi plures ſunt ſocij vnius negociationis ⁊ unus exercet in ciuitate peruſij. alij in ciuitate floren. ut iſti uideantur inuicem

[a] ℂ Neceſſarij. ADDE poſt Alex. in d. §. duo fratres de hoc articulo viden. Pau. de ca. conſilio. x. ⁊ conſilio. xcij. Ange. conſilio. cclxxxvj. ro. cōſilio. cccciij. Jo. an. in addi. ad ſpe. in ti. d̄ teſta. §. in primis v. Itē quid ſi duobus. Bal. conſilio. ci. ⁊ cxvij. li. v.

¶ 1 Inſtitores. ADDE Bal. in rub. C. de exercito. in fi. ⁊ i. l. ſi predium. ſ. iiii. col. C. de edi. actõ. i. l. iure ſocietatis. in lec. antiqua. j. pro ſocio. Ang. ⁊ Pau. de ca. i. l. ſi vn° ſ. de pactis. Fulg. in. l. ſi plures. co. ti. ⁊ pau. de ca. in. l. ſi plures. j. de exercito. pe. de ancha. cõſilio mihi. cccxxiii.

inſtitores:[a] ⁊ inuicem prepoſiti alter ab altero.
ad quod facit. l. iiij. de exercito. ⁊ ibi per Ja. de
are. de quo plene dixi in materia de duo. reis. in
l. eandẽ in. vij. q. de duo. reis. ¶ Venio ad con
traria ⁊ op. ad primũ ⁊ ſecundũ dictuz. inſti. de
ſtipu. ſeruo. §. ſiue. ſol. ibi fuit ſtipulatus ſimpli
citer: quo caſu eſt idẽ: acſi ſtipularet̃ ſibi. ¶ Se
cundo op. dicitur hic q̃ acquirit̃ hereditati. cõ
tra nõ poteſt dici hereditas poſtq̃ eſt adita: ut
l. ſed ⁊ ſi plures. §. ſi filio de vulga. ⁊ pu. ſa. l. ſi. ĩ
ſi. C. de inoffi. teſta. ſed hic ſaltem ꝓ parte ipſi°
ſerui q erat neceſſarius erat hereditas adita. er
go ⁊c̃. Solu. pro partibus alioꝝ dr̃ hereditas
nõ ꝓ parte ipſius. Ex quo no. q̃ lʒ aditione vni
us heredis cõfirmetur totum teſtm̃: ut. l. teſtõ.
de ma. teſtõ. ⁊. l. apud iulianũ. §. idez iulianus.
ĩ. ad trebel. tamẽ aditione unius nõ deſinit vo
cari hereditas niſi pro parte adeũtis: ut hic vi
detis. ¶ Op. ⁊ iſta oppoſitio eſt in ultima glo.
⁊ videt̃ q̃ hereditas nõ poſſideat: ut. l. i. §. ſce
uola. ĩ. ſi quis teſta. li. eſſe iuſ. fu. ſo. fateor q̃ nõ
poſſidet vere: ſed fingit̃ poſſidere hic qd̃ eſt no
tandũ. ¶ Op. q̃ alij coheredes ẽt ignorantes
nõ poſſunt videri poſſidere: qa poſſeſſionẽ nõ
apprehenderunt ex ſolo aĩo: imo requiritur ap
prehenſo corporalis: ut. l. cũ heredes ð acquir.
poſ. Huius timore Ja. Bal. ⁊ Odo. receſſerũt
a lec. glo. ⁊ dicunt q̃ iſte ver. q̃ ſi ꝓponat̃. hoc
modo legit̃. ſ. dũ dicit poteſt adhuc idẽ rñderi
ſubaudiunt ut nõ uideant̃ a coheredibus poſ
ſideri: ⁊ qd̃. ĩ. ſequit̃ quo quidẽ caſu illud euen
tuꝝ: ut inuicẽ bona fide ſeruire uideantur. iter
rogatiue lege ſm̃ Odo. quaſi dicat hoc eueni
re abſurdum eſt: iõ nõ dicendũ vel referatur ad
caſum de hereditate nõ adita ſʒ Ja. Bal. doc.
moderni tenent opi. glo. verã ⁊ notabilem. Ad
ↄtrarium rñdent q̃ coheredes nõ poſſidẽt eũ
uere. ſed ſicut hereditas, fingit̃ poſſideri: vt di
ctum eſt. ſ̃. ita ẽt coheredes ignorantes qd̃ ẽ no
tandũ. ¶ Ultimo op. dr̃ hic q̃ uident̃ ſe inuicẽ
poſſidere. Cõtra qui poſſidet̃ ab alio nõ poteſt
alium poſſidere. l. liber homo. in ſi. ĩ. de acqui.
re. do. So. fateor uere: ſed ficte videntur inui
cem ſeruire ut hic. ¶ Quero: quia affrican° ni
hil de pignore dixit quid iuris? Rñdeo: ſi ĩ pre
cedẽti parte aliquid dixit. ſ. pignora nõ teneri:
iõ hic in toto intellige ut illis quibus querit̃ ꝑ
ſonalis actio q̃ratur pignoꝝ obligatio. ¶ Que
ro de perſonali obligatione ex hac ſtipulatione
cui queratur: ⁊ ĩtelligenda ẽ hec queſtio qñ ſti
pulatus eſt ſibi uel ſimpliciter: ⁊ eſt adita here
ditas ⁊ coheredes ſciebant: quo caſu dicit glo.
q̃ coheredib° queri nõ põt actio: ſed ↄſumptio
ne ſequuta queretur actio ipſi ſtipulanti. Nec
ob. ſi dices q̃ ſtipulatus eſt nomine alieno. ſ. de
functi. hoc enĩ nõ impedit actionẽ q̃ri ipſi ſtipu
lanti: ſed ad eũ cuius noĩe ſtipulatus eſt ſtipula
tio pertinere nõ põt: ut. l. ſi abſentis. C. e. iſtud
dicit glo. ſuper uerbo haberent. uel dic ſecũdo
dicit glo. ut in precedenti glo. dictũ eſt. ibi poni
tur alia opi. q̃ ↄſumptiõe ſequuta querat̃ actio
coheredibus ⁊ iõ iſte glo. ſunt de directo cõtra
rie: ⁊ una iſtaꝝ glo. eſt ſup ꝟbo haberent. ⁊ alia
eſt glo. que iſtã precedit: que ẽ ſuper ꝟbo idez.
⁊ incipit. ſ. generaliter ⁊c̃. ¶ Quid dicem° bre
uiter cõſumptione ſequuta pñt coheredes ſti
pulationẽ habere ratã in ſubſidiuz: et eis datur
actio: ut vidiſtis no. ſ̃. ea. l. in glo. ſuper ꝟbo ge
ſtoꝝ: uel melius cõſumptione facta uel nõ: poſ
ſunt coheredes habere ratũ illud qd̃ factum eſt
noĩe defuncti ⁊ eis queret̃ actio: ut no. ꝑ Dy. ĩ
.c. ratũ de reg. iur. li. vj. ⁊. l. ſi ſine. §. ſi procura
tori. ĩ. rẽ ra. ha. nec ob. ſi dicis q̃ hic defunctus
tp̃e facti mutui erat iã mortu°: vñ nõ põt vide
ri eius noĩe geſtum. hoc enĩ tollit̃ per tex. in. d.
§. ſi ꝓcuratori. vbi factũ poſt mortẽ alterius ei°
noĩe põt haberi ratũ per heredes. Itez poſſes
dicere quõ eſt ſtipulatus noĩe defuncti cum in
q̃õne ponat̃ q̃ ſtipulatus ẽ ſibi uel ſimpliciter?
Rñdeo: lʒ ſtipulatus ſit ſibi uel ſimpliciter: tñ
noĩe defuncti ⁊ ad eius utilitatem hoc faciebat
adeo q̃ ſi fuiſſet liber homo teneret̃ cedere: ut
. l. ſi ita ſtipulatus. §. griſogonus. ð uerbo. ob. ⁊
iſto caſu qñ heredes ratũ haberent loquit̃ opi.
azo. Si uero coheredes ratũ nõ habent loquit̃
alia opi. q̃ actio queratur ipſi ſtipulanti per. l.
ſi abſentis. C. e. tenebitur tñ iſte ceteris cohere
dibus ↄdictiõe ſine cã: quia locupletat̃ ex eorũ
pecunia: ut. l. ſi ⁊ me ⁊ ticiũ. ⁊. l. ſi eũ ſeruũ. ⁊. l.
cũ fundus. §. ſeruum. ſ̃. co. ¶ Sed dubitat̃ ð
uno qñ interceſſit ſtipulatio ad quid requiritur
ↄſumptio: ut dr̃ in hac glo. videtur enim q̃ nõ
requiratur: ut. l. q̃uis. C. e. R̷. ſm̃ eos qui dice
rent heredes poſſe habere ratũ in ſubſidium:
ut per glo. in uerbo negociorũ geſtorũ. hoc eſt
neceſſe ponere: quia re extante illa ratihabitio ĩ
ſubſidiũ nõ hʒ locũ: ut. ſ̃. e. l. ſi eũ ſeruũ. ſed te
nendo id quod dixi q̃ põt hẽri ratũ de iure cõi
tanq̃ factuz noĩe defuncti. iõ requiritur cõſum
ptio: qa coheredes pecuniã extantẽ pñt uendi
care: ⁊ ſic ↄtra illũ agentẽ ex ſtipulatione oppo
neretur exceptio doli: vt. ſ̃. dixi in. l. naz ⁊ ſi fur.
ſed ſi coheredes nõ uẽdicarẽt rẽ illã: tunc iſta
exceptio opponi nõ poſſet: lʒ pecunia nõ ſit ef
fecta accipientis: ita loquit̃. l. quãuis. C. e. ſed ſi
eſt ↄſumpta: tunc eſt indubitabile q̃ ipſi ſtipu
lanti q̃rit̃ actio coheredibus ratum nõ habenti
bus. ¶ Quero qd ĩ alijs duobus caſibus. ſ. qñ
hereditas nõ fuit adita uel coheredes ignora
bant? glo. dicit idẽ. ſ. q̃ actio querit̃ ſtipulãti. vi
de cã. ⁊ eſt glo. ſuper uerbo haberent. ibi: item
quid ⁊c̃. iſta glo. neſcio quare hic poſita fuerit:
qa eſt directo ↄtra tex. qa qñ hereditas nõ eſt
adita acquirit̃ ipſi hereditati non diſtincto an
heredes ſciant uel ignorent. nam ante aditam
hereditatem eorum ſcientia nõ inſpicitur: ſi ve
ro eſt adita hereditas: ſed coheredes neſciunt
tunc acquirimus coheredibus: ut dicitur ĩ tex.
in verſi. q̃ ſi proponatur. poſſet tamen iſta glo.
procedere tenendo opi. Odof. ⁊ Ja. Bal. quã
ſ̃. vidiſtis legendo iſtũ tex. quã nõ tenui. Si ue
ro habetis in gloſa utroqʒ caſu coheredes ſci
unt: non ẽ bona littera: quia prout ſe refert ad
caſum non adite hereditatis nõ curatur de ſciẽ
tia uel ignorantia coheredum vt dixi: prout ſe
refert ad caſum adite hereditatis. ponis cohe
redem ſciuiſſe. iſta queſtio eſt expedita in prece
denti parte glo. unde debet dicere littera glo.
neſciunt. Ex. l. ſequenti.

Cum certum eſt debitorem principalem nõ eſ
ſe ſoluendo: uel non poſſe conueniri non ẽ ne
ceſſaria excuſſio ſed perueniri poteſt ad fideiuſ.
ibi. In ſi. l.

s Jego. Qui promiſit in defectũ alterius: petitione facta a
primo nõ liberat̃: ſed exactione demuz.
idez ecõtra. h. d. Iſta. l. diuidit̃ ĩ duas partes.
p̃mo loquitur quãdo prius egit contra eũ qui
principaliter tenebatur. ſecundo econtra. quã
do prius egit contra euz qui tenebatur in defe
ctum. ſecunda ibi. ſed ſi cum ſeyo. Itẽ p̃ma ſub
diuiditur in tres partes. primo ponit ſeu dicit

petitione facta a primo alium non liberari. ſecū do ponit rōnem. tertio dicit exactione liberari. ſecunda ibi. alioquin. tertia. ibi. at ſi. In prima particula caſus in terminis eſt clarus. In ſecunda parte ibi alioquin. ſic pone caſum. Que ē ratio precedentium reſpondet iuriſcōſultus: qa ſi aliud diceres dicta ſtipulatio nihil operareẜ: ꝙ ſic oſtenditur. Antequā cōtra ticium agatur non poteſt agi contra ſeyum quia debet precedere diſcuſſio in bonis ticij. ſi ergo diceres ꝙ poſtꝙ̄ incepi agere cōtra ticium nō poſſez redire ad ſeyum: ſequeretur ꝙ nunꝙ̄ contra ſeyum uenirē: cum contra ticium habeam neceſſe agere pro facienda diſcuſſiōe: ⁊ ſic dicta ſtipulatio eſſet inutilis qḋ eſſet abſurduz. modo habes rationē vide tex. In tertia ꝑticula caſus eſt clar⁹. ¶ Sequitur ſed ſi cum ſeyo: ⁊ eſt ſecunda parſ principalis ⁊ eſt difficilis: ⁊ legitur in glo. duobus modis. ꝑmo ſic. Pone ꝙ ante omnia egi cum ſeyo qui promiſerat in defectuz ticij. iſtud agere habet iſtum effectum. ſ. ꝙ ipſe ſeyus non tenebitur: niſi in eo in quo ticius principalis debitor nō erat ſoluēdo tꝑe accepti iudicij. Item cōtra ipſuz ticiū nō potero redire ad id in quo ſeyuz potui cōuenire. ⁊ ſic videor feciſſe duo pacta d̄ nō petēdo vnū ſeyo ⁊ aliud ticio. ¶ Op. de. l. ſi ex toto. §. i. ꝟ. de le. ꝑmo. So. dicit glo. aliud in legatis. aliud in cōtractibus qḋ nō eſt veruz ſimpliciter. qḋ dic: vt dixi. vt. d. §. i. ⁊. l. ſi creditores. C. de pac. ⁊ ibi per glo. certe iſta lec. nō placet doct. nec mihi. Rō: qa qḋ petitor videatur hic feciſſe duo pacta eſt īpoſſibile. nō enim iure electiōis: qa hic nō cadit electio. tunc enī ē locus electioni ⁊ videtur electio ⁊ diuiſio facta quādo quis pōt cōuenire duos reos ⁊ vnū conuenit pro ꝑte: vt. l. cuz illud in prin. ꝟ. quādo dies le. ce. ⁊ in. l. i. ⁊. ij. de optio. le. ſed hic cū vnus teneaẜ primo: alius poſt in ſubſidiū non cadit hic electio. Itē nec diuiſio: cū hoc faciat creditor ex neceſſitate: ergo nō videẜ creditor facere pactū de nō petendo cū nemo in neceſſitatibuſ liberalis exiſtat: vt. l. rē legatā. ꝟ. de adi. le. legit ergo glo. ſecundo modo ſḿ Io. ⁊ illā lec. tenui vobis ponendo ſummarium. primo egi cōtra ticium qui nō erat ſoluendo:[a] niſi in tribus. ſecūdo in reſiduo egi cōtra ſeyum qui ſimiliter non erat ſoluendo: niſi in alijs tribus. in reſiduo potero redire ꝯtra ticium ſi effectus erit ſoluēdo. Rō qa conuentione ſecundi nō liberatur ꝑmuſ ſed exactione ſicut in precedenti caſu dicuntur ⁊ iſta eſt vera. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ nō poſſit agi cōtra ſecundū: niſi precedat diſcuſſio cōtra primum: vt. ꝟ. de ꝟbo. ob. l. decē. So. Io. in poſitione caſus videtur hic ponere ꝙ cōtra primū preceſſit diſcuſſio. ſed hoc nō dr̄ in tex. iō poſſumus dicere ꝙ primo fuit actum ꝯtra ſecunduz. Ad. l. ꝯtrariā. R. ꝙ illud eſt verū qn̄ eſt dubiuz: an primus ſit locuples vel nō: ſed qn̄ eſſet certū ⁊ notoriū nō eēt neceſſaria diſcuſſio vt hic. qḋ ē notabile multū: ut no. in. d. l. decē. circa materiam excuſſionis: ⁊ iō dicebam ſemel in marchia cum conuenireẜ quidā fideiuſſor qui interceſſerat ꝓ quodam tyranno: ⁊ ſic erat certum ⁊ notoriuz[b] illū tyrannū nō poſſe cōueniri de facili: ut. l. ij. ī prin. ⁊ qḋ ibi no. ſ̄. qui ſatiſda. co. ꝙ poterat cōueniri ille fideiuſſor nō facta excuſſione principalis. idē dico ſi ipe fideiuſſor ꝯfiteretur principalē nō eſſe ſoluendo: vel ſi eſſet cōdēnatus ⁊ bona publicata ita ꝙ eſſet notorium ipm agere: ſed hoc continet diuinationem ꝙ in hoc caſu eſſet certum: ideo dic ꝙ ante factam excuſſionem poteſt agi ſi non opponatur exceptio ⁊ valebit iudicium: ut. l. i. C. de appel. ⁊ qḋ ibi no.

1 Habeo. Impersonalitas circa verbum executiuū obligationem nō vitiat:[c] ⁊ tunc dando fideiuſſorem idoneuz liberatur. h. d. ¶ Op. ⁊ vr̄ ꝙ hec ſtipulatio ſit nulla: quia nō apparet perſona obligati: vt. C. de ꝯſti. pecu. auc̄. ſi qn̄. So. glo. ꝙ hic ſubaudiaẜ dari. ſ. curari. dico ꝙ hoc nō ē neceſſe. nā imperſonalitas qn̄qz eſt circa perſonaz ſtipulantis: ⁊ nō vitiat: vt. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. de verbo. ob. qn̄qz eſt circa perſonā ꝓmittentis: ⁊ hic aduerte quandoqz imperſonalitas reſpicit verbum inductiuū obligationis: ⁊ tunc nō valet: vt. C. de conſti. pecu. auc̄. ſi quando. qn̄qz reſpicit verbum executiuuz obligationis: ⁊ tunc nō uitiat nec tamen preciſe cogitur dare: ſed liberatur dando promiſſorem hic eſt caſus hic: ⁊ in. l. illa ſtipulatio. ij. Rū. ꝟ. de ꝟbo. ob. ¶ Op. de. l. ſi heres de le. i. So. ſpeciale ibi fauore vltime voluntatis: ut dicit glo. vel aliter ibi fuit iuſſus facere: vt legatarius habeat cētū: ⁊ ſic cogitur preciſe ad dandum centum: hic fuit iuſſus curare vel promiſit curare uel etiam ꝓmiſit dari iꝑſonaliter: ⁊ ſic determinaẜ dari a me vel ab alio: merito liberatur dando promiſſorem. ibi fuit iuſſus facere ipſe qḋ nō poteſt facere directo niſi dando. ¶ Op. de. l. promiſſor in ſi. de conſti. pec. So. ibi promiſit. x. ſimpliciter qḋ intelligitur. ſ. ſe dare hic promiſit dare iꝑſonaliter: ⁊ ideo aſſume tres caſus. Aut qs promittit pecuniam dare ⁊ ſic perſonaliter de ſeipſo loquitur: aut promiſit dari. ſ. iꝑſonaliter: aut ꝓmiſit ſimpliciter: ⁊ iſto tertio caſu ſubauditur dare: ⁊ ſic de ſe perſonaliter videẜ promittere: ſed in primo caſu ſubdiſtingue: aut ꝓmiſit curare: aut promiſit facere: vt ex ꝑdictis apparet. Bar.

De iureiur.[d] ſiue volūtario ſiue neceſſario. rub.

¶ Dictum eſt. ſ̄. de rebus cre. vbi iuriſconſultuſ oſtendit ſe de contractibus dictuꝝ. verum quia in contractibus emergunt litigia ⁊ iudicia que deciduntur per iuſiurandum: ideo hic ponitur de iureiurando ita dicit glo. C. e. ſuper Rubri. vel aliter: dicturus eſt de contractibus ſed quia iureiurando quis dicitur contrahere: ut. ꝟ. e. l. qui iuraſſe in ſi. ⁊. ꝟ. de pecu. l. depoſiti. §. i. ideo ponit de iureiurando. ſed quia iuſiurandum eſt triplex: ideo annectit in Rubri. ſiue voluntario ⁊c̄. ¶ Quero vtrum ſint plures alie ſpecies iuramēti: dicit glo. ꝙ ſic: ⁊ enumerat multas. ⁊ Guil. etiam ponit alias ſpecies in Spe. in ti. de iureiuran. in. iiij. li. ſuo. Bar. ll. doctor.

a ¶ Soluendo. dicit Alex. hunc tex. facere ꝙ ſi tēpore moti iudicij debitor principalis non eſt ſoluendo ſed poſtea efficiatur lite conteſtata: ꝙ fideiuſſor nō poterit opponere excep. excuſ. ſḿ Bal. hic ⁊ Pau. de ca. Pe. ⁊ Cy. in auc̄. preſente. Bal. i. l. perēptorias. C. ſententiā reſcinnō poſſe. tamen cum cōtraria opi. tranſit Alex. qꝛ exceptio dilatoria ſuperueniens poſt litē conteſtatā poteſt opponi poſtea. c. inſinuante de officio dele. latius hic per eum cui inquantū ī vltimis verbiſ querit quando d̄beat oppōi exceptio excuſ. addē vltra pe. de ancha. conſilio cclxxxiij bal. cōſilio. xiiij. lib. i.

b ¶ Notorium. inquantum Alex. ħ ſubſtinendo communem opi. ꝙ nō ſit neceſſaria excuſſio quando eſt notorium principalem nō eſſe ſoluendo dic̄ poſſe dici ꝙ requiratur pronunciatio declaratoria qualiter principalis non ē ſoluendo: nō autem ꝙ requiratur: ꝙ mittātur exploratores: vel ꝙ alio modo probetur inhabilitas principalis quia notoriuz releuat ab onere ꝓban. adde ꝙ hoc voluit Ro. cōſilio. xciij. incipiente viſis q̄ ſupius vbi ꝑ quattuo: fūdamēta illud comprobat. ⁊ idē voluit conſilio. ccxj. incipiente allegatiōes vbi hec ruminat. videbis etiam: an neceſſaria ſit excuſſio cum fideiuſſor libere ꝓmittit ſoluere nulla exceptione obſtāte ꝙ facit ad dicta in hac. l. per Alex. ⁊ cōem opi. ſimpliciter ſequiẜ bal. ꝯſilio. xxv. ⁊ clxviij. li. iij. inquantum etiam Alex. poſt Bar. tangit. Si bona ſunt publicata an ſit excutiendus fiſcus ⁊ videtur tenere ꝙ ſic. addde ꝙ idez tenet Bal. cōſilio. lv. incipiente proponitur vbi de Bar. hic facit mentionem ⁊ allegat hoſti. ⁊ Io. an. in. c. ex litteris ex̄. de pigno. dicit tamen ꝙ ſi fiſcus eſſet difficilis ad conueniendū: vel bona forte nō ſufficiunt ad debita fiſcum non eſſe conueniendū. ⁊ predictā opi. clare firmauit Ro. ꝑdicto conſilio. xciij. opi. tamen Bar. ſequutus eſt ſimpliciter abb. ꝯſilio. lxxij. ⁊ clarius cōſilio. xxviij. li. ij. vbi rn̄det ad illud ꝙ fiſcus habeẜ loco heredis ibi vide. Quid āt ſi amicuſ debitoris mei cuius bona iuſſa erāt capi vel iā erāt capta rogauit vt bona ſibi relaxarē ꝓmittēs mihi ſoluere certa die. an illa elapſa poſſit opponere vt conueniam ꝑncipalez vide Io. an. in addi. ad ſpe. in ti. de renun. §. i. v̄ſi. viſo.

c ¶ Non vitiat. ADDE Bar. ⁊ alioſ in. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. ꝟ. d̄ verbo. ob. ⁊ in. l. i. in ꝑn. ꝟ. de heredi. iſti. per Cy. in auc̄. ſi qn̄ C. de conſti. pecu. ꝑ Gui. de cu. Ang. ⁊ moder. i. l. cū ꝓ quo. ſ̄. de in iuſuocando. bal. i. l. ſi abſentis C. ſi certum pe. Et quid ſi ī libello talis imperſonalitas eſſet vel ī actu iudicis vide Bartolum in. l. competit. §. in ſumma. ꝟ. ꝙ vi aut clam. per Bal. in repeti. paduana ⁊ peruſina. l. edita. C. de edendo. Alex.

d ¶ De iureiurando. inquantum Alexan. dicit ꝙ teſti nō creditur iuranti ⁊ deponenti de credulitate etiam ſi diceret pro certo credere niſi addiciat rationem dicti ſui per ſenſum corporis. adde ꝙ idem voluit eiuſ conſilijs. lx. ⁊ lxxij. ⁊. c. ⁊. c xiij. lib. primo. Bal. cōſilio. cexv. ⁊. cccxiiij. libro quarto. Bar. conſilio incipiente vanucius. Si teſtis autem dicat ſe neſcire vel ꝙ nō recordatur ⁊ poſtea affirmet an valeat. vide pulchre Ro. conſilio. ccccev.

m **Primum.** Iuſiurandū eſt inductum ad lites finiendas.h.d. ¶ Quero.hic dicitur maximū:cuius reſpectu dicitur? R̄. reſpectu tranſactionis ⁊ rei iudicate:quia etiã illa ſunt remedia decidendarum litium:tamen non ita magna. Sed in quo conſiſtit iſta maioritas iuramenti?videbis.ĩ.l.proxima:que ad huius declarationem eſt facta. ¶ Secundo quero:quotuplex eſt iuramentum de quo tractatur in hoc titu.certe Rubri.ponit tria que ex hac Rubri. colliguntur. Primum eſt iuramentum cōuētionale quod ex conuentione litigantium preſtatur:vt hic dicit tex.⁊.l.iuſiuran.ꝙ ex conuentione.ĩ.e. Aliud eſt iudiciale quod defertur a parte parti in iudicio iudice approbāte:vt hic in fi. Eſt tertium iuramentum neceſſariū quod pertinet ad litis deciſionem:⁊ ē triplex. primo quando defertur in defectum probationis:de quo videbis in.l.admonendi.ĩ.e.ſecundo quā do defertur iuramentum purgationis:vt.l.preſenti.C.de his qui ad eccle.confu.⁊ in auc.nouo iure.C.de pena iudi.qui ma.iudi.tertio ē iuramentum quod defertur pro lite examinanda ſeu pro re extimanda.de hoc loquitur titu. de in litem iu.

Ex.l.ſequenti.

Iuramentum ⁊ tranſactio in quo conueniant ⁊ diſconueniāt item iuramentum ⁊ ſententia: ibi.Circa. Et an omne iuramentum tollat obligationem naturalem:ibi.Ad vnum. Et an habeat executionē paratam:ibi.Quero vtrum.

i **Iuſiurandum.** Dicit hic ꝙ iuramē tum eſt ſpecies tranſactionis:⁊ ſic tranſactio eſt genus. ¶ Contra:immo eſt ſpecies ſeparata a iuramento: vt vidiſtis.ſ.l. proxima. ideo habemus ſpeciales titu.de tranſac. ⁊ de iureiuran. Solu.dicit glo. fateor ꝙ tranſactio poteſt accipi pro genere quaſi litis deciſio:ſic loquitur hic. Item pro ſpecie ſeparata a iuramento:ſic loquitur contrarium:quod no.quia ex hoc probatur ꝙ tranſactio eſt contractus inominatus.nam ille contractus qui habet nomen generis:nec habet aliquod nomen ſpeciale eſt contractus īnominatus:vt no.C.de re.p mu.ſuper Rubri.dicemus.in.l.iuriſgentiũ.§.i.ſ.de pac.ſed tranſactio eſt nomen generis:vt hic.ergo caſus eſt hic ꝙ tranſactio ē contract⁹ innominatus:[a] vt notat glo.no.in.l.ſiue apud acta.C.de tranſac.⁊ ibi dixi:licet non allegauerim tibi iſtam.l.vbi eſt caſus. ¶ Quero:in quo ē iſta maior auctoritas iuriſiurandi? R̄n.quedā eſt maior auctoritas reſpectu effectus: ⁊ iſtud proſequitur glo.quedam eſt maior auctoritas reſpectu modi inducendi.dicimus enim ꝙ contractus bone fidei quando nudo conſenſu cōtrahuntur ſunt maioris auctoritatis:vt.l.iuriſgentiū.in fi.ſ.de pac.ita iuramentum facilius inducitur ꝙ̄ tranſactio:quia non eſt neceſſe ꝙ aliquid detur vel retineatur:ſecus in tranſactione.C.de tranſac.l.tranſactio. Item facilius ꝙ̄ ſententia:quia non eſt neceſſarius iuris ordo ſecundum Guil. ¶ Circa effectum queritur primo in quo conueniant ⁊ in quo diſconueniant iuramentum ⁊ tranſactio.dic vt in glo.⁊ bene. ¶ Secundo quero in quo conueniant ⁊ diſcōueniant iuramentum ⁊ ſententia:⁊ in quo vnũ aliud excedat.dicitur in glo.quam vide. ¶ Qualiter autem hoc procedat ꝙ vnum excedat aliud dicemus in ſingulis.ll.hic alle.in glo. ¶ Ad vnum eſt tamen aduertendum. dicitur hic ꝙ iuramentum tollit naturalem obligationem. vtrum hoc ſit verum in quolibet iuramento. Guil.de cu.dicit ꝙ loquitur hic de iuramento voluntario ⁊ iudiciali quod habet conſenſum partiũ:merito tollit naturalem:ſecus in neceſſario delato a iudice in defectũ probationis: quod non habet conſenſum partium quia non tollit naturalem obligationem:ſicut nec ſentētia:ut.l.iulianus.ĩ.de condictione inde. quod mihi placet. ¶ Quidam tamen dicunt ꝙ ille qui non appellat a ſententia videtur conſentire:ut.l.ab eo.C.quomodo ⁊ quando iudex: ⁊ .l.hi qui ad ciuilia.C.de appella.⁊ tantū operatur tacitus conſenſus quantũ expreſſus:vt.ſ. titu.i.l.cum quid.ergo ⁊c̄. R̄n.ꝙ ille qui non appellat non conſentit tacite:ſed lex fingit eũ conſentire.fictus autem conſenſus non tollit naturalem obligationem:vt dicta.l.iulianus.ergo ⁊c̄. ¶ Nota ꝙ cum iuramentum defertur ineſt condictio:vt incontinenti iuretur. ¶ Itē no.ꝙ quando iuramentum remittitur: habetur perinde:acſi iuratũ eſſet:ut.ĩ.eo.l.non erit .§.ſed neq̃. ¶ Quero vtrum iuramentum habeat executionem paratã: ſicut ſententia:dico ꝙ ſic:vt.ĩ.eo.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſori.§.pe.⁊ expreſſius.ĩ.de re iudi.l.poſt rem.aliquantulū tamen facit contra.ĩ.eo.l.iuſiurandũ ⁊ ad pecunias .§.fina.ſed ibi videbitis:⁊ ideo puto ꝙ ſi in fine contractus apponeretur iſta clauſula ⁊ poſt predicta:quia de predictis poſſet dubitari dictus promiſſor detulit dicto ſtipulatori iuſiurā dum:vt ſi iurauerit ſe debere recipere ꝙ teneatur qui ſtipulator ſtatim ſibi delato iuramento ſe debere recipere iurauit:tūc tale inſtrumentū de iure cōi mandaret executioni.[b] ⁊ miror ꝙ conſuetudo hūc modū nō adinuenerit.

Ex.l.ſequenti.

In criminalibus an deferatur iuramentum: ibi.Quero vtrum. Et an in cauſa matrimoniali ſimiliter deferatur iuramentum:ibi. Quero utrum in cauſa matrimoniali. Et quid in cauſa monachationis:ibi.Quero quid. Et an iuramentū calumnie excuſet ab expenſis.in fi.vide.

a **It pretor.** Iuramento preſtito aduerſario deferente ſtandũ eſt omnibus quo ad ipſos litigātes:ſecus quo ad extraneos. hoc dicit vſq̃ ad.§.iurari. ¶ Quero vtrum in criminalibus[c] poſſit deferri iuramentum. Glo.dicit ꝙ voluntarium vel iudiciale poteſt in criminalibus deferri:ſed iuramentum neceſſariũ in defectum probationis non:ita no.etiam in.l.ĩ bone fidei.C.eo.ſed.ĩ.ď queſtio.l. maritus. Glo. videtur dicere ꝙ in criminalibus non eſt locus dilationi iuramenti indiſtincte. Iſtud qď glo. hic dicit de iuramento neceſſario in defectum probationis eſt verũ:in eo ꝙ dicit de iuramento voluntario vel iudiciali:ſi quidem defertur reo ad abſolutionē hoc non poteſt:quia in cauſis criminalibus quis videtur agere cauſã fiſci ⁊ ad fiſci vtilitatem:vnde non poteſt deferri iuramentum ſicut nec per procuratorem:vt.l.iuſiurandum quod ex conuentione.§.fi.ĩ.e. Si vero defertur actori ad condemnationem rei. Guil.dicit ꝙ non poteſt deferri:quia in criminalibus requiruntur probationes luce meridia

[a] ¶ Innominatus. ADDE tex.in.l.i.§.i.cum glo.i verbo trāſigendi.ſ.de pactis. Bal. in rubri. C. de re.pmu.

[b] ¶ Executioni. ADDE Fulg. idem tenentē hic: ⁊ in.l. ſed ſi poſſeſſori.§.pe.ĩ.eo.pau.ď ca.i.l.nā ⁊ poſtea.ĩ.e.⁊ Alex.h.bal. in.l.i.C.eo.

[c] ¶ Criminalibus. ADDE vltra ea que hic ſcripſit Alex. cū dec̃ conſilio lxvj.⁊.lxxiiij lib.primo.⁊ cōſilio.cxxi.ij.volu.⁊ cōſilio.cclxxv.iij.lib.pmo.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

na clariores. Ja. de bu. dicit contra: quia ſi reuſ defert actori ipſe videtur confiteri in caſu quo actor iurauerit: vt. j. eo. l. qui iuraſſe. in fi. ſed cõfeſſio eſt probatio luce clarior: ergo ⁊c̃. hoc perfectius dixi in. l. maritus. de queſtio. ⁋ Quero vtrum in cauſa matrimoniali poſſit deferri iuramentuz. glo. videtur dicere ꝙ ſic: quia tale iuramentum ſicut ſententia diffinitiua poteſt retractari poſtea ſi reperiatur veritas ꝙ ſit maritus: vt extra de re iudi. c. lator. ⁊ ibi vide per canoniſtas. Dicebat tamen Ja. bu. ⁊ bene[a] iudicio meo. aut iuramentum defertur actori: ut volo eſſe tua vxor ſi iuraueris: ⁊ tunc valet quaſi de nouo tunc contrahatur matrimoniũ. nunc enĩ conſentimus inuicem: licz ſub conditione que conditio non impedit matrimoniuz contrahi: vt in toto ti. extra de cõ. ap. aut defertur reo ad diſſoluendum matrimoniuz: ⁊ tũc nõ poſſit: qa non eſt in partium poteſtate. ⁋ Quero quid in cauſa monachationis. glo. dicit ꝙ nõ poteſt deferri iuramentum: qđ eſt verum ſi defertur ei q dicit ſe non monachum. ſed ſi defertur ei qui alium ad ſe trahit in monachum poſſet valere vt videatur de nouo profiteri: vt modo dixi ĩ cauſa matrimoniali. ad predicta facit quod no. C. de tranſac. l. fi. ¶ Uenio ad verſi. ſed an iuſiurandum. glo. op. de. l. ſi ſeruus cum ſe. j. e. So. vt ĩ glo. ¶ Op. de. l. i. §. fi. j. de carbo. edic. So. dic vt in glo. ¶ Tex. illum in verſi. proderit ⁊c̃. inducit Guil. ad queſtionem. vtrum iuramentum calumnie[b] excuſet ab expenſis. đ quo per doc. in auc̃. generaliter. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ in. l. properandum. §. ſinautem reus. C. de iudi. dixi pleniſſime in. l. i. §. i. j. ad turpil. Bar.

Ex. §. ſequenti.

¶ Jurare non licet iudeis per euangelia nec per chriſtũ. nec iuranti per machometũ: vel capillos chriſti: vel viſcera: vel alio modo prohibito eſt danda fides.

Jurari. Jurari debet eo mõ[c] quo defertur: dum tamen ſit modus licitus: ⁊ poſtquaz eſt iuratum habetur pro vero. h. d. cuz. l. ſe. vſqz ad. §. fi. ¶ Op. de ver. diuus ad ver. ſed ⁊ ſi quis. So. prout in verſi. diuus ẽ littera non tunc concordat prout deeſt tunc eſt contrarium. So. ꝙ in verſi. diuus loquitur de ſuperſtitione propria publice non improbata: vt de iudeis[d] qui iurant per deum eorũ: nec eſſet eis deferendũ iuramentũ ad ſancta dei euãgelia cuz ĩ euangelio ipſi non credant: nec per ieſum chriſtum: cũ in eo ipſi non credant. Subdit glo. đ ſaraceno. certe illa ẽ religio apud nos publice improbata. vnde ſi quis iurauerit per machometum illi iuramento non eſt ſtandum. Jdem puto ſi quis iurauerit alio modo prohibito: vt per capillos dei vel per viſcera dei: ⁊ ſimilia: quia iſta ſunt publice ĩprobata: ut ĩ auc̃. vt non luxu. contra naturam. §. i.

n **On erit.**

Ex. §. ſequenti.

¶ Reus poteſt petere dilationem ad deliberãdum quid iurare velit non ad iurandum. ideo cautela eſt ꝙ reus ſtatim iuramentum acceptet ne petendo dilationẽ ad iurandũ actor peniteat. Et antequã iuramentum ſit receptum poteſt deferens penitere ⁊ ex cauſa ſuperueniẽti: ibi. Ad ſm. Jtem iuramentũ delatum ſimpliciter intelligitur delatum ſm morem iudicioruz. vide in fi.

Si neqz. Juramenti delatio intelligitur vt ĩcõtinenti iuretur vel remittatur: ſed ſi obmittatur pro non delato habetur: ⁊ remittere ẽ volenti iurare iuramẽti gratiam facere. h. d. cum. l. ſe. ¶ No. ꝙ cum iuramentum defertur ineſt conditio vt incontinenti iuretur. ¶ No. ꝙ quando iuramentuz remittitur habetur perinde ac ſi iuratum eſſet. ¶ Ad primum op. j. e. l. iuſiurandum ⁊ ad pecunias. §. i. Rñ. ꝙ dixi debere iurari incontinẽti: ſubaudi vel iuramentũ recipere. ſufficit eniz ꝙ ſtatim ipſe dicat ſe velle iurare: ⁊ ex cauſa poteſt petere dilationem ad deliberandũ quid iuret: vt. l. contraria. Sit ergo cautus ꝙ nõ dicat reus: ego volo deliberare: vtrum velim iurare vel nõ: tũc enĩ actor põt penitere: imo nõ valeret iuramentũ ex interuallo: niſi de nouo deferatur. ſed ſi reus ſtatim recipit iuramentũ ⁊ dicit ſe paratuz iurare: ſed vult deliberare quid iuret: iſtud poteſt fieri: vt. l. contraria. tene menti. ⁋ Ad ſecundũ op. ꝙ delationem põt actor reuocare: nec habetur pro remiſſa: vt. l. ſi quis iuſiurandũ. C. e. So. dicunt quidã inſpicienda ẽẽ verba utrũ ſint uerba remittentis: an uerba penitentis. Uel uerius antequaz iuramentũ ſit receptũ: põt deferens indiſtincte penitere: ut probatur hac. l. ⁊ in. l. ſi qs iuſiurãdũ. C. e. poſtquã ꝟo iuramentũ ẽ receptũ nõ ẽ locus penitentie: ſz haberetur ꝑ remiſſo: ut hic: ita no. j. e. l. manifeſte: ⁊ uidetᷣ tex. in. l. ſi nõ fuerit. j. eo. poſſemuſ tñ dicerᷣ ꝙ ex cã anteꝙ̃ iuretᷣ põt penitere: puta ſi tẽpore quo deferebatur nõ habebat ꝓbationes que ſuperuenerũt anteꝙ̃ iuretᷣ: certe locus erit penitentie: ut. d. l. ſi quis iuſiurandum. ſicuti eniz ex cã nõ cogitᷣ quis iurare uel referre: ut uidebitis in. d. l. manifeſte: ita ex cã põt quis penitere. ¶ Quero quando defertur iuramentuz ſimpliciter: nec dicitᷣ ꝙ iures per deũ uel per caput tuũ uel qualiter: quomodo debet intelligi delatio? Rñ. ſʒ morẽ[e] iudicioꝝ: ut. l. iij. in fi. j. đ teſti. ⁊ l. ij. §. pe. de iura. calũ. facit de edil. edic. l. ꝙ ſi nolit. §. ſi aſſidua. cũ fi.

a **Jt pretor.** Ex iuramẽto oritur exceptio reo ⁊ eius ſucceſſori: etiã in rẽ. que exceptio ĩpedit ꝯteſtationẽ: niſi requirat altiorẽ indaginẽ. h. d. cũ ꝑncipio. l. nã ⁊ poſtea. ¶ No. ꝙ appellatione rei ꝯtinetᷣ pars. ¶ No. ꝙ ius excipiẽdi trãſit ad ſingularẽ ſucceſſorẽ: qđ qdã hic tractauit de quo per Dy. in. l. fluminũ. §. adijcitᷣ. j de dã. infec. pleniſſime dixi. in. l. ſi tertius. §. ſi prius de aqua plu. ar. ⁊ plenius per Dy. in. c. ſi qs in ius. de re. iur. li. vj.

Ex. l. ſequenti.

¶ Jſta ꝟba actionẽ nõ dabo uel actio nõ detᷣ nõ ĩducũt ut actio ipſo iure tollatᷣ ſed ope exceptiõis: ⁊ hoc in ciuilibꝰ: in criminalibus ꝟo ipſo iure: ibi. So. dico. Et exceptio iuriſiurandi rei iudicate ⁊ trãſactiõiſ ĩpedit litis ꝯteſtatõez: ibi. So. ſpãle. Et in criminalibus oĩs exceptio per quã factũ ipʒ redditᷣ ĩpunibile põt opponi añ litem conteſtatam: ibi. Dicit tñ. Et oĩs exceptio per quam concluditur ipſo iure actionem non competere impedit litis cõteſta. niſi requireret altiorez indaginem.

n **Am ⁊ poſtea.** No. ꝙ exceptio iuriſiurandi ĩpedit ꝯteſtationẽ litis ſiue proceſſum: quod apparet: qa dicit denegatᷣ actio. agere enĩ eſt litem conteſtari: ut. l. amplius nõ

a ¶ Et bene. ADDE bal. in lect. antiqua. Ang. ⁊ Saly. h. anto. de bu. in c. ſi. extra. e. ⁊ Joan. de Jmo. in. c. mulieri eo. ti. đ iuramẽto vero neceſſario deferẽdo ĩ ſupplementum probationis dicit Alex. illud non deferri in cauſa matrimonij: vt voluit glo. in. d. c. mulieri: vt hic ꝑ euz cui addđ bal. conſilio. cclxxxviij. ⁊ melius ſequenti incipiente cauſa matrimõialis. vbi poſt hoſti. ⁊ Jo. an. in addi. ad hoſti. tenet ꝙ eſt ĩ arbitrio iudicis.

b ¶ Calumnie. ADDE glo. in auc̃. de iudi. §. oportet col. vj. glo. in. c. finem litibꝰ đ dolo. ⁊ cõtu. glo. in. c. in primis. ij. q. i. vbi habetur ꝙ excuſat ſuccũbentez ab expenſis. per ſpe. in ti. de expẽ. §. nũc de expenſis. ⁊ per Alex. hic: cui addđ Bal. cõſilio lxxxiiij. incipiẽte verba libelli: ⁊ ibi an iuramentum excuſet ab expen. factis in cauſa appellationis.

c ¶ Eo modo. ⁊ iđ dicunt Gui. đ cu. Albri. đ roſa. ⁊ Bal. ĩ lec. antiqua ꝙ ſi detuli vt iurares ꝑ caput tuum ⁊ iuraſti per deum: nõ valet iuramentum: quia reſponſio non fuit conſona ĩterrogatiõi iuxta. l. i. §. ſi quis ſimpliciter. j. đ verob. ſi tamen detuli vt iurares per patrem: tu iuraſti per filium: valet iuramentuz iuxta no. ĩ epiſtola iter claras de ſum. ma tri. ⁊ fide Alex. cui inquantum dicit ꝙ iuramẽta que pſtãtur ex forma iuris vel ſtatutorum debent preſtari ſuper ſacroſanctis euangelijs nõ ſuper alia ſcriptura: vt ꝑ glo. in cle. i. in verbo tacta de hereticiſ. adde videndũ Bal. cõſilio. viij. iij. volu. alias. ij.

d ¶ Judeis. ĩquantũ Alexan. allegat. Pau. đ ca. conſilio. lxxviij. ĩcipiẽte viſa quadam ſcriptura. vbi ipſe pau. videtur tenere ꝙ iudei nõ ligẽtᷣ cõſtitutiõibꝰ diſponẽtibꝰ de iuramentis. vide tu Ange. conſilio. xciij. vbi videtur tenere contrarium.

e ¶ Morez. ADDE bal. ĩ lec. ãtiqua Ful. Pau. de ca. ⁊ Alexan. đ. l. proxima.

a ¶ Non dabo. ADDE vltra Alex. hic Pau. d ca. conſilio. cxliij.

b ¶ Dico ēt. ADDE ꝙ hoc dictum Bar. ſeqtur expſſe pau. d ca. conſilio. cxci. incipiēte anteqꝫ in ſi. ꝯſilij. ⁊ hic i additiōe ⁊ ſeqꝶ Jo. an. i additione hic allegata per Alex.

c ¶ Altiorē. ſed qd ſi nō hꝫ altiorē indaginē an iudex poſſit reſeruare poſt litē ꝯteſtatā Bal. dicit ꝙ nō i. l. i. xviij. col. C. q accu. nō po. q2 ñ pōt mutare ordinē datū a iure: vt in c. exhibita eꝶ de iudi. lꝫ Jacobu. videaꝶ ꝯ ſentire in. l. ij. ſ. q ſatiſda. cog. ſm eū. Jtē adde ꝙ ſicut qñqꝫ ipedit pceſſum ſuper actione. ita replicatō ſup exceptione: vt no. in. l. fi. §. ſed ſi ſtipulator. ſ. de eo p quē factum erit. pau. de ca. h in additio.

d ¶ Probari. ADDE. Bald. idē tenentez i. l. iij. ſ. eo. ⁊ cū bal. trāſit Ro. in. l. nō erit. ſ. e. in. §. ſi neqꝫ p hoc Alex. allegat glo. in. l. ſi vnus §. pactus. ſ. de pactis: q dicit ꝙ ille q ſe fundat ex ſtipulatione dꝫ probare ꝙ pceſſerit iterrogatio ⁊ ſecuta fuerit rñſio limitādo niſi i ſcriptura cōtineretꝶ d iterrogatione ⁊ rñſione quia tūc eſt

peti. ꝭ. reꝫ ra. ha. cum ergo denegatur actio denegatur litis conteſtatio. ¶ Secundo no. ꝙ ſi exceptio q̄ ſolet ipedire litis ꝯteſtationē habet altiorē indaginē nō ipedit pceſſum: ſiue ꝯteſtationē. ſꝫ pcediꝶ ad ꝯteſtationē reſeruata exceptione in pceſſu cauſe: vt hic ſm pmū itellectū glo. ⁊ bonū. facit. ꝭ. ad trebel. l. ille a quo. §. ſi d teſtamēto. ⁊ ad exhi. l. iij. §. ibidez. ¶ Tertio no. ꝙ ex iureiurādo oritur exceptio: vt hic ⁊ ꝭ. proxi. §. ¶ Op. ad iſtud vltimū: ⁊ vꝶ ꝙ iuſiurandum actionē tollat ipſo iure: qa verba edicti dicunt actionē nō dabo: [a] vt. ſ. l. px. ¶ So. dico ꝙ hec verba actionē nō dabo: vel actio nō deꝶ: ⁊ ſimilia nō inducunt: vt actio ipſo iure tollatur: ſed ope exceptionis: vt hic. ⁊ ꝭ. ad trebel. l. i. §. i. ⁊ ꝭ. ad vell. l. iij. §. i. qd eſt notandū multū pp̄ter ſtatuta: ⁊ hoc verū in ciuilibus. in criminalibus vero iſta vba important vt ipo iure actio nō cōpetat: vt. l. itē apud. §. qd ait ptor. ꝭ. de iniurijs ar. i. l. ſi tibi. §. q̄dā. ⁊ l. ſi vnus. §. pactus. vſi. ſꝫ ſi pactum. ſ. de pac. ⁊ hoc tenuit Ja. de are. in quadā ſua diſputatione qd ē no. ¶ Op. ad primū: ⁊ vꝶ ꝙ hec exceptio nō impediat ꝯteſtationē: ſicut cetere peremptorie: vt. l. peremptoriaſ. C. ſen. reſcin. nō poſſe. ¶ So. ſpāle ē in iſtis tribus exceptionibus rei iudicate tranſactionis ⁊ iuriſiurandi: vt. l. eleganter. §. ſi qs poſt. ꝭ. d cōdi. inde. ⁊ extra de lit. cō. c. i. li. vj. Rō: quia iſte exceptiones ſunt inducte cā finiendarū litium: vt. ſ. e. ti. l. i. ⁊. C. de tranſac. l. fratris ⁊ ꝭ. de re iudi. l. i. ⁊ iſtud eſt ſatis bene dictū. Poſſumꝰ ēt i hac exceptione iuriſiurandi aſſignare aliā rationē: qa verba edicti dicūt actionē nō dabo: ⁊ ſic directo tendunt ad impediendū pncipium iudicij: ſecus ſi vba. l. reſpicerent finem ſeu effectū cauſe: vt uidemus in edicto de pac. dixit. n. pretor pacta ſeruabo: ⁊ nō dixit actionē nō dabo: ⁊ ſic effectū cauſe reſpexit nō modū vel cāz ſeu principiū agendi. vñ nō impedit litis conteſtationē: ⁊ ſic poſſumus dicere vbicunqꝫ. l. loqtur ſic ꝙ nō deꝶ actio vel nō detur petitio: hoc caſu ꝯteſtatiōeꝫ ipediat. ita intelligaꝶ. ꝭ. ad vell. l. ij. in pn. ad mace. l. i. facit optime. l. ſi ſuus. C. de his q ad eccle. confu. ⁊ hoc vꝶ eſſe de mente Guil. de cu. ⁊ Ja. bu. ¶ Dicit tñ Ja. de are. i diſputatione illa de qua. ſ. feci mentionē: ꝙ in criminalibus oīs exceptio p quā factū ipſum reddiꝶ impunibile pōt opponi añ lit. ꝯte. vt. d. l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccle. cōfu. ⁊ l. itē apud §. qd ait d iniurijs: ⁊ l. ſi maritus. §. preſcriptiones. de adulte. qd puto verū: tenendo illud qd ſ. dixi ꝙ tollitur actio vel accuſatio p maleficio ipſo iure. Dico etiā [b] vltra ꝙ oīs exceptio p quā ꝯcludiꝶ actionē nō competere ipſo iure: vt exceptio ſolutionis acceptilationis ⁊ ſimiliū impedit lit. cō. cū enim dicat lex ſine actione nemo experiꝶ. l. ſi pupilli. §. videamus. ſ. de neg. ge. apparet ꝙ iſta exceptio tu nō habes actionē hꝫ ipedire ne experiaris: ⁊ ne agas ut hac. l. ⁊ ex pcedentibus apparet. Jtē qa iſta eſt exceptio rei finite: ut. l. cuꝫ querebaꝶ vſi. proinde el. ij. ꝭ. iudi. ſol. hoc ēt mō poſſet intelligi. l. ſiquidē. C. d excep. ⁊ hoc veruꝫ niſi altiorez [c] indaginē requireret: tunc enim reſeruaꝶ poſt litis ꝯte. vt hic. ij. Rñ. ⁊ vꝶ pbari in. d. l. ſiquidē. huic dicto vꝶ ēt aſſentire Ja. de are. in dicta diſputatiōe. Ad ſecundū op. exceptio iuriſiurandi impedit conteſtationē: ut. l. eleganter. §. ſi quis poſt. ꝭ. de cōdi. inde. ſed hic dꝶ ꝯtrarium quare male. Sol. hoc iō: quia requirit altiorē indaginē. iſta ē vaſo. quā glo. ponit. ⁊ Ja. de are. tenet. ut. ſ. vidiſtis. Alij exponunt aliter qd hic dicit exceptioni. i. replicationi qd nil eſt dictū nam qñ de iureiurando dubitaꝶ: ille cōtra quē exceptio iuriſiurādi opponitur nihil replicat: ſed ſoluz exceptionē negat: tene ergo primā notabilē ⁊ verā. bar.

Ex. §. ſequenti.

¶ Nō ſufficit probare iuratum eſſe: uel remiſſum niſi probetur iuramentum delatum ⁊ icontinenti poſtea iuratum.

Iureiurando. Ex iureiurando oritur actio ⁊ exceptō: ⁊ habeꝶ p ueritate. hoc dicit. ¶ Prio q̄ro: vñ oriaꝶ actio hec ex iureiurādo: cū i edicto nil dicaꝶ de actione: ſed de exceptione. Rñdeo credendū eſt ꝙ plura erant verba in edicto ex quibus apparebat pretorē dare actionē ex iureiurando: iō noſtri auctores poſuerūt hāc actionē iuriſiurandi iter pretorias. ita fecit Jo. in arbore. ⁊ Rofre. in libellis. ¶ Quero que eſt iſta actio. dic ut in glo. ¶ Quero qñ agiꝶ ex iureiurando: an ſufficiat hoc ſolū pbari. ſ. iuratū eſſe uel remiſſum. Tex. uideꝶ hic uelle ꝙ ſic: ſupple ꝙ dꝫ pbariꝰ iuramentū delatū: ut. ſ. e. l. iij. i pn. ⁊ incōtinēti poſtea iuratū: ut. l. nō erit i fi. ſ. eo. ¶ Quando ualeat ſnia contra ſniam hic uide.

Sed ſi damnetur. Snia ualet poſt iuramentum: ēt ſi ſit cōtraria. h. d. ¶ Op. ꝙ ñ ualet ſnia cōtra ſniam. C. qñ puo. nō ē ne. l. i. ergo nec cōtra iuramētum cū ſit maioris auctoritatis: ut. ſ. e. l. ij. So. i ſnia ſuperat iuramētū: ut no. in. l. ij. ſ. eo. ¶ Pro intellectu huius. §. debemus uidere qualiter ſnia nō ualet contra ſententiam. quidam dñt ꝙ ſi prima fuit abſolutoria. ſecunda cōdēnatoria: tunc nō ualet ſecunda: ut. d. l. i. C. qñ puoca. nō eſt ne. Sed ecōtra bene ualeret ſecunda abſolutoria fauore liberationis. ar. l. eius qui. §. quas uero. ſ. t. i. ⁊ l. arianus. de ac. ⁊ obli. ⁊ quia imputet ſibi actor qui habebat ſniam cōdēnatoriam: ſi poſtea de nouo egit ⁊ ſuccubuit: que rō ceſſat i reo in cuius poteſtate non erat agere. Ego dixi ⁊ dico ꝙ ſi iā eſt lata ſnia: ⁊ iterū feraꝶ alia ex nouo [e] pceſſu indiſtincte ualeat ſecunda: ſiue ſecunda noceat reo ſiue actori: imputet enim ſibi reus: ſi ex prima ſententia nō oppoſuit exceptionē rei iudicate: uel etiaꝫ actor ſibi iputet ſi de nouo egit. iſtud pbaꝶ expreſſe in. l. duobus: ⁊ qd ibi no. ꝭ. de excep. rei iudi. ⁊ qd no. i. l. i. C. ſi plu. una ſentētia. expreſſus extra de re iudi. c. inter monaſterium ſi bñ aduertaꝶ ⁊ illa littera nō calumnieꝶ. ſed ſi poſt primā ſniam dareꝶ alia ſnia ex eiſdē actis: tunc eſſet nulla indiſtincte ſiue cōcordet cū prima ſiue diſcordet ſiue p reo ſiue p actore faciat. ratio: quia lata ſententia eſt perempta inſtantia: ⁊ peremptum eſt illud litigium adeo ꝙ iudicis officiū nō habet facere aliquid plus in illo litigio: ut. l. terminato. C. de fruc. ⁊ li. expen. ⁊ l. i. ⁊ l. iudex. ꝭ. de re iudi. vñ cum poſtea datur ſententia ſecunda: datur ſine inſtantia ⁊ ſine ꝯteſtatione: ⁊ ſic merito ē nulla. ita loquiꝶ. l. i. C. qñ puo. nō eſt ne. ⁊ hoc in ſententia. Sed in iureiurādo eſt ſecus: quia poſtq̄ eſt iuratum tunc ex eadē inſtantia poſt iuramentū poteſt puenire ad diffinitiuā ſniam ſiue diffinitiua ſnia ꝯcordet cū iuramento: ut. l. iuſiuran. ⁊ ad pecunias. ꝭ. e. ſiue diſcordet ut hic. Rō: quia iuramētū nō tēdit ad hoc ut finiaꝶ inſtantia: ſꝫ ad hoc ut finiaꝶ pbatio ⁊ ſꝫ iuramētū deꝶ ſnia: ut. d. l. iuſiurā. ⁊ ad pecunias. ꝭ. e.

Ex. §. ſequēti.

¶ Juramentum an perpetuet actionem.

preſumēduz ꝙ incontinēti fuerit reſponſuz p §. ſi ſcriptum. inſti. de inuti. ſtip. ⁊ eodem modo debere dici in iuramento. ⁊ per hoc allegat etiā Jo. an. in additione ad ſpe. in ti. de teſte. §. ſequitur ſuper v. ⁊ no. vbi voluit ꝙ ſi in actis apparet ſcriptuz ꝙ pſente iudice ⁊ partibꝰ teſtis fuit iuratus ꝙ pſumanꝶ omnia ſolenniter acta vt latius hic p euꝫ: cui etiā ad d quo ad illd ꝙ dic allegāti ſtipulatiōeꝫ ⁊c. bal. conſilio. liij. li. i. ⁊ ad no. per Joā. an. adde etiā ꝙ ſi notariꝰ diceret iuratū eſſe ſm morez per hoc nō pſumiꝶ iudicis preſentia: lꝫ alia pſumātur vt voluit oldra. conſilio cccxiii. incipiente circa primum.

e ¶ Nouo. Alex. dic ꝙ magis cōis opi. eſt ꝯtra Bar. i. d. c. inter monaſteriuz: quia etiam ſi ſit lata ſententia ſecunda i noua inſtantia nō valebit: vt hic p eū: cui adde ꝙ Bal. cōſilio cxcviiij. incipiente ppo nitur: dic ꝙ ex nouo dubio orto valebit ſecūda ſententia cōtra primam.

Si is qui. Iuramentum habet vim conteſtationis ⁊ actionez
perpetuat.h.d.ℭ Querit glo.quid ſi fuerit iu
ratum ſuper actione de dolo. R̄ñdeo nõ ꝑpe/
tuaſ iuramento quia nec conteſtatione:ut.l.ſi.
.C.de dolo. Et breuiter hec ē regula ꝙ omnes
actiones que perpetuantur lit.con. perpetuāſ
iuramento.alie non.fateor tamen ꝙ iuramen
tum hꝫ vim ſententie:ut.ĵ.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſori ī
ſi.ĵ.e.ideo ex eo iuramento oritur actio que eſt
perpetua:ſicut ex ſnīa:non tamen perpetuat ꝓ
maꝫ que nõ perpetuareſ lit.cõ.ℭ Quero vtꝝ
hoc habeat locum in omni iuramēto. Guil.di
cit ꝙ ſolum habet locum in iuramento iudicia
li.allegat in auc̄.de teſti.§.pe.⁊ ſi.qui nihil faci/
unt.Ja.bu.dicit indiſtincte habere locū in quo
libet iuramento:nõ enim dicitur hic ꝙ iuramē
tum ſit lit.con.ſed ꝙ habet vim cõteſtationis.
ergo ⁊c̄. Preterea hic loquitur generaliter.er/
go ⁊c̄.quod eſt multum vtile ſcire:vt ſi quis in
ſi.inſtrumenti faceret ſibi deferri iuramentum:
vt dixi.ſ̄.e.l.ij.perpetuaret[a] ſibi hanc actionem
per hanc.l.

a ℭ Perpetuaret. Alex.tranſu cū opi.Bar.cū quo dicit ꝙ trāſeūt ang.⁊ Saly.hic.Jmo.i.l.naturaliter.ĵ.ð vſucap.tu dic ꝙ Bal.conſilio.cccxx.incipiē te q̄daꝫ ſcriptura li.iij.dicit ꝙ nullo iure caue/tur ꝙ iuramentuꝫ ꝑpetuet obligationeꝫ vltra ſuā naturam datam a.l.alias fruſtra interruptiones preſcriptionum eſſent introducte.

Ex.§.ſequenti.

ℭ An excipi poſſit reſtitu.in inte.non habita
per priuilegiatum:ibi. Ego dico. Et minor nõ
reſtituitur aduerſus iuramentum eo ipſo ꝙ de
tulit:niſi doceat ſe habere teſtes uel probatio/
nes.ſimiliter nõ reſtituitur ſi nõ appellauit:vel
allegationes ommiſit:niſi doceat ſe hr̄e aliq̄d
propter qð ī cauſa appellationis obtinuiſſet:⁊
allegationeꝫ habere:ibi.Quero.

Si minor. Iſte.§.eſt no. multum ⁊ magiſtralis.hoc dicit.
Quando alicui per iudicis officiuꝫ ſubuenitur
ad aliquid reſtituendum poteſt illo uti excipi/
endo ⁊ replicando eodem tamen modo: ⁊ in/
fra eadem tempora infra que poterat agendo
hoc dicit . ⁊ eſt difficilis . Diuiditur:primo po
nit vnum dictum.ſecundo illud limitat ⁊ decla/
rat circa modum ex quo apparet practica . ter/
tio illud limitat circa tempora.ſecunda ibi.ego
autē.tertia ibi.preterea.ℭ Op.ꝙ minori pro/
pter leſionē nõ datur exceptio:niſi prius reſti/
tuaſ:vt.l.nec nõ .§.exemplo.ſ̄.ex qui.cau.ma.
⁊.ĵ.de excep.l.exceptiones.la.ij.ī ſi.hic dicitur
ſimpliciter replicari.ergo male.glo.fatetur con
trarium dicens replicari non poſſe : niſi reſti/
tutione prehabita: ⁊ hoc uidetur ſentire iuriſ/
conſultus in verſi.ego autem in fine ibi.in inte/
grum reſtituere.℣ Ego dico glo.bene dicere:
tamē iſta materia poteſt practicari duobus mo
dis.primo modo ꝙ in integrum reſtitutio pe/
tatur per modum cuiuſdam reconuentionis :
vel vt verius loquar per modum cuiuſdam pe
titionis principaliter intentate.non eſt eniꝫ pro
prie reconuentio:quia iſtud iudicium eſt preiu
diciale ad primum ideo non poſſunt ſimul tra/
ctari ſecunduꝫ ꝙ exigit natura reconuentionis
vt.l.i.ĵ.que ſen.ſine appel.reſcin.⁊ no.in.l. qui
prior.ſ̄.de iudi.⁊ in auc̄.⁊ conſequenter.C. de
ſen.licet glo.hanc appellet reconuentionem in
ſimili in.l.papinianus.§.ſi filius.in ſi.glo.ſ̄.de
inoffi.teſta.⁊ iſto caſu ſuperſedetur in primo iu
dicio oppoſita replicatione:quia pendet cauſa
preiudicialis ad exceptionem:⁊ in iſto iudicio
ordinarie procedetur ⁊ coram competenti iu/
dice .ſecundo modo poteſt practicari vt in eo/
dem iudicio per modum contradictionis peta
tur iſta reſtitutio:⁊ conditionaliter petatur : vt
habita reſtitutione imponatur ſilentium ſuper
exceptione.iſti duo modi colliguntur ī dicta.l.
papinianus.§.ſi filiuſ.⁊ hoc vult dicere tex.hic
in ſi.ibi preterea exceptio iſta ſiue cognitio. Ex
ceptio quando per modum cõtradictionis op/
ponitur in eodem iudicio . Cognitio quando
iudicio officium principaliter imploratur. hoc
etiam modo poteſt intelligi.l.ſi preteritus.ĵ.de
bo.poſ.cõtra ta.⁊ in hoc ſecundo modo quan/
do per modum contradictionis proponitur:
ut puto non erit lis conteſtanda ſuper hac con
tradictione:ſed ſufficit conteſtatio facta ſuper
principali cauſa:cum in totum ſit vnum iudici/
um:nec requiretur iuramentum calumnie ⁊ ſi/
milia:ſed modus probandi debet eſſe idem:⁊
infra eadem tempora:vt hic vides in tex. puto
etiam ꝙ idem debeat eſſe iudex ſuper iſta con/
tradictione qui eſſet ſi dicta reſtitutio principa
liter peteretur:vnde ſi cauſa principalis agere/
tur coram iudice quodam pedaneo qui nõ poſ
ſit contra delationem iuramenti etiaꝫ principa
liter reſtituere minorem.forte:quia iuramentū
erat delatum coram maiori iudice:⁊ coram ma
iori iudice deberet illa contradictio cognoſci ⁊
terminari:⁊ hoc eſt quod dicit tex.ipſum preto
rem debere cognoſcere ⁊c̄.quaſi dicat corā ſuo
iudice:cum non poſſet hoc quilibet iudex.mo/
do habes vnum bonum notabile.ℭ Op.ſecū
do.ego video ꝙ exceptio doli competit etiā nõ
intentata actione de dolo. Iteꝫ exceptio metus
ut infra de doli exceptione.l.i.⁊.ij.ſ̄.qð metus
cauſa.l.metum.§.ſed quod pretor. tamen ille
actiones dantur ad reſtituendum ſicut hic re/
ſtitutio:quare ergo aliud requiritur hic q̄ ibi:
R̄ñ.quandoqꝫ pretor dat actionem ex aliquo
facto:tunc ex eodem facto dat exceptionem eti
am nulla actione intentata:vt in cõtrariis:⁊.ĵ.
proximo.§.quandoqꝫ non dat actionem : ſed
ſubuenit per officium iudicis:tunc exceptio nõ
competit:niſi officio iudicis intētato principa/
liter vel per modum contradictionis : ut hic ⁊
in dicta.l.papinianus.§.ſi filius . de inoffi. te/
ſta.Querela enim non eſt actio nec eſt accuſa/
tio. ſed magis dicitur quoddam officium iudi
cis:vt no.in.l. poſthumus.§. ſi quis ex his eo.
titu. Idem in bonorum poſſeſſione contra ta/
bulas que ſimiliter per officium iudicis petitur
vt dicta.l.ſi preteritus.ĵ.de bono. poſſeſ. cõtra
tabu.ℭ Contra hoc op.quando ſententia eſt
lata pretextu falſorum inſtrumentorum datur
officium iudicis per quod petitur reſtitutio:vt
.l.diuus.ĵ.de re iudi.⁊.l.ij.C.ſi ex fal.inſtru.ta
men reperio ꝙ ſi agatur ex tali ſententia poteſt
excipi perpetuo : etiam non petita reſtitutio
ne: vt extra de excep.c.cum venerabili. Reſpon
deo ⁊ hic aduerte . dico ꝙ quandoqꝫ ex ſen/
tentia lata ex falſis inſtrumentis datur in inte/
grum reſtitutio:ut quis in ſtatum priſtinuꝫ re/
ponatur vt ſententietur: prout ſententiari de/
beret ſi ſententia lata non eſſet:vt dicta.l.diuus
⁊ ad hunc finem non poſſet opponi exceptio :
niſi reſtitutione prehabita:ſed eo ipſo ꝙ ſentē
tia lata eſt ex falſis inſtrumentis competit mihi
actio de dolo vel in factum contra te ad intereſ/
ſe.ſ̄.de dolo.l.⁊ eleganter.§.pe.⁊ eodeꝫ mõ mi
hi competit exceptio contra te que eſt perpe/
tua:vt dicto.c.cū venerabili.ℭ Op.⁊ vř ꝙ ea
que ſunt annalia ad agendū ſunt ꝑpetua ad ex
cipiendum:vt.l.pure in ſi.ĵ.de doli.exce.⁊.C.ð
excep.l.lꝫ.So.dicit glo.hec eſt replicatio que ē

temporalis: ſicut actio. ut. ꝭ. de pecu. l. queſitus. §. in dolo. iſta nõ eſt bona: quia idẽ eẽt in exceptiõe: ut. l. exceptiões. la. ij. in fi. ꝭ. de excep. Solue ergo ꝙ id qđ dicitur ꝙ exceptio ẽ ꝑpetua verum ẽ: ſed hic nõ tollitur exceptio tpe poſtꝙ̃ eſt nata: ſꝫ eius natiuitas ĩpedit̃ ſi negligit petere reſtitutionem. ¶ Op. dicitur hic ꝙ debet ſe ꝓbare minorẽ: ⁊ leſũ. Cõtra. C. ſi aduer. cre. l. i. ⁊ de p̃dijs mi. l. ſi. p̃diũ. So. ut ĩ gloſa. ⁋ Quero quomodo ꝓbabit ſe leſũ ĩ delatione iuramẽti? Rñ. ſi probet ſe habere teſtes vel alias ꝓbationes: ut. l. tutor. ꝭ. eo. ⁊ ex hoc mirabili tex. ſic ĩtellecto ꝑ glo. hẽs expſſũ ꝙ minor q non appellauit nõ ẽ leſus eo ip̃o ꝙ nõ appellauit: niſi doceat ſe habere aliq̃d ꝓpter qđ in cã appellationis deberet vicere.[a] Cõtra hoc tñ facit. ꝰ. de mior. l. ſi mior. xxv. ãnis filioſa. §. i. ⁊ qđ ibi no. So. añ latam ſñiam: ſi minor renũciaret appellatiõi eo ip̃o ꝙ renũciat decipit̃: qa poſſibile ẽ ſñiam iniuſtam ſeq: ⁊ ſic cõſtat eũ ſtatiꝫ decipi: ſꝫ poſtꝙ̃ ẽ lata ſñia non conſtat ip̃m ſtatim decipi: niſi appareat ip̃ꝫ fouere iuſtã cãꝫ. tex. ẽ hic. Iteꝫ ꝑ hoc hẽs ꝙ ſi minor infra terminũ nõ ꝓbauit nõ ſtatiꝫ tãꝙ̃ leſus dꝫ reſtitui ad terminuꝫ: niſi oñdat ſe hr̃e probationẽ: vt hic. ¶ Et eodeꝫ mõ ſi minor petit ſe reſtitui ad allegationẽ obmiſſã non reſtituetur: niſi doceat ſe illã allegationeꝫ habere: ita intelligitur. l. minor. xxv. annorũ obmiſſã ꝰ. de mino. ⁊ qđ no. ꝑ Inno. i. c. auditis. ⁊. c. coram felicis. ex̃ de in inte. reſti. fiet tñ in iſto iudicio quo q̃rit̃ an minor ſit leſus facilior ꝓbatio: an habeat ꝓbationẽ uel nõ: ſufficit enĩ ꝙ oſtendat̃ iudici p̃ſũptiue ꝙ minor potuiſſet ꝓbare. ar. l. in lege aquilia ſi deletũ. ꝰ. ad. l. aquil. ⁊ iſte probatiões q̃ fiunt hic non facerẽt plenã fidẽ in cã p̃ncipali: ut ĩ. c. veniẽs. el. ij. ex̃ de teſti. ¶ Ultimo iſte. §. vr̃ contra glo. in. l. ij. ĩ fi. ꝰ. eo. vbi dicitur ꝙ minor nõ reſtituit̃ aduerſus iuramẽtũ. So. cõtra iuramentũ p̃ſtitũ a ſe: nemo reſtituit̃: vt in auc̃. ſacramenta puberũ. C. ſi aduer. vẽdi. ita loquit̃ glo. in. l. ij. in. fi. ꝰ. eo. ſed contra iuramẽtuꝫ delatuꝫ alteri bene reſtituit̃ mior: vt hic: ⁊ ita tenet Inno. ex̃. eo. c. i. al. ij. Bartolus.

a ¶ Uincere Alex. hic videtur tranſire cum opi. Fulg. hic ⁊ i d. l. ſi. ꝙ̃ ẽt ibi ſequitur Pau. ꝺ ca. ⁊ ibi poſuiꝙ aut mior erat actor: ⁊ ſuccubuit ꝑ ſñiam abſolutoriã ⁊ ꝓcedat opini. Bar. ſi. aut erat reus: ⁊ fuit condẽnatus ⁊ procedat opi. Bar. in. d. l. ſi. ubi videtur tenere ꝯ̃riũ eius ꝙ hic tenet de quo vide vltra allegata per Alex. ſpec. in. ti. ꝺ teſte. §. i. ꝟ. quid ergo. i quãtuꝫ etiã Alex. tangit an minor di cat̃ leſus cõ promittendo i arbitratorem: adde abb. cõſilio xxi. li. ij. et an minor di cat̃ leſus ꝑ aditi. hereditatiſ dato͛ ꝙ de ſuo damnũ non patiatur. Jo. an. tenet ꝙ ſic i additiõe allegata hic per Alex.

Sed ⁊ ſi quis.

Cui cõtra iuramẽtum ſubuenit̃ per actionem: ſubuenit̃ etiã ꝑ exceptionẽ ⁊ replicationẽ. h. d. ¶ Op. ꝙ imo p̃us debet agere actione in factuꝫ ex illo edicto de his q̃ in fraudem creditorũ: ⁊ ſic reſtitui: ut. ꝰ. proximo. §. So. vt ibi dixi.

Juſiurandum

Iuramẽtuꝫ procuratoris vel defenſoris ꝓdeſt dño ad exceptionẽ: ⁊ etiã ad actioneꝫ h. d. ¶ No. ꝙ dixi in ſũmario ⁊c̃. ¶ Op. de. l. nõ ſolũ. §. qui alieno. ꝰ. de procura. So. dicunt q̃dã ꝙ hic acquirit̃ dño. i. ad eiꝰ vtilitatem. non ꝙ dñs poſſit agere. uel uerius dicit glo. in iudicio dño queritur utilis etiã ſine ceſſione: ita loq̃tur hic. directa ꝟo nõ querit̃ dño: ⁊ ita loquit̃. l. contraria. ⁊ hꝫ hoc iſta. l. nõ haberet locum: niſi in iuramento iudiciali. Sed poſſemus etiam dicere ꝙ loquat̃ in oĩ iuramẽto: qa omne iuramẽtũ hꝫ viꝫ litis ꝯteſtatiõis: ut. ꝰ. ea. l. §. ſi is q. Ad l. contrariã. Rñ. ꝙ iđ dñs nõ poterat agere: qa ibi erat dubiũ de mãdato: ſecus ſi erat certum de ip̃o mandato: ita loquitur hic. precedens tamen ſolutio ẽ tutior.

Ex. §. ſequenti.

¶ An ex iuramẽto iudiciali oriat̃ actio: ⁊ q̃d ex voluntario: vel neceſſario: ibi. Ex hoc. §. Et an actio oriens ex iuramẽto litiſ deciſiuo ſit natiua vel datiua: ibi. Quero. Et an ex ſñia oriat̃ actio ĩ factum: ibi. Ultimo.

Si petitor

In reali actione iuramẽtuꝫ actori parat actionẽ: reo exceptionem: ⁊ ſi iurauerit rem ſuam eſſe ẽt actionem. Idẽ in perſonali uel mixta. h. d. vſq; ad. l. ſi duo patroni. legã tñ ꝑ partes. ¶ Prio pro declaratiõe lr̃e. Quero q̃ actio det̃ actori? Glo. dicit ĩ factũ: ⁊ probat̃. ꝭ. l. ꝑxi. ꝟ. proinde. ¶ Contra hoc op. ⁊ videt̃ ꝙ competat publiciana: ut. ꝰ. ꝺ publ. l. eũ qui. §. petenti. So. aut ego nitor ex iuramẽto tñ: ⁊ loquitur hic: aut ex iuramẽto ⁊ traditione: ⁊ ita loquitur. l. cõtraria ita dicit glo. ¶ Sꝫ ꝯtra glo. op. qa ille q ſic tradit rẽ tardit eã vt accipiẽtis: ⁊ ſic: ſi tradẽs ẽ dñs non transfert̃ dominiũ: ut. l. iij. §. ſubtilius. ꝭ. de condi. ob cãm. ergo ſi nõ ẽ dñs nõ trãſfert vſucapiendi cõditionẽ: nec publicianã: ut. ꝭ. de cõtrahen. emp. l. clauibꝰ. ⁊. l. euꝫ qui ĩ p̃n. ꝰ. de publi. So. ſm op. quaꝫ tenemus ẽ ſp̃ale ibi fauore rei iudicate: vt no. inſti. de offi. iudi. ĩ fi. ⁊ de publi. l. ſunt ⁊ alie. ⁊. l. i. ⁊. l. pomponius. §. ſi iuſſu de acq. poſ. ⁊ ibi plene dixi: lꝫ quidam ultramõtani contra. ⁋ Ex hoc. §. glo. fundat duas opi. prima ẽ ꝙ ex quolibet iuramẽto orit̃ actio: ⁊ poſtea ex ſñia orit̃ alia actio: ⁊ ſic erũt due actiões. Pla. tñ dicebat ꝙ ex nec̃rio: uel iudiciali ñ orit̃ actõ: ſed ſolũ ex uolũtario. ita dicit glo. hic. ⁊. C. e. l. i. ⁊ ibi Pe. vt Cy. refert tenebat opi. Pla. Ja. bu. videbat̃ idem dicere. mihi vr̃ ꝙ ex iuramento voluntario: uel ẽt iudiciali q̃rat̃ actio: ex neceſſario ꝟo nõ: ⁊ ſic pro parte teneo glo. pro parte. Pla. probo quãdo quis defert iuramentum videt̃ cõtrahere: ⁊ cõfiteri ſe debitoreꝫ illo iurante: vt. ꝭ. eo. l. qui iuraſſe ĩ fi. ⁊. l. depoſiti. §. i. ꝭ. de pecu. ſed ex cõfeſſiõe orit̃ actio: ut. l. certũ in fi. ꝭ. de cõfeſ. ergo ⁊c̃. Preterea hoc ꝓbo per §. i. ꝰ. e. l. vbi dr̃ ꝙ ſoluꝫ orit̃ actio qñ iuramentum eſt delatũ uel remiſſũ a tpe referendo illũ: §. ad verba edicti q̃ ĩtelligunt̃ etiã de iudiciali: ⁊ ꝓbat̃ hic. loquit̃ enim poſſeſſore deferẽte nõ dicit de iudice: ⁊ ſic nõ hꝫ locum in neceſſario. Itẽ nõ diſtinguit vtrum poſſeſſor deferat in iudicio uel ex̃. imo magis uidet̃ innuere ĩ iudicio delatum ex eo ꝙ dicit petitor: ⁊ ſic ĩnuit litẽ cõteſtatam eẽ: ut. ꝭ. rẽ ra. ha. l. amplius nõ peti. vñ ex iudiciali orit̃ actio. ex neceſſario nõ: qa hoc lege nõ reperit̃. Preterea actus nõ debẽt opari ultra intentionem agentis: vt. ꝰ. ti. i. l. nõ oĩs. ſꝫ iudex defert iuramentũ neceſſarium in defectũ ꝓbationis. ergo illud iuramentũ valet ad p̃ficiendã ꝓbationẽ: non ad obligandũ partem: ut l. admonendi. ꝭ. eo. Iuramñtũ ꝟo uoluntarium uel ex̃iudiciale defert̃ ad obligandũ parteꝫ: vt ꝰ. dixi. ⁋ Quero vtrum iſta actio ſit datiua uel natiua: ⁊ vr̃ ꝙ datiua: qa tex. dicit hic dabit̃ actio. ⁊. ꝭ. e. l. ꝓxima. dicit actionẽ dandã. In contrarium vr̃ ꝙ ſit natiua ex quaſi cõtractu precedenti. vt. ꝭ. e. l. qui iuraſſe. §. fi. So. põt ꝓbabiliter dici ꝙ qñ iuramentũ defert̃ in reali ꝙ tunc ſit datiua: qa nõ preſupponit̃ obligatio: ita loq̃tur hic: ſed qñ defert̃ ĩ p̃ſonali: tunc ſit natiua[b] ut. ꝭ. e. q iuraſſe. ⁋ Ultimo glo. ꝓbat ex hac. l. ꝙ ex ſententia orit̃ actio in factum in actione in rem cum iudicat̃ rem eſſe meam: ſicut dicit ĩ fi. ¶ Iſta glo. duo ſupponit. p̃mo ꝙ ex ſñia dat̃ actio ĩ factũ. ¶ Ultramõtani cõtra: qa imo uocat̃ actio iudicati de quo per Cy. C. e. l. actori. Item p̃ſupponit aliud. ſ. ꝙ in actiõe in rem hꝫ locum actio in factum. cõtrariũ no. C. de iudi. l. i. in fi. magne glo. ubi dicit ꝙ cõpetit utilis ĩ reꝫ

b ¶ Natiua ADDE ꝙ idem tenet Baldus in lec. antiqua ⁊ Ange. hic ⁊ Ange. ĩ. l. miles. §. fi. de re iudi. lꝫ ibi Imo. ꝯ̃ de quo hic ꝑ Alexan.

⁊ ibi ꝑ Cy. de quolibet iſtorũ dixi plene in. l. miles. §. iudicati de re iudi. ubi hoc tangit glo. ⁊ Dy. ¶ Op. ad hãc. l. quia qñqꝫ alteri nocet ꝙ inter alios actũ eſt. vt. l. papinianꝰ. §. ſi. de ioffi. teſta. So. ut in glo.

Ex. l. ſequenti.

¶ Condẽnatus ad rẽ: ſi illaꝫ reſtituit: ⁊ ille cui res eſt reſtituta a poſſeſſione ceciderit: denuo ꝙ̃ reuerſa ſit ad illum qui fuerat condẽnatus. poterit ille q̄ cecidit a poſſeſſione agere ex ꝑma ſententia: ibi. Ultimo.

s Ed ſi poſſeſſori

Iſtã. l. ſũmaui cum ꝑcedenti. Op. de. l. eum q. §. ſi petenti. s̃. de publi. So. qñ iuramẽtuꝫ defertur actori: ſi iurať: ⁊ ex iuramẽto ſolo nitať bꝫ actionem in factũ. Si ex iuramẽto ⁊ traditiõe bꝫ publicianaꝫ. Sed qñ deferť poſſeſſori: tunc publiciana cõpetere nõ põt: q̄a ſibi traditio nõ eſt facta: ita loquiť hic: ⁊ ita dicit glo. Uel aliter poſſumus dicere ꝙ hic loq̄tur de actiõe i factũ que eſt idem ꝙ publiciana qḋ nõ placet glo. ꝓpter duo. ꝑmo: q̄a non fuit facta traditio: ut dictũ ẽ. Item publiciana ẽ ſpẽalis: iõ nõ recurrimus ad actioneꝫ i factuꝫ generalẽ: ut iſti. de acti. §. alie. Quidã tñ videnť dicere velle ꝙ illud dimittere rem apud poſſeſſorem: bꝫ vim traditionis: ut iſti. de re. di. §. interdũ. qḋ non placet. ar. eius ꝙ dicimꝰ de trãſactiõe: ut. l. ſi pro fundo. C. de trãſac. ⁊ qḋ no. in. l. pe. de vſuca. pro em. ⁊ ar. eiꝰ qḋ dicimus in ſnĩa: ut no. in. l. exceptio. j̃. de excep. rei iu. ¶ Op. actus nõ operatur vltra itentionẽ agentis: ut. l. non oĩs. s̃. ſi cer. pe. ſꝫ qñ iuramentum defertur poſſeſſori: defertur ad exceptionẽ nõ ad actionẽ: q̄a poſſidenti nõ datur actio: ut l. i. §. hoc interdictũ. j̃. vti poſſi. ergo ex tali iuramẽto nõ dꝫ dari actio. glo. tangit iſtud cõtrariũ ⁊ non ſoluit. ſed dic ꝙ hodie idẽ alibi contingit ꝙ facta ad exceptionẽ pariũt actionem: ut. l. qḋ mihi. j̃. de libe. le. de. dona. añ nup. l. ſi cuꝫ ante nuptias. Tu rñde ꝙ hic iuramẽtũ defertur ad id qḋ eſt cã actionis: ⁊ quod producit actioneꝫ aptitudine: lꝫ nõ actu. nam ille q̄ eſt dñs aptitudine ſemꝑ bꝫ rei vendicationẽ. nõ aũt bꝫ eã actu ſi poſſidet: ut. l. in rem. in ꝑn. s̃. de rei vendi. C. de aliena. iudi. mu. cã. fac. l. i. ſed hic õtulit ꝙ iuraret rẽ ſuã eẽ: ⁊ ſic ꝙ haberet actionem ſuaꝫ aptitudine: merito cũ cadit a poſſeſſione aptitudo illa in actu deducitur: ⁊ actio cõpetit. ita loq̄tur hic. ¶ Ultimo hãc. l. inducit Mar. ad. q. ſi fui tibi cõdẽnatus ad rem: vñ hẽs contra me actionẽ i factuꝫ ex ſnĩa ⁊ officiuꝫ iudicis qḋ bꝫ executionẽ parataꝫ: pone ꝙ illã reꝫ tibi reſtitui poſtea a poſſeſſione cecidiſti: que ad me reuerſa ẽ. utrũ poteris agere ex prima ſnĩa: ut tibi reſtituatur: videť ꝙ nõ: q̄a ſolutiõe ꝑma videtur ſublata obligatio ex ſnĩa: ut inſti. q̄ mo. tol. obli. i ꝑn. Ad idem facit ꝙ no. in auc. ſacramẽta puberuꝫ C. ſi aduer. vẽdi. i glo. ſi. pro hoc uidetur caſus in. l. a diuo pio. §. ſi. poſt aditã de re iudi. ¶ In contrarium videtur caſus hic vbi ille qui poſſidet ſi poſtea cadat a poſſeſſione bꝫ actionem ex illo iuramento: ⁊ hoc tenet Guil. ⁊ Ja. bu. ꝙ ẽ notandum. Aſſignat rõnem. nã ex illa ſnĩa oriť alicui ius duplex: ut ſibi reſtituatur res: ⁊ ut in poſſeſſionem conſeruetur: ut. l. ſi quis miſſũ. §. cum pretor. j̃. ne uis fiat ei: ⁊ l. iij. §. miſſum. j̃. de carbo. edic. C. ad carbo. l. i. ſm vnã lec. facit. l. q̄ uniuerſas. §. item ſi pretor. j̃. de acq. poſ. lꝫ ergo quantuꝫ ad ꝑmã ꝑtẽ de reſtitutiõe rei ſit ſatiſfactũ ſententie: tñ adhuc durat remediũ aliud: ꝙ iudex dꝫ eum tueri in poſſeſſione: que tuitio fieri non põt: niſi ſibi reſtituatur: ⁊ ſic habebit officium iudicis ad reſtitutionem ſibi fiendam: ꝑ hoc apparet reſponſum ad contraria: q̄a ꝑ hoc non fuit ſublata obligatio in totũ. ar. eius quod no. C. de uſufru. l. corruptionẽ. ⁊ l. pluribus. §. ⁊ ſi placet de ꝟbo. obli. Nõ ob. §. ſi poſt aditã: q̄a verũ eſt ꝙ non durat iudicis officiũ. ſ. cõtra extraneos: ſed cõtra ipm cõtra quẽ iudicatuꝫ ẽ: ſicut patet ex predictis. Bartolus

Ex. §. ſequenti.

¶ Uerba impropriãtur: ut ſuſtineatur iuramẽtum: libellus: ⁊ dictum teſtis.

Item ſi iurauero

Sũmaui cuꝫ ꝑcedẽti: uel aliter. Uerba iuramenti ſi nõ pñt ſtare ſm ꝓpriaꝫ ſignificationẽ itelliguntur ſm impropriãª. h. d. ¶ No. iuramentum haberi ꝓ ueritate. ¶ Contra. j̃. e. l. eum q̄ in ꝑn. Glo. non ſoluit: dic ꝙ ibi non videtur ꝙ pro ueritate nõ habeatur: ſed ꝙ deferẽs exoneratur a pena: quia ceſſat rõ pene. ¶ Ultimo no. iſtũ tex. in. ꝟ. ſed ⁊ ſi reruꝫ ꝙ hoc verbũ uſufructus accipitur iproprie pro quaſi vſufructu. ⁊ iõ ſi aliquis diceret in libello ſe eẽ in poſſeſſiõe alicuius iuris incorporalis. qḋ ẽ ipoſſibile: dꝫ intelligi i quaſi poſſeſſione: iõ ſi emphiteota diceret ſe dñm debet itelligi. ſ. utiliter per hunc tex. ⁊ eſt ar. s̃. de iudi. l. ſi q̄s intentiõe ãbigua. facit ẽt pro ſaluandis dictis teſtium q̄ qñqꝫ uerbis propijs nõ vtuntur. ¶ Ultimo Guil. de cu. tractat hic. q. an donatio inter virum ⁊ uxorem confirmetur iuramento quod non facit ad materiã noſtrã: dixi in. l. ſi quis pro eo. i prin. j̃. de fideiuſſo. Bartolus.

ª ¶ Improꝑriam. ADDE ꝙ no. Bar. in l. ſi mater. §. eãdẽ. j. de exce. rei. iudi. ⁊ i. l. i. ad. ſi. C. de vſufru. ⁊ in. l. i. i pe. col. j. de actio. ⁊ ob. ⁊ i l. ſcire debemus. ⁊ in. l. inter ſtipulãtem. j. de verbo. obli. ⁊ in l. ſi inſulã. de preſcri. vbi. ⁊ in. l. ſi olei ⁊ i. l. ſi olei C. loca. aliaſ ẽt remiſ. vide hic per Alex. cui adde Pe. de ancha. conſilio. cclxxxvij. et Ro. cõſilio. ccci. Bal. cõſilio cccciiij. lib. iij. vbi dicit ꝙ ꝟba ſnĩe i propriantur vt ſuſtineať.

Sed cuꝫ de hereditate

Sũmaui cum precedẽti Dictũ ẽ. s̃. de actiõe reali ⁊ perſonali hic loq̄tur de mixta. vel aliter. Dictum ẽ. s̃. de actiõibus in rem particularibꝰ: hic loquitur de actionibꝰ i rẽ vniuerſalibꝰ. ¶ Nota ꝙ iuramentũ bꝫ vim ſnĩe: ex quo apparet ꝙ bꝫ executionẽ paratã: ut dixi i. l. ij. s̃. e. ¶ Secũdo no. ꝙ iuramẽtũ bꝫ viꝫ ſnĩe precedẽtibꝰ probationibꝰ late: ut hic dũ dicit atqꝫ ſi probatum eẽt ⁊c̃. ſubaudit glo. ⁊ ꝓnunciatũ. nã ex ſolis ꝓbationibꝰ non orietur actio: vt glo. dicit qḋ no. qḋ intellige: niſi probatio fieret ꝑ cõfeſſionem vel iuramentum: ut vidiſti in. l. nã ⁊ poſtea. §. ſi. s̃. eo. ⁊ ſic vides ſm glo. ꝙ pronũciatio req̄ritur ⁊ ſic facit ꝙ nõ ſufficiat relatio nuncij ſuꝑ diſcuſſione bonorũ: niſi ſequať pronũciatio: de quo dixi in. l. ſtipulatio. §. hꝫ aũt. j̃. de ope. no. nun. ¶ Ultimo no. ꝙ ex iuramento ꝯpetit vtilis actio. Cõtra: imo actio i factũ: ut. s̃. e. l. i ꝑn. So. dico ꝙ cõpetit hec ⁊ illa: ⁊ iõ ẽ aduertenduꝫ ꝙ preſtito iuramento ꝑ actorẽ in reali actiõe ſiquidem vere erat dñs bꝫ rei uendicationem. Item actionẽ in factum vtileqꝫ in rẽ: ut hic pꝫ: ſi non erat dñs bꝫ actionem in factũ: ⁊ utilem in rẽ: ut hic ⁊ publicianam ſi nitať ex traditiõe: vt habuiſti no. s̃. e. l. in ꝑn. Sed ſi iuramentuꝫ deferatur poſſeſſori ſi iurauit rem ſuam eẽ bꝫ tñ actionem i factũ: ⁊ utilẽ in rẽ ⁊ rei uendicationẽ directã. ſi uere erat dñs publicianam nõ bꝫ: ut notatũ fuit s̃. ea. l. in. prin. ¶ Ultimo glo. ſignat duo. ar. cõtraria ⁊ nõ ſoluit: ⁊ eſt ſuꝑ uerbo iurauerit: ibi i eo. ti. l. iubemus dic: ſed ibi iter eaſdem perſõas hic inter diuerſas. ¶ In ea. glo. ibi. l. a ſnĩa. dic ſed ibi non facit plenum preiudicium: ſed aliq̃le: ut no. s̃. eo. l. q̄a.

Ex. l. ſequenti.

¶ In portione q̄ non deficit ipo iure: ſed ope excep. nō hƷ locū ius accreſcen. ibi. No. ex hac l. Et quando ꝓbatiões ſūt pares vtriuſqƷ partis dƷ obtinere ille q hƷ aliquā pſump. ꝓ ſe: ibi. No. ꝙ quādo.

8 **I duo patroni** Lex iſta cōſueuit reputari difficilis: ⁊ veritate intricata ē. ſƷ ego extricabo eam uobis multum clare: ⁊ legit in glo. duobus modis. ſm p̄mū breuiter. h. d. Si vnus ex patrōis excludat: iureiurado nō prodeſt alteri nō deferenti: ſed facit preſūptionem ꝓ eo q ſe inſolidū dicit eē patronum. h. d. Et diuidit. p̄mo loqt qñ quilibet dicebat ſe patronum pro pte. ſcōo qñ alter dicebat ſe patronum iſolidū. ſecūda ibi. Multū tñ. Et aduerte: qa hic eſt una uariatio in lr̄a: qa dictio alteri: ⁊ dictio ſibi: ⁊ dictio ei pñt referri ad patronuƷ deferentem ⁊ nō deferētеƷ: de qua uariatiõe nō curo: qa idem eſt ſenſus. ⁊ iō de ea nō faciam. j. mētionē: ſƷ ſolū uideas exponēdo lr̄aƷ. ¶ Op. ō p̄nci. huius. l. ad. ꝟ. multū. huius timore uariata ē lec. hui⁹. l. nā quidā itelligūt ut dixi i ſūmario. nā in p̄nci. quilibet dicebat ſe patronuƷ pro parte. vnde non pōt alteri ꝓdeſſe ſi unus eēt excluſus. In. ꝟ. multū. dicebat vn⁹ ſe patronū iſolidū: ⁊ iſta lec. tangit in glo. ſup ꝟbo alteri i fi. ⁊ in glo. ſuper verbo ꝓdeſſe: ⁊ in penultima alias ultima glo. magna. Alij. legunt iſtam. l. aliter: ⁊ ſm eos iſta. l. tota loquit qñ quilibet dicebat ſe patronū iſolidum: ⁊ ſm iſtam lec. h. d. Quādo vnus ex patronis iureiurando excludit alteri dicenti ſe patronū inſolidū nō ꝓdeſt: quo ad plenā probatōƷ: ſed quo ad quale q̄le iudiciuƷ. h. d. non repeto lr̄am. ¶ Op. de p̄n. ad. ꝟ. multū. So. in p̄n. dicit ꝙ non ꝓdeſt. ſ. quo ad plenā ꝓbationem: ſeu plenū preiudiciū. In. ꝟ. multum dicit ꝓdeſſe quo ad quale q̄le iudicium: ⁊ iſta lec. ponit in glo. ſup verbo iuraſſe: ⁊ in glo. vltima i p̄n. quelibet pōt eē ꝟa. ¶ Op. ⁊ vr ꝙ iuramentū vnius alteri ꝓſit uel noceat: vt. l. duobus i p̄n. j. eo. So. ibi erant duo rei: hic nō. ¶ Op. de. l. cōi. liberto. j. de bo. liber. in fi. vbi ſi un⁹ excluditur alteri accreſcit. So. dicit glo. hic patronus q excludit iureiurādo nō excludit in totū: ſƷ ope exceptiōis. vnde nō accreſcit: ibi ꝟo ipo iure excludit. ¶ Sed Ja. Bal. timore hui⁹ contrarij recedebat a lec. glo. ⁊ legebat iſtud p̄ncipiū alio mō vt exponeret ibi: nec ei prodeſt ⁊c̄. nec ei. ſ. liberto. quaſi dicat portio excluſi accreſcit alteri patrono. iſta lec. nō eſt vera: nec eaƷ ſequit Odof. nec alij. Rō: qa quādocūqƷ qs perfecte nō excludit: ei⁹ portio alteri nō accreſcit: ut. l. plane. §. ſi coniunctim. j. de le. i. ⁊ qō ibi no. ⁊. l. huiuſmodi. §. ſi ticio eo. ti. ſed ꝑ iuſiurandū quis perfecte nō excludit: qa ipo iure actio remāet patrono. ergo ⁊c̄. ¶ No. ex hac. l. ꝙ i portione que non deficit ipo iure. ſed ope exceptionis nō eſt loc⁹ iuri accreſcēdi quod ē mirabile.[a] vide glo. ſup ꝟbo iuraſſe: q̄ hoc dicit ⁊ hoc fac ꝗ. l. i. C. ſi imperialis liberta. ſoci⁹ li. x. nō hƷ locum altero ex ſocijs excluſo per ſniam: vel iureiurā. uel alia exceptiõe. ¶ Quero circa iſtaƷ. l. q̄ eſt rō huius preſumptionis? Rñ. dicit glo. vltia ꝙ hic libertus cōfitebat hic alium eē patronuƷ pro parte: ſed ipoſſibile eſt quē eſſe libertuƷ pro parte: ⁊ ꝑ pte nō. ⁊ iō cū iurauerit ſe nō eē libertum alteri⁹: videt redargui eius mēdaciuƷ. Aduerte iſta glo. nō bene adaptat ad lr̄aƷ: qa lr̄a loquit in liberto mortuo cū querit de bo. poſ. ipius. glo. loquitur ō liberto viuo: tñ qō dicit glo. de liberto itellige ꝙ dicat per alios qui dicebāt ſe ſucceſſores liberti. Item vr ꝙ iſta gloſa nō dicat uerum: qa ſi ego dico me nō eſſe tuuƷ libertum: nō ſequit: ergo ſuƷ alterius: qa pōt eſſe ꝙ ſim ingenu⁹. iō vt tollat hec obiectio. dicit glo. prima huius. l. ꝙ libertus nō dicebat ſe igenuū ſed fatebat ſe eſſe libertū alterius. Item in glo. vltima dr ꝙ libert⁹ fatebat ſe pro parte alterius libertuƷ: ergo non erat ingenu⁹: ⁊ non dicebat ſe igenuū: qa tunc nulla p̄ſūptio. ¶ Quero ad quid ꝓdeſt iſta preſumptio. dicit glo. ꝙ ꝓdeſt: qa ſi utriuſqƷ ꝓbationes eēnt pares credit magis probatiōi potroni. hoc dicit glo. ſup verbo fidei quā uide ⁊ no. ¶ No. ꝙ qñ ſunt probationes utriuſqƷ pares uiceret ille q haberet p̄ſūptionem aliquaƷ pro ſe[b] vltra aduerſariū: ut vides hic tex. cū glo. Doc. ponunt in materia uti poſſidetis: tene menti. An autē hec preſumptio ſit tante auctoritatis ꝙ propter eam poſſit deferri iuramētum dicam. j. eo. l. admonendi in p̄n. vltime charte in. ꝟ. q̄ro qd ſi dicta teſtiū. ¶ Quero: hic loqt qñ libertus iurauit ſe non eē libertū quid econtra. ſi patronus iurauit ſe nō eē patronum: qd iportet. dic ut dr in glo. ſup verbo nō eſſe. Guil de cu. inducit hāc. l. ad. q. quam dicaƷ j in proceſſu. ¶ Ultimo glo. ſi. in ſi. opponit ⁊ nō ſoluit: ⁊ iō dicas in fine eius: ibi nō facit plenum preiudicium. hic q̄le q̄le. Bartolus.

Julianus Hic. §. legit duob⁹ modis i glo. ⁊ alio mō ex̄ glo. ſƷ p̄mā lec. h. d. Etiā ei qui añ preſcripſerat ex iuramento competit actio vtilis. h. d. uel ſm ſcōam. h. d. Poſt iuramentum preſcriptio nō impedit actionem utilem. h. d. uel tertio ex̄ glo. Etiam ille qui iurauit pōt p̄ſcribere: ⁊ ex preſcriptiõe ſibi actiõem acqrere. h. d. i ſūma.

Ex. §. ſequenti.

¶ Judex nō dƷ pati: ut examinent teſtes ſuper articulis imptinentibus: nec dƷ admittere imptinentem articulū: nec ꝙ aliqs interroget ſuper articulo ipertinēti: ibi. No. Et an poſt iuramentū agat cōditõne furtiua: ibi. Oppo. Et an abſolutoria lata i ciuili faciat p̄iudiciū i criminali: vel ecōtra: ibi. Ex iſta. Et an minor iuran. ſuper cōtractu poſſit petere beneficiū reſtitu. in integrū: ibi. Itē per hanc. Et an ualeat dictū teſtis dicentis. ex̄ articulū: ibi. Pro declarati. Et qualiter teſtes debeāt iurare: ⁊ quid ſi admiſſus fuit articulus: q nō debebat admitti: ⁊ teſtes ſuper eo depoſuerunt an valeat: ibi. Quero. Et quid operet qñ iudex percepit rñderi ſaluo iure ⁊c̄. in fine. §. ⁊ ibi Etiam an teſtis dictū ualeat: qui reſpōdit: interrogat⁹ ſi erat crimínoſus: ꝙ ſic.

Idem iulianus Quando iurat ſuper facto tollitur oīs actio que pōt oriri ex illo facto. Item iudex nō debet admittere ipertinentes articulos. h. d. ¶ No. ꝙ dixi in ſūmario ꝙ iudex nō dƷ admittere ipertinentē articulū: nec debet admittere: ut aliquis iterrogetur ſup eo qō eſt iam deciſum uel reſponſū. Itē no. ꝙ iudex nō debet pati: ut examinentur teſtes ſup articulis ipertinentibus. hec oīa probant hic: dum dicit iudex nō debet pati hoc ꝓbari. ꝓbatio enim icludit oēm modū ꝓbandi. ſ. per teſtes inſtr̄a ⁊ cōfeſſioneƷ: ⁊ ſic tene mēti. iſtud tāgit in glo. l. ij. §. qō obſeruari. C. de iur. calū. ¶ Op. de. l. ſi pro fure i p̄n. j. de cōdi. fur. So. hic tollitur ope exceptiōis nō ipo iure: ut in cōtrario: certe iſtud eſt imponere legem verbis. vel dic: ibi fuit actum actiõe furti non cōditione furtiua. argumentū pro hoc. C.

[a] ¶ Mirabile. ADDE ꝙ per hoc aliā q. no. decidit Bal. i. l. vnica. §. ubi āt. C. de cadu. toll.

[b] ¶ Pro ſe. ADDE ſm Ang. ꝙ hoc cōiter ſequūtur doc. hic ⁊ etiam no. Ang. ꝑ iſtaƷ glo. in. l. i. j. de excep. rei iudi. ⁊ in repeti. l. ſciendū. j. ō ꝟbo. obli. in. xiij. collati. vbi dicit gloſa. iſtaƷ ſingulareƷ Alex. tu adde ꝙ conſuluit Bal. conſilio. ccclij. lij. iij.

de tranſac.l.ſi de certa.videte:ego nō curo qua
actione ſit actum:ſed ſuper quo ſit iuratū:ſeu ꝓ
nunciatū.ſi enim iuratur uel pronunciatur ſup
facto tolliẜ omnis actio que poteſt oriri ex illo
facto.ita loquitur hic:ſed ſi iuratur ſup vna ac/
tione uel pronunciaẜ:ut qa iudex pronūciat te
nō teneri furti:uel iuras te nō teneri furti:nō ſeq
tur ergo nō teneris cōdictiōe furtiua:vnde po/
terit agi cōdictione furtiua.ita loquiẜ.l.contra/
ria.¶ Cōtra predicta facit tex.in.l.cōtraria vbi
dicit:ſi pro fure dānū deciſū ſit:⁊ ſic vꝫ ꝙ ſit fa/
cta deciſio ſuper facto:ſuſtinendo p̄dicta intel/
ligas ibi pro fure.i.ſup actione furti.l.inter oēs
§.hec actio.ī.de fur.alij dicunt ut Jo.ꝙ ibi fuit
tranſactuꝫ ꝑ qō vꝛ quis confiteri delictum:ut.l.
qm̄.ſ̄.de his q̄ no.infa.hic vero fuit iuratum ꝑ
qō delictum negaẜ:⁊ iſta ēt pōt eē bona quā iun
ge cū precedenti ⁊ ſic diſtingues.aut fuit tranſa
ctum:aut ſn̄iatū:ſiue iuratum:⁊ hoc ſcd̄o caſu:
aut ſuper facto:aut ſuper actiōe certa:ut pꝫ ex p̄
dictis.¶ Scd̄o op.de.l.ſi quis vxori.§.ſi qs iu/
rauerit ī.de fur.glo.ponit duplicē ſolutionem
quelibet pōt eē vera.tu tene ultimā ꝙ poſt iura
mentū nō agitur cōdictione furtiua:ſed rei uen
dicatiōe:in qua nil uenit cōtra id quod eſt iura
tū.¶ Ex iſta ꝑma pte poſſumus dicere in.q.illa
an abſolutoria[a] lata in ciuili faciat preiudiciū in
criminali:vel ecōtra:qa aut ſn̄iatum ē ſup facto
aut ſuper iure:ita tenet Dy.ī.c.nullus plurib⁹.
ex̄ ð reg.iur.Cy.in.l.i.C.qn̄ ciui.ac.cri.p̄iu.ego
plene dixi i.l.ij.§.i.ī.vi.bo.rap.pro hoc facit.ī.
e.l.duobus.§.i.⁊c̄.¶ Item ꝑ hanc.l.ego dico
contra Dy.in.q.de minore qui iurauit ſe nō ve/
nire cōtra contractū.nam dicit Dy.ꝙ pōt pete/
re reſtitutionē in itegrum:niſi de ea fuit certio/
ratus.Cuius dictū Cy.refert in.l.ij.C.de reſci.
uen.ego dico[b] ꝙ ſatis eſt minorem certiorari ſu
per facto uel ſup cōtractu.tunc enī tolliẜ oē ius
quod poſſet ſibi competere ad ueniendū cōtra
ip̄m factum:caſus eſt hic.⁊.l.duobus.§.i.ī.eo.
⁊ ē tex.in auc̄.ſacramenta.C.ſi aduer.ven.dicit
enim ſacramenta ſup cōtractib⁹ rerū ſuarū non
retractandis ⁊c̄.non dicit ſup reſtitutiōe nō pe
tenda.ſufficit ergo ꝙ iuret nō uenire cōtra:⁊ ſic
ſuper facto de hoc dixi in.l.ſciendum.ī.de v̄bo.
obli.Uenio ad.v̄ſi.nec pati.glo.inducit in ar.
ꝙ teſtes non ſunt iterrogandi:niſi ſup articulo
ſup quo ſūt ꝓducti.Idem no.ſ̄.de pe.here.l.ſi
quis libertatē i ſi.⁊.C.q legi.pſo.l.momētanee:
⁊ ibi per Cy.ſicut enī nō dꝫ iudex pati partē vo
lentem aliqd ꝓbare ex̄ cām:ita nō dꝫ pati teſteꝫ
dicētē aliqd ex̄ articulū:⁊ hoc mō hec.l.facit in
ar.¶ Pro cuius declaratiōe q̄ro quid ſi teſtis
diceret aliquid ex̄ articulum:an ualeat dictum
eius?Rn̄deo aut iurauit dicere ueritatem ſuper
articulis:⁊ non ualet in eo quod dicit ultra:qa
in eo deponit nō iuratus.ergo ⁊c̄.l.iuriſiurādi.
C.de teſti.Aut iurauit dicere veritatē ſuper to/
ta cā:⁊ tūc ſi illud quod dicit ex̄ articulū faceret
ad cām ualeret dictum eius:qa depoſuit ſup eo
ſuper quo iurauit:ita dicunt doc.C.qui legit.p/
ſo.l.momentanee.⁊ in ſpecu.de teſti.§.i.v̄.Itē
ꝙ deponunt ſup alio:⁊ in.v̄.ſequē.⁊ intelligo
eum dicere ex̄ articulū qn̄ ea q̄ dicit nō conferūt
ad declarationem eorū q̄ in articulo cōtinētur:
alias ſi cōferunt dicunẜ eſſe in articulo nō ex̄ ar
ticulum:vt.l.i.in p̄nci.ſ̄.ſi certuꝫ.pe.⁊ ibi dixi.[c]
¶ Quero q̄liter dꝫ teſtis iurare an dicere uerita
teꝫ ſuper articulis an ſup tota cā?Rn̄deo ſuper
tota cā:ut ex̄ de teſti.c.per tuaſ.⁊ ibi per Inno.
⁊.C.de epiſco.⁊ cle.auc̄.ſꝫ iudex.¶ Quero iux̄

a ¶ Abſolutoria. ADDE ut per gloſaꝫ.et docto.maxime Bal.in.l.ex morte.C.ad l.aquil.⁊ in l.p̄ma.C.ad l.ſla.de plagi.Bar.in l.ij.ī.vi.bo.rap.ꝑ oēs i l.i.C.qn̄ ciui.actio preiudi.cri.Anto.de bu.in c.de his ex̄ de accu.per oēs in.c.dilectus ex̄ de purga.cāo.Alex.

b ¶ Ego dico.Alex.hic ⁊ in.l.ſciendū tenꝫ opi.Bar.ꝙ ſi minor iurauit nō requiraẜ certioratio.Tu dic ꝙ cū opini.Dy.⁊ Jo.an.tranſit Bal.conſilio.iiij.li.iij.⁊ conſilio.xlvij.⁊ clarius eūdē Jo.an.vide ī addi.ti.ad ſpe.in ti.de renun.§.i.verſi.cui iuri.ybi idē tenet.et Bal.cōſilio xl.li.v.incipiente conſiliuꝫ.d.Dy.vbi dicit ꝙ ð iure dictū Dy.eſt uerū tn̄ ꝙ ſi in aliqua parte inſtrumenti eēt facta mē

Iſtam quid ſi fuit admiſſus articulus qui non de
bebat admitti:⁊ quid ſi teſtes ſuper eo depoſu
erunt cū nō deberent examinari?Rn̄.ſi quideꝫ
articulus ille ē oīno imꝑtinens ⁊ nihil cōferens
ad cām non eſt dubiuꝫ ꝙ nil releuat:utputa ꝙ
rex eſt in francia.Sed ſi aliquid cōferret ad cāꝫ
lꝫ nō deberet admitti.Exēplum in cā poſſeſſio/
nis recuperāde fuit admiſſa ꝓbatio ð dn̄io:tūc
ſiquidem parti non fuit data copia articuloruꝫ:
⁊ ſic nō pōt ei imputari ꝙ ꝯſenſerit poterit op/
ponere poſtea:⁊ dicta teſtiū non valebūt.Sed
ſi ei pōt aliquid imputari ſecus.ex̄ de ordi.co/
gni.c.i.⁊ ꝑ Inno.i.d.c.ꝑ tuas ð teſti.Et ex hoc
appꝫ ꝙ quādo iudex precepit reſponderi po/
ſitionibus ſaluo iure impertinētium:⁊ non ad/
mittēdaꝝ:tunc ēt poſt reſpōſionē pōt diſputari
an d̄buerit rn̄deri vel nō:qa appꝫ partē nō con
ſenſiſſe.Predicta vera in his poſitiōibus que
fieri nō debēt ob fauorē partis.Sunt etiā alie
interrogatiōes q̄ non debēt fieri a teſte propter
fauorem ipſius teſtis:utputa ſi teſtis interroge/
tur an ſit criminoſus ⁊ ſimilia:tūc non curo de
conſenſu partium aliquid an cōſenſerit:nec ne:
ſi teſtis interrogetur an ſit criminoſus:⁊ reſpon
derit ſe criminoſū:lꝫ interrogari non debuerit.
uiciaẜ tamen dictuꝫ eius:ut ex̄ de excep.c.i.⁊ ibi
per doc.canoniſtas.Bartolus.

Ex.§.ſequenti.

¶ Que actio oriaẜ ex iuramento ſuper certo cō
tractu preſtito:ibi.Oppo.Et que actio oritur
ex ſtatuto:uel conſuetudine:ibi.Et ex hoc.An
autem cum petitur executio ſententie ad reꝫ uē
ditam poſſit opponi exceptio precij non ſoluti:
ibi.Juxta hoc.

Si quis iurauerit

Ex iuram̄to formit preſtito daẜ ac.vtilis ex eo cōtractu:cui⁹ forma
continet iuramentum.h.d.¶ Op.⁊ videẜ ꝙ ex
iuramento oriaẜ actio in factuꝫ:ut.l.ſed ⁊ ſi poſ
ſeſſori.in prin.ſ̄.eo.So.dico ꝙ hec actio utilis
ex eo contractu non excludit actionem in factū
ſimile vidiſtis in.d.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſori in ſi.⁊.ſ̄.
ea.l.§.i.vnde quādo iuraẜ ſuper actione reali:
uel mixta que actiones cōpetant.vidiſtis in.l.ſꝫ
ſi poſſeſſori.in ſi.ſ̄.eo.quando uero iuraẜ ſuper
actione pſonali:⁊ tunc aut iuraẜ informiter nul
la cauſa expreſſa quare teneatur:tunc habet lo/
cum actio in factum ex iureiurādo:ut.ſ̄.eo.l.nā
⁊ poſtea.§.i.⁊.l.ſed ſi poſſeſſori.§.i.⁊.ī.§.pro/
ximo.aut iuratur formiter expreſſa cauſa ⁊ con/
tractu quare teneẜ:⁊ tunc habet locum actio in
factum ⁊ actio utilis ex eo contractu propter iu
ramentum ut hic.Item actio directa ex eo con/
tractu ſi ante uere ꝯpetebat.¶ Et ex hoc dicim⁹
quando queriẜ que actio oriaẜ ex ſtatuto uel cō
ſuetudine:qa ſi ſtatutum uel cōſuetudo diſpo/
nit formiter habet locum actio ex eo contractu
vel ex cauſa ſuper qua formiter diſponit.Exem
lum.dicit ſtatutum ꝙ ualeat teſtamentum cuꝫ
tribus teſtibus certe ageẜ actione ex eo teſtamē
to:qa formiter diſpōit:uel pone dicit ſtatutū ꝙ
minor.xxv.annis ⁊c̄.poſſit vēdere ⁊ alienare cū
preſentia conſanguineorū ſuorum:certe orieẜ
actio ex eo cōtractu.ar.huius.§.ſed ſi diſpone/
ret iformiter nō expreſſa aliqua cauſa que cade/
ret in formā cōtractus vel quaſi:tūc daretur cō
ditio ex.l.uel ex iſto ſtatuto:ut.l.i.i.ſi.ī.de cōdi.
ex.l.⁊ arg.eorum que.ſ̄.dicta ſunt.¶ Ad ſcd̄m
op.⁊ videtur ꝙ iuramentū nō debeat nocere ei
q preſtitit:ut.l.⁊ euidēter.ī.de ex.rei iudi.So.
dicit glo.iſtud ē propter cōnexitatem.in oībus

tio etatis ꝓcedat dictuꝫ Bar.maxie qn̄ iurauit ex certa ſciētia.⁊ hoc idē tenet ꝯſilio.cxxxiij.li.iij.

c ¶ Dixi. ADDE vltra dicta Alexā.Ang.conſilio.clxviij Bal.ꝯſilio.cxxiij.li.ij.⁊ an teſtis iuraẜ ſup uno capitulo poſſit ſup apendicijs deponere vide bal.cōſilo.clx.li.iij.⁊ an teſtiſ dicēs falſū ꝙ tn̄ ſi nocet parti poſſit puniri vid Bal.ꝯſilio.lxxxv.co li.iij.⁊ quid ſi ex̄ capitulū depoſuit falſū vide ꝑ eūdem conſilio.xc.eo.libro.

enim contractibus in quibus vltro citroqʒ orit̃ obligatio ſi iuratur ex una parte: ex alia iurariui detur: ut hic facit. l. ſi. ȷ̃. de accepti. ⸿ Iux hoc quero ego dixi in. l. ij. š. eo. ꝙ iuramētū hʒ executionem paratā. vtrū qñ tu petis executionē ad rē tibi uenditā: ego poſſem ĩ executione exci pere de ꝓcio vr̃ ꝙ ſic: ut. ȷ̃. proximo. §. Cōtrariū determinat̃ in Spe. de executione ſñie. §. ſi. vſi. itē querit̃. ⁊ bene[a]. nam ꝙ preciū ſoluat̃ anteꝙ̃ res tradat̃ venit iure exceptōis: ut. l. iulianus. §. offerri. ȷ̃. de ac. em. ſed exceptio ꝑemptoria non pōt opponi poſt ſñiam vel poſt iuſiurādū: vt. l. perēptorias. C. ſen. reſci. nō poſ. ⁊. š. ea. l. §. i. hʒ primā lec. debebit ergo preciū peti iure actiōis. Non ob. ȷ̃. proximo. §. quia ibi non erat nata actio ante debiti ſolutionem: ut. l. ſi rem. §. oīs ȷ̃. de pig. ac.

[a] ⸿ Et bene. ADDE ꝙ Alex. dicit h̃ magis cōēʒ concluſiōēʒ eſſe contra Bar. ut h̃ ꝑ eum. cui adde Pau. ð ca. conſilio. cxliij. vbi ž Bal. ⁊ ſpe. ap te tenet ꝑ quo facit ꝙ voluit Petrus de ãch. cōſilio. vi. ꝙ exceptio inuentarij poſſit oppōi pᵒ ſñiam. quia nō ĩpugnat ſētētiaʒ ⁊ uoluit Pau. ubi. š.

Ex. §. ſequenti.

⸿ Iurans dediſſe libruʒ pignori ꝑ. x. nō fatetur x. recepiſſe: ibi. Oppo. Et an ſi aliquis iurat ꝙ mecū cōuenit de ꝑmutando librū ſuū cū meo: poſſit ex illo iuramento agere: ibi. Iuxta. Et ſi iuraui me rem a te emiſſe ꝑ certo ꝓcio: nō expſſa quātitate: an ex illo iuramento potero agere: ibi. ſecundo.

Marcellus Quando iurat̃ ſuper cōtractu competit vtilis ex eo contractu: tūc quādo competeret ſi uere cōtractus interceſſiſſet. h. d. ⸿ Op. ſi aliquis dediſſet vere librū pignori ꝑ. x. poſſet repetere pignus: niſi creditor ꝓbaret ſe. x. numeraſſe. vt. l. i. C. de non nu. pe. ⁊. C. ſi poſt pigno. cōuen. nu. ſe. nō fue. l. i. Sol. intelligo ꝙ hic iurauit ſe dediſſe librū pignori ꝑ. x. que recepit. ſecus ſi ſimpliciter dixiſſet ꝑ. x. ita ĩtelligit glo. nr̃a.[b] ⸿ Quero qua actione conueniat̃ iſte ad. x. Glo. reſpōdet ꝙ actione in factum: qa quo ad iſta. x. informiter ē iuratum. ⸿ Iuxta hāc. l. quero pone ꝙ ego iuraui ꝙ inter te ⁊ me conuenit de permutādo librū tuū cū meo: an ex hoc iuramento agere potero: Rñdeo ꝙ nō: quia cōtractus qui iuramento exprimitur de ſe actionē nō produceret: niſi veſtiatur rei interuentu. ergo ⁊c̃. ut ĩ hoc §. ⸿ Secūdo quero qd ſi iuraui rē me a te emiſſe ꝑ certo precio: nō tñ expreſſi quātitateʒ: an ex hoc iuramento agere potero: videt̃ ꝙ non: qa precium nō eſt certū: vt in. §. preciū. inſti. ð em. ⁊ ven. So. puto ꝙ ille cōtra quē iurat̃ poſſet petere: ꝙ ille cōpellat̃ exprimere certū preciū: vt. l. certuʒ in ꝓn. ȷ̃. de confeſ. ſed ſi non exprimeret: puto ꝙ ex parte ſua ipē poſſet agere ad rem. ſic enim hic ex una parte pōt iurare formiter: ⁊ ex alia informiter: ita in queſtiōe propoſita ex vna parte iuramētū pōt continere certū: ex alia ĩcertum: qa nō eſt qd repugnet.[c]

[b] ⸿ Glo. noſtra. ADDE ſecūdū Alex. ꝙ cuʒ glo. tranſeūt cōmuniter doc. excepto fulg. vt h̃ per eum.

[c] ⸿ Repugnet. ADDE quod Raph. cu. in l. ſciēdū. ȷ̃. ð vbo. ob. videt̃ approbare ꝙ dicit Bar. h̃ ſi tēpore delationis iuramēti fiebat diſpoſitio non de ꝓcio: ſed de re. vnde poſtq̃ʒ non erat qō ð q̄ʒtitate ꝓcij ſñ curamus an quātitas ſit expſſa ar.

Si quis iurauerit. Qui iurādo ꝑ ꝓncipē dierat fuſtibᵒ caſtigat̃. h. d. ⸿ Op. ⁊ vr̃ ꝙ ꝑiurus non puniat̃: ut. C. e. l. ij. So. ibi iurauit ꝑ deum hic per principē. de hoc qualiter periurᵒ puniat̃: dic plene ꝑ Cy. in. d. l. ij. ⁊ ꝑ glo. tāgit̃ ĩ l. lucius. š. de his q no. infa. ⁊ hic per Guil. ⁊. ȷ̃. l. quotiens. Bartolus.

q **Quotiens.** Iuramentum veritatis parenti vel patrono non remittit̃. h. d. ⸿ Op. ȷ̃. e. l. iuſiurandū: ⁊ ad pecunias. §. qui iuſiurandū. So. ibi loquitur in iuramēto calūnie quod remittit̃: hic in iuramēto ueritatis: quod non remittitur. Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

⸿ Cum iuramentum defertur perſone egregie ad eius domū: pars debet moneri ſi uelit adeſſe: niſi ſit mulier.

l. ij. C. q̄ ſe. ſine cer. quāti. ⁊ cuʒ hac opi. tranſit Alex. ut hic per eum.

a **Ad perſonas.** Iſta. l. ſeipſam ſummat. Ad hanc. l. op. de. l. iubemus. §. ſi. ð epi. ⁊ cle. So. hic non dicit ꝙ iudex vadat ad eum: ſed ꝙ iudex mittat officialē. Quero cū tempore quo iurat̃: vel reſpondet̃ pars debet eſſe preſens. vtrū teneat̃ moneri pars ꝙ compareat ad domū ipſius: vt videat eū iurare. tex. ē ꝙ ſic. C. e. l. generaliter. §. his de preſēti. facit autē. apud eloquētiſſimū: ⁊ melius in. l. iudices. C. de fide inſtru. intellige: niſi ſit mulier.[d] illa eniʒ propter honeſtateʒ pōt iuuare abſente parte: ut in auc̃. ut liti. iurent. §. ſi vero mulier hʒ Guil.

[d] ⸿ Mulier. panor. i. c. ſi q teſtiuʒ. ex de teſti. dicit ꝙ lʒ iſta opinio doc. ſit equa tñ ð iuris rigore ipē non admitteret: qꝛ ſic uadit notarᵒ ad mulierē ita dʒ poſſe ꝑs accedere cuiᵒ autē expēſis mittat̃ officialis ad domum egregie perſone vel infirme ſpec. i. t. ð iuramē calū. §. reſtat. v̄. aſpe. dic̄ ꝙ expenſis coībus.

s **Si patronus.** Nō cogitur qs iurare ſuper actione que non pōt contra euʒ proponi. Item patrono remittit̃ iuramentum calūnie. h. d. ⸿ Op. de. l. marcellus. §. i. ȷ̃. re. amo. Sol. ibi in alium contra quem hec actio proponi pōt: hic in patrono contra quem nō pōt proponi: quia eſt turpis: ut. l. bonori. ȷ̃. de obſequi. pa. preſtan.

Ex. l. ſequenti.

⸿ Iuramentuʒ: an ſit modus inducende obligationis: ibi. Quero. Et an ſi quis ꝓmittat ſtare iuramento aduerſarij de expenſis an valeat. ĩ ſi. l. vide.

i **Iuſiurandum** Iuramentum conuētiōale nō pōt referri. hoc. d. ⸿ Op. ȷ̃. e. l. manifeſte. Sol. ibi loquit̃ in iuramento iudiciali: hic in conuentiōali. ⸿ Quero vtrū iuramentuʒ ſit modus inducende obligatiōis: breuiter dic tres caſus. Aut eſt iuramentum litis deciſorium: ⁊ tūc ex eo oritur obligatio ⁊ actio: vt per totum iſtum ti. Aut eſt iuramētū cōfirmatoriū: ⁊ tunc confirmat cōtractū ēt inualidū: vt ex eo oriatur actio: ut in auc̃. ſacramēta puberuʒ. C. ſi aduer. ven. Quādā eſt iuramētū ĩtroductorium obligatiōis. verbi gr̃a. iuro ꝙ ego dabo tibi centum nulla precedente cā: tunc iuramentum nō eſt modus ĩducēde obligationis: niſi in liberto vt. l. iuriſiurādi. ĩ ꝓn. ð ope. li. ⁊. l. ſi. C. de libe. cā. qō plene dixi in. l. ſi quis pro eo in ꝓnci. ȷ̃. de fideiuſſo. ⁊ Guil tangit hic non dico plus: qa nō ſunt hic alia. ⸿ Ultimo inducit̃ ꝑ Guil. ĩ ar. ꝙ ſi qs in inſtrumento promittat ſe ſtare iuramēto aduerſarij de intereſſe ⁊ expenſis ꝙ valeat. Alij contra: de quo ĩ ſpe.[e] de proba. §. videndum. v̄. quid ſi ibi dicit̃: ⁊ per. Cy. C. ð epi. ⁊ cle. l. pe. ⁊ per Dy. in. l. vltima. ȷ̃. de preto. ſti. ⁊ ibi plene dixi. Bartolus.

[e] ⸿ Spec. vide ibi Ioā. an. ĩ additi. ⁊ Alex. conſilio. xxxvij. libro. ij.

Ex. §. ſequenti

⸿ Pupillus ⁊ adultus: an poſſint ſine tutore uel curatore iuramentum deferre de pupillo uide in ꝓn. ð adulto: ibi. Querit glo. Et acta per nō iure electos caſſantur: ibi. Ultimo. Quid aūt ſi ab initio tenuit inſtitutio: ſed fuit poſtea caſſa vide in ſi. §.

Pupillus. Pupillus ſine tutore nō pōt iuſiurandum deferre: ſed tutor ſine pupillo ſic. h. d. vel breuius ſic ſūmari pōt. Qui nō pōt alienare nō pōt iuramentū deferre. h. d. ⸿ Op. ꝙ. non oīs pupillus pōt eſſe in iudicio cum tutore: ut. l. i. §. ſufficit. de admi. tu. huius timore glo. i. huius. §. dicit intellige de pupillo doli capace: ſed certe nō reqritur ꝙ ſit doli capax. ſufficit enim ꝙ fari poſſit: vt. d.

§.ſufficit.¶ Op.ꝙ etiam quando cum tutore
detulit nõ noceat pupillo:ut.l.ij.C.ſi tu.uel cu.
interuene.So.qñ ſine tutore detulit cõpetit re
plicatio ipo iure:ut hic qñ cũ tutore poſſet reſti
tui:ꝛ alias replicatio nõ competeret:ut.l. cõtra
ria:ꝛ.ſ.eo.l.nam ꝛ poſtea.§.ſi minor.Op.j.e.
l.qui iuraſſe.So.ibi loquiẽ i pupillo iurãte:hic
in pupillo deferente.¶ Op.ꝙ iuramentum hꝫ
uim ſolutionis:ut.j.e.l.iuſiurandum:ſed ſi ſol
uitur cũ iudicis auctoritate preiudicaẽ minori:
ut.C.de admi.tu.l.ſancimus:ꝛ.l.ait pretor.§.
ꝑmittitur de mino.ergo ꝛc̃.Sol.non hꝫ viꝫ ſo
lutionis quo ad oĩa:ut in glo.ꝛ bene. Iteꝫ op.
ꝛ uidetur ꝙ ipo iure non obſtet exceptio:ut.j.
quarũ re.ac.non da.l.i.Sol.illa intelligitur ſm
iſtam.ſ.ꝙ actio nõ datur ope replicationis ꝛc̃.
¶ Querit glo.qd in adulto curatoreꝫ habente.
glo.hic variat.nam glo.magna hic i fi.dicit idẽ
per oĩa in adulto curatorẽ habente.glo.ſe.dicit
contrarium ibi:lꝫ ſecus ſit in adulto curatorem
habente ſm Io.Pla.quid dicemꝰ ꝙ ſit aliud
in minore curatorem habente:ꝓbaẽ:nã defer
re iuramentum hꝫ vim cuiuſdam confeſſionis:
ut.l.qui iuraſſe.in fi.j.e.ſed confeſſio in iudicio
preiudicat minori habenti curatorẽ:niſi reſtitu
atur.vt.l.certũ.§.minorẽ.de cõfeſ.ergo ꝛ iura
mentum.Cõtrarium puto naꝫ in confeſſionibꝰ
que fiũt ad ſolẽnizandũ iudiciuꝫ cõfeſſio mino
ris nõ ualet:vnde eius confeſſio non poſſet idu
cere lit.conte.ut no.in.l.ij.§.quod obſeruari:ꝛ
ibi per glo.ꝛ doc.de iura.calũ.ꝛ ſcripſi in dicto
§.minoreꝫ.ſed iuramentũ hꝫ vim cõteſtationis
ꝛ ſententie:ꝛ ſic habet viꝫ eorũ actuũ qui ſolẽni
ꝫantur.iudicio meo non põt iſtos actus exerce
re ſine auctoritate curatoris:unde teneo ꝙ no.
in.d.glo.magna[a] in fi.¶ Ultimo inducit glo.i
arg.hanc.l.in oĩbus contractibus quos innuit
hi qui nõ ſunt iure electi:ut oĩa caſſenẽ:[b] ut hic
ꝛ.C.de ſa.ſan.ec.l.decernimꝰ:ꝛ de re.coruꝫ.l.q̃
neqꝫ.adde.ꝛ.C.de eo qui pro tuto.l.ij.ꝛ qõ.ibi
no.ꝛ in qui.cau.in inte.reſti.nõ eſt ne.l.pe.Sed
contra dictũ ar.facit de offi.pto.l.barbariꝰ.Re
ſponde ꝙ ibi fuit error cõis.¶ Querit glo.qd
ſi ab initio tenuit iſtitutio:ſed poſtea aliquo ca
ſu eſt caſſata.dicit glo.tunc tenẽt geſta per euꝫ.
dicã plene i.l.barbarius de officio preto.Bar
tolus. Ex.§.ſequenti.

a ¶ Glo.magna.Alexã.trãſit cũ hac opi.tanquaꝫ magiſ cõi:ꝓ q̃ facit ꝙ uoluit Bal.cõſilio.cclx.incipiente aut mulier.lib.iij.

b ¶ Caſſenẽ.ADDE vt per Fely.in c.rodulphꝰ ex̃ de reſcri.abb.in.c.nihil.ex̃ de el.lec.

¶ Caſus i q̃bus procur.põt deferre:vide:ibi.
Ad primã oppo.Et quãdo liceat allegare tur
pitudinẽ ſuã:ibi.Pe.de bela.Et quis non co
gitur iurare quãdo timet ꝓbabiliter ne periuri
um ſuuꝫ redarguatur:ibi.Et ſic ex hoc.Et qñ
procur.detulit iuramentũ:ꝛ poſtea dñs veniẽs
ſuccubuit:uel dicit q̃liter cõmittaẽ cautio de ra
to:ibi.Quartus.Et quãdo debeat opponi ex
ceptio tu nõ debes audiri:qa allegas tuam tur
pitudinem in fi.vide.

Procurator Procurator põt iu
ramentum deferre ſi
habet generale cum libera:uel ſpeciale manda
tum:uel ẽ in reꝫ ſuã.alias ſecus:etiam ſi caueret
de rato ꝓpter dubiũ de mandato.h.d.cuꝫ dua
bus.ll.ſe.Diuidiẽ in quattuor partes.ꝑmo po
nit vnũ dictum de procuratore habente mãda
tum.ſecundo ponit aliud quando de mandato
dubitatur.tertio ponit rationem ſecundi dicti.
quarto ponit rationem primi.ſecunda ibi:nec
multum.tertia ibi:ſiue aũt.quarta ibi:ſi itaqꝫ.
Et qa in quarta poniẽ rõ primi dicti iõ adiun
ges eam cuꝫ prima in poſitiõe caſus:ꝛ ꝑma ps
eſt facilis.ſecunda multũ difficilis.In terminis
pone caſuꝫ per te in ꝑma parte:ꝛ in quarta que
eſt ratio primi dicti.In ſecunda uero parte i.ꝟ.
nec multuꝫ:ſic pone caſum.Quid ſi eſt dubium
de mandato:ꝛ ꝓcurator vult cauere de rato.an
tunc cogeẽ reus iurare:Reſpondet iuriſconſul
tus:ꝛ dicit ꝙ non.ſi eniꝫ reo fuerit cautuꝫ de ra
to:iſta cautio nõ multum ſibi proficeret.h.d.ꝑ
mo vide tex.ibi de rato dic.ꝛ iõ nõ cogiẽ reꝰ iu
rare tali procuratore deferente:q ꝓpter dubiũ
de mandato cauet de rato.¶ Sequitur.§.ſiue
enim in quo ſic forma caſũ.Que eſt rõ dicit iu
riſcõſultus ꝙ cautio de rato nõ prodeſt reo cui
defertur iuramentum.ſi enĩ iuraret:ꝛ dominus
poſtea non haberet ratuꝫ cõmittereẽ cautio de
rato:ꝛ ſic ſibi multum prodeſſet.Ad hoc reſpõ
det iuriſcõſultus.ſi dominꝰ venit poſtea ꝛ ratuꝫ
non habet:aut reus cogetur ſe defendere ab ac
tore oppoſita exceptione ſi qua ſibi prius com
petebat:ꝛ hoc caſu nõ eſt dubiuꝫ ꝙ iuramentuꝫ
ſibi nil prodeſt:qa ita ſe defendit poſtea ſicut ꝑ
us.Aut nõ vult ſe defendere:ſed patiẽ ſe vinci:
ꝛ poſtea vult agere cõtra procuratoreꝫ ex cauti
one de rato:ꝛ tunc doceret de periurio ſuo.oſtẽ
deret enim ſniam lataꝫ contra illud qõ ipe iura
uit.h.d.Notabilia colligam vobis recitãdo ap
paratũ.¶ No.qõ dixi in ſũmario.¶ Ad primã
op.procurator oĩum bonoruꝫ nõ põt alienare:
vt.l.ꝓcurator totorũ:ꝛ.l.mandato generali.de
procu.ergo nõ põt iuramentuꝫ deferre:vt.ſ.ꝓ
ximo.§.Sol.intellige hic vniuerſorum bonorũ
cum libera:vt.l.procurator cui libera.ſ.de pro
cura.ꝛ ſic habes tres caſus:in quibꝰ procurator
põt deferre iuramentũ:vt reus cogatur iurare:
vel referre.alias ſecꝰ.¶ Circa iſtã parteꝫ quero
quid in procuratore dato ad vnaꝫ cãm tm̃:ꝛ in
illa eſt ſibi cõceſſa libera adminiſtratio:an pote
rit iuſiurandũ deferre:de hoc videẽ caſus i.c.q
ad agendũ.in fi.ex̃ de procu.li.vi.ꝛ.l.qui rome.
§.calimacꝰ.in fi.ꝛ.j.de verbo.obliga.ꝛ ibi no.
¶ Uenio ad ſecũdã parteꝫ.diciẽ hic ꝙ ſi domi
nus poſtea uenit cogeẽ reus poſtea docere ſe li
quide iuraſſe oppoſita exceptione.¶ Quero d
qua exceptione loquatur:quidã dicunt de exce
ptiõe iuriſiurãdi:qõ nõ videtur verũ:qa hec ex
ceptio nõ obſtat dño:niſi in tribꝰ caſibus quos
ſ.vidiſtis:niſi intelligas eo mõ quo ſtatim dicã
i tertia opi.vnde alij dicũt ꝙ hic loquiẽ de exce
ptiõe pacti:vel rei iudicate:vel ſolutiõis:ſeu de
alia ſimili:ꝛ iſta ẽ clara.Tertij dicũt ꝛ fuit opi.
Io.ꝙ hic ponatur exceptio ꝓ replicatiõe.ſi enĩ
reus de ſacro excipiat:replicabit dñs ꝙ iuramẽ
tuꝫ ſibi nõ obſtat.Iſta glo.videtur habere hũc
intellectũ:ſed tñ aduerte:vt clare ĩtelligas.Aut
enim iſta uerba oppoſita exceptiõe determinãt
verbũ docere:ꝛ tũc procedit expoſitio ꝑcedẽs.
Aut determinãt verbũ cogetur:ꝛ tũc habet lo
cuꝫ hec expoſitio Io.quaſi dicat propter hanc
replicatiõem quã dñs oppõit cogiẽ reus proba
re ſe liquido iuraſſe:ꝛ intellige cogitur cauſati
ue:ſi nõ vult pati condẽnari.¶ Secũdo quero
dicitur hic ꝙ ſi reus uult agere ex ſtipulatiõe de
rato:cogitur docere de ſuo periurio.¶ Quero
quomodo perueniaẽ ad hanc doctrinã de per
iurio.glo.magna in ꝑn.rñdet arguendo a ſuffi
ciẽti diuiſiõe:ꝛ ponit quattuor caſus per quos
ad hanc doctrinã de periurio perueniẽ:ꝛ ſic ap
paret ꝙ cautio de rato modicum prodeſt reo.
vide glo.ad lraꝫ.¶ Quia ergo glo.arguit a ſuf
ficiẽti diuiſiõe:ꝛ põit quattuor caſus:ſi ego oſtẽ
dam vobis aliquem ex iſtis caſibus eſſe falſum
apparebit ꝙ argumẽtatio glo.nõ eſt bona:nec

bene docuit ꝑuenire ad iſtam doctrinam: vnde
aſſumo primam cām qn̄ domin⁹ poſtea uenit: ⁊
egit: ⁊ ſuccubuit: ⁊ videt̄ ꝙ ſtipulatio d̄ rato cō-
mittat̄ ad totū intereſſe: nō ſolum ad expenſas
tm̄: ⁊ ſic multum prodeſt reo: vt. l. ꝓcurator ad
exhibendum. §. i. ī. rem ra. ha. So. dicit glo. ibi lo
quit̄ de procuratore q nūꝙ̄ habuit mandatū:
⁊ ſic erat falſus: hic loquit̄ in vero ꝓcuratore d̄
cuius mādato dubitat̄: vide glo. ibi: ſ; certe ⁊c.
intelligit ergo glo. iſtū. v̄. nec multū in procura
tore habente mādatū ſufficiēs: ſed de eo dubi-
tabat̄: ⁊ ſic videtur fateri ꝙ ſi nullū haberet mā
datū cautio de rato multū operaret̄. Jſta lec.
nō videt̄ bona: quia ꝑncipiū huius. l. loquit̄ ī ꝓ
curatore habēte mādatū ſufficiens: ita ī. v̄. nec
multū: niſi diceres ꝙ hic mutat caſū. Preterea
nō habere mādatū ⁊ habere: ⁊ nō apparere ſūt
paria. l. duo. ſūt ticij. de teſta. tu. ⁊. ſ. de trāſ. l. ⁊
poſt rē: ⁊ ſic videt̄ ꝙ etiā in caſu ī quo dubitat̄
de mandato cautio de rato multū operet̄: niſi
ſuſtinēdo glo. dicas ꝙ l; tp̄e cautionis nō cōſta
ret de mādato: poſtea tn̄ incepit cōſtare: ⁊ ſic lo
quit̄ lec. glo. ⁊ pōt eē uera in ſe: ī quātū hic itel
ligitur de uero ꝓcuratore: de cui⁹ mādato dubi
tabat̄: ſ; īquātū dicit ſecus eē in eo qui nūꝙ̄ ha
buit mādatū nō bene dicit: imo ēt in eo pōt hic
itelligi. Nō ob. l. ꝓcurator ad exhibēdū. §. i. qa
ibi loquit̄ ī falſo procuratore q egit ⁊ exegit: vn̄
ſi dn̄s poſtea nō h; ratū intereſt rei ī toto debi
to qd̄ ſoluit: ſiue reus vincat: ſiue ſuccūbat: hic
loquitur in falſo ꝓcuratore q quodāmodo ſuc
cubuit: qa deferēdo iuramētū abſolut⁹ ē re⁹: vn̄
ſi actor poſtea veniēs ſuccubuit nō intereſt eius
rei: niſi in expenſis: ⁊ ſic habes defenſatū primū
caſū glo. per quē peruenit̄ ad iſtam doctrinam.
¶ Secūdus caſus eſt qn̄ dn̄s poſtea veniēs ob
tinuit: ⁊ iiuſte: ⁊ tūc dicit glo. idē: qa iiuria facta
reo nō debet nocere ꝓcuratori: ⁊ ſic nō tenebi-
tur ꝓcurator: niſi in expenſis: vt. l. ſi ſine. §. cū
aūt. ī. rem ra. ha. ¶ Ad hūc caſū glo. nō oppo-
nit: ſed ego op. ⁊ videt̄ ꝙ nō ſit cōſiderandum
vtrū iuſte uel iniuſte: ſed indiſtīcte ille qui cauit
de rato teneatur: vt. l. iij. §. ſi. ī. rē ra. ha. Sol. ſ;
lec. glo. hic loquit̄ ī procuratore uero de cuius
mandato dubitabat̄ ibi de ꝓcuratore falſo: vel
ſi uis tenere aliā opi. que videtur verior ꝙ hic
loquat̄ in procuratore funditus falſo. Quantū
ad poteſtatē deferēdi iuramentū dicas ſenten-
tia prima facie preſumitur iuſta: ⁊ ꝓ ea p̄ſumi-
tur: vt. l. herennius. §. gaia. ī. de euic. ⁊ ibi no. ⁊
iō prima facie videbitur iſte re⁹ periur⁹: merito
nō ꝓdeſt ſibi multum hec cautio de rato: quia
anteꝙ̄ declaretur ſententiam eē iniuſtā ipe erit
diffamatus ꝙ falſū iurauit: ⁊ ſic prima facie per
iurium ſuum allegaret. eſt enim durū iniuſticiā
ſentētie docere: ⁊ ꝓpter hoc eſt ſtatutū bienniū
in cā appellatiōis: ne ergo habeat neceſſe ſuam
infamiā purgare dicit̄ ei cautiōem de rato non
multū ꝓdeſſe: qa maior eſt pena infamie ſaltē
d̄ facto: ⁊ maior ē labor purgatiōis ipi⁹: ꝙ̄ qcqd
poſſet cōſequi ex illa ſtipulatiōe: ⁊ ſic pōt defen
di ſecundus caſus. glo. Tertius eſt quādo fuit
cōdēnatus ⁊ iuſte: quo caſu agendo ex ſtipula-
tiōe de rato doceret de ſuo periurio. ¶ Ad iſtō
opp. glo. aut tu dicis ꝙ ex hac ſtipulatiōe non
pōt agere: ⁊ tunc dicis contra iſtum tex. qui ex-
preſſe vult ꝙ agere poſſit: l; de ſuo periurio do
ceat. Aut dicis ꝙ pōt agere: ⁊ tūc dicis cōtra iu
ra que dicunt ꝙ quis nō pōt ſuam turpitudinē
allegare: ut. l. tranſactiōis. C. de tranſac. ¶ Ad
iſtud contrarium reſpondet Azo. primo fateor

ꝙ non poteſt agere: quia allegaret turpitudi-
nem ſuam ⁊ hoc eſt uerum quo ad ſortem in qua
iuſte condemnatus eſt: ⁊ ſuper qua iurauit: ſed
quo ad expenſas: ⁊ quo ad uſuras que cucur-
rerunt poſt rem iudicatam bene pōt agere: ut
hic in tex. Et ꝓpter hoc dicitur hic in tex. ꝙ ei
nō multum prodeſt iſta cautio: quaſi dicat non
eſt multum iſtud ad quod pōt agere: quia ſolū
ad expenſas ⁊ ad uſuras. Poſtea idē Azo mu
tauit ſolutionem ⁊ dixit: ꝙ pōt agi ad totam ſor
tem: ⁊ ad expenſas: ⁊ ad uſuras: vt hic in tex. l;
de ſuo periurio doceat directo: ⁊ pro tanto dicit̄
ei nō multum prodeſſe: quia maior eſt pena illi-
us diffamatiōis ꝙ reputetur periurus: ꝙ̄ ſit to-
tū illud quod cōſequitur ex ſtipulatiōe. ¶ Ad
ꝯtrariū ꝙ qs nō pōt allegare ſuā turpitudinē
Reſpōdet ꝙ fallit hic. nō enim pōt ꝓcurator cō
tra quem agit̄ ei ſuam turpitudinē obijcere: qa
ipe detulit iuſiurādū: vt. l. qui iuraſſe. §. ſi pr̄. ī.
eo. ita dicit Azo. ¶ Pe. de bellapertica reſpō-
det aliter ad iſtud cōtrarium: ⁊ multum no. nō
pōt quis allegare ſuam turpitudinem verum ē
ab alio nō detectam: ſed ſi ab alio fuit d̄tecta ꝓ-
ut hic fuit: qa fuit cōdēnat⁹: ⁊ fuit ꝓnunciatū ſe
illud debere quod iurauerat ſe nō debere: tunc
bene pōt hanc turpitudinē ſuā allegare: caſus
eſt hic: quod ſatis placet: probo per. l. antepe.
ī. de ſuſpec. tu. vbi ille qui eſt remotus: vt ſuſpe-
ctus pōt hoc allegare ad defendendū ſe ab acti
one tutelle. Jdem in quolibet infame per ſentē
tiā ꝙ pōt allegare ſe infamē: vt excuſet̄ ab one
ribus: ut. l. relegatorum. in ſi. de interdic. ⁊ rele-
ga. facit qd̄ no. ff. de offi. aſſeſſo. l. i. in. glo. ſuper
v̄bo poſtulatōibus. ¶ Et ſic ex hoc v̄ſi. nec mul
tū. habes notare duo. p̄mo ꝙ qn̄ quis probabi-
liter pōt timere ne ſuum periuriū redarguat̄ ꝑ
quandam cōſequētiā nō cogitur iurare: ⁊ ideo
ſi vnus ex heredibus deferat iuramentū forte
nō coget̄ reus iurare: ne forte altero agente ſuū
periuriū detegat̄. iuſta enim cauſa recuſandi ē
quando aliquid petitur quod cōtra debitā ho-
neſtatem perſone veniret: vt. l. quintus. ī. man.
⁊ iō in. l. ſi duo patroni in p̄n. ſ. eo. dico ꝙ ille li-
bertus altero deferente non cogebat̄ iurare: ſ;
ſpōte iurauit h; qd̄ habes notare ꝙ quis pōt al-
legare ſuam turpitudinem ab alio detectam: vt
hic cū ſi. ſ. alle. Et pro huius declaratiōe: quia
hanc materiam nō declaraui tibi in aliquo loco
adhuc: ideo dicas: aut quis allegat ſuam turpi-
tudinem cōtra ſe: ⁊ ad ſui preiudiciū: ⁊ tunc au
dit̄: vt. l. ide nerati⁹. §. ſi. cū. l. ſe. ſ. ad. l. acquil.
⁊ de cuſto. reo. l. ſi confeſſus. cū ſi. ⁊ ex̄ de cōceſ.
preben. c. ex tenore. Aut quis allegat turpitudi-
nem ſuam cōtra alium: ⁊ tunc aut agendo prin-
cipaliter: ⁊ fundando intentiōē ſuam ex turpi-
tudine ſua: ⁊ nō pōt: vt. ī. de cōdi. ob. tur. cau. ꝑ
totū: de fur. l. itaq; fullo. ⁊. C. de trāſa. l. trāſacti
one: ⁊ de ſeruo pigno. da. ma. l. ſi. creditoribus.
Aut non agit ex ſua turpitudine: ſed eā allegat
excipiendo: vel replicando: vel alio modo adiu
uando intentionē: ſeu exceptiōem ſuam: ⁊ tunc
aut hoc allegat cōtra eū qui fuit particeps tur
pitudinis: ⁊ audiat̄: vt. l. de tutela. C. de in inte.
reſti. mino. ⁊ ibi no. hoc intelligo quādo ille cō
tra quem allegatur qui fuit particeps turpitudi
nis certat de lucro: ⁊ allegans certat de dāno.
alias ſecus: ut. l. uiro atq; uxore. ff. ſolu. ma. ⁊. l.
apud celſū. §. marcellus de doli excep. ¶ Aut
ſuam turpitudinem allegat cōtra aliū: ⁊ tūc aut
eius turpitudo erat. alias ab alio detecta: ⁊ au
ditur eam allegando: vt hic: nō eni agit hic ex

ſua turpitudine:ſed agit ex ſtipulatione de rato
ad intereſſe:ad qđ ꝓbanduꝫ adducit ſententiã
per quam docet de ſuo periurio:ad idem de ſu-
ſpec.tu.l.antepe.⁊ de interdic. ⁊ rele.l.relega-
torũ in fi.Aut nõ eſt ab alio detecta:⁊ nõ audit
ſuam turpitudinem allegãs:vt.d.l. trãſactione
C.de tranſac.cum fi.⁊ ibi no.fallit in caſu. extra
de preſum.c.iij.loco.⁊ ibi no.fallit in auc̃.nouo
iure.C.de pe.iudi.qui male iudi.fallit in.l.quiſ-
quis.in fi.C.ad.l.iul.ma.⁊ in quolibet:apparet
rõ ſpecialitatis:⁊ iõ per predicta dicebaꝫ ſemel:
reſpondendo ad queſtionẽ.¶ Quidam vendi
dit poſſeſſionem in fraudẽ fiſci:vt euaderet pe-
nam:poſtea volebat eã repetere:dicebat ꝙ nõ
poterat:qa allegabat ſuam turpitudineꝫ:ut. d.
l.ſi creditoribus.C.de ſeruo pig.da.ma.⁊.l. fili-
os.C.de his que in frau.credi. Ego dicebã [a] ſiq
dem ab initio fuit venditio vera:tñ in fraudem
fiſci facta:qa volebaꝫ habere pecuniã:q̃ melius
poſſet celari ⁊c̃.⁊ nõ poſſim petere reſcindi alle-
gando fraudẽ ⁊ turpitudinẽ meã:ꝙꝙ alius me
cum fraudeꝫ participaſſet:qa fundo intentionẽ
meaꝫ ex mea turpitudine:ita loquunt iura alle.
pro hac parte.Si vero ago rei vẽdicatiõe dicẽs
rem eẽ meaꝫ:tu opponis ꝙ fuit tibi vẽdita:ego
replico ꝙ illa venditio fuit ſimulata: ⁊ imagina
ta:⁊ facta in fraudẽ fiſci:⁊ tunc audior:lꝫ allegẽ
turpitudinẽ meã.nã eã allego ad coadiuuãdaꝫ
actioneꝫ.Iteꝫ eã allego contra te q eam partici-
paſti.Item ego certo de dãno euitando: ⁊ tu ð
lucro captando:ut.d.l.de tutela de in inte.reſti.
mino.⁊.l.viro atqꝫ vxore.ſol.ma.⁊ qđ no.i.d .l.
apud celſũ.§.marcellus ð doli.excep.¶ Quar-
tus caſus eſt:qñ pendet iudiciũ:tunc dicit glo.
magna circa pñ.ꝙ interiꝫ non cõmittit ſtipula-
tio.¶ Cõtra hoc op.ĩ.reꝫ ra.ha.l.quo enim.§.
ij.⁊.§.fi.⁊.l.procurator la.ij.§.fi.⁊ ſic ſtatiꝫ com
miſſa ẽ ſtipulatio ad itereſſe totale:nec ẽ neceſſe
ꝙ expectetur ſñia ꝑ quã doceat de ꝑiurio: ⁊ ſic
cautio iſta multũ prodeſt reo. Reſpondet glo.
contrarium eſt verũ in procuratore falſo:ſꝫ i ꝓ-
curatore vero non cõmittit:niſi expectata ſñia:
hoc tenendo lec.glo.ſed tenendo aliã:ꝙ hic lo
quatur i procuratore falſo. Rñ.ſꝫ Ugo.lꝫ glo.
de eo nõ faciat mentioneꝫ:tñ referebat.Ja. bu.
ꝙ hic reus noluit ab initio ſtatim agere.ſ. ꝑmo
ad ſortẽ poſtea ad expẽſas:vel uſuras: ſed uole
bat expectare ſñiaꝫ:⁊ ſic agere uno iudicio:quo
caſu nõ multũ prodeſt reo ſtipulatio:vt in trib⁹
precedentib⁹ caſib⁹ apparet.¶ Sed cõtra hoc
fortiter op.qa ſi fateris ſtipulationẽ ab initio eẽ
cõmiſſaꝫ ad totã ſortem:ergo ſi ex poſt facto ſe-
quitur abſolutoria:ut i primo caſu poſito i glo.
adhuc remanet actio ad totũ itereſſe:qa non ex
tinguitur actio:lꝫ deſinat itereſſe.l. qui aũt.§.i.
ð.ſi quis cau.ergo ſalteꝫ in illo caſu ꝑmo multũ
prodeſt reo cautio de rato:⁊ ſic ẽ falſa doctrina
glo.certe glo.tenet hoc in.l.ſi ſiue.§.cum auteꝫ
rem ra.ha.⁊ tenendo illã op. nõ poſſemus ſuſti
nere iſtã lec.ſed eã ibi reprobaui:⁊ dico ꝙ ſecu-
ta abſolutoria extinguit actio ab initio cõmiſſa
ad totum intereſſe:qa deſinit mõ intereſſe:⁊ ceſ
ſat dãnum de preterito:ut.l.ſi.eũ.§ qui iniuria-
ruꝫ.ð.ſiqs cau.⁊ ſic iſta glo.remanet ſuſtẽtata ĩ
oĩbus ſuis caſibus:ſiue in falſo:ſiue i vero ꝓcu
ratore loquat.quãdo ergo procurator egit: ⁊
detulit iuramẽtũ:ſi dñs poſtea veniẽs vincat: ſi
ue ſuccũbat:ſiue in vero procuratore:ſiue i fal-
ſo qualiter ↄmittatur cautio de rato habes hic.
Quãdo vero procurator venit:⁊ litigauit vſqꝫ
ad ſniam:poſtea venit dñs: ⁊ ſimiliter litigauit

a ¶ Ego dicebam. AD DE vltra ea que hic habes per Alex. Spec. qui hoc late proſequitur in ti. de do. §.i.v. iteꝫ pone:⁊ ibi Jo. an. in addi.

vſqꝫ ad ſniam an cõmittatur ſtipulatio de rato:
dixi uobis p.x.cõbinatiões quas per ordinem
poſui in.d.l.ſi ſine ⁊ ad.§. marcellus:⁊.§. cum
aũt ⁊c̃. ¶ Ultimo op.⁊ videtur ꝙ iſta ſtipula-
tio cõmittatur lite conteſta . vt.l.amplius non
peti.ĩ.rẽ ra.ha.So.hic loqt i ſtipulatiõe ð rato:
ibi i ſtipulatiõe ãpli⁹ nõ peti.qñ autẽ iſte ſtipulati
ones:⁊ ſimiles cõmittãtur.dic vt ꝑ doc.i.l.ſi qs
maior.C.de tranſa.Ego plenius in.d.l.ãpli⁹ nõ
peti.rem ra.ha.¶ Ultimo queri poſſet illa exce
ptio:tu nõ debes audiri:qa tu allegas turpitu-
dinem tuaꝫ:quando debeat proponi ante litis
conte.vel poſt:de quo per Inno.extra de con-
ceſ.prebẽ.c.cum ſuper.

s **Eruus** Seruus ⁊ filius in cau-
ſa peculiari põt patri et
dño ꝓdeſſe:⁊ obeſſe.in cauſa nõ peculia
ri põt prodeſſe: ſed obeſſe nequit.h.d. vſqꝫ ad
l.q iuraſſe.¶ Oppo.de.l.ſi.ſeruus.ĩ.eo.ad iſtã
l.ſeruus.So.hic loquitur in cã peculiari: ibi in
non peculiari cã in qua non põt dño obeſſe:niſi
in caſibus qui no.C.de pac.l.ſeruus:⁊.l.filius.
Bartolus. Ex.l.ſequenti.

¶ Pupillus doli.capax ex iuramento obligat.

q **Ui iuraſſe** In pupillo non i
ſpicitur conditio
perſone iurantis.h.d.Op.ad.l. iſtam:⁊
uidet ꝙ i dubio nullus videatur deierare:vt.l.
merito.ĩ.ꝓ ſocio.⁊.l.ulti.C.ad.l.iul.repe.Sol.
dico ꝙ in adulto preſumeretur ipm deieraſſe
ſi apparet contrarium eius quod iurauit:vt .l.
alias.ð.e.ſed in pupillo non preſumitur ꝙ deie
rauerit:etiam ſi appareat contrarium etiam ex
facto proprio.preſumitur enim ꝙ fuerit oblit⁹:
⁊ ꝙ tempore iuramẽti nõ recordet: ⁊ hoc vult
dicere littera hic:duꝫ dicit q̃uis.¶ Quero vos
videtis ꝙ iuramentum pupilli ſeruatur ad ſuaꝫ
utilitateꝫ:quid ſi aliquis contra ſe iurauerit ſuꝑ
aliquo cõtractu:an ſibi preiudicet.glo.tenet ꝙ
non in auc̃.ſacra puberuꝫ.C.ſi aduer.vendi. ſu
per verbo puberũ:⁊ idem in corpore vnde ſu-
mitur:⁊ hoc ar.huius.l.quia pupillus deierare
non uidetur:⁊ ſic iureiurãdo nõ obligatur: fal-
lit in caſu.l.vltime.ĩ.de lib.cauſa:vt dicit gloſa:
Canoniſte tamen dicũt ꝙ pupillus doli capax
poteſt deierare:unde ex iuramento ſuo obliga-
tur:vt extra de ðlic.pue.c.i. [b] Quero de quo pu
pillo loquitur hic:dicit Guil.intelligo de pupil
lo qui fari poſſit:ſit doli capax vel non. nam iu-
ramentum requiritur:ut in auc̃.de man.prin .§.
ſed neqꝫ:ergo ſi non poſſet fari non poſſet iura
re.¶ Querit hic Guil.quãdo dicatur pupillus
proximus pubertati:de quo per glo.in .l.i.ĩ. de
noua.⁊ ibi dixi.

Ex.§.ſequenti.

¶ Interrogationi per quã detegeret periuriũ:
non cogitur quis reſpõdere:ibi. Secũdo. Nec
poſitioni ſimiliter criminoſe:ibi. Item.no.

Si pater Iuramentuꝫ patris ſuꝑ obli
gatione ꝓdeſt filio. ſecus ſi
iurauerit nihil eẽ in peculio.h.d.¶ Op.ad pñ.
de.l.⁊ heredi.§.nos auteꝫ.⁊.l.ſi tibi.§.pe.ð.de
pac.So.hec intelligit ſꝫ illas:⁊ iõ diſtigue:aut
iurauit ꝓ filio:ut ꝓ herede:aut ꝓ filio ut filio:
aut pro filio vt extraneo:ut in glo.⁊ plene dice-
mus in.d.l.ſi tibi: vbi glo. pleni⁹ tangit. ¶ Se
ſecundo op.ꝙ hic habeatur rõ peculij.ante q̃ſi
ti.ſ.tempore iuramenti.naꝫ ſi pater modo repe
ritur habere in peculio interrogabitur an ẽ po-
ſtea queſitum:⁊ ſi reſponderit ꝙ ſic habeo pro
poſitũ:aut dicit ꝙ nõ:⁊ eſſet periurus: ſi nihil

b ¶ c.i. AD DE vltra dicta hic per Alex. panor. cõſilio. xxv iiij.li.ij.

dicit preſumitur ꝙ non ſit periurus: ⁊ ſic peculi
um poſtea queſitū. Glo. reſpondet multuꝫ no.
dico ꝙ iſtis interrogationib⁹ non cogit̄ quis re
ſpondere: qa per hoc detegeret̄ periuriū ſuū.
Itē examinaret̄ qḋ iam deciſū eſt ꝙ iudex pati
nō debet: ut. l. ſi duo. §. ideꝫ iul. ſ. e. idem tenet
glo. ī. de excep. rei iudi. l. ſi a te. i pn̄. facit quod
no. ī. e. l. cū qui. §. in popularibuſ in verbo p col
luſioneꝫ: ⁊ ibi de hoc tangā. Ad illud qḋ dicit:
ergo preſumit̄ nō deieraſſe: ⁊ ſic poſtea q̄ſitum.
Reſpōdeo huic p̄ſumptiōi nō eſſe ſtandū. dicit
glo. ꝙ nō: lꝫ enim i dubio q̄tū ad abſolutioneꝫ
ſtemus huic preſūptioni: ꝙ quis delinquere nō
uideat̄: ut. l. merito. ī. ꝑ ſocio cū ſi. tn̄ quo ad cō
dēnationeꝫ iſta p̄ſūptio nō ſufficit: ut hic vides
in glo. ⁊ eſt tex. ſ. eo. l. ſi duo patroni. in pn̄. i. v.
multū tn̄ tene bene mēti determinationeꝫ hui⁹
glo. ¶ Itē no. ex hac glo. ꝙ poſitiōi p quā qs d
tegeret delictū ſuū quis nō cogitur[a] reſpōdere:
⁊ hoc eſt qḋ dicitur in practica: iſta poſitio ē cri
minoſa: ⁊ iō ei nō reſpondenduꝫ: de quo p can.
ext̄ de elec. c. dudum. Spe. ponit etiā in tractatu
ſuo de poſitiōib⁹: de hoc ēt dixi i. l. marcellus. ī.
re. amo. ⁊ l. ſi. de his q. ut indig.

a ¶ Cogitur ADDE bartoluꝫ in. l. ij. §. ꝙ obſeruari. C. d iuramēto calū. ⁊ i. l. marcell⁹. ī. re. amo. ⁊ in. l. nō itelligit̄. §. q tacitā de iure fiſci Bal. in l. i. C. de pe. iudi. vt hic p Alex. cui adde Bar. cōſilio. cxcij.

Iuriſiurandi

No. ꝙ iuſiuranduꝫ perficitur ex cōuenti
one: ⁊ ſic appet ꝙ tollit naturalē obligationeꝫ:
qa hꝫ cōſenſuꝫ: ut dixi. ſ. eo. l. ij. videor enī confi
teri: ⁊ velle ſic uerū eē ſi iurauerit̄. facit. ī. de pec.
l. depoſiti. §. i. ¶ Secūdo no. ꝙ iuramentuꝫ hꝫ
viꝫ nouatiōis: i quo aūt differant: dic ut i gloſa.
¶ Itē no. ꝙ iuramētuꝫ hꝫ vim ſolutiōis intelli
ge. ſ. ficte nō vere: ut no. ī. e. l. ꝓxima. §. i.

Ex. l. ſequenti.

¶ Iuramētū delatū ab vno ex reis credēdi no
cet alteri: ⁊ qd in duob⁹ reis debēdi. vide i. §. ſi
ex duobus.

Duobus

Op. d. l. ſi duo. ſ. ſi qs cau. Sol. itellige ꝙ iſti
duo rei erant ſocij. dicit glo. nō puto eaꝫ
uerum dicere. nā per litis cōte. vnus ex reis cre
dendi preiudicat alteri: ſiue ſint ſocij: ſiue non:
vt. l. fideicōmiſſa. §. plerūqꝫ. ī. de leg. iij. ſed iura
mentū hꝫ uim conteſta. vt hac ea. glo. dicit ergo
⁊c̄. Nō ob. l. ſi duo: qa ibi loquit̄ i alio actu qui
nō hꝫ viꝫ cōte. ¶ Op. de. l. ſi un⁹ i pn̄. ſ. de pac.
Sol. ibi loquitur i facto hic loqt̄ in iureiurādo
qḋ hꝫ vim ſolutiōis: vt. ſ. l. ꝓxi. ⁊ vim cōteſtatio
nis: vt. l. nam ⁊ poſtea. §. ſi. is q. ſ. eo. ideo alteri
nocet: qa ē maioris efficacie: ⁊ ideo indiſtincte
iuramentū delatū ab vno ex reis credendi alte
ri nocet. Idē puto ēt ſi ei fuerit delatū: ⁊ ip̄e iu
rauerit ſibi deberi: qa alter correus credēdi ex
cluditur: ſicut p lit. ꝯte. vt. l. ex duob⁹. ī. de duo.
re. ¶ Quid in plurib⁹ reis debendi. dic vt in. §.
ſi ex duobus. ī. ea. l.

Ex. §. ſequenti.

¶ Fideiuſſo: q iurauit ſe ſoluiſſe: an poſſit repe
tere a p̄ncipali: ibi. Quero. Et an abſolutoria la
ta ꝓ fideiuſſore: q̄ſi non fuerit cōtractum pro
ſit principali: ibi. Quero.

A fideiuſſore

Iuramentuꝫ fideiuſ
ſoris prodeſt reo p̄n
cipali: ſi iuratum eſt ſuper re. ſecus ſi ſup perſo
na. h. d. ¶ Op. de. l. fideiuſſor. ſ. de pac. Solu.
aliud in pacto: q̄ i iuramēto: qa iuramentuꝫ hꝫ
vim ſolutiōis: vt hic. ¶ Quero vtrū fideiuſſor
qui iurauit poſſit repetere a reo p̄ncipali: videt̄
ꝙ ſic: qa videtur ſoluiſſe: ut hic. Cōtrariū tenet
glo: qa iſta eſt ficta ſolutio: ⁊ ad hoc ut poſſit re
peti requirit̄ ſolutio uera: ⁊ per hoc forte poſſu
mus dicere ꝙ non ſufficeret fideiuſſori: q hꝫ in
ſtrumētū i quo creditor cōfeſſus ē ſe recepiſſe:
ſeꝺ oportet ꝙ doceat eſſe uere ſolutuꝫ ad hoc:
vt habeat actionē mandati. tene mēti.[b] ¶ Que
ro hic diſtinguit̄: aut eſt iuratuꝫ ſuper re: aut ſu
per perſona: qd in dubio. R̄n. preſumit̄ iuratū
ſup re: qa loco ſolutiōis cedit: ita dicit glo. hic.
facit. ī. e. l. vltima: ⁊ no. ī. qua. re. ac. nō datur. l. i.
§. ſi fideiuſſor. quod no. ⁊ hoc uidet̄ uerū i iure
iurādo. ſecus puto in ſn̄ia. nā in dubio uidetur
ſn̄iatum: qa nō probatū: nō qa nō contractū: vt
l. iul. uerū debitoreꝫ. ī. de condi. inde. ⁊. ī. de ex
cep. rei iudi. l. ſi inter: ⁊ de li. cau. l. diui. fratres:
⁊ ideo ſn̄ia nō tollit naturalem obligatiōeꝫ. iura
mentū uero ſic: qa proficiſcitur ex ꝯuentione: ⁊
hꝫ viꝫ ſolutiōis: que tene mēti. ¶ Quero vtruꝫ
abſolutoria lata ſuper re: quaſi nō fuerit contra
ctū pro fideiuſſore ꝓſit reo Dy. ꝙ ſic diſtigua
mus eodē mō in ſn̄ia quo hic iuramento: ut no.
per Dy. in. c. ratihabitiōe circa ſi. regule de reg.
iuris. li. vi. Rizar. ma. diſputauit cōtrariuꝫ ꝙ ali
ud ſit in ſn̄ia: ut. l. aduerſus in ſi. ſ. de arbi. ⁊. l. d
nunciaſſe. §. ſi. l. ſi. adulter. §. ſi eo tp̄e. ī. d adul.
⁊ ibi plene dixi: nō ob. hec. l. qa aliud in iuramē
to qḋ hꝫ uim ſolutiōis: vt dixi. ſ.

b ¶ Tene mēti. ADDE ut p Bar. cōſilio mihi. clx. Pau. d ca. conſil o. cccxcvi. Alexan. cōſilio. xv. li. ij.

Si ei qui

Iuramētū fideiuſſoris de iu
dicio ſiſti prodeſt p̄ncipali ſi
agendo cōtra p̄ncipaleꝫ ueniretur cōtra iuramē
tuꝫ fideiuſſoris: alias ſecus. h. d. ⁊ hoc ꝙ hic di
citur replicatione emendandū: pōt intelligi ꝙ
ē emendandum. i. declarandū p ip̄m iuriſcōſul
tum diſtinguētē. Pōt ēt intelligi ꝙ eſt emēdā
dum p iudicē coraꝫ quo lis agitat̄: qa ſi fideiuſ
ſor iurat obſcure poſtea auocabit̄: ut dicat cām
ſui iuramenti: ex qua cā apparebit vtrū reo ꝓſi
ciat: uel nō. Simile dicimus in teſte: ut i auc̄. de
teſti. §. pe. ⁊ ibi no. in glo. ma. ad qḋ iſte tex. ē no
tandus: facit qḋ dicam. ī. e. l. §. ergo ſi quis.

Si ex duobus

Iuramentum vni
us ex reis debēdi
prodeſt alteri. h. d. ¶ Op. de. l. ſi unus in pn̄. ſ.
de pac. ⁊. l. ſi duo. ſ. de arbi. Sol. dicit glo. intel
lige ꝙ hic erant ſocij. qḋ pōt eē uerū: quando iu
ratuꝫ ē ſup perſona: ſeu ſuper cā que eximit per
ſonam tn̄. nā ſi ſuper re: uel ſimpliciter indiſtin
cte ꝓdeſſet: ut. ſ. e. l. §. a fideiuſſore. ¶ Quero
quid ſi unus ex reis debendi detulit iuſiurādū.
Reſpōdeo alteri nō nocet: nec cōtra alterum ex
hoc iureiurando poſſet agi: uel executio fieri: ſi
cut nec ex ſn̄ia: ut. C. de fideiuſſo. l. ſi. in ſi. noce
ret tn̄ alteri: quo ad interrūpēdā p̄ſcriptionem:
ut. l. ſi. C. de duo. re. de his queſtiōibus pleniſſi
me dixi in materia de duo. re. ⁊ ſpecialiter in. l.
ex duobus. ī. de duo. re.

Exceptio

Ex iuramento oritur exce
ptio cōtra oēm actionē que
orit̄ ex eadē cā ſup qua iuratū ē. h. d. Bar.

Ex. §. ſequenti.

¶ Rapina furtum cōtinet: ſed non ecōtra.

Si quis iurauerit

Ad remo
tiōem ſpēi
nō ſequit̄ remotio generis. h. d. ¶ Oppo. ꝙ ra
pina ē furtū: ut inſti. vi. bo. rap. i pn̄. ſed hoc d̄r
ꝙ ē aliud. ergo ⁊c̄. Glo. ſoluit ē aliud. i. eſſe pōt
⁊ uerū dicit: tn̄ clari⁹ dic ꝙ ad poſitiōem rapine
q̄ ē ſpēs furti ſequit̄ poſitio generis. hn̄ enī dico
rapina[c] eſt: ergo furtuꝫ ē: ſicut hō ē: ergo aīal ē.
ita loqt̄. l. cōtraria: ſꝫ ad remotiōeꝫ ſpēi nō ſequi
tur remotio generis: ita loqt̄ hic.

c ¶ Rapina. ADDE. ꝙ cōſuluit ro. conſilio mihi. cl.

Colonus

Idē dicit qḋ. §. exceptio in
ſūma: tn̄ ponit aliud exēplū

Bartolus.

Que iurauit Exceptio iuriſiurādi obſtat: ſi agatur alia actione ī qua uenit examinādū: quod ī prima fuit deciſum. alias ſecus. h. d. Bar.

Ex §. ſequenti.

¶ Utrū iuramētuʒ unius proſit alteri: ibi. Aduerte. Et an ſnīa lata cōtra principalem mādeť executioni contra fideiuſſorē iudicatum ſolui: ibi. Ultimo.

Ergo ſi quis Iſtū. §. ſūmaui cum precedēti. ¶ Op. ī dubio videť iuratum ſuper re ipa: ut no. ſ. e. l. i. ergo qn̄ iuratū eſt dari non oportere: ī dubio videtur non poſſe cōueniri ex ſtipulatione: qn̄ ſup re ipa ſit iuratū: ſed in tex. hic diciť cōtrariū: qre male. Rn̄. illud qḋ dicitur ī dubio videť iuratuʒ ſuper re intelligitur. i. ſup cōtractu: qn̄ dicat nō eē celebratū cōtractū de quo agiť: ita dicit glo. in. d. §. fideiuſſore: nō intelligas ſuper re quaſi ſit ſolutū. Nūc in propoſito: poſito q̄ iuratū intelligať ſe dari nō oportere qn̄ ſtipulatio iudicatuʒ ſolui non ſit īterpoſita: hoc nō facit preiudiciuʒ agenti ex re iudicata: qa nō deuoluiť ī ſecūdo iudicio qḋ eſt in p̄mo deciſū. ¶ Aduerte ⁊ ſecundo op. ⁊ videtur q̄ nō ſit ſimpliciter reſpondendū exceptionē iuriſiurandi nō obſtare: ſed debeat iterū uocari ille qui iurauit: ⁊ interrogari qua ex cā iurauerit: ut. ſ. e. l. §. ſi ei qui. Sol. intellige iſtā ſʒ illā. uel dic: ⁊ forte meli⁹: qn̄ dubitatur vtrū uni⁹ iuramētū p̄ſit alteri: uel nō p̄pter obſcuritateʒ cāe: tūc recurriť ad iurantem: ut in. l. cōtraria. ſimile dicim⁹ in teſte: ut ibi dixi: ſed duʒ dubitať: utrū p̄ſit eidē iuranti ī alia cā: tunc non eſt ſtandū declaratiōi eius: imo in dubio ſibi nō p̄derit: niſi expreſſe probet ſe iuraſſe ex cā que ſibi proficiat: ut hic in tex. rō ne ſit ī ei⁹ poteſtate eludere iudicium: ut. l. inter ſtipulātē §. ſtichū. ĵ. ď v̄bo. obli. nec ob. ſ. de iudi. l. ſi qs intentione: qa hic nō ſūt uerba ambigua: ſʒ clara: de cā aūt dubitať. ¶ Ultio dicebat Ja. bu. q̄ hic eſt caſus q̄ ſnīa lata cōtra principaleʒ: nō mandatur executioni cōtra fideiuſſorē iudicatū ſolui. nā dicit tex. pōt eni fieri ut non ſit cōmiſſa ſtipulatio iudi. ſolui: lʒ res iudicata ſit: ⁊ in ueritate multum facit pro iſta opi. Ego tn̄ determinaui contrariū in. l. i. ĵ. iudi. ſol. ⁊ ibi late dixi: ⁊ reſpondi ad hāc. l. Bar.

Item pomponius. Rationē huius. §. dic ut in glo.

Ex. §. ſequenti.

¶ An poſteriori iuramento ſtetur.

Item cum. Juramēto poſteriori^a ēt cōtrario primo ſtandum eſt. h. d. cū. l. ſequen. ¶ Quero utrū hec. l. habeat locū in oī iuramento Guil. de cu. dicit q̄ non hʒ locū in iuramēto neceſſario q̄ deferť in defectū p̄batiōis: ut. l. admonēdi. ĵ. eo. illud eni tm̄ ad p̄bationē iduciť: ⁊ iḋ ſi p̄mo eēt delatū iuramentū reo: poſtea actori: uel ecōtra vna probatio tolleret aliā: ut. l. ſcripture. C. de fide inſtru. ⁊. l. eos. §. i. ĵ. de fal. ⁊ dicā in. d. l. admonēdi. ĵ. e. ⁊ ſic diſtinguit ipe: q̄ in iuramēto volūtario ⁊ iudiciali preualet ultimū: ī neceſſario nō preualet vltimū: ſed ſi unū eſt neceſſariū: aliud uoluntariū: tūc ſi uoluntariū ē ultimuʒ p̄ualet: ut hic. ſecus ſi neceſſariū ē ultimū: qa nō pōt iudex ſua uolūtate tollere queſtionē de uolūtate partium deciſaʒ. d. l. admonendi in fi.

Ex. l. ſequēti.

a ¶ Poſteriori. inquātū Alex. hic tangit. q. de muliere que p̄mo iurauit nō alienare: qḋ ſi alienet ⁊ iuret q̄ ſtari debeat primo p̄ glo. ī c. mulieres. adde q̄ bal. cōſilio. cxvij. li. iij. limitat illaʒ glo. p̄cedere qn̄ cōtrahēs hʒ noticiā p̄mi iuramēti. alias ſecus. qa eēt ī poteſtate mulieris

¶ Si reus in p̄ma citatiōe ⁊ cōparitiōe negauit. ſi in ſecūda uelit cōfiteri: ut habeat beneficium ſtatuti: iudex pōt illū recuſare: ibi. Secūdo Et ſi iudex admiſerit cōfeſſionē: poterit adhuc probare p̄ teſtes. reus tn̄ amittet beneficiū cōfeſſiōis: ibi. No. Que aūt ſit illa īficiatio: que facit creſcere cōdēnationeʒ: ibi. Expedito. Et ſtante ſtatuto q̄ actore p̄bante p̄ teſtes: reus cōdēneť in duplū: ſi actor ſemiplene p̄bauit: ⁊ re⁹ ad torturā cōfeſſus ſit nō punieť reus: ut negans: ibi. Item ex eo.

c **Am qui** Qui in uno grauatur: in alio releuatur: ⁊ ecōtra. uel melius. Qn̄ unum grauamē ē cā alterius cōmodi ſublato grauamine ceſſat commodū. h. d. p̄mo ponit dictuʒ. ſcḋo illud p̄bat p̄ tres rōnes: hec diuiſio tangitur ī glo. ſup verbo abunde. Prima p̄s pōt ītelligi duob⁹ modis. p̄mo egi contra te. l. acqlia. negaſti: demū detuliſti mihi iuramentū: ⁊ iuraui: queriť an in hoc iudicio. l. acquilie fiet cōdēnatio ī duplū: uel ī ſimplū: ⁊ rn̄detur q̄ in ſimplū. ſcḋo mō pōt intelligi: q̄ nō querať de actione. l. acqlie: ſed de actione q̄ oriť ex iureiurād o: utrū deť ad dupluʒ: uel ad ſimplū: ⁊ rn̄deť q̄ ad ſimplū: ⁊ ad iſtḋ uadit opi. glo. de. l. ſi euʒ. §. q iniuriarū. ſ. ſi quis cau. Rn̄deo q̄ ibi una actō accedit alteri acceſſorie: hic hec actio accedit alteri principaliter: ⁊ ex diuerſis p̄ncipijs. nā actio. l. acqlie datur: qa dānū datuʒ ē: actio iuriſiurādi dať: qa iuratum ē. ſecūda particula: ibi. abunde eni non hʒ uarietates. dicit eni q̄ ideo nō ſit cōdēnatio ad duplū: qa ideo illud ſit: qa p̄pter negationē actor grauať onere probandi: ſed p̄ iuramētū releuať ab illo onere: ergo ceſſat cōdēnatio dupli: ⁊ hec rō eſt cōmunis ad vtrāqʒ lec. poſitā ī precedēti. v̄. qḋ facit ad multa: ut. ĵ. dicā in. v̄. cuʒ obmiſſa ē duplex lec. pōt eni ītelligi añq̄ ſit iuratū: ⁊ tūc iſta rō talis ē. Nō pōt cōqueri actor de predicto tali ſtatuto p̄ qḋ p̄dit cōdēnationē dupli. nā eſt in eius poteſtate nō iurare: ⁊ ſic hanc partē edicti omittere: ⁊ p̄bare p̄ teſtes: ⁊ ſic remanebit ſibi integra actio. l. acqlie. Ex q̄ lec. no. q̄ iuſta cauſa ē nolle iurare: qa per hoc effect⁹ cōdēnatiōis minuitur: qḋ facit ad ea que no. in. l. manifeſte. ĵ. e. ¶ Scḋo no. ad illud qḋ tota die occurrit: ſi re⁹ in prima cōparitiōe negauit: ī alia poſtea venit: ⁊ uult cōfiteri: ut habeat bn̄ficiuʒ cōfeſſionis ex forma ſtatuti: pōt dicere iudex uel accuſator nolo cōfeſſionē tuā: qa p̄ hoc cōdēnatio tua minuitur: caſus ē hic.[b] nā ille q defert iuramētū vʒ cōfiteri: ſi aduerſarius iurauerit. l. q iuraſſe. i. ſi. ſ. e. tn̄ ſicut ñ cogiť hic qs recipe talē delationē iuramēti: ita nō cogiť recipere talē cōfeſſionē: hic eſt caſus: ibi. cū obmiſſa ⁊c̄. ⁊ ī glo. ibi poſita ſuper illo v̄bo ⁊c̄. ¶ Scḋo mō pōt legi iſte. v̄. ut loq̄tur poſt iuramētū p̄ſtitū: ⁊ tūc rō ē taliſ. Nō pōt ꝯqueri actor q̄ p̄ tale iuramētū ſibi ſit paratuʒ p̄iudiciū: qa ſi uult obmittere ius ſibi q̄ſitū ex hoc iuramēto: ⁊ p̄bare p̄ teſtes: adhuc remanet ītegra actio ad duplū iſta lec. poniť ī hac eadē glo. vide eā ibi qd aūt ſi poſtea ⁊c̄. ¶ Cōtra hāc lec. facit: qa iuramētū hʒ viʒ nouationis: ut l. q. iuraſſe ī ſi. ſ. eo. Sol. nouatio hec non tollit p̄mā: ut ibi no. Ex q̄ lectu. no. q̄ ſi poſt probationē actoris: reus uult cōfiteri: pōt dicere actor: ſeu accuſator: uel iudex īgrens nolo uti tua confeſſiōe: ſed uolo uti probatiōib⁹ factis p̄ teſtes. ¶ No. ēt q̄ ſi iudex poſt p̄mā negationē admiſit cōfeſſioneʒ rei: adhuc pōt maleficiū p̄bare p̄ teſtes: ⁊ reus admittet bn̄ficiū confeſſionis: ſic

decipere cō trahentes i cipit queda ʒ mulier.

b ¶ Eſt hic. ADDE q̄ i hoc Alexā. tranſit cum opi. q̄ poſt litem conteſtatā nō poſſit cōfiteri ſi ſolū ī termīnis ſtatuti qn̄ uellet cōſeq premiūt ſed etiā ī terminis huius l. p̄. §. item mixta iſti. de actio. ⁊. l. electio. §. neq̄ . ſ. de noxa. ⁊ hanc opi. dicit tenere glo. in. l. de etate. §. ſi. ď iterrog. act. vt hic p̄ cū–

vides hic: ꝙ ēt poſt iuramētuꝫ p̄ſtituꝫ actor pōt
facere ꝓbationeꝫ per teſtes. Et ſemp aduerte:
qa dico poſt p̄mā negationē. nā ſi in p̄ma rñſio/
ne: ſeu ꝯparatiōe cōfiteref non ē dubiuꝫ: ꝙ ſibi
tale beneficiū prodeſſet: nec ſibi tale bñficiū tol
li poſſet. ¶ In. v̄. ꝛ p̄t dici. iſte. v̄. pōt legi duo
bꝰ modis. p̄mo ut dicat ſic. rō q̄re ꝯdēnatio dꝫ
fieri ad ſimplū ē: qa maleficiuꝫ nō probaf vere:
ſed iuſiurandū actoris habef ꝓ ueritate: ꝛ hoc
mō referf ad primā caſus poſitionē quā feci in
p̄n. l. ¶ Scōo mō pōt intelligi: ut referaf ad ſe/
cundā caſus poſitionē factā i p̄n. ꝛ tūc erit rō ta
lis. In actiōe. l. acqlie ē ꝙ creſcit p īficiatiōeꝫ: ſꝫ
iſta nō ē actio. l. acqlie: ſꝫ actio i factū ex iuramē
to: qꝺ pꝫ ex medio cōcludendi. nā in iſta nō cō/
cludif: qa dānū ē datuꝫ: ſꝫ qa ē iuratū. ¶ Expe
dito tex. ꝛ apparatu circa hāc. l. q̄ro in his q̄ cre
ſcūt per inficiationē: que īficiatio eſt illa q̄ creſce
re facit. Rñdeo ſi negaf ipꝫ factū: ꝛ hoc ſine du
bio: ut. l. ij. ſ. ad. l. acql. ꝛ. l. contra negātem. C.
ad. l. acql. inſti. de ac. §. itē mixta. Itē ſi negetur
aliq̄ q̄litas: per quā facti ſubſtātia alteraf: utpu/
ta ſi accuſās me de uno menſe: ego confiteor me
illud feciſſe: ſꝫ nō in illo mēſe: uel nō i illo loco.
nego enī illud totū factū qꝺ ponif: ut plene dixi
j. de adul. l. denūciaſſe. §. qd tñ. Idē ſi nego ali
quā q̄litatē p quā cōdēnatio p̄mittif: ſeu minui
tur: ſicut enī ille qui dꝫ rē: ſi eā ſoluiſſet cū dimi/
nutiōe alicuꝰ qualitatis: nil ſoluiſſe vr: ut. l. iul.
§. i. de v̄bo. obli. ꝛ. l. ēt de ſolu. ita q cōfitetur cū
diminutione alicuꝰ q̄litatis. ita intelligo qꝺ no.
p glo. inſti. de acti. §. itē mixta. hoc tñ ꝙ dico d q̄
litate negata itelligo: ſi erat talis q̄litas quā ſci/
re debebat ꝓbabiliter: ſecꝰ ſi potuiſſet ꝓbabili/
ter ignorare. nā cū id qꝺ condēnatio creſcat ſit
i penā mentientis: ſi nō precederet delictū i ne/
gando non deberet ſeq pena: q̄ ſine delicto nō
ē: ut. l. aliud ē fraus. j. de v̄bo. ſig. ꝛ p hoc videf
in. l. acql. ſi aliquis confitef ſe dediſſe dānuꝫ: ne/
gat tñ extiationē: q̄ ab actore vel accuſatore di/
citur ex hoc non condēnatur i duplū: ut ꝓbaf i
l. inde neratiꝰ. §. ſi. cū ſe. ꝛ. l. ꝓinde. §. ſi. cū ſe. ſ.
ad. l. acquil. ſic itelligo ꝙ no. i. d. §. itē mixta. ſꝫ
aliā opi. ¶ Secūdo ex eo qꝺ hic dicitur ꝙ iō cre
ſcit cōdēnatio: qa grauat actorē i onere probā/
di: dico ꝙ ſi negaret aliquā qualitatē: p cuiꝰ ne
gatione actor nō grauaretur onere ꝓbandi: ꝙ
tūc non puniretur: ut negās: qa ceſſat rō: ut hic
vides exēplū. cōfiteor me percuſſiſſe ticiū: tñ di
co feciſſe ad mei defenſionē: uel dico me pcuſſiſ
ſe: nō tñ aīo iiuriandi: ꝛ ſi. cuius ꝓbatio incūbit
reo: ꝛ non actori: ut. l. ſi nō cōuicij. C. de iniurijs
ꝛ de ſicca. l. i. ¶ Itē ex eo qꝺ hic dicitur: ꝙ ita d
mū ſit cōdēnatio i duplū: ſi ꝓbauerit actor per
teſtes: dico ꝙ ſi actor non probauit plene: ſed
ſemiplene: ita ꝙ deuentū ē ad iuramētuꝫ in de
fectuꝫ ꝓbatiōis: uel deuentū ē ad torturā rei: q
poſtea ē p tormenta confeſſus: ꝙ tūc reꝰ nō pu/
nief: ut negās: qa non ē verū actorē ꝓbaſſe per
teſtes: ſed recurriſſe ad remediuꝫ huius edicti:
ꝓut loquitur de iuramēto neceſſario: ꝛ hoc mō
pōt ēt intelligi hec. l. ſꝫ primā lec. quam poſui: ꝛ
ſic prima lec. ſubdiuidif i duaſ p̄tes: p̄mo ꝙ hic
loquatur de iuramento iudiciali: ꝛ hec erit vna
lec. uel neceſſario: ꝛ hec erit alia. In nulla enim
parte huius. l. dr̄ ꝙ iuramentū fuerit a reo dela
tum: ſed ſimpliciter loquif: aliquātulū tñ cōtra
dicit huic lec. tex. ibi abunde enī ſufficere reum
exonerare ꝛc̄. ꝓut itelligis de iuramēto iudicia
li: ſed ꝓut itelligis de iuramento neceſſario: dic
abunde ſufficere iudicē exonerare. Predicta la

tius dixi in illa. q. quam diſputaui anno: que ici/
pit: per italiā cōiter ſſ ſtatuta. ¶ Querit Guil.
hic. vtrū hoc ſit uerū: ſiue iuramētū ſit delatuꝫ:
ſiue relatuꝫ: ꝛ certe idē ē: vt. l. illud aut illud. §.
i. j. de cōſti. pecu. Ex. §. ſequēti.
¶ Si reus deferat iuramētū actori: reſpectu ali
cuius ſpēi: q̄ actor dicit ſibi deberi: an ſi illa ſpe
cies pereat: penes reū: ꝑeat periculo actoris uel
rei: ibi. Pro iſto.

Si iurauero

Per iuramētuꝫ non pōt deberi res q̄ non
ē: niſi ante iteritū mora preceſſerit. h. d. ¶ Op.
per iuramentū actoris p̄imif oīs exceptio cōpe
tens reo: ut. ſ. e. l. duobus. §. ſi. ꝛ. l. ſi duo. §. i. ſ.
e. ſꝫ. p̄mā lec. ergo poſt iuramētū nō pōt reꝰ di/
cere ꝙ res erat perēpta. Cuiꝰ timore dixit Io.
ꝙ hic tp̄e iuramēti res nō erat i rerū natura i ve
ritate: ſꝫ eē putabaf: ſeu credebaf: ita dicit p̄ma
gloſella hic poſita quā uide: ꝛ hoc dicit pro tan
to: qa iuramētuꝫ tollit oēꝫ exceptionē reo cōpe
tentē: quā ſciebat: uel ſcire debebat ſibi cōpete/
re: ut. l. contraria. illi enī quā ſibi cōpetere igno/
rabat renūciare nō vr: ut. l. mr. ſ. de inoffi. teſta.
¶ Pro iſto. §. ergo declarādo dic: aut res non
extabat tp̄e iuramēti: aut poſtea deſijt extare. p̄
mo caſu: aut reus ſciebat non extare: ꝛ tūc tene
tur: ut. ſ. e. l. duobus. §. ſi. ꝛ. ſ. dixi: aut ignora/
bat: ꝛ tūc aut mora preceſſit iteritū: ꝛ tunc tene
tur: ut hic i ſecūdo rñſo. facit. l. iter ſtipulātē. §.
pe. d. v̄bo. obliga. ꝛ. j. de cōſti. pecu. l. ꝓmiſſor.
la. ij. Aut nō preceſſit mora: ꝛ tūc non tenef: ut
hic i p̄n. Si uero res poſtea perit: tūc dicūt qdā
indiſtīcte reū teneri: qa iuramētū hꝫ vim cōteſta
tionis: ut. l. nā ꝛ poſtea. §. ſi is qui. ſ. eo. ſꝫ re p̄e
pta poſt cōteſtationē periculuꝫ pertinet ad reuꝫ
ſine dubio: ergo ꝛc̄. ꝛ hoc tenebat Guil. de cu.
Sꝫ Ja. bu. dicebat melius iudicio meo. Aut de
bitū preceſſit iuramētū: ꝛ fateor ueruꝫ eē dictū
Guil. aut non p̄ceſſit: ſꝫ per ip̄m iuramētū ē cō/
tractū: ꝛ tunc iuramētū nō iducit morā. iconue
niēs enī ē: ꝙ vno ꝛ eodē tp̄e quiſ obligef: ꝛ con
ſtituatur i mora: ut. l. qꝺ dicimꝰ. j. de ſo. Et iſta
ſunt multū notāda in tuſcia: ꝛ i partibꝰ noſtris
ubi inſtr̄a guarētigiata: ſeu cōfeſſionata hñt viꝫ
ſnīe diffinitiue. nam ſi eēt uera opi. Guil. ab ipo
initio eēt dbitor i mora: nec eēt neceſſaria noua
interpellatio: ſꝫ ſ̄m opi. Ja. bu. noua interpella
tione opus ē: ꝛ hoc obſeruat hodie cōſuetudo:
ꝛ multū placet: quod tene mēti.

Si mulier.

Si iuratur ſup iure obli/
gatiōs tollif oīs exceptio
q̄ obligationē perimit: ꝛ ſi iuraf ſup facto tollif
exceptio oīs p quā factū nō uerū redderef. ſecꝰ
i his q̄ cōpetūt facti ueritate manente. h. d.
Ex. §. ſequenti.
¶ Qñ iuramētuꝫ uniꝰ i actiōe populari noceat
oibꝰ. Querit glo. Et an ſtāte ſtatuto ꝙ d male
ficio cōmiſſo ſex mēſibꝰ retro iudex nō poſſit co
gnoſcere: an poterit cognoſcere d maleficio ha/
bente cāꝫ ꝑmanentē: ibi. Et per dicta. Et ibi ēt
an tp̄s p̄dictū currat iudici ignorāti.

In popularibus.

In actioni/
bus popula
ribꝰ iuramētū uniꝰ p̄iudicat oibꝰ: niſi colluſuꝫ
ſit: ſicut in ſnīa. h. d. ¶ Querit glo. de vna. q. tu
agebas cōtra me ex edicto de his q deie. vel ef/
fu. dicēs ꝙ ego tenebā aliqd ſuper via appēſū:
cōtra illud edictū detuliſti mihi iuramētū bona
fide: ꝛ iuraui me nō habere appēſū: an alijs pre
iudicet cū adhuc appēſū teneā: ꝛ arguit ꝓ ꝛ cō
tra: finaliter determiat ꝙ p̄iudicat alijs: qa vna

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

⁊ eadem appenſio eſt illa que mō eſt cum illa ſuper qua fuit iuratuꝫ: ergo ⁊c̄. ut. l. qui iuraſſe. §. ſi pr̄. ſ. e. ſecus eēt in pacto: uel trāſactiōe: ita dicit glo. mihi vr̄ ꝙ debeamus ſic dicere: ⁊ aduerte ga iſtā. q. habeo ꝓ difficili: ga q̄dā ſunt actiones populares: q̄ dant̄ ꝓ aliquo facto iam p̄terito: ⁊ finito. Et hic ē aduertendū: ꝙ q̄ñq3 iſta actio poſt cōteſtationē īcipit eē ꝓpria actoris: ⁊ ad propriū ſuū cōmodū dr̄ agere: ut. l. ſi cui de ꝟbo. ſig. ⁊ iſto caſu dico ꝙ ſi q̄dē paciſcit̄ āte lit. cōte. nō ualet: ut. l. iuriſgētiū. §. ſi paciſcar. el. ij. ſ. de pac. ſed poſt lit. cōte. pōt paciſci: ⁊ trāſigere: ſicut quilibet de re ſua: ga ſua ē: ut dixi ī. d. l. ſi cui. iuramētū uero ſi q̄dē defert bonafide pōt deferre ante lit. cōte. ⁊ poſt: ut hic: ga h3 vim cōteſtationis: ⁊ ſic ꝑ iuramētū ſuā facit actionē: ut ſ. eo. l. nā ⁊ poſtea. §. ſi is q̄ tpali. ſecus ſi colluderet: ut hic ī tex. ſi ꝟo talis actio popularis nō daretur ad cōmodū agentis: ſed alterius: tūc ꝑ iuramētuꝫ: uel pactū alteri p̄iudicari nō pōt. ita ꝓbat̄. j. de li. ho. exhi. l. iij. §. ſi tn̄ reꝰ: ⁊ iō dico ꝙ ī actiōibꝰ criminalibus q̄ dant̄ ad utilitatē fiſci: actor nō pōt deferre iuramētū: ut dixi ī. l. iij. §. i. ſ. e. ſicut nec procurator ſimplex. l. iuſiurandū. ī fi. ſ. eo. ⁊ dicto caſu nō poſſet ēt paciſci: uel trāſigi ī preiudiciū alioꝝ: ut. l. iuriſgentiū. §. ſi paciſcar: ⁊. l. ſi unꝰ. §. in ſūma. ſ. de pac. ⁊. j. ad. l. iul. de vi pub. l. q̄ cetu. §. i. ⁊. C. de trāſac. l. tranſigere. Quedā ſūt facta ex q̄bꝰ actio popularis orit̄ q̄ h3 cām manētē ⁊ perſeuerantē in futurū: tūc gcq̄d glo. hic dicat. ſicut nō pōt paciſci actor in p̄iudiciū alioꝝ: ut. d. l. iuriſgentiū. §. ſi paciſcar: ita nō pōt iuſiurādū deferre ī p̄iudiciū alterius: ut. l. iij. §. pe. ⁊. l. nā ⁊ poſtea. §. ſi. cum. l. ſe. ſ. e. ⁊ ſic puto ꝙ ī. q. ꝓpoſita ꝓ eo ꝙ mō habet̄ appēſū pōt agi a quolibet. Nō ob. ſ. eo. l. q̄ iuraſſe. §. ſi pr̄ ⁊ ꝙ ibi no. ⁊. l. ſi a te. j. de excep. rei iudi. cū ſi. ga ibi detulit quis iuramētū in cā q̄ prope ad eū pertinebat: vnde ſibi preiudicat. hic aūt l3 ſit vna appēſio: tn̄ alijs preiudicare non pōt. Contra predicta facit. j. de fur. l. ei qui. ⁊ ꝙ ibi no. vbi dr̄: ꝙ in actiōe furti q̄ ē proprie agentis pōt agi poſt iuramētū ex noua cōtractiōe: vt ibi no. Rn̄deo in. l. q̄ iuraſſe. §. ſi pr̄ erat una retentio ī peculio: ⁊ ī. q. nr̄a erat vna appēſio cōtinuata: merito ille q̄ detulit iuramētū nō pōt iterum agere: ga ageret ex eadē cā: ſed ī. l. ei qui: fuit noua contractatio: ⁊ ſic noua actio ex qua pōt agere. ſecus ſi rē retinuiſſet: ⁊ de nouo nō cōtractaſſet: ut. l. ſi q̄s uxori. §. ſi q̄s iurauerit. eo. ti. ℣ Et p̄dicta que dicunt̄ ī glo. ⁊ q̄ dixi. ſ. ꝙ ē vna appēſio. no. ad. q. ſtatuti. dicit ſtatutū: ꝙ nō poſſit cognoſci de maleficijs cōmiſſis a ſex mēſibus retro. pone ꝙ aliq̄s cōmiſit vnū maleficium ꝙ h3 cāꝫ permanētē iā ſūt ſex mēſes: ⁊ ultra: ⁊ adhuc durat: ꝟbi gr̄a. Edificium fecit ī publico: ꝙ adhuc ſtat: uel pone ut fuit de facto in ciuitate iſta facta fuit quedā ſocietas: vel liga ꝑ ciues huius ciuitatis cōtra aliquos: cōtra formā ſtatutorū q̄ liga adhuc durat: an hodie poſſit īq̄ri: hec. glo. vr̄ velle ꝙ nō: ga idē factū ē: l3 cōtinuatū: ⁊ ſicut a principio fuiſſet abſolutus ꝓpter preſcriptionē eadem rōne: ⁊ ex eo ꝙ mō eſt: vide glo. dicit glo. econtra vr̄ ꝙ non ⁊c̄. ibi ſ3 hec eſt una ⁊ eadē appenſio. Preterea ꝙ non debeat puniri facit: ga aliud eſt facere aliq̄d de nouo: aliud iā factum continuare: ut. l. iij. circa p̄n. ⁊ ibi no. ff. de acq. poſ. Ad ide3 facit: ga aliud ē renouare aliō in contractu āntiquo perſiſtere: ſeu perſeuerare: ut. l. item queritur. §. q̄ īpleto. j. loca. ⁊. l. certe. j. de preca. ⁊. l. ſed ſi manente eo. ti. actio eni non oritur ex cōtinuatione: ſed ex ueteri contractu: vt dictis. ll. ⁊ idem in delictis: vt. l. ei qui. j. de fur. Sed ſi ad p̄muꝫ actuꝫ reſpicimus: ille actus eſt īpunibilis ſm̄ formā ſtatuti: ergo ⁊c̄. pro hoc videtur caſus. j. ꝙ vi aut daꝫ. l. ſemper. §. annus. alias īcipit. §. hoc interdictū: vbi opere facto ꝙ durabat datur actio īfra annū tm̄. In contrariū videtur tex. ga in his que hn̄t cauſā continuam quotidie fit: ⁊ ſemꝑ fieri vr̄: ut vidiſtis in. l. i. ī fi. ſ. de vſufruc. accreſ. Sol. dic ꝙ quidaꝫ ſunt actꝰ qui habēt cauſā continuā: ⁊ iſta cōtinuatio conſiſtit ī animo: ⁊ ī perſeueratione volūtatis: tunc fateor ꝙ quotidie fit: ut uidemꝰ in uſufructu legato qui cōſtituit̄ patiendo: vt. l. i. i. ſi. ſ. de vſufructu. accreſ. ⁊ iō ſi reſpectu initij nō pōt agi aliquo caſu agetur ex eo ꝙ poſtea renouari videtur: ut ibi uidiſtis: ita ī propoſito dico ī queſtione de ſocietate: ſeu liga: inſti. de ſocietate. §. manet. ad idem. j. de fur. l. eū qui. ⁊ ꝙ ibi no. Idē dicerē in queſtiōe formata ī glo. de eo qui habet appēſum. ſi eni ex prima appēſione agi non pōt agetur ex eo quod hodie appēſuꝫ habet: ⁊ pro hoc videt̄ tex. cuꝫ glo. in. l. ſi. uero. §. ſi. cum glo. ſi. j. de his qui deie. vel effu. vbi l3 ex ueteri appēſiōe nō poſſet agi: ga defunctꝰ eſt habēs cauſā: tamē pōt agi contra heredē ex eo ꝙ īpe habet: ⁊ illud habere cōtinuat. ¶ Quandoq3. l. punit aliq̄ꝙ factum: ⁊ habet reſpectū magis ad factū: q̄ ad animū[a]: utputa ſi lex diceret: ſi quis fecerit edificiū in publico: nō dicit ſi quis habuerit. nā habere continuat̄ aīo. non aūt facere: tūc tēpus limitatum a ſtatuto curreret a die operis ꝑfecti: ſi tp̄s ī noticiam[b] ꝑuenerit. ſi. n. opus ē factuꝫ clā. tunc tempꝰ nō curreret: vt. d. l. ſemp. §. annus ꝙ vi aut clā. ⁊ iō tūc non poſſet agi elapſo termino ſtatuti: ut puniat̄ de eo ꝙ fecit: ſed ut puniat̄ de eo ꝙ factū habet poſſet bene agi: ſi lex: uel ſtatutuꝫ hoc diſponeret.

Si libertus Statur iuramēto quo quis ſe non eē libertuꝫ iurauerit. hoc. d. ¶ No. ꝙ iuramentū habetur pro veritate. ¶ Op. quia ſi libertꝰ defert patrono: ⁊ iurauerit ſe patronuꝫ eē: tale iuramētū nil preiudicat in bonoruꝫ poſſeſſione contratabulas: ut. l. ſi iurauero. j. de iure patro. Sol. hic q̄ñ iurat libertus in ſui fauoreꝫ: ideo fauore īgenuitatis porrigit̄ ad oīa: ita dicit glo. hic ⁊ in. l. contraria. Tu aſſigna aliam rōnem: quia patronus pōt remittere bonorū poſſeſſioneꝫ contratabulas: ⁊ totū ius patrōatus: ut. l. iij. C. de bo. libe. merito pōt ſuꝑ hoc iuſiurādum deferre: ꝙ eſt alienare ⁊ remittere: ut. ſ. eo. l. iuſiurādum. §. i. In. l. ꝟo contraria iurat patronus liberto deferente: q̄ nō pōt ſibi auferre liberā teſtamēti factionem. ut. l. cū donatiōis. C. de trāſac. ⁊ de ꝟbo. obli. l. ſtipulatio hoc modo cōcepta: cū ſi. merito ga hoc ius alienare nō pōt: iuramētū adhoc non porrigitur. Glo. querit de una. q. de q̄ dic: ut in eadē: ⁊ vide eā: ⁊ dic ī fine eiꝰ. ſed illud ne d̄lictū remaneat īpunitū: ut ibi no. Et facit deciſio huius glo. ꝙ ille qui habet res que ſubiacēt reſtitutioni deferēdo iuſiurandū: non pōt alteri preiudicare: facit C. cōmunia delega. auc̄. res q̄ coniuncta. l. iuſiuranduꝫ ꝙ. §. i. ſ. eo. ⁊ ſic eſſet iuſta cā recuſandi iuramentum: ga alio poſtea agente poſſet queri de ſuo periurio.

Ex. §. ſequenti.

¶ Habens res reſtitutōi ſubiectas nō preiudicat alijs deferendo iuramentū.

Si iurauero. Iſtuꝫ. §. vide per te īpm. Op. ꝙ per iura

a ¶ Q̄3 ad animum. ADDE ꝙ ſtantibus duobus ſtatutis quorum vni cauet̄: ꝙ elapſis q̄nq3 annis poteſtas nō poſſit īq̄rere de maleficio altero ꝙ ducēs duas vxores eodē tp̄e capite puniat̄ ꝙ ſi quis duxerit duas vxores: ⁊ cū ſecūda ꝑ q̄nquēnium ⁊ elapſo etiam q̄nquenio ſē per cohabitauerit: ꝙ tū poteſtas elapſo q̄nq̄nio non poterit īquirere: vt cōſuluit pe. de anch. per no. hic eius cōſilio. iiij. incipiente ſtatuto cauet̄. ⁊ ō materia huiꝰ. §. vide pulchre per Bal. cōſilio lxvi. incipiente cauet̄ ſtatuto. li. i.

b ¶ In noticiā. ADDE ſm̄ Alex. ꝙ in hoc cōis opi. ē Bar. vt per Bal. Ang. ⁊ alios in. l. ſi. C. de dolo. ⁊ bal. hic.

mentum tollitur oīs exceptio:ut.l. duobus.ī fi/
ff.eo.ergo non pōt opponi mihi iuranti de cau
tione non preſtita. Sol.fateor ꝙ tollitur per iu
ramētum oīs exceptio per quā detegeret̄ uerū
non eſſe iuratum.alias ſecus:ut.ff.e.l.qui iuraſ
ſe.§.mulier.ſed iſte qui petit cautionem non ne
gat iuramentuꝫ eſſe uerum:imo fateṫ: ergo ⁊c.
Ex.l.ſequenti.

¶ Inſtrumenta nouiter reperta poſſūt produ/
ci poſt cōcluſionem in cauſa:⁊ poſt emiſſaꝫ cita
tionem ad audiendum ſnīam.ſecus ſi non ſint
nouiter reperta:quia non poſſunt produci:niſi
vſqꝫ ad concluſū in cā:uel ad ſtatutuꝫ terminū:
ibi. Et ex hac. Et cuꝫ ſentētia fertur ſub condi.
admittitur pars ad probanduꝫ:vſqꝫ ad uotum
cōdic.ut hic in.§.tertij. Si qꝫ poſt ſentētiaꝫ ad/
mittiṫ aliqua probatio que reſpicit uires ipſius
ſententie:ſicut vna pars pōt facere actuꝫ proba
toriū ad illam inuallidandā:ita altera pars pōt
facere ad illam ſuſtinendam:ibi. Ad unum. Et
cum priores alicuius ciuitatis faciūt legē ꝙ ſol/
uatur collecta īfra certū tempus ſub pena quar
ti pluris ſm formaꝫ ſtatuti:lꝫ nullum ſtatutum
reperiatur:tn̄ valet lex:ibi. Et hoc. Et qn̄ actor
in prima dilatiōe. fecit qcqd potuit ad ꝓducē
duꝫ teſtes:⁊ tn̄ non potuit: ſi hꝫ ſecūdam dila.
nō illam habet ſimpliciter ad probādū: ſed ad
producēduꝫ teſtes in quibus fuit diligens ī pri
ma:ibi. Ultimo. Et qualiter iudex inducitur in
dubitatōe.credulitatē opi.⁊ pſump.ibi. Hoc p
miſſo. Liber rōnuꝫ epiſtola: ⁊ an ſcriptura pri/
uata faciat ſemiplenā probationē: ibi. Primo
Et triplex ē priuata ſcriptura:apocha.liber rō/
num.epiſtola:ibi. Pro declaratiōe. Et an apo
cha faciat ſemiplenā ꝓbationē:ibi. Circa pmū.
Et quid de libro rationum:ibi. Circa ſecun/
dū. Et quid de epiſtola:ibi. De tertio genere.
Quaꝫ probationem faciat exemplū:ibi. Sed q̄/
ro. Et an inſtrumentuꝫ factum inter duos:faci/
at fidem: quo ad tertiuꝫ nominatum ī inſtrumē
to:ibi. Item quero. Et an intitulatio libri nota
rij faciat aliquaꝫ fidem:ibi. Quero pone. Et an
inſtrumentuꝫ carens nomie pape faciat fidem:
ibi. Quero quid. Et an fuga rei faciat aliquam
fidem:ibi. Uenio. Et an per unum teſteꝫ fiat ſe/
miplena ꝓbatio:ibi. Uenio ad tertiū. Et an cū
teſtes iurauerunt:non tn̄ depoſuerūt:uel depo
ſuerūt:nō tn̄ iurauerūt:an faciat fidem aliquā:
ibi. Et pro. Et an duo teſtes qui dicāt ꝙ ticius
legauit ſēpronio.c.ī pn̄tia ſeptem teſtiuꝫ ꝓbēt
legatum:ibi. Hic aduerte. Et an teſtis dicēs ui
di mutuari:ſed non recordor de quātitate pro/
bet:ibi. Quero quid. Et an teſtis non examiatꝰ
a iudice faciat fidem:ibi. Quid ſi. Et an dictuꝫ
teſtis ī quo nō apparet iuratum ꝓbet:ibi. Que/
ro qd. Et an dicta teſtiū īter alias perſonas faci
ant fidem contra aliuꝫ:ibi. Quero quid ſi dicta.
Et an due ſemiplene probatiōes faciāt unā ple
naꝫ :ibi. His premiſſis. Quid aūt ſi actor ꝓba/
uit plene:reus ſem iplene:an remaneat ex parte
actoris ſemiplena probatio: ibi. Quero vtrum
vna probatio imperfecta tollat aliam īperfectā:
ibi. Quero vtrum. Et qualiter deueniṫ ad dela.
iuramēti: cū eſt ſemiplene probatum:ibi. Uiſo.
Et q̄ dicantur magne cauſe:ibi. Sed eſt. Et an
actori:uel reo ſit hoc iuramētū deferēduꝫ: ibi.
Hoc premiſſo. Et his pmiſſis. Et vſqꝫ ad quā/
tuꝫ tp̄s petatur iuramentū:ibi. Quero vſqꝫ. Et
an ita p teſtes nouiter repertos retracteṫ ſentē/
tia:ſicut per inſtrumenta in.ſi.l.

a **Dmonendi.** Sententia la/
ta pretextu fal
ſi iuramēti neceſſarij retractaṫ p īſtrumē
ta de nouo reperta:ſecus in iuramento volūta/
rio:⁊ iudiciali.h.d.vide.l.noſtrā ⁊ diuide eam
ſic.pmo ponit vnuꝫ dictum.ſecundo illud limi/
tat.ſecūda ibi:ſed hec conſtitutio. Item prima
ſubdiuiditur:qa primo ponit dictuꝫ in genere.
ſecūdo exemplificat illud.ſecūda ibi:ſi quis no/
ua. Iteꝫ ſecūda pars principalis ſubdiuiditur:
quia pmo ponit limitationē ꝙ dictū intelligaṫ
qn̄ ſententia eſt lata ptextu iuramēti neceſſarij.
ſecundo ponit qn̄ deferatur iſtud iuramentum
neceſſariū .tertio qd in volūtario ⁊ iudiciali: ſe/
cūda ibi:ſolent.tertia ibi:ꝙ ſi aliquis. ¶ No.ꝙ
dixi in ſūmario:alia notabilia habebitis in pro/
ſecutione materie. ¶ Ad pmā parteꝫ op.⁊ vide
tur ꝙ ſnīa non poſſit retractari propter noua ī
ſtrumenta:⁊ ſic op.de.l.ſi diuerſa.C.de tranſac.
⁊ qn̄ prouo.non eſt ne.l.i. Huius timore ut ar
bitror dicit glo.intellige noua inſtrumenta.i.no
uiter reperta:nō nouiter fabricata.vide glo.q̄ſi
dicat etiaꝫ ſi de conſenſu partiū fierent noua in/
ſtrumenta nō poſſet recedi a ſententia prima.p
terea ex inſtrumentis que de nouo fierēt nō de/
tegereṫ periuriū iurantis iam preſtitū:vnde de
eis inſtrumētis nō loquiṫ. ¶ Cōtra hoc op. de
l.ſub pretextu de trāſac. Sol.aliud in tranſactio
ne que nō retractaṫ ptextu nouorū inſtrumēto
rum . Et eſt rō:qa tranſactio fit cōſenſu partiuꝫ
ſicut dicimus in iuramento voluntario ⁊ iudici
ali:vt hic in ſi.ſed hic loquiṫ in iuramento neceſ
ſario qō defertur inuita parte. ¶ Op.de.l.impe
ratores ō re iudi.⁊.l.ſub pretextu.C.de re iudi.
vbi pretextu nouorū inſtrumentorū nō reſcindi
tur ſnīa:niſi ī certis caſibus. Huius timore hec
lex legitur quattuor modis:quoruꝫ tres ſunt in
glo. Primo modo qn̄ ſnīa ſola eſt lata:⁊ tūc lo
quitur cōtrariū hic qn̄ fuit ſententia :⁊ iuramen
tum: vnde in odiuꝫ periurantis permittiṫ ꝙ re
tracteṫ p inſtrumenta nouiter reperta:iſta lec. ē
vera:ut pꝫ in hoc tex. ⁊ cōiter oēs eam tenent.
¶ Sed ad eā op.ſic difficilius retractaṫ qō du
plici vinculo fulcitur:ut.C.de pac.l.i.⁊.ibi no.ſꝫ
ſi ſnīa ſola non pōt retractari p noua inſtr̄a mul
to minꝰ vbi ē ſnīa ⁊ iuramētū. Rn̄deo ꝙ dupli
ci uinculo ⁊c̄.iſtud concedo:ſed hoc non eſt du
plex vinculū: hoc eſt duplex remediū finienda/
rum litium.nā iuramentuꝫ neceſſariū nō deferṫ
ad finiēdū litē:ſed ad ſupplēdū defectū ꝓbatio
nis.vn̄ vbi ē ſola ſnīa illa ē lata p ueras ꝓbatio/
nes:ſed ī caſu nr̄o eſt lata ſnīa p ꝓbationes nō
plenas:ſed ſuppletas p iuramētū:iō ſi detegiṫ
piurium retracteṫ ſnīa:⁊ hic ē uerus intellectus
huius.l.ſingularis ⁊ no. Alij timore predictoꝝ
cōtrariorū intelligūt.l.iſtā ꝙ hic nō fuit lata ſen
tētia. Et ꝙ tex.dicit abſolutus:itelligūt deſtina
tiōe:⁊ ſic erat abſoluēdus:iſta lec.ē py. ¶ Et ex
hac notabili lec.hēs qa lꝫ in cā ſit concluſū:⁊ ꝙ
lꝫ iudex manifeſtauerit partibꝰ quā ſnīam dꝫ fer
re:⁊ lꝫ fecerit ptes citari ad audiēdū ſnīam:pn̄t
produci inſtr̄a de nouo reperta:caſus ē hic ſm
iſtam lec.ſed ſi nō eſſent reperta de nouo n̄ pn̄t
produci:niſi uſqꝫ ad cōcluſionem i cā:ᵃut ex̄ de
ſi.inſtru.c.cū dilectus:uel vſqꝫ ad terminū ſtatu
tū ad hoc:vt ibi pꝫ:⁊ ꝙ no.per Dy.i.c. idultū:
ex̄ de re.iur.li.vi.⁊ p doc.in.l.iudices:⁊ auc̄. iu
bemus.C.de iudi.⁊ per Io.an in.c.ſepe. ex̄ de
ꝟbo.ſig.in cle.ꝙ aūt iſta inſtr̄a ſint de nouo re
perta videtur poſſe probari p iuramentū:ex̄ de

a ¶ In cau-
ſa. ADDE
ꝙ Alex. hic
tandem dicī
putare bar.
bene loqui ī
caſu in quo
qs nullā ne-
gligētiā.aut
culpā cōmiſ
ſit circa per
quiſitionem
iſtrumētoꝝ
nouiter rep
torū poſt cō
cluſionem ī
cauſa ut hic
p cū.cui ad.
de oīo vidē
dum Bal
cōſilio.clxx.
vi.li.i.icipiē
te q̄riṫ vtrū
⁊ hāc ſecun
dā lec. ſequi
tur Bal.cō
ſilio .cxiiij.
li.i.ꝙ viō qꝫ
tractat de
materia hꝰ
l.icipit com
miſſus fuit
⁊c̄.⁊ qn̄ per
iſtrumēta no
uiter repta
retractetur
ſnīa:⁊ de in-
tellectu. hꝰ
l.viō Pau.
ō ca.cōſilio.
cccxxv.cipiē
te ī cauſa q̄
uertiṫ.

excep.c. paſtoralis: mō habes duas lec.nota. ¶ Tertij legunt.l.iſtam ꝙ vere reus erat abſolutus ſub cōditiōe: ſi iurauerit ſe non teneri: ⁊ adhuc non iurauerit. Ex hac lec.no.habes ꝙ qñ ſñia fertur ſub cōditione pars admittiẜ ad ꝓbādu: vſqꝫ ad euentuꝫ cōditionis: ⁊ hoc uerū credo qñ conditio adiecta ſñie reſpicit aliquem actuꝫ ꝓbationis: ut hic pꝫ. nā ſicut uni parti pmittitur probatio poſt ſñiaꝫ a iudice. ita ⁊ alteri pmittiẜ a lege: ut.l.perende.C.de tēpo.in inte.reſtitu. pe. ⁊ ē caſus hic ſꝫ iſtā lec. ¶ Ad unum tñ aduerte: qa qñ poſt ſñiaꝫ admittiẜ aliqua ꝓbatio que reſpicit vires ſñie: tūc ſicut vna pars pōt facere illū actū probatorium ad ſñiaꝫ validādā ita altera pars poterit facere alterā probationē ad ſñiaꝫ infirmandā: ut hic: ſic etiā intelligo .l.i. C.de iuris: ⁊ fa.ig. ſed qñqꝫ poſt ſñiaꝫ admittūtur probationes q̄ non reſpiciūt uires ſñie: ſed executionē. verbi grā. In iudicijs vniuerſalib⁹ pronunciatuꝫ eſt me eē heredeꝫ ticij: in executione ſunt faciende probatiōes qd ſit in hereditate: certe iſto caſu ſicut actor hꝫ probare ꝙ talis res ſit i hereditate: ita reus poterit ꝓbare ꝙ nō ſit talis res in hereditate: ut.l.i.i pn. glo.magne .ſ̄.de edē. Simile in.l.ij.C.de ſen.q̄ ſine cer.quā profe. nō auteꝫ poſſet re⁹ producere ꝓbatiōes ad infirmādā ſñiaꝫ: qa nec actor ad illō producit: ſed qa iſte lec. in ſe lꝫ ſint vere: faciunt tñ aliquā uiolētiā lr̄e: ut videtis: iō teneamus pmam uerā ⁊ clarā. ¶ Fuerunt ēt quidā vt Odof. qui legerūt iſtū tex. q̄rto mō: ⁊ dicūt ꝙ hec.l.loqẜ ſolum in caſu.l.ultime.C.eo.ſ.qñ iuratuꝫ eſt ſuper teſtō vel pretextu inſtrumenti qō ē mō de nouo repertū: ⁊ ſm hoc qō diciẜ permitti ſacris conſtitutiōibus pncipum dicit ipe.ſ.per.l.ſi.C.e. Iſta lec. non eſt uera: qa illa.l.hꝫ locuꝫ in omni iuramento: ſiue iudiciario: ſiue uoluntario: ſiue neceſſario: ut ibi pꝫ: ergo ꝺ illa hic ñ faċ mētionē. ſit ergo mentio de quibuſdā cōſtitutiōib⁹ quas hodie non habem⁹. ut dicit prima gloſa. ¶ Et hoc facit ad.q. Priores fecerūt legeꝫ ꝙ quilibꝫ ſoluat collectā.j.x.dieẜ ad penā q̄rti pluriẜ ſꝫ formā ſtatuti: ſꝫ de hoc nullū repiẜ ſtatutū: an hec.l habeat effectū hic videtur caſus ꝙ[a] ſic pro hoc .j.de conſti.pecu.l.cuꝫ qui.§.iulianus: ⁊ ibi dixi. ¶ Ultimo iſta prima particula inducitur p glo. in arg.ad.q.no.in.l.ſi quis libertateꝫ i ſi.ſ̄.ꝺ peti.here. melius facit.l.ſi duo.§. iulianus.ſ̄.e.⁊ ibi dixi. Sed hec.l.eſt magis no.ad aliā.q.actor in prima dilatiōe fecit citari duos teſtes: ⁊ quia nō veniebāt fecit eos grauari: ⁊ fecit quicqd potuit in iſta pma dilatiōe ſcitis ꝙ dꝫ ſibi dari ſecūda dilatio: ut.l.ſi.ſ̄.de ferijs: tñ iſta ſcōa non dabitur ſimpliciter ad probandū: ſed ſolū ad producendū illos duos teſtes: in qbus fuit diligēs ⁊ ſolicitus in pma dilatione. ar. huius.l.ibi.quibus nūc ſolis vſuris ſit. nā videtis ꝙ hic admittebatur ꝓbatio illa ſola in qua ceſſauit negligētia: ita in propoſita.q. ⁊ hoc dicebat Ja.bu. qō placet.[b] ¶ Ueniamus ad ſcōaꝫ parteꝫ. iſta ſcōa pars i ſuo pmo dicto nō hꝫ cōtraria: qa examinata ē.ſ̄. ¶ Uenio ad.℣.ſolent. ¶ Op. ꝙ cā non poſſit eē dubia: ⁊ ſic ꝙ ad iſtud iuramentū non poſſit pueniri. nā aut actor nil probauit: ⁊ certū eſt ꝙ re⁹ dꝫ abſolui.C.ꝺ edē.l.qui accuſare: aut actor ꝓbauit: ⁊ reus dꝫ cōdēnari. Rñdet gloſa tu arguis a ptibus iſufficiēter enumeratis. nam ē qōdā mediū. videlꝫ qñ actor ꝓbauit: ⁊ nō plene: ſꝫ ſemiplene: tūc pueniẜ ad iuramētū neceſſariū: ⁊ ita loquiẜ hic. qñ aūt hoc ſit dicā ſtatim.

¶ Scōo op.C.vñ vi.l.ſi qñ. Sol. hic loquiẜ qñ iuramentū deferẜ pp inopiā ꝓbationuꝫ tm̄mō abſqꝫ alio delicto rei in.l.cōtraria defertur propter inopiā ꝓbationū: ⁊ ꝑpter delictū cōnexuꝫ ita dicit glo. ⁊ ſic puto ꝙ i caſu.l.ſi qñ nō retractetur ſñia ꝑpter inſtrumēta de nouo reperta. Idē qñ eſt ſñiatū delato iuramēto i litē. illud.n. nō defertur: niſi propter dolū aduerſarij: ut.l.i actionib⁹.j.ti i. ¶ Op.C.de iudi.l. properādū §.fin aūt. Sol. eodē mō ibi defertur iuramētuꝫ propter cōtumaciā partis: hic ſolū propter probationis defectū: ⁊ ſic i caſu illo nō retractaẜ ſententia ꝑpter inſtrumēta de nouo repta. ¶ Ad ℣.vltimū op.de pn.l.noſtre. Sol. principiū loqtur i iuramēto neceſſatio. hic i iuramēto uolūtario: uel iudiciali: aſſignat glo.ſi.rōnem: qa in iuramento neceſſario cōtēniẜ religio: ⁊ iudex. i iuramēto aūt uolūtario ſolū religio. Certe iſta nō eſt bona rō: qa ēt in iuramēto volūtario cōtēniẜ religio ⁊ iudex. eſt ergo rō quam.ſ̄.dixi. qa iuramētū uolūtariū ⁊ iudiciale hꝫ conſenſū partiẜ: ⁊ p cōſequēs tollit naturaleꝫ obligationē: ſed iuramētū neceſſariū nō hꝫ cōſenſū partis ergo ⁊c̄. Sumus expediti de cōtrarijs ueniam⁹ ad materiam: ⁊ ut uidetis. glo. ponit tres caſus. Aut actor nil probat ⁊ reus abſoluiẜ. aut probat plene ⁊ reus cōdēnatur. aut ſemiplene: ⁊ deueniẜ ad iuramētū neceſſariū i defectū ꝓbationis: ut hic ⁊.C.eo.l.in bonefidei: ⁊ ex̄ eo.ca.ſi ¶ Quero pmo qñ actor diciẜ nil probaſſe.[c] Rñdeo qñqꝫ iuriſdictio iudicis: aut inſtantia cauſe hꝫ terminū prefixū a lege: ⁊ tūc ad hoc ut dicatur actorē nil probaſſe: ut poſſit ſequi abſolutio diffinitiue ē neceſſe ꝙ ei ſit ſtatutus terminus ad probandū: q ſi ſtatutus nō eēt: nō diceretur actoreꝫ nil probaſſe: ſed dicereẜ nil ſufficiēs actitatū eſſe: ⁊ ſequeretur abſolutio ab obſeruatiōe iudicij nō a cā: ut.C.de iudi.l.properādum.§.ſed ⁊ ſiquidem. Qñqꝫ iuriſdictiōi ſeu iſtantie ſtatutus eſt terminus a partib⁹: ut tota die euenit in cōpromiſſis. qa cōpromittimus i arbitros: ut debeāt iudicare uſqꝫ ad mēſē: uel ſi iudex delegaretur de uolūtate partiū iſto caſu iſte terminus appoſitus iuriſdictiōi: uel inſtantie hꝫ uiꝫ termini pēptorij dati ad probandum: ita ꝙ ſi actor infra terminū nil probauerit reus abſoluiẜ: hic ē tex. cū glo.i.l.ſi de meis.§.ſi.ſ̄.de arbi.in glo.ſuper uerbo liquere: ⁊ per Inno.extra ꝺ appel.c.ſup eo.el.ij. ¶ Secūdo quero. hic dicitur per glo. qñ actor plene probauit: debet reus cōdēnari: quādo ſemiplene ꝺueniẜ ad iuramētū. ¶ Quero quando dicatur plene: ⁊ qñ ſemiplene ꝓbaſſe: hic eſt aduertendū: qa glo. ⁊ doc. hoc non intellexerunt perfecte. Pro cuius declaratione pmo oportet me dicere qñ dicatur plene probatuꝫ. Reſpōdeo breuiter quando eſt facta iudici plena fides: hoc eſt qñ iudex per ea que ſūt ſibi oſtenſa eſt adductus ad fidem: ⁊ credulitatem eius qō itenditur: ut.C.de edē.l. procurator .j.de teſti.l.ad fidem.de proba.l. quinquaginta. i fine: ⁊ ibi ſūt multe concordantie. ¶ Hoc pmiſſo uidendum eſt qualiter iudex ad iſtam credulitatem adducatur: pro cuius euidentia primo premitto quedam extrema que oīno ſunt extra fidem ⁊ credulitatem. Et primo eſt neſcientia. illud enim qō homo neſcit de eo non eſt fides: nec credulitas: ⁊ ꝺ hoc habes per glo. j. de iur. ⁊ fac. igno. i Rubri. ⁊.j.de teſta.l.ꝺ ſtatu. ⁊ ibi no. Item ſecundo eſt ſcia uera: ⁊ iſta ſcia habeẜ duobus modis: uno modo i rebus que ſunt ar

[a] ¶ Quod ſic. ADDE ꝙ cū hac deciſiōe Bar. tranſeūt cōmuniter alij doc. ⁊ Bal. i.l.i.C.ꝺ epiſco. ⁊ cle. ⁊ i l.ſi dōatō.C. de dona. ⁊ i l. inciuile.ſ̄. de legi.bar. in extuagan. ad repri. in ℣bo prout gloſa.xviij. di.c.ſi romanoꝝ q̄ dixit ꝙ ſi papa cōcedit puilegia alicui eccleſie ſm puilegia exēpti. alterius eccleſie: ꝙ tñ ſi illa non reperiātur valent tñ puilegia conceſſa vt ſꝫ p Alexā. cui adde ꝺ hac dictōe ſm cuꝫ aliqd

[b] ¶ Quod placet. ADDE Bar. i l.ſi.ſ̄.de ferijs Anto.ꝺ bu.i.c.ultra tertiā.ex̄ de teſti. Pau. de ca.in.l.ſi ſtipulat⁹ ſm abſte.j. de ℣bo.obli. ⁊ limitavt hic p Alex.

p Bal. cōſi lio.cclx. lib. iij.

[c] ¶ Nil probaſſe. ADDE Anto. de bu. ⁊ panor.i.c.ſi.ex̄ eo. ⁊ i.c.pro ut ex̄ de do. ⁊ cōtu. ſpec. in ti.de ſñie pla.§. nunc videndū .℣. illud. ⁊ cum Bar. dicit Alex. ꝙ communiter trāſeunt doc. hic.

tis ſeu ſcīe alicui⁹ p ratiōes et demōſtratiōes. ⁊
iſtō ēt ſcire ē rē p cāz cognoſcere vt dicit philo
ſophus. de hoc habes de legi. l. ſcire. ⁊ ifra ō ex/
cu. tuto. l. ſcire oportet. ⁊. j̄. de iur. ⁊ fac. igno. l.
ij. cū ſi. ¶ Secūdo mō iſta ſcīa hr̄ in his q̄ ſunt
facti: ⁊ tūc illud ſcire dicimur ad qō mouemur p
ſenſuʒ. hec ē ſcīa q̄ reqrit̄ in teſte. vt. l. teſtiū. C. ō
teſti. ⁊. l. q teſtō in ſi. j̄. de teſta. ⁊ de hac ſcīa loqt̄
ſ̄. de noxa. l. i delictis. in prin. ⁊. j̄. de tribu. l. i. §.
ſciam. ad hāc āt ſcientiam iudex nō poſſet pdu
ci i his q̄ habent actū tranſeuntē: ſed bñ poſſet
pduci in his q ſunt actus pmanentis: vt. ſ̄. ſi. re
gū. l. ſi in irruptione: ⁊ inter iſta duo extrema. ſ.
neſciētiā ⁊ ſciāʒ ē quoddā mediū vʒ credulitas
ſiue fides. ad iſtā āt credulitatē ſiue fidē puenit̄
p quattuor grad⁹. Primo cū iudici res pponi
tur p actorē ⁊ p reū negat̄: tūc iudex adducitur
i dubietatē Eſt. n. dubitare qñ qs non applicat
magis aīuʒ ſuū ad vnā partē: q̄ ad aliā vt no. j̄.
ō iur. ⁊ fac. igno. ſup Ru. ⁊ de teſta. l. de ſtatu. ō
hac dubitatiōe loqtur. C. q ad lib. pcla. nō lʒ. l.
iij. ſ̄. de trāſac. l. poſt rē de peti. heredi. l. ſi debi/
tor. ⁊ glo. in. l. i. C. de pcu. iſta dubitatio non eſt
gradus pbatiōis: hoc ē q̄ ſit aliqua ei⁹ pars: qa
vt dixi p hoc iudex nō applicat aīuʒ ſuū ad aliq̄
ptiū: ſʒ ē illud per quod puenit̄ ad iueſtigatōeʒ
p quā pducit̄ ad credulitatē. De cauſis iſto mō
dubijs nō loqt̄ hic: qa vt dixi qñ nil eſt pbatum
nō hʒ locū iſta lex. poſt dubitationeʒ āt pōt inci
pere iudex iclinare aīuʒ ſuuʒ ad aliquam ptiū: ⁊
tunc ſi hoc facit ex aliquo leui iudicio: vel ex ali/
quo leui argumēto iſta appellat̄ ſuſpicio: q̄ aliq̄
liter mouet aīuʒ iudicis. nō tñ i totum remouet
dubietatē. de hoc loqt̄. ſ̄. ad. l. acql. l. i lege acq
lia ſi deletū: ibi ad ſuſpitionē iudicis ⁊c̄. ⁊. j̄. ō pe
nis. l. abſentē. ibi nō dʒ qs ex ſuſpitionib⁹ ꝯdem
nari: ⁊ hic ē prim⁹ grad⁹ pbatiōis ſeu credulita
tis: qa iā icipit aīus iudicis adherere vni pti: lʒ
remaneat dubiū. poſt āt iſtā ſuſpitionē ſi iudici
apparēt argumēta fortiora: tūc iudex icipit opi
nari. cū adhuc dubitat ne ſit ꝯtrariū modicū: tñ
dubiū remanet: ⁊ iſta vocat̄ opinio qō ſtatiʒ pba
bo: ⁊ hic ē ſecūd⁹ grad⁹ pbatiōis: qa modicuʒ
reſtat ad credēdū. tñ adhuc aliqd dubij ē. Et ō
iſtis duabus cauſis dubijs. ſ. qñ iudex adduct⁹
ē ad ſuſpitionē ⁊ opinionē loqt̄ hic. Poſt iſtaʒ
opi. ſi iudici appareat tñ q̄ firmiter adhereat
vni parti abſq; aliquo dubio alicui⁹ ꝯtrarij: tūc
dr̄ pfecta credulitas ſeu pfecta pbatio. nec ē tūc
cā dubia. iſta duo de credulitate ⁊ de opi. pban
tur. j̄. de teſti. l. iij. §. eiuſdē quoq; pncipiſ i ſi. ibi
qd āt credas: aut qd pbatū opinaris. nā put di
cit credas loquit̄ de plena fide ⁊ plena pbatiōe:
qua ad pfectā credulitatē adducit̄ iudex. Pro
ut dicit opinaris loqt̄ de impfecta. ⁊ de hoc ēt ē
tex. q pbat ōes iſtos gradus tres. j̄. de q̄ſtio. l. i.
poſt pn. ibi dū dicit ad. q. tūc puenit̄ cū re⁹ ſuſpe
ctus ē: ⁊ alijs argumentis pbatiōis admouetur
iudex ita q̄ ſola cōfeſſio deeſſe videat̄ ⁊c̄. Ex eo
q̄ dicit cum reus ſuſpectus eſt habes pmuʒ gra
dum pbationis: qui eſt ſuſpitio. Ex eo q̄ dicit
q̄ alijs argumentis pbationis admouet̄ iudex
loqtur de ſecūdo gradu pbationis q̄ ē opinio q̄
ē multū propinqua credulitati ⁊ plene pbatiōi.
Ex eo q̄ ſubinfert̄ ita q̄ ſola confeſſio deeſſe vi
deatur ponitur tertius gradus pbationis q fa
cit plenā fidem. nā habita confeſſione ſeu plena
pbatione iudex adducitur ad plenam creduli/
tatē. ⁊ iſte tertius gradus pbationis hoc ē cre/
dulitatis hʒ hoc cōe cuʒ ſcīa: quia ſicuti firmiter

vni parti qs adheret p ſcīaʒ: ita firmiter vni par
ti p hāc credulitatē: tñ ē differētia i mō puenīē
di ad iſtā adheſionē. nā ſciēs pducit̄ ad hāc ſci
entiā: ſeu adheſionem per ſenſum credens per
alia ar. vt dictum eſt. hec quidem ſunt vera ⁊ q̄ſi
per ſe no. ⁊ iure probata vt. ſ̄. vidiſtis ⁊c̄. ¶ Ui
denda ſunt ergo exempla predictorum. ⁊ q̄ ſūt
iſta que faciunt iſtam opinionem: vel iſtam ſuſpi
tionem quā glo. noſtre appellant ſemiplenaʒ p
bationē. Glo. ponit hic quattuor. ſ. priuata ſcri
ptura. cōparatio litterarū. fuga rei. vnus teſtis.
Alij addunt. ſ. famaʒ: vt. l. iij. §. eiuſdem quoq;
principis. j̄. de teſti. examinem⁹ iſta. ¶ Primo
quero vtrum priuata ſcriptura faciat ſemiplenā
probationem glo. hic q̄ ſic ⁊ idem. C. eo. l. i bo
nefidei. ⁊. j̄. de fide inſtru. l. ij. Idem etiam i ſum
ma per Azo. ⁊ idem de verbo ad verbum. Ho/
ſti. in ſumma de iureiuran. vbi tractat de hoc iu
ramento. ⁊ vide in. Spe. in ti. de iſtru. edi. §.
nunc dicendum poſt medium. §. in ver. licet au
tem. vbi ſpe. tractat de priuata ſcriptura. dicit q̄
liber rationum mercatorū etiā pro ipſo merca/
tore facit ſemiplenaʒ probationē: ⁊ ſufficit cum
vno teſte ad plenam. quod tñ durum ē dicit ipe
Pe. de bellaperti. vt Ci. refert ⁊ ſequitur. C. e.
l. i bonefidei dicit dictum glo. nō eſſe verum. nā
priuate ſcripture nō debet pluſ credi: q̄ viue vo
ci ipſius q ſcripſit. ſed ſibiipſi non crederetur p
ſe. ergo ⁊c̄. p̄terea ſi hoc eſſet ō facili pararet qs
ſibi ſemiplenam pbationem faciendo de hoc ſi
bi ſcripturā. Io. an. extra eo. c. ſi. circa ſi. dic̄ idē
quod glo. hic: ⁊ addit quem quidam repreben
dunt. licet idebite ⁊ non dicit vltra ordineʒ glo.
Glo. noſtra formauit ſibi iſtam obiectionē. ⁊ rñ
det ad eā i auc̄. de inſtru. cau. ⁊ fide. §. ſi tñ quiſ
quā i glo. ſup verbo inuenitur. ⁊ ibi reſpondet
q̄ hic debet itelligi de priuata ſcriptura: que di
citur alterius q̄ producentis. quod. j̄. ſtatim de
clarabo. ¶ Pro declaratione igitur huius paſ
ſus ē aduertendū. q̄ priuata ſcriptura ē triplex.
quedā ē priuata ſcriptura: q̄ dicitur appoca que
datur a pte parti: ⁊ vocatur in vulgari noſtro ap
podiſſa de qua loquitur. C. de fide inſtru. l. plu/
res appocis. ⁊ i autē. ſi qs vult caute ōpōere. C.
q po. i pig. ha. ſecunda priuata ſcriptura ē liber
rationū quem qlibet ſibi conficit ſua ſponte. ter
tia priuata ſcriptura ē epiſtola que ab altero al/
teri deſtinatur. ¶ Circa primaʒ. ſ. circa appocā[a]
dic aut pars cōtra quam producitur confitetur
eā ſua manu ſcriptam ⁊ facit plenam fidem: vt
. l. publia. i ſi. j̄. depo. aut negat eaʒ ſcriptam ma
nu ſua: ⁊ tunc aut habet ſubſcriptionem partiū
⁊ teſtium: ⁊ faceret plenam fidem cum eēt a par
tibus approbata: vt. l. ſcriptura s. C. q po. i pig.
ha. aut habet ſubſcriptionem teſtium tñ: vel nō
habet. ſed teſtes interfuerunt q eā viderunt ſcri
bi: ⁊ tūc ſiquidem approbatur per teſtes: ⁊ per
comparationem litterarum facit plenam fidem
vt i autē. ⁊ ſi contractus. C. de fide inſtru. ſi vero
approbat̄ per teſtes tñ: vel per comparationeʒ
litterarū tñ. tunc non facit plenam: ſed ſemiple
nam: vt i autē. de inſtru. cau. ⁊ fide. §. ſi quis igi
tur. ⁊ dicta autē. ⁊ ſi contractus ⁊ quod ibi no.
vnde vides q̄ p̄uata ſcriptura pbata per teſtes
tñ: vel per comparationem litterarum tñ facit
ſemiplenam pbationem. ⁊ iō glo. de iſtis poſuit
duos caſus. ſ. priuatā ſcripturam ⁊ comparatio
nem litterarum. dico tñ q̄ poſſet eſſe tāta fides
teſtiuʒ: vel poſſet eſſe tanta vis comparationis
litterarum q̄ ei daretur plena fides quod appa

[a] Appocaʒ. ADDE vl-
tra plene di-
cta p alex. ō
fide appoce
bal. conſilio
cxxxiiij. ⁊. clx
viij. ⁊. cccc.
xi. iij li. Ro.
pulchre. ꝯſi
lio. cciiij. ⁊.
ccciij. pau. ō
ca. ꝯſilio. ccc
xxij. vbi
multa nota
bilia dicit
unum dixit
bal. cōſilio.
xiiij. ꝯmiſſ⁹
fuit articul⁹
⁊c̄. pmo li.
q̄ vbi ſcri-
ptura p̄uata
facit ſemiple
nam pbatio
neʒ oportet
q̄ ſit ſcripta
a pſōa nota-
bili ⁊ fide di
gna.

a ℂ Libꝝ̃ ADDE ꝙ alex. diƈ ꝙ cũ dictis bar. cõiter tráſcũt doc. excepto Ro. d̃ q̃ hic ꝑ eũ cui adde vidẽdum pau. de ca. cõſilio ꝑrime alle. vbi tráſit cũ dictis bar. .i. l. nuda rõ. Ro. cõſilio. cccxlvj. panor. conſilio lxxxj. bal. ꝯſilio. clxxxxvij. i. li. ⁊ ꝯſilio. cclxiiij. ij. li. ⁊ ibi qñ ĩ libro ẽ ſcriptura tertij. Quid autez de libris maſarij alicuiꝰ terre vid̃ eundem bal. cõſilio xxvj. ij. li. qd de libris archiuij publici ꝑ alex. ꝯſilio. cxxxviij. .i. li. ⁊ an valeat ꝯſuetudo ꝙ libris mercatoꝝ d̃tur fides uide bal. conſilio. ccclxvij. ij. iiij. libro

b ℂ Epiſtola ADDE ꝙ cũ Bar. trãſit Alex. poſt aliqs doc. d̃ qbus hic ꝑ eũ cui adde bal. de litteris reſponſiuis ꝯſilio. ccliij. iiij. li. ⁊ ꝯſilio. l. ij. li. ⁊ quid de litteris cambij ꝯſilio ccxviij. iij. li. ⁊ ꝯſilio. liij. i. li. ⁊ an credaƭ litteris ⁊ ſigillis prĩcipum ꝯſilio cccclxx. ⁊. ccxcvj. iij. li.

c ℂ Exemplo ADDE. vt per bal. ꝯſilio. lvj. i. li. ⁊ ꝯſi. . cxcviiij. iii. li.

d ℂ Semiplenam. ADDE ꝙ fallit fauoꝛe dotis: q: tunc plenam ꝓbationem facit vt conſuluit Bar. ꝯſilio incipiente factum ſic ſe habet ticius ⁊ Pau. de ca. conſilio mihi. lxxxviij. incipiente de viris de benalijs

e ℂ Notarij. ADDE ꝙ Ro. ꝯſilio. clxv. dicit ꝙ liber notarij repertus in archiuio publico abſq3 die ⁊ conſule plene ꝓbat de iſtrumentis ibi ſcriptis. qd ãt ſi ex forma ſtatuti requirãƭ duo notarij ad conficiẽda iſtrumẽta ⁊ nõ ĩteruenit niſi vnus an faciat aliq̃ʒ fidẽ vide bal. ꝯſilio. ccc. ꝙ nõ. ⁊ an inſtrumẽtum ꝯfectũ in loco ꝓhibito faciat fidem ĩ loco ꝯceſſo vide bal. ꝯſilio. ccclxxviiij. icipiente iſtrumẽtũ factum. i. li.

f ℂ Pape ADDE An ge. ꝯſilio. cclxxiiij. vbi plene.

ret: qa ſi comparatio ꝯtradiceret dicto teſtium iudex poſſet adhibere fidez: vel teſtibus: vel cõparationi litterarum ſm ꝙ ſibi videretur: vt in auƈ. de inſtru. cau. ⁊ fide. §. ſi vero aliquid tale: licet de iure antiquo comparatio ſemper faceret plenam fidem: vt. l. comparationes. C. de fide ĩſtru. Si vero appodiſſa nullo modo approbatur: nec teſtibus nec comparatione: tunc etiam poteſt loqui hic ꝙ faciat aliqualem preſumptionem: non dico ſemiplenam probationem: ⁊ hoc eſt quod voluit glo. in. d. §. ſed tamen quiſquaz nam non de facili quis faceret unam falſam appodiſſam propter timorem magne pene. Item quia ſcit ꝙ poteſt de facili probari contrarium per comparationem litterarum: ⁊ ideo ex eo ꝙ tu producis priuatam ſcripturam quaz dicis factam manu tui debitoris colligitur quedam preſumptio pro te ⁊c̃. ℂ Circa ſecũdum: ſcilicet circa librum[a] rationum aduerte dico aut ĩ libro rationuz continetur aliquid contra ſcribentem: ⁊ non eſt dubium ꝙ facit plenam fidem vt. l. quedaz. §. nummularios. ff̃. de eden. ⁊ ibi glo. Aut continetur aliquid pro ſcribente: ⁊ tunc ſi quidez loquimur in his que depẽdent a mera eius voluntate: ⁊ facit plenam fidem: vt. l. nẽſenius. ff̃. de nego. geſ. Si vero ab eius mera voluntate non dependent: tunc liber rationum pro ſcribẽte nil probat: vt. l. exemplo. C. de proba. in caſu tamẽ putarem ꝙ pro ſcribente vel eius herede induceret aliquã preſumptionez. vtputa ſi ſunt rationes alicuiuſ defuncti: qui fuerat bonus homo. ar. l. qui cum maior. §. ſi. de bo. liber. ⁊ hoc voluit dicere tex. C. de proba. l. rationes. vbi dicit ꝙ rationes defuncti ſole ad probationez nõ ſufficiunt. tamen adminiculantur: vt cuz alijs inducant plenam probationem. Si vero in libro rationum continetur aliquid quod non eſt pro ſcribente: nec contra ſcribentem: vt tota die fit ĩ libro campſorum ſcribentium qualiter tu ſoluis hoſpiti tuo pecuniam: vel ipſe d̃ mandato tuo: tunc ſi iſte liber rationum eſt illorum: qui publice exercent artem: puto faceret ſemiplenam probationem. ar. eorum que no. in. l. quedam. §. nũmularios. de edẽ. ⁊ tunc non facit contra opi. Pe. immo pro ea quia priuate ſcripture creditur tantum quantum crederetur voci illius ſcribentis. ſed illi in eo quod non tangit eum crederetur ſemiplene: ⁊ nõ plus. ergo ⁊c̃. Et iſtud videtur obſeruare conſuetudo que in hoc eſt potiſſime attendenda ſm Inno. in. c. i. extra d̃ ſi. inſtru. ⁊ hoc quando liber rationum apparet ꝙ ẽ ſcriptus manu illius cuius dicitur ⁊ partes confitentur: ſed ſi de hoc eſt dubium recurritur ad comparationem que facit plenaz fidem: vt. l. cõparationes. C. de ſi. inſtru. illa enim. l. non ẽ correcta niſi ſolũ ĩ appocis. ℂ De tertio genere ſcripture. ſcilicet de epiſtola[b] videtur dicendum idẽ quod eſt dictum in appoca eo ſaluo quod dixi d̃ comparatione: quia epiſtole per comparationẽ dabitur plena fides: cum in eis non reperiaƭ correctuz. de his dixi in. l. nuda. j. de dona. ⁊ hec circa priuatam ſcripturam ⁊ comparationem: ſed circa publicam dubitatur de aliquibus. ſi enim eſt ſcriptura publica ⁊ auctentica iſta facit plenã fidem. ℂ Sed quero quid de exemplo[c]. Reſpondeo eo ipſo ꝙ tu dicis exemplum preſupponis origiale: ⁊ auctenticum preceſſiſſe: vt. j. de fide inſtru. l. ij. ⁊ ideo aut tu producis exemplum ⁊ nil aliud dicis ⁊ nullam fidem facit. vt. C. de eden. auƈ. ſi quis in aliquo. nam eoipſo ꝙ tu ceſſas producere originale ⁊ auctenticum: eſt preſumptio contra te ⁊ contra exempluz tuum. ſed ſi tu produceres exemplum ⁊ diceres te perdidiſſe originale ⁊ probares: tunc exemplum faceret ſemiplenaz probationem. de hoc eſt glo. no. C. de ſi. iſtru. l. ſicut iniquum: ⁊ tangitur in glo. l. ij. j. de ſi. inſtrumen. ℂ Item quero quid ſi inſtrumentum publicum non eſt factum inter eaſdem perſonas. verbi gratia duo fratres inſimul diuiſerunt vnaz hereditatem: ⁊ in inſtrumento diuiſionis continetur ꝙ vnus reſtituit alteri centum que ille mutuo acceperat a ſempronio ⁊ poſuerat in domo. vtrum illud inſtrumentum faciat fidem pro illo ſempronio. Reſpondeo non plenam: quia ꝯfeſſio facta abſente ꝑte nõ ꝓbat l. ſi. de interroga. ac. ⁊. j. de confeſ. l. certum. §. ſi quis abſente. facit tamen ſemiplenã[d] probationem vt. l. capite quinto. j. de adul. ℂ Quero pone ꝙ in libro notarij[e] defuncti in margine reperitur intitulatio ſeu rubrica: que dicit inſtrumentum venditionis inter tales ⁊ dimiſſum eſt ſpatium. vtrum ex illa rubrica colligatur aliqua fides: Reſpondeo quandoq3 illa rubrica eſt rubrica alicuius contractus uniformis: quandoq3 eſt alicuius contractus difformis. Primo caſu pone exemplum. precedit in libro iſtrumentũ in quo continetur ꝙ ticius ⁊ ſeius receperũt centum mutuo a ſempronio que reſtituere inſolidum promiſerunt ⁊ ſtatim. j. ſequitur rubrica inſtrumenti conſeruationis indemnitatis quaz ticius fecit ſeyo. certe cum conſeruatio indemnitatis ſit uniformis: ⁊ inſtrumentum non recipit varietatem in ſe. ſatis puto ꝙ inducatur aliqualis preſumptio uel forte ſemiplena probatio. Quomodo de precedenti contractu alter alterum conſeruauerit indemnem. iſte enim rubrice ſeu quaſi probationes inducunt preſumptionẽ eoꝝ: que ibi debent ſequi. ut. C. d̃ ipo. lucra deſcrip. l. i. in ſi ⁊. C. vt nemo priua. l. i. Si vero eſſet contractus difformis. vtputa dicit rubrica notarij inſtrumentum venditionis talis fundi facte a ticio ſempronio. certe uenditio poteſt eſſe facta magno ⁊ paruo precio: ⁊ ſic difformiter tunc talis rubrica non probaret: quia etiam confeſſio partis incerta nil probaret. j. de confeſ. l. certum in prin. ff̃. de interro. ac. l. de etate. §. quod autem. ℂ Quero quid ſi in inſtrumento reperitur defectus in indictione vel in nomine pape[f]. vel ſi. vel in aliquibus alijs neceſſarijs an faciat aliquaz fidem. Reſpondeo ſi quidem notarius ſupereſt nullam fidem facit ſed imputetur parti cur non agit contra notarium: vt ſibi inſtrumentum perfectum reſtituat. ar. l. veluti. ff̃. de eden. ſed ſi notarius eſſet mortuus: tũc puto ꝙ faceret ſemiplenam probationẽ. vt. l. iij. C. de fabri. libro vndecimo. facit de bo. poſ. ſm tabu. l. i. §. linum ⁊. §. roſe. ⁊ iſta ſufficiant circa ſcripturã ⁊ cõparationem ⁊c̃. ℂ Uenio ad ſecũdũ circa fugã rei dicit gl. ꝙ hoc faƈ ſemiplenã ꝓbatõẽ. Idẽ no. C. e. l. i hõe fidei: breuiƭ dic ꝙ ſu

xij

ga quādoqꝫ opponit̄ alicui: vt delictum: ⁊ tunc
nō eſt dubium ꝙ fuga[a] facit ſemiplenaꝫ ꝓbatio-
nem: vt. l. quid ſit fugitiuus. ȷ̄. de edil. edic. ⁊ l.
deſertorem. de re mili. ⁊ C. de ſer. fugi. ꝑ to. quā
doqꝫ fuga adducit̄ ad probationē alterius cri
minis q̄ de quo agit̄: ⁊ tunc ſiquidem ad ꝓba-
tioneꝫ illi[9] ſufficit ſola ſuſpitio: tūc fuga ꝓbat ſu
ſpitōeꝫ. ⁊ per cōſequens plene: vt. l. impuberi-
bus in fi. ff. de ſuſpec. tu. ſi vero requirat̄ plena
ꝓbatio: tunc regulariter per fugā nō probatur
plene: nec ſemiplene: ſed aliqualis preſumptio
inducit̄: vt. ȷ̄. ad fille. l. lege cornelia. ⁊ C. d̄ rap.
vir. l. i. ⁊ ibi tangit Cy. in quadā additione quā
fecit ad lec. dixi plene in. d. l. lege cornelia. ideo
nō inſiſto. ¶ Uenio ad tertium: ⁊ quero vtrum
per vnum teſtē fiat ſemiplena probatio. glo. di-
cit ꝙ ſic: quia ſi duo faciunt plenā: ergo vnus ſe
miplenā. alle. glo. alias. ll. Idem tenet etiā glo.
in. d. l. in bone fidei. C. eo. lꝫ multi cōtra: ſed de
hoc nō diſputo: quia habemus caſuꝫ de hoc ex
tra de procura. c. ex inſinuatione: ⁊ de ſuc. ab in
teſta. c. fi. hoc tn̄ limito ꝙ vnus teſtis faciat ſemi
plenam ꝓbationeꝫ: qn̄ eſt teſtis omni exceptio
ne maior. ſi vero teſtis eſſet talis cōditionis ꝓ-
pter quā fides eius vacillaret in aliquo: vtputa
ꝯſanguineus[b]: vel multuꝫ amicus parti: ⁊ ſi tūc
nō faceret ſemiplenam ꝓbationem: nec induce
ret iudicem ad opinionē: ſed ad ſuſpitionē. h.
. d. vna glo. no. ȷ̄. de proba. l. etiam matris. Iteꝫ
hoc intelligo veꝝ: niſi circa idem poſſent veriſi
militer haberi plures teſtes: exemplū in ciuitate
iſta in qbuſdam caſibus ſufficit probatio male-
ficij per famā: ⁊ vnus teſtis probat famā: proba
bit ne ſemiplene: certe puto ꝙ nō: ſicut eniꝫ exē
plo nō creditur qn̄ potes producere originale:
⁊ nō producis: ⁊ ideo eſt ſuſpitio cōtra te: ut. s̄.
dixi: ⁊ ꝓbatur. C. de fi. inſtru. l. fi. ita cum de fa-
ma debeant veriſimiliter eſſe multi teſtes. ſi vnū
ſolum producis cōtra illum: cōtra te producen
tem eſſet ſuſpitio. Item iſtud qḋ d̄r ꝙ vnus te-
ſtis facit ſemiplenā ꝓbationem: intelligo in caſi
bus in qbus ſufficiunt duo teſtes. alias ſecus: ⁊
aſſumo rōnem glo. per cōtrarium. ſi duo nō fa-
ciunt plenam ꝓbationem: ergo nec vnus ſemi-
plenaꝫ. ¶ Et pro declaratione huius ꝓpoſitio
nis formo tibi vnum dubiū. pone reperiūtur te
ſtes qui iurauerūt: nō tn̄ depoſuerūt: uel depo-
ſuerunt: ⁊ nō iurauerunt: vtrum ſit probatū ſal-
tem ſemiplene: ⁊ videtur ꝙ ſic per iſtā rōnem:
quia iſta duo. ſ. dictum ⁊ iuramētuꝫ faciunt ple-
nam probationē: ergo vnuꝫ iſtoꝝ facit ſemiple-
nam. ⁊ ſic cōcluditur ꝙ iuramētum ſolum ſine
dicto probaret. qḋ eſſet abſurdum: cum nil ex-
plicite ſit dcm̄ per teſteꝫ: ⁊ ideo iſtud dictū duo
faciunt probationē plenam: ergo vnus facit ſe-
miplenaꝫ. itelligas in duobus equalis potētie:
ſecus ſi vnus ſit potētior altero. Exemplū duo
floreni faciūt plenaꝫ ſolutionē: ergo vnus ſemi-
plenam bene ſeqtur iſtud: ſed ſi diceremus vn⁹
florenus ⁊ vnus anchonitanus faciūt plenaꝫ ſo
lutionem: ergo alter iſtoꝝ facit ſemiplenaꝫ. hoc
nō eſſet veruꝫ: ſi aſſumeres illum qui eſſet mino
ris potentie: iſtud patet ad ſenſum. Modo in
duobus teſtibus qui ſūt paris potentie ꝓcedit
dictuꝫ glo. in dicto ⁊ iuramēto: iſtud nō ſequit̄:
⁊ ideo vt declarem iſtud dicas: quia qn̄qꝫ in te-
ſtibus ꝯtingit eſſe multos defectus. Primo cō
tingit eſſe defectus numeri: verbi gr̄a in teſtamē
tis requiruntur. vij. teſtes. quero vtrū duo faci-
ant ſemiplenam probationē: videtur ꝙ nō. naꝫ
quattuor nō faciunt plenam: ergo duo nō faci-
unt ſemiplenaꝫ. ¶ Hic aduerte anteq̄ determi
nem. primo oportet me excludere ꝙ non ſit de
fectus in dicto: ſed ſolum in numero teſtium.
hoc volo dicere ſi duo teſtes dicerēt ꝙ ticius le
gauit mihi centum iſti nil ꝓbarent: quia etiaꝫ ſi
heres cōfiteretur nihil ꝓbaretur: qa eſt relictuꝫ
in minus ſolēni volūtate cum ſit defectus in nu
mero teſtium. vnde nō probaret̄ nō ꝓpter defe
ctum dicti: ſed ꝓpter defectum numeri teſtium:
ſed ſi duo teſtes dicerēt: dico ꝙ ticius reliquit ti
bi cētum coram. vij. teſtibus ad hoc rogatis: ſi
. vij. teſtes hoc dicerēt: ſufficeret ad plenaꝫ ꝓba
tionem: ſed qa duo nō ſufficiunt ꝓpter defectū
numeri: hoc caſu puto ꝙ faciāt ſemiplenam ꝓ-
bationem: vt. C. de bo. poſ. ſm̄ tab. l. ij. ⁊ qḋ ibi
no. ⁊ C. fa. her. l. fi. ⁊ de teſta. l. hac cōſultiſſima
. §. ex imperfecto. ⁊ qḋ ibi no. ¶ Item ad rōnē
factam in cōtrarium duꝫ d̄r: quattuor nō faciūt
plenaꝫ ꝓbationem: ergo duo nō faciūt ſemiple
nam. ¶ Aduerte iſta ꝓbatio que fit in teſtamē-
tis cōponitur ex duobus: videlicet ex ꝓbatione
que eſt de iure naturali: vel gētium: ⁊ ſolēnitate
ciuili qḋ apparet: quia ſi iuris ciuilis ſolennitas
ſubducat̄ ſicut fit in teſtamēto militis: remanet
valida probatio ꝑ duos teſtes: vt. ȷ̄. de teſta. mi
li. l. i. ⁊ l. diuus: ſicut etiam fit in teſtamēto facto
inter liberos: vt. d. §. ex impfecto: ⁊. d. l. fi. fami.
herciſ. Modo iſte due partes ſolēnitas iuris ci
uilis: ⁊ ſolēnitas iuriſgētium faciunt plenam ꝓ
bationem: ergo ſolēnitas iuriſgētium ſola que ē
pars potentior facit ſemiplenā: vt dictis. ll. vn-
de in teſtamēto nō aſſumo probationē: que ꝓ-
uenit per numeꝝ. vij. teſtium: ſed per illas duas
ſolēnitates. ſ. iuriſgētiuꝫ ⁊ iuris ciuilis: preterea
ſolēnitas iuris ciuilis affuit: lꝫ modo oēs ſi poſ-
ſint haberi: ⁊ ſic ſufficit ſaltem ad iudiciuꝫ: vel
ad ſemiplenam ꝓbationē: vt. l. teſtium in fi. C.
de teſti. ¶ Quero quid ſi teſtis d̄ficiat[c] in dicto.
verbi gr̄a dicunt duo teſtes vidimus ꝙ mutua-
uit ſibi pecuniā: ſed nō recordantur quāta fue-
rit: an iſti faciunt aliquā fidem? Rn̄deo ſi ex ali
quibus alijs cōiecturis pōt cōiecturari de quāti
tate: vtputa ꝑ duos teſtes ꝓbo ꝙ petijſti. x. mu
tuo a me: ꝑ alios duos teſtes ꝓbo ꝙ mutuaui:
ſꝫ illi nō recordāt̄ de q̄ticate: certe ex his duo-
bus iudex poterit deferre iuramētum: vt extra
e. c. ex lris. ¶ Quid ſi dictū teſtis deficit ex par
te examinātis[d]: quia nō fuit examinat⁹ a iudice
ſed a quodā notario extra iudiciuꝫ videt̄ ꝙ nul
lam fidem faciat: ut. l. hac cōſultiſſima. C. de te-
ſta. circa fi. ⁊ l. ſolaꝫ. C. de teſti. prout itelligitur
ſolam a preſentia iudicis: vt ibi in glo. ⁊ hoc pu
to verum ſi parti pōt imputari cur euꝫ ſolēniter
examinari nō fecit: ⁊ ex hoc iducitur ſuſpitio cō
tra eum: ut. s̄. dixi in. q. de exēplo ⁊ fama: ſed ſi
parti nil poſſet iputari: vtputa quia teſtis erat i
partib⁹ valde lōginqs: vel erat in articulo mor-
tis. vnde ſi iuiſſet ad iudicem ſtatim deceſſiſſet:
iſto caſu puto ꝙ faciat aliqualē p̄ſumptioneꝫ q̄
iduceret iudicem ad opinionē: ſeu preſumptio
nem ſm̄ qualitatē perſone: ꝓ hoc induco. C. de
teſti. l. fi. ubi credit̄ atteſtationibus qbus alias
nō crederet̄ ꝓpter morteꝫ teſtis: ꝓ hoc facit qḋ
no. in ſūma azo. in auc̄. de inſtru. cau. ⁊ fide. ubi
creditur inſtrumēto cui alias nō crederet̄ pro-
pter diſtātiaꝫ loci. ¶ Quero qd ſi reperiuntur
dicta teſtium: ⁊ nō reperitur iuratuꝫ: an faciant
aliquā fidem tex. in. l. ſolam. C. de teſti. videt̄ di
cere ꝙ nō prout ibi d̄r ſolam. ſ. a iuramenti pre
ſtatione: dico eodeꝫ modo ſi parti pōt aliquid
iputari cur preſtationē iuramēti nō ꝓducit. nul

a ¶ Fuga. ADDE li-
mitanda di-
cta Bar. vt
ꝑ eūdē in. l.
. i. ȷ̄. de bo.
eo. ⁊ de ma-
teria late. ꝑ
Jo. an. i ad-
di. ad ſpec.
in ti. de pre-
ſum. ⁊ aliqd
per Alex. h
cui adḋ bal.
ꝯſilio. cxxij.
⁊. cccxx. li. i.

b ¶ Conſan
guineus.
ADDE an-
to. de bu. in
. c. fi. ex̄. eo.
Bar. in. l. q
teſta. ȷ̄. de te
ſta. ⁊ in. l. pa
rētes ꝑ doc.
. C. de teſta.
Spe. de an-
cha. cōſi. cc
xvij. ad cor-
robo. Et plu
res caſus in
qbus vn⁹ te
ſtis facit ple
nam ꝓbatio
nē. uide per
ſpec. in ti. de
teſte. §. re-
ſtat ver. hoc
tn̄ fallit. ⁊ ꝑ
vnū teſtē de
uiſu: ⁊ plu-
res de fama
ꝓbat̄ violē-
tia: ut volu-
it Bal. cōſi
lio. xxxix. li.
quarto.

c ¶ Deficit
at ADDE
ꝙ hoc ſeqt̄
An. de bu.
in. c. fi. ex̄. e.
vt h ꝑ alex.
cui adḋ bal.
ꝯſilio. lxxiiij
quarto li. ⁊
ꝙ voluit an
ge. ꝯſilio. iij
vbi dixit ꝙ
ſi vn⁹ teſtis
plene ꝓbat
maleficiū. al
ter vō depo
nat de male
ficio: ſed de
tpe d̄ponat
d̄ credulita-
te: ꝙ tn̄ pro
bat: qa p in-
de ē ac ſi di
ceret nō re-
cordoꝛ.

d ¶ Exami-
nātis. AD-
DE ꝙ bal.
cōſilio. xlij.
quinto li. cō
ſuluit ꝙ ſtā-
te ſtatuto ꝙ
teſtis dictū
exaiati abſqꝫ
p̄ntia iudi-
cis nō vale-
at ꝙ ſi de cō
ſenſu ptiū iu
dex ꝯmittat
examiatōnē
dcm̄ teſtis ſi
faciet fidem

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

la fides dabit͛ ei' alias crederet͛ ei ſemiplene: vt
puta ſi dicta teſtiū erant ſcripta manu vnius no
tarij antiq defuncti: cui⁹ acta nō reperiunt͛: ſicut
dicimus de ſnia antiquitus lata: ꝙ valet lʒ nō re
periātur acta: vt no. ꝑ Inno. in. c. cuʒ in iure. ex
tra de offi. dele. ¶ Quero qd ſi dicta teſtiū ſunt
recepta: ⁊ examinata īter alias ꝑſonas: vtrū cō-
tra alium faciant aliquā fidem? Rn̄deo ꝙ ſic^a ſe
miplenam: ſicut dicimus de ſnia in. l. a ſnia. ī. de
appel. qḋ tamē ſemꝑ ītelligo ſi modo examina-
ri nō poſſent. alias ſibi imputaret͛: cur de nouo
nō facit examinari: vt. l. ſi. C. de teſti. ¶ Quinto
eſſet vidēduʒ de fama. de qua: ⁊ de oībus dixi^b
plene i. l. de minore. §. tormēta. ḋ q̄ſtio. ¶ Sex-
to eſſet vidēduʒ de alijs iudicijs qualiter faciāt
ſemiplenaʒ probationē: de quibus plene dixi ī
.l. pe. ī. de queſtio. ¶ Unum tn̄ aduerte ꝙ iudi
cium de quo loqtur. l. ſi duo patroni in ꝟ. mul-
tum tn̄. ṡ. eo. videt͛ ſufficiens ad deferenduʒ iu
ramētum: ⁊ hoc videtur ſentire hic glo. dum al
legat. l. illam ad. q. de uno teſte: hoc etiam ꝓba
tur ex illo tex. duʒ dicit multū tn̄ fidei ⁊c̄. ſi mul
tum fidei facit: apparet ꝙ exceſſit primū gradū
fidei: ⁊ fuit vltra ſuſpitionē: ⁊ ſic induxit ad opi
nionem: que ſufficit ad iuramentum: vt dixi. ṡ.
¶ His premiſſis quero: vtrū due ſemiplene ꝓ
bationes faciāt vnam plenā probationē: ⁊ ſiq-
dem ſunt due ſemiplene eiuſdē generis: vt duo
teſtes nō eſt dubium ꝙ faciunt plenā: ſed ſi ſūt
due ſemiplene diuerſi generiſ: tunc videt͛ ꝙ nō
faciant plenā: vt. l. ij. §. ſi. de excu. tu. ⁊ ibi videt͛
glo. dicere. ⁊. l. ſpadonē. §. qui iure. eo. ti. ⁊. C.
qui numero tu. l. i. ¶ Aduerte veritas ē ꝙ due
ſemiplene^c faciūt vnam plenaʒ: vtputa vnus te-
ſtis: ⁊ ꝯfeſſio facta abſente parte: caſus eſt. extra
de ſuc. ab inte. c. ſi. Item vnus teſtis ⁊ fama pu
blica eo caſu quo faceret ſemiplenā: vt in. c. i. ex
tra de appel. ⁊ no. in. l. iij. §. eiuſdē quoqʒ princi
pis. ī. de teſti. ⁊ ideʒ in alijs ſimilibus caſib⁹: in
qbus dixi induci ſemiplenā probationē. Et ad
cōtrarium rn̄deo: duo īperfecta nō faciūt vnuʒ
ꝑfectum qn̄ tēdūt ad diuerſa: vt in cōtrario: ibi
enim ille īperfecte cauſabāt diuerſas excuſatio
nes: ſecus ſi tēdunt ad vnuʒ finē: vt hic. ad hoc
enim tēdunt: vt fidem faciāt iudici quā ideʒ nō
ſolum debet colligere iudex ex vno genere pro
bādi: ſed ex pluribus: vt. l. iij. §. eiuſdē quoqʒ. ī.
de teſti. ¶ Quero qd ſi actor ꝓbauit intētionē
ſuam plene: reus probauit intētionē ſuam ſemi
plene: vtrum remaneat ex parte actoris ſemiple
ne probatū. doc. noſtri ⁊ cano. cōcordant ī vnā
ſniaʒ: ⁊ dicūt ſic. Quādoqʒ ꝓbationes actoris
ꝑfecte: ⁊ ꝓbationes rei impꝑfecte ſunt directo cō
trarie: verbi gr̄a. Actor habet duos teſtes: q di
cunt ꝙ ipſe mutuauit reo cētuʒ in tali loco: ⁊ ta
li tēpore. Reus habet alium teſtē: qui dicit ꝙ il
lo tēpore ipſe fuit in illo loco: ⁊ nullum mutuuʒ
factum fuit: tūc ꝓbatio actoris remanet valida
⁊ ꝑfecta: ⁊ in nullo eliſa ꝑ ꝓbationeʒ rei. nam il
la ꝓbatio plena actoris extinguit totaliter illam
ſemiplenam probationē rei: ⁊ impꝑfectaʒ ſibi cō
trariam: ut. l. ob carmē in ſi. ī. de teſti. Qn̄qʒ ꝓ
bationes nō ſūt ꝯtrarie: ſed diuerſe: verbi gr̄a.
Actor probauit mutuū per duos teſtes: reus ꝓ
bauit ſolutionē per vnum teſteʒ: iſto caſu rema-
net cā dubia: ⁊ recurrēdum eſt ad iuramētum
ſm formam iſtius. l. ⁊. l. in bonefidei. C. eo. ⁊ l.
vulgo. de admi. tu. ⁊ doc. hoc tenēt. C. de ꝓcur.
.l. i. ⁊. d. l. in bonefidei. ⁊ Io. an. extra eo. c. ſi.
¶ Quero vtrum vna ꝓbatio impꝑfecta tollat ali
am imperfectā: ita ꝙ nō ſit locus delationi iura

a ¶ Qḋ ſic. ADDE ange. i. l. ij. C. eo. Anto. de bu. ⁊ panoꝛ. in. c. ſi. extra eo. ⁊ Anto. de bu. in. c. q̄ꝫuis de re. iudi.

b ¶ Dixi. ṡ. ADDE ꝙ idem tenet Bal. cōſilio cclxxviij. ici piēte. Pri. cipalis cura pͥmo li.

c ¶ Semiplene. ADDE. ſpec. in ti. de noto. cri. §. fama ꝟ. fama. glo. in. l. ij. i pn. in verbo legi. ī. ḋ excu. tu. Bal. i. l. .i. §. iteʒ coꝛnelio. ī. de q̄ſtio. ⁊ i. l. ij. .C. quoꝛum appel. nō recipi. ⁊ i auc. rogati. C. ḋ teſti. ⁊ in. l. vnica. C. de cōfeſ. ⁊ in. l. ex cauti. C. de nō nu. pecu. ⁊ in. l. ſi qs ex argentarijs. §. i. ṡ. de edē. per Bal. cōſilio .cclxxij. ꝓmo li. Alex. cōſilio. xix. ⁊. lxv ſcḋo li. ⁊ cōſilio. xxi. lib. quarto.

ramenti: caſum habes no. de hoc ꝙ ſic. C. qui ⁊
aduer. quos. l. i. ¶ Viſo ergo qn̄ eſt ſemiplene:
vel īperfecte ꝓbatum: vidēduʒ eſt qualiter ⁊ qn̄
ex hoc veniatur ad ḋlationē iuramēti. Pro cu-
ius declaratione primo vidēdum eſt in qb⁹ cau
ſis deueniat͛ ad hoc iuramētum? Rn̄. nō habet
locum in cauſis criminalibus ſm veram opi. qḋ
dixi in. l. maritus. ī. de q̄ſtio. tetigi. in. l. iij. in pn.
ṡ. eo. vbi glo. tangit: lʒ aliter videat͛ dicere in. l.
in bonefidei. C. eo. Item an habeat locuʒ ī cau-
ſis ſpūalibus: vtputa monachationiſ: vel matri
monij tetigi in. l. iij. ṡ. e. de quo ꝑ cano. extra eo.
.c. ſi. Item dicūt qdam ꝙ in cauſis famoſis nō
recurrit͛ ad delationem huius iuramēti: quia in
eius requirunt͛ probationes luce meridiana cla
riores ꝓpter fame periculū: vt. l. ſciant. C. de ꝓ-
ba. ṡ. de dolo. l. i. §. item exigit: ⁊ de iniurijs. l. ꝑ
tor edixit. in prin. hoc eſt cōtra caſum multarū
.ll. ṡ. eo. l. nam ⁊ poſtea. §. ſi damnet͛. ⁊. ṡ. de hiſ
qui no. infa. l. furti. ver. ſed ⁊ ſi iureiurādo. ⁊. ī.
de iniurijs. l. lex cornelia. §. hac lege. Item dicit
glo. nō recurrit͛ ad delationem iuramēti in cau-
ſis magnis^d: iſtud verbū magnis eſt ꝟbum ma-
giſtraliter dictum: nō ꝙ tex. dicat: ſed hoc dicit͛
ad ſimilitudinē cauſaꝝ criminalium: quia cauſe
magne equiparant͛ cauſis criminalibus: vt. l. ꝓ
pter litem. ī. de excu. tu. ⁊ iſti. de excu. tu. §. iteʒ
ꝓpter. ¶ Sed eſt aduertēdum que dicant͛ cau
ſe magne. Rn̄. ſm qualitateʒ ꝑſonaꝝ. nam īter
aliquos cā. x. libraꝝ eſſet magna. Inter aliquoſ
cā cētuʒ florenoꝝ eſſet parua: vt. l. ſed ⁊ ſi ſuſce
perit. §. i. ṡ. de iudi. ⁊ hoc dicūt etiā doc. ¶ Ad
uerte hic ꝙ lʒ eſſet cōtentio de magna re: tamē
ſi cōtenderet͛ de poſſeſſione nō de ꝓprietate: di
co ꝙ hec nō eſt magna cā. C. ſi de momen. poſ.
fue. appel. l. i. ⁊. l. momētanee. C. qui legi. ꝑſonā
⁊ videtur mihi ꝙ hoc tāgit Io. an. in. c. ex inſi-
nuatione extra de ꝓcura. Item eſt aduertēduʒ
ꝙ lʒ cauſa ſit magni pōderiſ: ſi tn̄ illud ſuꝑ quo
vertitur cauſe dubietas: nō facit magnū ꝑiudi-
ciuʒ veritati: dico ꝙ iuramētum poſſet deferri.
verbi gr̄a: lata fuit ſnia īter te: ⁊ quēdam qui di-
cebat ſe meum ꝓcuratorē pro te: cum tu venis
cōtra me ꝑ illam ſniam: ego dico illum ꝓcurato
rem fuiſſe reuocatum: ⁊ probo ꝑ vnum teſteʒ: lʒ
hec ſit magna cauſa: tn̄ ſi ſnia ē nulla adhuc tn̄
remanet ius tuuʒ ſaluū: ⁊ potes ꝓbare ſi habes
iuſticiaʒ: merito defert͛ mihi iuramētum vtrum
reuocauerim: vel nō: vt. d. c. ex īſinuatiōe. extra
de ꝓcura. ¶ Hoc premiſſo vidēdum eſt cui ſit
deferēdum iuramētū: ꝓ cuius euidētia ſcias: ꝙ
iſtud iuramentū defert͛ in defectum ꝓbationis
ad cām ſupplēdam: vbi deficit: vt. C. e. l. in bo-
nefidei. ⁊ ſic vbi per iuramentū nō ſupplet͛ pro
batio iuramētum nō defertur: vt. ī. videbitis.
¶ Item aduerte ꝙ azo. C. eo. l. in bonefidei. re
putat valde pro abſurdo ꝙ actori deferat͛ iura
mētum ꝓ ſe: quia ſic eſſet teſtis pro ſeipſo qḋ ui-
detur cōtra. l. oībus. C. de teſti. tn̄ ſi bene aduer
tatur: hoc n̄ eſt incōgruū. nam decretalis. extra
de iudi. c. nouit: refert uerba dn̄i in euāgelio di
centis. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eū
īter te ⁊ ipſum ſolū: ⁊ ſiqdem audierit te: lucra
tus es animā ſuam: ſi te nō audierit: adhibe te-
cum teſtē unuʒ uel duos: ut in ore duoꝝ: uel tri
um ſtet omne uerbū ⁊c̄. ⁊ ſic uides ꝙ qn̄qʒ ſuffi
cit unus teſtis: cum dicēte. In eo ꝙ dicit: adhi
be tecum unū teſtem: cui correſpōdet: ut in ore
duoꝝ. ſ. dicētis ⁊ teſtis adhibiti: qn̄qʒ requirun
tur duo: ut cum dicit adhibe tecū duos teſtes:
cui correſpōdent illa uerba: uel triuʒ. ſ. dicētis ⁊

d ¶ Magnis. ADDE ſpe. in ti. de iuramēti delati. §. i. circa medium.

duoꝝ teſtium adhibitoꝝ: ⁊ illud qḋ eſt de iure diuino ſcitis ꝙ eſt de iure gētium: vel naturali. prima di. c. i. hoc aūt ius diuinum qḋ ſic alternatiue loqtur īterpretaꝛ a iure noſtro ciuili: ſic ꝙ ī cauſis grauib⁹: ⁊ magnis requiruntꝛ duo teſteſ: cuȝ dicēte. In cauſis nō magnis: vbi nō poſſūt haberi alie ꝓbationes: ſi eſt ꝓbatiōis inopia ſufficiat vnus teſtis: cum dicēte: vt. l. in bonefidei. C. eo. cā tamē cognita etiam circa alia: vt. j. dicam: nō ergo eſt ita abſurdum: ꝑut Azo dicebat ꝙ actori credaꝛ pro ſeipſo. ¶ His premiſſis cui deferēdum ſit iuramentū aduerte. aut actor habet ꝑ ſe tm̄ qḋ facit ſuſpitionem: nō auteȝ facit preſumptionē: vel ſemiplenā probationē: ⁊ tunc ſibi nunq̄ defertur iuramētum. Rō quia iuramētum ipſius nō ꝑficeret ꝓbationem: ſed iſto caſu defertur reo ad purgationē: ſeu defenſionem ſui: vt extra eo. c. ſi. ⁊ hoc ꝓdeſt actori q admittereꝛ etiam poſt ſniam ex nouis inſtrumētis: vt hic patet. ⁊ idem dicerē in reo ſi actor plene ꝓbaſſet intentionē ſuam: ⁊ reus probaſſet ſolutionem ꝑ aliquod īdicium leue nō deferꝛ ipſi reo iuramētum: quia eius iuramentū nō ſuppleret: ⁊ ꝑficeret ꝓbationem ſuā: ſed defertur actori eadeȝ rōne de qua. ṡ. ſi vero actor haberet ꝑ ſe ſemiplenam ꝓbationē hoc eſt tm̄ ꝙ iudicem adducat ad opinionē: ⁊ tunc ſiqdem actor neſcit veritatē per veraȝ ſciam: que habeꝛ per ſenſum poſito ꝙ eam per firmā credulitateȝ ſciret nō deferetur ei iuramētum: hoc videtur tenere glo. ⁊ bene. C. e. l. in bonefidei. Rō patet: quia ſi eſſet extraneus qdam: ⁊ vt teſtis deponeret ḋ credulitate nō ꝓbaret: quia teſtis nō probat: niſi per ſenſum corporeū ꝑceperit: vt. l. teſtiū. C. de teſti. ⁊ iſto etiam caſu deferꝛ reo. Si vero actor haberet ꝑfectam ſciam de hoc per ſenſum: quia agebaꝛ de mutuo facto ꝑ eum ſiqdem eſt ipſe vilis[a] ꝑſona: vel alias infamis nō deferꝛ ſibi iuramentū iſtud eadem rōne: quia ſi eſſet extraneus teſtis huius cōditionis ꝓbationē nō ꝑficeret: ⁊ ſic defereꝛ iuramentū reo. Idem dico ecōtra: ſi reus ꝓbaſſet defenſionē ſuaȝ ſemiplene actor plene probaſſet intentionē ſuam nō defereꝛ reo iuramentū eo caſu quo dixi: ibi actori nō deferri: ſed ſi oīa iſta ceſſant: quia cā nō eſt magna ⁊ actor ſcit plene veritatem: ⁊ eſt ꝑſona honeſta ſi habet pro ſe vnū bonum teſtē defertur ſibi iuramētum: quia perficiet probationē ſm regulā illam in ore duorum. ſ. dicentis: ⁊ teſtis adhibiti. Et idem ecōtra dicerem in reo ſi defenſioneȝ ſuam ſemiplene ꝓbaſſet. ¶ Quero vtruȝ iudex habeat neceſſe deferre iſtud iuramentū eo caſu quo cōcurrunt ad hoc neceſſaria: Rn̄deo lȝ cano. dicant cōtra. tex. eſt ꝙ ſic. C. eo. l. in bonefidei: vbi tex. dicit oportet: ⁊ doc. ibi hoc tenent: ⁊ ſi nō ḋferret ꝑꝑ hoc poſſet appellari. ¶ Quero vtruȝ pars poſſit: ſeu debeat hoc petere. ſ. ꝙ tale iuramentū deferaꝛ: ⁊ dico ꝙ ſic: vt ar. l. iiij. §. hoc aūt iudicium. de dam. īfec. ¶ Quero vſq3 ad qḋ tēpus admittatur hec petitio: Rn̄deo vſq3 ad cōcluſiōem in cā: ⁊ ita admittit cōſuetudo[b] ⁊c̄. ¶ Quero iſta lex loqꝛ reo abſoluto qd in actore: Rn̄deo idem. nam tex. in. ver. ſolent loqtur generaliter ꝙ iudex ſolet iudicare ſm eū que iurauerit: nec reſtringit ſe magis ad actorē q̄ ad reū quaſi eadem eſt rō. ¶ Ultimo hic dꝛ ꝙ ſnia pōt retractari ꝑ inſtrumēta de nouo reperta: ſed an ꝑ nouos teſtes. Glo. tangit iſtā. q. ⁊ ꝑ̄cedentē hic. Hic q̄dam ſunt cauſe in qb⁹ nō admittiꝛ reprobatio ꝑ teſtes: vt. l. generaliter. C. de nō nu. pecu. ⁊ in iſtis nō eſt dubiū. q̄dam ſūt cauſe in qbus admittiꝛ reprobatio per teſtes: ⁊ tūc ſiqdem in prima cā fuerunt examinati: ⁊ publicati teſtes: ⁊ nō potuerūt poſtea ꝓduci īpediente publicatione: vt in auc̄. de teſti. §. quia vo. ſi aūt teſtes nō fuerunt examinati: poterunt de nouo ꝓduci eadem rōne qua inſtrumēta: qa appellatione inſtrumētorum cōtinenꝛ teſtes. l. i. j. de fide inſtru. cum ſi.

Ex. l. ſequenti.

¶ Tutor nō pōt in inſtrumēto ꝓmittere ſtare ſimplici v̾bo aduerſarij de expēſis ⁊ dānis.

i **Iuriſiurandi.** Querit glo. an hoc poſſit facere cū tutore. ⁊ rn̄det ꝙ nō qa habet in ſe ſpēm donatiōis: qḋ no. ⁊ ſic eſt caſus ꝙ ſi tutor in inſtrumēto ꝓmitteret de quātitate dāni: ⁊ expenſaruȝ ſtare ſimplici verbo aduerſarij nō valeret[c]. de alijs ita ꝓmittentibus tetigi in. l. iuriſiurandi in principio. ṡ. eo.

Ex. l. ſequenti.

¶ An prima electione nullitatis facta poſſit denuo eligi: ibi. Guil. Et teſtis q ita depoſuit ꝙ eius iuramentū nō valeat pōt iterum examinari: lȝ partes teſtificata didicerint: ibi. Ultimo.

q **Vi per ſalutē.** Si nō eſt legitime iuratū iterum eſt iurādum. h. d. Ex hac. l. colligiꝛ ꝙ qn̄ iuramētum deferꝛ ſimpliciter ītelligiꝛ ꝙ iuretur per deū. per aliquā vero creaturam: vel ſalutē creature nō pōt iurari: niſi ſpālıter deferaꝛ: vt hic. hodie vero vtimur iurare ꝑ ſancta dei euangelia. ¶ Scḋo no. qḋ dixi in ſūmario. ¶ Op. ꝙ iuramentū poſtea preſtituȝ nō valet: vt. ṡ. eo. l. nō erit in ſi. Glo. dicit ibi iurauit ex interuallo cum iam delatio eſſet reuocata. Certe vt ibi dixi delatio habet ī ſe cōditiōeȝ tacitam ꝙ ſtatim iureꝛ: ſeu accepteꝛ. vnde ſolue ꝙ hic iuramētuȝ fuit acceptatū ſtatim: ideo pōt ex interuallo iurari: ibi nō fuit acceptatuȝ: ⁊ ita tenebat Ja. bu. ¶ Scḋo op. ⁊ videꝛ ꝙ delatio referaꝛ ad primuȝ iuramentū: vt. l. matrimonij. j. qui ⁊ a qbus ⁊. l. boue. §. hoc ſermone. j. de verbo. ſig. Glo. nō ſoluit. dic ꝙ ibi matrimoniū ſcḋm per primum reddiꝛ vilius: que rō hic ceſſat. vel melius hic iurauit: ex iure ſuo ſibi iā queſito ꝑ acceptationē: ſed in. l. cōtraria tractaꝛ de iure nouo querēdo per matrimoniū: facit ad ꝑ̄dicta. l. hec cōditio. de cōdi. ⁊ demō. ¶ Guil. inducit hāc. l. in argumentū ad qōnem de illis qbus eſt cōmiſſa electio ꝑtātis qui primo fecerūt electionem inualidam[d]: vt poſtea poſſint eligere. de quo ꝑ Dy. ⁊ ibi dixi in. l. ſerui electione. ff. de le. i. ⁊. l. ij. de optione le. ⁊ ꝑ Cy. in. l. ſi. C. de cōtrahen. emp. ¶ Ultimo induco tibi hanc. l. ad. q. de teſte: q depoſuit ita ꝙ eius dictū nō valet: vt poſſit iteꝝ examinari: lȝ partes teſtificata didicerint ſicut dicimus in ſnia que nō valet: vt poſſit iteꝝ ſniari: vt. C. de ſen. l. i. ⁊ de ſen. experi. reci. l. i. ⁊ de ſen. que ſine cer. quāti. ꝑfe. l. hec ſnia: habes glo. no. de hoc in. c. cū cām circa ſi. magne. glo. ex̄ de teſti. in verbo ratas habere.

Ex. l. ſequenti.

¶ In iuramēto calūnie pōt peti tēpus ad deliberandum: ⁊ in iuramēto veritatis: ibi. Cōtra.

i **Iuſiurandum.** De omni re pōt iuſiurādam deferri: ⁊ ille cui deferꝛ ex cauſa pōt petere tēpus ad deliberādū. h. d. ¶ Nota ꝙ iuramentū de quo tractaꝛ in hoc ti. eſt iuramētum veritatis nō credulitatis: vt hic patet lȝ. n. qs putet quē deceſſiſſe: ⁊ ſic habet creduli

a ¶ Vilis. ADDE ꝙ ꝑ hoc v̾ificaꝛ illud ꝙ dicit Cy. i. l. in bonefidei in vij. q. C. eo. vbi voluit ꝙ feneratori nō deferatur iuramētum: qꝛ conſtat feneratores reddi infames. l. i. probum. C. ex q. cau. infa. irroga. ⁊ cum deciſione Cy. concordat bal. in. l. q accuſare. C. de edē. vbi dicit ꝙ iudeo nō defertur iuramentuȝ in defectuȝ ſemiplene ꝓbationiſ. Et ꝙ dictuȝ eſt de feneratore dicit alex. ꝙ illḋ ſequūtur doc. i. c. ſi. extra eo. ⁊ qn̄ ſit deferendū iuramentū in defectum proba. tā actori q̄3 reo vide

Ang. cōſilio cclxj. ⁊. cclxxvj.

b ¶ Cōſuetudo. ADDE Bal. idē tenenteȝ eius ꝯſilio. cclxij. in ſi. ꝑ̄io li.

c ¶ Valeret ADDE ꝙ voluit Ang. in. l. impatores. ṡ. de pactis: vbi dixit ꝙ tutor nō pōt compromittere cām pupilli in arbitratorem cū ꝑtāte iudicādi de iure: ⁊ de facto ḋ quo vltra Alex. vide bal. cōſilio. cccxc. ⁊ cccxxvij. ſcḋo li. inquantū ēt tangit an pupilluſ poſſit facere pacem cuȝ auctoritate tutoris adde ꝙ abb. cōſilio. lxxvj. li. ſcḋo ꝯſuluit ꝙ abſq3 tutore pupill⁹ iuramento obligaꝛ ad obſeruandā pacem.

d ¶ Inualidā. ADDE ut pulchre ꝑ Ro. cōſilio. ccccxcij. inquātū alex. poſt Bal. q̄rit de cōpromiſſo ꝙ primo nō habuit effectū an de nouo debeat fieri: dic ꝙ ſic vt ꝯſuluit Ro. ꝯſilio. cccciiij. ⁊ Bal. cōſilio. cccclxxviij. lib. quarto.

tatem ſuam: tñ nō cogit ad iurandū donec certificet de veritate. ¶ Cōtra. C. de iura. calū. l. ij. §. qđ obſeruari: vbi cogitur quis iurare de eo qđ putat ⁊ credit: dicit glo. ibi loqtur de iuramento calūnie. hic de iuramēto veritatis: ⁊ verum dicit: tñ etiaꝫ in iuramento calūnie pōt qs petere tēpus ad deliberādum: vt no. in. d. §. qđ obſeruari. Rō quia pōt eſſe ꝙ nō habet credulitatem firmam: ſed titubat: nec inclinat animū ſuum magis ad credēdum ſic ꝙ̄ nō: vt no. ĵ. de iuris ⁊ fac. igno. ſuper rubrica: ⁊ in. l. de ſtatu. ff. de teſta. ⁊ ꝓbatur. š. de interro. ac. l. qui interrogatur iunctis no. per glo. in. l. i. in prin. in verbo dāni. eo. ti. ¶ Oppo. de. l. nō erit. in fi. š. e. So. hic ſtatim acceptauit. vnde ex cā pōt iurare ex interuallo: ibi non acceptauit ſtatim: vt dixi. š. l. proxima.

Ex. §. ſequenti.

¶ An defenſor municipij poſſit deferre iuramentum.

Defenſor. Defenſor ciuitatis pōt deferre iuramētū ſi ei eſt mādatum. h. d. ¶ Quero vtrum defenſor municipij eqparetur tutori: an ꝓcuratori. in glo. ſunt opi. Doc. dicūt: aut talis defenſor habet mādatum ab vniuerſitate: ⁊ tunc erit legitimus adminiſtrator: ⁊ equiparabit tutori: quia adminiſtratiōem gerit legitimam: vt. l. i. circa prin. ⁊. l. munerum in prin. ⁊. §. defenſores. ĵ. de mu. ⁊ ho. facit. C. de trāſac. l. preſes. Aut habet mandatū ab his qui regunt rē publicā: ⁊ tunc equiparabit ꝓcurator: vt. l. item eoꝝ. §. actor. š. qđ cuiuſqꝫ vniuer. no. qđ ſatis placet.

Procurator. Procurator: vel defenſor iurare nō cogitur. h. d. ¶ Op. ff. de ꝓcura. l. nō ſoluꝫ in pri. So. quoddā eſt iuramentū deciſiuum totius litis: vel etiam partis: ⁊ hoc ſubire nō cogit ꝓcurator: vel defēſor: vt hic. ſed ſi nō eſſet deciſiuū: vt iuramentū per qđ reſpōdetur poſitiōib⁹: vel interrogatiōibus: in qbus: lꝫ ꝓcurator vel defēſor neget: adhuc pōt ꝓbari ꝯtrariū: ⁊ illud cogeretur ſubire ⁊ rñdere: vt. l. cōtraria. ¶ Op. quia ſꝫm hoc fit deterior cōditio actoris per aduentū ꝓcuratoris cōtra. l. ij. §. defendi. ĵ. ex qui. cau. in poſ. eatur. So. nō fit deterior: quia ſi re⁹ eſt abſens: vel cogetur venire: vel ad eum mittitur iuramētum: vt. C. eo. l. generaliter. §. his de preſentibus.

Qui iuſiurandum. Iſtū. §. legit glo. clare. Ex eo etiam colligit tria notabilia. Primo ꝙ iuramētum calūnie pōt tacite remitti. de quo in. l. ij. §. ſꝫ qa. C. de iura. cal. dic hodie pōt obmitti nō remitti: vt extra de iura. calū. ca. i. li. vj. ¶ Scđo no. ꝙ olim pluries iurabat: hodie vero ſemel tñ qđ intelligo in his: que emergūt poſt li. ꝯteſta. nam tūc preſtatur vniuerſale iuramētum calūnie. In his vero que preceſſerūt añ litis ꝯte. iura antiq̄ remanent icorrecta. ¶ Tertio no. glo. ſuper. ỽ. ſequen.

Hoc iuſiurandum. Iſte. ỽ. allegat ꝓ. §. dicit glo. Iſte verſi. allegat ad tria in glo. ſed dicit glo. no. ꝙ iuramentū calūnie remittit parenti: ⁊ patrono qđ ſcđm quoſdaꝫ hodie corrigitur. tu dic ꝙ nō corrigitur: ſed lex noua. C. ꝑ iſtam determinat. ¶ Quero quid ecōuerſo ſi filius: vel libertus defert patrono: an ei remittatur hoc iuſiurandum: certe ſic ſꝫm Guil. ꝓpter equalitatem ſeruādam: vt. l. fi. C. de fruc. ⁊ li. expen. ⁊ eſt tex. x. col. de ꝯſue. rec. feu. c. ſacramentum. §. in quibus.

Ex. §. ſequenti.

¶ Qñ eſt cōtentio inter partes in formatione pūcti mittendi ꝯſultori: iudex pōt ad ſuū ſenſum formare.

Si de qualitate. No. bonum caſuꝫ quādo eſt ꝯtentio inter partes de formatiōe pūcti mittendi ꝯſultori. nam pōt iudex dirimere ꝯtentionem: ⁊ ad ſuum ſenſum formare[a]: vt hic ⁊. ĵ. ea. l. §. nō ſemper: ⁊. ĵ. de bo. auc. iu. poſ. l. in venditione. §. fi. ⁊. ĵ. de ven. inſpi. l. i. §. nō debet. facit. l. ij. C. de rela.

Ex. §. ſequenti.

¶ Qñ defert iuramentū reo: an illud poſſit referre: ibi. Pe. Et rōe diuerſitatis ꝑſonarū iuramētum pōt referri in alia forma: ꝙ̄ ſit delatum: ibi. Quero.

Ait pretor. Si is cui defert iuramentum nō iurat: nec refert cogitur ſoluere: niſi ex cā[b] recuſet. hoc dicit vſqꝫ ad fi. ¶ Op. de. l. marcellus. ĵ. re. amo. Solu. dicit glo. ſpāle in illa actione: ⁊ in oīb⁹ turpib⁹: vt ſi ꝯuenti ſciant factū nō poſſint referre. ¶ Pe. dicit ꝙ in actionibus turpibus: ſiue inhoneſtis ſi ille cui defert ſciat veritatem: ⁊ deferēs pōt ꝓbabiliter ignorare: ꝙ tūc nō pōt referri iuramētum: vt ſi dico te ſubtraxiſſe: vel amouiſſe clā certe tu ſcis veritatem: qa de facto tuo agit: ego deferēs ignoro: merito mihi nō pōt referri: vt. d. l. marcellus: ſed ſi vterqꝫ ſcit eque veritatē: vt puta agis iniuriaꝝ de eo qđ dicis ꝙ ꝑcuſſi te: ⁊ mihi defers iuramētum: certe ita ſcis tu veritatē ſicut ego: tunc merito pōt referri ꝓpter generalitatem huius edicti: vt. C. eo. l. delata: ita itelligatur. ĵ. de iniur. l. lex cornelia. §. pe. ¶ In ỽſi. nō ſemp. quero exēplum qñ diuerſitas reꝝ iducit diuerſitatē iuramenti: dic vt in glo. ¶ Quero exēplum qñ diuerſitas iuramenti inducit ex diuerſitate ꝑſonaꝝ. glo. ponit in liberto ⁊ pſo no. tu potes ponere exēplū in xpiano ⁊ iudeo. nam xpianus debet deferre iudeo iuramentū ꝑ deum: vel ꝑ legē moyſi iudeus[c] poſſet deferre xpiano iuramentū ꝑ ſancta dei euangelia.

Ex. §. ſequenti.

¶ Qualiter intelligat ꝙ ſi reus ſoluit: vel iurat abſoluit ab obſeruatione iudicij: ibi. Pro cui⁹ Et ille qui debet ꝯdēnari ex aliqua cā irrogante infamiam: illam effugit ſi ſoluit ante cōdēnationē: ibi. Idem conſului.

Cum res In hoc. §. docet iuriſcōſultus practicam precedēteꝫ: Hoc qđ dicit reū nolētem iurare debere ꝯdemnari: declarabo i. l. manifeſte. ĵ. e. Hoc vero qđ dicit reum iurāteꝫ: vel ſoluētem abſoluit: ⁊ glo. exponit ab obſeruatiōe iudicij: qualiter debeat intelligi dubitat. ¶ Pro cui⁹ declaratione dic ꝙ quādoqꝫ ſuꝑuenit reo exceptio pendēte iudicio per quā tollit ius actori ipſo iure: vt ſi ſoluit: tūc debet abſolui ab obſeruatione iudicij a cā eniꝫ iam eſt abſolutus ꝓpter ſolutionē: ⁊ hoc eſt qđ dr omnia iudicia ſunt abſolutoria. iſti. de ꝑpe. ⁊ tē. acti. in fi. ⁊ hoc iam ꝑſuaſi cuidā ptāti huius ciuitatis q tēpore ſindicatus dēbat condēnari in parua quātitate: cum hic erat vnū ſtatutum: ꝙ quicūqꝫ ꝯdēnatus fuerit in officio qđ is geſſerit: nō poſſit hic iteꝝ eſſe rector ipſe: nec aliqs de eius domo: vt effugeret iſtam penā ꝑſuaſi[d] ꝙ ſolueret añ ſniam: ⁊ ita factū ē. ¶ Idē conſului in omnibus actionibus famoſis: vt qs

a ¶ Formare. ADDE. ſpec. in ti. de requiſiti. cōſilij. §. i. ỽſi. ſcias igitur: ⁊ Bar. in. l. duo. ĵ. de iudi. ⁊ in. l. i. ĵ. de ven. iſpi. Bal. in. l. de dic. š. qui ſatiſ. cogan.

b ¶ Ex cauſa ADDE ꝙ ꝑ hoc ſumit argumentū Bal. ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ poſitiōi ſimpliciter reſpōdeat: ꝙ tñ ex cā pōt rñſio modificari: ⁊ ideꝫ no. Bal. i. l. i. C. đ edil. actionibus.

c ¶ Iudeus plures formas deferēdi iuramentum iudeis vid ꝑ ſpec. i ti. de iura. calū. §. i. ỽſi. ſed pone iudeus.

d ¶ Perſuaſi. ADDE. Bal. ⁊ Ang. in. l. ſi reus parat⁹. š. de ꝓcur. Bal. in. l. ea que in fi. C. de ꝯdi. ide. aliam cautelam: qꝫ ponunt Bar. ⁊ Bal. in. l. furti. §. qui alieno. š. de his qui no. iſa.

ſoluat: ⁊ ideo abſoluat̃: quia ſoluit: ⁊ ſi paratuſ eſſet quis ſoluere: nõ cogeret̃ quis rñdere accu ſe: vel inq̃ſitioni: vt. ſ. de ꝓcura. l. ſi reus: q tex. eſt no. ad hoc. ⁊ l. ſi debitor. ꝗ. de ſolu. ¶ Q̃nq₃ ſuꝑuenit reo aliqua exceptio ꝑemptoria pendẽ te iudicio: que tñ actionẽ ipſo iure nõ perimit: ⁊ tunc ſiq̃dem eſt de exceptionibus impedien tibus ꝓceſſum: vt iuriſiurãdi trãſactionis: ⁊ rei iu dicate: ſi opponat̃ ad ꝓceſſum abſoluet̃ ab ob ſeruatione iudicij: vt hic in fi. facit. l. elegãter. §. ſi quis poſt. ꝗ. de ꝯdi. inde. Si vero nõ oppona tur ad ꝓceſſum: ſed ad iuſticiam cauſe eſſet idẽ qḋ in alijs ꝑemptorijs: ſed ſi eſſent de peremp torijs que nõ impediũt ꝓceſſuꝫ: tũc reus debet abſolui a tota cã: ⁊ ab obſeruatiõe iudicij: vt. C. ſen. reſcin. nõ poſ. l. ꝑemptorias: ita loq̃tur to. ti. de re iudi. ꝓut loq̃tur de abſolutione: ita itel ligebat Ja. bu. qḋ placet.

t **Utor.** Q̃ñ deficiunt ꝓbationes põt tutor[a] iuramentum de ferre. h. d. in ſũma.

p **Rodigus.** Prodigus ⁊ fu rioſus nõ poſſũt iuſiurãdũ deferre. h. d. ¶ No. ꝙ ſacra mentũ ſuccedit loco pacti: loco ſolutiõis: ⁊ lo co iudicij: cedit etiam loco alioꝝ: vt hic in glo. ⁊ plenius. C. e. l. generaliter in prin. Bar.

Qui non. Nõ cogit̃ q̄s iurare: vbi non põt cõueniri. h. d.

Ex. l. ſequenti.

¶ Iuramentũ habet vim ſolutiõis ſuꝑ cã: ſuꝑ qua iurat̃: nõ ſuper alia.

s **J actor.** Iuramentuꝫ reſtrin gitur ad eam cãm: ſu per qua iurat̃: nec ad aliã porrigit̃. h. d. ¶ Op. de. l. duobus. §. exceptio. ſ. eo. So. cõcordat ꝙ hic ex alia cauſa agit̃. ¶ Scḋo op. ꝙ iuramentũ habet vim ſolutiõis: vt. l. duobus. §. i. ſ. eo. vn de tollit̃ omnis obligatio. l. item illa. §. fi. de cõ ſti. pecu. Sol. verũ eſt quãtum ad eam cãm ſuꝑ qua iurat̃ nõ quãtum ad aliaꝫ: qḋ no. lꝫ illa alia tolleret̃ vera ſolutiõe facta ex vna cã: tñ hec fi cta ſolutio reſtringit̃ ad eam cãm tñ: ſuper qua iuratũ eſt: iſta ergo ficta ſolutio nõ egredit̃ cãm neq₃ ꝑſonam: vt no. in. d. l. duobus. §. i. ſ. eo.

Ex. l. ſequenti.

¶ Qui defert iuramentũ: nõ põt penitere poſt q̃ ille cui delatũ eſt dixit ſe velle iurare.

s **J non fuerit.** Deferens q non vult iurare ꝺ calũnia remittẽti ſimilis ẽ. h. d. Dicit glo. ꝙ illud ꝙ hic dr̃ de iuramento calũ nie hodie corrigit̃: quia ſemel tñ defert̃: nec in omni articulo iurat̃: hoc itelligo verũ: quãdo iu ramentũ defertur poſt litis ꝯte. ⁊ ſic poſt preſti tum iuramentũ calũnie. ſecus ſi ante: vt dixi. ſ. eo. l. iuſiurandũ. §. qui iuſiuranduꝫ. ¶ No. ex iſta. l. ꝙ ille qui defert iuramẽtũ: nõ põt penite re poſtq̃ alius dicit ſe velle iurare: hoc enim di cebat aduerſarius: volo iurare ſi tu iuras de ca lũnia: certe ille q detulit nõ põt dicere nolo. dixi in. l. nõ erit. §. ſi neq₃. ſ. eo. Ex. l. ſequenti.

¶ Que ſunt cauſe ex q̄bus põt iuramentũ lici te recuſari: ibi. Pro. Et ſi reus q recuſauit iura re decedat anteq̃ iudex ꝓnũciet eũ haberi ꝓ cõ feſſo: vel cõdemnato: eius heres nõ poterit cõ demnari ex hac ficta cõfeſſiõe: ibi. Ultimo.

m **Anifeſte** Primo ꝓ declaratio ne huius. l. quero vtꝝ loquat̃ hec. l. ex parte actoris: vel ex par te rei? Rñ. ex parte vtriuſq₃: ⁊ ideo illud qḋ dicit manifeſte turpitudinis referas ad actorẽ: ⁊ qḋ dicit ꝯfeſſiõis: referas ad reũ: vel vtrũq₃ referat̃ ad vtrũq₃. q. d. actor q nõ vult iurare: vel refer re mãifeſte turpiter petit: ⁊ mãifeſte vr̃ fateri ſe ñ iuſte petere. Et re⁹ q nõ vult iurare: vel referre manifeſte turpiter ſe defendit: ⁊ vr̃ cõfiteri ſe de bitorem. ¶ Op. ꝙ hic ſunt negationes due: ⁊ ſic faciunt vnam affirmatiuã: vt l. duobus. ꝗ. de ver. ſigni. Solu. dicit glo. hic abũdat vna nega tio: vel dic ꝓut refert̃ ad reum ſubaudias ĩ tex. ſic manifeſte turpitudinis eſt nolle ĩtellige. ſ. ſol uere. Seq̃tur nec iurare: nec iuſiurãdũ referre: ⁊ ſic quelibet negatio refert̃ ad diuerſa: ⁊ nulla abundat. ¶ Op. C. eo. l. generaliter. §. i. vbi po teſt quis iuramentũ recuſare. So. hic fuit ſuſce ptum: ibi nõ ſm glo. ante enim q̃ ſuſceptum ſit põt ſine turpitudine recuſari: ſicut ⁊ põt delatõ reuocari: vt. l. ſi quis iuſiurandũ. C. eo. certe de hoc: an delatio poſſit reuocari: dixi in. l. nõ erit. §. ſi. ſ. e. An aũt poſſit recuſari anteq̃ accepte tur: puto ꝙ nõ: nec de iure antiquo: vt hic. ⁊ l. iuſiurandũ. §. ait pretor. ſ. eo. nec ꝺ iure nouo: niſi ex cã: vt. d. l. generaliter. §. i. C. eo. in hoc tñ eſt magis declaratũ hodie: q̃ per iſta iura dige ſtoꝝ. nam delationem factaꝫ a parte põt aduer ſarius licite recuſare: ſed ſi iudex delatiõem ap probauerit: ⁊ preceperit parti cui eſt delatuꝫ ꝙ iuret ſi recuſauit: ſine cã poterit eum tanq̃ ꝯfeſ ſum cõdemnare: vt. d. l. generaliter. §. i. in. l. enĩ illa nil de iure antiquo corrigit̃: ſed declarat̃: vt ibi dr̃ in fi. q̄cq̄d glo. hic dicat. ¶ Pro declara tione hui⁹. l. quero que ſunt cauſe ex q̄bus põt iuramentũ licite recuſari? Rñ. plures: q̃nq₃ ex ꝑ ſona deferentis: vt. ſ. e. l. tutor. §. i. ⁊ l. iuſiuran dum. la prima. §. fi. q̃nq₃ ex ꝑſona ei⁹ cui defer tur: vt. ſ. e. l. iuſiurandũ: ⁊ ad pecuniaſ. §. pupil lo. ⁊. §. ꝓcurator. q̃nq₃ ex natura loci vbi defert̃ vt. l. tutor. in fi. ſ. eo. q̃nq₃ ex natura actionis: ſu per qua defert̃: nõ enim cogit̃ quis iurare ſuper ea actione ſuper qua nõ põt cõueniri: vt. ſ. e. l. ſi patronus. q̃nq₃ ex natura exceptionis ꝓpoſi te. naꝫ ſi opponat̃ aliqua exceptio: que opponi nõ põt ſuper ea q̄s iurare nõ cogit̃: vt. l. in ꝯtra ctibus. §. illo. C. de nõ nu. pe. ⁊ ibi eſt caſus no. q̃nq₃ ꝓpter ignorãtiam: vel dubitatiõem cui de fert̃ vel refertur: vt. ſ. l. iuſiurandũ: ⁊ ad pecuni as. §. i. ⁊. §. ait pretor: ⁊ ibi dixi: q̃nq₃ põt recuſa re ſi ille cui defert̃ dubitat ne alio poſtea agente detegat̃ periuriũ ſuũ: vt. ſ. eo. l. alias: ⁊ ibi dixi. ⁊ ideo puto ꝙ ſi aliq̄s iuramẽtũ deferret ſuper re que ſubiacet reſtitutioni ꝙ q̄s nõ cogit̃ iura re ne poſtea cum caſus reſtitutionis aduenerit de ſuo ꝑiurio doceat̃. ar. dicte. l. alias ⁊ tetigi in. l. euꝫ q. §. ſi libertus. ſ. eo. q̃nq₃ põt recuſari ſi ꝑ hoc ius eius cui defert̃ minuit̃: vt. l. eum q in prin. ſ. eo. ⁊ ibi ẽ exẽplũ in actore: ⁊ ideo puto ꝙ ſi iuramentũ deferet̃ reo q ideo defendit: vt paret actionem de euictione: poſſet re⁹ recuſare iuſiurandũ: q̄a ſi res decideret̃ ꝑ iuramentũ nõ haberet actionẽ de euictione. ar. l. ſi dictũ. §. ſi ꝯpromiſero[b]. ꝗ. de euic. q̃nq₃ recuſat̃ ꝑꝑ quali tatem ⁊ modũ deferẽdi: ſeu referẽdi: vt no. ſ. e. l. iuſiurandũ. §. ſi de q̄litate. ⁊. §. nõ ſp. ¶ Ulti mo no. ꝙ lꝫ tex. dicat ꝙ eſt manifeſte ꝯfeſſiõis: nõ tñ habet̃ ꝓ ꝯfeſſo: niſi ſecuta ꝓnũciatõe[c] ſuꝑ hoc: vel ſnĩa: vt. l. eius q delatorem. de iure fiſ. ꝑ quã legẽ ẽt ꝓbat̃ ꝙ ſi reus q recuſauit iurare de ceſſit anteq̃ iudex ꝓnunciet eũ habẽdũ ꝓ cõfeſ ſo: vel ꝯdemnato: ꝙ eius heres nõ poſſit cõdẽ nari ex hac ficta: vel ꝑ̃ſumpta cõfeſſione: vt. d. l. eius qui delatorem: tenementi[d].

a ¶ Tutor. ADDE ꝙ Pau. ꝺ ca. hic dicit ꝙ aduerſarius nõ põt recu ſare iuramẽ tum delatuꝫ a tutore: ex eo ꝙ pupil lus poſſit ad uerſus illud reſtitui: q₃ ſi debet iſpici illud ꝙ eue nire põt de iure ſpãli. al le. caſum in hac. l. i ṽbo audiendus Alex. dic hñ facere. l. ꝗ. § ſi is q. ꝗ. de fideicõ. lib.

b ¶ Si con promiſero. ADDE ſm fulg. ꝙ poti us ille. §. fa cit in ꝯtrium vt h ꝑ alex.

c ¶ Pronũ ciatiõe. AD DE. tex. i. l. generaliter. §. fin aũt. C. eo. quem ad hoc ponde rat Bal. ibi ⁊ vide Bal. in. c. vaſall⁹ feudum ĩ ti. ſi de feu. fu. ꝯtrouer. iter dñꝫ ⁊ agna. ⁊ ꝑ alex. hic.

d ¶ Tenemẽ ti. ADDE ſm Bal. i. l. ij. C. ꝺ edẽ. ꝙ. d. l. ei⁹ q delatoreꝫ. ẽ no. ad hoc ⁊ ſm Joã. de Jmo. in. l. q a latronibuſ. ꝗ. de teſta. ⁊ Alex. hic cui ẽt adde ꝙ ſtãte ſtatu to ꝙ heres ñ poſſit mo leſtari ꝑ con dẽnatiõe de functi ⁊ de funct⁹ cõdẽ natus in vi ta ſoluerit ꝑ tem cõdem natio. ꝙ de alia parte he res nõ pote rit moleſta ri: vt conſu luit Ro. ꝯſi lio. cxcv.

Ex.l.ſeqʒenti.
¶ An contractus innoīati iudicentur ſoluʒ per
modum ineundi cōtractum:ibi. Ex qua. Et an
cōtractus innoīati poſſint fieri per ſi.ibi. Scđo
Et qñ cōtractus inoīatus ſit per ſi.eueniēte cō
ditione:an agitur ex ſtipulatione donatōis:vel
ſimili:ibi. Tertio.

s **J quis cum.** Ex pacto col
lato in ꝯditio
nem iuramenti ſecuto iuramento orit̃ exceptio
h.d. ¶ Op.ꝙ cōuentio nō poſſit cōferri in cō/
ditione iuramēti:vt.l.que ſub cōditione.in pn.
.ĩ.de cōdi.iſti.Solu.dicit glo.ibi loqtur in vlti/
mis volūtatibus:hic in ꝯtractibus.tu dic ꝙ ibi
loqtur de iuramēto ſuper futuro.hic de iuramē
to ſup preterito:qđ dic:vt in.l.cōtraria. ¶ Se/
cundo op. ꝙ hic nō oriat̃ exceptio iuriſiurādi.
nam nō iurat̃ ſup lite:de quo iuramēto loqtur
iſte ti.vt.l.ij. ⁊.iij.ſ̃.eo. Huius timore quidam
exponūt tex.ibi exceptio iurandi.i.pacti ꝓpter
iuſiurandum: ⁊ hoc videtur ſentire glo. in.q.
quā format dum dicit:actio oritur ex pacto:nō
ex iureiurando:quod ſatis placet. Poſſumus
etiam tex.intelligere ꝓprie:vt ſi petebam a te cē
tum:tu dicebas ꝙ iſta centū nō debebas: ideo
quia de mandato meo aliqd feceras:vel nō fe/
ceras ꝓpter qđ mihi ſatiſfactum erat de illis cen
tum:ſuper hac exceptione tua ego detuli tibi iu
ramētū:tūc dico ꝙ oriet̃ exceptio iuriſiurādi ꝓ
prie. ¶ Querit glo.qd ſi ꝓmiſi tibi centuʒ ſi iu
res aſcēdere capitoliū ⁊ iuras: nūqd orit̃ actio
ex iuramento:vel ex pacto: ⁊ videt̃ ꝙ oriatur ex
pacto:ſeu ex hoc ꝯtractu innoīato: ⁊ erit cōtra/
ctus facio vt des:quaſi prius debeas peruenire
in faciēdo.vnde orietur actio de dolo: vt.l. na/
turalis.§.ꝙ ſi facio.ĩ.de preſcrip. ver.lʒ lex di/
ſtinguat ibi:an ex eius facto abſit aliqd: ⁊ adſit
alteri vel nō. Alij dicūt ⁊ in iſta opi. ē glo. no. ⁊
ſingularis ꝙ ꝯtractus inominati nō fiūt per ſi.
ſed per vt: ⁊ ideo in qōne ꝓpoſita nō fuit cōtra
ctus innoīat⁹:oriet̃ ergo actio ex ſtipulatione ſi
ĩterceſſit:vel ex donatione ſi fuit dōatio cōditio
nalis ĩpleta ꝯditiōe: ⁊ ĩ hoc reſidet glo. ¶ Ex q̃
glo.habes ṗmo: ꝙ lʒ ꝯtractus ĩnominati iudi
cent̃ ſm modum ineundi ꝯtractū:vt.C.de traſ̃
ac.l.cum mota: ⁊ de re.permu.l.ex placito: ⁊ in
qualibet earum no. tamē illud eſt verū qñ fiunt
ꝑ vt:ſed ſi fiant per ſi nō inſpecto ordine qd ṗ/
cedat ſemꝑ videt̃ actum:vt preueniat̃ in eo qđ
fuit in cōditione deductum:ita tenet hic glo. ⁊
ſm hoc iudicabit̃ quis ſit ꝯtractus innoīatus.
hoc putarem verū tenendo opi.glo.ſed tenēdo
aliaʒ opi.ꝙ ꝯtractus ĩnominati iudicent̃ diuer/
ſimode ex parte dantis eſt do vt facias: ex par/
te faciētis eſt facio vt des:nō ĩſpecto ordine cō/
trahendi ſicut in emptione ⁊ vēditiōe locatio
ne ⁊ ſi.vt dixi in.l.ex placito de re.pmu. ⁊ dicam
in.l.naturalis.ĩ.de ṗſcrip.v̄. ⁊ tunc de iſta glo.
nō eſt curandum. ¶ Scđo habes ex hac glo.ꝙ
ꝯtractus ĩnominatj nō fiunt per ſi.ꝯtrariuʒ no.
.ſ̃.de pactis.l.ſi ĩtra. ⁊.ĩ.de dona.l.hoc iure.§.
labeo:veritas eſt ꝙ ſi ex implemēto cōditionis
parti aliquid adeſt erit ꝯtractus ĩnominat⁹: ita
loquunt̃ glo.ꝯtrarie iuncte cum.ll. ſuis ſi nihil
adeſt nō eſt ꝯtractus inominatus:vt hac glo.
¶ Aduerte tamē ꝙ in ꝯtractibus ĩnoīatis qui
fiūt per vt:pōt quelibet partium preuenire ĩplē
do ꝯtractum ex parte ſua:vt.d.l.naturalis de ṗ
ſcrip.ver.ſed qñ fit ꝑ ſi.de neceſſitate expedit ꝙ
ille preueniat cui⁹ ex parte in modum cōditiōis
eſt obligatio collata.nā ſi alius preueniret non
haberet actiōeʒ:vt aduerſarius implere cogat̃:
quia illud qđ venit in ꝯditione: nullo mō eſt in
obligatione:vt.l. ſi qs ſub cōditiōe:ſi quis ob.
cau.teſta. ¶ Tertio habes ex iſta glo.ꝙ qñ ꝑ ſi
ꝯtrahitur ꝯtractus innoīatus impleta cōditiōe
agit̃ ex ſtipulatione:vel ex donatione:vel ſimili
ꝯtractu. ¶ In hoc ꝙ dicit ex ſtipulatione ē cla/
rum:vt.l.ex placito.C. de re. pmu. In eo ꝙ di/
cit de donatione:vel ſimili ꝯtractu eſt dubiuʒ ꝓ
pter glo.ꝯtrarias:ſed ſolue:vt dixi. Item videt̃
ꝙ agat̃ preſcrip.ver.vt.l.labeo ſcribit.alias ĩci/
pit:ſi mihi bibliothecā.de ꝯtrahen.emp. vbi ex
ĩplemēto cōditionis nil adeſt parti: ⁊ tñ ṗſcrip.
verbis agit̃.So.hic loqtur qñ cōditio cōfertur
mere in factū:ſeu volūtatem partis: ⁊ ſic ē in ei⁹
ꝑtāte cōditionem ĩplere:vel nō ĩplere .lex vero
cōtraria loqtur :qñ cōditio pēdebat ex facto al
terius:tunc ſiqdeʒ ꝑ cōtrahētem impedit̃ quo
minus ĩpleatur pōt agi ṗſcriptis ver. nō cōſide
rato ꝙ cōditio habeat̃ ꝓ impleta:vt ibi pʒ: nec
erit actio ṗſcrip.ver.que orit̃ ex cōtractu ĩnoīa/
to:ſed erit tūc preſcrip.ver.que eſt idē qđ ĩ fcm̃
ex eqtate que ꝑſuadet actionē dari:vt.l.quotiet̃
de preſcrip.ver.pōt etiam agi ex cōtractu cōdi/
tione habita ꝓ impleta:vt.d.l.labeo. ¶ Circa
.l.iſtam.quero in qđ nomē cōtractus cadit iſta
cōuentio: Rñ.nō curo:qa fuit factum pactū ad
excipiēdū qđ ſufficit etiā ſine cā: ⁊ ſic ſtat ĩ noīe
pacti ſimplicis:vt.l.tale pactum in prin. ⁊.l. iu/
riſgentium in prin. ⁊.§.qnimo.ſ̃.de pac.

i **Iuſiurandum.** Si iurat̃
ſup debi
to liberatur pignus: ⁊ cōtra actioneʒ ad
penam paratur exceptio: ⁊ ſoluti poſtea dat̃ re/
petitio.h.d.

Ex.l.ſequenti.
¶ Cuʒ iuramentū remittit̃ abſenti: ⁊ ignorāti
reqrit̃ nuncius:vel epiſtola:ibi. Quero. Et qñ
dat̃ dilatio abñti pōt ei notificari ꝑ nunciū vel
epiſtolā: ibi. Per hoc. Collatio ēt ṗbēde pōt
fieri ꝓcuratori abſentis.ibi. Glo. Et an credi/
tor poſſit remittere iuramentū debitori q iura/
uit ſoluere in paſcate:ibi. Guil.querit.

l **Habeo etiam.** Etiaʒ abſen/
ti pōt iuſiurā
dum remitti.h.d. ¶ Quero vtrū qñ fit gr̃a ab/
ſenti reqratur nuncius:uel epiſtola glo.videtur
velle ꝙ ſic dū dicit:ꝑ nunciū:qđ ꝓbatur:quia ſi
poſſet fieri abſenti ⁊ ignorāti penit⁹ fruſtra adij
ceretur:ſed ⁊ ꝑ epiſtolā ⁊c̃. qa nullū dubiū ha
beret.ꝓ hoc qa iuramentū ꝓcedit ex ꝯſenſu: vt
.ſ̃.eo.l.q iuraſſe in ſi.ergo reqrit̃ nūci⁹: vel epi
ſtola:vt.l.cōſenſu de act. ⁊ ob. ⁊ ibi no. ⁊ hoc tʒ
Guil. ¶ Per hoc dico bonā eſſe ṗticā qñ dila
tio ſtatuit̃ abſenti parti ⁊ ei notificat̃ [a] ꝑ nunciū
vel epiſtolā qñ ſufficit:vt hic Guil.dic. ¶ Glo.
ĩducit in.ar. ad qōnem de collatione ṗbēde [b] q̃
fit ꝓcuratori abſentis:vt poſſit fieri.de hoc ple/
ne dixi in.l.abſentē.ĩ.de do. ⁊ ex̃ de ṗbē.c.ſi tibi
abñti.li.vj. ¶ Guil.q̃rit hic ſi tu iuraſti ſoluere ĩ
paſcate:vtrū creditor poſſit tibi licite hoc iura/
mentuʒ remittere: ⁊ vr̃ ꝙ ſic ꝑ hanc.l. certe hec
.l.nihil facit:qa hic loqtur qñ nō ē iuratū. Bre
uiter iſta eſt veritas ꝙ ille ꝓ cuius vtilitate iura/
tur anteꝙ̃ veniat termin⁹ pōt iuramentū remit
tere:vt extra.e.c.i. Et breuiter oīa que ĩpedirēt
ꝯtrahi moram:illa ĩpediunt ꝑiuriuʒ cōmitti:vt
difficultas ⁊ ſimilia:vt extra eo.c.breui. ⁊ dixi in
.l.qđ te.ſ̃.ti.i. ¶ Quid aūt ſi tm̃ ſtetiſti in mora
ꝙ ꝓmiſſum nō poteras adimplere an ſis periu
rus ſi creditor ꝓrogat terminū: ⁊ vr̃ ꝙ ſic.ĩ. de

a ¶ Notifica
tur. ADDE
vltra allega
ta per Alex.
Bal.i addi.
ad ſpec.i ti.
de poſit.ubi
dicit ꝙ dila
tio data ab
ſenti nō cur
rit:niſi a die
notificatōis
ĩ quātū aūt
Alex.tangit
an vna par/
te abñte poſ
ſit ſtatui di
latio adde ſe
deri.ǒ ſenis
conſilio. ccl
xxx.

b ¶ Prebē
de. ADDE
quid ſi ꝓcu
rator ⁊ dñs
eadeʒ die ac
ceptēt quis
preſumatur
prius accep
taſſe Ro.cō
ſilio. cccliij.
eundem ēt
Ro.uide ad
ſcripta i hac
.l.cōſilio.cc
xcv. vbi te/
nuit ꝯ cōeʒ
ſniam: ꝙ va
let donatio
fcā abſenti
abſqʒ iteruē
tu nūcij vel
epiſtole dū/
mō aliquali
via veniat ĩ
noticiaʒ do
natarij.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ver. ob. l. cum ſtipulatus ſim mihi a pculo: ſ3 cõ-
trarium ibi determinaui vbi videas.

c **Reditore.** Si debitor iurat
ex cã que pſonã
tm̃ ſuaz ab obligatione eximit fideiuſſo-
ri nõ pderit. ſecus ſi iurat ſuper ɔtractu qd̃ face
re videt̃ in dubio. h. d. ⁊ bonus tex. eſt. ℭ Op.
ꝙ pupillus nõ obligat̃ naturaliter: vt. l. quinta.
in prin. ĵ. de auc̃. tuto. ergo ꝓ eo non tenet̃ fide
iuſſor. So. hic intellige in pupillo q poterat na
turaliter obligari: vt no. i. l. i. ĵ. de noua. facit qd̃
videbis. ĵ. de ɔdi. inde. l. qd̃ pupillus. ℭ Op.
⁊ videt̃ ꝙ nõ poſſit iurare ſuꝑ iure: quia ius eſt
certum: vt. l. ij. ĵ. de iur. ⁊ fac. igno. So. hic iurat̃
ſuꝑ iure ꝓpter dubietatem facti: vel dic ſuꝑ iure
cõi nõ iurat̃: ſed ſuꝑ iure priuato: hoc eſt an ali
qs ſit obligatus: vel an habeat actionem: ⁊ ſimi
lia bene põt iurari. ℭ Op. ⁊ vr̃ ꝙ in dubio. ſic nõ
debeat iudicari: imo debeat mitti ꝑ iurante ⁊ i-
terrogari: ex qua cã iurauerit: vt. s̃. eo. l. duob⁹
. §. ſi ei: vel debet iterpretari cõtra iurãtem: vt. l.
duobuſ. §. ergo ſi qs. s̃. eo. So. ll. ɔtrarie loquũ
tur qñ poſtea agitur ex alia cã: tũc debet diſtin-
gui: vt ibi vidiſti. hic loqtur qñ ex eadem cã agi
tur. Agit̃ enim ɔtra fideiuſſorem q idem ꝓmiſe
rat: ſed ibi erat fideiuſſor de iudicio ſiſti. ad hoc
facit. s̃. eo. l. ſi actor: ⁊ ibi vidiſti.

Si fideiuſſor. Iuramtũ fideiuſſo
ris ſuꝑ facto ꝓdeſt
reo: ſecus ſi ſuper ſua pſona iuretur. h. d. õ hoc
dic: vt. l. duobus. §. i. s̃. eo.

Ex. §. ſequenti.

ℭ An eodem mõ ꝓficiat res iudicata ſicut iu-
ramentum.

Sz ſi actore. Ex iuramẽto defen
ſoris q̃ritur exceptõ
defenſo: ⁊ etiaz ei cui quereret̃ ſi defenſus iuraſ
ſet: idem in re iudicata h. d. ℭ No. tex. ibi eadẽ
rõne: vſqz ad ſi. qa notandus eſt. ℭ No. iſtum
caſum in defenſore fideiuſſoris: qa alibi nõ ha-
buimus dicit glo. ℭ Tertio no. finez hui⁹. §. q
videt̃ dicere ꝙ eodem mõ ꝓficiat res iudicata
ſicut iuramentũ. ℭ Cõtra hoc facit. s̃. de arbi.
. l. aduerſus. in ſi. ⁊ qd̃ dixi in. l. duob⁹ in ſi. s̃. eo.
So. glo. vr̃ ita intelligere ꝙ ſnĩa lata ꝓ reo ꝓſit
fideiuſſori ſi fideiuſſor eſt habiturus regreſſum
ɔtra reum: alias ſecus. ℭ Et ecõtra ſnĩa lata ꝓ
fideiuſſore ꝓſit reo qñ reus poſſet redire cõtra
fideiuſſorem: vtputa ſi fideiuſſit in rem ſuaz: ita
itelligit glo. i. l. i. ĵ. rẽ ra. ha. vbi hoc vr̃ velle tex.
hoc videt̃ tenere glo. in. d. l. aduerſuſ. Qd̃ ergo
dr̃ ꝙ res iudicata ſm alterum vtriqz ꝓficiat: in-
tellige qñ vnus habiturus eſt regreſſum contra
alium: vt dixi: ⁊ ſic nõ eſt ꝑ oĩa bona eqparatio
rei iudicate ⁊ iuriſiurandi: vt dixi in. d. l. duob⁹
. §. i. s̃. eo. ⁊ in. l. ex duobus de duo. reis.

ℭ De in litem iurando.

Continua rubricam: vt in glo.

Ex. l. ſequenti.

ℭ Fideiuſſor de iudicio ſiſti ⁊ iudicato ſoluen
do i criminali nõ tenet̃ ſi pena augeat̃ cõtuma
cia: vel negatione principalis: ibi. Ultimo. Itẽ
an ſtante ſtatuto ꝙ pro tali maleficio imponat̃
talis pena quã ſi nõ ſoluerit amputet̃ ſibi ma-
nus: ſi ɔtingat ꝙ illa pena ſit augmẽtata ob cõ
tumaciã: vel alia cauſa ſufficiat ſoluere penã pn
cipalis maleficij ad euitandam corporalem pe-
nam: ibi. Item. Et cautelam ad faciẽdum ꝙ fi-
deiuſſores teneant̃ etiam ad augmẽtationẽ pe
ne uide: ibi. Sis tamen.

a ℭ Qd̃ non
ADDE ſm
ful. ꝙ ſnĩa
Bar. nõ vi-
det̃ ꝓcedere
qñ vna ſnĩa
tñ ferebat̃:
⁊ in illa ſcã
erat cõdẽna
tio etiam in
augmẽto vi
gore contu
macie vel in
ficiatõnis: ⁊
hoc ẽt ſeqt̃
Alex. cui ad
de ꝙ Bal.
cõſilio. cclx
xv. incipiẽ-
te. Statuto
cauet̃ videt̃
tenere ꝙ fi-
deiuſſoꝛ in
criminali ſi
teneatur de
acceſſoꝛijs
maleficij ni
ſi dictum õ
oi cã que ex
iudicio na-

r **Em.** Hec. l. legit̃ duob⁹
modis ſm primam
lec. h. d. nõ debemus inſpicere
qd̃ euenire põt: ſi ad id nõ ẽ reſ
naturalit̃ deſtinata. ℭ Ad iſtã
lec. op. ⁊ videt̃ ꝙ debeamus in
ſpicere qd̃ euenire põt: vt. l. q bona. §. i. ĵ. de dã.
infec. ⁊. ĵ. loca. ſi qs domuz. §. i. Sol. ibi res erat
ad hoc naturaliter deſtinata. hic ſecus: ſolutio-
nem huius Brocardi tangit hic Guil. ego ple-
ne dixi in. l. inter ſtipulãtem. §. ſacram. de ver.
obli. ℭ Scd̃o modo legit̃ in glo. in re iaz facta:
⁊. h. d. Fideiuſſor nõ tenetur in eo ad qd̃ ex con
tumacia ɔdemnatio creſcit. h. d. ℭ Op. fideiuſ
ſor de iudicio ſiſti lata ſnĩa liberatur. l. grece. §.
⁊ poſt litem. de fideiuſ. merito nõ eſt dubium ꝙ
nõ tenetur. Rñ. l3 in prima lec. itelligatur de fi-
deiuſſore de iudicio ſiſti. in hac ſcd̃a oportet in
telligi de fideiuſſore iudicatũ ſolui: vt ſit aliqua
dubietas. ℭ Sed tunc op. ſtipulatio iudicatuz
ſolui cõmittitur in eo quod fuit iudicatuz: vt. l.
iudicatum ſolui ſtipulatio. ĵ. iudi. ſol. Solu. itel
ligas ꝙ hic primo fuit ɔdemnatus ad rem. in ſe
cunda ſnĩa que fertur ſm naturam arbitrariaz
actionum fuit dãnatus in extimatione ſm iu-
ramẽtum in litem qd̃ fideiuſſori non oberit: ita
loqtur hic. ℭ Op. ꝙ affectio ɔſideret̃: vt. l. cuz
ſeruus man. Solu. ꝓpter affectionẽ ibi actio da
tur: ſed hic ꝓpter affectionẽ actio ɔpetens non
augetur ɔtra nõ ɔtumacez. ¶ Ultimo notãdus
eſt multum iſte tex. q dicit nõ enim res pluris ſit
ꝓpter hoc: ſed ex cõtumacia extimabit̃ ⁊c̃. Et
ſic facit ad multa. naz in cauſis criminalibus to
ta die iteruenıunt fideiuſſores de iudicio ſiſti: ⁊
iudicato ſoluẽdo: ⁊ ſunt ſtatuta que dicũt ꝙ ꝓ-
pter cõtumaciam: vel negationẽ pena augeat̃:
vtrum in illa pena teneat̃ fideiuſſor: ⁊ videt̃ ꝙ
nõ[a]: quia nõ eſt pena maleficij: ſed pena ɔtuma
cie: ſeu negatiõis illius illud augmẽtãtis: ⁊ hoc
per hũc tex. ¶ Item dicũt ſtatuta ꝙ ꝓ tali male
ficio iponatur tanta pena quã ſi ſoluere nõ po-
terit amputetur ſibi manus: contingit ꝙ illa pe
na eſt augmẽtata ꝓpter negationem: vel ꝓpter
ɔtumaciam in non veniẽdo: vel in non ſoluẽdo
vtrum debeat ſoluere totũ cuz augmẽto: vt eua
dat penam pſone: an ſufficiat ſoluere penaz pn
cipalem ſine augmẽto: ⁊ videtur ꝙ ſufficiat ſol
uere penaz maleficij per hũc tex. non. n. res ⁊c̃.
examinaui plene hoc. ĵ. de publi. iudi. l. ij. ⁊ dic
vt ibi. ¶ Sis tamẽ cautus qñ tu facis ſcribi pro
miſſionẽ fideiuſſoriſ: vt nõ ſolum dicas: ꝙ ꝓmit
tit ſoluere oẽm penam: ⁊ oẽm cõdemnationem
que ſeqtur ex maleficio illo: vel accuſatione: vel
inquiſitione: ſed addas vel ex proceſſu: vt ſic vi
deatur promittere penam que veniret ex contu
macia habita circa proceſſum.

s **Iue noſtrum.** Iſta lex po
teſt ɔtinua
ri cum precedẽti ⁊ erit. §. ibi interdum:
⁊ põt ſi continuari: ⁊ non erit. §. ibi iterdũ: ſed
tamẽ ſi eſt. §. h. d. Contra doloſum iuratur in li
tem: contra culpoſum non. h. d. ℭ Quero qua
liter ꝓbet̃ intereſſe contra eum qui eſt in culpa.
dicit glo. per teſtes: qd̃ dic: vt. l. i. C. de ſen. q̃ pro
eo quod intereſt: videbitis. ĵ. e. l. in actionibus.
ℭ Quero vtrum vex itereſſe ꝓbetur aliquo ca
ſu per iuramentum. glo. dicit ꝙ ſic: videbitis in
. d. l. i actiõibus. ℭ Querit glo. quid ſi affectio
partis eſt nota iudici: dic vt in glo.

n **Ummis.** In his in quibus
non cadit affectio

ſci poſſet ⁊c̃.
ibi etiaz po-
nit an ſtante
ſtatuto: ꝙ a
cõdẽnatiõe
maleficij nõ
poſſit appel
lari: an ap-
pellari pote
rit ab acceſ-
ſoꝛijs ꝓcedẽ
tibus occa-
ſione malefi
cij adde etiã
ꝙ Io. an. in
rubꝛica õ fi
deiuſ. in ad-
di. ad ſpec.
foꝛmat. q. õ
illo q dedit
fideiuſſoꝛez
cõi pꝛo ma
leficio pꝛo q̃
bona fuerũt
publicata: ⁊
vltra condẽ
natus in cẽ
tum fuit pn
cipalis: ꝙ fi
deiuſſor nõ
teneat̃ i cen
tũ ſm albri-
ꝑꝑ. ⁊ uber. õ
bobio ſuper
. l. i. C. de fi-
deiuſ. ꝙ li-
mitat Ioã.
an. niſi male
ficium fuiſ-
ſet i fraudã
dis rõnibuſ
cõiſ: ⁊ reper
tus fuiſſet õ
bitoꝛ i illis
centuz plus
q̃3 aſcẽderẽt
bona: ⁊ idez
qñ ꝓ malefi
cio nõ debe
bat̃ confiſca
tio: ſed pena
mile librarũ
⁊ bona non
aſcẽdiſſẽt ni
ſi ad nonagi
ta: q2 fideiuſ
ſoꝛ ẽt tenere
tur ad cẽtuz
inquantum
Alex tangit
q. õ cuſtode
caſtri. qui õ
dit fideiuſſo
rem ꝑ certo
tpe: ⁊ poſtea
fuit refirma
tus ⁊ caſtro
ſpoliatuſ: an
fideiuſſoꝛ te
neatur Io.
an. in addi.
ad ſpec. i ti.
de fideiuſ. §
. i. v̇. illud in
addi. vt ibi
ſcripſi. dicit
Lamb. õ rã
po. hoc di-
ſputaſſe ibi.
late vide. an
aũt ꝑ cõpꝛo
miſſum ſcñ
ꝑ pꝛincipalẽ
liberetur fi
deiuſſoꝛ vi-
de Bal. cõſi
lio. ccclxx
vj. tertio. li.

nō defertur iuramētuȝ in litē qđ eſt affectionis:
ſed deferꝛ iuramētum in litem ad ꝓbandum ve
rum itereſſe: etiaȝ extra rem qñ circa rem nō ca
dit.h.d. Diuidiꝛ ī partes duas: que patēt ex ſū
mario.ſcđa ibi niſi forte. ¶ No. qđ dixi in ſūma
rio: veniamus ad apparatū ⁊ aduertatis: quia
no.l.eſt. ¶ Op.ī.depo.l.i.§.in depoſiti. Solu.
hic in depoſito pecunie: ibi in depoſito aliaꝝ re
rum in qbꝰ cadit affectio: vt in libris ⁊ ſi. ¶ Se
cūdo op. dꝛ hic nūmoꝝ extimatio eſt certa. Cō
tra nūmi nō extimātur: vt.l.ſi ita fideiuſſorē ac
cepero ꝙ ego.x.ī.de fideiuſ. Sol. expone certa
ē nūmoꝝ extimatio.i.ipſi nūmi certi ſūt: q ſunt
reꝝ extimatio: nō aūt ipſi nūmi extimantur per
res: ita dicit glo. Certe iſtud dictū glo. hꝫ locuȝ
ſolū in pecunia minuta: ſed pecunia groſſa au
ri vel argēti bene extimaꝛ per minutā. ¶ Quid
ergo dicemꝰ ſi eſſent depoſiti floreni habebit ne
locum iſta.l. videꝛ ꝙ nō. nam eoꝝ extimatio nō
eſt certa: imo creſcit ⁊ decreſcit: vt videtis tota
die. Dico ꝙ hec.l. habet locum in florenis: ⁊ in
groſſis: ⁊ in qualibet quātitate: hoc eſt in oībus
que in genere ſuo recipiunt fūctionem in qbus
nō cadit affectio: vt.l.ij.in prin.ſ.ſi cer.pe. ⁊ iō
nō eſt neceſſaria expoſitio glo. hic facta: ſꝫ tex.
ſtat ꝓprie: quia certa eſt extimatio nummoꝝ: lꝫ
poſſit creſcere ⁊ decreſcere in nūmis groſſis: tñ
quia in eis nō cadit affectio: ñ habet locū iſtud
iuramētum qđ eſt affectionis: ⁊ ſic generaliter ī
omni quātitate intelligit ſe. glo. ¶ Contra hoc
op.ſ.ne qs eum q in ius vo.l.pe.§. in eum: vbi
agiꝛ ad intereſſe: ⁊ ſic ad quātitatem: ⁊ tñ iuraꝛ
in litem. So. hic loqtur quādo quātitas ab ini
tio fuit in obligatione: ibi qñ obligatio quātita
tis ſucceſſit in locuȝ obligationis ſpeciei: in qua
cadebat affectio: vt dicaȝ in.l.in actionibꝰ.ī.eo.
¶ Cōtra hoc op. quia ſi nō cadit affectio: ergo
nullo mō preſtatur iuramētum in liteȝ. Sed cō
trarium dꝛ in hac.l.ij.rñſo. So. in.ij.rñſo nō lo
qtur de iuramēto in litem qđ eſt affectionis: ſed
de eo qđ eſt veritatis ſm glo. ¶ Sed ꝯtra: ergo
exceptio ſequens nō eſt de regula. So. glo. ſub
audit in prin. nō iuraꝛ in litem rōne affectionis
vel alia rōne: tunc bene ſeqtur exceptio niſi ⁊c̄.
Si quis tñ vellet ſuſtinere ꝙ etiam exceptio loq̄
tur de iuramēto affectionis: poſſet dicere ꝙ ī vl
timo caſu.l. loquaꝛ qñ ꝓpter cōtumaciam nō re
ſtituētis pignora ſunt diſtracta. nam in illis pi
gnoribus cadebat affectio. glo. tñ iſtud nō pati
tur. nam in litem iuraꝛ ſolum ꝓpter dolum non
reſtituētis: ſed circa pignora non fuit dolus cō
miſſus: ergo nō pōt intelligi de iuramēto affec
tionis: loqtur ergo de iuramēto in litem qđ ē ve
ritatis: vt videbitis in.l.in actionibus.§. plane
.ī.e. ¶ Veniamus ad ſe. glo. op. de intereſſe ex
tra rem nō habeꝛ rō: vt.l.ſi ſterilis.§.cum ꝑ ven
ditorem de act.em. So. ⁊ aduerte hic loqtur in
nūmis in qbus nō venit intereſſe ītra rem: ideo
habeꝛ rō de intereſſe qđ eſt extra rem: hic eſt ca
ſus hic. ⁊.l.liber hō in ſi.de ver.ob.cuȝ ſua glo.
⁊.l.ſi penam.e.ti. ⁊ ſm hoc lꝫ principium huius
.l. ſit generale ad oēm quātitatem ꝓpter rōnem
ſuam: nō ꝓpter verba tex. tamē hic finis reſtrin
giꝛ ad nūmos tñ. In alijs enim quātitatibꝰ pu
ta in frumēto vino ⁊ ſimilibus nō habetur rō in
tereſſe extrinſeci: vt.l.cōtraria. ¶ Quero vtruȝ
in hoc intereſſe habeaꝛ rō lucri Glo. hic videꝛ
dicere ꝙ nō. tex. videꝛ velle cōtrarium in.l. non
vtriqȝ.§.nunc de officio.ī.de eo qđ cer.lo. quaȝ
glo. allegat ꝓ cōcordanti: ⁊ iſta eſt vera maxime
hodie ꝑ.l.i.C.de ſen. que pro eo. ¶ Sed iuxta
hoc quero: vos videtis aliqualē dubitationem:
vtruȝ habeaꝛ rō lucri vel nō. quero debebas mi
hi dare.c. libras tēpore quo florenꝰ valebat.xl.
ſoli. nunc florenus valet.l. ſolidos: ⁊ ſic tunc ha
buiſſem ꝓ cētum lib.l. florenos: nunc nō poſſuȝ
habere niſi.xl. an. dicat perdidiſſe: ⁊ dānuȝ paſ
ſum eſſe: an vero nō acquiſiuiſſe: dubium diffici
le eſt nō examino hic. dixi tibi in.l. Paulus de
ſo. Vltimo quero: an in alijs actiōibus ſtricti iu
ris preſtetur iſtud iuramētum in litem qđ eſt ve
ritatis: dicit glo. ꝙ ſic cōtra doloſos per hāc.l.
⁊ videbitis in.l.ī actionibus.§.plane.ī.eo. ⁊ ibi
plene dicam.

Ex.l.ſequenti.

¶ Tutor an cogatur preſtare iuramētum veri
tatis calumnie ⁊ affectiōis: ibi. Tertio. Et for
mam iuramenti affectionis preſtandi per tuto
rem vide: ibi. Erit ergo.

Ideamus. In cā q̄ ꝑ tuto
rem agitatur pu
pillus: vel mater eius ad iurandum de
affectione nō admittitur: tutor ⁊ curator nō co
gitur: ſed volens admittitur: adultus etiam ad
mittitur. h.d. ¶ Op.de.l.qui iuraſſe.in prin.ſ.
ti.i. Solu. ibi loquitur in iuramēto quod defer
tur a parte parti. vnde īputet ſibi q pupillo de
tulit hic in iuramento: quod inuita parte defer
tur. Secundo op. mater poteſt eſſe tutrix: ergo
poteſt iurare pro pupillo: vt in auc̄. ma. ⁊ auie
.C. quando muli. tuto. offi. fun. poteſt. Sol. hic
loqtur quādo mater nō eſt tutrix. ⁊ rō dicit glo.
quia credimus eas in īfinituȝ iurare ꝓpter amo
rem filioꝝ. Iſta rō reprehendiꝛ per doc. quia ſi
eſſet vera idē eſſet qñ eſſet tutrix. Preterea ma
iorem affectionē habet quis ad ſeipſum: q̄ ma
ter ad filium: ſed ꝓ ſeipſo quis admittiꝛ ad iurā
dum: ergo ⁊c̄. Eſt ergo rō: quia iſtud iuramen
tum deferꝛ tñ dño litis: ſed mater: qa nō eſt tu
trix nil habet facere in lite: ergo ⁊c̄. vt.d.l. vul
go.ī.eo. ¶ Tertio op. ⁊ videꝛ tutorem cogen
dum: vt.l.ij.§.qđ obſeruari.C.de iur.calū. So.
dicit glo. ⁊ no. triplex eſt iuramētum.ſ. affectio
nis: ⁊ ad hoc tutor nō cogiꝛ: vt hic. Item calū
nie: ⁊ iſtud cogiꝛ p̄ſtare tutor: vt in.d.§.qđ ob
ſeruari. Item iuramētum veritatis: ⁊ tunc ſi tu
tor pōt ſcire veritateȝ eque: ſicut pupillus coge
tur p̄ſtare. ar.l. generaliter.§.i.C.de iureiuran.
⁊.l.ꝓperāduȝ.§.pe.de iudi. ¶ Op. ⁊ vꝛ ꝙ alie
nuȝ ꝯpēdiū qs debeat p̄ferre ſuo: vt.l.tutor.la.
.ij.§.nō eſt audiēdus.ī.de admi.tu. So. fateor
hoc qñqȝ: nō tñ ꝙ ꝑ hoc quis debeat ſubire an
ceps ꝑiuriuȝ: vt hic: aīa eniȝ ⁊c̄. vt.C. de ſa. ſan.
ec.l.ſancimus. ¶ Op. ꝙ tutor volēs nō admit
taꝛ: quia nō eſt dñs: vt.l.vulgo.ī.eo. So. eſt q̄ſi
dñs: vt.l.q fūdū.§.ſi tutor.ī.ꝓ ēptore. ¶ Op.
hic dꝛ ꝙ tutor hic p̄ſtat iuramētum ad vtilitatē
pupilli. Cōtra iſtud iuramētum eſt affectionis
vt.ī.e.l.§.iurare. ⁊.l.in actiōibus: ⁊ vidiſtis no.
.ſ.l.ꝓxima: ſed hic dicit ꝙ eſt vtilitatis q̄re ma
le. So. fateor ꝙ eſt affectionis cōtinentis vtilita
tem. nam ꝓpter affectionē ſimplicem ſine vtili
tate nō augereꝛ ꝯdemnatio: ita intelligiꝛ hic: lꝫ
qñqȝ dareꝛ actio: q̄ alias nō cōpeteret: vt.ī. mā
da.l.cuȝ ſeruꝰ: facit.ī.de bo.liber.l.libertꝰ q ſol
uēdo: ⁊ ex hoc tex. ſic expoſito hic aſſumit glo.
formam iuramēti qđ preſtat tutor: iurabit enim
ꝓ quāto ſeruus pupillus: vel adultus nollet ca
rere: nō pro quāto ipſe tutor vellet pupilluȝ nō
carere: ſed hoc nō placet: cum enim pupillus af
fectionem nō habeat: vt hac.l.in prin. ⁊.l.q iu
raſſe.ſ.ti.i.referēdo ſe ad affectionē pupilli de

ieraret. ¶ Erit ergo hec forma ꝙ ipſe iurabit: ꝙ ſi ipſe tutor eſſet eius ꝯditionis cuius ē pupill⁹ ⁊ eſſet in loco pupilli nollet illa re carere ꝓ tāto hec iuramēti forma colligiť ex tex. l. ꝯtinu⁹. ĭ. de ver. ob. in. §. cum ita. facit. ĭ. de du. reis. l. nemo eſt q neſciat. facit qḋ no. ꝑ doc. C. de ſen. que ꝓ eo. l. i. in. v. qōne principali. ¶ Op. ⁊ vť ꝙ adoleſcens eqpareť pupillo: vt. l. ſi curatorē hñs. C. de in inte. reſti. mi. Sol. qdam diſtinguunt hic. aut adoleſcens hēbat curatorez. aut nō: qḋ glo. nō placet. nam in iudicio adoleſcēs de neceſſitate debet hře curatorem: vt. l. cū ⁊ minores. C. ſi aduer. rem iu. ⁊. l. ꝯtra pupillū. ĭ. de re iudi. ſꝫ lꝫ curatorem debeat hře: tñ pōt in litēz iurare. nā pōt de veritate īterrogari: ita habes hic: ⁊ no. ī. l. ij. §. qḋ obſeruari. C. de iur. calū. in verbo ſcire poſſunt. Bar.

Deferre. Hoc iuramētuꝫ preſtať iudice deferente nō alio: ⁊ pōt iudex taxare vſqꝫ ad quā quātitatē iuret: ⁊ ante ⁊ poſt: pōt ēt ex cā iuramētū nō ſeq. h. d. ¶ Op. ⁊ vť ꝙ imo poſſit deferre pars: vt. l. iij. in prin. ō. ti. i. So. aliud in iſto iuramento: aliud in illo dicit glo. ⁊ ꝰm hoc vť ꝙ parte deferēte nō valeret iuramentū in litē: ⁊ ſatis puto veꝝ recte intelligendo. nam ꝓ quāto nollet quis re carere nō ē ꝯtētio: nec de hoc litigať: merito ſi pars defert iſtud iuramentū ſimpliciter nil refert: ſed ſi ī delatione adijcereť volo ꝯdemnari ad illam quātitatē quā iuraueris tūc valeret: vt. ō. ti. i. l. ſi qs cū debitore: tene mēti iſtū tex. qa tale iuramētū dꝫ deferri a iudice: ⁊ ſic nō ſufficeret ſi deferreť a notario: niſi faceret iudice mandāte ⁊ preſente: tunc. n. iudex vť facere: vt. l. falſus. §. ſed ſi is. ĭ. de furtis. ⁊. l. ſi ꝓcuratori preſentis. de v. ob.

Iurare. Iſtum. §. ſummaui cum prece. ¶ No. ꝙ eſt in arbitrio iudicis deferre: vel nō deferre iuramentū in litem: lꝫ tñ hoc ſit: puto ꝙ quis poſſit hoc petere ⁊ iudicis offm̄ ſup hoc īplorare: vt. ō. ea. l. v. ſi tñ vbi tutores ⁊ curatores petūt ſe admitti. facit ad hoc. ĭ. l. pxima. ¶ No. ſcḋo ꝙ iudex pōt taxare quātitatem iuramēti. ¶ Tertio no. ꝙ ēt poſt iuramentū preſtitū pōt diminuere: ⁊ illud nō ſequi. ¶ Op. ꝙ nō poſſit taxare: vt. l. q reſtituere. ō. ď rei ven. Sol. nō taxať a lege: vt ibi: ſed a iudice ſic vt hic. ¶ Op. ꝙ īfinitas nō euiteť: vt. l. ſi ita. ff. de fideiuſ. So. de hoc plene dic vt no. ꝑ Cy. C. de ſen. que ꝓ eo. in. l. i. in prima op. ⁊ ꝑ Dy. in. l. qui bona. §. fi. ō. de dam. īfec. ⁊ ibi pleniſſime dixi. ¶ Op. ⁊ vť ꝙ poſtꝙ̄ eſt iuratuꝫ debeat oīno ſeq: vt. l. nam ⁊ poſtea. §. i. ⁊. l. ſi duo pro ni. §. idem iulianus. ō. ti. i. So. ibi loquiť in iuramēto volūtario ⁊ iudiciali: qḋ pōt qs non ſequi poſtea repertis ꝓbationibus: ut. ō. ti. i. l. admonēdi. ¶ Op. ⁊ uideť ꝙ poſt iuramentū ꝑſtituꝫ non poſſit taxare: ut in auc. de iudi. §. oꝫ poſita. C. de iudi. auc. nouo iure: alias īcipit poſt iuſiurādum. plures ſolutiones danť: ſed illa eſt vera ꝙ ibi loquiť de iuramēto ueritatiſ ꝑ qḋ qs iurat ſe tot expenſas feciſſe. vnde ſi iudex poſtea taxaret redargueret eum de ꝑiurio: vel faceret ei iniuſticiam: hic loquiť de iuramēto affectiōis. vnde poſt tale iuramētum pōt taxare: non enim redarguit eum de periurio: ſed de inordinata affectione.

Ex culpa. Cōtra eum qui eſt in culpa nō iurať ī litē. h. d. ¶ Op. de. l. ij. C. e. So. ut in ꝯtrario. Bar.

Ex. l. ſequenti.

¶ An ob latam culpam iureť in litem: ibi. Venio. Et quattuor ꝯſideranda ſunt in iuramēto in litem ꝙ eſt affectionis. primum ꝙ affectio cadat in re petita: ibi. Circa primū. Scḋm ꝙ natura intentate actiōis hoc patiať ꝙ eſt tribus caſibus. ſ. ſi actio eſt bone fidei: ſi eſt in rem. itēꝫ ſi eſt arbitraria: que oīa ꝑſequere: ibi. Scḋo. Et que dicať actio arbitraria: ibi. Ego do. Tertiuꝫ dꝫ concurrere ꝙ iureť in litem. ſ. dolus aduerſarij: ibi. Tertio. Quartū reqriť. ſ. habilitas pſone iurātiſ: ibi. Quarto. Et qñ debeat ꝑſtari: ibi. Modo. Et an ob iuramētum defuncti iureť ī litem ꝯtra heredem: ibi. Scḋo. Qñ aūt preſtari poſſit iuramētum in litem ꝙ eſt ueritatis: ⁊ qñ locum habeat: ibi. De iſto. Et ſi depono ciſtā apud te ſigillatam tu nō vis reſtituere: uel reſtituis diſſigillataꝫ iurabo in litem ꝯtra te: ibi. Et per hoc. Et an ab hoc iuramēto vel eius delatione poſſit appellari: ibi. Quero an.

i **In actionibus.** In actionibus in rem arbitrarijſ: ⁊ bonefidei iurať in litēꝫ ꝰm taxationē iudicis ob dolum tm̄. In alijs aūt actionibus ſtricti iuris nō iurať in litem: niſi qñ alia vera extimatio ꝓbari nō pōt. h. d. cum. l. ſe. Diuide in duas. primo loquiť de iuramēto in litem qḋ eſt affectionis. ſcḋo de iuramēto in litem qḋ eſt ueritatis. ſcḋa ibi in vſi. plane. Item ꝑma ſubdiuidiť: qa primo ponit in qbus actionibuſ iurať. ſcḋo qḋ ſit officium iudicis in delatione iuramenti. tertio qḋ ſit eius offm̄ poſtꝙ̄ eſt iuratū. quarto ob quā cām deferať. ſecunda ibi: ſed iudex. tertia ibi. itēꝫ ⁊ ſi. qrta ibi. ſed ī his. ¶ Primo op. ꝙ nō debeat uocari actio in rē: ſed petitio: ut. ĭ. de ac. ⁊ ob. l. actio in pſonam. Sol. hic loquiť īproprie. ¶ Sed quero qd in alijs actionib⁹ in rē: vt hypothecaria publiciana ⁊ ſi. glo. dicit tunc qḋ examinabo vobis. ĭ. ¶ Secundo qro vtꝝ in actione ex empto iureť in litē. glo. h. d. ꝙ ſic: ⁊ dicit ꝙ hec fuit opi. Vgo. ⁊ no. in ſūma huius ti. C. eo. ſed certe ibi no. ꝯtrarium qd iuris ſit. ĭ. dicam. ¶ Venio ad ſecundā ⁊ tertiā particulā: ⁊ illā examia. vt dixi. ō. l. pxima. §. pe. ¶ Venio ad ver. ſꝫ in his ⁊ op. ꝙ ob latā culpā dꝫ in litem iurari: qa dolo cōparať: ut. l. qḋ nerua. ĭ. depo. ⁊. l. i. §. i. ō. ſi meſ. fal. mo. di. Solu. qdā hoc fatenť. glo. tenet ꝯtrarium: ⁊ dicit ꝙ hic eſt vnus de caſibus in qbus lata culpa dolo nō equiparať: ⁊ bene dicit: ⁊ ponit etiam alios caſus in qbus lata culpa dolo nō equiparať quaꝫ vide: qa eſt no. plenius ꝙ̄ alibi examinabo in. l. quod nerua. ĭ. depo. tangit glo. in. l. ſi mora. ſo. ma. ⁊ ibi dixi: ⁊ ſi quis teſtam̄. liber eſſe iuſ. fue. l. i. §. i. ⁊ ibi pleniſſime dixi: uide glo. ⁊ eaꝫ no. ⁊ eſt ſuper vbo culpa: ibi ꝯparať. n. ⁊c. ¶ Op. ꝙ ēt ꝓpter culpaꝫ iureť in litem: ut. C. eo. l. is q. ⁊. l. alio. Solu. ſpāle eſt in actione tutele in qua cōtra tutorem iurať in litem ob latam culpaꝫ ⁊ leuem: cōtra heredem vero eius ob dolum ⁊ latam: vt in. ll. cōtrarijs. In alijs actionibus ſecuſ vt hic. ¶ Venio ad verſi. plane: ⁊ anteꝙ̄ intrem in cōtrarijs glo. Primo quero cui aduerſetur hec dictio plane: dicunt qdam ad principiuꝫ. l. ubi vť iurari in litem in actionibus bonefidei: ⁊ in arbitrarijs: hic uero loqtur in ſtricti iuris actionibus: quaſi dicat actiones arbitrarie nō ſūt ſtricti iuris: hoc nō placet glo. hic ⁊ inſti. de act. §. preterea. nā cum arbitrarie nō ponātur ī. §. actionum inſti. de ac. cōſtat ꝙ nō ſunt bonefidei. unde alij dicūt ꝙ aduerſatur ad principium. l. alio modo. Dictum eſt in actionibus arbitrarijs que ſunt ſtricti iuris ⁊ in actiōibus bonefidei

a ¶ Et eam no. ADDE Bal. hic ſal. i. l. i. C. ď po. ꝑ Bal. in. l. ij. C. de proba. ⁊ ī. l. ii. C. de nox. ꝑ Ant. ď bu. ⁊ Imo. in. c. ij. de teſti. limita tamē vt per Bar. cōſilio mihi. c. l. incipiente. Cuꝫ predicta examinareꝫ ꝙ vide ad materiam ēt. l. precedentiſ.

iurari in litez:hic loquit̃ de actionibus ſtricti iu
ris:q̃ nõ ſunt arbitrarie:ꝛ iſta eſt ṽa lec. ℭ Iſtiſ
expeditis op. ꝛ videt̃ ꝙ alias q̃ in iſtis caſibus
in actionibus ſtricti iuris iuret̃ in litem: vt.ṡ.ne
quis eum qui in ius vo.l.pe.§.i.Sol. dicit glo.
fateor ꝙ regula eſt ꝙ in actionibus ſtricti iuris
nõ iurat̃ in litem:fallit in tribus caſibus qui hic
ponunt̃ in glo.fallit ẽt in caſu huius ṽſi.plane:
ſm quoſdam:ſed Azo.ꝛ glo.hoc nõ tenent:di-
cunt enim ꝙ hic nõ loqtur de iuramẽto in litez
quod eſt affectionis:ſed de iuramẽto veritatis.
ſimile in.l.cum furti.ĩ.e.ꝛ.C. vnde vi.l.ſi qñ: ꝛ
iſta opi.eſt vera:vt.ĩ.oſtẽdam. ℭ Pro declara
tione ergo huiuſ materie debem⁹ videre.primo
de iuramẽto in litem qõ eſt affectionis:qñ ꝛ qui
bus caſibus locum hẽat.ſcõo de iuramẽto in li-
tez qõ eſt veritatis: de quo loqtur iſte ṽ.plane.
¶ Circa primum quattuor p̃ncipaliter ſũt attẽ
denda.primo natura rei petite ꝙ in ea cadat af
fectio.alias hoc iuramentum non poſſet defer
ri:vt.l.nummis.ṡ.eo.ꝛ ideo ſiqdem petat̃ ſpẽs
põt hr̃e locum hoc iuramentũ ſi alia cõueniant
que dicaz.ĩ.ita loquunt̃ quaſi oẽſ.ll.que loquũ-
tur de iuramẽto in litem. Idem puto ſi petat̃ fa
ctũ:ꝑ hoc tex. cum glo.no.ṡ.ſi.reg.l.iiij.§.ſed
ꝛ ſi qs. Si vero petat̃ quãtitas:tũc ſiqdez quã-
titas ab ipſo initio fuit in obligatione nõ hꝫ lo-
cum iuramẽtum in litem:vt dcã.l.nũmis.Si ve
ro illa obligatio ad quãtitatem ſucceſſit in locũ
obligatiõis certe ſpeciei põt hr̃e locum iuramẽ-
tum in litez:ſi circa illam primã obligationẽ do
lus eſt directo cõmiſſus:vt.l.pe.§.i.ṡ.ne qs euz
qui in ius vo.ſed ſi circa illud nõ eſſet dolus di-
recto cõmiſſus:tunc ſecus:vt no.ꝑ glo.i.in.d.l.
nũmis. ¶ Scõo ꝯſiderãdum eſt ꝙ natura iten-
tate actionis hoc patiat̃ qõ eſt in tribus caſib⁹:
ſi eſt actio bone fidei ſi eſt actio in rem. Item ſi
eſt actio arbitraria:vt hic in prin.ꝛ iſti.de ac.§.
preterea. Examinemus mõ iſta ſingulariter.pri
mo dixi ꝙ hꝫ locũ in actionibus bone fidei:hoc
ĩtellige in directis.ſecus ĩ cõtrarijs:vt.l.ei apud
quem.ĩ.depo.ꝛ ibi rõ apparet. Item hoc hꝫ lo
cum ĩdubitãter qñ per actionẽ bonefidei petit̃
ꝙ reſtituat̃ illud quod a me ad te ꝑuenit: vt.l.
iij.§.in hac.ĩ.cõmo.ꝛ.l.i.§.in depoſiti.ĩ.depo.
ꝛ.l.ſi cui.§.i.ĩ.loca. Idem ſi peto mihi reſtitui
tanq̃ ꝑtinens ad me: vt in petitione heredita-
tis:vt.l.ſed ꝛ ſi lege.§.hec verba:de peti.her. ꝛ
.l.ſi poſſeſſor.§.ſi.eo.ti.ſed ſi peto aliquaz rem
tanq̃ mihi debitã:vt actione ex empto:tũc ẽ du
bium.nam qdaz dicũt ꝙ in illa actione nõ iura
tur in litem:ſed liberat̃ quis p̃ſtando verũ inter
eſſe:vt.l.i.in prin.ĩ.de ac.emp.ꝛ iſtã opi.tꝫ azo.
in ſũma. ℭ Ego tenet ꝯtrariũ cuius opi. videt̃
glo.hic ĩherere:veritas eſt ꝙ diſtinguemuſ:aut
qs hꝫ facultatẽ rei tradẽde:ita ꝙ ad id poterat
p̃ciſe cogi:ꝛ tũc poſſit iurari in litez:qa cõmittit
dolum in nõ tradẽdo:ꝛ natura actionis hoc pa
tit̃:qa bone fidei:ita loqtur opi.glo.hic poſita.
Si vero nõ hꝫ facultatem rei tradẽde:tũc libera
tur preſtãdo verꝫ ĩtereſſe:nec dr̃ dolum cõmitte
re:ita loquit̃ opi.[a] Azo.ſcõo hꝫ locum in actiõe
in rem:ꝛ ad exhibẽduz:vt dicit hic tex. ℭ Que
ro vtruz hẽat locum in hypothecaria:ꝛ in alijs
in rez:que nõ dant̃ rõne pleni dñij. Rñ.ſic in oĩ
bus:vt.ĩ.de pigno.l.ſi fundus.§.in vẽditiõe: ꝛ
iſti.de ac.§.preterea:ꝛ iſtas.ll.allegat glo. in.l.
haꝝ.in ſi.ṡ.ſi ſer.vẽ.ꝛ.l.eum q.§.in publiciana
.ṡ.de publi. ℭ Tertio hꝫ locum in arbitrarijs:
ꝛ hic eſt aduertẽdum.nam arbitraria actio dr̃ ꝑ
pter multa in qbus vertit̃ iudicis arbitriũ:vt in
ſti.de ac.§.p̃terea:hic ãt hoc ſolũ ẽ aduertẽduz
in qbus vertat̃ arbitriũ iudicis:vt deferat iſtud
iuramẽtum in litem qõ eſt affectiõis. Ad qõ di-
co ꝙ tex.in.d.§.p̃terea ponit exemplũ in actio
ne de dolo qõ me.cau.ꝛ ſi q̃ ſũt ſimiles. ¶ Ego
do vnã regulam[b] ꝙ oĩs actio in q̃ res nõ reſtitui
tur ad mãdatum iudicis:ſeu ſm p̃ceptum iudi
cis dr̃ arbitraria:vt iudex hẽat ptãtem deferẽdi
iuramẽtum in litem:ꝛ ſm id cõdẽnandi:ſiue ſit
actio ſtricti iuris ꝑſonalis:ſiue in rem:ſiue que-
cũqꝫ hic eſt tex.in.l.q reſtituere.in ſi.ṡ.de rei vẽ.
Et ꝑ tanto poſſumus dicere ꝙ tex.in.l.tenet̃.§
.i.ĩ.ſi qd in frau.patro.ꝛ.l.ſi cum dos.§.i.ĩ. re.
amo.ꝛ.l.hoc edicto.ĩ.de publi.loquunt̃ de ac-
tionibus arbitrarijs: ꝛ oẽs illas poſſumus ap-
pellare arbitrarias ſi ponimus iudicẽ primo p̃-
cepiſſe rem reſtitui:ꝛ poſtea ꝑ ꝯtumaciã partis
deuenire ad iuramẽtum in litem.naz arbitraria
dr̃ ꝓpter iudicis arbitrium qõ hꝫ circa actionem
ꝓpter aliqõ extrinſecus accidẽs p̃ter naturã ac-
tionis:vt ꝓpter adiectionez loci:vt videbitis.ĩ.
de eo qõ cer.lo.vel ꝓpter alias q̃litates:vt.d.§.
p̃terea:ſed hic illud qõ accidit qõ ĩducit iudicis
arbitriuz eſt:qa eius p̃cepto nõ paret̃:vt.d.l. q
reſtituere.in ſi.ꝛ ideo ẽt actio de dolo nõ eẽt ar-
bitraria:ſi poneremuſ reũ nõ reſtituere rẽ abſqꝫ
cõtemptu iudicis:vt.l.arbitrio.in prin.ꝛ.§.i.ṡ.
de dolo:ꝛ ſm hoc caſus q ponunt̃ hic in glo.in
qbus dicit:ꝙ fallit hec regula ꝙ iurat̃ in litez:lꝫ
nõ ſint actiones arbitrarie:nõ dicit veꝝ:qa imo
in caſibus illaꝝ.ll.ſunt actiões arbitrarie ſm re-
gulam p̃dcãm.ꝛ hoc eſt veꝝ in ſecũdo caſu.ſ.i
.l.tenet̃.§.in actiõe ſi qd in frau.pa.ꝛ in.l. ſi cũ
dos.§.i.ĩ.re.amo. In primo vero caſu q ponit̃
in glo.recte dicere poſſumus ꝙ fallit.ſ.in.l. pe.
.§.i.ṡ.ne qs eum q in ius vo.nam ibi qs nõ cõ-
tempſit p̃ceptuz iudicis ſibi fcm̃ de reſtituẽda:
ꝛ tñ in illa actione iurat̃ in litem. Eſt aũt rõ ſpã-
litatis.ſ.ꝯtempta auctoritas iudicis ꝓpter rigo
rem iudicij ſeruãdum:vt glo.dicit. In tertio ve
ro caſu in quo qdaz dicebãt regulã fallere. glo.
reprehendit ꝛ bene: vt.ĩ.dicã. ¶ Tertio debet
cõcurrere:vt deueniat̃ ad iuramẽtum in litẽ qõ
eſt affectiõis.ſ.vt dolus aduerſarij ĩtercedat: vt
.ṡ.l.ij.ꝛ.ṡ.l.ꝓxima in ſi.ꝛ in hac.l.ver.ſed ĩ his.
Fallit in actione tutele in qua iurat̃ ꝓpter culpã
vt.ṡ.dixi. ℭ Sed hic eſt aduertendum:qñ ꝛ in
quo debeat eſſe cõmiſſus dolus ad hoc:vt ꝑue
niat̃ ad hoc iuramẽtum. Rñ.aut loqmur in ac-
tionibus ſtricti iuris arbitrarijs tñ ꝛ tũc aut do
lus fuit cõmiſſus tñ ab initio ꝯtracte obligatio
nis:ꝛ ex poſt facto nõ parẽdo iudici circa rei re
ſtitutionẽ:ꝛ nõ eſt dubium ꝙ põt iurari in litẽ.
Aut cõmittit̃ dolus in nõ parẽdo iudici:vel fa
ciẽdo quo minus pareri poſſit ꝛ idẽ:qa iuratur
in litem:vt.l.qui reſtituere.in ſi.ṡ.de rei ven.ꝛ ĩ
ſti.de ac.§.preterea. Aut dolus fuit ꝯmiſſus ab
initio:nõ tñ cõmittit̃ ĩ nõ parendo iudici:uel fa
ciendo:ꝛ tunc nõ põt iurari in litem :ſiue res ex
tat forte vendita ſine dolo malo:ſiue eſt ꝑemp-
ta:ut.l.arbitrio.in p̃n.ꝛ.§.i.ꝛ qõ ibi no.ṡ.de do
lo. Rõ eſt:qa illud ꝓpter qõ datur iudici arbitri
uꝫ in iſtis actionibus eſt:qa doloſe eius ſnĩe nõ
paret̃:ſed hic ceſſat iſte dolus:ergo ceſſauit of-
ficium iudicis:ſeu arbitriuz:ut.d.l.arbitrio. Si
vero loqmur in actione bone fidei:tunc ſi poni
mus ab initio dolum eſſe cõmiſſum:ꝛ ẽt in non
parẽdo iudici circa reſtõnem:ſeu ẽt in faciendo
quo minus pareri poſſit quod ꝑ eodẽ accipe in
tota iſta materia:tunc ſine dubio põt iurari ĩ li
tem.l.ſi cui.§.i.ĩ.locati.ꝛ.l.ſed ꝛ ſi lege.§. hec

[a] ℭ Opi.az. ADDE ꝙ Alex. dicit hanc videri magis cõez opi. ſm quã debet intelligi glo.ſi. ĩ .l.ꝛ ſi tradi-tio.C.de ac.emp.

[b] ℭ Regu-laꝫ. ADDE Io.an.in ad di.ad ſpec.ĩ ti.de iureiu ran.§.i.i ad di. magna ĩ ṽſi.ꝛ ẽt ſciẽ-dum. Io. fa bri. inſti. de ac.in.§. p̃te rea quaſdaꝫ ꝛ Imo.in.l. nẽ lenius.§. fundum de re.iu.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

verba.de peti.her.⁊.l.i.§.in depoſiti.ĵ. depo.l.
.iij.§.in hac.ĵ.cõmoda.ſed ſi ponamus dolum
ſolũ eſſe cõmiſſum ab initio: vt in male fidei poſ
ſeſſore hereditatis: ſed dolum ceſſare in nõ pa-
rendo iudici: qa forte res eſt mortua: tunc non
iuraŕ in litem: vt.l.ſi poſſeſſor.§.ſi.ſ̃.de pet.he.
⁊ in his oı̃bus eſt idem in actionibus ſtricti iu-
ris qd̃ in actione bone fidei: vt videtis quãtum
ad hoc.ſed ſi poneremus dolũ ceſſare in nõ pa
rendo iudici: forte qa res eſt vẽdita: ⁊ extat: tũc
in iſtis actionibus bone fidei iuraretur in litez: ut
.d.l.ſi poſſeſſor.§.ſi.⁊ in hoc differunt ab arbi-
trarijs q̃ ſunt ſtricti iuris: qa in hoc caſu nõ iura
reŕ: ut dixi[a]. Rõ quia in actionib⁹ bone fidei da
tur iudici arbitrium in eo qd̃ equũ eſt ex natura
actionis: vt in.§.bone fidei.inſti.de acti.⁊.§.ac
tionum.ſed ſi res extat: equum eſt ꝙ reus q ab
initio fuit in dolo cuius facto actor ꝑdit rez ſuã
puniaŕ ſm̃ extimatiõem actoris: iſta aũt eqtas
ceſſat re ꝑempta: qa etiam periſſet penes acto-
rem: ⁊ ideo tũc nõ deuenitur ad iuramẽtum in
litem. ¶ Quarto ⁊ vltimo requiriŕ ꝙ cõcurrat
habilitas ꝑſone iurantiſ.ſ.ꝙ ſit dñs litis: vel q̃ſi
dñs: ⁊ ꝙ ſit pubes: vt.ĵ.eo.l.vulgo.⁊.ſ̃.eo.l.vi
deamus.in prin.⁊.§.i.⁊ his quattuor cõcurren
tibus põt iudex deferre iuramẽtum in litez pre-
miſſa taxatione vel nõ: vt hic ⁊.ſ̃.l. proxima.§.
deferre. ℭ Modo q̃ro circa iſtud iuramẽtum
qñ debeat deferri. Rñ. dicit Guil. poſt litis cõ-
te.ſicut cetere ꝓbationes fiũt poſt litis cõt. Tu
dic clarius: in actionibus arbitrarijs: ⁊ in rem ꝓ
ſtatur ſemꝑ poſt ſñiam: quia tũc arbitrarie ſunt
qñ cõtempſit pars parere iudici: vt.d.l. que re-
ſtituere in ſi.⁊.l.arbitrio.in prin.⁊.§.i. de dolo:
⁊ ideo dicunt glo.in arbitrarijs duas ferri ſñias
vt.l.ſi cum exceptione.§.hec aũt actio.ſ̃. quod
me.cau. In actionibus vero bone fidei fateor
ꝙ preſtaŕ poſt litis cõte.quia ante oı̃a debet ꝓ-
cedere ꝙ ꝓbetur dolus nõ reſtituẽtis: vt hac.l.
⁊.ſ̃.eo.l.i.ſed illa ꝓbatio fit poſt litez cõte.ergo
⁊ iuramẽtum hoc preſtabiŕ ante ſñiam: quia in
actionib⁹ bone fidei vna ſñia tm̃ debet ferri: vt
no.in.l.i.in prin.de ac.emp.ĵ. ¶ Secũdo quero
vtrum ob dolum defuncti iureŕ in litez cõtra he
redem? Rñ. ſiqdem reus deceſſit ante litem cõ-
te.nõ iuraŕ ꝯtra heredem: vt.C.eo.l.ij.⁊.iij. ⁊ q̃
ſi per totũ.ſi vero deceſſit poſt li.ꝯte.tũc aut lo-
qmur in actionibus bone fidei: aut in actionib⁹
ſtricti iuris.ſi in bone fidei: tũc ſiqdem ille do-
lus vel illa culpa in caſu quo iuraŕ ꝓpter culpaz
fuit ꝯmiſſus ante litis ꝯte.iurabiŕ ꝯtra heredẽ:
vt.l.pe.C.eo.vtputa ſi reus hoı̃em debitum añ
litis ꝯte.occidit: ad qd̃ facit.l. arbitrio.§.i. cum
glo.ibi poſita.Si vero ponas dolum eſſe com-
miſſum poſt litis ꝯte.tunc ex eo nõ iurareŕ in li-
tem cõtra heredem.ar.l.eius q delatorem.ĵ. de
iur.fiſ.Si vero loqmur in actionibus ſtricti iu-
ris arbitrarijs: tũc reo defuncto ante ſñiam nõ
videŕ ꝙ poſſit iurari ex eius dolo ꝯtra heredez.
Rõ.quia nõ eſt ꝯmiſſus dolus qui dat iudici ar
bitrium in deferẽdo iſtud iuramẽtum cum cõ-
mittaŕ ſolum in nõ parendo iudici: vel faciẽdo
quo minus pareri poſſit: vt dictuz eſt. ℭ Venio
ad ſcd̃m iuramẽtum in litez qd̃ eſt veritatis ⁊ nõ
affectionis: ⁊ in hoc examinabiŕ itellectus iſti⁹
verſi.plane: dicebat enim Guar.ꝙ hic loqmur
de iuramẽto affectionis: ⁊ ideo eſt ſpãle in hoı̃e
mortuo: ſecus eſſet in alijs ſpeciebus. Aſſignat
rõnez quã dic vt in glo.ſ.ꝙ homo mortuus nõ
eſt ad aliquem vſum.ſecus in alijs ſpẽbus. Iſta
lec.eſt falſa.primo in eo ꝙ dicit ꝙ eſt ſpeciale in

a ℭ Vt dixi. ADDE ſm̃ fulg.ꝙ bar. in actionib⁹ bone fidei ñ videŕ bene dicere: quia tex. in.d.l.ſi poſſeſſo: loquitur quã do reus dolo fecit quo minuſ poſſit reſtituere qꝛ dum erat in mala fide uẽdidit alteri. vñ nimiruz ſi iuraŕ in litem ꝯ ipſuz qꝛ paria ſũt committere dolũ in non parẽdo iudici: vel faciendo quo minus facere poſſit: vt ẽt ipſe Bar. fatetur: ⁊ hoc ſequiŕ alex.

hoı̃e mortuo male dicit: quia tex.in ſi.loquiŕ ge
neraliter de re que nõ extat: ⁊ rei appellatio ge-
neralis eſt: vt.l.i.in ſi.ſ̃.ſi cer.pe. Item qa ſi po
neremus bouem eſſe ꝯbuſtum: ita eſſet ad nul-
lum vſum ſicuti homo mortuus. Itez dicit glo.
male in eo ꝙ itelligit ꝙ hic loquaŕ de iuramen-
to affectionis.nam ſpecie debita ꝑempta ante
ſñiam abſqꝫ dolo adhibito in ꝑemptione ceſſat
arbitrium iudiciſ: vt.d.l.arbitrio.§.i.ſed hic eſt
huiuſmodi: ergo ⁊c. Teneamus ergo lec. Azo.
ꝙ hic loquaŕ de iuramẽto in litem qd̃ eſt verita
tis: ⁊ eodem mõ intelligunt.l. cum furti.ĵ.e. qd̃
an ſit verum ibi dicam: ⁊ eodem mõ itelligũt.l.
ſi qñ.C.vnde vi.qd̃ eſt verum: vt ibi patet. ⁊ ex-
tra qd̃ me.cau.c.ſi. ¶ De iſto ergo iuramẽto i li
tez qd̃ eſt veritatis videamus qñ preſtari poſſit:
⁊ qñ locum habeat: ⁊ glo.in.l.nũmis.in ſi. vlti.
glo.tenet idiſtincte ꝙ habet locuz ꝯtra oẽs do
loſos. Idem videŕ no.in.l.i.C.de ſen.que ꝓ eo
qd̃ itereſt.in ſi.qõne: ⁊ videtur tex.in.l. ſemꝑ.§.
hoc iterdicto qd̃ vi aut clam: hic vero glo. dicit
melius ⁊ clarius: ꝙ ad hoc vt iſtud iuramẽtum
poſſit deferri duo requiruŕ.ſ.dolus rei ⁊ diffi-
cultas ꝓbationis. In eo ꝙ dicit dolus rei nõ cu
ro utrum ſit cõmiſſus a principio obligationis
ꝯtracte vel ex poſt facto: qa fuit in mora reſtitu
endi: ut.d.l.nũmis.in ſi.ſ̃.eo.⁊ hoc in eo ꝙ di-
cit poſt moram. Itez nõ reqritur dolus in parẽ
do iudici ſicut.ſ̃.dixi in alio iuramẽto: vt hic ꝑꝫ
⁊ i.d.l.ſi quãdo.C. unde vi. ⁊ extra qd̃ me.cau.
.c.ſi.⁊.d.l.nũmis.in ſi. Quod aũt dicit difficul
tas ꝓbatiõis verum dicit: qa ꝓbatur in hoc tex.
⁊ in.l.ſequẽ.⁊.l.ſi quãdo.C.unde vi: itelligo au
tem difficultatez ꝓbationis vbicũqꝫ res que pe
tunŕ nõ poſſunt ad oculuz demõſtrari: quia nõ
extãt: vt hic in ſi.vel qa nõ apparẽt qd̃ eſt idem:
vt.l.cum res.§.pe.ff.de lega.i. ⁊.d.l. nũmis.in
ſi.⁊.d.l.ſi qñ: qd̃ ẽ mẽti tenẽduz. ¶ Ex hoc dicit
Inno.ꝙ ſi ego depoſui apud te fardelluz vel ci
ſtã: uel capſaz ſignatam ⁊ ſigillatã[b]: ⁊ tu nõ reſti
tuis: uel reſtituis nõ ſignatam uel ſigillatã: ⁊ ſic
arguiŕ dolus tuus i nõ reſtituẽdo: uel deſigillã
do ꝙ ſtabitur iuramẽto actoris cõtra te de reb⁹
que dicebaŕ intus eſſe: ita notat ipſe in.d.c.ſi.ex
tra quod me.cau. ℭ Quero an quãdo tale iura
mẽtuz defertur iudex poſſit taxare: ſicut dixi.ſ̃.
de iuramẽto affectiõis? Rñ.ꝙ taxare põt tanq̃
iuretur: ut.d.c.ſi.extra quod me. cã.⁊ dicta.l.ſi
quod.poſtq̃ uero iuratum eſt taxare non põt:
quia redargueretur periuriuz partis: ut in auc̃.de
iudi.§.oportet: poſita.C.de iudi.auc̃.nouo iu
re: dixi.ſ̃.in.l.ꝓxima.§.iurare. ℭ Quero an ob
dolum defuncti deferaŕ iſtud iuramẽtum ꝯtra
heredem? Rñ.ut dixi.ſ̃. Aut dolus ꝓpter quẽ
deuenitur ad iſtud iuramẽtum fuit ꝯmiſſus: an
te litis cõte.aut nõ. ¶ Quero an ab iſto iuramẽ
to: uel eius delatione poſſit appellari? Rñ. iſta
qd̃ pendet ex eo qd̃ habuiſti no.in.l.ſed ⁊ ſi poſ
ſeſſori.§.i.ſ̃.ti.i.⁊ in.l.nam ⁊ poſtea.§.ſi. eo.ti.
ſi enim dicimus ꝙ ex iuramẽto neceſſario oria
tur actio: ſtatim ſeqtur ꝙ poſſet appellari: quia
non eſt tutum aduerſario expectare ſentẽtiaz.
ℭ Quid eniz ſi nunq̃ feratur ⁊ ageretur ex illo
iuramẽto: vel peteretur executio: certe nõ eſſet
cõſultum parti: ergo poſſet appellare: ut.l.ante
ſñie tempus: quo.appel.nõ reci.facit.l. ait pre
tor.§. permittitur.ſ̃. de mino. ſed ſi dicamus
nõ oriri actionem: ut ego tenui uobis: tunc nõ
poſſet appellari ꝓpter rõnem cõem iuris noſtri
ut.l.pe.C.quo.appel.non reci.⁊.l.ij.C.de epiſ.
audi.⁊ uidetur caſus in.l. generaliter.§.ſin aũt

b ℭ Sigillataz. ADDE ẽt poſt alex. ꝙ Pe. de anch.cõſilio cclxxviij.incipiente. Ex facti narratiõe dicit ꝙ ſtabitur iuramẽto cõſiderata qualitate ꝑſone deponentis ⁊ cõditione depoſitarij ⁊ hoc dicit determinando q.de duob⁹ coheredib⁹ quorũ vnuſ ſubtraxerat claues ⁊ aperuerat ſcrineuz defuncti: alter aũt aſſerebat ibi eſſe magnaz quãtitatem argenti. ille uero q apperuit dicebat nihil inueniſſe Pe. de ancha. dicit ibi ꝙ hec.q. ſimilis eſt ꝓdicte ꝺ qua in.d.c.ſi.

illaꝝ.C.de iureiurā.lꝫ ſit ar.cōtra.ſ.de mino.l. intra vtile:dic vt ibi:ad qḋ facit qḋ no. per Jn/ no.in.c.ſi.extra quod me.cau.Sumus expedi/ ti de hac difficili materia que a nemine tractaẜ: ⁊ nunq̄ itellexi niſi modo.Bar.

a **Lias.** Jntellectus huius.l.patet ex predictis:qa ſi nō ꝓceſ/ ſiſſet mora:vel preceſſiſſet ⁊ res extaret: ita ꝙ nō eſſet difficilis ꝓbatio nō deueniret ad hoc iuramētum ¶ Ultimo no.ex hac.l.ꝙ lꝫ ac tio ex teſtamēto habeat iſtar actiōis bone fidei: vt.l.in minoꝝ.C.in qui. cau.in inte.reſti. nō eſt ne.nō tamē hoc eſt veꝝ ſemper:vt hic videſ:dū dicit nō enim iudex ⁊c̄.⁊ actionis ſtricti iuris na turam ſequiẜ quātum ad iuramētum in liteꝫ nō bone fidei.Bar.

v **Ulgo.** Dn̄s litis debet in litē iu/ rare nō alius.h.d.hoc itel lige:vt vidiſti in.l.videamus. in prin.ſ. eo.Jtem lꝫ hic dicat ꝙ ille qui cōteſtatus eſt li/ tem ſuo noīe debeat iurare:nō alius. tam̄ puto ꝙ ſi qs litigauerit per ꝓcuratoreꝫ tutorē vel cu/ ratorem:lꝫ ipſe nō ſit litem ↄteſtatus: ſed alius ſuo noīe admitteẜ ad iurāduꝫ: vt.d.l. videam⁹ ꝟ.adoleſcens:ſolum hic itendit excludere ꝓcu ratorem ⁊ cōiunctam pſonaꝫ:⁊ ſi qui nō admit/ tuntur ad iurādum in litem.Bar.

s **J tutor.** Jn actione tutele: qa eſt bone fidei iuraẜ in litem.h.d.Bar.

Ex.l.ſequenti.

¶ Si capitulatum fuit ꝙ res valeat centū:⁊ te/ ſtes depoſuerūt:⁊ poſt publicationē fiat articu lus ꝙ res valet cētum qnquaginta teſtes pote/ runt adhuc examinari:ibi.Et per hoc dico.An aūt ſi teſtis dicat poſſedit.x.annis ⁊ plus: illud plus aliqd opereẜ:ibi.Per hāc.

c **Um furti.** Qui iurat rem va/ lere cētum que va/ let plus nō eſt piurus:lꝫ nō dicat ⁊ plus h.d.¶ Quero de quo iuramēto hic loquaẜ:di/ cunt qdam de iuramēto in litem qḋ eſt affectio/ nis:lꝫ hic agaẜ actiōe ſtricti iuris:vt furti vel cō ditione furtiua:⁊ itelligit in hoīe ſubtracto:te/ nēdo opi.Guar.in.l.in actionibuſ.§.plane.ſ. eo.Et ꝙ hoc ſit ſpeciale in hoīe reprobaui vo/ bis ibi.Jdeo alij dicūt ꝙ hic loquiẜ de iuramē/ to in litem qḋ eſt veritatis.Tu dic ꝙ aut intelli/ gis ꝙ hic agaẜ actione furti: ⁊ tūc cum ab ipſo initio petaẜ quātitas.ſ.duplum vel quadruplū nō pōt deferri iuramētuꝫ in litem qḋ eſt affectio nis:vt.l.nūmis.ſ.eo.Jteꝫ quia nō precipiẜ par ti:vt reſtituat rem:⁊ ideo nō pōt eſſe illa contu macia que iducit arbitrium iudicis ad deferen/ dum tale iuramētum affectionis:ſed ꝓpter do/ lum aduerſarij ⁊ ꝓpter difficultatē probatiōis: ſi res ſubtracta nō apparet deferẜ iuramētū ve/ ritatis:vt.l.nūmis.in ſi.⁊.l.in actionibus.§.pla ne.ſ.eo.⁊.l.ſi quādo.C.vnde vi.cum ſi.Sed ſi itelligis ꝙ hic agaẜ cōditione furtiua: tūc ſi po neres reum cōdēnatum ad rem reſtituēdam: ⁊ cōtēneret:tunc iurareẜ in litem qḋ eſt affectōis: vt.l.qui reſtituere.in ſi.ſ.de rei ven. ſed ſi pone res ſpēm ſubtractam ꝑemptā ante ſn̄iam abſqꝫ dolo:tunc ceſſaret iuramētuꝫ affectionis: vt.d. .l.arbitrio.§.i.⁊ haberet locum iuramētum ve/ ritatiſ:vt hic:quia dolus arguiẜ ⁊ eſt difficultas probatiōis:vt.l.in actionib⁹.in ſi.ſ.eo.¶ Que ro qd ſi in iuramēto adijciẜ pluris ve.an vitiaẜ videẜ ꝙ ſic:quia hec.l.vetat: ergo ⁊c̄.vt.l. non dubium.C.de legi.Cōtrarium eſt veꝝ:illud.n. quod hic dr̄ eſt:vt oſtendaẜ iurātem nō eſſe per iurum: quaſi dicat ſi nō adijciaẜ pluriſue:vide/ baẜ prima facie piurus:quia iurauit de minori q̄ eſſet qḋ tollit iuriſcōſultuſ:qn̄ qḋ pluris ē ⁊c̄. ¶ Et ꝑ hoc dico ꝙ ſi teſtes fuerūt ſemel exami/ nati ſuꝑ articulo cōtinente ꝙ res valet centuꝫ: ⁊ poſtea poſt publicationem fieret articulus ꝙ res valet cētum ⁊ qnquaginta ꝙ teſtis poſſit ad huc examinari:non enim articuli ſunt cōtrarij: imo oīno diuerſi:quia pōt eſſe vnū ⁊ aliud. De cretiſte habēt hūc caſum extra de teſti.c. de teſti bus:⁊ ibi glo.⁊.c.cum cām que iter iconomum eo.ti.¶ Per hāc.l.pōt determinari qḋ de teſte q dixit vidi eum poſſidere.x.annis ⁊ plus:quaꝫ tāgit glo.in.l.ab hoſtibus.§.ſed qḋ ſimpliciter .ſ.ex qui.cau.ma.⁊ ꝑ Guil.in.l.⁊ ſi poſt tres.ſ. ſi quis cau.ꝙ talis adiectio nil operaẜ: quia qn̄ aliqs iterrogatur:vt aliqd reddat certū:iſta ad iectio ⁊ plus tanq̄ icerta nil operaẜ: vt hic. Jn alijs vero diſpoſitionibus poſſet aliqd operari vt.d.l.⁊ ſi poſt tres:⁊ de ver.ſi.l.hec adiectio:⁊ .l.cum filius.§.cum pater.ff.de lega.ij.Bar.

i **N inſtrumentis.** Con tra nō exhibenteꝫ inſtrumēta iuraẜ in litē.h.d.

Ex.l.ſequenti.

¶ Stāte ſtatuto ꝙ ꝑ furto ⁊ robaria iponatur pena ſm̄ extimatōeꝫ rei furto ſubtracte nō po terit ꝓbari extimatio ꝑ iuramentū:ibi.Pone.

d **E periurio.** Juramētuꝫ in litem nō retra ctaẜ:niſi ex cā.h.d.¶ Dr̄ hic ꝙ ex ne/ ceſſitate qs iurat ī litē.q̄ro utꝝ hoc ſit veꝝ.glo. dicit ꝙ ſic:nō eniꝫ pōt tale iuſiurādum referri: habet ergo neceſſitatē:vel iurare vel a lite diſce dere.Ego dico ꝙ qs nō habet neceſſe iurare vel a lite diſcedere:poſſet enim aliqs dicere:volo ꝓ bare ꝑ teſtes hoc ꝓbatur in.l.ſemꝑ.§.hoc inter dicto:qḋ vi aut clam:cum glo.in verbo iudicis cum enim hoc iuramētum ſit iductuꝫ in fauorē eius cui defertur pōt illi renunciare.ſecus in iu ramēto iudiciali.in eo eniꝫ habet neceſſe iurare vel referre:niſi recuſet ex cā:vt.l.manifeſte.ſ.ti. .i.vertiẜ enim in illo etiā fauor deferētis qui liti gare nō vult.Nec obſtat tex.qui hic dicit de ne ceſſitate:quia debet itelligi ꝙ hoc iuramētuꝫ ē itroductum ex neceſſitate:hoc eſt ꝓpter neceſſi tatem ⁊ difficultatem ꝓbationis:vt in.l.in actio nibus.in ſi.ſ.eo.Uel dic ꝙ qn̄qꝫ quis cogiẜ iu rare:vt tutor vel curator:nō dico de iuramento in liteꝫ qḋ eſt affectionis:ſed de eo qḋ eſt uerita tis:ut no.in.l.videamus.in prin.in glo.ſecūda ſuꝑ uer.admittēdam.¶ Quero dr̄ hic nō faci le.quero ex qua cā pōt retractari hoc iuramētū dic ut in glo.¶ Ultimo quero uidiſti.ſ.in.l. in actionibus: ꝙ quādo arguiẜ dolus rei: ⁊ eſt dif ficultas ꝓbationis iuratur de ueritate in litem: ¶ Pone ſtatutū hui⁹ ciuitatis iponit penaꝫ de furto ⁊ robaria ſm̄ extimationem rei ſubtracte: nūquid cum de furto:⁊ de robaria criminaliter agitur ſufficit tale iuramētum ad probādum ex timationem:quod videẜ per.l.cum furti.Con trarium eſt ueꝝ:quia in criminalibus requirun tur probationes luce meridiana clarioreſ:⁊ iſta iuramenta que deferūtur in locum:ſeu defectū probationis nō habent locum in criminalibus[a] ut habuiſtis no.in.l.iij.in prin.ſ.ti.i.⁊ de q̄ſtio. .l.maritus:fateor tamē ꝙ tale iuramētuꝫ quod facit plenam probationem in ciuilibus faceret indicium forte ſufficiens ad torturaꝫ in crimina libus.h.d.

a ¶ Jn criminalib⁹.AD. DE ꝙ decidit Jo.an.i .c.i.de foro cōpe.in.vj. in nouella ⁊ Bald.in.l. .i.C.de re. credi.⁊ in.l. preſcriptiōe .C.ſi contra ius vel vti. pu. vbi dicunt ꝙ ſi ſtatuto caueẜ ꝙ de iniuria illata certo generi pſonaꝝ ſteẜ iuramento offenſi tale ſtatutuꝫ qa eſt ꝯ ius cōe.l. oībus.C.de teſta.hēbit locum ſoluꝫ quo ad negocium ꝓncipale: non quo ad fundandam intentionē iudicis coram quo accuſaẜ forēſis tāq̄ſ ſortiatur ibi foꝝ rōne cōmiſſi delicti vnde cuꝫ.l. ſi qn̄ loquaẜ qn̄ ciuiliter intentaẜ iudiciū nō dꝫ extēdi ad alium caſuꝫ cū illa diſpoſitio ſit exorbitās Ang. tn̄ ⁊ Ro.cōtra Bar.tenent vt refert Alex.cuius predcā ſunt verba.

¶ De conditione cā data: ⁊ cā nõ ſecuta.

¶ Quia dictum eſt. ſ. de ɔditione certi generali: ſequiť videre de ſpāli. Itez quod hic dicit de cõditione cauſa data dicit glo. ⁊ bene ꝙ poniť ĩpropríe: vt. l. damus. in prin. ĩ. de condi. inde. ⁊ ibi videbitis. Bar.

b **I obrem.** Dati ob cāz cā ſecuta ceſſat repetitio. ſecus ſi cā nõ ſit ſecuta ſiue fuerit expreſſa: ſiue ab vtraqȝ parte tacite ĩtellecta. h. d. cuȝ. l. ſequẽti. ¶ In. §. ſi parẽdi op. de. l. ſi repetendi. C. eo. Solu. ibi cā tacite ab una tm̃ parte fuit ĩtellecta: hic fuit tacite actuȝ ab vtraqȝ parte: qa veniebat ex natura actionis. adde qͦ no. de verbo. ob. l. triticum: ſimile in. l. nõ oĩs. ſ. ſi cer. pe. ¶ Scđo op. dř hic ꝙ implẽdo cõditionẽ nõ videť quis adire hereditatez quod patet: qa põt repudiare. Cõtra. vt. l. iaȝ dubitari in fi. ff. de heredi. iſti. So. dicit glo. ibi loquiť in filio ſuo qui ĩplendo cõditioneȝ ſtatim eſt ſuus heres: hic loqtur in extraneo. probať in. l. cõditionibus pupillus. ĩ. de ɔdi. ⁊ demõ. Iſta ſo. nõ eſt bona habito reſpectu ad ius p̃torium qͦ ɔceſſit beneficium abſtinẽdi ſuis: vt. ĩ. de acq. here. l. cũ bonis. Sed bene eſt bona ſo. habito reſpectu ad ius ciuile: ⁊ ideo poniť alia ſolutio ⁊ vniuerſalior: tñ clarius dic aliquantulũ. Quedaȝ eſt ɔditio que ɔſiſtit in nuda volũtatis expreſſione circa ipſaȝ aditionem: tunc ĩplendo cõditionem videť adire: vt. d. l. iam dubitari. in fi. Aliqñ cõſiſtit cõditio circa aliud: ⁊ tũc aut eſt certum ꝙ ĩpleuit cõditionem aĩo adeundi: ⁊ habeť pro adeũte: vt hic aut nõ aĩo adeundi: ⁊ hoc cõſtat: vel dubitatur quo aĩo fecerit: ⁊ habeť pro nõ adeunte: vt hic: ita debet ĩtelligi. ĩ. de acq. her. l. cũ bonis. ⁊. l. antiſtius de cõdi. iſti. l. ſi qs ita: ⁊ qͦ ibi no. facit qͦ no. de iof. teſta. l. q de ĩofficioſo. Bar.

c **Edet ſi falſum.** Gl. inducit hãc. l. ij. ad. q. de muliere que dedit doteȝ viro qñ mřimonium nõ cõſtabat de iure. de quo dic vt in. l. i. C. e. ⁊ in. l. fi. ĩ. de cõdi. ſine cā.

Ex. l. ſequenti.

¶ An poſſit agi vt fiat inſtřm de eo ꝙ cõuentũ eſt: ibi. Op.

d **Edi tibi.** Si pecunia datur neqs ad iudiceȝ euocetur nõ põt repeti: lȝ de nõ vocãdo nõ caueať. ſecus ſi ad iudicẽ quis voceť. h. d. Op. datum ob cām põt repeti ex pnĩa: vt no. ĩ. ꝓximo. §. ⁊. l. ſi pecuniam. in prin. So. dicit glo. iõ hic nõ habet locũ pnĩa: quia res nõ eſt ĩtegra. dedi enim pecuniā ne ad iudicem ireť quaſi decidi ⁊ veritatis eſt expreſſiuum: qa in veritate tranſegi ⁊ decidi tecum ex quo pacto tibi adeſt pecunia quā tibi dedi: ⁊ mihi adeſt exceptio quā paraſti mihi ex cõuentione: ita vult dicere prima glo. ⁊ vex dicit in caſu ꝓpoſito. Poſſumus ẽt dicere ⁊ generalius loq ꝙ eſt ſpāle in cõtractu tranſactionis: qui lȝ ſit cõtractus ĩnominatus nõ eſt locus pnĩe: vt. l. quãuis. C. de trãſac. iſtam nõ ſeqtur Ja. bu. ſed ꝑmam. Uel poſſumus loq largius ſiue ſit trãſactio: ſiue ſit aliud pactũ ſimplex. dum tñ fiat cā finienda℞ litiũ nõ eſt locus pnĩe vt hic ⁊ dicta. l. quãuis: modo habemus ꝑmam glo. ¶ Quidā vero largius adhuc loquunť ꝙ in omni pacto qͦ ſit cā liberationis nõ eſt locus pnĩe: vt. ĩ. l. ꝓxima. §. i. qͦ nõ placet. ¶ Uenio ad ſequẽtem glo. que op. ⁊ eius oppoſitiões nõ videnť adaptari ad tex. naȝ in nulla parte huiꝰ. l. dř ꝙ nõ debeat caueri. ſed dř ꝙ ſi nõ cauetur nõ põt ɔdici. tñ ex hoc videť tex. ĩnuere ꝙ caueri nõ debeat: ſi enim hoc deberet caueri ex natura cõtractus tacite hoc videreť actuȝ ab vtraqȝ parte: vt. l. cuȝ qd. ſ. ſi cer. pe. ergo ſi nõ fieret locus eſſet ɔditioni: vt. ſ. e. l. i. §. i. ⁊ ibi no. ¶ Ad iſtud ergo op. ⁊ videť ꝙ ĩmo debeat caueri: vt. l. in oĩbus. ſ. de iudi. So. dicit glo. ibi loquiť in dãdis: hic in faciẽdis: mirabilis ĩtellectus eſt illius. l. in oĩbus nec. l. probať: ĩmo eſt contra. l. q̃ dicit ĩdiſtincte quẽlibet creditorẽ in diem poſſe petere cautionẽ: vt. ĩ. de priuile. credi. l. ſi creditores ⁊. l. in poſſeſſiõem. ĩ. ex qui. cau. in poſ. ea. videť ẽt cõtra. l. ha℞. ⁊. l. egi. ſ. ſi ſer. ven. ⁊ etiā ɔtra. l. ĩſulam in fi. ĩ. loca. vbi in facto caueť. vñ ſoluit glo. ſcđo ꝙ hic nõ fuit actuȝ expreſſe ꝙ caueref. Iſte ĩtellectus eſt mirabilior q̃ primus. ĩnuit eniȝ ꝙ. l. in oĩbus: nõ habet locũ: niſi ĩ eo q teneť ad diem ex obligatione expreſſa: ſed hoc videť cõtra regulam. d. l. cum qd. ſi cer. pe. quia tm̃ valet tacitum quantũ expreſſum: ⁊ cõtra predictam regulā. l. ſi creditores de pri. cre. ¶ Alij dicũt ꝙ hic loquiť in cõtractibus ſtricti iuris ibi in bone fidei: ⁊ hoc tenet glo. in aliqbus locis: vt. d. l. in oĩbus. ſ. de iudi. ⁊. l. ij. §. i. ſo. matri. qͦ eſt falſum ⁊ cõtra dcām. l. ſi creditores. de ꝑuile. cre. ⁊. l. in poſſeſſionẽ. §. i. qui. ex cau. in poſ. ea. ⁊. l. in oĩbus. dic ergo ꝙ hic nõ debet caueri: qa cautum eſt debitori ꝑ exceptionẽ quā habet: ut. l. i. §. ſi debitori. ĩ. vt in poſ. le. facit qͦ no. ĩ. e. l. ſi pecuniā. §. plane. In glo. in verbo reſtitutu. rum. ¶ Tertio op. de. l. mutiane. ĩ. de ɔdi. ⁊ demõ. So. ibi loquiť in vltimis volũtatibus hic in cõtractibus dicit glo. tenet ergo ꝙ cautio mutiana nõ habet locum in ɔtractibus. Aliud ſentit glo. in. l. ſiue apud acta. C. de trãſac. ⁊ ibi dixi ⁊ dixi etiam in. d. l. mutiane: vbi glo. tangit. tangiť etiam de verbo. ob. l. ſi ita ſtipulatus: tangiť etiam in. l. i. C. de pac. in fi. glo. magne. Guil. examinat hic: nõ ẽ noſtra materia: dic vt plene dixi in. d. l. mutiane. Tamẽ quãtum ad ꝓpoſituȝ dico ꝙ cautio mutiana preſtať a volente: vt habeat vim cõditionis implete: non aũt exigiť ab ĩnuito: ⁊ ita loquiť hic. vnde ſi pecunia nõ eſſet hic data creditori: ſed eſſet cõuentuȝ de dando ſibi ne ad iudiciuȝ eatur: ⁊ ipſe vellet cauere de nõ eundo: an cauẽdo videať implere cõtractuȝ ex parte ſua: iſta eſt materia. l. ſiue apud acta. C de trãſac. ¶ Quarto op. de. l. ſi pecuniā. §. plane repromittere. ĩ. eo. glo. dicit dic vt ibi ⁊ bene quia ideo hic nõ cauetur: quia reo eſt cautum ꝑ exceptionem: ut dixi. ¶ Op. extra glo. ⁊ uideť ꝙ ſemꝑ poſſim agere: ut fiat mihi ĩſtrumẽtum de eo quod cõuenit ĩter nos: vt. l. ſicut datā. C. de libe. cau. de fide inſtru. l. plures apocis. So. ſi ego uellem petere: ut mihi fiat inſtrumẽtuȝ in quo appareat ꝙ ego dedi tibi cẽtum ne ad iudicem iretur hoc poſſet fieri ꝑ iura cõtraria. ſed ſi peto ut caueas de nõ eundo hoc nõ poſſum: ut hic. Rõ: quia hic plus peto. ſ. ut de nouo obligeris de nõ eundo ad iudicem: ſed in ꝑmo nõ peto ꝙ caueas de nõ eũdo: ſed ut facias apparere inſtrumentũ de eo qͦ actum eſt dixi plene in. l. ſi finita. §. elegãter. de dam. ĩfec. Si tñ dcm̃ ĩſtrumẽtũ nolles facere: nõ credo ꝙ ob hoc dareť cõditio ob cām. nam ꝙ de hoc facias ĩſtrumẽtum nõ fuit actum tacite uel expreſſe: ſed uenit ex eqtate officio iudicis merito defectus illius cauſe hãc cõditionẽ nõ parit: ⁊ hoc modo ẽt poſſemus ĩtelligere. l. iſtā: ⁊ ſm̃ hoc oĩa ɔtraria que in glo. ſignanť nõ facerẽt cõtra eam: qa po

ſito ꝙ quis cogeret ad cauendū nō cogit ideo: quia tacite uel expreſſe fuerit actū. ¶ Ultimo q̄ro hic dr̄ ꝙ ſi itur ad iudicem reus q dedit pecuniam pōt repetere. quero an ēt poterit exceptionē obijcere? Rn̄deo iſta eſt materia illius. l. difficilis ubi pactum. C. de trāſac. dic ut ibi dixi. Bartolus.

Idem erit. Si do pecuniam: vt ſtichū manumittas: nō poteſt repeti: qa nō cauet de manumittendo: niſi fuerit actū: ſed pōt repeti ſi dārem peniteat: vel nō manumittat: niſi q debebat manumittere caſu fuerit ipeditus. h. d. ¶ Op. ꝙ iſte ꝟ. ſed ſi tibi: ſuperfluat ꝑpter p̄cedētem. So. in prin. volebat repetere: qa nō cauebat. In ꝟ. ſed ſi tibi: volebat repetere: qa nō manumittebat: vel ex pnīa. ¶ Scōm hoc op. ad prin. ⁊ videt ꝙ caueri debeat: vt. l. ſi pecuniā. §. plane. ī. eo. nec pōt dicere ꝙ ei q dedit pecuniā ſit cōſultum ꝑ exceptionem ſm qd̄ dixi in prin. l. So. ſi ponimus datuꝫ: vt ſtichus manumittat ſimpliciter non adiecta die vel cōditione: tūc dico ꝙ nō pōt peti cautio cum ſit in ptāte actoris petēdi ſtatim ꝙ manumittat: vt videbis no. ī. l. ꝓxima. Sed ſi ponimus ꝙ fuerit actum de manumittēdo ad dieꝫ: tūc fateor ꝙ pōt peti cautio. ſi tn̄ nō preſtat nō īducit cōditio ob cām: qa nō petit ex eo ꝙ fuerit actum tacite vel expreſſe: vt mō dixi in prin. ¶ Scd̄o op. ⁊ videt ꝙ non ſit locus pnīe: vt. ſ. ea. l. in prin. So. vt ibi dixi. ¶ Tertio op. ad ꝟ. ꝙ ſi ita: ⁊ videt ꝙ ſibi cōtradicat: dicit enim ꝙ nō pōt ante diē repeti: niſi peniteat. nam repetēdo vr̄ eum penitere: vt. l. actione. in prin. pro ſocio. ¶ So. ⁊ aduerte: qa hoc eſt valde ſubtile. Juriſcōſultus hic reſpexit mediū per qd̄ in libello cōcludit. Aut enim cōdico: qa nō manumiſiſti ante diē: ⁊ tunc ſuccūbam: aut cōdico: qa me penitet ⁊ obtinebo: tunc fateor ꝙ iſta pnīa ꝓbat per iſtum libellum: ⁊ hoc videt ſentire glo. ¶ Item op. dr̄ hic ꝙ poſt diē pōt repeti. Contra. C. ſi man. ita fu. alie. l. ſi is. ⁊. ī. eo. l. ſi pecuniam. §. i. in ſi. §. glo. ꝓ ſolutione vacillat multum hic ⁊ in ꝯtrarijs: ⁊ in. l. naturalis. §. at cum do. ī. de preſcrip. ver. tu tn̄ ex oībus: vt habeas claritatem dicas: aut ego do tibi ſeruum meū: vt cuꝫ manumittas īfra certum tp̄s: tunc aut fuit cogitatum de certo actu manumittēdi: ⁊ poſt diē nō efficit liber ex ꝯſtitutione: vt. ī de verbo. ob. l. q rome. §. flauius: ⁊ ibi no. Aut nō fuit actū de certo actu: ⁊ tūc efficit liber. vt. l. ſi pecuniaꝫ. §. i. in ſi. ī. eo. cum ſi. Aut nō dedi tibi ſeruuꝫ meū: ſed dedi tibi pecuniā: vt tuū manumittas: ⁊ tūc ego emi ſeruum tuū: ⁊ apud te dimiſi vt manumitteres: ⁊ tūc poſt tēpus efficit liber ipſo iure ex cōſtitutione. l. ſi is qui. C. ſi man. ita fue. alie. Aut nō emi: ſed ſic ſimpliciter dedi pecuniā: vt manumitteres: ⁊ tūc poſt tēpus cōſtitutio nō facit eum liberū: vt hic. ⁊. l. naturalis. §. at cū do. ī. de p̄ſcrip. ver. ⁊. l. nō oīs. in prin. ſ. ſi cer. pe. qcqd ibi glo. dicat. Aut dubitat vtrū emerim vel nō: ⁊ tūc aut dedi pecuniā nō numeratā: ſed tanꝗ̄ ſpēm in ſacculo: ⁊ nō fuit emptio ſerui: ita loqtur hic ſm vnaꝫ lec. ⁊. d. §. at cū do. Aut dedi pecuniam numeratā: ⁊ tunc aut illa correſpondet vero precio ſerui: ⁊ p̄ſumit emptio: vt. d. l. ſi is. C. ſi man. ita fue. alie. Aut nō correſpōdet vero p̄cio: ſed multū minus: ⁊ tūc nō videt ēptio: ſed ꝯtractus inominatus: vt hic ſm Petrum ⁊ quoſdam alios modernos. Que diſtinctio vr̄ ꝓbari de re. iur. l. ſemp in ſtipulationibꝰ: ⁊ qd̄ ibi no. Rō predictoꝝ eſt: qa qn̄ ego emi videor tibi tradidiſſe ſeruum ꝓpriū merito ſuccedit ꝯſtitutio poſt tēpus: ⁊ facit eum libeꝝ: vt. l. ſi pecuniam. §. i. ī. eo. ⁊ ad predicta facit qd̄ no. ꝑ Cy. C. eo. l. ſi liber. ⁊ p̄dicta oīa intelligas: niſi ꝯditio ſerui repugnaret: qa ex aliqua cā forte ad libertatē ꝑduci nō poſſet: ita ēt intelligit hic ſm vnam ſolutioneꝫ. Qn̄qꝫ do tibi pecuniā: vt manumittas ſeruū alienum: tūc nullo caſu poſt tēpus ꝯſtitutio ſuccedit ne dn̄o fiat iniuria: ⁊ hoc modo etiā pōt itelligi hic ſm aliam lec. ⁊ dictus. §. at cuꝫ do. ¶ Uenio ad ꝟſi. ſed ſi ſtichus: dicit hic ꝙ ſi ſtichus deceſſit ante moram ceſſat repetitio. Cōtra. ī. eo. l. ſi pecuniā. §. ſed vbi. So. dicūt qdam ceſſat repetitio quaſi cā non ſecuta vt hic. ſed ex pnīa cōpetit: vt in cōtrarijs quo caſu qn̄ ago ex pnīa debet diſtingui: vt dr̄ in. l. cōtraria: ⁊ hoc verū. ¶ Uenio ad ꝟ. quinimo: dr̄ hic ſticho mortuo ꝯpetere conditioneꝫ. Cōtra ꝯditio ob cām dat ad repetēdum qd̄ eſt datum nō ad ꝯſequēdum qd̄ eſt ꝓmiſſuꝫ: vt. l. i. in ſi. de re. ꝓmu. Sol. dicūt qdam ꝙ hic loquit de certi ꝯdictione generali. Alij ꝙ hic loquit de actiōe p̄ſcrip. ver. que pōt appellari ꝯditio: ideo qa ꝑſonalis eſt actio ⁊ iſta cōiter tenet. Alij dicūt ꝙ hic eſt caſus ſpālis in quo dat ꝯditio ob cāꝫ ad ꝯſequēdum ꝓmiſſum: ſimile. ī. eo. l. ſi pecuniaꝫ. §. item ſiqs. ⁊. §. ſed ſi accepit. ſꝫ cōiter iſta nō tenet: vt ibi dixi. ¶ Op. ⁊ vr̄ ꝙ ꝯpetat actio de dolo: ut. C. de dolo. l. cum ꝓponas: ergo ꝯditio de qua loqtur hic ceſſat: ut. l. i. ⁊. ij. de dolo. So. ſi hic intelligas ꝙ loqtur de certi ꝯdictione generali nō obſtat: quia ꝯcurret cuꝫ actione de dolo tanꝗ̄ generalis. ſed ſi intelligis de actione p̄ſcriptis verbis dicit glo. ꝙ ibi fuit cōtractus facio vt des: hic fuit do vt facias: certe illa eſt multum difficilis. l. tn̄ quantū ad ꝓpoſitum ſi uolo agere: ut obſeruent ꝓmiſſa ꝯpetit actio p̄ſcriptis verbis ita loquit hic. Si vero uolo repetere id qd̄ eſt datum ſiqdem eſt repetibile habet locum ꝯditio ob cām: ut per totū iſtuꝫ ti. ſed ſi nō ē repetibile tūc habebit locū actio de dolo: qa dolo tui fui inductus ad hoc faciēduꝫ: ut dicta. l. cum ꝓponas: loqtur eniꝫ cū eſt data libertas que nō pōt repeti. ¶ Ultimo qdam dicunt ex hoc. §. ꝙ mora īducit hāc ꝯditioneꝫ quod glo. nō placet: dicam in dicta. l. ſi pecuniaꝫ. in prin. ī. eo. Bar.

Si liber homo. Si cā ob quā dat ſequatur de facto: ⁊ nō d̄ iure ꝯpetit repetitio: nec diſtinguit ſciēs an ignorās qs receperit. h. d. ¶ No. ſūmariuꝫ. ¶ Op. de. l. ſi ꝓcurator. §. ſi liber hō. ī. mā. So. ibi dedit de pecunia ꝑtinēte ad manumittentē hic ad manumittendū. Bar.

Si quis quaſi. Si pecunia datur: ut aliqd ex certa cā ſequat: ſi illud poſtea ſeqtur nō tamen ex eadem cā ꝯpetit repetitio. Iteꝫ defectus cauſe a dante tm̄ in mente retētus hanc ꝯditionem non parit. h. d. ¶ Op. ꝙ filius nō debeat corrigere p̄rem: ut in auc. de nup. §. ⁊ ita. Sol. circa diſtractionē: ⁊ adminiſtrationē bonoꝝ non debet corrigere: ut ibi. ⁊. l. cum oportet. §. nō aūt. C. de bo. q̄ libe. ſed de iure pōt vt hic: ita dicit glo. poſſet etiaꝫ eū circa adminiſtrationē bonoruꝫ corrigere qn̄ eius ꝓdigalitas eſſet multa. C. de ſen. pa. l. ſi. ⁊. ī. ad trebel. l. iperator. ¶ Op. ꝙ hic nō competat repetitio: quia cā ob quam data eſt pecunia ſecuta eſt. ſ. libertas: ⁊ fuit ſecuta de iure. ſ. ex teſtamēto. So. huius timore dicunt qdam ꝙ hic datur cōditio ſine cā non ob

cām. Tu dic ſm glo. aut debebaſ hic libertas p fideicōmiſſum aut directo. Si p fideicōmiſſum ⁊ ſecuta eſt manumiſſio nō pōt habere locū cōditio ob cām: ſed ſine cā. nam cā ſecuta eſt: ⁊ ſic ceſſat ob cām. ſed quia cā dandi fuit iniuſta: iō habet locum ſine cā. mihi videſ ꝙ etiam tūc cōpetat cōditio ob cām. nam cā prima ob quā pecunia daſ eſt: vt relictum libertatis purificetur: vt. ſ. eo. l. i. §. i. ſed iſtud nō eſt ſecutum: ergo hꝫ locum ꝯditio ob cām. Si vero erat relicta libertas directa: tunc dicit glo. ꝙ ꝯpetit cōditio ſine cā tanꝙ generalis. Item cōditio ob cām: quia nō habet libertatē ꝓpter eam dationē quā fecit qđ requiriſ: vt. ſ. proximo. §. Mihi videſ ꝙ ſi pecunia fuit data poſt aditā hereditatē: tūc dicit glo. veꝝ ſimpliciter: qa iaꝫ erat liber homo. Si vero fuit data ante: cuꝫ iaꝫ nō eſſet liber hō: tunc eſt dicēdum idem qđ in libertate relicta p fideicōmiſſum. ¶ Itē op. ⁊ videſ ꝙ ſufficiat libertatē ſequi quocūqꝫ mō: vt. l. cuꝫ ſeruus. j. de ver. ob. So. expone: vt ibi in glo. ⁊ ēt hic. ⁊ ceſſat ꝯtrarium: qa debet itelligi dūmodo habeat libertatē per eum cui pecunia eſt data: vel ꝓmiſſa. ¶ Sed ꝯtra hoc op. quātum ad exceptiōem parādaꝫ nō refert a quo fiat: dūmodo fiat: vt. l. ſi puellam. C. ſi man. ita fue. alie. ergo ꝙ̄tum ad defendēdum heredes ne cōueniaſ conditione ob cām: nō refert a quo fiat. So. vt dicam vobis. j. eo. l. ſi pecuniā. §. i. ¶ Quero vtrū iſta pecunia poſſit repeti ꝯditione indebiti. glo. hic dicit ꝙ nō: quod dic vt dicaꝫ in. l. is cui hereditas. j. de ꝯdi. indebi. ¶ Uenio ad ꝟ. ꝙ̄ꝙ̄. ⁊ op. de. l. ſi quaſi. j. de pigno. ac. So. ibi fuit cā ab vtraqꝫ parte in mēte retenta: hic ab vna tm̄. facit qđ no. ſ. eo. l. i. §. i. ⁊ ſ. ſi cer. pe. l. nō oīs.

Subtilius. Si qđ meum ē tibi trado tanꝙ tuum nō trāſfero dn̄ium. h. d. Iſte. §. continuaſ cum ꝑcedēti. vnde magis deberet eſſe verſi. ꝙ̄. §. Materiam iſtam que tractat de errore qui ipedit tranſlationē dn̄ij habuiſti i. l. cuꝫ fundus. §. ſeruū tuum imprudens. ſ. ſi cer. pe. dicemus in. l. i. ſ. de offi. procu. ce. ⁊ dixi in. l. eius qui i prouincia. ſ. ſi cer. pe.

Quamquā[a] Habeſ ꝯditio pro impleta qn̄ is qui iplere debet impediſ facto eius: q ex impleměto tenetur. Op. de. l. ſi peculiū. §. de illo. j. de ſta. li. Solu. ibi prelegatum erat peculiū ſeruo: hic ſecus. ¶ Op. ꝙ nullum eſt hic heredis impedientis cōmodum. nā teneſ legatario actione in factū: vt dꝭ in ſi. tex. Glo. rn̄det ꝙ eſt cōmodum: quia teneſ ad. x. in genere nō ad illa que erant in peculio: certe hoc cōmodum modicum eſt. dicas ergo ꝙ datur hoc cōſilium heredi de rigore: ſꝫ de equitate ſuccurriſ legatario per actionē in factum qua equitate cōſiderata nullum eſt cōmodum heredis. ¶ Op. ꝙ de equitate etiaꝫ videſ ꝙ ei in cuius ꝑſona dꝭ impleri cōditio nō ſubueniatur: vt. j. ſi quis obmiſ. cau. teſta. l. ſi qs ſub cōditione. So. illud qđ eſt ſoluēdum in vi cōditionis ex teſtamēto: non pōt peti de rigore: nec de equitate: vt. l. cōtraria: ſed hic equitas fūdaſ ex alio ꝙ̄ ex teſtamēto. ſ. quia heres ſeruum volētem ſoluere ipediuit. Bar.

s **I quis accepto.** Si cā propter quā debitor liberatur nō impleſ agitur: ut in ꝓſtinā obligationeꝫ reponaſ. ¶ Pro declaratione huius. l. quero quid cōdicaſ. glo. diſtinguit notabiliter. Aut debitū quod fuit remiſſum erat liqduꝫ: ⁊ cōdicitur ipſa pecunia: ut j. e. l. ſi mulier. Aut nō erat liquidū: ſed erat forte in diem: uel ſub cōditione ⁊ cōdicitur: vt in ꝓſtinam obligationē reponatur: vt. j. de iure do. l. lꝫ. ¶ Ad hoc op. de. l. ob cām. j. de preſcrip. ver. Solu. ſm veram ſolutionē fateor ꝙ poſſet agi cōtra ceſſantem adimplere ꝓmiſſa actiōe in certi. ſ. preſcrip. ver. vt ibi: ⁊ etiam cōditione ob cām vt hic. ¶ Op. de. l. lꝫ. j. de iure do. Sol. ibi acceptilatio habebat tacitā ꝯditionem ſi matrimonium ſequereſ: hic nō. ¶ Extra op. de. l. cū mora. C. de tranſac. vbi nō datur ꝯditio ob cauſaꝫ. So. ibi actio que erat remiſſa nō poterat ex cōſenſu partiuꝫ reſtaurari: vt querela ioffícioſi. Item actio deſcendēs ex delicto: vt. l. ſi vnuſ. §. pactus. ſ. de pac. merito: nō pōt cōdici: vt ſe reponat in priſtinam obligationē. ¶ No. ergo ex hac. l. cum glo. ſua ꝙ quādo ſtatim poſſuꝫ petere debitum nō cōpetit mihi actio: uel iudicis officium: vt debitum illud ꝓmittas: ceſſat eniꝫ eqtas. In ꝯtrarium facit. l. ſi finita. §. eleganter. j. de dā. infec. ſed ibi erat debitum quodam extra ordinario iure: vt ibi dixi.

Ex. l. ſequenti.

¶ Si in libello dico repeto. x. que tibi dedi: qa peniteт me dediſſe: ibi. Si quis. Et in contractibꝰ an ſit locus penitētie: ibi. His expeditis. Et quādo ex deffectu cauſe cōpetat repetitio: ibi. Ueniamus. Et an cōditio ob cām habeat locū in cōtractibus innoīatis ſolum: ibi. Iuxta. Et an ad hoc vt danti cōpetat conditio ob cām ſit neceſſe ꝙ cōtractuꝫ ꝑfecte impleuerit: ibi. Quero vtrum. Et de ꝑtāte qui fecit preparamēta: ⁊ nō potuit ire uide remiſſiue in. ſi. l.

s **I pecuniam.** In cōtractibus innominatis ſi ex vna parte impleſ ex alia nō ꝓpter caſum ceſſat ꝯditio ob cām: quaſi cauſa nō ſecuta: ſed habet locum ex penitētia: dū tamen aduerſe parti de indēnitate cōſulatur. h. d. Diuiditur in tres partes. primo dicit ceſſare cōditionem: quaſi cauſa nō ſecuta. ſcđo dicit eam habere locum ex penitētia. tertio iſtud dictuꝫ limitat: ut indēnitati aduerſe partis cōſulatur. ſcđa ibi: ſed cuꝫ liceat. tertia ibi: niſi forte. Tu habes hic ꝙ penitētia facit locuꝫ huic ꝯditioni. ¶ Cōtra. ⁊ aſſumo glo. magnaꝫ ⁊ op. de eo quod habetur. j. eo. ti. l. quod ſeruus: dicūt qdam ꝙ ibi loquiſ quādo cōtractus eſt celebratus grā vtriuſqꝫ: hic gratia dantis tm̄. Glo. reprehēdit. nā ⁊ hic gratia vtriuſqꝫ fit. ſ. datio cauſa recipiētis ⁊ ire cauſa dātis: ⁊ tamē eſt locus penitētie: ſimile. ſ. eo. l. iij. §. i. Glo. iſtoꝝ opi. īſideliter recitauit. nam bene videbaſ ipſis ꝙ hic cōtractus fiebat gratia vtriuſqꝫ: ſed ipſi dixerūt diſtinguēdum eſſe: an factuꝫ quod erat explicādum poſt datam pecuniam: vt iret capuā fieret gratia dātis: uel grā utriuſqꝫ: ⁊ hoc modo recitaſ in ſequenti glo. ſup verbo repetitur: ⁊ intelligendo ſic forte iſta ſolutio nō eſt mala ſcđm quoſdaꝫ: vt. j. dicam. Ideo glo. ſoluit contrarium aliter: quia res hic erat integra: ⁊ ſic locus eſt penitentie. In. l. quod ſeruꝰ nō erat res itegra. ¶ Aduerte ex hac glo. ꝯiuncto tex. apparet ꝙ preparatoria nō faciunt rem deſinere eſſe itegram: ut hic: ⁊. l. ſi defunctus. ſ. de ꝓcura. ſecus ſi de aliquo facto aliquid icipiatur: ut. d. l. quod ſeruius. nam ſpōſalia ſunt initium matrimonij: pro hoc facit. j. de pollici. l. i. §. cepiſſe. ¶ Contra

a ¶ Quāq̄z. ADDE inquātū alex. hic notādo refert., paulus ꝺ ca. ro. ⁊ Ray. dicere hunc tex. notabileꝫ ꝙ ſi quis volebat mihi relinquere in teſtō ⁊ tu ipediuiſti teneris mihi ad intereſſe ꝙ Jo. an. in addi. ad ſpe. in ti. ꝺ iudi. §. generalia vſi. poſſet ēt ponit. q. de tutore q ꝓcurauit p teſtatoreꝫ ſibi relinqre totum vel partem eius ꝙ pupillo reliquere intendebat ꝙ pupillus poſſit agere ad intereſſe ſi manifeſte appareat ꝑſuaſione tutoris ſibi relictum ꝙ pupillo relinquere itēdebat ibi late vide fuit. q. piley vt ipſe refert.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

hoc op. extra glo. ĩ. ea. l. §. ſed ⁊ ſi quis dederit:
ubi eſt ceptuꝫ aliquid de eo quod erat fiendũ:
⁊ tamẽ locus eſt penitẽtie. Solu. dicit Jaco. de
are. ut colligitur ex diffinitiõe ſua quã facit ⁊ re
fert Cy. in. l. ſicut. C. de act. ⁊ obli. ꝙ. l. quod ſer
uius loquit̃ quãdo illud qȯ poſt dationem erat
fiendum reſpicit cõmodum vtriuſqꝫ. §. item ſi
quis. loquit̃ quando reſpicit cõmodum dantis
tm̃: ⁊ ſm̃ hoc videt̃ bona ſolutio poſita in prin.
glo. recte ĩtelligendo: quod nõ placet. nam ſiue
id quod eſt faciẽdum reſpicit cõmodum dãtis
tm̃ ſiue vtriuſqꝫ idem iuris eſt: ⁊ eadem rõ: vt. ĩ.
videbis. Preterea. §. item ſi qa nõ reſpiciebat
cõmodum dantis: ſed tertij. ſ. manumittendi.
Reſpõdeo ergo ad. l. quod ſeruius ꝙ illud eſt
ſpãle fauore matrimonij: ſiue matrimonium il-
lud ſit cõtrahẽduꝫ inter dãtem ⁊ recipiẽtem: ⁊
ſic gratia vtriuſqꝫ: ſiue inter extraneos: ⁊ ſic nõ
reſpiciat cõmodum dantis: caſus eſt in. l. ſi ego.
in prin. ⁊. §. i. vbi hec ſolu. ꝓbatur ad lrãm. ĩ. de
iure do. ¶ Op. in cõtractibus ĩnominatis põt
agi: vt quis cogatur implere quod promiſit: ut
. ĩ. de preſcriptis verbis. l. naturalis: per totam
. l. ergo apparet ꝙ non eſt locus penitentie. So
lu. dicit glo. ⁊ bene ꝙ penitẽtie locus eſt ex par-
te eius: qui impleuit cõtractuꝫ: nõ ex parte eius
cui impletum eſt. cum enim ipſe ſit perfecte ob-
ligatus: nõ poteſt penitere: ſed põt agi contra
eum: vt impleat vt in contrarijs. ille vero qui im
pleuit poteſt penitere: ⁊ repetere quod dedit:
ita loquitur hic: ⁊. ſ̃. eo. l. iij. §. i. ¶ Contra hoc
op. ea que facta ſunt non poſſunt repeti: vt. l. ſi
non ſortem. §. libertus. ĩ. de condi. indebi. vn-
de videtur ꝙ non ſit locus penitẽtie. Huius ti-
more dicit glo. ꝙ hoc quod de penitentia dicit̃
habet locum in do vt des: ⁊ do vt facias: ⁊ in p-
mutatiõe quaſi dicat in facio: vt des. vel ĩ facio:
vt facias non habet locum: quia poſtquã eſt fa-
ctum ceſſat penitentia. Illud etiam videtur te-
nere Jaco. de are. ⁊ Cy. qui recitauit eum in. d.
. l. ſicut. de actio. ⁊ obli. Certe etiam in facio vt
des: ⁊ facio vt facias poteſt habere locum peni
tentia quãdo ex aliqua parte nil eſt impletum.
Item quãdo ex vna parte eſſet impletuꝫ ſi eſſet
tale factum quod poſſet repeti: vt vacuam poſ-
ſeſſionem tradi ⁊ ſimilia haberet locum iſta. l. ſ.
repetitio: vel ſi peto vt te reponas in priſtinam
obligationem: vt. ſ̃. l. proxima. Item quãdo eſt
tale factum quod nõ poteſt repeti: lꝫ non detur
conditio ob cãm ad repetẽdum: tamẽ datur de
dolo in locum illius cõditionis ob cauſam: vt. l.
cuꝫ proponas. C. de dolo: ⁊ ibi tãgitur per doc.
⁊ ibi dixi. Preterea põt eſſe datio talis que nõ
poteſt repeti: vt datio libertatis: vt. d. l. cuꝫ pro
ponas. ⁊ ſic non eſt facienda diſtinctio inter cõ
tractus ĩnominatos: quia in omnibus idem vi-
detur: ⁊ hoc puto verum. Tamen Guil. de cu.
in hac materia eſt in mirabili opi. dicit enim ꝙ
ſolum in contractu do vt facias locus eſt penitẽ
tie: ⁊ nõ in alio: vt hic ⁊. l. iij. §. i. ſ̃. e. quia in alio
nulla. l. reperitur. Preterea ꝙ in cõtractu per-
mutationis nõ ſit locus penitentie videt̃ proba
ri in. l. i. ĩ. de re. permu. Ratio dicit ipſe: quia cõ
tractus ĩnominati iudicantur ſcd̃m naturam cõ
tractuum nominatoꝝ quibus equiparantur: vt
. l. i. §. ſi quis ſeruum. ĩ. depo. ⁊. l. cuꝫ qui. §. ſi rẽ
ĩſpectori. ĩ. cõmo. ſed iſte cõtractus aſſimilatur
mãdato: merito debet eẽ locus penitẽtie: ſicut
in mandato. hoc quod ipſe dicit nõ placet. naꝫ
do vt des ſimilatur emptioni: do vt facias cõdi
tioni nõ mandato: facio vt facias equiparatur
mãdato hic eſt tex. in. l. naturalis. §. i. ⁊. §. ſed ſi
facio. ĩ. de preſcrip. ver. Sed poſito ꝙ do vt fa-
cias equiparet̃ mãdato: tamẽ nõ eſſet locus pe
nitẽtie ꝙ̃tum ad repetẽdum id qȯ datum eſt: vt
. l. ſi militem: ⁊ qȯ ibi no. C. eo. ſed ꝙ̃tum ad ipe
diẽdum ne fiat ſic. preterea illa ⁊ eadem rõ que
eſt in contractu do vt facias eſt in omnibus cõ-
tractibus ĩnominatis: vt. ĩ. dicaꝫ. ⁊ ſic teneo ꝙ
in omnibus cõtractibus ĩnominatis habeat lo-
cum penitẽtia. ¶ Sed cõtra hoc op. de. l. ſicut
. C. de ac. ⁊ obli. Solu. ibi loqt̃ur in cõtractibus
nominatis hic in inoĩatis: iſta eſt vera rõ: dicit
glo. quia ſicut ſunt debiles in obligatione indu
cẽda: quia cõſenſu nõ cõtrahũtur: vt. l. iuriſgen
tium in prin. ſ̃. de pac. Sic ⁊ in obligatione reti
nẽda ſunt debiles: ⁊ ſic penitẽtia diſſoluunt̃. ita
dicit etiam Dy. in. l. ſtipulationes nõ diuidunt̃
in ſua diſtinctione magna. Tu dic clarius ſcd̃m
Ja. de are. ⁊ Cy. refert in. d. l. ſicut. Cõtractus
ĩnominati anteꝙ̃ ꝯpleant̃ nõ producũt obliga
tionem ciuileꝫ: vt. l. ex placito. C. de re. ꝑmu. cũ
ergo nullus ꝯtrahẽtium ſit ciuiliter obligatus:
merito poteſt penitere: ⁊ eodem modo poſt cõ
tractum impletum ab vna parte ille qui imple-
uit põt penitere: quia implendo obligauit ali-
um ſibi nõ ſe alteri: ⁊ hoc no. in. d. l. ex placito:
⁊ iſta rõ: quia obligatio non eſt cõtracta eſt ge-
neralis ⁊ vrgens ad omnem ſpẽm cõtractus in
nominati. preterea quãdo obligatio debet im-
pleri ex interuentu rei: lꝫ parti penitere: ⁊ reꝫ nõ
accipere: vt. l. qui pecuniam. ſ̃. ſi cer. peta. ⁊. ĩ.
que res pigno. obli. poſ. l. pe. ⁊. ĩ. qui po. in pig.
ha. l. i. ⁊. l. potior. in prin. ſed cõtractus nomina
ti ſtatim ab ipſo initio ſunt ꝑfecti: ⁊ eſt nata ciui
lis ⁊ naturalis obligatio ⁊ actio: ut. d. l. iuriſgen
tium. in prin. merito non licet penitere: vt. l. ſi-
cut. C. de actio. ⁊ obliga. ¶ Contra hoc op. ꝙ
etiam in contractibus nominatis: licet penite-
re: ut in mandato depoſito: ⁊ ſocietate. Glo. fa
tetur contrariũ ꝙ in illis fallit: ita dicit hic: ⁊ in
. d. l. ſicut: ⁊ idem Dy. in. c. quod ſemel. de re.
iur. lib. vj. Alij dicunt ⁊ melius ꝙ in illis non fal
lit: nũquam enim licet penitere ab eo in quo ob
ligatio eſt contracta: vt in. l. in commodato. §.
ſicut. ĩ. commo. ⁊. d. l. ſicut. de actio. ⁊ obliga.
vnde in mandato non ſum obligatus ad tenen
dum te procuratorem perpetuo: merito poſſuꝫ
te reuocare. Ideꝫ in depoſito ⁊ ſocietate: ⁊ pre
dicta tenẽt doc. in. d. l. ſicut. de actio. ⁊ obliga.
⁊ bene. ¶ Item op. in contractibus innomina
tis: licet non ſit nata ciuilis obligatio tamen eſt
nata naturalis que impedit repetitionem ſo-
luti: vt. l. naturaliter. de condi. indebi. ergo il-
lud quod ſoluiſti non potes repetere ex penitẽ
tia: quia naturaliter erat debitum. Reſpondeo
non erat debituꝫ naturaliter ſimpliciter: ſed de
bebam centum: vt ires capuaꝫ ad recipienduꝫ:
ad iſtud tuum ire capuam nullo iure eras obli-
gatus: u t. d. l. qui pecuniam. ſ̃. ſi cer. peta. ſi er-
go ex penitẽtia tollitur ne eas capuam: vel ne ĩ-
pleas cõtractum ex parte tua tollitur obligatio
naturalis qua tenebatur tibi ſoluere: ⁊ ſic appa
ret modo oĩno ſolutum indebitum. quod ergo
hic dicit̃ ꝙ poteſt penitere non intelligas eius
quod dedi principaliter: quia cum ad id eſſet
naturaliter obligatus: non poteſt penitere: ſed
intelligas ꝙ peniteat eum de eo ꝙ per aduer-
ſam partem eſt faciendum: Et ex hoc appa-
ret mediuꝫ per qȯ in libello concluditur. ¶ Si

quis tamẽ diceret in libello repeto.x.q̃ dedi:q꞉
penitet me dediſſe:lꝫ ĩpꝛopꝛie loquaꝛ:tamẽ iſtũ
libellũ non repꝛobo.nã cuꝫ de hoc nõ poſſit pe
nitere:niſi pꝛius penituerit de eo ꝙ eſt per ad/
uerſariũ faciẽdũ:videtur etiã de illo penitere:
vt.l. illud ꝺ acqui.here.¶ His expeditis reaſſu
mamus bꝛeuiter:vtrũ in cõtractibus ſit loc⁹ pe
nitẽtie:⁊ dic aut loqmur in cõtractib⁹ nomina/
tis ⁊ non eſt locus pnĩe in eo quo obligatio eſt
cõtracta.vt.l.ſicut.ĵ.de ac.⁊ obli.⁊.l.i cõmoda
to.§.ſicut.ĵ.cõmo.⁊ hoc nunꝗ̃ fallit.Aut loq/
mur in cõtractibus innoĩatis:⁊ tũc aut ſunt ce/
lebꝛati cã minuendaꝝ litiũ:⁊ nõ lꝫ penitere.vt
l.iij.in pn.ſ.eo.⁊.l.ꝗ̃uis.C.de trãſac.Aut con
tract⁹ innoĩati celebꝛanꝛ ad aliud ꝗ̃ cauſa mi/
nuendaꝝ litiũ:⁊ tũc aut a nulla parte eſt aliqd
impletũ:⁊ abſqꝫ dubio ẽ locus pnĩe:aut ex utra
qꝫ pte eſt pfecte impletũ:⁊ nõ eſt locus pnĩe:q꞉
obligatio pfecta eſt:vt.l.ex placito.C.de ꝺ re.p
mu.aut ex vna pte eſt impletũ pfecte:⁊ ex alia
nullo modo:⁊ tũc aut ſupeſt facultas ĩplendi
⁊ eſt locus pnĩe:vt.ſ.eo.l.iij.§.i.aut nõ ſupeſt
facultas ĩplendi:⁊ tunc aut nõ ſupereſt modo
nec vnꝗ̃ fuit facultas ĩplendi de iure vel de fac
to.aut ab initio fuit facultas ĩplẽdi: ⁊ poſtea ꝺ
ſijt. Pꝛimo caſu aut ille qui ĩpleuit fuit ſciẽs:⁊
nõ eſt locus repetitiõi ſeu pnĩe.vt.C.eo.l.dictã
⁊.l.ſi militẽ.⁊ ibi no.aut fuit ignoꝛãs:⁊ tũc ſec⁹
l.iij.§.ſi quis quaſi.ſ.eo. Ex pte vero recipien/
tis nõ diſtinguiꝛ ſciã ab ignoꝛãtia:vt.l.iij.§.ſi li
ber hõ.ſ.eo.ſcðo caſu põt qs penitere:dũ tñ ĩ/
dẽnitati aduerſarij cõſulaꝛ:vt.ĵ.ea.l.§.ſi.⁊ no.
ſ.eo.l.iij.§.i.nõ aũt poſſet repeti quaſi cã nõ ſe
cuta:vt.d.§.i.⁊.l.pe.C.eo.niſi facultas ĩplẽdi
defecerit poſt moꝛã aduerſarij:vt.d.§.i. Et p̃/
dicta vera ex pte ĩplẽtis.Ex pte vero eius cui ẽ
ĩpletũ nõ eſt locus pnĩe:vt dictũ eſt:⁊ ita ĩtelli/
gas ea q̃.ĵ.dicenꝛ.Quãdoqꝫ ex vna pte eſt im/
pletũ aliquid pfecte:ex alia eſt factũ aliqd de il
lo:⁊ tunc aut illud aliqd qð ẽ factũ eſt de ꝑpara
mentis:aut de eo qð erat faciendũ.ꝑmo caſu ẽ
locus pnĩe dũ tamẽ indẽnitati aduerſarij cõſu/
latur:vt hic.ſcðo caſu idẽ:vt hac.l.§.itẽ ſi quis
dederit.Nõ q꞉ faciẽdo aliqd nõ ĩpleꝛ cõtract⁹:
⁊ ſic alius nõ obligaꝛ:merito eſt loc⁹ pnĩe:vt di
ctũ eſt.Fallit fauoꝛe mr̃imonij.vt.ĵ.eo.l.q꞉ ſer/
uus.⁊.l.ſi ego.in pn.⁊.§.i.ĵ.de iure do.Quĩqꝫ
ex nulla pte eſt factũ aliqd pfecte:⁊ tũc ſine du
bio eſt loc⁹ pnĩe:q꞉ cõtractus nõ eſt pfect⁹:nec
nata obligatio:vt.l.ex placito de re.pmu.facit
qð no.C.ꝺ pac.l.i.in ſi.mag.glo. ¶ Cõtra hoc
op.nã hic videꝛ cõtractus noĩatus.ſ.locatio ⁊
cõductio.do eni pecuniã:vt vadas romã:⁊ ſic
nõ eſt locus pnĩe ſcḿ ea que dicta ſũt. So.dicit
gl.ꝙ hic pecunia fuit data:vt ſpẽs:vel ipſe qui
recepit nõ cõſueuit locare opas ſuas.ꝓbaꝛ hec
ſo.l.naturalis.§.at cũ.ĵ.ꝺ pſcrip.ṽ.⁊ tãgiꝛ hic
in glo.parua ꝑma huius.l.⁊ in gl.ſup verbo re
petiꝛ:⁊ eſt verũ.Si eni vni curſoꝛi q conſueuit
opas ſuas locare ad hoc dedi pecuniã:vt va/
dat ꝓ me romã eſt locatio ⁊ cõductio.ſed ſi cui
dã honeſto viro dareꝫ pecuniã:vt iret ꝓ me ro
mã:vel ĩ aliqua ambaſiata:vel ad aliqua nego
cia mea pficienda:ſeu expediẽda:tũc eſſet ꝯtra
ctus inoĩat⁹:ita loqtur hic qð apparet:q꞉ꝓ eũ/
do facit magnũ apparatũ qð in perſona curſo/
ris nõ cadit:vt videm⁹ cõiter.Sumus expediti
de ꝑmo articulo.ſ.qñ in cõtractibus inoĩatiſ ſit
locus pnĩe.¶ Veniamus ad ſcḿ.ſ.qñ ex defec/
tu cauſe cõpetit repetitio. ¶ Op.⁊ videꝛ ꝙ ẽt
qñ cauſa nõ eſt ſecuta:⁊ ꝑ accipientẽ nõ ſtet ſit

locus cõditioni:vt.ſ.e.l.i.§.i.in pꝛin.Sol.fate
oꝛ qñ cauſa nõ eſt ſecuta facto ei⁹:qui dꝫ ĩplere.
ſecus ſi caſu foꝛtuito:vt hic.⁊ ideo glo.hic per
moduꝫ ſũme tractat qñ defectus cãe hanc con
ditionẽ inducit.In quo dicas pleni⁹ ꝗ̃ gl.aut
deficit cã:q꞉ ab initio fuit ĩpoſſibilis:aut deficit
cã que fuit poſſibilis.ꝑmo caſu diſtingue:aut il
le qui ꝺdit fecit ſciẽter:⁊ nõ repetet:aut igno/
ranter:⁊ tũc ſecus.vt.l.dictã.C.eo.⁊.l.ſi militẽ
⁊.ſ.eo.l.iij.§.ſi liber.⁊.§.ſubtili⁹.ſcðo caſu qñ
deficit cã poſſibilis:aut ꝺficit caſu foꝛtuito:aut
facto ei⁹ qui dꝫ implere:aut ei⁹ in cuius pſona
dꝫ impleri.ꝑmo caſu aut ante moꝛã:⁊ nõ eſt lo/
cus cõditiõi ob cãm:q̃ſi cã nõ ſecuta:ſed ex pe
nitẽtia ſic vt hic:aut poſt moꝛã:⁊ tunc ſecus.vt
l.iij.§.i.ſ.eo.ſcðo caſu indiſticte eſt locus repe
titiõi:vt dicta.l.iij.in pn.⁊.§.i.ſ. eo.⁊.l.natura
lis. q̃ſi per to.l.ĵ.ꝺ p̃ſcrip.ṽ.tertio cãu nõ ẽ lo/
cus repetitioni quaſi cã nõ ſecuta.vt.l.pe.C.e.
ſed qñ peniteat poterit repeti.vt.d.l.iij.§.i.ali/
as.ij.ſ.eo.⁊ hic. Et p̃dicta vera qñ cã ob quaꝫ
datũ eſt taliter nõ eſt ſecuta:ſꝫ ſi eſt ſecuta aliq̃/
liter ⁊ nõ eſt pfecte:vtputa q꞉ ſecuta ẽ de facto:
ſed nõ de iure:vel ẽ ſecuta: ſed nõ ex ea cã ex q̃
datũ eſt:tunc ſimiliter hꝫ locũ ꝯditio:vt.ſ.e.l.
iij.§.ſi liber.⁊.§.ſi quis q̃ſi. Et pꝛedicta vera ſi
ue cã ſit expꝛeſſa ſiue tacite actũ ab vtraqꝫ pte:
vt.l.nõ omnis.ſ.ſi cer.pe.⁊.l.i.§.i.ſ.eo.⁊.l.iij.
§.ſi quis q̃ſi:⁊ ibi no.ſ.eo.ſecus ſi ab vna tãtũ
pte:vt.l.ſi repetendi.C.de cõdi.ob cãꝫ.⁊.d.§.
ſi qs quaſi.in ſi.⁊ hec vera in cã finali.ſec⁹ in ĩ/
pulſiua.vt.ĵ.de dona.l.ij.§.ſi.q quãdo p̃ſuma/
tur finalis ⁊ qñ ĩpulſiua.dic vt per Dy.in.d.§.
ſi.⁊ latius ibi dixi.Guil.tãgit ⁊ ibi per Cy.C.
de epiſ.⁊ cle.l.generaliter:⁊ ꝑ Dy.in.c.ꝺcet.ex
tra de re.iur.li.vi.hec nõ eſt hñ noſtra materia.
¶ Iuxta pꝛedicta q̃ro: vtrũ cõditio ob cãꝫ ha
beat locũ ſolũ in cõtractibus innoĩatis:Rñ.ꝙ
hꝫ locuꝫ in cõtractibus inoĩatis vbicunqꝫ illud
qð eſt datũ:vel factuꝫ põt repeti:alias ſi repeti
nõ poſſet haberet locũ actio de dolo: vel in fac
tuꝫ.vt.l.cũ ꝓponas.C.ꝺ dolo.⁊.l.naturalis.§.
ſed ſi dedi.⁊.§.ſe.ĵ.de p̃ſcrip.ṽ.Itẽ hꝫ locuꝫ in
omni datiõe que ſit ob cãꝫ:licet cõtractus ino/
minatus nõ reſultet:vt ſi do tibi aliqd vt aliqd
ego faciaꝫ:vel do vt aliquid faciat quidã terti⁹
vel do vt aliqd obueniat.in qbus lꝫ nõ reſultet
cõtractus innoĩatus:tñ ſi cã ceſſat habet locuꝫ
conditio ob cãm.tex.eſt no.in.l. ſenatus.§.i.ĵ.
de do.cã moꝛ.pꝛobaꝛ in.l.i.§.ſi parendi.ſ.eo.
⁊ per multas.ll.iſtius ti.¶ Quero vtrũ ad hoc
vt danti cõpetat cõditio ob cãm:ſit neceſſe ꝙ
perfecte contractũ ĩpleuerit ex pte ſua glo.vi/
deꝛ tenere ꝙ ſic in.l.actione.C.ꝺ tranſac.alias
nõ haberet locũ conditio ob cãm:ſed actio de
dolo:vt ibi no. ¶ Quero quid ſi cõtractus eſt
ab vtraqꝫ pte perfectus:tñ poſtea ex vna parte
illud implementũ reſcindiꝛ:foꝛte q꞉ res euinci
tur:an habeat locuꝫ conditio ob cãm:Rñ.ſic.
vt.l.ſi.ĵ.eo.fallit in contractu trãſactionis.vt.l.
ſi ꝓ fundo.C.de tranſac.in quo nõ agitur con
ditione ob cãm:ſed pꝛeſcriptis verbis ad inte/
reſſe eius qð fieri conuenit vt ibi pꝫ. Pꝛocedo
vlterius.diciꝛ hic ꝙ daꝛ cõditio ob cãm:ad re/
petendũ illud qð eſt datũ. Contra imo datur
ꝯditio ad aliud.ſ.ad fructus ⁊ ſi.vt.ĵ.eo.l.cum
qs.So.huius timoꝛe glo.hic tractat ad quid
detur cõditio ob cãm.dico ꝙ datur ad repetẽ/
duꝫ illud qð eſt datuꝫ:ſi eſt ſpẽs vel tantundeꝫ
ſi eſt quãtitas.vt.l.i.ĵ.de re. permu.⁊ hic.Iteꝫ
daꝛ ad naturales acceſſiones nõ ad ciuiles:vt.

ĵ.e.l.cū quis: ⁊ ꝙ nō ad ciuiles ꝓbaṫ in.l.i.C.ꝺ
cōdi.inde.⁊.l.quotiēs.ĵ.de cōdi.ob tur.cām.
Itē daṫ ad repetendū illud qꝺ ē datū vere: ſeu
datū interꝓtatiue: vt gl.dicit: nō aūt daṫ: vt fiat
qꝺ cōuenit: vt dixi in.l.iij.§.i.ſ.e. ¶ Ultio op.
de.l.q operas.ĵ.loca. So. breuiṫ hec vera: aut
quis vult repetere qꝺ dedit ex pnīa: ⁊ hꝫ locuꝫ
iſta.l.in cōtractib⁹ inoīatis: que pnīa ceſſat i cō/
tractib⁹ noīatis: vt dictū ē.aut qs vult repetere
quaſi cā nō ſecuta: et tūc eodē mō diſtinguiṫ in
cōtractib⁹ noīatis ⁊ inoīatis: qꝺ dic: vt.ĵ.loca.l.
ſi vno.§.itē cū quidā. ¶ Glo. q̄rit hic dr̄ ꝙ dꝫ
reſtitui illud qꝺ quis expēdit in ꝓparamētis.
¶ Quero an illa ꝓparamēta debēt dari illi re/
petēti.gl.dicit ꝙ ſic alias remaneret i lucro ille
q ꝓparamēta fecit qꝺ ē notādū: vel deberēt re/
manere apud eū q accepit deducta extimatiōe
quāti mō valet: vt.l.nā ⁊ ſi nō ſit idone⁹ cū.l.ſe.
⁊.l.cū ēptor.§.fi.⁊.l.ex dāni īfecti ſtipulatōe in
ꝑn.ĵ.de dā.infec. ¶ Ultio hec.l.facit i argumē
tū ad.q.ꝺ ꝑtāte electo q fec̄ ꝓparamēta: ⁊ poſt
modū nō potuit ire.qꝺ dic: vt plene dixi in.l.i.
§.diu⁹.ĵ.ꝺ va.⁊ extraor.cog.⁊.l.dieꝫ functo.ſ.
de offi.aſſeſſo.

Si ſeruum. In cōtractib⁹ inoīa/
tis ſi res ē itegra: ſiue
aliqd ceptū ſit: vel deſierit poſſe fieri facto ter/
tij: vel caſu ex pnīa daṫ cōditio ei q ex pte ſua i/
pleuit: dūmō indēnitati aduerſarij ꝯſulaṫ: ſi qꝺ
dānū occaſione illi⁹ cōtract⁹ incurreret.h.d.vſ
qꝫ ad fi. Diuide: q: ꝑmo loqtur qñ qs ꝺdit ſer/
uuꝫ ſuū: vt manumittereṫ.ſcꝺo qñ quis ꝺdit pe
cuniā: vt ſu⁹ tertij emereṫ ⁊ manumittereṫ.ter/
tio qñ qs dedit pecuniā: vt ſeru⁹ accipiētis ma
numittaṫ.ſcꝺa in.§.itē ſi qs.tertia in.§.ſꝫ ſi ac/
ceperit.legā ꝑ partes. ¶ No.in ꝑma pte ꝙ ad
uerſari⁹ dꝫ certiorari de pnīa. ¶ Ad illꝺ op.de
l.ſi pr̄.ĵ.de manu.vin. So.ibi loquiṫ de ꝓcura/
tore ſimplici: hic ꝺ ꝓcuratore nō ſimplici i quē
erat trāſlatū dn̄iuꝫ: vt poſſet manumittere.de
hoc an reqraṫ ꝙ reuocatio mādati ꝑueniat ad
noticiā ꝓcuratoris.dic: vt ꝑ Dy. in.d.l.ſi pr̄ ꝑ
Cy.in.l.mandatū.C.mā. videbis i.l.ſi ꝓcura/
torē.ſ.de ꝓcu. ¶ Op.de.l.q̄ſitū.ĵ.ꝺ ſer.expor.
So.ibi fuit ꝯtractus noīat⁹ hic inoīat⁹. ¶ Que
ro dr̄ hic ꝙ ſi fuit manumiſſus poſt pnīaꝫ: pōt
agi cōditiōe ob cām.q̄ro ad qd.dicūt quidam
ꝙ ad ip̄m ſeruū: q: manumiſſio nō valuit poſt
reuocationē: vt.l.ſi pr̄.alle. Alij dicunt ꝙ imo
ageṫ ad extimationē: q: valuit manumiſſio: qa
fuit trāſlatū dn̄iū in accipiēteꝫ: vt ar.ĵ.ꝺ dona.
l.hoc iure.§.ſi qs dederit: ⁊.ĵ.mā.l.ſi hoīem.
Ego fateor ꝙ manumiſſio tenuit: vt dictū ē: tn̄
cōditio daṫ adhuc ad ip̄m hoīeꝫ: lꝫ executio fi/
at in extimatiōe.iſtud ꝓbaṫ in.l.ſi ſu⁹.§.boue
ĵ.de cōdi.fur.⁊.l.iij.in fi.eo.ti.⁊.l.i.qꝺ me.cā.
C.pōt etiā directo ꝯdici extimatio: vt.l.i re fur
tiua.in ꝑn.ĵ.de cōdi.fur.lꝫ glo.ibi aliter ſētiat.
¶ Quero qd ſi dātē peniteat: ⁊ nō certiorauit
an cōſtitutio ſuccedat: ⁊ faciat eū liberū: glo.di
cit ꝙ nō.nā in ꝟſi.plane dicit: ſi nōdū peniteat
nō repetit: ⁊ certiorauerit.hoc tenēt doct.q:.l.
ſemꝑ eſt certa: ⁊ hoc ꝓbaṫ per iſtū tex.ꝓbaṫ in
l.cū ad pn̄s.ſ.ſi cer.pe.⁊.l.eius q in ꝓuinciā.i
fi.⁊.l.cū qdaꝫ.§.qꝺ dr̄.ꝟ.qꝺ ſi vnū.ĵ.de acq.he
re. Et hoc inducebat. Ja.ꝺ ra.ꝙ ſi ego māda/
ui alicui: vt ꝑcuteret clericū ⁊ reuocaui mādatū
eo nō certiorato de reuocatōe: ꝙ ſi ille ꝑcutiat
nō ſuccedit ꝯſtitutio ſeu canon: vt ſim excōica/
tus. Guil.ꝺ cu.dicit cōtra.nā illa excōicatio nō
inferṫ a iure ſimpliciter: ſed interueniēte facto
hominis ꝑcutientis: ⁊ ideo dꝫ ille homo ex cu/
ius facto excōicatio debebat ſeq certiorari: vt i
ꝑmo rn̄ſo huius.§.hoc etiaꝫ tenent cano.in.c.
mulieres.de ſen.excō. ¶ Ultimo circa iſtū finē
in ꝟſi.plane pōt dubitari.hic videṫ ꝙ ad excu/
ſandū aliquē ne teneaṫ conditiōe ob cām: ſuffi
cit factū eſſe a lege.contrariuꝫ habuiſtis no.in
l.iij.§.ſi quis quaſi.in fi.mag.gl.ſ.eo.Sol.poſ
ſumus dicere ꝙ ibi pecunia data fuit: vt aliqd
obueniat: hoc eſt vt diſpoſitio purificeṫ quā cō
ditionaleꝫ putabat: ſed illud nullo modo eſt fa
ctū: nec a lege nec ab hoīe: q: de ſe erat diſpoſi
tio pura: vel aliter ſufficiat factū a lege ad excu/
ſandū eū: qui cōuenitur qñ tractat de dāno eui
tando: vt ſi ab eo petiṫ pecunia: vel petiṫ illꝺ qꝺ
nō habet: vt hic in fi.⁊.l.ſi puellā.C.ſi māci.ita
fue.alie.ſecus ſi ab eo peteretur qꝺ ſibi fuit ab
initio datuꝫ: ita loquitur contrarium.

Item ſi quis. Hic loquiṫ quādo
pecunia fuit data:
vt ematur ſeruus tertij ⁊ manumittaṫ.vt.ſ.di/
xi. ¶ No.ꝙ tunc dꝫ certiorari ꝓcurator qñ eo
nō certiorato poſſet dānuꝫ incurrere.h.d. In
tex.ibi ne ſi poſtea emat dāno afficiaṫ.ſimile.ĵ.
mā.l.ſi mandaſſeꝫ.⁊ ideo ſi nullū dānuꝫ poſſet
incurrere certioratio nō eſſet neceſſaria: vt.ĵ.de
ma.vin.l.ſi pater ⁊ ibi dixi. ¶ Secūdo no.ꝙ lꝫ
ex altera parte ſit aliqꝺ factuꝫ ad implendū cō/
tractuꝫ: ſi tamē nō eſt perfectū loc⁹ eſt pnīe: qꝺ
dic: vt dixi.ſ.in pā̄n.huius.l. ¶ Tertio no.ꝙ
cōditio ob cām datur ad aliud: ꝙ̄ fuerit datū.
nā hic fuerunt data.x.⁊ repetiṫ ſuus: tn̄ hoc iō
eſt: q: ē quaſi datio.ita no.ſ.ea.l.in pā̄n.circa
fi.magne glo.qꝺ itellige: vt.ĵ.dicā. ¶ Ultimo
no.ꝙ iſte debet cauere de reſtituēdo ſi i ꝑtāteꝫ
eius ꝑuenerit. Contra.ĵ.depo.l.ſi ſine. So.di
cit gl.ibi in deponēte hic in ꝓcuratore qui gra
uatur in plus ꝙ̄ deponēs: q: teneṫ ꝺ leuiſſima
vt.l.a.ꝓcuratore.C.māda. Iſta nō eſt vera: qa
hic nō fuit mandatuꝫ: ſed fuit cōtractus inoīa/
tus do vt facias: vt pꝫ ex tractatu i quo nos ſu
mus.ſed ſuſtinēdo dicas ꝙ lꝫ ſit cōtractus ino
minat⁹ iudicatur ſm̄ naturaꝫ illius cōtract⁹ cui
eqparatur: ſed hic aſſimilaṫ magis mādato: ꝙ̄
alteri cōtractui.ergo ⁊c̄. ¶ Nūc aduerte ſi po/
neremus nos ꝙ datuꝫ eſſet veruꝫ ꝓciuꝫ ſui:
vt emeretur ⁊ manumittereṫ: tūc cōcedo ꝙ hꝫ
ſimilitudinē cuꝫ mandato: ⁊ tūc ꝓcedat rō gl.
⁊ ꝓcedit qꝺ dictuꝫ eſt.ſ.ſ.ꝙ pōt agi cōditione
ob cām: ad dictuꝫ ſeruū. Sed ſi poneremus ꝙ
nō dedi veruꝫ ꝓciuꝫ: ſed cū videreꝫ te forte il/
luꝫ ſeruū diligere: ⁊ nō haberes totuꝫ ꝓcium
quo poſſes eū redimere: dedi tibi pteꝫ: vt eme/
res eū ⁊ manumitteres: tūc nō habet oīmodā
ſimilitudinē cuꝫ mādato.feci enī gratia tui ma
gis ꝙ̄ mei: ⁊ iſto caſu putarē ꝙ nō dareṫ cōdi/
tio ob cām ad ip̄m ſeruū: ſed ꝺberē ex pnīa cō/
dicere ipſaꝫ pecuniaꝫ: tu aūt haberes ꝑtāteꝫ dā
di ſeruū vel pecuniaꝫ: ne ex hoc cōtractu rema/
neas in dāno: ⁊ ita ſonat tex.in ꝟſi.ſi ꝟo iā ēp.
facit.ĵ.ꝓmo.§.ſic ergo intelligo tex. Rn̄.ad
l.ſi ſine.ĵ.ꝺpo.eodē modo quo.ſ.qa ibi loq/
tur in depoſitario: qui teneṫ de ſolo dolo: cuꝫ
gratia dātis fuerit celebrat⁹ cōtractus.hic vero
gratia recipiētis vel vtriuſqꝫ. ¶ Op.ꝙ nō de/
beat ꝑſtari cautio: vt.l.iij.in ꝑn.ſ.eo. So.aliud
ibi: q: debitor ibi habet exceptioneꝫ: vt ibi dixi
⁊ glo.hic ponit.

Sed ſi acceperit. Hic loq/
tur qñ qs
accepit pecuniā: vt manumitteret ſeruum ꝓ/

p̃riū. Et p̃rio ponit q̄ñ ſeruꝰ fugit. ſcḋo q̄ñ ſeruꝰ mortuus ē. ſcḋa ibi: ſʒ vbi accepit. ¶ Uides hic in ꝟſi. ſʒ elegit: ꝙ quis pōt petere ipſuʒ ſeruū. Contra cōditio. ob cām. dať ad repetendū illud qḋ ē datū: vel q̄ſi datuʒ: vt dixi. ſ. ꝓximo. §. ⁊ no. in hac. l. in fi. magne glo. nō aūt dať ad aliud: ergo hic male loqtur dū dicit dari ad ſeruuʒ. Sol. dicit gl. ꝙ fallit hic vbi cōditio dať: vt fiat id qḋ ꝓmiſit facere. ſ. ꝓximo. §. ⁊. ſ. e. l. iij. §. i. nō puto ꝙ vnq̄ꝫ cōditio ob cām deť: vt fiat qḋ cōuenit: ſed ad illud dať actio p̄ſcriptis ꝟbis: vt. l. naturalis. §. i. ⁊ p totā. l. j. de p̄ſcrip. ꝟ. naʒ iſta cōditio oriť extra id qḋ agiť: vt. l. ſi is. in fi. j. cōmo. nō ergo datur: vt ipleať id qḋ agiť vel fieri dʒ. Nō ob. l. iij. §. i. ſ. eo. q: dic: vt ibi dixi. Nō ob. ſ. ꝓximo. §. q: ibi fuit q̄ſi datuʒ. Nō ob. ꝟ. ſʒ ſi eligat. q: euʒ intelligo ſic q̄ñ ſuus q aufugit reuerſus ē i p̄tāte dñi: tunc ſi ego q dedi dico volo ꝙ manumittať: ⁊ ille nō vult manumittere: ceſſat cā ob quā datū eſt ſui culpa: merito totū qḋ dedi repetiť: vt hic i ꝟ. plane. Qūqʒ nolo ꝙ manumittať: ſed me penitet: ⁊ repeto pecuniā quā dedi. Accipiēs dicit ego volo ex hac pecunia retinere. tm̄ q̄tuʒ ſeruus factꝰ eſt vilior ꝓpter fugā: tūc ego dico nolo: ſed habeas tibi totā pecuniā: ⁊ da mihi ſeruū ſic viliorē effectū: tūc cogiť accipiēs: vel totā pecuniā reddere vel ſeruū: ⁊ ſic vides ꝙ nō cogiť directo ad ipſuʒ ſeruū: ſʒ ad pecuniam: ſed cogiť reſtituere ſeruū p officiū iudicis: ſi nollet totā pecuniā reſtituere. ¶ Op. diciť hic in ꝟ. ꝙ ſi diſtracturus: ꝙ nō iputať ſibi ſi eū diligēter nō cuſtodiuit. Cōtra: q: ex hoc vř in culpa: vt. l. ſi a bone fidei. cū. l. ſe. ſ. de rei ven. ergo dʒ ſibi iputari: vt. ſ. ea. l. §. itē ſi quis dederit. So. hic fuit cā quare non eū ita diligenter cuſtodiuit. vñ in culpa nō fuit. non enī eſt p̄ſumendū: ꝙ ille q de ꝓximo dʒ manumitti aufugiat: iō nō erit neceſſaria tāta cuſtodia. qḋ no. ꝓ carceratis qui ſunt in caſu abſolutionis: q: nō eſt neceſſe ita diligenter eos cuſtodiri.

Sed ubi accepit. Hic loquiť q̄ñ ſeruus ꝓpaꝰ q manumitti debebat deceſſit. ¶ Op. de. l. iij. §. i. ſ. e. So. aut vult repetere q̄ſi cā nō ſecuta: ⁊ loqtur. l. cōtraria. Aut vult repetere ex penitentia: ⁊ habet locū diſtinctio huius. §. Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

¶ Queſtionē ḋ eo q vēdidit equā p̄gnātē pacto appoſito: ꝙ ſi pareret feminā: ptieret ad ēptorē: ſi maſculū ad venditorē: ſi equa peperit maſculuʒ ⁊ feminam quid fiendum: vide ibi. Et inducitur.

s **I extraneus.** Caſus obmiſſus remanet in diſpoſitione iuris cōis. h. d. ¶ Op. de. l. ſi cū dotē in p̃in. j. ſo. ma. So. huius timore hec. l. legitur duobꝰ modis. vno mō ꝙ ille q ḋdit agat ex ſtipulatione p̄ſumpta ex eo: ꝙ q ſibi in vnū caſū pepigit: in alio vř ſibi ꝓuidere. Tunc. ob. fortiter. l. ꝯtraria ad quā rñdet glo. ꝙ hic fuit diligēs ꝓuidēdo ſibi in omnē caſuʒ: q poſſet euenire. ſo. ma. merito preſumitur ſibi ꝓuidiſſe in caſu: in quo matrimoniū nō cōtraheretur ꝓ hac lec. facit tex. ibi ⁊ veriſimile eſt i hunc quoqʒ caſuʒ ꝓſpicere: ſed hec nō eſt vera lec. per tex. qui ſeqtur vbi expreſſe diciť: ꝙ nō agit ex ſtipulatione: ſed cōditione ob cām. Ad cōtrariuʒ rñdeo: ꝙ ibi caſus obmiſſus remanet in diſpoſitiōe iuris cōis: ſicut ⁊ hic. nā cōtracto matrimonio q non ſtipulatur dotē videť donare: vt. l. i. §. accedit. C. de rei vxo. ac. ſecus matrimonio nō cōtracto. ⁊ iō in caſu obmiſſo nō videtur donatū mulieri: ſed datuʒ ob dotē: vt matrimoniū ſequať: vt. l. ſi ego in p̃in. j. de iure do. merito cōpetit cōditio ob cām ipſi dāti. et hec eſt ſcḋa lec. huius. l. ⁊ vera. ¶ Aliquantulū ob. predictis qḋ ibi in. tex. dicitur de patre. ſ. in. l. ſi cum dotez: in p̃in. nā in caſu obmiſſo ḋ iure cōi: actio dʒ eſſe cōis patri ⁊ filie: vt inuit. cōtrariuʒ dic: vt ibi dixi. ff Et induciť ad. q. p vltramō. vēdidi tibi equā ⁊ cōueni: vt ſi pareret pullū maſculū ptineret ad vēditorē. ſi pareret feminā pertineret ad emptorē: peperit vtrūqʒ ad quē pertineat. Quidā dicūt ad venditorē: q: qui ſibi ꝓuidit in vno caſu: videať ꝓuidere in alio per hanc. l. Sed hec. l. magis facit in ꝯtrariuʒ ſm̄ Guil. nā caſus obmiſſus remanet in diſpoſitione iuris cōis: ſed de iure cōi nō ptineret ad vēditorē: vt. l. fructus. C. de ac. emp. ergo ⁊c̄. ergo videnduʒ eſt qui p̄mo fuerit natus: q: ambo ſimul naſci nō poſſunt: vt. l. aretuſa. de ſta. ho. De p̄mo enīʒ partu intelligit: vt. l. boue. §. hoc ſermone. j. ḋ ꝟbo. ſig. ¶ Quid ſi nō apparet: in dubio quidaʒ preſumunt maſculuʒ p̃imo natuʒ: vt. l. ſi fuerit in fi. ḋ re. du. ſed ibi fauore libertatis. ⁊ iō Guil. dicit ꝙ ex eqtate hic partꝰ iter eos diuiditur [a]. ar. ḋ lib. ⁊ poſthu. l. ſi ita facit. l. q quadringēta in p̄n. ff. ad. l. fal.

q **Ui ſe debere** Iſta. l. eſt ḋ difficilioribus. ll. quā habueris hoc anno. lʒ tex. ⁊ glo. videātur p̄ma facie faciles. ⁊. h. d. Si debitor puratiuus: ꝓ muliere dotez ꝓmittat: ⁊ ſoluit ignoranter matrimonio nō ſecuto: ipſi cōditio cōpetit: ſi ſcienter cōpetit mulieri. ſed debitor verus indiſtincte cōditionē habebit: ſed eaʒ mulieri cedendo liberabitur. h. d. Diuide: q: p̄mo loqtur in debitore nō ꝟo. ſcḋo i vero. ſcḋa ibi ſin autē. p̃ima ſubdiuiditur in tres. p̄mo ponitur thema ⁊ qḋ. ſcḋo rñſio in ḋbitore errāte. tertio in ſciente. ſecunda ibi: nerua. tertia ibi. ſed cuʒ ſciret. Iſte. ꝟſi. nerua in rōne quā ponit. ſ. quoniaʒ ſi putaſſet ⁊c̄. variatur duobus modis. p̄mo ꝙ dicamus ꝙ potuiſſet ſe tueri exceptiōe aduerſus ipſuʒ ſponſuʒ cui ꝓmiſit: ⁊ hoc tangitur in fi. p̄me gl. ⁊ in fi. gl. mag. ſuper ꝟbo quoniā. Alio mō ꝙ dicat ꝙ potuiſſet ſe tueri exceptiōe cōtra ipſaʒ mulierē: ⁊ hoc tangiť in p̄n. glo. ſup ꝟbo q̄m hʒ. ⁊ iſte ꝟ. habʒ alias varietates de q̄bus tāgā. j. in ꝯtrarijs. ¶ Op. turꝰ exceptiōe doli ſoluens nō repetit: vt. l. q exceptionē. j. de cōdi. inde. ergo huic nō dať ꝯditio. So. quadruplex ē exceptio doli. dicit gl. p̄ma. qḋ dic: vt i ea. Adde quintā exceptionē doli. q̄ ſuccedit i locuʒ cuiuſlibet exceptōis ḋ mūdo: vt. j. ḋ excep. do. l. ij. §. ⁊ generaliť. ſʒ. l. q exceptionē loquiť de exceptōe doli odioſa q̄ oriť ab initio cōtracte obligatiōis nō de alijs doli exceptio. ita loqť hic. nā hic itelligiť ḋ exceptiōe doli hoc ē facti vel itentiōis: nā cū hec promiſſio habeat i ſe tacitā ꝯditionē: vt. l. ſtipulationē. j. de iure do. apparet ꝙ ſpōſuſ ſi ageret nō haberet actionē. iō ꝯtra eū erat turꝰ debitor exceptiōe doli hoc ē facti vel itentiōis. Iſta ē vna lec. ita intelligit p̄ma gl. hūc ꝟſi. q̄m putaſſet. ⁊c̄. ⁊ i gl. ſup ꝟbo q̄m in ꝯtrario formato ḋ. l. ſtipulationem. j. de iure do. ¶ Sʒ op. Iſtud nō vř bñ dictū. nā i. l. q exceptiōeʒ loquiť de ꝯdi. inde. hic ḋ cōditiōe ob cām. in q̄ ab initio cū dať certū ē ꝙ nō eſt ḋbitū. iō hic nō dʒ queri vtrū ḋbitor erat turꝰ doli exceptiōe: vel nō aduerſus eū cui ſoluerat: ⁊ ꝓpter hoc dicūt q̄dā ꝙ iſta gl. nō ē bñ ſignata hic. Alij dicūt ⁊ iſtḋ ē verū: ⁊ hoc tʒ Ia. bu. ꝙ glo. hic poſita ē bñ ſignata: tñ hoc dʒ aliť intelligi: videlicʒ ꝙ ſoluēs erat turꝰ exceptione doli aduerſus mulierē cuiꝰ iuſſu ꝓmiſit. hoc gl. tāgit ſup ꝟbo q̄m i p̄n. ⁊ ē rō talis q̄ñ ſoluiť ſciēter: ⁊ nō poteſt repetere cōpetit cōditio mulieri: ⁊ nō ſoluēti: vt in ꝟſi. ſed cū ſciret. Idē eſſet q̄ñ eſſet turꝰ ꝯtra mulierē tali exceptōe ex q̄ ſolutū ñ poſſet repeti: q: ꝯpeteret ipi mulieri ꝯditio ob cāʒ. ex eadē rōne: q̄ competit q̄ñ ſolutū ē ſciēter. Sed hic erat turꝰ ꝯtra mulierē tali exceptione: ex q̄ ſolutū poterat repeti. merito ſibi cōpetit conditio contra virū: ⁊ ſic gl. i. hic eſt

[a] ¶ Diuiditur. ADDE vt per alexā. cui in quātum refert. q. de eo qui dotē q̄ʒ pro muliere dedit ſtipulatus eſt ſibi reddi in omnē caſum ſo. ma. ꝙ ſi cōtigat virū vergere ad iopiam nō poſſit dans ad dotez agere ad illā p. l. vbi adhuc ſʒ mulier poſſit. adde ꝙ voluit bar. cōſilio. cxxvi. incipiēte ticiꝰ maritauit ſororem.

bene ſignata. ¶ Sed cōtra. ſi iſta rō eſt vera ꝙ iō ſibi cōpetit cōditio ob cām cōtra virū: q: ſolutū mulieri pōt repetere male dicit. ſ. ꝙ vero ðbitori cōpetat ꝯditio. q: ille ſolutū mulieri nō poſſet repetere So. huius timore exponūt quidā qm̄ pro ꝙuis. ⁊ ſi ꝓ tm̄ quaſi nō ponat̄ cauſatiue ꝑ moduʒ rōnis: ſed ponatur aduerſatiue. Alij ſubaudiūt hic maxie: ⁊ ſic ſi curant poterat ſe tueri exceptiōe vel nō aduerſus mulierē: ⁊ ſic pertrāſit glo. tua ſup ꝟbo qm̄. Certe ſcðʒ hoc rō iuriſcōſulti nō eſſet bona: dic ergo eā bonam Non ob. ꝟ. ſinaūt vere. ſ. qð dicit de ꝟo debitore: q: qm̄ verus ðbitor ꝓmittit: ⁊ ſoluit negociū in veritate ſpectat ad eū: nō ſolū ad mulierē: ꝓ qua ſoluit̄. merito ſibi cōpetit cōditio ob cām: ſed ðbitor putatiuꝰ in caſu ī quo ſolutū nō pōt repetere: nō pōt dicer̄ ꝙ negociū aliquo mō ad eū pertineat in veritate. ideo hic diſtinguit̄: vtrū poſſit repetere a muliere vel nō. ¶ Op. ꝙ cōditio cōpetat mulieri: cuiꝰ iuſſu ē ſolutū: vt. ī. ti. ij. l. ſi ꝓcurator. Sol. hic mulier iuſſit ꝙ ꝓmitteret̄ nō iuſſit ſolui: hoc nō placʒ: vt videbis ſtatiʒ in ꝟ. ſi vere autē: dic ergo ꝙ hic iuſſit ꝓmitti ⁊ ſolui: ſed hic ðbitor nō ſoluit ꝓ muliere: ſed ꝓ obligatiōe ſua qua erat obligatꝰ ſpōſo: ideo tex. dicit ꝓmiſit ⁊ ſoluit: ſecus ſi ꝓ muliere tm̄ ſoluiſſet ⁊ eiꝰ iuſſu: vt. d. l. ſi ꝓcurator. ¶ Circa iſtā pmā ptēʒ qro quādo iſte ðbitor nō verꝰ erat ſciēs: quid ſi ꝓmiſit ⁊ nō ſoluit: dicit glo. ꝙ idē: nā mulieri dabit̄ actio ꝯtra virū: vt cedat ſibi actionē ꝯtra illuʒ debitorē: q: paria ſunt ꝓmittere ⁊ ſoluere: vt. l. ſi. C. ad. l. fal. ita dic̄ gl. ¶ Sʒ ꝯtra hoc inſtat̄ fortiꝰ: ſtipulatio ð dote hʒ ī ſe tacitā ꝯditionē ſi mrīmoniū ſequat̄: vt. ī. de iure do. l. ſtipulatio: ſed cū mrīmoniū nō ſit ſecutū: ⁊ ſic vir nō habeat actionē eā cedere nō poterit. Dicūt qdaʒ ꝙ iſta lex dʒ intelligi qm̄ fuit actū: vt in ſtipulatione tacita cōditio nō ineſſet: ⁊ hoc tangit̄ in pcedēti glo. ſup ꝟbo qm̄. Tu dic ꝙ illa tacita ꝯditio ineſt ꝙtuʒ eſt reſpectu viri ſtipulātis: ſed nō reſpectu mulieris: qm̄ cōſtat ꝓmittentē voluiſſe donare: vt. ſ. l. ꝓxia: ⁊ iō dico ꝙ vir cedet actionē mulieri: ⁊ efficiet̄ vtilis apud mulierē: que apud cedētē erat iutilis. vt. C de iure do. l. ſi. ī pn. ⁊ l. papinianꝰ. ī. mā. nec pōt intelligi hec. l. ꝙ hic fuiſſet actū ꝙ tacite ꝯditio nō ineſſʒ nā tunc ſoluēs nō ſoluiſſet ob cāʒ: ð futuro ſʒ ob cāʒ de pterito: ⁊ ſic nō tractaremꝰ de ꝯditiōe ob cāʒ: ſed de ꝯditiōe indebiti: vt. l. damꝰ. ī. ti. ij. Veniamus ad ſcðam ptēʒ ⁊ op. ꝙ huic debitori ſoluēti det̄ cōditio idebiti ſi ſoluerit: q: ante matrimoniū erat idebitū: vt. ī. de iure do. l. ſtipulatio. Glo. in verbo cōdicere: ſoluit ⁊ bn̄. nā hic ſoluebat ob mrīmoniuʒ de futuro nō de pterito. ¶ Secundo op. ⁊ videt̄ ꝙ hac ſolutione debitor ſit liberatꝰ: q: ſoluit alteri volēte creditore: vt. ī. de ſolu. l. ſolutā. Sol. dicit glo. hic ſoluit reuocabiliter. Alij dicūt ꝙ hic habuit mandatū de ꝓmittēdo nō de ſoluēdo. Iſta nō eſt vera: q: tūc nō liberaret̄ cedēdo actionē mulieri: imo iputaret̄ ſibi cur ſoluit ante cōditiōis euentū: vt. ī. mā. l. ſi mādauero. in prin. la. ij. Dicit ergo glo. ꝙ hic ſoluit ꝓ obligatione ſua qua tenebat̄ marito: nō pro ea qua tenebat̄ mulieri. Iſta eſt vera: ⁊ probat̄ in. l. indebitā. ī. de ꝯdi. inde. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ imo detur mulieri cōditio: vt. ī. de condi. inde. l. ſi procurator. Glo. dicit fateor: ſi ſequeret̄ ratihabitio. certe videt̄ ꝙ ratihabitio non ſit neceſſaria cuʒ preceſſerit iuſſus: vt in prin. l. vnde oportet te itelligere ꝙ in iſto ꝟ. ſinaut teʒ: mutetur caſus. ſ. ꝙ nō preceſſit iuſſus Vel dic ꝙ glo. bene dicit. nā vt dixi debitor iſte ſoluit ꝓ obligatiōe ſua: quā ſolutionē ſi mulier ratā habet: lʒ nō ſuo noīe factaʒ habebit conditionē cōtra virū ex eqtate quā habuiſti in. l. cuʒ fundus. §. ſeruum tuū. in prin. ſ. ſi cer. pet. cuʒ eni agēdo cōtra debitoreʒ ſuuʒ ille liberaretur cedēdo actionē ſuaʒ: equū eſt: vt di-

a ¶ Matrimoniū. ADDE In quātuʒ alexā. in gl. in verbo ſponſo tangit: an in caſibus in quibus matrimonium valet in vi ſpōſalici. tranſeat in vim matrimonij etate ſupueniente abſqʒ alio contractu. bal. ꝯſi. cccxciiij. et cccxcviij. pmo libro et conſilio. cccxxviij. conſequenti eo. pmo volu. ⁊ an ſponſus ⁊ ſponſa poſſint cogi ad contrahendum matrimoniuʒ per verba de pſenti vide. abb. cōſilio xlviij. pmo li. Et an dos data ob matrimonium nō ſequutū habeat illa priuilegia que habʒ dos vera vide bal. cōſilio. xvi. ſcðo libro.

recto poſſit agere cōtra viruʒ per dictuʒ. §. ſuuʒ tuum. materiaʒ iſtius. l. ſūmabo tibi ſtatiʒ in. l. ſi donatarius. ī. eo.

Fundus. Hac cōditione repetit̄ res cuʒ acceſſionibꝰ naturalibus. h. d. ¶ Op. C. de condi. inde. l. i. ⁊ l. quotiēs. C. ð cōdi. ob tur. cau. Sol. ibi loquitur de acceſſiōibus ciuilibus: vtputa de vſuris: que nō veniunt in iſtis conditionibus cuʒ ſint ſtricti iuris. Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

¶ Affinitas proprie inter ſponſos nō cōtrahitur: ⁊ ideo ſtante ſtatuto ꝙ affinis: vel cōſanguineꝰ alicuius peruſini non poſſit eſſe ibidē poteſtas: ⁊ contingat filiuʒ alicuꝰ ciuis alterꝰ ciuitatis ꝯtrahere ſpōſalia cuʒ filia ciuis peruſini nō cōprēdetur in ꝓhibitis ſtatuti: ibi. Dicit ſtatutuʒ. Et verbū pōt qualiter intelligatur: ibi. Cōtra. Et renūcians omni iuri qð habet ⁊ habere ſperat intelligitur rebus ſic ſe habētibus ex aliquo iure vel ſpe aliqua de preſenti ibi. Iſta enim verba.

q **Uod ſeruius.** Datuʒ cauſa dotis non repetitur donec matrimoniuʒ putatur ſubeſſe: vel ſpes eſt ꝙ contrahat̄. h. dicit. Et primo ponit dictuʒ ſeruij: ſcðo declarat caſuʒ in quo debet intelligi. tertio ponit caſuʒ in quo nō debet intelligi: ⁊ adducit ſimile: ſecūda ibi. ſic intelligēduʒ. tertia ibi: donec. ¶ Op. de. l. diuortiuʒ. ī. de verbo. ſig. Sol. hic diuortiuʒ ponitur improprie. ¶ Scðo op. ꝙ dictuʒ ⁊ ſimile qð adducit ſint idē: ⁊ ſic vnū per aliud ſuperfluat. So. dicit glo. ⁊ bene ꝙ in pmo caſu putabat̄ matrimoniuʒ cōſtare qð nō conſtabat. in ſcðo ſolū putabantur eſſe ſpōſalia. ¶ Ulterius op. ꝙ iter ſpōſos nō eſt affinitas: vt. ī. ð gradi. l. nō facile. §. i. ⁊ ij. glo. dicit ꝙ hic ponitur affinitas iproprie ⁊ bene dicit qð no. q: per ſpōſalia nō contrahit̄ affinitas. de hoc habes in. l. nō facile: de gradi. ⁊ ī quadā. l. pulla: ⁊ l. labeo. ⁊ l. ſeruius qð eſt vtile. ¶ Dicit ſtatutū hic ꝙ nullus poſſit eſſe poteſtas qui ſit cōſanguineꝰ vel affinis alicuius peruſini: certe lʒ inter peruſinuʒ filiū ⁊ filiā alterꝰ ciuitatis nobilis ſint ſpōſalia facta ſi dicetur affinis ꝓprie: ideo eligi nō ꝓhibetur ptās qð tene mēti: q: hic fuit de facto. ¶ Venio ad vltimaʒ glo. dicitur hic ꝙ datuʒ nō poteſt repeti ꝙdiu poſſunt cōtrahi nuptie. Cōtra. imo pōt penitere: vt. l. ſi pecuniā. §. iteʒ ſi quis in prin. ſ. e. Sol. dicit glo. hic nō erat res integra ſed incohoata: hec ſo. videtur cōtra. l. ſi pecuniaʒ. §. iteʒ ſi quis. ſ. e. Quare alij aliter dixerunt in dicta. l. ſi pecuniā: vt ibi dixi. tamē antequā iſtud contrariū ſoluaʒ: pmo videamꝰ quādo iſta pecunia poterit repeti: ⁊ videt̄ ꝙ non poſſit repeti donec vterqʒ viuit: q: poſſibile eſt ipſis viuentibus contrahi matrimoniū: q: iſtud verbuʒ poteſt intelligitur. i. poſſibile eſt: vt. l. i. ī. de iniuſto teſta. glo. tua dicit contrariuʒ: q: tunc poterit repeti cuʒ alias nuptias cuʒ alio cōtraxerit. Naʒ iſta verba ꝙdiu cōtrahi poteſt debēt intelligi ꝙdiu rebus: ſic ſe habentibus. ar. l. cōtinuus. §. cuʒ quis: de verbo. ob. nō eni debet intelligi poteſt. i. poſſibile eſt: q: iſte eſt intellectus logicorū: ita dicit glo. ¶ Cōtra glo. ꝙ debet itelligi poteſt. i. poſſibile eſt: videtur caſus in aut̄. cui relictū. C. de idic. vidu. vbi oportet ꝙ ſpes nuptiaruʒ deficiat intrando religioneʒ: vel ſimilia faciendo: ꝓ hoc. d. l. i. de iniuſto te. ⁊ l. ita ſtipulatus ð ꝟbo. ob. Sol. quando ꝟbuʒ poteſt nō refertur ad actuʒ certe peſone: tunc intelligitur: pōt. i. poſſibile ē: vt. l. i. de iu. teſt. ⁊ eodeʒ modo loquitur aut̄. cui relictuʒ. naʒ ibi dicit ſi nuptias nō contraxerit non ſe reſtringit ad certas nuptias: ideo oportet ꝙ deficiat ſpes nuptiaruʒ ſimpliciter. hic vero ſe reſtrinxit ad nuptias certas: vt ſtatim dicaʒ: ⁊ eodem modo

a ¶Sponſalia. ADDE ꝙ hoc verū eſt: ſi datū ē noīe dotis pp nuptias que ſperanꝫ ſubeſſe ex cā ꝺ pñti: q: iā erant ſpōſalia ꝯtcta: ut hic: ⁊ idē ſi ꝯ cta nō erāt: ita ꝯſuluit bar. ꝙ ēt tc̄ ad repetēdū ſufficiat ꝙ marit⁹ reqſit⁹ dixerit ſe nolle ꝯhere p iura allegata ſ ob. l. ita ſtipulat⁹: q: loqtur ī eo q petit ſed nos in eo qui repetit Bar. conſilio lato: pñtiū. Pau. ꝺ ca. in addi. hic

b ¶Indebitā. ADDE i quātū alex. in pmo notabili tenet ꝙ marit⁹ nō teneaꝫ alere vxorē cum dos ē ſibi ꝓmiſſa nec tradiꝫ p glo. in auꝫ. ꝺ ñ eligēdo ſo nubē. in. §. ſi. i ꝟbo onera: niſi mulier: que dotē ꝓmiſit daret marito id ꝙ poſſet: q: nō teneꝫ niſi in quantū facere pōt p. l. ex diuerſo i pn ⁊ ibi bart. ȷ. ſo. ma. ⁊ idē dicit in patre mulieris q: ſi ⁊ ipſe ꝓmiſiſſet genero ⁊ ñ poſſet: tñ maritus teneretꝫ vxorē alere. ꝓ quo ad pmū Ro. ꝯſi. li. ccccxvij incipiēte in ꝓpoſita conſultati. dicꝫ ſe vnq̄z iueniſſe gl. q̄ illud dicat in d. auc. verū. q̄z eſt ꝙ gl. in. d. verbo onera relata ad tex. nō dicit hoc: ſz dicit ꝙ ſi ꝓmiſſa fuit dos marito vel a muliere. vel a patre. vel ab extraneo ⁊ maritus ſuſtinuerit onera matrimonij: mortuuſq̄ ſit nulla ſcā traditione dotis ꝓmiſſe ꝙ iniquū videꝫ ꝙ mulier aſi nupcialē accipiat donati. q: ſatis ē ꝙ mulieri alimēta ꝓſtiterit: ⁊ Puētibus ipaz: ita mihi videꝫ ꝙ dicat gl. ſaluo ſaniori ⁊c̄. vnō ipſe Ro. dicto cōſilio tz ꝙ ſi dos ſit ꝓmiſſa ⁊ mulier ſit in Puicio viri vel ſi ſit i Puitio culpa tñ viri. ꝙ marit⁹ illā alere teneaꝫ poſſit tñ ſi vult illā expellere. ⁊ hec eſt ſnīa ſpec. in ti. q ſi. ſint legi. §. i. vſi. Nunc dicam⁹ de alimentis vxori. Quo vero ad ſecundū dic ꝙ idem videtur in matre quia ſi ꝓmitteret dotez p filia: ⁊ ipſa nō teneretꝫ niſi in quantū facere poſſet ut voluit Bal. cōſilio. cccc. ij. li. in quātū ⁊ alex. trāſit cū opi. ꝙ ſtatutū loquēs i dote data habeat locū i ꝓmiſſa cū ꝓmittēſ fuit i mora adde bal. ꝯſi. cxxxiij. ⁊ cexxxiij. iiij. li. idē voletez ⁊ pau. de ca. cōſi. cxxiij. Quo ꝟo ad vlti. q. tactā per alex. an marit⁹ ꝺbeat lucrari dotem mulieris de ſpōſate p ꝟba de pñti ⁊ nō traducte ad domū ad de Bal. ꝯſi. xcviij. v. li. ⁊ cōſilio. cccxxviij. i. li. ⁊ cōſi. cxxiij. ⁊ conſi. cclxxvi. ij. li. ⁊ ibi quid ſi ſtetit p mulierem quominus duceretꝫ per abb. conſilio. lxviiij. incipiē te Stāte ſtatuto illud ꝙ al. alex. vt ipſe dicit incipit facti contigētia.

nō ob. d. l. ita ſtipulatus. Sed in eo ꝙ glo. dicit ꝙ eſt neceſſe ꝙ alter eo:ū nuptias ꝯtrahat op. imo videꝫ ſimpliciter ꝙ ſufficiat ſpōſalibus renūciare: vt. l. i. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ⁊ l. vter ex fratribus ꝺ cōdi. inſti. ibi. ſi alter ducere nolit: ⁊ l. ticio. §. ticio genero. de cōdi. ⁊ demō: ibi ſi nolit nubere: poſſumus dicere ꝙ ibi eſt ſpāle i vltimis volūtatibus: vt. d. l. ita ſtipulat⁹. §. ſabin⁹ de ꝟbo. ob. ſed hoc nō eſt verū: q: imo idē i cōtractib⁹: vt. l. ſtipulationē: cū. l. ſe. ȷ. de iure do. ⁊ l. dotis fruct⁹. §. ſi. ⁊ l. ſi ego in pn. e. ti. ⁊ ideo puto ꝙ debeat ſubaudiri ad gl. dū dicit donec alias nuptias cōtraxerit. ſubaudi: vel ſpōſalib⁹ renūciauerit: ⁊ hoc īnuit iſte tex. dū dicit donec inter eos manet affinitas. hoc eſt illa ſpōſalia^a. Iſta enī ꝟba q̄ diu nuptie cōtrahi pñt debēt intelligi. ſ. ex eiſdē ſpōſalib⁹: vt. d. l. ſtipulationē: cuz. l. ſe. ȷ. ꝺ iure do. ⁊ hoc eſt qꝺ glo. vult hic dicere: vel q̄ diu mr̄imoniū cōtrahi pōt: dn̄t intelligi rebus ſic ſe habētib⁹: hoc ē ex pñtib⁹ ſpōſalibus qꝺ tene mēti: q: qñ qs renunciat ī aliqua re oī iuri qꝺ hꝫ vel habere pōt vel poſſet: dꝫ enī intelligi reb⁹ ſic ſe habētibus hoc ē ex aliquo iure qꝺ eſt de pñti re vel ſpe. ꝓ hoc facit. ȷ. de ſta. li. l. i. ⁊. ij. lꝫ enī quilibꝫ ſeruus poſſet ſpare libertatē: ⁊ habere ſpem facti. nō tñ dicꝫ eſſe ſtatu liber: vel ſpē libertatis habere: niſi ex aliquo qꝺ de pñti eſt ſperet: vt ſi ē libertas relicta ſub ꝯditiōe vel alio modo. Hoc pmiſſo rñdeo ad. l. ſi pecuniā ꝙ hic volebat repetere dotē: ⁊ volebat ꝙ ſpōſalia durarēt hoc nō pōt: vt hic. ſed ſi vellet renūciare ſpōſalib⁹ optime poſſet repetere: vt vidiſtis: ⁊ ſic nō ob. d. l. ſi pecuniā. eſt tñ ſpeciale fauo:e mr̄imonij: vt in ptāte dātis non ſit diſſolueꝫ ſpōſalia ex pnīa: nec ex pnīa pōt repetere: vt. l. ſi ego in pn. ⁊. §. i. ȷ. de iure do. lꝫ ſecus eſſet in eo quod daretur ob aliam cauſam: vt. l. ſi pecuniam. ꝺ. eo. Bartolus.

c **I donaturus.** Nō ſecutis nuptijs datū ob dotē repetiꝫ a muliere cui dans donare volebat: niſi aliud expſſe actuz ſit. h. d. ¶Op. ꝙ imo cōdicat ſoluēs: vt. l. q ſe ꝺbere. §. ſinautē. ꝺ. eo. So. ibi ſoluit ꝓpter ſuam obligationem. ita dicit glo. hic. ⁊ ibi Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

¶Quādo obſtet exceptio dolo facis: q: petis ꝙ reſtiturus es alteri: q̄ ei a quo petis: ibi. Ad finē. Et quādo etiā obſtet ei qui reſtiturus ē alteri ex interuallo: ibi. Scꝺo.

Si quis indebitam^b. Exceptio doli que obſtat ꝺlegāti: nō obſtat ei cui facta eſt delegatio ex cā oneroſa: niſi quaten⁹ ad ꝺlegantē res eſt reuerſura: ſꝫ delegato ꝯtra delegantē ſuccurriꝫ. h. d. Primo ponit vnū dictuz p qꝺ cōſulit ei: cui facta ē delegatio. ſcꝺo ponit aliud p qꝺ cōſulit delegato. tertio ponit limitationē pmi dicti. ſcꝺa ibi. itaq̄z. tertia ibi. ſꝫ ſi ſoluto. ¶Op. de. l. ij. §. cuz ꝟo. ȷ. de dona. ⁊ de doli exceptione iulian⁹. So. hic fuit facta delegatio ex cā dotis: que eſt oneroſa: ibi ꝟo ex titulo lucratiuo. ¶Op. de admi. tu. l. cū poſt. §. ſi. So. ibi ꝓmiſit: vt tuto:: ⁊ ſic noīe mulieris: hic ꝓmiſit ipſe tāq̄ ipſe ſic debēs. nō ſunt alie glo.

¶Ad ſi. iſtius. l. no. hic ꝙ ob. exceptio dolo facit ei q petit qꝺ reſtitutur⁹ ē alteri: q̄ ei a quo petit. Cōtra in. l. ſi ſocer. §. luci⁹. ȷ. ſo. ma. So. hic dꝫ reſtituere alteri q reſtitutur⁹ eſt reo. iꝺ habetur p ide: ac ſi reo reſtituere ꝺberet. ¶Scꝺo habeꝫ hic ꝙ regula dolo facis obſtat ei q reſtiturus ē alteri ex interuallo. nā marit⁹ dꝫ reſtituere dotē vxori annua bina trina die: vel hodie p⁹ annū: vt. C. de rei vxo. ac. l. i. §. exactio. Cōtra in. l. ſi. §. i. ȷ. vt lega. no. ca. So. hic maritus hēbat dilationē miſeratiōis cā: ſicut in tpe qꝺ daꝫ iudicatis. Cōtrariū loqtur qñ dies reſpicit ipaz obligationē: q̄ diſtinctio ꝓbaꝫ. ȷ. ꝺ cōpēſa. l. ſi cuz militi. §. i. ¶His expeditis ꝓ ſūmāda materia l. noſtre debetis ſcire: ꝙ quādoq̄z occaſiōe matrimonii dāt dotē ipſi cōtrahētes: vel ꝯtrahere debentes: tūc loqtur. ꝺ. l. pxi. ⁊. ȷ. l. pxi. Qñq̄z dat extraneus: ⁊ tūc aut dat ſua ſpōte nō iuſſu vel rogatu mulieris: ⁊ loqtur. l. ſi extrane⁹. ꝺ. e. ⁊ iſta. l. ij. rñſo. Qñq̄z dat extrane⁹ iuſſu: vel rogatu mulieris: tūc loqtur hec. l. in pn. ⁊. §. ſiqs indebitā: ⁊. l. q ſe ꝺbere. Et q: iſte paſſus ē multū inuolut⁹: iꝺ dic qñ extrane⁹ dedit. aut dedit aīo donādi: q: nō putabat ſe debito:ē: ⁊ tūc ipſa mulier repetet ſi mr̄imoniū nō eſt ꝯtractū: vt hac. l. in pn. ⁊ repetet dico pecuniam ſi ſoluit: vel vt cedaꝫ actio ſi ꝓmiſit dūtaxat: vt. l. q ſe ꝺbere. in glo. ſup ꝟbo actio. ꝺ. e. ⁊ hoc ſi mr̄imoniū nō ē ſecutū: ſed ſi mr̄imoniū eſt ꝯtractū cōuertiꝫ in dotē: ⁊ hoc nō eſt dubiū. Si ꝟo ille q dedit: vel ꝓmiſit putabaꝫ ꝺbito:: ⁊ tūc aut erat in veritate: aut nō: ſi erat ꝺbito: ver⁹: ⁊ tūc aut ſoluit tm̄ iuſſu mulieris nulla p̄cedēte ꝓmiſſione: ⁊ ipſe ē liberat⁹: vt. l. ſolutā. ȷ. de ſolu. ⁊ mulier ipſa repetet: vt. l. ſi procurato:. ȷ. ti. ij. Aut ꝓmiſit ⁊ poſtea ſoluit: ⁊ tunc aut ſoluit noīe mulieris: ⁊ idez per eaſdez. ll. Aut ſoluit ꝓ obligatione ſua: ⁊ tunc aut fuit ei mandatū ſolū ꝙ ꝓmitteret nō ꝙ ſolueret: ⁊ tūc ſi ſoluit ante mr̄imoniuz cōtractuz iputet ſibi: vt. l. ſi tibi mādauero. in p:in. ȷ. mā. ideo ſibi cōpetit ꝯditio: matrimonio nō ſecuto: ⁊ ipſe mulieri tenebiꝫ. ar. l. qui ſe debere in ꝟſi. ſinautē. ꝺ. eo. nō tamē liberatur cedēdo illaz cōditionē ꝓpter ſuā culpā: vt dixi. Si ꝟo habuit mandatū ꝙ ꝓmitteret: ⁊ ſolueret: ⁊ tūc ipſi cōpetit cōditio: ñ ſecutis nūptijs quā cedēdo mulieri ab ea liberabiꝫ: vt. l. qui ſe debere. §. ſin autē. ꝺ. e. Et predicta vera nuptijs nō cōtractis: ſed ſi fuerunt cōtracte nō recipit dubiuz: ꝙ in dotez cōuertunꝫ: vt. ȷ. ꝺ iure do. l. p:omittēdo. §. ſi debitoꝫ: ⁊. §. ſi. ⁊. l. ſe. ⁊. l. lꝫ: ⁊ per multas. l. illius ti. ſcꝺo caſu quādo i veritate debitor nō erat: aut ꝓmiſit: vel ſoluit ſcienter: ⁊ cōditio cōpetit mulieri: ſi matrimoniū nō ſequatur: ⁊ ſibi ꝓdeſt ſi ſequereꝫ: vt. l. q ſe ꝺbere. ꝟ. ſed ſi cū ſciret. ꝺ. e. Aut igno:abat: ⁊ tūc aut errabat tali erro:e ex quo ſolutuz nō poteſt repeti: ⁊ idez: vt. d. l. qui ſe ꝺbere. ꝟ. nerua a cōtrario ſenſu ſm veruz intellectuz. Si ꝟo nō impediebatur repetitō tali erro:e: ⁊ tūc aut matrimoniū eſt ſecutū: ⁊ durat: ⁊ nullo mō poteſt ſe tueri contra viruz cui ꝓmiſit ſed ſibi ſubuenitur cōtra mulierē: vt hac. l. §. i. Aut matrimoniū nō eſt ſecutuz: ⁊ tunc aut ſoluit tantum iuſſu mulieris: nō p̄cedente ꝓmiſſione: ⁊ mulieri cōpetit ꝯditio: ⁊ ipe repetet a muliere. ar. l. ſi

ꝓcurato:.j.ti.ij. Aut ꝓmiſit ⁊ ſoluit iuſſu mulieris: ⁊ tũc aut ſoluit noĩe mulieris: ⁊ idẽ p eãdẽ.l. Aut ſoluit ꝓ obligatiõe ſua: ⁊ tũc ſibi cõpetit cõditio: vt.l. qui ſe ðbere. ꝟſi. nerua.ſ̃.e. Aut matrimoniũ fuit cõtractũ: ⁊ nõ durat: ⁊ tũc in oĩbus caſibus in q̄bus dixi eũ poſſe repeteꝛ mr̃imonio nõ ↄtracto nõ poterit repetere mr̃imonio ↄtracto ⁊ diſſoluto: niſi q̈tenus res que data eſt ad mulierez: reuerti debet: vt hac.l. pri ma in fi. Bartolus.

a ¶Si mulier. ADDE q̄ gui.ð cu. dicit q̄ iſte tex. facit ad q. an remittens ex cauſa donatõis debitũ poſſit efficaciter donare ſi nõ interueniat inſinuatõ: ⁊ alle gã multa iura alle.tu ad de pulchre bal. cõſi.xxxviij.v.li. ange. cõſi.lxxviij. bal.cõſilio.cccclxxviij.iiij.li.

Si mulier[a]. Si cã ob quã facta eſt liberatio ſecuta nõ eſt repetiꝛ pecunia: ac ſi ſoluta fuiſſet. ¶Op. imo dʒ agi: vt ſe reponat in p̄ſtinã obligationẽ: vt.l.ſi q̄s accepto.ſ̃.e. Sol. hoc erat ðbitũ puruʒ p̄ñs ⁊ liq̄duʒ. ibi ſecus: vt ibi vidiſti. ¶Op. q̄ iſta acceptilatio nõ valuit. habuit enĩ in ſe tacitã cõditionẽ ſi nuptie ſequereꝛ que ſecute nõ ſunt: vt.l.lʒ.in p̄n.j.de iure do. So. oʒ te hic intelligere q̄ fuit actũ: vt acceptilatio illã cõditionẽ tacitaʒ nõ haberet: ſimile habuiſti no.in.l.q ſe debere.ſ̃.eo.

Si heres. Datũ nudo miniſtro cã nõ ſecuta cõdiciꝛ.h.d. vel aliter. Datũ executori vltime voluntatis: ſi in cãm debitaʒ non expendit repetitur.h.d.

Tam quis. Reuocata donatione cã mortis res cõdiciꝛ cuʒ ſuis acceſſiõibus.h.d. vidiſti in.l. qui ſe debere in fi.ſ̃.eo.

Si filius. Collatio ob cãʒ facta cã nõ ſecuta repetitur. hoc dicit.

Ex.l.ſequenti.

¶Quod ſoluiꝛ ꝓcuratori falſo ĩ rẽ ſuaʒ. an repetaꝛ: ibi. Primo ergo. Et q̄d q̄ñ ſoluiꝛ ꝓcuratori falſo transferẽdo in euʒ dñiũ hoc acto vt faciat debitoreʒ liberari: ibi. Scdo. Qñ autẽ ſoluitur falſo ꝓcuratori: vt nũcio: vt ad dñm portet q̈liꝛ cõſulaꝛ debitori: ⁊ dño: ibi. Tertio. An autẽ quãdo ſoluiꝛ falſo ꝓcuratori ſimplici aliquo remedio cõſulaꝛ debitori: vel an libereꝛ debito: Bar. hoc ꝓſeq̄tur p q̈ttuor.q.q̈s ꝓſeq̄re ibi. Quarto.

Si procuratori. Si ꝓcuratori falſo in rẽ ſuaʒ ſoluaꝛ indebitum ab eo cõdiciꝛ: niſi domini ratihabitio ſubſequatur. Iteʒ ſi debitor dat alicui: vt eũ faciat liberari ab eo repetiꝛ: niſi cã ſequaꝛ. Iteʒ id q̄ð debitor tradit alicui: vt nũcio ſi ad creditorẽ nõ portat cõditiõe furtiua repetiꝛ: ⁊ furti agiꝛ.h.d. ſ̃ʒ glo. Et diuidiꝛ in tres p̃tes. p̃mo loq̄tur quando ſoluiꝛ ꝓcuratori falſo in rẽ ſuaʒ. ſcdo quando datur alicui: vt euʒ a creditore faciat liberari. tertio quãdo datur pecunia alicui: vt portet ad creditorẽ. ſcda ibi q̄ ſi dñs. tertia ibi. vel q̄ð furtuʒ: ⁊ hoc ſ̃m lec. glo. ⁊ oĩm doc. ¶Et vt intelligamus iſtaʒ lec. glo. intro glo. ſuper ꝟbo ſi intercedẽte: ⁊ op. q̄ iſta lec. cõtradicat ſibi: naʒ in prin.l. innuit ↄtra ꝓcuratorẽ dari cõdictionẽ indebiti: ⁊ ſic preſupponit ratihabitionẽ nõ ſecutã: cui concordat.l. creditores.C. de cõdi. inde. In medio dicit nõ dari cõdictionẽ indebiti ſed ob cãm. In fi. dicit dari cõditioneʒ furtiuã: ⁊ ſic preſupponit q̄ ille qui dedit remanſit dominus: vt.l.i.ſ̃. de condi. fur. ⁊ ſic nõ poteſt dari ↄdictio indebiti vel ob cãm: cuʒ nemo condicat reʒ ſuaʒ ⁊c̃. vt.l.ſi. vſufruc. quẽadmo. ca. ⁊.j.l. ↄp̃i. in fi. ⁊.l.ſi ego in p̃n.j. de iure do. ⁊ ſic iſta l. contradicit ſibi inuiceʒ in qualibet ſui parte. ¶Horuʒ timore variata eſt lec. huius.l. vt ĩ diuerſis cauſis loquatur in qualibet ſui parte: vt patʒ ex ſũmario: ⁊ ex diuiſione: ⁊ ita ceſſat omnis cõtrarietas: vt in glo. quaʒ vide. Iſta lec. diſplicet mihi in totuʒ: naʒ q̄ p̃ncipiuʒ intelligaꝛ in ꝓcuratore in reʒ ſuã non ꝓcedit: naʒ tũc ratihabitio nil operareꝛ. ſolutuʒ eſt eniʒ ꝓcuratori eius contẽplatione: ⁊ ipſe ꝓcurator falſus eam pecuniaʒ habet ex errore ſoluentis: nec tenetur eaʒ reſtituere dño ratuʒ habenti: vt.l. debitor in fi.j. ad trebel. ⁊ q: nõ eſt geſtuʒ nomine illi⁹ domini. ergo ⁊c. vt.l ſi pupilli.§.ſi ego de nego. geſ. nõ eniʒ p̃tinet negociũ ad dñm re: vel ipſo geſtu: cũ ponamus indebituʒ ſolutũ. nec ratihabitiõe: cuʒ eius noĩe non ſit geſtuʒ: vt dictuʒ eſt. Iteʒ in ſcdo dicto non placet q̄ intelligatur quãdo ſolutuʒ eſt hoc pacto: vt libereꝛ. nã iuriſcõſultus vult hic facere differẽtiã inter hũc caſuʒ ⁊ precedentẽ: q: hic ratihabitio nõ interuenit.ſ̃. vero interuenit: vt ex tex. apparet. nõ aũt vult facere differentiã iter hũc caſuʒ: ⁊ precedẽteʒ.ſ. vtruʒ ſit datuʒ: vt ꝓcuratori in reʒ ſuaʒ: vel vt liberetur. Iteʒ quãdo datur ꝓcuratori: vt eũ faciat liberari transferendo in euʒ dñium: vt gl. intelligit nõ eſt curandũ: vtruʒ ſit verus ꝓcurator: vel falſus. nõ enĩ ideo tibi do: q: ſis ꝓcurator: ſed q: ꝓmittis q̄ facies me liberari. bene tñ põt eſſe q̄ hoc q̄ puto te ꝓcuratoreʒ eſſe: ẽ quedaʒ cã impulſiua: quare tibi trado. Credo eniʒ q̄ facilius facies me liberari: tamẽ cã finalis eſt ſolũ: q: ꝓmittis hoc.ſ. q̄ liberabor: ſed iuriſcõſultus in tex. ſoluʒ hoc denotat.ſ. vtruʒ ſit falſuſ ꝓcurator vel verus. Iteʒ q̄ tertia pars loquaꝛ in miniſtro nudo: ſeu in nũcio non placet eadẽ rõne: q: tunc nil ad ꝓpoſituʒ: vtruʒ eſſet ꝓcurator: vel nõ. non enĩ.ſ. vt ꝓcuratori ſoluiꝛ: ſed traditur ei tanq̄ nuncius ipſi⁹ debitoris: vt portet ad creditoreʒ. iuriſcõſultus aũt hic ponderat vtrũ eẽt falſus ꝓcurator vel nõ q̄ ñ eſſet neceſſe ¶Concluſio ergo q̄ licʒ illud q̄ð dicit glo. ſit veruʒ in ſe p.ll. alle. in glo. tamẽ hic intellectus glo. huic.l. nõ congruit aliquo modo: lʒ tamen reprobauerĩʒ hanc lec. teneamus tamẽ eã ꝓ vera donec recitemus alias gl. que hanc lec. reſpiciunt. ¶Op. ad p̃n.l. de.l. cuʒ quis.§.i.j.ð ſolu. So. hec.l. loq̄tur in ſui p̃ncipio quãdo fuit ſolutuʒ indebituʒ: quo caſu nõ habet locuʒ illa diſtinctio vtruʒ falſus ꝓcurator habuerit mandatuʒ nunq̄ vel habuerit: ſed fuit reuocatuʒ.l. ↄtraria loquitur: quãdo fuit ſolutuʒ debitũ falſo ꝓcuratori: quo caſu diſtinguitur: aut ſoluẽs fuit ſciens: ⁊ nõ liberatur a domino nec repetʒ: q: fuit ſciens: dicit glo. aut ignorabat: ⁊ tũc aut ille ꝓcurator reuocatus acceperat bona fide: ⁊ ſtatim debitor liberatur: aut mala fide: ⁊ tũc ſecus: vt ibi. iſta ſunt verba glo. ¶Ex qua gloſ. no. p̃mo q̄ diſtinctio poſita in.l. cuʒ quis.§.i.j. de ſolu. habet locuʒ etiã in ꝓcuratore in rem ſuaʒ. nam cuʒ iſta glo. intelligat ſic hoc p̃ncipium: neceſſe eſt q̄ iſta p̃ma glo. poſita ſuper eo intelligatur de ꝓcuratore in reʒ ſuaʒ. Sed dices tu: quomõ poteſt habere locuʒ hec diſtinctio in ꝓcuratore in reʒ ſuaʒ cum nunq̄ habuerit mandatuʒ vel habuerit: ſed fuit reuocatum cuʒ ꝓcurator in reʒ ſuam non poſſit reuocari: vt.l. illã.C. de dona. intellige eo modo quo poteſt forte vtroq̄ʒ conſentiente. ¶Scdo habes ex hac glo. q̄ qui ſoluit falſo ꝓcuratori ſcienter nõ liberatur nec repetit ⁊ eaʒ no. Ja. de ra. contra: vt refert Cy.C. de fur.l. falſus. nã tunc ſol-

ncēs ſciēter nō repetit: quādo nō pōt eſſe alia pſumptio
ꝙ donationis. ſed hic pōt eē alia pſūptio. ſ. ꝙ poꝛtet ad
dūm ergo ⁊c̄. vt. l. elegāter. §. qui repꝛobos. ff. dͤ pig. ac.
⁊. l. ſi cuȝ auruȝ. ff. de ſolu. ⁊ iſta fuit opi. glo. in. l. diſpēſa/
toꝛē. de ſolu. in ṽbo ſolutionē. lȝ. Ja. de ra. vel Cy. nō al
legat. veritas eſt ꝙ in hac glo. dicit: pbatur i. l. ſi nō ſoꝛ
teȝ. §. qui filio. ff. de condi. inde. ⁊. l. qui funduȝ. §. ſeru⁹
ṽ. ꝙ ſi ſciuerit. ff. ꝑ emptoꝛe: ⁊ iſtud tȝ Dy. in. d. l. diſpē
ſatoꝛē. repꝛobata gl. ibi. poſita. Nō ob. rōnes. Ja. dͤ ra.
q: ille pcederēt in ſoluente ſimpliciter. ſecus ſi ſoluit: vt
pcuratoꝛi cuȝ ſciret euȝ eſſe falſuȝ: tunc enī de neceſſita
te donatio pſumit: vt. dictis. ll. ¶ Tertio hēs ex hac gl.
ꝙ ille qui ſoluit pcuratoꝛi reuocato ignoꝛāter ſtatiȝ li
beratur ſi recipit bona fide: vt. d. l. cuȝ qs. Sed hic du
bitatur: an ꝑ taleȝ pcuratoꝛē reuocatū querat dñiū dño
glo. in. l. acceptā. C. de vſu. ꝙ nō. Contrariū tenet in. d.
l. cuȝ quis. §. i. ⁊. l. ſi quis ſeruo eo. ti. qđ eſt veruȝ. cū enī
fauoꝛe liberationis lex velit debitoꝛē ſoluētē liberari: vt
l. ei⁹ qui. ſ. ſi cer. pe. per cōſequēs voluit creditoꝛi dñiuȝ
acquiri: vt dictis. ll. ¶ Uenio ad vltimā gl. ⁊ op. ille in
quē transfert dñiuȝ non cōmittit furtuȝ: q: furtū eſt con
tractio rei aliene inuito dño. ff. de fur. l. i. ⁊. ff. l. pxi. ſed in
taleȝ pcuratoꝛē eſt tranſlatū dñium qđ patet: q: cōditio
ne ob cām tenet: vt dictuȝ eſt: ergo nō cōmittit furtum
¶ Huius timoꝛe dixit Mar. ꝙ hic eſt caſus in quo fal
ſus pcuratoꝛ: ⁊ etiā falſus creditoꝛ indebituȝ ſciēter re/
cipiēdo cōmittit furtuȝ: licet in eū transferat dñiū ſimi/
le in. l. quoniā. ff. de ꝯdi. fur. ¶ Glo. repꝛhēdit ꝑ rōnē p/
dictā: q: domin⁹ nō cōtractat: ſed dicit ꝙ mutat caſuȝ: ⁊
ſic loquitur quando fuit ſolutum: vt nūcio. ¶ Ad. l.
quoniaȝ rñdet: vt ibi no. Doc. vltramontani dicunt ꝙ
Mar. nō dixit hoc ꝙ glo. dicit: ſed dixit ꝙ pcuratoꝛ fal
ſus recipiendo furtuȝ cōmittit. ⁊ per cōſequēs tenet fur
ti: ⁊ cōditione furtiua: ⁊ cōditione ob cāȝ: ⁊ indebiti: q:
omnis cōditio degenerat ꝯtra fureȝ. l. ſi. vſufru. quēad.
ca. ⁊ ſi ita intellexit veruȝ dixit. Tamē gratia diſputatio
nis ſi volumus ſuſtinere Mar. pꝛout recitat per gl. poſ
ſumus dicere ꝙ dñiuȝ acquirit traditione: vt. l. traditio
nibus. C. de pac. ⁊ inſti. de re. di. §. per traditionē. tradi/
tio ergo pꝛecedit acquiſitionē dñij: in illa ergo cōtracta
tione quā facit tēpoꝛe traditiōis dicit furtū cōmittere:
licet poſtea ſequat acqſitio dñij. nō ergo cōtractabat rē
ſuaȝ: ſed alienā: ⁊ licet dñiuȝ perdat tradēs: non perdit
tamē conditionē furtiuā: nā illud dñiuȝ perdit eo inui/
to ſeu dolo aduerſarij: vt. l. ⁊ ideo. ff. de cōdi. fur. ⁊ meli⁹
in. l. ſi ſeruus. in pꝛin. e. ti. quod an ſit veruȝ: dicā in. d. l.
quoniā. C. de condi. fur. ¶ Uenio ad ſcđaȝ glo ⁊ op. in
pꝛin. innuit a cōtrario ſenſu: ꝙ ſi domin⁹ ratuȝ nō habȝ
ipſe pcuratoꝛ tenetur cōditione indebiti. ¶ Contra in
ſecūdo reſpōſo huius. l. vbi dicit. dari ob cām. So. intel
lige hic hoc pꝛincipiū in pcuratoꝛe in reȝ ſuā ſic intelli/
gitur. ff. de condi. inde. l. ſi pꝛocuratoꝛ. §. celſus. vide gl.
que vult ꝙ ꝯtra pcuratoꝛē in rē ſuā tantū detur condi.
inde. vides etiā ꝙ glo. hic intelligit. §. celſus. in pꝛocu/
ratoꝛe in reȝ ſuā. certe glo. intelligit ibi in ſimplici pcu
ratoꝛe: ⁊ videtur tenere ꝙ cōtra eū detur conditio ide.
Odofre. videt tenere hic ꝙ contra pcuratoꝛeȝ falſū de
tur condi. indebiti quando ſolutū ē indebituȝ: vt. l. cre/
ditoꝛ. de condi. indebiti. ſecus quādo ſolutuȝ eſt dͤbituȝ
q: tunc datur cōditio ob cām. ita dicit ipſe: ⁊ nil aliud al
legat: nec reſpōdet ad iſtuȝ tex. ij. rñſo. vbi videtur expſ
ſe dici ꝙ ſiue ſit ſolutuȝ indebitū ſiue debituȝ: nō habet
locuȝ conditio indebiti: ſed ob cāȝ. Ego iſtā opi. puto
verā: q: quādo pcuratoꝛi falſo ſoluitur indebitū ab eo
repetitur cōdi. inde. ratihabitione nō ſecuta. caſus eſt i
l. cuȝ indebituȝ. §. i. ff. de cōdi inde. ⁊. l. ſi vendidero. §.
ſi. ff. de fur. Ad iſtaȝ. l. rñdeo ꝙ debet aliter legi: ꝙ lega/
tur per glo. vt tota loquat in eo qui ſoluit alicui: vt pcu
ratori nō habēti mandatuȝ ſeu poteſtatē recipiendi ſo/
lutioneȝ nō dico in reȝ ſuaȝ: ſed in ſimplici pcuratoꝛe.
¶ Et ſecūdū iſtaȝ lec. hec. l. diuiditur i quattuor partes
pꝛimo quādo falſo pcuratoꝛi ſolutuȝ eſt indebituȝ rati
habitione ſecuta. ſecūdo quādo ſolutuȝ eſt debitū: vel i
debituȝ ratihabitōe nō ſecuta. tertio rñdet tacite obie
ctiōi. quarto cōſulit ſoluenti per alia remedia. ſcđa ibi.
ꝙ ſi dñs. tertia ibi: nō eniȝ. quarta ibi: vel ꝙ furtuȝ: ⁊ ſȝ
hanc lec. bꝛeuiter. h. d. Si pcuratoꝛi falſo indebitū ſol/
uatur: ⁊ domin⁹ ratuȝ habeat repetitur a dño: ſed ſi ra/
tuȝ nō habet repetitur a pcuratoꝛe per cōditionē inde/
biti: ſi indebituȝ eſt ſolutum: ſed ſi debituȝ quaſi cā nō
ſecuta repetitur. Et ſi pcuratoꝛ habeat malaȝ fidē ſibi
lucrādi agetur furti: ⁊ alijs cōditiōibus. h. d. ¶ Ad eui
dentiā pꝛemitte: ꝙ ille qui ſoluit vero pcuratoꝛi debitū
ſtati liberat: vt. l. vero pcuratoꝛi. ff. de ſolu. ⁊ ille qui ſol/
uit vero pcuratoꝛi indebituȝ ſtatiȝ habet cōditionē in
debiti cōtra dūm. Eſt autē verus pcuratoꝛ ad recipien
duȝ indebituȝ: ſi hoc ſibi ſpecialiter eſt mandatū: alias
ſecus: vt. l. ſi pcuratoꝛi. ff. ti. ij. hoc pmiſſo in pꝛma ⁊ ſecū
da parte huius. l. caſus ē clarus. ¶ Seqtur. ṽ. nō enī: in
quo ſic foꝛma caſuȝ. vos dicitis domine iuriſconſulte ꝙ
quādo ſolutuȝ eſt debitū falſo pcuratoꝛi repetitur ꝑ cō
ditionē idebiti. ¶ Quero quomodo pōt hoc fieri: ꝙ dͤ
bitū repetatur tanꝙ idebitū: in veritate enī debitū eſt:
nec poteſt dici ꝙ reſpectu pcuratoꝛis erat indebitū: nō
enī fuit ſibi ſolutuȝ tanꝙ indebitū ſibi: ſed ſibi ſolutuȝ
fuit tanꝙ debitū alteri cui vere debebatur. Ad hoc rñ/
det iuriſconſultus ꝙ hoc caſu quādo vere debitū eſt ſo
lutū: nō repetitur tanꝙ debitū condi. indebiti: ſed cōdi
tione ob cām. fuit enī ſolutū tanꝙ vere debitū: ⁊ vt libe
retur iſta ſolutione: que res nō eſt ſecuta ratihabitione
non intercedente. h. d. ⁊ ſic iſte. ṽ. nō refertur: niſi ad il/
lā cāȝ in quo debitū eſt ſolutū falſo pꝛocuratoꝛi. ¶ Se
quitur. ṽ. vel ꝙ furtū in quo ſic foꝛma caſuȝ. vidi ꝙ con
tra pꝛocuratoꝛē falſuȝ ſuccurritur conditione indebiti:
vel ob cāȝ: an habeat debitoꝛ alia remedia contra ipm
rñdet iuriſcōſultus ꝙ ſic. ſi enī pꝛocuratoꝛ falſus recipi
ens habuit maluȝ animū lucrandi ſibi: ⁊ ſic cōmiſit fur
tū tenetur non ſolū actione furti: ſed etiā cōdi. furtiua:
⁊ oībus alijs condi. pꝛedictis. h. d. vide litterā. ¶ Et ſȝ
hanc lec. no. tria. pꝛimo ꝙ quando indebitū ſoluitur fal
ſo pcuratoꝛi: ſi domin⁹ habet ratū cōdicitur a dño: ali/
as condicitur a pcuratoꝛe condi. inde. ¶ Secūdo no.
ꝙ quando falſo pcuratori ſoluitur debitū ratihabitio/
ne nō ſecuta liberatur. ideo repetitur cōditione ob cāȝ
nō indebiti. ¶ Tertio no. ꝙ quando falſus pcuratoꝛ
cōmittit furtū tenetur cōdi. fur. ⁊ omnibus alijs condi/
tionibus: vt. ſ. dixi. Ex his que dicta ſūt ceſſant omnia
contraria. ¶ Reſtat vt per moduȝ ſūme tradamus ma
teriā huius. l. difficilē: ⁊ intricatā quā recito per quattu
oꝛ queſtiones pꝛincipales. pꝛmo quādo ſoluitur falſo p/
curatoꝛi in rē ſuā. ſecūdo quando ſoluitur falſo pcura/
toꝛi transferēdo in eū dominiū: hoc acto ꝙ debitoꝛem
faciat liberari. tertio quādo falſo pꝛocuratoꝛi ſoluitur:
vt nuncio: vt ad dūm portet. quarto ⁊ vltimo quan/
do falſo pcuratoꝛi ſoluitur: vt pcuratoꝛi vero non dico
transferendo dominiū vel nō: nec hoc acto: vt liberet
vel nō: ſed ſimpliciter: vt pcuratoꝛi ſoluatur: qui vere ē
caſus. l. noſtre. Et in qualibet harū queſtionū eſt viden
dū an ſoluens liberetur. Itē an transferatur dominiuȝ
in accipientē. Et de remedijs que cōpetunt contra fal/
ſuȝ pcuratoꝛē: ⁊ quedaȝ alia que videbitis. ¶ Pꝛimo
ergo quero an ſoluitur falſo pꝛocuratoꝛi i reȝ ſuaȝ: quo
caſu dic. aut ſoluitur a ſciente: ⁊ non repetitur. vt. ff. tit.
ij. l. i. ⁊ hoc dixi ſuper pꝛima glo. aut ſoluitur ab ignoꝛā/
te: ⁊ tunc aut ſoluitur indebituȝ omnino: ⁊ hoc non eſt
querenduȝ an ſoluens liberetur: ⁊ tunc repetitur con/
di. inde. ab ipſo pꝛocuratoꝛe: vt hic in pꝛin. ſm lec. glo.
⁊. l. creditores. C. de condi. inde. Ideȝ ſi erat debitum
aliquo iure: ſed foꝛte obſtabat exceptio vel erat tale de/
bituȝ qđ ſolutuȝ poterat repeti eadeȝ ratione. Si vero
erat tale debituȝ qđ ſolutuȝ repeti non poterat: tunc vi
detur velle. gl. ꝙ ratihabitio hoc aliquid opetur: ⁊ tra/

hat negociū ad dn̄m: vt hic in prin. ſm lec. glo. quo caſu ratihabitione ſecuta videt̄ q̄ dn̄s a tali ꝓcuratore repeteret qđ poſſet ꝓcedere ſi dicam⁹ eſſe ſolutū cōteplatione directe actionis que apud dn̄m erat. ſecus ſi contēplatione vtilis: vt. d. l. debitor in fi. ad tre. quo cāu lꝫ ab ipſo dn̄o ſolutū repeti nō poſſit tamen ab ipſo ꝓcuratore repetitur: quoniā eius reſpectu oīno eſt indebitū: vt hic in prin. facit. l. ꝓcurator ad exhibendū. §. i. ĩ. rem ra. ha. Si vero ſolutū eſt debitū tunc diſtingue per oīa. put. ĩ. dicā in ſimplici ꝓcuratore: eo ſaluo q̄ quando ratihabitio nō ſeqtur ab ipſo qui putabat̄ ꝓcurator in reꝫ ſuā repetitur condi. inde. nā fuit ſolutū tanq̄ ſibi debitū: ⁊ in veritate nō eſt: vt hic in prin. ſm lec. glo. ⁊ d. l. creditores: ⁊ videt̄ expreſſuꝫ in. l. cū fundus. §. ſuū tuū iprudens. ſ. ſi cer. pe. ⁊. l. ſi vrbana. §. q̄ ſi vecturas ĩ. ti. ij. In iſtū autē falſuꝫ ꝓcuratorē transfert̄ dominiū: vel nō eo modo quo dicem⁹ in falſo creditore in. l. quoniā. ĩ. de condi. fur. ⁊ hoc de pmo. ¶ Scđo pncipaliter quero quādo ſoluitur alicui falſo ꝓcuratori trāſferēdo in euꝫ dominiū hoc acto q̄ faciet liberari ſoluentē quo caſu: an transferat̄ dominiū in ꝓcuratorē nō eſt querenduꝫ: qa preſupponit̄ in themate q̄ſtionis. Itē an liberetur ſtati ſoluens nō eſt querendū: qa p̄ſupponit̄ qđ nō eſt datū: vt ſit liber ſtati ea ſolutione facta: ſed vt liberetur in futurū. Iſto caſu: vt puto nō eſt curandū vtꝝ ſequatur ratihabitio dn̄i vel nō. nihil enī factuꝫ eſt noīe dn̄i: ſed inter me ⁊ illuꝫ: quē putabā ꝓcuratorē fuit celebratus cōtractus innoīatus do vt facias me liberari: ſꝫ ſoluꝫ eſt querendū liberatione nō ſecuta: qualiter ſubuenitur cōtra ꝓcuratorē. Rn̄deo ſiquidē ſolutū eſt debitū habet locū conditio ob cām. quaſi cā non eſt ſecuta: vt hic ſm lec. glo. ⁊. ĩ. de fur. l. falſus. §. i. Si vero ſolutū eſt indebitū nō hꝫ locū cōditio ob cāꝫ. ſed cōditio ſine cā. fuit enī datuꝫ ob cām nullā. ſ. vt facias me liberari ab ea obligatiōe que nō erat ergo ⁊c̄. vt. l. i. ĩ. đ cōdi. ſine cau. Sꝫ qđ ōdi vt facias me libari ab aliq̄ actōe vel obligatione nō efficaci. cogitabitis: ⁊ hoc de ſcđo. ¶ Tertio pncipaliter queritur quādo alicui falſo ꝓcuratori dedi: vt nuncio: vt portaret ad creditorē. hic eſt aduertendum. Aut enī dedi ei tanq̄ nuncio mei ſoluētis: ⁊ cōſtat q̄ in euꝫ nō transfero dn̄iū: vt. d. l. falſus. §. i. Itē cōſtat q̄ nō liberor ſoluēdo ſibi: q: nullū mandatū habet a creditore: vt. ĩ. de ſolu. l. qui hominē. §. ſi nullo. ſed pōt eē q̄ ſi illa res data perdat̄: ex illa perditiōe đbitor liberetur: ſi erat debitor ſpēi: ⁊ nō poſſit ſibi culpa iputari: vt. l. argētuꝫ. ĩ. cōmo. ¶ Sꝫ ſi querit̄ qualiter iſti ſuccurrat̄: ſi reꝫ datā nō tradat creditori. Rn̄deo ſi quidē illud quod ē ſibi traditū pertinebat ad creditorē: vt res depoſita vel cōmodata creditori cōpetit actio furti: vt. l. falſus. C. de fur. ⁊ ibi no. Si vero pertinebat ad debitorē đbitori cōpetit actio furti ⁊ cōditio fur. Creditori vero cōpetit cōtra ipſum accipientē actio nego. geſ. vt. C. de fur. l. ſi is cui cū gl. ⁊ de neg. geſt. l. ſi pupilli. §. ij. Si vero ſolui tanq̄ nuncio miſſo[a] a creditore. tūc dic vt. ĩ. dicemus in ꝓcuratore falſo: ⁊ hoc de tertio. ¶ Quarto principaliter q̄ro quādo ſoluit̄ alicui: vt ꝓcuratori ſimplici: ⁊ iſtud habemus examinare per quattuor q̄ōnes. Aut enī ſoluitur ꝓcuratori ſimplici: qui nūq̄ habuit mandatū: ⁊ tūc aut ſoluit̄ debitū. aut indebitū. Itē quādoqꝫ ſoluit̄ ꝓcuratori falſo q alias habuit mandatū: ſed fuit reuocatuꝫ: ⁊ tunc aut ſoluit̄ debitū aut indebituꝫ. ¶ Primo caſu q̄ro quādo ꝓcuratori qui nunq̄ habuit mandatū ſoluit̄ debituꝫ: ⁊ tunc aut ſoluitur ſciēter: ⁊ nō liberatur nec repetit: vt hic in pma glo. ⁊. l. ſi nō ſortē. §. qui filio. ĩ. đ cōdi. inde. ⁊. ſ. dixi. Aut ſoluitur ignorāter[b]: ⁊ tunc etiā nō liberatur: vt. l. qui hominē. §. ſi nullo. ĩ. đ ſolu. Puto tñ q̄ ſi ſoluens habuit iuſtā cam credendi ipm eſſe ꝓcuratorē q̄ liberabitur cedēdo creditori actionē quā habet cōtra iſtuꝫ falſuꝫ ꝓcuratoreꝫ. caſus eſt in. l. cuꝫ fund⁹. §. ſeruū tuuꝫ iprudens. in fi. ſ. ſi cer. pe. lꝫ Cy. dubitando videatur tenere cōtrariū. C. de fur. l. falſus in prin. iij. q

Sed ſi queratur an in taleꝫ procuratoreꝫ ſit tranſlatum dominiuꝫ certuꝫ eſt q̄ nō. vt. l. ſi ego. ſ. de nego. geſ. nō enim hic agebat tradens: vt ꝓcuratori quereretur: ſed vt domino per ipm ꝓcuratoreꝫ: vt. l. vero ꝓcuratori. ĩ. đ ſolu. ⁊. l. qui mihi donatuꝫ. ĩ. de dona. ¶ Si queratur q̄liter ſubueniatur contra iſtū falſuꝫ procuratorē. Rn̄deo ſiquideꝫ accepit malo animo tenetur furti condi. fur. et codi. ob cauſaꝫ: vt hac. l. ſed ſi nō habuit malū animū: tunc ſoluꝫ tenetur cōdi. ob cām: vt hac. l. ꝟſi. nō eniꝫ. et ꝟ. q̄ ſi dominus. ¶ Sed dices tu quomodo datur conditio ob cām cuꝫ dn̄iū nō ſit tranſlatuꝫ in eū: ⁊ nemo cōdicit rē ſuaꝫ: vt. ſ. dixi. Rn̄deo oporteret te itelligere eo caſu quo nō fuit furtuꝫ cōmiſſuꝫ: quia ſolutio fuit recōciliata conſūptione qđ prodeſt ad conditioneꝫ ob cām: ſicut ad certi conditionē: ⁊ ad cōdi. indebi. vt no. ſ. eo. l. iij. §. ſubtilius. in. ij. glo. ¶ Iteꝫ queritur quādo datur conditio ob cām quaſi cauſa nō ſecuta: que eſt iſta cauſa que nō eſt ſecuta ob quaꝫ datur conditio. tex. videtur hic dicere ratihabitio. Tu dic quandoqꝫ ego ſolui tibi ſimpliciter credens te ꝓcuratoreꝫ: ⁊ per cōſequens me liberatū incontinēti: nec a te aliquid petij vltra: ⁊ datur mihi cōditio indebiti: vt dictuꝫ eſt. Aut a te petij: ⁊ tūc dicitur cauſa ceſſare eoipſo q̄ nō ſequitur liberatio. ſed ſi forte licet crederez me liberatū: dixi tibi facias q̄ ego habeaꝫ litteras ratihabitionis: tūc diceretur ceſſare cauſa ſi ratihabitio nō ſequeretur. Iſtaꝫ diſtinctionē ponit textus. in. l. ſi quis offerenti in prin. ĩ. de ſolu. omnia tamen dicta remedia tolluntur contra dictū falſuꝫ procuratorem ratihabitione ſecuta per. d. l. ſi quis offerenti facit hec. l. in prin. ⁊. l. vero ꝓcuratori. ĩ. de ſol. ¶ Secūdo quero quādo falſo procuratori qui nūq̄ habuit mādatuꝫ ſoluitur indebituꝫ. iſto caſu conſtat: q̄ in euꝫ non transfertur dominiū: vt. d. l. ſi ego: qđ patet: quia contractando furtuꝫ facit: vt hic in fi. Iteꝫ non eſt querenduꝫ de liberatione cuꝫ non ſit debituꝫ: ſed querendū eſt de remedijs contra procuratorē: ⁊ ſi quideꝫ ratihabitio nō ſequitur falſus ꝓcurator tenetur condi. indebi. l. ſi procurator. ĩ. de condi. inde. ⁊ hac. l. in prin. ⁊. l. cuꝫ indebituꝫ. §. i. ĩ. ti. ij. ⁊. l. ſi vendidero. i fi. ĩ. de fur. Tenetur etiam furti: ⁊ cōdi[c]. furtiua ſi habuerit animuꝫ intercipiendi: vt hic in fi. ⁊ dicta. l. ſi vendidero: ⁊. l. falſus. C. đ fur. tamen ratihabitione ſecuta tenetur dominus condi. indebi. vt hac. l. in prin. ⁊. d. l. ſi vendidero. in fi. ⁊ melius in. §. ſi ticius. non tamē tollitur conditio fur. que nata erat debitori contra procuratoreꝫ: vt. d. l. ſi vendidero. §. ſi ticius. qđ qualiter procedat: dic vt ibi: ⁊ hoc quando tali falſo procuratori ſolutuꝫ eſt ignoranter. ſꝫ ſi ſcienter ſolutuꝫ eſſet. tunc ſi quideꝫ ego ſciui euꝫ falſū procuratoreꝫ videor ſibi donare: vt. ſ. dixi. Si vero credebaꝫ ipſum eſſe verū procuratoreꝫ: ſed ſcienter ſolui indebitū: tunc videor donare domino. tamen cōtra ipſuꝫ falſuꝫ procuratoreꝫ cōpetunt mihi omnia predicta remedia: que tamē tolluntur ratihabitione ſecuta: vt. l. ſi tibi dederiꝫ. ĩ. de dona. ⁊ hoc đ ſecūdo. ¶ Tertio quero quando falſo ꝓcuratori qui ſemel habuit mandatuꝫ: ⁊ fuit reuocatuꝫ ſoluitur idebituꝫ. Reſpondeo per omnia ideꝫ qđ i falſo procuratore: qui nunq̄ habuit mandatuꝫ: vt no. hic in prima glo. ¶ Quarto quero quando falſo procuratori qui habuit mandatuꝫ: ⁊ fuit reuocatuꝫ ſoluitur debitum. Reſpondeo: vt. d. l. cuꝫ quis §. i. de ſolu. ⁊ hic no. in prima glo. ¶ Sed dubitatur cū in multis caſibus. ſ. ſit dictuꝫ: aut ſecuta eſt ratihabitio aut non. ¶ Quero quid habet facere ſoluens ſi dubitat: an dominus ratuꝫ habeat vel non: dic vt. l. ſi indebituꝫ. ĩ. rem ra. ha. ¶ Vltimo ex p̄dictis apparet: q̄ nō eſt queſtio vtruꝫ in dubio ſoluens videatur trāſferre dominiuꝫ vel non quādo ſoluit procuratori ſimplici: quia non videtur transferre: vt dicta. l. ſi ego. ſ. đ nego. geſ. Nec ob. l. dotis fructus. §. ſi. cuꝫ ſequēti. ĩ. de iure do. ⁊. l. i. ĩ. pro dote: quia ibi precedebat titulus habilis ad tranſlationeꝫ dominij in accipienteꝫ. hic vero no prece

a ¶ Miſſo. ADDE qđ ſi creditor ſcribat đbitori hoc mō El tēpo dil pagamto e: mandatello cū voſtra ſalute e mia ⁊ debitor dedit pecuniā homini fide digno q aufugit vel creditori nō detulit: an debitor ſit liberat⁹ ⁊ quo remedio ſibi cōſulat̄ vide Bal. ꝯſi. cccxx. ij. li.

b ¶ Ignorāter. ADDE Ut p Bal. ꝯſi. xiiij. cū ſeq. iij. li. vbi pōit đ quodaꝫ filioſa. q libauerat. debitorē paternū aſſerēdo ſe habere mandatū deinde illud nomē debitoris ceſſerat etiā aſſerendo habere ad id mādatū vide ēt Jo. an. i addi. ad ſpec. i ti. de ſolu. i rubrica. vbi pōit ēt. q. de eo q ſuaſiōe falſi ꝓcuratoris oſīdētis mādatū falſuꝫ ſoluit ⁊ ꝓcurator falſus amiſit pecuniaꝫ cui piculo pierit.

c ¶ Cōditionibus. ADDE q̄ ēt tenet̄ crie falſi ſi p dolum ſolu. recepit. l. ſi autē. §. iteꝫ ſciendū de neg. geſt. p Bar. pau. de ca. hic in addi.

debat titulus. Aut ſoluitur: vt ꝓcuratori in rez ſuam: ꝛ tunc dic vt. j. tit. ij. l. quoniā. ꝛ. ſ. dixi. ¶ Ultimo not. ſi dubitatur an ſoluit: vt procuratori in rez ſuaz vel ſimplici: an vt nuncio: an transferendo dominiuz faciat liberari hoc perpendi debet ex qualitate verborũ precedentiuz: ꝛ ſequentiuz ꝛ eoruz que geſta ſunt: vt in. c. inſpicimus. extra de re. iur. li. vi.

Ex. l. ſequēti.

¶ An licituz ſit libero homini dare ſe in queſtionez vel ad torturam alicui: ibi. Quero. Et ſatis dicitur lucrari qui voluntatē ſuaz īplet: ibi Opi. ꝛ ad ſi.

c **Um ſeruus.** Res ob cauſaz data cauſa nō ſecuta. etiā ſi deſierit extare condicitur: ꝛ ſi nō eſt tranſlatuz dominiuz ad exhibenduz: ꝛ furti ſeu condi. fur. agitur hoc dicit. Diuiditur primo ponit vnuz dictū. ſecundo ponit aliud qđ videtur cōtrariuz primo. tertio reducit ad concordiā addendo aliqua. quarto addit quedaz ad predicta. ſecūda ibi. labeo. tertia ibi. ſed procul⁹ quarta ibi. ſed ſi titius. ¶ Op. ſ. ď offi. prefec. vi. l. iij. §. i. dicit. Hugolinus ꝙ hic ſuſpendit euz iniuſte[a]. Azo dicit ꝙ imo iuſte: q: furtuz nō eſt publicuz crimen. Guil. de cu. idē alia ratione: videlicet: quia hic ſuſpendit ſeruuz qui eſt vilis[b] perſona: ꝛ in viles perſonas prefectus vigiluz habet iuriſditionē ꝛ poteſtatez: vt. l. cōtraria. facit. l. interduz. §. qui furez. ff. de fur. ¶ Secūdo op. ꝛ videtur ꝙ re perempta debeat agi ad extimationē: vt. l. in re furtiua. j. de condi. fur. no. per glo. ſ. eo. l. ſi pecuniā §. i. iſte paſſus eſt difficilis multuz. Finaliter ego teneo ī obligatione rez dari: vel reddi debere agi ad ipſaz rē: vt hic ꝛ. l. ſi ſeruū. §. ſi. de verbo. obli. ꝛ. l. promiſſor. j. de cōſti. pecu. fiet tamen executio in extimatione: ꝛ etiaz condēnatio poterit fieri in extimatione: vt. l. iulianus. j. de confeſ. ꝛ. l. ſi. que ſen. ſine ap. reſcin. ꝛ ibi. plene no. Sed in obligatione rez reſtitui poteſt agi: ꝛ peti ipſa res ꝛ peti extimatio: vt. j. de condi. fur. l. in re furtiua. ꝛ. l. i. C. e. ti. ꝛ. l. ſi ſeruus. §. boue. dixi pleniſſime in. l. ſtipulatiōes non diuiduntur. j. de verbo. obli. in vltis opi. ꝛ in. vi. queſtione. ¶ Op. de. l. ſi dominus. j. de preſcrip. verbis Solu. ibi ſeruus fuit datus extimatus. ¶ Op. ad ſi. q̄a in furto requiritur ꝙ quis contractet animo lucrandi: vt. l. i. j. ď fur. ſed hic nō habuit animuz lucrādi ergo ꝛc. Solu. optime glo. ꝛ no. ꝙ ſatis videtur lucrari cuz voluntatez ſuaz impleuerit de eo. qđ placet ꝛ eſt no. No. ꝙ re perēpta agitur ad ipſaz rez dixi in. l. vinuz. ſ. ſi cer. pe. ¶ Quero circa principiuz. l. vtruz ſit licitū libero homini dare ſe alicui in queſtionez vel ad torturaz. Glo. in d. l. interduz. §. qui furē. de fur. dicit ꝙ ſic. Contrarium ibi dixi naz liber homo non eſt dominus mēbrorũ ſuoruz: vt. l. liber homo ad. l. acquil. Itez tortura eſt meri imperij: vt. l. defenſores. C. de defen. ci. ꝛ in auc. ď teſti. §. i. ꝛ no. in. l. imperiuz. ff. de iuriſdi. om. iudi. ergo pacto priuatorū: nō poteſt concedi: vt. C. de iuriſdi. om. iudi. l. priuatoruz nec eniz poteſt quis permittere alicui ꝙ euz percutiat: vel ꝙ corpus eius cruciet: vt. l. i. §. vſqz adeo. de iniur. ſecundo quero ſi verum eſt id qđ prefectus vigiluz iuſte fecit: ergo ſeruus fuit in facinore deprehenſus. ergo iſte non tenetur. Reſpōdeo dico qđ fecit iuſte hoc eſt iuriſdictionē habuit iudicandi de hoc crimine: non tamen cōtra iſtuz habuit legitimas probationes. vel aliter: ꝛ verius hic fuit datus: vt per accipientez haberetur queſtio. vnde eo ipſo ꝙ per euz eſt repertus in facinore ceſſat cā ob quaz datus ē: fateor: tamē ꝙ confeſſio extorta a ſeruo precedentibus legitimis indicijs faciat etiaz fidez contra dominum: vt. l. cum probatio. j. de proba. Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

¶ An illa verba dedit vendit: ꝛ tradidit cōſtituant venditionem: ibi. Contra. Et an donatio oliz ꝛ hodie fuerit cōtractus innominatus ꝛ hodie nominatus: ibi. Pro declarando. Et an quādo contractus eſt permixtus nominatus cū innoīato habeat locuz conditio ob cauſaz: ibi. Reaſſumo.

d **Edi.** Iſta. l. ē valde no. ꝛ hoc dicit. Quādo ex pte dātis pecuniā ꝛ ex pte dātis ſpeciez venit dari nō eſt ēptio ꝛ vēditio: ſed ꝯtractus inoīatus. ideo habebit locuz cōditio ob cauſaz hoc dicit Glo. diuidit. primo ponit dictuz. ſecundo tres rationes. ſecunda ibi ꝛ ideo. tu dic ꝙ non ſunt rationes. īmo ſunt illationes ex dicto. ¶ Op. ꝛ videtur ꝙ iſte ſit cōtractus emptionis ꝛ venditionis: vt. l. naturalis. §. i. j. de preſcriptis vbis. Solu. hic fuit data pecunia: vt ſpecies ibi fuit numerata. Iſtud eſt diuinare in ſe tamē verum eſt. vel dic ꝙ hic fuit actum: vt ſtichū dares hoc eſt accipiētis faceres qđ non eſt de natura emptionis: ꝛ vēdi. l. ex empto. in prin. j. de ac. emp. Ex hoc ſequitur qđ eſt contractus innominatus do vt des. iſtud colligitur hic in verbo fingo. ſed in. l. contraria fuit dictum do pecuniam: vt accipiam ſpeciez verbum enim accipio non includit de neceſſitate tranſlationez dominij: vt ibi patet. ¶ Contra hoc op. extra de. l. ſi ſtipulatus. de vſuris. Solu. ibi verbum dari fuit appoſituz iuxta contractum emptionis ꝛ venditionis. ideo intelligitur īproprie ſecunduz naturaz contractus. ſimile in. l. i. in prin. j. ďpo. ꝛ ideo inſtrumenta que fiunt tota die que dicunt dedit[c] vendidit ꝛ tradidit non cōſtituunt contractuz innominatum propter verbum dedit: immo verbuz dedit intelligitur improprie propter verbū vendidit cui adijcitur. Sed ſi diceret dedit ꝛ tradidit: nō adiecto vēdidit tūc eſſet contractus innominatus: vt hic: ſed ſi diceret tantum tradidit pro certa quātitate pecunie intelligeretur venditio: vt. d. l. naturalis. §. i. j. de preſcrip. verbis que tene menti. ¶ Secundo op. ad. v. ꝛ ideo ď. l. naturalis. §. ſed ſi ſtichum de preſcrip. verbis. Solu. vt in gl. ꝛ bene hic ꝛ ibi. ¶ Uenio ad ſi. l. ꝛ op. ꝛ videt ꝙ poſſit agi vt caueatur de euictione: vt. l. ij. j. de euic. Solu. ibi in contractu emptionis: ꝛ vendi. hic in contractu innominato iſta eſt vera. Alij: vt Jo. dicunt ꝙ hic exigitur ſatiſdatio. ſed in contractu venditionis ſufficit nuda ꝓmiſſio. Iſtud non videtur verum per. l. ſciendum. j. ď euic. ꝛ ideo tene primam. ¶ Op. ꝛ videtur ꝙ conditio ob cauſam locum non habeat: vt. l. ea conditione. C. de reſcin. ven. ꝛ. l. ciuilez. C. de rei ven. Solu. dicit glo. illud verum in cōtractibus nominatis in quibus ceſſat cōditio ob cauſaz hoc ī innominatis: ꝛ propter hoc fuit facta hec. l. vt oſtenderet ꝙ non habet locuz cōdictio ob cauſam in contractibus nominatis: ſed in īnominatis. idez in. l. i. in ſi. j. de re. permu. Contra hoc op. glo. donatio eſt hodie contractus nominatus. qđ patet: quia conſenſu contrahitur: vt. l. ſi quis argentum. C. de dona. ergo eſt nominatus: vt probatur in. l. i. j. de re. permu. ſed in donatione eſt locus conditioni ob cauſam: vt. l. i. C. de dona. que ſub modo: ꝛ. C. eo. l. ea. lege. ꝛ de dona. l. cū res ergo ꝛc. Solu. dicit glo. fallit in contractu donationis qui eſt hodie contractus nominatus. ſed olim erat innominatus. ¶ Pro declarando iſtam glo. i. habem⁹ videre vtrum hoc ſit verum ꝙ donatio[d] fuerit olim cōtractus inominatus: ꝛ hodie nominatus. qđ tenet glo. hic: ꝛ in. l. pacta. j. ď contrahen. emp. ꝛ. C. e. l. ij. Ja. bu. dicebat ꝙ etiam hodie eſt innominatus. licet enim hodie contrahatur conſenſu. non ſequitur ergo eſt nominatus: quia multi contractus fiunt qui conſenſu contrahuntur: ꝛ ſunt inominati. Et ſepe etiam quidaz contractus qui contrahuntur re innominati dicuntur: vt. l. iuriſgentiuz in prin. de pac. pro Ja. facit: quia etiam hodie ex contractu donationis nō oritur actio. ſed ꝓpter pactuz ſeu contractuz datur conditio ex. l. vt. d. l. ſi quis argentuz. Sed de natura contractuum nominatorū eſt ꝙ eipſo ꝙ ſubſunt actionez producant: vt. d. l. iuriſgentiuz in prin. ergo ꝛc. Alij dicunt ꝙ olim: ꝛ hodie fuit cōtractus nomiatus: quia ita elegās nomē eſt donatio ſicut locatio ꝛ venditio: ꝛ ſi. cuz igitur habeat ſpeciale nomen ergo erat ꝛ eſt contractus nominatus: vt no. ď re.

a ¶ Iniuſte ADDE ꝙ pau. ď ca. ex eo ꝙ gl. apellat ſniaz latā a iudice ī cōpetēti iniuſtā eſſe notādū ꝙ ſi quiſ vellet dicere ſniaz nullā ꝛ diceret illā iniuſtam ſi īepte ageret al. gl. ſingularem in auc. ď here. di. ꝛ fal. i. §. exheredatoſ in vbo iuſte ꝛ gl. in. l. i. j. ď teſta. alex. vo ꝑ hoc alter ꝛ ibi bal. in. l. ſcire oz §. ſi. in vbo iuſte. j. ď ex. cu. tutorum

b ¶ Uilis. ADDE ſm fulg. ꝛ alex. ꝙ nō poterat hic ſuuſ puniri pena capitali ꝑ. l. i. C. de offi. ꝑfec. vigi. ſz debuit remitti ad ꝑfectū vrbis ſi pena capitali dignus erat

c ¶ Dedit. ADDE vt ꝑ eūdē bar. in. l. i. C. de re. ꝑmu. ꝛ in l. exēpto in prin. j. ď ac. ēp. ꝛ i. l. ſi ſtipulatus. j. ď vſuris

d ¶ Donatō ADDE. vt ꝑ alex. i. l. iuriſgētiuz in pri. ſ. ď pac. cui īquātuz tāgit p⁹ bal. an ſtatutū loquēs ī vēdi. habeat locū ī ꝑmutati. et ſe remittit: ad ſpec. ī ti. de ēp. ꝛ vendi. §. nūc dicendū el. ij. vſi. ſed pone ſtatutū ꝛ ibi Jo. an. adde p⁹illos Ro. cōſi. cvij.

permu.ſuper rubꝛica. Iſtaz partẽ ego teneo. Et pꝛobo
in contractibus innominatis locus ẽ penitentie ex par-
te implentis:vt.l.ſi pecuniaz.ſ.e.Sed in donatione nõ
eſt locus penitentie:vt.l.ariſto.ĳ.de dona. ergo nõ erat
nec eſt innominatus:⁊ ſic allego ꝓ caſu.l.ariſto. nõ ob.
ꝙ olim nõ contrahebatur conſenſu:q: etiam ſtipulatio
oliz nõ contrahebatur conſenſu:⁊ tamen eſt cõtractus
nominatus.vt.l.i.ĩ ſi.de pac.⁊ etiaz alij contractus noia
ti:qui contrahuntur re nõ celebꝛantur conſenſu ſolo:vt
d.l.iuriſgentiuz in pꝛin. Non ob.ꝙ ex iſto contractu nõ
oꝛiatur actio:q: debes ſcire ꝙ aliud eſt donatio:aliud ẽ
pactuz de donando:ſicut aliud eſt venditio:aliud ẽ pa-
ctuz de vendendo. Donatio eniz eoipſo ꝙ eſt perfecta
eſt idez de iure antiquo ⁊ de iure nouo. In pacto ṽo nu
do de donando eſt hodie imutatuz per.d.l.ſiquis argẽ
tuz:⁊ de illo nõ querimus hic:ſed hoc pꝛemiſſo dicit gl.
ꝙ fallit in contractu donationis in quo habet locuz cõ-
ditio ob cãm:lꝫ ſit cõtractus noiatus:eſt ne iſtud veꝝ?
reſpondeo ꝙ in contractu donationis conditio ob cãz
bene habet locuz ſi cauſa ob quã datur nõ eſt ſecuta:vt
C.eo.l.ea lege.⁊ de do.l.cuz res ⁊.C.ꝺ dõa.que ſub mo
do.l.i.⁊ bene no.ĳ.de dona.l.i.ſed ex penitentia nõ ha-
bet locuz conditio ob cãm ad reuocandum id in quo ẽ
donatio.vt.l.ariſto.ĳ.de dona.poteſt tamen bene peni-
tere ne fiat illud qȯ fuit actuz in donatione quando fuit
appoſituz tantuz ad cõmoduz penitentis:vt.d.l.ariſto.
⁊ ſtatim dicaz in alijs cõtractibꝰ nominatis. ¶ Secũdo
habemus videre que ſit ratio ſpecialitatis in donatiõe.
reſpondeo in alijs contractibus nominatis ex pacto in-
continenti appoſito:vt aliquid detur vel fiat ifoꝛmatur
actio deſcendens ex eo contractu:vt.l.tenetur.§.i.ĳ.de
ac.emp.⁊.l.in bone fidei.C.de pac.⁊.l.iuriſgentiuz.§.i.
de pac.ideo cũ ad hoc competat actio ex contractu no-
minato non habet locuz conditio ob cãm:ſed agitur ac
tione ex eo contractu.Sed in donatiõe hoc nõ eſt. Exẽ-
pluz dono tibi libꝛuz:vt ſoluas creditoꝛibus meis.dona
tio fit ꝓ te:⁊ ad tui cõmoduz non poterit infoꝛmari:vt
pariat actionez mihi:vt habuiſti no.in.l.lecta.ſ.ſi cer.
pe.⁊.C.de pac.l.petens:⁊.l.iuriſgentiuz.§. quinimo:et
ibi glo.⁊ ſic cuz actione ex eo contractu nõ poſſit agi:ha
bet locuz conditio ob cãm. Eadez ratione dico idez in
alijs contractibus nominatis. Pone pꝛomitto tibi per
ſtipulationez dare centum:vt vadas pꝛo me romam.ex
hac ſtipulatione non poteſt agi actione ex eo contractu
vt vadas pꝛo me romaz:q: fuit interpoſita pꝛo te nõ cõ-
tra te:vt no.in.d.l.petens.poterit ergo agi conditione
ob cãm:vel actione pꝛeſcrip.verbis:ſicut in contractibꝰ
innominatis.dicaz.in.d.§.quinimo. ¶ Contra pꝛedic-
ta op.⁊ videtur ꝙ etiaz in contractibus nominatis vbi
ex pacto informatur actio ex eo cõtractu poſſit agi cõ-
ditione ob cãm:vt.l.cuz te.C.de pac.inter emp.⁊ ven.
Sol.dicit gl.⁊ bene ꝙ ibi illud qȯ deuenit in contractu
alias in pacto dederat cauſam contractui nominato:vt
no.in.d.l.cum te.ſecus ſi cauſam non ꝺderat:vt.d.l.ea
conditione.C.de reſcin.ven.⁊ iſta vera ſecũduz omnes
licet quidam gloſatoꝛes antiqui aliter dixerint vt no.in
l.pacta conuenta.ĳ.de contrahen.emp. circa ſi.magne
glo. ¶ Contra pꝛedicta op.⁊ videtur ꝙ etiam in aliqui
bus contractibus innominatis nõ habeat locum condi
tio ob cãm:vt facio vt des:⁊ facio vt facias:q: facta nõ
poſſunt repeti vt.l.pe.ĳ.de pꝛeſcriptis verbis.glo.fate-
tur contrariuz:⁊ ſic habet locum ſoluz in do vt des:⁊ in
do vt facias:⁊ in do vt non facias:⁊ in permutatione. ſi
mile habuiſti in.l.ſi pecuniam in pꝛin.ſ.eo.ſed hoc non
eſt veruz:quia etiã facta quandoqꝫ poſſunt repeti:vt.l.
ſiquis accepto.ſ.eo. Pꝛeterea licet non poſſint repeti
tamen ſunt pꝛodita remedia in locum conditionis ob
cauſam:vt.l.cum pꝛoponas.C.de dolo.⁊ hoc etiam te-
nebat Gui.de cu. ¶ Reaſſumo ergo pꝛedicta bꝛeuiter.
quandoqꝫ eſt contractus innominatus mere ⁊ ſimplici
ter:⁊ tunc habet locum cõditio ob cauſam:tam ex peni
tentia:ꝙ ex cauſa ceſſante:vt hic ⁊.l.ſi pecuniam in pꝛi.
ſ.eo.⁊.l.naturalis per totum.ĳ.de pꝛeſcriptis verbis qñ
qꝫ eſt contractus nominatus mere ⁊ ſimpliciter: ⁊ tunc
nullo modo eſt locus conditioni ob cauſaz: nec ex peni
tentia:nec ex cauſa ceſſante:vt hic ⁊.l.i.ĳ.de re. permu.
⁊.l.inciuile.C.de rei ven.⁊.l. ſicut.ꝺ ac.⁊ ob.quandoqꝫ
eſt permixtus contractus nominatus cuz innominato.
exempluz vendo tibi funduz pꝛo cẽtũ hoc pacto:vt des
mihi libꝛum.naz hic pꝛimo eſt contractus nominatus:
quia vendo:⁊ eſt mixtus cum cõtractu ĩnominato. ven-
do enim vt des. Aliud etiaz exempluz dono:vt aliquid
facias:vel vt aliquid des:vel pꝛomitto per ſtipulationẽ
vt aliquid des vel facias. In his vides permixtuz cõtra-
ctum nominatuz cum ĩnominato:⁊ bꝛeuiter vbicunqꝫ
contractus nominatus celebꝛatur ob aliquã cauſam ex-
trinſecam extra ſubſtantiaz ipſius contractus poteſt di-
ci permixtus contractus nominatus cuz innominato.
iſto vocabulo vtitur.l.ariſto.ĳ.de dõa.hoc ergo caſu di-
cas. Aut illud qȯ deuenit in pacto infoꝛmat actionez ꝺ-
ſcendentez ex contractu nominato:aut nõ. pꝛimo caſu
aut illud qȯ deuenit in pacto fuit cauſa finalis ob quaz
deuentum eſt ad contractũ: ⁊ ea ceſſante poteſt agi cõ-
ditione ob cauſam:vt.l.cum te.C.de pac.inter emp.et
ven. Aut non fuit cauſa finalis:⁊ tunc ſecus: vt.l.ea.C.
de reſcin.ven. Si vero actio non informatur:tũc poteſt
agi conditione ob cauſam cauſa ceſſante.vt.l.i.C.ꝺ do-
na.que ſub modo cum ſi.ſ.alle.⁊ hoc eſt verum de con
ditione que oꝛitur ex ceſſatione cauſe. ¶ Sed ſi queris
an in contractibus nominatis ſit locus conditioni ob
cauſam ex penitentia.dicas aut per penitẽtiaz quis vel-
let recedere ab eo qȯ venit in cõtractu nominato:⁊ non
poteſt vt.d.l.ariſto. Aut ab eo qȯ venit in pacto extrin-
ſeco:⁊ tunc aut illud pactuz fuit appoſituz gratia peni-
tentis tantuz.⁊ licet ſibi penitere. Aut gratia ipſius ⁊ al
terius ⁊ non licet:vt.l.ij.⁊ ibi no.⁊.l.iij.⁊.l. queſituz.ĳ.ꝺ
ſer.expoꝛ.⁊.l.ariſto.de dona.

De conditione ob turpem cãm.

¶ Continua vt in glo. ¶ Querit glo.circa rubꝛicã vtꝫ
hic titulus habeat locum ob cauſaz pꝛeteritaz vel futu
ram.dicit glo.ob vtranqꝫ. Idem no.C.e.ſuper rubꝛica
hoc videtur cõtra.l.pe.ĳ.eo.vbi ob cauſam turpez pꝛe-
teritam pecunia data repeti non poteſt ſimile qȯ metꝰ
cauſa.l.ij. Dicunt doc.ꝙ debet intelligi glo. ꝙ hec con
ditio reſpicit cãm futuram vel pꝛeteritaz intellige pꝛete
ritam tẽpoꝛe repetitionis:ſed futuraz tempoꝛe traditio
nis:⁊ ſic non ob.contraria.Sed conditio ob cãm nun-
ꝙ habet locum ſi cauſa ob quam datur eſt facta:⁊ pꝛete
rita.facit.l.ſi plagij.de verbo:obli.⁊ qȯ ibi no.dic vt ibi
Bartolus.

Ex.l.ſequenti.

¶ An id ꝙ iudici daẜ vt ferat ſñiam pro ſe iuſtam ſi-
ue iniuſtam poſſit repeti: ibi. Ex qua. Et an qui dedit
pignoꝛa ob turpẽ cauſam poſſit illa repetere:ibi. Que-
rit glo.

Mne. Datum ob cauſam honeſtã
non repetitur cauſa ſecuta.
ſed datum ob turpem cãm ſi eſt turpitu-
do ex parte accipientiſ repetitur. ſecus ſi
eſt turpitudo ex parte dantis vel vtriuſ-
qꝫ.hoc dicit vſque ad.§.ſi tibi iudicium
¶ Opp.diciẜr hic in.l.vtputa.§.ſi.i ſi.ꝙ quando aliqs
dat iudici verſatur turpitudo ſolum ex parte recipiẽtis
Contra.C.de pe.iudi.q ma.iu.l.i.⁊ auc̃. ibi poſita. Hu
ius timoꝛe iſte.ṽſi.ſed ſi dedi.legitur in glo.duobꝰ mo-
dis.ſecundum pꝛimuz modum coꝛrigitur per ſequentẽ
litteram:ibi.ſed hic quoqꝫ.⁊ ſecunduz hoc.l. contraria
non ob.ſecundũ alium non coꝛrigitur ⁊ iſta eſt vera:qa
ſi coꝛrigeretur.l.ſequens que incipit vbi nihil adderet
ad pꝛecedentia. ¶ Ex qua lec.habes ꝙ aut quis dat iu-

dici: vt ferat ſnīam ꝓ ſe iuſtā[a] tamen ⁊ tūc da/
tum poteſt repeti per conditionē ob cām: licꝫ
perdat litē pꝛincipalē: ſed ſi dedit iudici: vt da/
ret ſnīam pꝛo eo iniuſtā: tunc perdit litem pꝛin/
cipalem: ⁊ non poteſt repetere qd dedit vt iudi
cet: vt hac.l. vbi hodie vero indiſtincte: ſiue de/
dit vt iudicet ꝓ eo in bonā cāꝫ: ſiue in malam
perdit vtrunqꝫ: vt.d.l.i. de pe.iu. qui ma.iu. et
auč. ibi poſita. ¶ Querit glo. circa fin. eiuſdē.l.
quid ſi ob turpē cāꝫ dedit pignoꝛa vtrum poſſit
illa repetere. Glo. hic dicit ꝙ ſic indiſtincte: qꝛ
pignus non eſt contractus: ſed in.l.ij.C.eo. di/
ſtinguit. aut quis vult agere rei vendicatōe: aut
pignoꝛaticia actione. Doc. vltramō. ibi dicunt
indiſtincte ꝙ neqꝫ rei vē. neqꝫ pignoꝛaticia poſ
ſit agi rei ven. obijciāꝫ de hypotheca tu replica
bis ꝙ ob turpē cām fuit facta: ⁊ ſic non debes
audiri allegando turpitudinē tuā. Ego dico
ꝙ poteſt agi pignoꝛaticia ⁊ hypothecaria. nā
hoc ti. pꝛohibet quis allegare turpitudinē ſuā
pꝛincipaliter agendo: ⁊ fundando intentionē
ſuā ex turpitudine illa. ſed quando intentionē
ſuā fundat ex alio: tunc ad iuuandā cām ſuā
poteſt ſuā turpitudinē allegare: vt.l. alias.§.
de iureiuran: ⁊ ibi plene dixi. poterit etiā eē qd
dā remediū indubitabile ⁊ eximus extra opi.
ſcilicꝫ vt contra accipientē quis agat vt libere/
tur a pꝛincipali obligatione facta ob turpē cāꝫ
qd poteſt facere: ſiue ex parte ꝓmittētis: ſiue ex
parte recipientis: ſiue ex parte vtriuſqꝫ verſetur
turpitudo: vt.l.i.C.eo. que obligatione ſubla/
ta poterit agi pignoꝛaticia[b] vel rei ven. vt.l. itē
liberatur.ĵ. qui.mo.pig. vel hypo.ſol. Barto.

v **Si.** Querit glo. quid ſi dedi rem indiuiduā vtputa ſeruitutē: vel equū partiꝫ ob turpē cām: ⁊ ptim ob
honeſtā: an totū repetetur: videtur ꝙ ſic. alle.
gl.l.iij. in fi.ĵ. ſiquis ob. cauſa teſt. vult allegare.
ĵ. ad ſylle. ⁊ illa.l. bñ facit. ⁊ facit.ĵ. de iure fiſ.
l. non intelligitur.§. ſi quis palā. Quidam di/
cunt ꝙ totum repetitur: vt.l. ſi non ſoꝛtē.§. ſi
centum.ĵ.ti.i. Alij dicunt ꝙ repetitur pars exti
mationis: vt.ĵ. de le.ij.l. cum filius. i pꝛin. ⁊ hoc
tenet Dy. in.l. hec ſcriptura de condi. ⁊ demō.
qd etiam tangitur in glo.x.coll. de fra.no. bene
fi. inueſti. c.i. non ob.l. ſi non ſoꝛtē.§. ſi centū
quia ibi fuit erroꝛ in ſoluente pꝛopter quem cō
ceditur repetitio totius. hic autem null' error
pꝛeſupponitur. ¶ Ad vnū tamen aduerte ꝙ
glo. hic dicit equum eſſe indiuiduum qd eſt fal
ſum. imo eſt diuiduus: ſicut cetere ſpecies: vt.l.
ij. de verbo. obli. ⁊.ĵ. de ſolu.l. ſtipula.§.i. Poſ
ſumus enim habere partem dimidiā equi: vel
tertiam: vel quartam. non autem dimidiam ſer
uitutis: vel alioꝛum indiuiduoꝛum.

Ex.l. ſequenti.

¶ Pꝛomiſſum meretrici an poſſit peti: ibi.
Quero.

i **Idem ſi.** Ad pꝛincipium op. ſ. qd me. cauſa.l. nec timoꝛe. ⁊.l. ſe. Solu. vt in glo. hic ⁊ ibi.
Uenio ad.§. ſꝫ quid meretrici. ⁊ op. ⁊ videtur
ꝙ pꝛima cauſa debeat inſpici: vt.l. verum la.ij.
ĵ. de fur. ſed pꝛima eſt turpis in eo ꝙ meretrix ē.
ergo ⁊c̄. Solu. dicit glo. aliud ibi. aliud hic: et
non dicit plus. Tu dic ꝙ ibi pꝛima cauſa tollit
effectum ſecundi actus. facit enim ceſſare dolū
⁊ animum lucrandi que rō hic ceſſat. ¶ Quero
quid ſi meretrici[c] eſt pꝛomiſſum an poterit pe/
tere glo. dicit ꝙ non: vt.l. generaliter. ⁊.l. ſi pla
gij. de verbo. obli. Et quia quedam honeſte re
cipiuntur que non honeſte petuntur.l.i.§.i. de
va. ⁊ extraoꝛ. cog. Idem no.C.eo.l.ij. ⁊.l.i. idē
in.l. affectionis.ĵ. de dona. Doc. vltramō. ⁊ Cy.
ſequendo eos dicunt contrarium per rationē
poſitam hic in tex. quoꝛū opi. alias conſuetus
ſum tenere pꝛopter generalitatē.l. affectionis
ĵ. de dona. Pꝛeterea i minoꝛe ⁊ milite ē ſpecia/
le: vt no. in.d.l. affectionis: ergo in contrarium
eſt ius cōmune in alijs. ¶ Contra hoc facit.l.
fi.ĵ. de ac. ⁊ ob. Solu. ibi mulier pꝛomiſit viro.
hic vir pꝛomiſit mulieri meretrici. In alijs ve/
ro mulieribus que meretrices non eſſent ceſſa/
ret ratio hic poſita.

Ex.§. ſequenti.

¶ An pecuniam licite quis accipiat: vt indicē
malefactoꝛē: ⁊ quando quis poſſit cogi ad in/
dicandum malefactoꝛem: ibi. No. ⁊ ibi. Sed ſi
Et bannitum ꝙ quicūqꝫ indicauerit occiſoꝛes
ticij habeat tale qd non cōpꝛehendit ſociū cri
minis: niſi banni ratum diceret etiam de parti/
cipibus: ibi. Ultimo.

Si tibi. Poteſt quis honeſte accipere vt malefactoꝛem indicet non vt eum celet: niſi ſit particeps criminis hoc dicit
¶ No. ꝙ licet accipere vt aliquem indicet[d]
¶ Op. quando quis accipit pecuniam: vt faci
at id qd gratis facere tenetur turpiter accipit.
ĵ. eo.l. pe. ſed quis gratis tenetur indicare furē
qd patet: quia tenetur ferre teſtimonium ſecun
dum veritatē alias punitur: ergo patet ꝙ hic
turpiter accepit. Solu. ſi queris an quis tenea/
tur indicare malefactoꝛem parti: ⁊ non tenetur
vt hic. ⁊ ideo a parte licite accipit. ¶ Sꝫ ſi que/
ris an teneatur idicare iudici: rñ. aut queris an
iudex poſſit quē compellere ad hoc ad petitio/
nem partis: ⁊ non poteſt. ar. huius.§. Nec ob.
ſi dicis ꝙ teſtificari cogitur: quia tunc non in/
dicat furē. imo contra furē iam indicatum: ⁊
accuſatum teſtificatur. ¶ Sed ſi queris an iudex
poſſit hoc facere ex officio ſuo foꝛte faciendo i
quiſitionem generalē: vt pꝛouinciam purget
malis hominibus: ⁊ tunc per iudicem cogitur
vt.l. congruit.ſ. de offi. pꝛeſi. ⁊ extra de fur. c.q
cum fure. ita debet intelligi.C. de fur.l. ciuile ē.
ita debet intelligi hic glo. quam vide ſuper ver
bo repeti. ¶ Op.ſ. ea.l.§.i. Solu. turpiter ac/
cipitur ne fur indicetur: ſed vt indicetur non ac
cipitur turpiter: vt hic. ¶ In op. ad ſecundū
reſponſum in pꝛin. huius.l. ad vſi. ꝙ ſi a fugiti
uo: ⁊ videtur ꝙ datum ne indicet non poſſit re
peti: quia verſatur turpitudo ex parte vtriuſqꝫ
vt.ſ. ea.l.§.i. Solu. non poteſt repeti ab ipſo
malefactoꝛe dante vt ibi. ſꝫ ab illo ſic vt hoc.v.
¶ Ultimo no. iſtum vſi. fi. ad excuſationem co
munis peruſij qd fecit bannimentū ꝙ quicun
qꝫ indicaret occiſoꝛes ſabbati iudei haberet tā
tam quantitatem. nam debet intelligi de alijs
indicantibus ꝙ de ſocijs: ⁊ participibus crimi
nis. illi enim licite accipere non poſſunt: ⁊ ideo
ille foꝛnarolus qui indicauit alios licite fuit ſu/
ſpenſus. ¶ Sed quid ſi fiat lex vel bannimentū
ꝙ etiam ſi eſſet de participibus criminis: ei re
mittatur pena an valeat. certe ſic: vt in auč. no/
uo iure.C. de pe.iu. qui.ma.iu. ⁊.l. non omnis.
§. fi. de re.mili.

s **Si quis a ſeruo.** Iſta.l. fuit ſummata cum pꝛecedenti. ideo nō ſū/
mo. Querit glo. qua actione iſta pecunia repe/
tatur. Et diſtinguit aut extat: ⁊ vendicatur. aut
eſt conſumpta ⁊ condicitur.

a ¶ Iuſtā tū ADDE ad hoc.q. Jo. an. in addi. ad ſpec. i ti. de iudicijs. §. generalia vſi. poſſet ēt vbi pōit de tutoꝛe q accepit marchā argēti a pupilla: vt il lā nuberet ti cio an pupil la facta maioꝛ poſſit illā repetere licꝫ ꝯdigno tutoꝛ nupſiſ ſet facit alia q. pe.ð anc. cōſanguine' q ſimilit accepit pecuni am a ꝯſangui nea vt illam matrimōio traderet q veniens ad moꝛtē hñs ꝯſciētiā leſā ꝗrebat an re ſtituere tene ret ꝙ habue rat a dca cō ſāguinea uel licite ipſe re tinere poſſet vel quid fiendū ꝯſuluit paupib' erogandam ex quo ſi ap parebat: ꝙ mala itētiōe illā conſanguineus habuiſſet. lati' vide ei' ꝯſilio. cxxiiij. icipiente pꝛe mittēdū: an aūt liceat ali qd dare iudici: vt aliquē eximat de banno ⁊ an ille q dedit poſſit eē teſtis: vide pulchre bal. cōſi. cccc.lxxviij. iiii. li. pponitur.

b ¶ Pigno raticia. AD DE ſꝫ fulg. quē ſequtur alex. ꝙ non pt petere ſe liberari cū pncipali ſob ligatō ſit nı l la: vt no. gl. in.d.§. ſi ob maleficium.

ĵ. eo. ⁊ not. bar. in.l. pe. ĵ. eo. pterea agendo fun daret intēti onē ſuam in turpitudine ſua ergo ſuc cūberet agēſ l.ij.ĵ. eo. nō ob. ſꝫ ipos l.i.C. eo. qa nō loqtur i agente ſed i accipiēte. an aūt ille q de poſuit ob rē turpē pagē dā poſſit age re vt depoſi tū reſtituaf vid pulchre p bal. ꝯſi. lxxviij. icipiē te ſex ſūt et de dicto ſul go. vide oio bal. cōſi. qnto. iiij. li. cir ca fi. cōſil. j.

c ¶ Meretri ci. ADDE ꝙ alex. tranſit cū opi. ꝙ datū mere trici: ne ſit meretrix poſ ſit repeti per iſtū tex. ad ꝙ vide not. per bal. con ſi. qnto. iiij. li. incipiente ꝓmittendū.

d ¶ Indicet ADDE. q. Jo. an. i ru bꝛi. de fur. i addi. ad ſpe. firmat. q. de eo q paſſu' ē dānum pꝛo furto q pac ctus fuerat cū ticio ꝙ ſi ſibi indicarē fures. ſi ipſe in aliquo teneretur ipm liberaret ꝙ ſi ipſe fuit ð finib' ꝙ pac tum non p deſt ſibi.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

p **Erpetuo.** Regula iſta eſt infallibilis. qđ apđ aliquē eſt ex iniuſta cauſa: ꝛ turpi repetitur. h. d. Intellige cum diſtinctione precedentis. l. aut eſt turpitudo ex parte dantis: aut ex parte recipientis: aut vtriuſqꝫ.

e **Re ea.** Iſtam. l. declarabo. j. l. proxi. ꝛ dic vt ibi. ꝛ non eget ſummario.

Ex. l. ſequenti.

¶ Quis debeat ꝓbare turpitudinē affuiſſe tēpoꝛe ſolu. cum datuꝫ ob turpeꝫ cãm repetitur: ibi. Quero. Et ſtante ſtatuto ꝙ cõtra inſtrumēta non poſſit opponi exceptio doli met⁹ ꝛ turpitudinis. ſolutũ ex cauſa turpi poterit repeti: quia tempoꝛe ſolu. ſubeſt turpis cauſa: ſimiliter ſi tirãnus compelleret aliqueꝫ ad ꝓmittenduꝫ centuꝫ. ſi ille tirãnus regnat tēpoꝛe ſolut. dicif ſubeſſe idem metus. ideo ille repetere poſſet nam metus perditionis bonoꝛuꝫ equipaꝼ metui moꝛtis: ibi. Et per hoc dico. Si autem maritus verberauit mulierem: vt conſentiret venditioni fundi: licet tēpoꝛe inſtrumenti nõ verberauit: tamē pꝛeſumitur ſubeſſe idē met⁹: ibi. Et ideo. Et an ſit nata obligatio cũ pꝛomiſſio eſt facta ob turpeꝫ cãm: ibi. Ultimo.

s **I ob turpem.** Iſta eſt notabilis. l. ꝛ habet pulchꝛam materiaꝫ. ꝛ. h. dicit. Pꝛomiſſuꝫ ex cauſa turpi ex parte recipiētis: ſi ſoluatur cauſa finita non repetitur: ſed quando eſt turpitudo ex parte vtriuſqꝫ: ſiue cã ſit finita vel non ſolutum non repetitur hoc dicit. vel bꝛeuius. In concedenda repetitione ob turpeꝫ cãm tempus ſolutionis nõ ꝓmiſſionis inſpicitur. Diuiditur: pꝛimo loquitur quando turpitudo eſt ex parte recipientis tantum. ſecũdo quando ex parte vtriuſqꝫ. ſecunda ibi: poꝛro. Glo. noſtre nõ dicunt aliquid: niſi ꝙ declarat tex. ad hanc. l. concoꝛdat. C. qđ me. cã. l. ij. ¶ Sed contra. ſ. l. pxi. ꝛ. ſ. qđ me. cauſa. l. metuꝫ. §. ſed ꝙ pꝛetoꝛ. Solu. ibi fuit adhibit⁹ metus tēpoꝛe pꝛomiſſionis ꝛ ſolutionis: qui ceſſabat hic tēpoꝛe ſolutiōis. ¶ Op. ad iſtud: quia ſpoliatus ante oīa eſt reſtituendus: vt. C. ad. l. iul. de vi. l. ſi quis a ſe funduꝫ: ergo contra agenteꝫ actione qđ me. cauſa nõ poterat oppōi hec exceptio ꝙ ſublata ſit turpitudo: ſeu met⁹ per ſequentē ſolutioneꝫ. Solu. quãdo quis ageret interdicto recuperãde poſſeſſionis: vel alio remedio recuperande poſſeſſionis ꝓcederet. l. cõtraria: ſed quando agitur actione qđ me. cauſa vel conditione ob turpem cãm. in qua non fuit ſpoliatio facta per vim ablatiuaꝫ vel expulſiuã: ſed per cõpulſiuaꝫ vbi eſt partis cõſenſus: tũc poteſt oppōi dicta exceptio: vt hic ꝛ. C. qđ metus cauſa. l. ij. pꝛobatur hec diſtinctio. extra de reſti. ſpo. c. ij. ꝛ. iij. ꝛ de renũ. ca. ſuper hoc. ꝛ qđ ibi no. ¶ Op. qđ me. cauſa. l. iij. ꝛ. iiij. vbi recipiendo pꝛeciuꝫ rei vendite per vim: non tolliꝼ metus vel turpitudo. reſpondeo hic ſoluendo facit aliquid per qđ ſibi abeſt aliquid: ꝛ ei q metuꝫ ſeu turpitudinem fecit adeſt: ſed in. l. cõtraria eſt totum econtra. naꝫ paſſo metuꝫ adeſt: et inferenti abeſt: quia ſoluit. qđ ergo ſit ad ei⁹ diminutioneꝫ non operatur confirmationem iuris ſui: ita videtur ſentire Inno. in. d. c. ſup hoc extra de renun. ¶ Contra hoc facit. ſ. de ioffi. teſta. l. pe. vbi recipiēdo videtur appꝛobare teſtamentum. Solu. in eo qui paſſus erat metuꝫ ſeu turpitudinem non eſt turpe pꝛeſumere ꝙ pꝛeciuꝫ acceperit: vt ſibi ſit cautum contra metuꝫ inferentem: ꝛ ſic euꝫ quodãmodo decipiat. Eſt enim dolus bonus: vt. l. i. §. i. ſ. de dolo. hoc. n. facit vt fraudem elidat: vt. l. cum pater. §. titio. de le. ij. que ratio ceſſat in. d. l. pe. de inoffi. teſta. qđ tene menti. ¶ Quero quis debet pꝛobare vel ille qui recipit ꝙ tempoꝛe ſolutionis turpitudo ſubeſſet: vel ille a quo repetitur ꝙ non ſubeſſet. tex. ꝛ gl. in. l. ij. C. qđ me. cauſa. dicunt de ipſo actoꝛe repetente. In contrariuꝫ facit. c. ſuper hoc. extra đ renũ. reſpõdeo quãdoqꝫ actoꝛ fundat intentionem ſuam ex turpitudiē adhibita tempore contractus celebꝛati: ꝛ reus dicit turpitudinem eſſe ſubmotam ex ſequenti ratihabitione: tunc reus debet pꝛobare: vt. d. c. ſuper hoc. Quandoqꝫ actoꝛ non fundat intentionem ſuam ex turpitudine adhibita tēpoꝛe act⁹ vel contractus celebꝛati contra queꝫ venit: ſed adhibita tempoꝛe anterioꝛi. exemplum quis ꝓmiſit ꝛ ſoluit. nunc venit quis contra ſolutionē certe non ſufficit pꝛobore turpitudinem tempoꝛe pꝛomiſſionis: vt hic ꝛ. l. ij. C. qđ me. cauſa. ¶ Sed contra hoc op. iſte ſoluens ſoluit ex neceſſitate pꝛime obligationis: ergo ſufficit ꝓbare turpitudinem adhibitaꝫ in obligatione pꝛima vt. j. de dam. infec. l. dãni. §. ſabini. Solu. dic ꝙ hic non habebat neceſſe ſoluere: quia erat tut⁹ exceptione. vnde ſolutio non habuit neceſſariã conſequentiaꝫ ad pꝛomiſſionem. ſed in. l. cõtraria finis habuit neceſſariaꝫ conſequentiaꝫ a pꝛincipio. pꝛobaꝼ in. l. iij. §. i. ſ. de mino. ¶ Et p hoc dico ꝙ ſi ex neceſſitate pꝛime obligatiōis quis ſoluerit ex foꝛma ſtatutoꝛum italie que volunt ꝙ contra inſtrumenta nõ poſſit opponi exceptio doli metus: vel turpitudinis[a]: ſed ſoluꝫ permittunt quaſdam exceptiones ꝙ tunc ſolutum poſſet repeti: quia tēpoꝛe ſolutionis adhuc ſubeſt turpitudo: ꝛ habet neceſſariam conſequētiã ad pꝛimaꝫ turpitudineꝫ. Idem dico ſi met⁹ ſublatus adhuc tempoꝛe ſolutionis duraret. exemplum tyrãnus[b] cõpulit me ad pꝛomittendũ cētum: vel etiam cõe iſtius ciuitatis certe tempoꝛe ſolutionis adhuc ſubeſt metus: donec tyrãnia illius durat: vel regimeꝫ iſtius ciuitatis. arg. l. fulciniuſ. §. quid ſit ex qui. cau. in poſ. ea. ꝛ eſt expꝛeſſum. extra qđ me. cauſa. c. i. cum gl. fi. nec poteſt dici tu debebas recedere de illa ciuitate: ꝛ dimittere domum: ꝛ omnia bona tua: quia imo debuit pꝛimo ſoluere. metus enim perditionis omniuꝫ bonoꝛuꝫ equiparatur metui moꝛtis. vt. l. pꝛopter liteꝫ in pꝛin. de excu. tu. ꝛ extra qđ me. cauſa. c. ij. vnde ex his apparet ꝙ. l. iſta debet intelligi quãdo cauſa turpitudinis eſt finita tempoꝛe ſolutionis: vt ſi pꝛomiſi pecuniaꝫ vt libꝛuꝫ redderes: ꝛ eam ſolui poſtꝙ̃ reddidiſti. ſecus ſi in ipſo actu redditionis ſoluerē: vel modicuꝫ p⁹. vt. l. lecta. ſ. ſi cer. pe. ꝛ. l. vt iuriſiurandi. §. i. de ope. li. Iteꝫ ē exemplum huius. l. vt ſi adhibuiſti metuꝫ tempoꝛe pꝛomiſſionis: ꝛ poſtea tibi ſoluo in loco ꝛ tempoꝛe in quo omnis metus: ꝛ omnis ſuſpitio ceſſabat. ſecuſ ſi adhuc poterat durare: vt. ſ. dixi. Exemplum đ metu vel turpitudine durante ſi pꝛomiſi ne maleficium faceres: licet iſta cauſa ſit completa per tēpus: quia ſtetiſti per menſem ꝙ non feciſti maleficium: tamen adhuc potes facere. ideo ſoluens repetaꝫ: vt. ſ. eo. l. ij. ¶ Et iđ in queſtione de facto pꝛobatur ꝙ vir percuſſit optime vxoꝛem: que nolebat conſentire cuidam inſtrumento. poſtea mulier cõſenſit ex īteruallo. certe metu videtur feciſſe. donec eniꝫ durat in maleficio

a ¶ Turpitudinis. ADDE vt per Bal. in ꝯſilio. v. iiij. li. icipit factuꝫ ſic ſe hꝫ vbi videꝼ tenere ꝙ tale ſtatutũ nõ valꝫ q: eſt ꝯ̃ ius diuinum ꝙ turpitudo ſi poſſit allegari. ꝛ ibi vide qñ v̓ba ſtatuti dirigunꝼ iudici qualiter ꝯſulaꝼ ei q ꝓmiſit ob turpeꝫ cauſam.

b ¶ Tirãnus ADDE. qñ pſumaꝼ metus durare: pulchꝛe pe. de anch. cõ ſi. ccc. icipiē te viſa pdicta ꝛc. vbi ponit de domino otone boni. tertio tirãno parme q cõpulerat quēdam ad ꝓmittēdum vni id ꝙ alteri đbebat ponit etiam Io. an. i addi. ad ſpec. i ti. de ſolu. §. i. v̓ſi. illud q̃riꝼ. q. đbitoris cremonē ſis cui⁹ erat creditoꝛ parmenſis et p cõe cremōe coactus fuit ſoluere: an eſſet tutus: ibi vide.

dubitat iſte metus. facit ad hoc qđ no. ĵ. quarū re. ac. non da. l. i. §. que onerande. ⁊ C. de tranſac. l. interpoſitas: ⁊ per cano. ⁊ maxime per Inno. extra de cõuer. cõiu. c. accedens: ⁊ in. c. veniens: ⁊ de offi. dele. c. cāꝫ matrimonij: ⁊ ibi plenius. ¶ Ultimo quero quando promiſſio eſt facta ob turpem cām: vtruꝫ ſit nata obligatio. Glo. dicūt ꝙ non in. l. iuriſgentiuꝫ. §. ſi ob maleficiuꝫ. ſ. de pac. ⁊ l. generaliter de verb. obli. Ultramõ. contra: vt no. p Cy. C. de inuti. ſti. l. ex eo. pro quibus licet ipſi nõ allegent videtur caſus in. l. iſta vbi dicit ꝙ habet locuꝫ exceptio doli vel in factum: ergo preſupponit obligationeꝫ natam. Ego teneo glo. in. d. l. generaliter de ver. obli. Ad hanc l. rñde ꝙ hic loquitur de exceptione facti vel intentiõis: vt no. in. l. qui ſe debere. ſ. ti. i. vel dic aut in obligatione eſt expreſſa turpis cauſa: ⁊ loquitur gl. aut nõ expreſſa: ſed in veritate eſt facta ob turpem cām: ⁊ tunc procedit opi. vltramon. ita intelligatur hic. ⁊ l. i. C. eo. Bartolus

o **I ueſtimenta.** Qui pecuniam recipit: vt faciat id qđ gratis facere tenetur turpiter accipit. hoc dicit Bartolus.

De condictione indebiti. Rubrica.

¶ Continua vt in glo. ſuper rubrica. ¶ Querit gl. per modum ſumme: ⁊ remittit ſe ad no. ad. l. huius tituli. ⁊ ideo dic vt in glo.

Ex. l. ſequenti.

¶ Quattuor ſpecies indebiti vide: ibi. Pro glo. ergo Et circa primam ſpeciem indebiti ciuiliter ⁊ naturaliter dbiti vide aliqua exẽpla. Et primũ de eo ꝙ defalcatur per falcidiaꝫ: ⁊ an ſit bonuꝫ exempluꝫ: ibi. Circa. Secũdum exẽpluꝫ a legato in minus ſolẽni volũtate: ibi. Sumus expediti. Tertiuꝫ exemplũ prime ſpeciei. d vero debitore abſoluto per ſentẽtiaꝫ vide: ibi. Terciuꝫ. Alia exẽpla huius prime ſpeciei vide: ibi. Sunt alia. An autem tale indebitum ſolutuꝫ per errorem repeti poſſit vide ibi. His premiſſis. Secunde ſpeciei indebiti naturaliter ſed ciuiliter debiti. inter alia exempla vnum vide de cirographo ante biẽniuꝫ: ibi. Uideamus. An auteꝫ iſtud indebituꝫ etiam ſolutuꝫ per errorem repeti poſſit: ibi. Expeditis exemplis. Tertie ſpeciei indebiti. ſcilicet naturaliter ⁊ ciuiliter. exẽpla vide: ibi. Expeditus eſt. Quarte ſpeciei indebiti ſcilicet ope excep. vide: ibi. Quartus. Et an tale indebitum ſolutũ per errorem repeti poſſit: ibi. An autem.

Unc videndum. Soluens indebitum ignoranter repe-

n tit: ſcienter nõ hoc. d. ¶ Circa hāc legeꝫ quero: dicitur hic ꝙ ille qui ſoluit ſcienter non repetit: an hec ſit vera donatio: ita ꝙ egeat inſinuatione quando excedit quingẽtos aureos prout dicimus de alijs donationibus. dic vt no. per glo. in. l. i. ĵ. de dona. ⁊ ibi plene dixi. Iteꝫ quero quottuplex ſit indebitum: ⁊ quo errore ſolutum poſſit repeti. dic vt in glo. hic ⁊ l. cuius per erroreꝫ. ĵ. d re. iur. ⁊ l. cum quis. C. de iu. ⁊ fac. ignorā. vbi plene per gloſ. ⁊ per doc. ⁊ ibi ego vltra alios pleniſſime dixi ⁊ hic repetā. ¶ Pro glo. ergo ⁊ pro tota materia declaranda debes ſcire: ꝙ quattuor ſũt ſpecies indebiti. Quoddaꝫ eſt indebituꝫ ciuiliter: ſed naturaliter debitum: d quo hic. quoddam eſt econtra. quoddam eſt indebitum vtroqꝫ iure ſcilicet ciuiliter ⁊ naturaliter. quoddā ẽ indebituꝫ ope exceptiõis: ſꝫ ciuilit ⁊ naturalit debitũ. Circa que videamus exempla: ⁊ qualiter per errorem ſolutum repetatur. ¶ Circa principium glo. ponit exempluꝫ in eo qđ defalcatur per falcidiaꝫ. allegat. l. error. C. ad. l. falcidiā. ¶ Contra iſtud dictuꝫ inſurgunt vltramõtani. vt Pe. dicentes ꝙ illud non eſt debitum ciuiliter nec naturaliter. nam. l. fal. reſecat legata ipſo iure. vt. l. plaucius: ⁊ l. linea margaritarum ad. l. fal. ⁊ l. i. §. ſiquis ex mortis. ĵ. quorum lega. Preterea quando. l. reſiſtit obligationi: nec ciuilis nec naturalis oritur obligatio: vt. l. non dubium. C. de legi. ⁊ l. ſi non ſortem in prin. ĵ. eo. ⁊ l. cum lex ĵ. de fideiuſ. Sed. l. fal. reſiſtit legatis ne excedāt dodrātem: vt. l. i. ff. ad. l. fal. ergo nullo iure debentur. Guil. tꝫ glo. iſtam. Nam in legatis voluntas teſtatoris debet inſpici. l. in conditionibus primuꝫ locuꝫ. de condi. ⁊ dmõ. ſed de iure antiquo permittebatur legare quantum volebat: ſed ſuperuenit. l. fal. que eſt contra voluntatem teſtatoris: vt. ĵ. ad. l. fal. l. ticia. ⁊ l. ſi patronus. §. i. de dona. Remanet ergo volũtas teſtatoris ꝙ ſoluatur: et ſic debentur naturaliter. Idem tꝫ Ja. bu. Cy. recitat Pe. in. d. l. cum quis. C. de iuris ⁊ fac. igno. Similiter ego dico opi. glo. noſtrarum eſſe veriſſimaꝫ. primo per caſũ expreſſum. C. ad. l. fal. l. i. [a] vbi dicitur ꝙ qui ſoluit illud qđ poterat per falcidiam reſecari non ſoluit plꝰ debito: nec poteſt per conditioneꝫ indebiti illud repetere: ergo apparet ꝙ erat aliquo iure debitum ciuiliter non ꝑpter. l. fal. ergo reſtat ꝙ erat naturaliter debitum. Preterea ꝓbo ſic donari videtur qđ iure nullo vel nullo cogente imperio conceditur: vt. l. donari. de dona. ſed ſi illud qđ defalcatur. per. l. fal. nullo iure eſſet debituꝫ eſſet donatio: ſed hoc eſt falſuꝫ: quia non eſt donatõ: vt. d. l. i. C. ad. l. fal. ergo erat naturaliter debitum. ſolutio non eſt donatio: vt. l. hoc iure. §. pe. ĵ. de dona. pro hoc facit optime. l. ſi patronus. §. de illo. de dona. vbi eſt caſus: ⁊ ibi tetigi. Ad contraria dum dicit Pe. ꝙ. l. fal. reſecat ipſo iure. docet non reſpondet. ego dico fal. reſecat ipſo iure: quo ad dominiuꝫ non quo ad obligationem naturaleꝫ vt. ſ. probatum eſt. Non ob. ꝙ dicunt ꝙ lex reſiſtit obligationi: quia hoc eſt falſum. dicit enim. l. fal. ꝙ quis poſſit legare q̃tum vult dũmodo apud heredeꝫ remaneat quadrans. hoc non prohibet teſtatorem vltra legare: ſꝫ precipit apud heredem debere remanere quadrantem. Preterea hoc eſſe verum apparebit in queſtione quaꝫ faciam de teſtamento non ſolẽni. Ex predictis concludo glo. verum dicere. ¶ Extra quero quid de eo qđ defalcatur per trebellianicaꝫ? Reſpondeo ꝙ eſt debitum naturaliter: et eius ſolutio non eſt donatio: vt eſt tex. in. l. debitorem de his que ĩ frau. cre. ¶ Iteꝫ quero qd de eo qđ defalcatur per legitimam portionem debitam filio vel patrono. Reſpondeo nullo iure eſt debituꝫ qđ apparet: quia quocunqꝫ errore ſoluatur repetitur tex. ẽ in. l. ſi patronus. in prin. de dona. ¶ Sumus expediti de primo exemplo glo. ſm exemplum gl. eſt d legato relicto in teſtamento non ſolẽni. dicit gl. ꝙ eſt naturaliter debitum: vt. l. fideicõmiſſum. ĵ. eo. ⁊ vide gl. ibi. vel dic in voluntate non ſolẽni. Pe. dicit ꝙ id non eſt verum. nam obligatio naturalis contrahitur conſenſu: vt. l. i. d pac. ⁊ l. in his. §. imperator. ĵ. de ſolutio. ſed in propoſito teſtator hoc non conſentit: quia non grauauit veniẽtem ab inteſtato. Item heres non conſentit: quia nõ eſt veriſimile ꝙ velit obligari. Preterea dicit Pe. quādo id qđ agitur peccat in ſui forma nõ cauſatur ciuilis: nec naturalis obligatio: vt. l. i. §. ſiquis ita. de verbo. obli. ſꝫ hic teſtamentum peccauit in ſui forma: ergo non cauſatur ciuilis nec naturalis. ⁊ per hoc apparet ꝙ quedam equiparatio quam facit glo. in. l. ſi poſt diuiſionem. C. d iu. ⁊ fac. igno per quam concludit ꝙ ex teſtamento non ſolẽni naſcitur naturalis obligatõ: ex eo qđ ex ſtipulatione non ſolẽni oritur naturalis non eſt bona. Et in hoc ſtat guil. cum Pe. aliqualiter tamen limitat Guil. ⁊ dicit ſic. heres non contrahit cum legatarijs: ſed quaſi cõtrahit. l. apud Julianum. in ſi. qui. ex cau. in poſ. ea. ⁊ inſti. de ob. que ex quaſi contractu. §. ſi heres. ⁊ l. ex maleficijs. §. heres. de ac. ⁊ ob. ita ꝙ cum non ſit verus conſenſus: nec verus contractus: poſſumus dicere ꝙ nõ ſit naturaliter obligatus: ſed quaſi naturaliter. Ja. bu. tenebat glo. dicit ipſe ꝙ heres: ⁊ defunctus preſumitur vna ⁊ eadem perſona: vt in auc. de iureiu. a mo. preſti. ĩ pn.

[a] ¶ l. i. AD DE. ꝙ probac opi. fac tex. in. l. regula. §. pe. ĵ. de iuris. ⁊ fac. igno. ⁊ l. lex falcidia ĵ. ad. l. fal. ⁊ i. l. error. C. ad. l. fal. ⁊ ꝓbat hec opi. ſm. Alexan. i. l. ii. C. ad l. fal. ſm intellectũ quẽ ſequitur ibi Bald. ange. ⁊ fali.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

ſed defũctus conſenſit ꝙ legatarius haberet legatum:
ergo heres: ⁊ ſic conſenſus inducit naturaleꝫ obligatio
nem. Ego dico glo. dicere veritatem. ꝑ cuius euidẽtia
quero quid eſt dictum aliquem naturaliter obligari di/
cit. l. is naturaliter tenetur: qui de iuregen. tenetur: vt. l.
cum amplius. §. i. ĵ. đ reg. iur. ⁊ l. ſtichum. §. naturalis đ
ſol. ſed ego reperio ꝙ relictum in minus ſolẽni teſtamẽ/
to remanet debitum de iuregentium ſi poteſt probari
relictuꝫ per duos teſtes: ergo naturaliter debetur. Pro
bo minorem. Conceſſum eſt priuilegium militibus: vt
poſſint teſtari: quomodo velint detracta omni ſolẽnita/
te iuris ciuilis: ⁊ eos reponit in priſtinuꝫ iuſgen. vt. l. i. đ
teſta. mi. ſed teſtamentum militis probatur per duos te
ſtes etiam non rogatos: vt no. in. d. l. i. ⁊ l. lucius: ⁊ l. di
uus. eo. ti. ergo apparet ꝙ valet relictum factum coram
duobus teſtibus de iuregen. Preterea obligatio natu
ralis contrahitur quandoqꝫ etiam ſine conſenſu vbicũ/
qꝫ equitas naturalis hoc eſt de iuregen. hoc dictat. exẽ/
plum: gero negocia abſentis: vel furioſi: vel ignorantis.
expendo vtiliter pro eo. certe ipſe: ⁊ naturaliter ⁊ ciuili/
ter mihi obligatur per ti. de neg. geſ. l. iij. §. ⁊ ſi furioſi. đ
neg. geſ. Preterea ex maleficijs quis obligatur ciuiliter
⁊ naturaliter: ⁊ dicitur hoc eſſe equum ex equitate: vt. l.
non ſolum. §. i. de iniur. ⁊ tamen ille qui delinquit: ⁊ in
quem delinquitur non conſentit equitas: ergo natura/
lis eſt que producit hanc naturalem obligationeꝫ. facit
l. i. §. ius naturale. ẜ. de iuſti. ⁊ iu. ſed de iure naturali eſt
equum ꝙ heres impleat voluntatem teſtatoris quantũ
cunqꝫ non ſit ſolẽnis: ergo tenetur heres de iure natura
li. pro hoc expreſſe. l. in teſtamento. de fideicõ. li. ⁊ l. fi. đ
rebus eorum qui ſub tuto. vel cura. ſunt. ⁊ l. ij. C. đ fidei/
cõ. l. fi. e. ti. prout loquitur đ eo qui noluit ſolẽniter teſta
ri: vt inſti. de fideicõ. heredi. §. fi. per hoc apparet reſpõ/
ſum ad id qđ dicunt ꝙ deficit hic conſenſus. non ob. qđ
dicunt quando id qđ agitur peccat in ſui forma non ori
tur obligatio naturalis: quia debes ſcire ꝙ in vltima vo
luntate quedam eſt forma ſubſtantialis vt defuncti vo/
luntas: ⁊ iſta adeſt in queſtione propoſita: ⁊ de illa loq/
tur ratio facta in contrarium quando ceſſat: ſed hec nõ
ceſſat: quedam eſt forma probatiõis: vt ꝙ ibi ſint. vij. te/
ſtes ⁊ ſimilia: ⁊ iſta licet ceſſet non tamen ceſſat obliga/
tio naturalis: ſed ceſſat probatio quantum ad obligatio
nem ciuilem. Preterea dico ꝙ vbicunqꝫ teſtamentum
non eſſet ſolẽne propter forme ſubſtantialis defectuꝫ: vt
quia pupillus ⁊ furioſus nõ oritur obligatio naturalis:
quia ceſſat forma ſubſtantialis. nec de iuregen. eſt equũ
ꝙ debeatur naturaliter: vt. l. fin. C. de teſt. mili. vbi pu
pillus miles non poteſt teſtari: licet ei remiſſa ſit omnis
ſolẽnitas iuris ciui. ⁊ ſic in ſtatutum iuriſgen. reponitur
Idem dico ſi teſtamentum deficit ex pteritione filij quẽ
teſtator ignorabat habere: quia preſumimus voluntatẽ
ceſſare: vt. l. ſicut certi. ⁊ l. ſi cum vel in vtero. C. de teſta.
mili. Et ex hoc apparet ꝙ id qđ reſecatur per. l. fal. ⁊ tre
bel. de quibus. ẜ. dixi eſt debitum naturaliter: quia đ iu/
regen. remanet debitum: ⁊ ſic glo. noſtra remanet ſuſtẽ
tata[a]. ¶ Tertium exemplum ponit gl. in. l. iulianus. ĵ. e.
in vero debitore abſoluto per ſententiam. tunc enim ci/
uilis tollitur: ⁊ remanet naturalis: vt. l. iulianus in prin.
ĵ. eo. Pe. contra dicens ꝙ remanet vtroqꝫ iure debitũ.
nam contra actoreꝫ ob. exceptio rei iudicate: vt in to. ti.
de excep. rei iudi. ſed exceptio preſupponit actioneꝫ: vt
l. ij. đ excep. ergo remanet ciuilis: quia naturalis ſola nõ
poteſt parere actionem. de ac. ⁊ ob. l. naturales ⁊ đ fide/
iuſ. l. fideiuſſor. §. fideiuſſor. ⁊ l. iuriſgentiuꝫ. §. quinimo
de pac. Preterea actus non operatur vltra intentioneꝫ
agentis: vt. l. non omnis. ſi cer. pe. ⁊ l. ſi. ne vx. pro ma. ſꝫ
iudex abſoluens non intendit aliqueꝫ liberare: ſed oſtẽ
dere ⁊ declarare ipſum liberatuꝫ: ergo non inducitur li/
beratio. ⁊ iſte rationes iſto loco poſite ſunt ſue. Contra
rium puto. ⁊ tex. videtur expreſſus in. d. l. iulianus ĩ pñ.
ĵ. eo. Preterea ſicut condẽnatoria inducit obligationẽ

ex qua oritur actio: vt. l. iij. §. idem ſcribit. de pecu. eadẽ
ratione ⁊ abſolutoria tollit ciuileꝫ. Pe. nititur reſpõde/
re ad hoc de qua ſolutione nõ curo. Ad rationes Pe.
Rñ. ex dictis eius ipſe tenet ꝙ exceptio rei iudi. ſit exce/
ptio intentionis ſeu facti nõ iuris. vt no. ipſe in. l. excep.
C. de excep. ſed poſito ꝙ ſit iuris prout eſt verum: nõ er
go ſequitur ꝙ remanet ciuilis. ⁊ ad probanduꝫ dicit na
turalis non eſt ſufficiens ad producendam actionẽ con
cedo. ſed hoc eſt verum in naturali que nunꝙ habuit ſe
cuꝫ ciuileꝫ. ſed ea que habuit ſecum ciuileꝫ ab initio pro
duxit actioneꝫ: ⁊ adhuc poteſt eaꝫ conſeruare ciuili ſub
lata: vt no. in. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. in glo. in ꝟ
bo ipſo iure. de pac. ⁊ probatur in exemplis đ muliere ⁊
viro. mulier que nunꝙ fuit nupta viro non poteſt pare/
re filium: ſed ea que fuit nupta ſemel bene poteſt parere
⁊ conſeruat filium etiaꝫ viro extincto. ita in ꝓpoſito. ob
ligatio ciuilis habet ſe ad obligationeꝫ naturaleꝫ: vt cã
agens. obligatio naturalis habet ſe ad ciuileꝫ: vt cã pa/
tiens ſeu materia ex qua a iure ciuili ꝓducitur actio. vn/
de ſublata ciuili que ꝓducit actioneꝫ. tamẽ poteſt rema
nere actio. nõ ob. ꝙ dicitur actus nõ operatur ⁊c. quia
concedo: ⁊ ꝙ ſubdit iudex non intendit euꝫ abſoluere
nego: q: imo intendit ĩponere fineꝫ liti ⁊ facere hoc qđ
ciuile ius ãplius non obſtet quinimo ſi iudex hoc nõ ex
primat: intelligitur. vt. l. qđ tamẽ. §. i. de arbi. His pre/
miſſis debem⁹ ſcire ꝙ aut iudex abſoluit: quia actor nõ
probauit: ⁊ tũc tollitur ciuilis ⁊ remanet naturalis. Ita
loquitur. l. iulianus in prin. ĵ. eo. Quandoqꝫ abſoluitur
reus quaſi nullo modo deberet: ⁊ naturalis non tollit:
quia iudex non poteſt vt inſti. de iure na. §. ſed natura/
lia. Quidaꝫ tamen dicunt ꝙ quia res iudicata inter par
tes habetur pro iudicata vnitate: vt. l. res iudicata. ⁊ qđ
ibi no. ĵ. de re. iur. iſtaꝫ naturaleꝫ obligationem pars nõ
poterit allegare cõtra eum de cetero. Idem ſi iudex ab/
ſoluiſſet tanꝙ debitum non eſſet contractum. ar. l. fi. de
iureiur. ⁊ l. duobus. §. ſiquis iurauerit. ⁊ §. igitur. eo. ti.
Sed ſi iudex adſoluiſſet tanꝙ non debituꝫ: nec adieciſ/
ſet nullo modo debituꝫ. tunc intelligitur quaſi nõ debi/
tuꝫ. ſ. ciuiliter. ſufficit enim ꝙ actionem excludit. ar. dicte
l. iulianus. in prin. ĵ. eo. ⁊ hoc verum: ⁊ videtur ſentire.
Ia. bu. remanet ergo glo. vera. ¶ Sunt alia exempla de
biti naturaliter tantuꝫ: que ſunt indubitata: vt ſi promit
tatur pacto nudo: vt. l. iuriſgen. §. igitur nuda. đ pac. et
l. in his. §. imperator. de ſolu. Iteꝫ in pupillo per ea que
plene no. in. l. i. ĵ. de noua. ⁊ l. pupillus. de re. iur. ¶ His
premiſſis pro declaratiõe materie quero. illud indebituꝫ
ciuiliter: ſed naturaliter debitum: ſi per errorem ſoluat
an poſſit repeti. in hoc reperio tres opi. vna fuit gloſato
rum. aut ſoluit per errorem iuris: ⁊ nõ poteſt repeti. aut
per errorem facti. ⁊ tunc poteſt repeti. caſus[b] eſt hic: ⁊ in
l. error. C. ad. l. fal. ⁊ ĵ. eo. l. fideicõmiſſum que leges ꝓ/
priẽ probant hoc in teſtamento non ſolẽni: vel etiam in
eo qđ reſecatur per fal. allegat etiam glo. in. l. fi. ĵ. ad ma
cedo. ſed nõ facit proprie: quia ibi loquitur in eo quod
erat omni iure debitum: ſed per excep. indebitum. Fal/
lit dicit glo. in muliere ⁊ minore q ſolutũ per ignorãtiaꝫ
iuris repetũt: vt. ĵ. ad velleya. l. ꝗuis. §. interdũ ⁊. ĵ. e. l. i
terdũ. hec ẽ opi. gl. Pla. fuit ĩ ꝯtraria opi. ⁊ dicit ſimpli/
citer ꝙ tale indebitum quocunqꝫ errore ſolutum nõ re
petitur. fallit in muliere ⁊ minore: vt. d. l. interdum. iſtaꝫ
tenent Pe. ⁊ Ia. de ra. contra glo. noſtram. ⁊ probant
ſic. ſpeciale eſt in minore ꝙ ſoluendo tale indebitum re/
petat. ergo in contrarium eſt ius cõe. Preterea cõditio
indebiti eſt inducta naturali equitate: vt. l. naꝫ ⁊ hoc na
tura. ĵ. eo. ſed equitas naturalis non eſt ab eo qui ha/
bet qđ eſt debitum naturaliter repetatur. ergo ⁊c. Pre
terea debitum naturale inducit compenſationem: ergo
contra eum qui agit conditione indebiti ad tale debitũ
opponeretur cõpenſatio. ĩ hoc reſidet Cy. qđ Guil. ibi
dem probat: ⁊ ſic in pari cauſa melior eſt conditio poſſi
dentis: vt. l. ſi ſeruum. §. de illo. de ꝟbo. obli. ſed poſito

[a] ¶ Suſtẽta-
ta. ADDE
de hoc arti.
culo: vt per
Bar. in trac
tatu ſuo mi-
noricaruꝫ in
prima parte
⁊ in. l. i. C. đ
ſacro ſan. ec.
⁊ in. l. ſi. veri
tas. C. de fi.
deicõ. ꝑ An
ge. diſputa.
ſua incipien
te aſtẽſis mi
les ꝑ cano.
in. c. ſi. extra
de ſolu.

[b] ¶ Caſus ẽ
hic. ADDE
ꝙ opi. glo. ⁊
Bar. tenent
Ange. ⁊ fa.
li. hic. ⁊ fali.
in. l. cum qs
C. đ iuris ⁊
fac. igno. an
to. de bu. et
Io. de imo.
in. d. c. ſi. An
ge. i reperi.
l. i. C. de iu.
di. fulg. pau.
de ca. in. d. l.
iubemus lꝫ
Bar. ibi ꝫ.

q ſit equitas naturalis ex parte repetẽtis: ⁊ etiam ex p/
te eius cui ſolutum eſt: quia ſibi naturaliter debetur: er/
go potior eſt eius conditio. Preterea ego video q ſo/
lutum indebite poteſt pro alio debito retineri: vt. l. ſi nõ
ſortem. §. ſi centum. ff. eo. ergo multomagis pro ſeipſo
quando eſt natulariter debitum. Et ſic nõ tenet opi. gl.
nec opi. Pe. ſimpliciter. ⁊ pbatur hoc ſic. Ego video
q per preſcriptionem tollitur ciuilis ⁊ remanet natura/
lis: ⁊ tamẽ tale debitum ſolutum per errorem repetitur:
vt. l. ſiquis poſtq̃ de fideiuſ. ergo dictum Pe. non ẽ ve/
rum ſimpliciter. Diſtinguit ergo ſic. quoddam eſt debi/
tum naturaliter tantum quod nunq̃ habuit cõcomitan
tiam cum ciuili: ⁊ illud quocunqz errore ſolutum non re
petitur per rationem factã per eum. ⁊ per Pe. contra
glo. ⁊ argumen. l. etiam de compenſa. Quoddaz eſt na/
turale debitum quod ab initio fuit mixtum cum ciuili: ⁊
tunc quandoqz ciuilis obligatio fuit ſublata facto ho/
minis: ⁊ tunc idem quod quocunqz errore ſolutum nõ
repetitur: vt. l. iulianus. in princi. ⁊ l. ſi pene cauſa. ff. eo.
⁊ l. iij. in fi. quod quiſqz iur. que lex non diſtinguit. ratio
ſecundum eum: quia ciuilis fuit ſublata facto hominis.
potuit eſſe ſublata iniuſte. ideo lex voluit q quocunqz
errore ſolutum non repetatur. quãdoqz ciuilis fuit ſub/
lata ex diſpoſitione. l. tunc diſtingue. aut ſoluitur per er
rorem facti ⁊ repetitur: vt. l. ſiquis poſtq̃ de fideiuſ. aliaſ
non repetitur vt. l. ſi. rem ra. ha. ratio quia quando lex
tollit ciuile: tollit eam equitate naturali aliqua ſuadente
ideo fuit predicta diſtinctio adhibenda. Iſta verba nõ
placent: quia dum dicit in primo membro quando fuit
ab initio naturalis ſola ſine ciuili quocunqz errore ſolu/
tum non repetitur. dicit contra caſuz. l. error. C. ad. l. fal.
⁊ ſecundum opi. Guil. duz tenuit q illud quod reſecat
per fal. ſit naturaliter debitum. Item ſecundum ⁊ terti/
um membrum non placet: quia quando ciuilis tollitur
facto hominis. aut a iudice. vt. d. l. iulianus. in princi. et
tunc iudex facit hoc auctoritate legis. ⁊ ſic ipſa lex facit
vt. l. ſanctio legum ⁊ ibi no. de penis. ⁊ ſic eſt eadem ra/
tio que eſt quando tollitur per legez: vel tollitur ſola ci
uilis per hominem. ſcilicet per principem: vt. d. l. iij. ĩ fi.
q quiſqz iuris. Et tunc quia princeps eſt lex animata ĩ
terris eſt eadem ratio que eſt in lege. ¶ Quid ergo di/
cemus. breuiter teneo opi. glo. noſtre: quia tale indebi/
tum ſolutum per ignorantiam facti repetitur per. l. alle.
in glo. ⁊ ita intellige. l. iulianus. ⁊ l. ſi pene. ff. eo. ⁊ l. iij.
in fi. quod quiſqz iuris ⁊ quod dixi de errore facti intel/
lige probabili. alias eſſet idem quod ĩ errore iuris. vt ĩ. l.
regula. §. ſed facti. ⁊ l. nec ſupina. ff. de iuris ⁊ fac. ignorã.
Reſpondeamus ad rationes eorum. dicunt ipſi q ſpe/
ciale eſt in minore: ergo in contrarium eſt ius comune.
dico q ſpeciale eſt in minore hoc eſt q ſoluẽs per igno/
rantiam iuris repetit quod ſecus eſſet in maiore. Item
dicunt q conditio indebiti nititur equitate. ſed hoc nõ
eſt equum. ergo ⁊c. Reſpondeo condictio indebi. con
tinet in ſe quandam reſtitutionis cauſam: ⁊ ſicut minor
reſtituitur propter etatẽ. ita ſi error probabilis facti erat
reſtituatur errans propter errorem facti probabilem ex
iſto ti. de cõdictione ĩdebiti: ⁊ ita apparet q equitas ad
eſt ſcilicet iuſta cauſa reſtitutionis. Preterea dicunt ip/
ſi poſſe opponi compenſationem de debito naturali er/
go ⁊c. Reſpondeo opponi poteſt compenſatio de debi/
to naturali contra petentem: non contra repetentez. ita
videtur velle glo. in. d. l. interdum. ff. eo. expreſſius in. l.
cum is. §. i. ff. eo. vbi glo. ratio: quia cũ iſta cauſa quandã
reſtitutionem in ſe contineat ante omnia iſte qui ppter
ſuum errorem probabilem eſt ſpoliatus debet in priſti/
num ſtatum reſtitui que ratio in petente ceſſat. Pre/
terea dicunt ipſi in pari cauſa potior eſt conditio poſſi/
dentis concedo. ſed hic non eſt par cauſa. naz ille cui de

betur naturaliter habet equitatem in genere ſuo. iſte q
agit condictione indebiti habet equitatem in ſpecie: vt
reſtituatur ante omnia: vt dictum eſt que prefertur equi
tati in genere. l. i. ff. de vſucapio. ⁊ ibi no. ⁊ per Dy. in re/
gula poſſeſſor. de re. iuris. lib. vi. Preterea dicunt ipſi
ſolutum indebitum propter aliud debitum poteſt reti/
neri: ergo propter ſeipſum: vt in. §. ſi centum. Reſpon/
deo poteſt retineri propter aliud debitum: ſcilicet ciui/
liter ⁊ naturaliter: vt. l. eleganter poſt princi. ff. eo. ſed p
pter aliud debitum naturaliter tantum non ſic. ergo re/
manet glo. noſtra. defenſata. Habemus de quattuor ar
ticulis expeditum primum articulum. ¶ Uideamus de
ſecundo quando eſt indebituz naturaliter: ſed ciuiliter
debitum: ⁊ primo queramus exempla gloſ. hic ponit
multa exempla. inter alia ponit de cirographo [a]: ſeu de
litterarum obligatione ante biennium. vltramon. con/
tra. dicunt enim q ante biennium non eſt nata ciuilis
nec naturalis obligatio. nam ille qui promittit ſpe futu/
re numerationis promittit ſub cõditione: ergo ante cõ
ditionem nulla eſt nata actio ⁊ obligatio: vt. l. cedere di
em de verbo. ſignifi. ⁊ hoc dicebat. Jaco. de raue. Pe.
hoc reprobat. ⁊ idem Guil. de cu. dicentes q nec gloſ.
dicit verum nec Jaco. de raue. immo ſtatim eſt nata ci/
uilis ⁊ naturalis obligatio. quod probatur ſic. cõtra ob
ligationem litterarum datur exceptio non nume. pecu.
vt. l. ſi ex cautione. de non nume. pecu. in. l. contracti/
bus. eodem titu. ⁊ inſti. de lite. ob. in princi. ergo preſup
ponitur actio: quia exceptio eſt actiõis excluſio. ſed ſi ẽ
actio. ergo oritur exceptio ex naturali ⁊ ciuili obligatio/
ne: vt inſti. de obli. in princi. Preterea lex dicit q con/
dicit liberationem: ergo erat obligatus: vt. C. de condi.
ob cauſam. l. ſi cum exiguam. ⁊ l. ſi quaſi. de non nume.
pecu. Preterea licet contractus non impleatur non im
peditur ciuilis obligatio ⁊ naturalis. licet obſtet excep/
tio: vt. l. iulianus. §. offerri. de ac. emp. Preterea ſi con/
tractus habet debitam formam in ſe. licet cauſa non ſit
iuſta parit ciuilem ⁊ naturalem obligationem. exemplũ
patet in contractu celebrato dolo vel metu. ita in propo
ſito contractus habet debitam ſuam formam ergo ⁊c.
Jaco. butri. tenebat gloſ. noſtras tamen pertranſiuit
multum ſuccincte. dico glo. noſtras dicere veritatem. et
ad oſtendendum primo premitto id quod. s. dixi vide/
licet tenetur naturaliter qui tenetur de iuregen. poſtpo/
ſitis preceptis iuris ciuilis: vt. l. cum amplius. § . i. ff.
de re. iuris. ſed ſi promitto tibi dare centum ſub ſpe fu/
ture numerationis: credẽs q tu mihi mutues: antequã
mutues ceſſat equitas: quare debeam tibi teneri natura
liter. ergo non teneor: q hoc ſit verum do tibi tres tex.
ſ. ſi certum petatur. l. qui pecuniam. parua lex eſt. vbi vi
detur q habeat in poteſtate ne accipiendo ſe obliget.
apparet ergo q non eſt obligatus: intellige ſcilicet natu
raliter. nam ciuiliter non eſt dubium q eſt obligatus.
ad idem. ff. que res pigno. ob. poſ. l. penul. ⁊ qui po. in
pigno. ha. l. i. in fin. ¶ Ad contraria. Reſpondeo breui/
ter ad primum dum dicit q promittit ſub conditione:
nego: immo pure promittit confidens de numeratione
futura. Ad id q dicunt ex eo q competit exceptio: er/
go actio: ergo vtraqz obligatio. nego iſtam conſequẽ/
tiam. quid enim repugnat q ex ciuili obligatione ſola
oriatur actio. certe nihil. dices tu immo repugnat exem/
plum quod dediſtis. s. q ciuilis obligatio habet ſe: vt
pater: naturalis vt mater: actio vt filia. ergo ſequeretur
q filia deſcenderet ex patre ſolo abſque matre: quia ex
ciuili ſola. Reſpondeo non eſt repugnantia aliqua. Si/
cut enim deus omnium conditor creauit vnum homi/
nem abſque patre ⁊ matre vt adam. alium hominem ex
viro abſque muliere vt Euam. creauit alium ex muliere
abſque viro ⁊ hic fuit Chriſtus. ita imperator conditor

[a] ¶ Cirogra/
pho. AD/
DE Ange.
⁊ ſali. ⁊ bene
fac. ſz Alex.
tex. in. l. ſub
ſpecie. C. de
poſtu. ⁊ inſti.
de lite ob. ⁊
i. q. iiij. §. ſi.
⁊ cõmuniter
doc. cũ dic/
tis Bart. in
hac. l. tranſe
unt. vnuz ta
men nota di
gnuz ſecũdũ
Bald. nota/
bis. q qñ qſ
perſuaſioni/
bus aduerſa
rij vel dolo
ĩductus eſt
ad ſoluendũ
indebitũ re/
petit per cõ/
di. indebiti
ſicut repetit
ille q per er/
rorem facti
probabilem
ſoluit vt pro
batur in. l. i.
in glo. in v̄/
bo extorta.
C. ne ſi. pro
patre.

actionum quaſdam actiones datiuas: que nullum patrem habent neque matrem: ⁊ actiones producit abſqꝫ aliqua obligatione de mundo. de quibus per gloſ. in. l. cum mota. C. de tranſac. de actio. ⁊ ob. l. i. Eodem modo hic introduxit actionem ex patre abſqꝫ matre: vt ex obligatione ciuili abſqꝫ naturali. non video repugnantiam: maxime cum tex. inſti. de obli. in princi. dum diffinit obligationem ſe refert ad ciuilia: ſiue ad actionem ciuilem in eo ꝙ dicit ſecundum noſtre ciuitatis iura. ergo ſecundum ius ciuile. item dicunt ipſi condicitur liberatio. ergo obligatio. iſtam nego: quia condicitur liberatio de facto id eſt inſtrumenti cancellatio ⁊ ceſſatio: vt l. diſſolute. C. de condi. ſine cauſa. multomagis hic vbi erat aliqua obligatio. ſcilicet ciuilis. Item dicunt ꝙ licꝫ contractus non impleatur. tamen oritur ciuilis ⁊ naturalis obligatio: vt. l. iulianus. §. offerri. de ac. emp. Reſpondeo in contractu emptionis ⁊ vendi. ⁊ ſi non contrahitur obligatio principaliter ſpe future traditionis. ita ꝙ iſta ſit cauſa proxima obligationis: ſed ſpes obligationis correlatiue. ideo enim promitto tibi precium: quia tu promittis mihi rem. ⁊ ideo obligor tibi: quia obligaris mihi. iſta eſt cauſa proxima obligationis: ⁊ ideo vna ſublata tollitur alia: vt. l. fina. de accepti. ⁊. l. cuꝫ emptor. de reſcin. ven. nec ob. ſi opponeres de pupillo emẽte: vt potes videre per te. ſed ĩ queſtione propoſita cauſa proxima quare tibi promitto eſt ſpes numerationis: licet enim pure incontinenti promittam: ⁊ hoc agitur cum ſolennitate: vt tibi tenear. tamen etiam iſtud agitur inter nos ꝙ ſi non accepero: vel ſi non mutabis non teneor: vnde equitate naturali non teneor. Dices tu iſta obligatio ciuilis que contrahitur litteris: vel ſtipulatione contrahitur conſenſu: vt. l. i. in fin. de pac. ergo eodem momento conſentio ꝙ obliger ⁊ non obliger: ergo eſt contradictio. vt. l. vbi repugnantia de regu. iuris. Reſpõdeo dico ꝙ iſte conſenſus ⁊ diſſenſus ſunt diuerſi reſpectus. conſentio enim ꝙ obligor ſolennitate ciuili. conſentimus etiam inuicem ꝙ non tenear in veritate: niſi ſecuta numeratione. hoc probant dicte. ll. alle. ſ. ſcilicet. l. qui pecuniam. l. penul. ⁊. l. i. in fin. Item dicũt ipſi ſi contractus habet debitam formam oritur ciuilis ⁊ naturalis obligatio: vt in contractibus celebratis dolo vel metu. Reſpondeo ibi eſt conſenſus. licet contractus non habeat iuſtam cauſam in ſe: ſed hoc non eſt cõſenſus vt dictum eſt. concludo ergo ꝙ exemplum gloſ. eſt verum ⁊ bonuꝫ. Aliud exemplum ponit gloſ. quando preceſſit obligatio ciuilis ⁊ naturalis ⁊ poſtea ſecutum eſt pactum de non petendo: quia per pactum tollitur naturalis ⁊ remanet ciuilis: vt. l. ſtichum. §. naturalis. de ſolu. Guil. de cu. in hoc dicit eſſe aduertendum qualiter forma pacti fiat: aut enim facio pactum de non petendo: ⁊ non tollitur naturalis: quia iſtud pactuꝫ nõ apponitur ad tollendam obligationem: ſed ad impediendam petitionem. aut apponitur: vt liberem te per pactum ad impediendam obligationem. ⁊ tũc tollitur naturalis ita dicit. l. ſi vnus. §. pactus. ſ. de pac. ideo modo omitto. ſed dicam alibi ⁊c̃. ¶ Poſſet etiam poni exemplum in ſententia condemnatoria ex qua oritur obligatio ciuilis non naturalis. licet quidam contradicãt: vt dixi in. l. ab eodem. C. quomodo ⁊ quando iu. tenendo iſtam opi. ꝙ ex ſententia condemnatoria non oriatur niſi ciuilis obligatio: tamen lex dat ei fomentum ⁊ auxilium in tantum: vt contra eam nulla oritur exceptio ⁊ tunc habet vim ciuilis ⁊ naturalis preſumpte: vt dixi in. d. l. ab eodem. ⁊ idem in obligatione litterarum poſt biennium. nam poſt biennium lex preſumit naturalem obligationem. vnde eſt ibi naturalis tantum preſumpta ſine exceptionis obſtaculo. ¶ Expeditis exemplis venio ad queſtionẽ: ⁊ quero vtrum indebitum naturaliter: ⁊ ciuiliter debitum ſolutum per errorem poſſit repeti gloſ. dicit ꝙ ſic regulariter. fallit in caſibus: vt habes in ea. Tu vero licet glo. bene dicat dic per alia verba clarius ⁊ melius intelligenda. quandoque eſt indebitum naturaliter: ſed ciuiliter debitum tamen eſt ibi naturalis preſumpta: ita ꝙ nulla obſtet exceptio: ⁊ tunc ſolutum non poteſt repeti vtputa ſolutum auctoritate rei iudicate: vel in obligatione litterarum poſt biennium: vt l. i. C. eodem ⁊. l. ſi fideiuſſor. §. in omnibus. ſ. man. Quãdoque eſt indebitum ciuiliter tantum cui ob. exceptio tunc ſolutum quocunque errore poteſt repeti. l. ſi non ſortem. §. indebitum. ⁊. §. adeo. ſ. eodem. Fallit ſi ſoluatur ex cauſa tranſactionis vere vel preſumptiue: vt in. l. in ſumma. in princi. ſ. eodem. ⁊. l. ij. C. eodem. nam ibi incipit eſſe debitũ ex alia cauſa preſumptiue: vt in illis cauſis: que per inficiationem creſcunt. nam tunc ſoluendo video: ſoluere animo compenſandi ne negando incidam in duplum. vt. C. de condi. indebi. l. ea que. ⁊ inſti. de ob. que ex quaſi contractu. §. fina. ¶ Expeditus eſt ſecundus articulus. Tertius articulus eſt quando ẽ vtroque iure indebitum in hoc non egemus exemplis examinemus cum aliquibus exemplis: vt quando quis putabat ſe teneri ⁊ nullo modo erat obligatus: vel fuit debito: ⁊ fuit liberatus ſolutione vel acceptilatione: vel aliis modis qui ponuntur inſti. qui. mo. tol. ob. iſto caſu ſolutum quocunque errore repetitur: vt. l. ſed ⁊ ſi me putem. in prin. ſ. eodem. Fallit in caſibus ſi ſoluatur auctoritate rei iudicate. l. i. C. eodem. ⁊. l. ſi fideiuſſor. §. in omnibus. ſ. man. ⁊. l. ſi ſine. §. i. rem ratam haberi. Fallit ſi ſoluatur ex cauſa tranſactionis: vt. l. ij. C. eodem. ⁊. l. in ſumma. in princi. ſ. eodem. Item fallit in cauſis que creſcunt per inficiationem: vt dictuꝫ eſt. ⁊ de hoc no. plenius in. l. eleganter. in fin. ſ. eodem: ⁊ eſt expeditus tertius articulus. ¶ Quartus ⁊ vltimus articulus eſt quando eſt vtroque iure debitum. ſed ope exceptionis indebitum. glo. in. l. cum quis. C. de iuris ⁊ fac. igno. ponit exemplum in macedoniano ⁊ velleya. Anteq̃ vadam vlterius quero que eſt ratio ꝙ iſte excep. macedo. ⁊ velleya. non tollunt obligationem naturalem? Reſpõdeo quia non ſunt inducte equitate naturali: ſed magis more noſtre ciuitatis ſcilicet romane. vnde de iure ciuili nõ tollunt naturalem: vt inſti. de legiti. agna. tu. §. fina. ſed quare non tollunt ciuilem obligationem? Reſpondeo quia verba legis inducentis has exceptiones non tendunt ad perimendam obligationem: ſed ad ĩpediendã petitionem. dicunt enim ne actio petitione detur. non autem dicunt ꝙ mulier intercedendo obligetur: vt. l. i. in princi. ſ. ad macedo. ⁊. l. ij. §. i. ſ. ad velleya. ⁊ ideo dicit hic glo. ꝙ iſtis caſibus eſt debitum ciuiliter ⁊ naturaliter: ſed ope excep. indebitum. ⁊ ideo quicquid dicat lex non haberet locum in excep. que ab equitate naturali procederent: quia tunc naturalem obligationem tolleret ⁊ remaneret ciuilis: ⁊ de iſto membro dictum eſt etiam. ſ. ¶ An autem tale debitum per errorem ſolutuꝫ poſſit repeti. glo. facit quattuor membra. Primum quãdoque quis eſt tutus excep. dilatoria: tunc ſolutum quocunque errore non repetitur. vt. l. in diem. ⁊. l. nam ſi cũ moriar. ſ. eo. licet quidam dixerint contrariuꝫ: ⁊ vide gl. que dicit veritatem. Dices tu dies ſolutionis ſicut ſumma eſt pars obligatiõis. ⁊ ideo qui ante diem ſoluit videtur ꝙ poſſit repetere: ſicut ille qui plus in quantitate ſoluit. vt. ſ. dicam. Reſpondeo iſtud plus propter diem poteſt dici interuſuriũ medij tpis qđ poſſet lucrari. iſta auteꝫ ratio medij tpis ꝙ poſſit lucrari inducit retentionem ⁊ etiaꝫ actionẽ ex cõuentiõe partiuꝫ ſeu ex volũtate teſtatoris. ⁊ ita loquunt̃ oĩa iura q̃ inuenies ad hoc. actiões ṽo que ĩtroducunt̃ ex ptãte legis nõ dant̃ ꝓpter iſtđ lucrũ: ſeu cõtẽplatione hui⁹ lucri: vt. l. ſi ſterilis. §. cũ

ꝑ venditoreʒ.de ac.emp. ¶ Secūdū mēbruʒ eſt:
quia illa exceptio quādoqʒ ē ꝑpetua ⁊ fauorabilis:
tūc ſolutuʒ quocūqʒ errore pōt repeti:vt.l. qui exce
ptioneʒ.ꝟ.eo.vide gloſam. ¶ Cōtra iſtud opponit̄
exceptio que introducit̄ ex epiſtola diui Adriani ē
fauorabilis: quia fauore fideiuſſoris īroducta:qḋ
apparet:q̄a ei pōt renunciari:ſʒ tutus illa exceptiōe
ſoluēs per errorē nō repetit:vt.l.ſi teſtamēto.§.pe.
de fideiuſ.ergo tutus exceptiōe fauorabili ꝑ erro-
rem ſoluens nō repetit.glo.voluit dicere iſti.de fi-
deiuſ.§.ſi plures:nec bn̄ dicit. By. voluit ſoluere
ī.l.ꝯtraria:⁊ ſoluit peius. Ego dico ꝙ exceptio ꝓ-
cedens ex edicto diui Adriani ē de exceptiōib⁹ que
adduntur ad rigoreʒ iuris cōſeruandū:vt.ꝟ.dicaʒ:
ideo non cadit ſub iſto mēbro. ¶ Tertiū membrū
eſt quādo ē exceptio ꝑpetua ⁊ odioſa:vt ī macedo.
tunc diſtingue:aut eſt ſolutū per erroreʒ iuris:⁊ nō
poteſt repeti:aut per errorē facti:⁊ tunc ſecus:vt.l.
qui exceptioneʒ.ꝟ.eo.⁊.l.vlti.ꝟ.ad macedo.⁊ vide
glo.⁊ in hoc nihil ē dicēdū:quia glo.dicit optime.
¶ Quartuʒ membrū eſt quādo eſt exceptio dubia:
tūc exceptio dubia iudicat̄ ꝑpetua:vt.l. ſufficit.ꝟ.e.
⁊ vide glo.aliter vult Cy. Pe.⁊ By.ī.l. cum quis:
in.v.q.C.de iur.⁊ fac.igno.de iſta exceptione dubia
⁊c̄. ¶ Quintū ⁊ vltimuʒ mēbrum eſt quādo quis ē
tutus exceptiōe aliqua inducta ad rigoreʒ iuris cō-
ſeruanduʒ:tūc ſolutuʒ quocūqʒ errore nō repetit̄:
vt hic:⁊.l.iulian⁹.ꝟ.e.⁊.l.i.C.eo.⁊ vide glo.hic ad-
uerte:quid vult dicere iſta glo.ſ.poſita in.l.cū quis
.C.de iur.⁊ fac.igno.de exceptione īducta ad rigo
rem iuris cōſeruanduʒ:ſi vellet ītelligere de excep.
rei iudi.nō bene diceret:quia illa cadit ſub primo
mēbro ſm̄ opi.glo.veram quādo eſt indebituʒ ciui-
liter:ſed naturaliter debituʒ:⁊ ideo cuʒ allegat.l.i.
non bene cadit hoc:ſʒ ego ītelligo exceptioneʒ in-
ductaʒ ad rigoreʒ iuris cōſeruanduʒ exceptionē li-
tis pendentie:de qua loquit̄.d.l.iulianus.ꝟ.eo. Itē
ſi ſuʒ tutus exceptiōe fori:⁊ idem ī ſimilib⁹ que nō
reſpiciunt obligationeʒ:neqʒ actioneʒ:ſed ſoluʒ cō
ueniēdi modū ſeu facultatē:⁊ ideo dico ꝙ exceptio
epiſtole diui Adriani:⁊ exceptio quā habēt fideiuſ
ſores:per auctenticū ō fideiuſ.⁊ duo rei.per auctē.
de duo.reis:ſunt de illis exceptiōibus que ſunt īdu
cte ad rigoreʒ iuris conſeruandū. Nō eniʒ tendunt
ad perimendū obligationeʒ vel actionē principali-
ter:ſed tēdunt ad hoc:vt alius prius ꝯueniat̄: licet
per quandaʒ ꝯſequētiā remaneret:vt cum ille pri⁹
conuētus ſoluat:⁊ alius liberetur:illa liberatio erit
ꝓpter ſolutioneʒ nō vigore illius exceptiōis: vnde
tutus hac excep.ſoluens nō repetit:ut.l.ſi teſtamē-
to.§.pe.de fideiuſ.hanc repetitionē habetis.ī.l.cū
quis.de iur.⁊ fac.igno.

o **I quis ſoluerit** Solutū īde-
bite etiā ex cō
uētione repetit̄.hoc dicit. ¶ Queritur qua
actione repetat̄.glo.dicit actiōe ꝑſcrip.ꝟ.vt.l.reb⁹
.C.de re.permu. Puto etiaʒ ꝙ habeat locum cōdi
ctio īdebiti:ſicut ⁊ cōdictio ob cauſaʒ haberet locū
quādo datū eſt ob cauſaʒ futurā: ⁊ conuentionē de
repetēdo ſi cauſa ceſſaret:vt no.ꝟ.de dona.l.i.⁊ eſt
ī.l.ij.C.de condi.ob cauſaʒ. Contra hoc facit: quia
quādo fit mutuū naturale ⁊ ſtipulatus īteruenit nō
oritur actio ex mutuo: ſʒ ex ſtipulatione: vt.l. certi
condi.§.quoniā.ſ.ſi cer.pe.ita hic videt̄ ꝙ nō oria
tur actio ex numeratiōe:⁊ equipatur mutuū ⁊ īde-
bituʒ:vt.in.§.his quoqʒ:iſti.qui.mo.re contra.ob.
So.illḋ veruʒ ſi īterceſſiſſet ſtipulatio.l.ſi ſine.ī pn̄.
.ꝟ.rem ra.ha.hic vero fuit pactuʒ ſimplex:⁊ hoc eſt
quod no.glo.ij.hic.

Si quid. Solutum īdebite repetit̄ ab eo
ad queʒ poſtea ex poſtfacto ap-
paret negociuʒ pertinere:etiam ſi ipſi nō ſoluit̄.h.
dicit vſqʒ ad.l.ſi procurator.

Ex.l.ſequenti.

¶ Legata ñ debent̄:licet hereditatis aditio teneat
de iure ciuili:⁊ nō de iure ꝓtorio:ibi. No.

n **On eſt nouum.** Sūmaui.ſ.
pr.§.ꝟ No.
vnuʒ ex hac.l.ꝙ lʒ hereditatis aditio teneat
de iure ciuili:ſi tamē ñ tenet de iure ꝓtorio: vtputa
reſciſſa per reſtitutionē legata nō debent̄: hic ē tex.
qḋ multuʒ no. Simile etiaʒ videm⁹ in exiſtētia ſui he
redis que nō ꝯfirmat legata cōiter:vt.l.i.in fi. vt in
poſ.lega.nā ibi beneficio ꝓtoris mortui receſſit ab
hereditate. Fallit in relicto libertatis:vt.l.cū q̄ſi.§.
ſed ⁊ ſi quis.de fideicō.liber.⁊.l.ſciēdum.ꝟ.de ma.
teſta. Iteʒ fallit ī fideicōmiſſo vniuerſali:ut.l.ita ta-
mē.§.ſi pater.ꝟ.ad trebel.ratio q̄a repudiās poteſt
cogi:vt adeat:ꝯparet̄ tamē aditio ꝯtra quā petita
ē reſtitutio cōfirmationē tabulaꝝ pupillariū:ut.l.ſi
filius qui patri:ſʒ vnaʒ lec.de vul.⁊ pu.⁊ ō acquirē.
he.l.iulian⁹.alias īcipit ſi pupill⁹.⁊.l.pſ.ō ꝓui.cre.

Ex.l.ſequenti.

¶ In generali mādato nō venit illicitum:⁊ ideo ſi
ꝓcurator aliq̄d peteret:ꝙ faceret dn̄ū īcidere ī pe
nā:nō debet admitti ſine ſpeciali mādato:ibi. Et ꝑ
iſtū tex. Et qualiter cognoſcat̄ ꝙ pupill⁹ vel minor
tutoreʒ vel curatoreʒ hn̄s habeat ratū geſtuʒ ei⁹ no
mine:ibi. Querit̄. Et cui ⁊ ꝯtra quē ꝯpetat ꝯdictio
īdebiti:ibi. Vltimo.

s **I procurator.** Si ꝓcurator
ſoluit īdebitū
repetit̄:ſecus ſi debituʒ ⁊ de īdebito recipiē
do nō videt̄ mādatū. Ideʒ ī tutore.h.d. ¶ Diuide
prima pars loquit̄ ī procuratore ſoluente. ſecūda
ī procuratore cui ſoluitur.tertia ī procuratore ⁊ tu
tore ſimul.ſa ibi.idē labeo.tertia ibi.iulian⁹. Item
prima ⁊ ſecūda ſubdiuidit̄ ī duas.ſ. quando ſoluit̄
indebituʒ ⁊ quādo debituʒ:vt patet ex tex. ¶ No.
tex.ibi.quoniaʒ nihil de hoc nomine exigēdo man
datū videtur.⁊c̄. ¶ No.ꝙ in generali mādato ve-
nit vt quis creditoribus ſoluat. Ex ſecūda ꝑte no.
ꝙ in generali mādato nō venit illicitū. ¶ Ad ꝓmū
op.procurator qui nō habet liberaʒ nō pōt aliena-
re:vt.l.ꝓcurator cui libera:⁊.l.ꝓcurato: totoꝝ.ſ.ō
ꝓcu.ergo hic ſoluēdo indebituʒ non tanſtulit do-
miniū:⁊ ſic nō habet locum cōdictio inde.vt.l.ſi.ſ.
vſufru.quemadmo.ca.dicit glo.ego cōcedo: ſʒ di-
co ꝙ hic habebat liberam. Contra ſo.īdebiti nō ve
nit ī mādato qḋ apparet: q̄a expectat̄ ratihabitio:
ergo cōceſſio libere ad hoc nō poteſt referri hui⁹ ti
more.quidaʒ recedunt a lec.glo.⁊ dicūt ꝙ procura
tor hic ſoluit de ſuo:⁊ ſi ſoluit de pecunia dn̄i ē cō-
ſumpta:ut.l.īterdum.in fi.ꝟ.eo.quod ſatis placet.
¶ Tertio op.ꝙ iſtud qḋ hic dicitur veniat ī manda
to nec expectat̄ ratihabitio. Pone enī ꝙ ꝓcurator
ſoluit ex teſtamēto qḋ verū putabat̄:certe hic ſoluit
ceſſante omni culpa:ut.ſ.e.l.iij.ī fi.ibi.nec periculū
huiuſmodi ad eū qui ſine culpa ⁊c̄. Si ceſſat omnis
culpa:ergo pertinet periculuʒ ad dominū īdiſticte:
quoniaʒ hoc nō feciſſet ꝓcurator ſine mādato:vt.ꝟ.
de fur.l.ſi ſeru⁹.§.qḋ vero. So.ꝯcedo oppoſitionē:
⁊ hoc ītelligā quādo ipſi ꝓcuratori poteſt aliq̄ cul-
pa īputari:q: dn̄s diligēs ſic non feciſſet. ¶ Circa
iſtaʒ parteʒ quero quādo dn̄s ñ habet ratum:⁊ pōt
nō habere ratuʒ qua actione repetit̄:dicit glo. vtili
cōdictione īdebiti:ſicut dicimus in mutuo:ut.l.ſi
abſentis.C.ſi cer.pe.qḋ placet. ¶ Venio ad ſecūdā
partē:dicit̄ hic ꝙ ꝓcuratori pōt ſolui:cōtra de ſo.l.
hoc iure:⁊.ſ.de pac.l.ſed ſi tātū.So.ibi. loquitur ī
ꝓcuratore litis hoc ī ꝓcuratore oīuʒ bonorū quod
dic plene:ut.d.l.hoc iure. ¶ Sʒ op.dicit̄ hic ꝙ ī ge

a ℂGenerali. ADDE Bal. cõſilio .xciiij. li. iij. vbi ponit ꝙ ꝓcuratoꝛ habens mãdatum generale ad iurãdũ ⁊ faciendū oīa reqſita: ſm formam ſtatutoꝛũ: ꝙ nõ põt facere incidere dñiū i penã ꝯueniẽtẽ ex ſtatuto: ⁊ cõſilio .vj. lib. .iiij. tenet ꝙ ꝓcuratoꝛ cõſtitut⁹ ad emologandũ laudũ: añq̃ſ ſit latũ: non poteſt emologare i preiudiciū dñi ſi ſcit iniquũ ⁊ vide eũdẽ Bal. cõſilio .cclxxviij. incipiẽte Magnifico cauallere. eo. li. v.

nerali mandato nõ venit illicitũ. ꝯtra. ĩ. de da. ifec.
ſtipulatio cõpetit: in pꝛin. ꝟſi. ſed qȝ glo. nõ ſoluit:
tu dic ꝙ in generali mãdato: ⁊ in qualibet generali
diſpoſitõe ꝑmiſſiua nõ videt̃ ꝑmiſſũ illicitũ: ut hic:
⁊. l. ſi pater filio. ĩ. de his q̃ in frau. cre. Sic ecõtra in
generali diſpoſitione ꝓhibitiua: vel que ꝓhibitiõis
viȝ obtinet non veniũt licita: vt. l. cõtraria: vbi quis
ꝓmiſit de dãno ĩfecto: videt̃ eniȝ ꝓmittere ꝙ non
fiet dãnuȝ: ⁊ ſi fiet emendabit̃: intellige ſi fiet. ſ. in/
debite. ¶ Et per iſtũ tex. ego dixi: ⁊ dico pluries in
pꝛactica ꝙ in generali[a] mãdato nõ venit: ꝙ ꝓcura/
toꝛ petat aliqd ꝑ qȝ dñs incideret in penaȝ: ⁊ iõ ſi
ꝓcuratoꝛ peteret illud qȝ iã deciſuȝ eſt ꝑ cõpꝛomiſ
ſuȝ: põt ꝑs dicere ꝙ ex hac petitiõe põt dñs icidere
in penã: ꝙ ꝓcuratoꝛ nõ admittat̃ ſine ſpãli mãda/
to: vel expꝛeſſa ratihabitiõe: vt hic: ⁊. d. l. ſi pater. ď
his que in frau. cre. Idẽ dico ſi ꝓcuratoꝛ ꝓduceret
aliq̃s exceptiões: qbus nõ pꝛobatis dñs caderet in
magnaȝ penaȝ ex foꝛma ſtatuti: q: tũc requirit̃ ſpãle
mandatũ: alias nõ eẽt parti cõſultũ: ⁊ ſic fieret ptis
cõditio deterioꝛ per aduentuȝ ꝓcuratoꝛis: ꝯtra. l.
.ij. §. defendi. q. ex cau. in poſ. ea. ⁊ ſic dȝ intelligi. l.
nõ diſtinguem⁹. §. pe. ď arbi. Diceretis vos ſꝑ poteſt
dñs incidere in penã: ſaltẽ expenſaꝝ ſi ſuccũberet:
ergo ſemꝑ requirit̃ ſpãle mandatũ. Rñ. pena expẽ/
ſarũ põt infligi ipſi pꝛocuratoꝛi: nec eſt neceſſe ꝙ in
fligat̃ dño: vt. l. qui ſolidũ. §. etiã. de lega. ij. ⁊ ar. l. i.
.§. ſi ꝓcuratoꝛ. ſ. ſi quis ius di. nõ obtẽ. Que aũt. ſ.
dixi habent locũ in pena: que ipſi dño debet ïponi.
ℂ Itẽ diceretis vos: ergo nunq̃ ꝯtumacia ꝓcurato/
ris nocebit dño: q: nõ videt̃ mandatũ ꝙ ſit contu/
max qȝ eſt ꝯtra caſuȝ. l. euȝ qui res. C. de pꝛocu. Rñ.
ꝑdicta loquunt̃ quãdo pena eſt cõmittẽda pꝛopter
aliqȝ factũ: ſȝ ſi venit cõmittẽda ꝓpter aliqȝ negle/
ctũ: illa negligẽtia nõ dicit̃ pꝛopꝛie negligẽtia pꝛo/
curatoꝛis: ſȝ dñi: q: taleȝ negligentẽ pꝛocuratoꝛẽ cõ
ſtituit: cui illud facere icumbebat: caſus eſt in. l. ſi
pꝛocuratoꝛ. §. ſi tutoꝛes mandati. de hoc dixi in. l. cũ
filius. §. ij. ď ver. ob. ⁊ hoc veꝝ qñ pꝛocuratoꝛ negli/
gens eſt. ſecus ſi iuſto ïpedimento ïpediret̃: vt. l. cũ
a matrib⁹. C. qui pe. tuto. ℂ Circã iſtaȝ partẽ quero
qd ſi iſtud idebitũ qȝ ſoluebat̃ pꝛocuratoꝛi ꝑma fa
cie appebat debitũ: ita ꝙ qlibet bonus ⁊ diligens
homo hoc recepiſſet oĩ culpa ceſſante: vt in caſu. l.
.iij. ſ. eo. Certe puto ꝙ tũc veniat ï mãdato: nec ſit
neceſſaria ratihabitio: vtiliter eniȝ ⁊ bene pꝛocura/
toꝛ fecit: vt. l. q̃ vtiliter. de neg. ge. ⁊ q: ceſſat rõ poſi
ta i hoc tex. nã de hoc noĩe exigẽdo mãdaſſe videt̃.
Venio ad tertiã partẽ: ⁊ iſta videt̃ ꝯtradicere ꝑnci.
hui⁹. l. vbi ꝑmittit pꝛocuratoꝛẽ repetere hic negat.
Sol. ïtellige hic debitũ eſſe ſolutũ: ſed certe tũc nul
la eẽt dubitatio: ïtellige ergo in ïdebito: ⁊ tũc ob. cõ
trariuȝ. ſed rñdeo ꝙ hic dicitur tutoꝛeȝ ⁊ pꝛocura/
toꝛẽ minoꝛis nõ poſſe repetere: ïtellige niſi ſicut q/
libet maioꝛ vtili actiõe ratihabitiõe non ſecuta: ⁊ ſic
cõcoꝛdat cũ ꝑncipio ¶ Querit̃ ⁊ iſta eſt pulchꝛa. q.
quãdo ſciemus: vtruȝ pupillus: ſeu minoꝛ curatoꝛẽ
vel tutoꝛẽ habens ratuȝ habeat vel nõ: dicunt qdaȝ
ꝙ hoc nõ põt ſciri durante pupillari ſeu minoꝛi eta
te: q: illo tẽpoꝛe nõ põt ratum habere: nec nõ hẽre:
vt. l. ſi pupillus de noua. Alij dicunt ⁊ in hoc reſi/
det glo. ꝙ ipſi poſſũt repetere noĩe pupilli: ⁊ ſic ei⁹
noĩe habere ratum. argu. l. cuȝ indebituȝ. ⁊. l. fi. §. i.
.ĩ. eo. ſed ad illaȝ. l. fi. Reſpon. glo. vide glo. ibi. hoc
autẽ ⁊c. ⁊ teneas mẽti quãdo factum eſt aliqd noĩe
pupilli: vel minoꝛis curatoꝛem habentis: per aliũm
põt ipſe pupillus uel minoꝛ ratuȝ habere cũ auctoꝛi
tate ipius tutoꝛis ſeu curatoꝛis: ſicut poteſt ceteros
contract⁹ facere: pꝛo hoc. l. iij. §. i. ĩ. rem ra. ha. ſed ď
eo qȝ eſt factum per ſuuȝ tutoꝛeȝ vel curatoꝛem eſt
dubiuȝ: q: eo auctoꝛe nõ põt: ⁊ ſine eo ſimiliter non

poteſt. Quid dicemus: dico ſi loquimur hic in caſu
in quo pꝛocuratoꝛ ſoluit: poſſet minoꝛ ratum hẽre
auctoꝛitate tutoꝛis: vt dictuȝ eſt. Si vero ſoluit tu/
toꝛ: põt ſimiliter hẽre ratuȝ auctoꝛitate alterius tu/
toꝛis: vt. l. pupillus. §. i. de auc. tuto. Si vero nullũ
alium habet tutoꝛem: tunc ſiquidẽ tutoꝛ ſoluit de
pecunia ſua: ſi quidẽ ſoluit ceſſante omni culpa: et
ſic poterat ipſe ïputare minoꝛi illaȝ ſolutionẽ: ut. ſ.
eo. l. iij. tunc poteſt pupillus ratũ habere: ⁊ etiã ipſe
tutoꝛ: q: ex hoc nõ exauctoꝛat̃ ſibi tutoꝛ: nec ſibi ali
quid acqrit: ſed ſoluȝ pupillo pꝛodeſt: q: parat ſibi
cõdictionẽ inde. ita loquit̃ hic: ſed ſi tutoꝛi poſſet
aliqua culpa imputari: ⁊ ſic qȝ ſoluit nõ poſſet repe
tere a minoꝛe: tunc nõ poſſet ipſe ratuȝ habere: nec
minoꝛi auctoꝛari: q: auctoꝛaret̃ in re ſua cõtra dictã
.l. pupillus. ĩ. ď aucto. tuto. facit ad ꝑdicta ď noua.
.l. nouare: ſed ſi tutoꝛ ſoluit de pecunia pupilli: pu/
to tũc idiſticte ꝙ noĩe pupilli põt repetere. Ex hoc
eniȝ in nullo cõditio pupilli ſit deterioꝛ: ergo ⁊c.
vt. d. l. nouare: ⁊ ſm hanc diſtinctionẽ habẽt ſaluari
iſte opi. ℂ Ultimo glo. hic per moduȝ ſũme tractat
materiaȝ: cui ⁊ ꝯtra quẽ ꝯpetat cõdictio inde. pꝛo q̃
declaranda aliquantulũ clarius dic. quãdoqȝ quis
ſoluit indebituȝ noĩe ſuo: ⁊ pꝛo ſua obligatione cõ/
tracta a ſe: tunc ipſe ſoluens repetit: vt ꝑ totuȝ iſtuȝ
tituluȝ: quãdoqȝ quis ſoluit nomine ſuo: ⁊ pꝛo ſua
obligatiõe: nõ tamẽ cõtracta a ſe: ſed ab alio: ⁊ tunc
nõ ſꝑ ipſe repetit: ſed quãdoqȝ repetit alius ad quẽ
ex poſtfacto apparet negociũ ꝑtinere: vt. ſ. e. l. ij. iij.
⁊. iiij. ⁊. v. qȝ dic: vt. ſ. de peti. here. l. ſi quid poſſeſ/
ſoꝛ. in fi. ⁊ ibi no. quãdoqȝ quis ſoluit noĩe alieno: ⁊
pꝛo obligatiõe aliena: vt tutoꝛ ⁊ pꝛocuratoꝛ: ⁊ tunc
aut ſoluit illud qȝ putabat debituȝ oĩ culpa ceſſan/
te: ⁊ dño cõpetit cõdictio indebiti: q: hoc videt̃ ve/
nire in mãdato: vt. ſ. dixi: aut aliqua culpa põt ei ï/
putari: ⁊ tunc diſtingue: vt in glo. ℂ Scḋo q̃rit̃ cõ/
tra quẽ detur condictio ïdebiti: ⁊ hic glo. dicit: aut
ſoluit̃ alicui ſuo noĩe: aut alieno: ſi noĩe alieno: aut
habebat ſpeciale mandatuȝ: aut nõ: qȝ dic: vt ï glo.
adde tamẽ: q: ſi recipiebat hoc pꝛocuratoꝛ oĩ culpa
ceſſante: indiſtincte repetit̃ a dño: q: hoc videt̃ ve/
nire in mandato: vt dictuȝ eſt: quomodo auteȝ hoc
ꝓcedat ꝙ ꝯtra pꝛocuratoꝛeȝ dat̃ cõdictio ïde. ple/
ne dixi: in. l. ſi pꝛocuratoꝛi falſo. ſ. ti. ij. vide iſtã glo.
.ij. magnã que eſt notãda: ⁊ ſigna eã: q: ẽ magiſtra.

q Uod indebitum Pꝛo de/claratiõe
huius. l. quero quãdo idẽ ïdipm̃ repetitur:
⁊ quãdo tãtũdẽ. due ſunt lec. vna ꝙ tota. l. loquat̃
ï ſpecie ſoluta: que ſi extat ipſa repetit̃: ſi nõ: tunc re
petit̃ extimatio: ⁊ hoc eſt qȝ dicit tantũdeȝ. ℂ Cõ/
tra hanc lec. op. in obligatione rem dari: ſemper dȝ
ïdipm̃ peti: vt. l. pe. ſ. ti. ij. ⁊. l. ſi ſeruum. in fi. de ver.
ob. Sol. dicit glo. ꝙ hoc reſpicit fi. hoc eſt executio
nem ipſaȝ: tamẽ in libello ipſuȝ dȝ peti: hoc non eſt
verũ: ⁊ contra. l. in ſũma. §. in frumento. ĩ. e. ſed di/
camus: vt. ĩ. dicam. Alij dicunt ꝙ quãdo ſpecies ſol
uitur repetitur ipſa ſpecies: quãdo ſoluitur quanti/
tas repetitur tantũdeȝ: ⁊ hec bona. Sed ꝯtra hoc
op. q: qñqȝ repetit̃ plus: quandoqȝ minus: vt. l. in
ſũma. §. ei qui. ⁊. §. in frumento. ⁊. §. pe. ⁊. l. ïdebiti:
in pꝛin. ĩ. eo. dicit glo. regula eſt hic: que tamẽ qñqȝ
fallit: vt in. ll. alle. in contrariũ. natura eniȝ cõditio
nis huius eſt: vt quis obliget̃ ad id ï quo factus eſt
locupletioꝛ: ⁊ non ï plus: vt. l. nã natura: ⁊. l. ſi non
ſoꝛtem. §. libertus. ĩ. eo. vbi eſt tex. magis no. q̃ ali/
bi. ⁊ no. per glo. ĩ. de triti. l. in hac: in fi. magne glo.
modo quando mihi ſoluta eſt ſpecies ſi extat: ſuȝ lo
cupletioꝛ in ipſa re: ideo ipſa debet repeti. vt hic: ſi
non extat: ⁊ eam vendidiſſeȝ: uel in meaȝ vtilitatem
conſũpſiſſem: tunc eſſeȝ locupletioꝛ in extimatione:

ideo extimatio veniet in petitiõe ꝛ executiõe: vt. l. in ſũma. §. in frumento. ꝟ. eo. ꝛ dixi in. l. ſtipula. nõ di. ꝟ. de ver. ob. ſed ſi eſſet locupletioꝛ in plus: puta in fructibus: vel acceſſionibꝰ: vel in minus. illud tãtũdeȝ repetiꝛ: vt in legibꝰ hic alle. per glo. in cõtrariũ: ſed quãdo q̃titas ſoluiꝛ: tunc indiſtincte diciꝛ quis locupletioꝛ in eo qđ recipit: quãtitas eniȝ perire nõ poteſt: ideo tantũdem repetitur: vt hic: ꝛ. l. indebiti. §. ſi nũmi. ꝟ. eo.

Ex. l. ſequenti.

¶ Quando qs ꝓmittit per erroꝛeȝ noĩe dotis: an poſſit opponere excep. ne exigaꝛ: niſi ĩquãtũ facere poſſit. Promiſſioq̄ȝ ꝛ ſolutio nõ eq̄pãꝛ: ibi. Op.

q **Uod nomine.** Turꝰ exceptione ne quis exigatur: niſi inquantũ facere põt: ſolutũ ꝑ erroꝛeȝ nõ repetit. h. d. cum. l. ſe. ¶ Op. de. l. ꝙ ſi maritus. ꝟ. de conſti. pecu. Solu. dicit glo. aliud in ꝓmittente: vt ibi. aliud in ſoluente: vt hic: iſta vera recte intelligẽdo: qꝛ ibi loquiꝛ ĩ ꝓmittente nõ aĩo nouãdi: ſed accedit obligatio obligatiõi: ſicut ergo poſt ſententiaȝ poſſet opponi hec exceptio: ut. l. ex diuerſo. §. ſi. ſolu. ma. ꝛ. l. nẽſenius. in ſi. de re iudi. ꝛ poſt cõſtitutũ ſeu ſecundaȝ ꝓmiſſioneȝ: ſed ſi eſſet facta aĩo nouandi: tunc diſtinguere debemꝰ: qualiter fuerit facta: aut eniȝ ꝓmiſit ꝙ nomine ſuo: vel nomine dotis debebat. ſ. nõ expꝛeſſa quãtitate: ꝛ tũc ĩtelligitur ꝙ dȝ. ſ. cum effectu. Et poteſt opponi exceptio: aut ꝓmiſit expꝛeſſa quãtitate certa: ꝛ tũc nõ poſſit opponi exceptio: ut. l. ſi pꝛioꝛ. ꝛ ibi no. ſo. ma. ꝛ. d. l. nẽſenius. ex hoc apparet ꝙ ꝓmiſſio ꝛ ſolutio nõ eq̄parantur: nec ob. dicte ſolutioni. C. ad. l. fal. l. ſi. vbi ꝓmittere ꝛ ſoluere equiparanꝛ: quia eſt verũ q̃tuȝ ad appꝛobationẽ: vt ibi: ſed q̃tuȝ ad impediendaȝ repetitionẽ: ſiquideȝ per ꝓmiſſionẽ tollitur pꝛima actio ꝛ eius natura: ſicut per ſolutionẽ: tunc eſt ideȝ iuris: alias ſecus: vt apparet ex p̄dictis. ¶ Secũdo op. ꝛ videꝛ iſta. l. ſibi cõtradicere: dicit eniȝ qui non põt ſoluit: iſtud eſt cõtradictio. Solu. nõ poterat facere deductione ne egeat: ſed fecit remanendo egens. ¶ Tertio op. extra glo. tutus fauoꝛabili exceptiõe: ꝛ dubia ſoluens repetit: vt. l. qui exceptionem. ꝟ. eo. ſed hoc eſt huiuſmõi: ergo ꝛc. in hoc cõtrario: ꝛ eiꝰ ſolutione multũ ſe ĩuoluit Cy. C. de iur. ꝛ fac. igno. l. cũ quis. in. v. q. Breuiter hec ẽ veritas quã tenet Ja. bu. ꝛ Guil. đ cu. ꝛ Cy. addidit ad lec. ꝙ hec exceptio eſt tẽpoꝛalis: qꝛ pꝛeſumiꝛ ꝙ diues efficiatur: vt. l. cura. §. deficientium. de mu. ꝛ ho. ꝛ. l. ſi defunctus. C. arbi. tute.

i **N diem.** Ante diem debitum ſoluens nõ repetit: videbitis in. l. ſub cõditiõe. cũ. l. ſe. ꝟ. eo. ti.

• **Is cum quo.** Solutũ ꝓ ſeruo: licet minus ſit in peculio nõ repetiꝛ. hoc dicit. ¶ Op. ꝟ. de li. lega. l. ſi quis reum. Solu. hic ſoluit noĩe obligationis qua tenebaꝛ filius: vel ſeruus: ibi nomine obligatiõis pꝛopꝛie. Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

¶ An ille qui indebite ſoluit vſũfructuȝ fundi pꝛopꝛij: repetat ſi alienat funduȝ: an vero ille ad quem ꝓpꝛietas cepit ꝑtinere vide: ibi. Ultimo.

• **I fundi.** Etiaȝ ad heredem tranſit hec cõditio. h. d. Iſta. l. legitur duobus modis. vno modo ꝙ fuit ſolutus vſufructus indebite: ꝛ ab eo q̃ ſoluȝ vſũfructum habebat: quo defuncto heres eiꝰ repetit vſũfructũ: hoc eſt fructum p̄teriti tẽpoꝛis. Alio modo legiꝛ ꝙ quis ſoluit vſũfructuȝ fundi ꝓpꝛij indebite: tunc eo moꝛtuo eius heres repetit vſũfructum nõ foꝛmalẽ: qꝛ cũ ſit dominus: euȝ habere nõ põt: vel ĩtellige ꝙ repetit foꝛmalem qui eſt apud reuȝ ĩdebite qui efficiꝛ cauſalis: cũ erit ſolutus. ¶ Ultimo glo. foꝛmat vnaȝ. q. que eſt dubia: ibi quid ſi fundum alienaſſet glo. iſta põt intelligi tribus modis. vno modo quid ſi alienaſſet fundũ: is qui vſũfructuȝ ſoluerat indebite: tunc reſponſio glo. que remittit ad. l. qui vſumfructũ. §. ſi ſtipulatus: nihil facit. ſed rñde ꝙ repetet dñs ad queȝ ex poſtfacto apparet ꝑtinereᵃ: vt. s̄. eo. l. ij. ꝛ. iij. Fructus auteȝ preteriti tẽpoꝛis repetet ĩpe ſoluẽs: facit ad pꝛedicta. s̄. vſufru. queãd. ca. l. ſi tibi vſufructus: ꝛ. l. iij. §. ſi heres. ¶ Secũdo modo põt intelligi: quid ſi aliquis alienaſſet fundũ deducto vſufructu quẽ vſũfructũ poſtea ſoluit indebite: ꝛ deceſſit: tunc ꝓcedit rñſio glo. de. §. ſi ſtipulatus: vt diſtinguamus: an retinuit vſũfructuȝ pꝛo ſe tñ: an pꝛo ſe ꝛ herede: an dubitaꝛ: vt eo caſu quo ꝓ ſe tantũ retinuit: heres nõ poſſit repetere: niſi fructus pꝛeteriti tẽpoꝛis: ſed ſi vſufructus ꝑtineat ad heredeȝ: heres põt repetere vſũfructũ. ¶ Tertio modo poteſt intelligi: quid ſi alienauit fundũ retento vſufructu: hoc eſt: qꝛ ĩpam alienationeȝ ꝓpꝛietatis fecit indebite: tunc ſimiliter rñſio glo. nil faceret ad pꝛopoſitũ: nam tunc non eſſet dubiũ ꝙ heres eiꝰ poſſet pꝛopꝛietateȝ nudaȝ repetere. Bartolus.

ᵃ ¶ ꝑtinere. ADDE ſm Alex. hic ꝙ magis cõmunis opi. ẽ ꝯtra Bar.

n **Aturaliter.** Naturalis obligatio ĩpedit repetitionem ſoluti. ꝛ ei põt accedere fideiuſſoꝛ et pignus. hoc dicit.

Item quod. ¶ Pupillus ſine tutoꝛe obligaꝛ: in quo locupletioꝛ efficitur: ideo ſolutuȝ ex equitate naturali nõ repetit. h. d. cũ. l. ſe. ¶ Ad p̄nci. l. op. ꝙ debituȝ naturale ſolutũ poſſit repeti: vt. l. cum quis. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ. ꝟ. eo. l. fideicõmiſſum. Sol. glo. s̄. eo. l. i. ꝛ. d. l. cũ quis. ꝛ dicit ꝙ hic dȝ intelligi quãdo ſoluiꝛ ꝑ erroꝛeȝ iuris. ſecus ſi facti: vt in cõtrarijs. ¶ Ultramon. aliter dicunt: dic vt dixi: tãgã in. l. interduȝ. ꝟ. eo. Cetera que hic per glo. tãguntur: in pꝛinci. ſunt clara. ¶ Ad ſi. l. op. de. l. pupillus. de ac. ꝛ ob. ꝛ. ꝟ. e. l. ꝙ pupillus. dicit glo. hic loquiꝛ in caſu quo pupillus obligaꝛ naturaliter: qꝛ efficitur locupletioꝛ. Contraria loquunꝛ in caſibus in quibus nec naturaliter obligaꝛ: certe verũ dicit glo. tamen ĩ caſu huius. l. obligatur ciuiliter ꝛ naturaliter: quando ẽ factus locupletioꝛ: vt dicitur hic in tex. ꝛ pꝛobatur. ꝟ. cõmo. l. iij. in pꝛin. quando autẽ pupillus obligetur naturaliter vel nõ: dic vt. l. i. ꝟ. de noua.

n **Am hoc natura.** Oppo. đ vſuca. ꝛ p̄ſcrip. in quibus quis locupletatur cũ aliena iactura. glo. dicit fallit ibi ꝓpter culpam eius cõtra quẽ pꝛeſcribiꝛ. l. dãnũ quod quis. ꝟ. de re. iur. hec eſt bona ſo. nam poteſt eſſe ꝙ contra aliquem p̄ſcribitur: ꝛ nulla eſt ſua culpa: vt ſi ponamus euȝ ignoꝛare: vt. C. de pꝛeſcrip. lon. tempo. l. ſi. ideo Dy. in. l. i. de vſuca. pꝛo empto. ꝛ in. c. ij. extra de reg. iur. li. vj. ꝛ Cy. in. l. i. C. de legi. dicunt ꝙ ibi eſt rigoꝛ ſcriptus ĩ ſpecie ꝓpter bonum publicum: vt. l. i. ꝟ. de vſuca. et pꝛefertur huic equitati in genere.

i **Ndebiti.** Iſta eſt notabilis. l. hec conditio ẽ ex equitate naturali: ꝛ ideo in ea veniunt: ꝛ fructus: ꝛ cetere acceſſiones naturales. h. d. ¶ Anteq̃ opponaȝ. quero quid eſt hoc dictuȝ indebiti cõdictio naturalis. dicit glo. i. in ea naturales acceſſiones veniunt: hec non eſt recta expoſitio: quia tunc illud quod ſequitur in tex. magis deberet opponi per moduȝ rationis q̃ per moduȝ illationis hoc eſt indebiti condictio naturalis eſt: hoc eſt: quia in ea acceſſiones naturales veniunt: ſed tex. ponit per modum illationis: ꝛ ideo expone: vt dixi indebiti cõdictio na-

turalis eſt.i.ex equitate naturali ē:vt.ſ.l.pxi.ꝛ tūc bene ſequit̄:ꝛ ideo ꝛc.¶Op.C.eo.l.i.So.ibi loqtur de acceſſione ciuili:hoc eſt de vſura:hic de naturali.¶Op.ꝙ fructuū non habeatur rō:niſi poſt li. conte.vel niſi ꝓbet:vt.l.cū fundus.ſ.ſi cer.pe.So. qn̄qꝫ peto illud qḋ eſt meū per rei ven.tunc qualiter habeat̄ ratio fructuū:dic:vt.l.fructus:ꝛ.l.ex diuerſo:de rei ven.qn̄qꝫ peto id qḋ eſt vel fuit meuꝫ iure ꝑſonalis obligatiōis:ꝛ habet̄ ratio fructuū a tēpore contracte obligatiōis:vt hic:ꝛ.ſ.ti.ij.l.qui ſe debere.§.ſi.ꝛ.l.cuꝫ quis.aut peto quod nō eſt:vel fuit meū:ꝛ tūc ſi actione ſtricti iuris:ꝛ loquit̄.l.cōtraria cū fundus.Si actione bone fidei:dic:vt.l.videam⁹.§.ex cauſa cuꝫ ſe.ȷ̄.de vſur.ꝛ per totaꝫ illaꝫ.l.vbi ꝓbatur hec diſtinctio.¶Op.de.l.ſi nō ſortez.§.libertus.ȷ̄.eo.So.hec.l.limitat̄ per illū.§.vt teneatur de fruc.quaten⁹ fact⁹ ē locupletior:ſi bona fide pcepit. ¶Quero quid ſi mala fide.glo.dicit ꝙ tūc facit furtum:vt.l.quoniā.ȷ̄.de condi.fur.vel dic:vt ibi dicit glo.veritas eſt qḋ nō facit furtū:cū in eum ſit trāſlatum dn̄ium.dicemus in.d.l.quoniā.

Ex.§.ſequenti.

¶An liberet̄ qui pecuniaꝫ alienaꝫ ſibi ſolutā:indebite ꝑdidit ſine culpa:ibi.Querit̄.Et poſſeſſio cōtractus īualidi ī aliū trāſlata:pōt repeti per hāc cōdictionē indebiti:ibi.No.Et an recipiens indebitū:poſſit vſucapere:ibi.Op.Si aūt trado fundum in quo habeaꝫ ꝓprietatez:alius habeat vſūfructuꝫ:nō tamē poſſideat:qs repetet vſūfructū:ibi.Uenio. An aūt ſi aliquis tradit tibi nudaꝫ ꝓprietatē fundi in quo ali⁹ hꝫ vtile dn̄iuꝫ:tu deinde expellas emphiteotaꝫ:vel aliū habentē vtile dn̄iū:ille vero qui tradit repetat:an debeat etiā habere poſſeſſionem illi⁹ vtilis dominii pte acquiſiti:ibi.Quero.

Sed ſi nummi. Iſte eſt difficilis ꝛ bene gloſatus.§.ꝛ.h.d.Hec actio competit ad poſſeſſionē tantum: quando ſola poſſeſſio eſt trāſlata:ꝛ ad dn̄iuꝫ quod ipſius poſſeſſiōis occaſione acceſſit:ꝛ ad ꝓprietatez nudaꝫ:ſi ea ſola fuit tranſlata.h.d. Primo loquit̄: quādo volēs trāſferre dn̄iuꝫ ꝛ poſſeſſionē:ſuā poſſeſſionē trāſtulit.ſecūdo quādo ſolaꝫ poſſeſſionem trāſferre voluit:ꝛ trāſtulit.tertio quādo poſſeſſioni acceſſit dn̄ium.quarto quādo nudaꝫ ꝓprietatē trāſtulit.ſecunda ibi.quēadmodū.tertia ibi.ſed ſi poſſeſſionē.quarta ibi.ſed ꝛ ſi vſufructus:ratio hui⁹.§. eſt illud qḋ ponit̄ in pꝛin.hui⁹.l.q: hec actio ē ex equitate naturali:ideo nō cōpetit:niſi ad illud qḋ ē trāſlatū:ꝛ qḋ ei acceſſit.¶No.ꝙ cōdictio indebiti dat̄ ad poſſeſſorez qḋ tene mēti:q: ſepe tibi occurret:qn̄ ſit aliquis cōtractus inualidus per minorē:vel eccleſiaꝫ:vel aliū:ꝛ eius vigore:poſſeſſio tm̄ in aliuꝫ trāſfertur:poterit repeti per hanc cōditionē.¶No.ꝙ transfert̄ poſſeſſio ꝛ dn̄iuꝫ qḋ ei acceſſit:ꝯcordat de dona.cauſa mor.l.ſi alienā.ꝛ.ȷ̄.de iur.do.l.ꝓculus.ꝛ ſo.ma.l.ſi alienā.alia ſunt clara.¶Op.ꝙ pro recuperanda poſſeſſione rei mobilis:nullū det̄ poſſeſſoriū:vt no.in.l.rē que nobis:de acqui.poſ.So.nullū poſſeſſoriū datur.ſ.interdictū:ſꝫ bene dant̄ actiones ciuiles:vt hic:ꝛ in.l.in hac.ȷ̄.de tritica.ꝛ.l.ſi reꝫ.§.ſi.ꝛ ibi no.ȷ̄.de pi.actio.¶Queritur circa iſtā pꝛimā partē quid ſi iſte cui ſolutū ē pecuniaꝫ ꝑdiderit: an teneatur:videt̄ ꝙ ſic:vt.l.incendiuꝫ.C.ſi cer.pe. in contrariū videt̄:naꝫ iſte nō pōt dici teneri ad poſſeſſionez in genere:naꝫ aliquid ī genere nō pōt poſſideri:q: opoꝛtet ꝙ ſit certū id qḋ poſſidet̄:vt.l.iij.§.incertaꝫ.ȷ̄.de acqui.poſ.ꝛ.l.locus certus.e.ti.ſed hic tenet̄ ad poſſeſſionez:ergo ad ſpeciē:ſed interitu ſpeciei debitoꝛ liberat̄:vt.l.quod te.ſ.ſi cer.pe.ꝛ.l. ſi ex legati cā.de ver.ob.Preterea hec cōditio non dat̄.vltra q̄ quis ſit factus locupletioꝛ:vt.l.ſi nō ſoꝛtez.§.libertus.ȷ̄.eo.ergo ꝛc.So.ſi iſta pecunia ē cōſūpta in vtilitatē cōſumentis:ꝛ tūc ſine dubio tenet̄ per regulā:q: locupletioꝛ eſt fact⁹.itē per aliaꝫ regulam:q: indebitū recōciliat̄ ſicut mutuū:q: ei equipatur:vt ī.§.is quoqꝫ.inſti.qui.mo.re ꝯtra.ob.aut pecunia fuit ꝑdita ſimpliciter:ꝛ tūc dicunt quidam vt Ja.ḋ are.hic eū nō teneri per rōnes pꝛedictas.glo. hic videt̄ tenere cōtrarium:ꝛ idē Ja.de are.in.l.ij.§.appellata.ſ.ſi cer.pe.ad rationes in cōtrariū reſpondet̄:q: ꝑditione ſecuta fingit̄ ab ipo initio trāſlatū dn̄ium nūmoꝝ:vt.l.ſi filius.ſ.ſi cer.pe.ꝛ ideo ꝑinde eſt:ac ſi a pꝛin.fuiſſet cōſtitutus debitoꝛ generis qḋ ꝑire nō pōt.Cōtraria loquunt̄:vbi ceſſat alia fictio.¶Uenio ad ſcḋaꝫ partez:ꝛ op.ḋ.l.ſi ī area.ȷ̄.eo.So.vt in glo.ꝛ dicemus ibi.ꝛ in.l.qui exceptionez.§.ſi pars.ȷ̄.eo.¶Uenio ad tertiā partez:ꝛ op. extra glo.in cōdictiōe inde.nō veniūt acceſſiones ciuiles:vt.C.eo.l.i.ſed qḋ accedit per vſucapionē: eſt ciuilis acceſſio:vt inſti.de vſuca.ī pꝛin.ergo ꝛc.So. nō veniūt ciuiles acceſſiōes ad damnū ꝛ penā debitoꝛis:vt.l.cōtraria.Soluere eniꝫ vſuraꝫ ſibi pena ē: ſed vbi debitoꝛ nō dānificaret̄:q: aliunde ſibi obuenit:tūc ex equitate naturali reſtituere tenet̄:ſicut ceteras acceſſiones:ut hic.¶Op.ꝙ iſte qui poſſeſſionez receperit nō poſſit pꝛeſcribere:q: ſciebat indebituꝫ:ꝛ ſic habebat malaꝫ fidem:ergo ꝛc.vt.l.i.C.de vſuca.tranſfoꝛ.dicit glo.ſo.intelligo ꝙ hic ignorabat indebitū:certe nō eſt neceſſe dicere:naꝫ bona fides requirit̄ aduerſus euꝫ:ꝯtra quē pꝛeſcribit̄: non aduerſus ſoluentē ſeu cām ſolutiōis:vt.l.ſi quis fūdum.ȷ̄.de acqui.poſ.vnde hic:poſito ꝙ ego ſcirem indebitū:tamē credebā me factū dn̄m ſolutōe:ꝛ ſic aduerſus veꝝ dn̄m habebā bonā fidem[a].¶Op.ſi tu agis contra me condi.inde.ego cū credebaꝫ me factū dn̄m:poſtea agā ꝯtra te rei ven.q: dn̄s: vtruꝫ potero opponere exceptionez dolo facis:vt.ȷ̄.ḋ do. excep.l.dolo.ꝛ ſic tua repetitio nō habebit effectuꝫ: Rn̄.nō eſt verū:q: tu nō agis hoc caſu condictione inde.ad poſſeſſionē tantū:ſed ad poſſeſſionez ꝛ ad dn̄ium:quaſi dn̄ium ſit recōciliatū vſucapiōe: ſicut dicimus de mutuo:vt no.ī.l.ij.§.appellata.ſ.ſi cer. pe.vnde reſtitues mihi poſſeſſionē ꝛ dn̄ium ꝑ ꝯdi. inde.et ideo non poſſes poſtea agere rei ven.q: deſiiſſes eſſe dn̄s.In caſu tamē ꝓcederet oppoſitio: quando tu tradidiſti mihi poſſeſſionez ex vna cā:et ego ex alio titulo:ꝛ ex alia cā pꝛeſcripſi:tūc ergo ſolam poſſeſſionē quā habui a te poſſes cōdicere non ꝓprietatez:q: eius occaſiōe nō acceſſit:tex.eniꝫ hic loquit̄:quādo ex illa cā ſecuta ē vſucapio:ſi bn̄ aduertat̄ quē vide ibi feciſſez:ita ꝛc.¶Op.C.de his qui a nō dn̄o.l.ſi.glo.hic dicit ꝙ ibi fallit fauoꝛe libertatis.tu dic:vt dicebat Ja.de are.ꝙ ibi nō fallit: ſed ideo eſt:q: pꝛeſcriptio ibi tollit dn̄ium qḋ eſt cā perſonalis actionis:hic vero pꝛeſcriptio non tollit cauſam ꝑſonalis actionis:ſed eam auget ꝛ validat. ¶Querit glo.an ego qui repeto teneoꝛ dn̄o cōtra quē pꝛeſcriptū eſt.rn̄det glo.ꝙ nō:vt.l.ſi alienaꝫ.ȷ̄. de do.cauſa moꝛ.¶Uenio ad quartaꝫ partez.Circa iſtaꝫ partez glo.querit notabiliter quid ſi tradidi tibi fundū in quo habebaꝫ pꝛopꝛietatez: alius habebat vſūfructuꝫ:nō tamē poſſidebat.dicit glo.dic vt in.l.fructus[b].la pꝛima in ſi.ꝛ.l.ſe.de rei ven.vꝫ ꝙ ſi fructus ſunt percepti ab ipo poſſeſſoꝛe repetentur: ꝑinde ac ſi tradens perfectum dn̄ium habuiſſet.ſecus in fructibus nō perceptis:vt ibi no. Item q̄ro quid ſi tradidi tibi nudā ꝓprietatem:tu poſtea expuliſti fructuariū ad quid agam.rn̄det glo.nudām pꝛopꝛietatem repetaꝫ per cōdictionez indebiti:poſtea agam negatoꝛia cōtra te.quia quo ad te liberas edes habeo:vt.l.loci coꝛpus.§.cōpetit.ſi ſerui.vē. ꝛ ſic tu ꝑpter vſūfructuꝫ tertij non poteris te tueri:

a ¶Fidem. ADDE ꝙ Bal.in lec. antiqua: et Fulg. hic ſequūtur opi. glo. per.l.q hominē allegataꝫ ī glo. ꝛ ſimilit̄ cuꝫ glo. tranſit Albri. ḋ ro. ꝛ Alex.

b ¶Fruct⁹. ADDE vt ibi ꝑ Bar. per Specu. in ti.ḋ loca.§.nunc aliqua.vſi.clꝛj. Bal. in.l.ij. C.ḋ fructi. ꝛ li. expen.ꝛ in.c.i.§. preterea.lultio. de ꝑhi. feu. alie.ꝑ Fede.

ſta dicit glo. ⁊ bene. ¶ Itez quero quid ſi quãdo ſoluo indebituz: nõ transfero in te dñium: q: credo tuum: an ſecuta conſũptiõe recõcilieť indebituz. glo. dicit ꝙ ſic: ſicut in mutuo: inſti. qui. mo. re ꝯtra. ob. §. i. alias ſi is: ⁊ bñ. ¶ Quero ⁊ iſtud ẽ notabile. pone: tu tradis mihi nudaz ꝓprietatez fundi in quo alius habet vtile dñiuz: q: emphiteota vel feudatarius poſtea illuz emphiteotaz: vel feudatariuz expello: tu repetis ꝓprietatez: an debebis a me habere illud vtile dominiũ: vel poſſeſſionez fundi reſpectu illius vtilis dñij: videť ꝙ ſic: vt. ſ. dictũ eſt de vſufructuario expulſo. ꝯtrarium determinat glo. q: vſufructus imitať perſonaz: vt cuz perſona finiať: nõ eſt ſic emphiteoſis. iſta glo. nõ videť vera: nam ſeruitutes reales non imitanť perſonaz: ⁊ tamẽ nõ poteſt quis opponere de iure tertij: vt. d. l. loci corpus. §. cõpetit. Eadez ratione nec in emphiteoſi. Preterea etiaz emphiteoſis videť pſonalis: quia extinctis pſonis reuertitur ad dominũ: vt in. §. emphiteoſis. in auc. de nõ alie. colla. ij. So. dico glo. bene dicere: ſi recte intelligatur: debes ſcire ꝙ quãdoqz ius tertij eſt excluſiuũ iuris agẽtis in totuz ip̃o iure: quãdoqz ope exceptiõis: ⁊ tũc an poſſit opponi de iure tertij: dixi in. l. ij. ſ. excep. rei iudi. quãdoqz ius tertij nõ eſt excluſiuũ iuris agentis: niſi reſpectu cõmoditatis ⁊ vtilitatis: naz dominus es: lz fundus tuus debeat mihi ſeruitutez: vel in eo habeaz vſufructũ: vel ius emphiteoticuz ⁊ ſimilia: tamẽ ꝓpter ius tuũ vtilitas iuris mei minuiť: iſto caſu: an qs poſſit opponere ſ. iure talis tertij: habes hic melius ꝙ̃ alibi: aut ius tertij ẽ quoddã ius acceſſoriuz rei: vt ſeruitutes reales vel perſone: vt ſeruitutes pſonales: tunc de iure tertij non poſſuz opponere dño: vt. d. l. loci corpus. §. cõpetit: ⁊ hac glo. aut ius tertij nõ eſt acceſſoriũ ad aliud: ſed per ſe pñcipaliter ſubſiſtit: vt vtile dominiũ qđ cõpetit emphiteote: ſeu feudatario: ⁊ tunc poſſum opponere de iure illius tertij: ad excludenduz intentionem tuã reſpectu illi9 iuris: vt hac. l. Sicut poſſuz opponere de eo qđ eſſet excluſiuũ totius iuris tui: vt. l. fi. C. de rei ven. ⁊ l. cũ ſeruuz quiſpiã: ⁊ ibi no. C. ſ. ſer. fugi. nec põt dici ꝙ iſtud ius emphiteoticũ accedat pſone: ſicut vſufructus: naz vna emphiteoſis eſt in pſona oiuz: ſz vſufructus nõ poteſt eſſe idez variatis perſonis: vt. l. ſtipulatio iſta. §. ſiquis ita. de ver. obli. ⁊ l. repeti. in glo. qui. mo. vſufruc. amit. ⁊ per hoc habes multuz notare iſtaz glo.[a] ꝙ ſi tu expuliſti aliquez emphiteotã de fundo: vel alio reſpectu ad te peruenit poſſeſſio fundi ꝙ alius nõ poteſt vendicare a te: donec durat ius illius emphiteote: vt hic expreſſe tenet glo. facit. ĩ. de pigno. l. lex vectigalis. Bartolus.

m **Ab conditione.** Solutuz anteꝙ̃ debeatur pendente dubio põt repeti: ſed ſi certuz eſt debituz eſſe: vel futurum eſſe repeti non poteſt. hoc dicit cum duabus. ll. ſequen.

Ex. l. ſequenti.

¶ Que differentia ſit inter diem ĩcertum ⁊ conditionem: ibi. Quero.

n **Nam ſi cum moriar.** Op. ad hanc. l. de. l. ſi cuz heres quando dies le. ce. So. aliud ĩ ſtipulatione: vt hic: aliud in legato: vt ibi. ¶ Quero q̃ ẽ differentia inter diez ĩcertũ ⁊ cõditionẽ. glo. ĩ hac. l. ꝙ ſi ea ꝯditõe vacillat. finaliter dicit ꝙ dies ĩcert9 ſit p cũ. cõditio per ſi. vide glo. iſta eſt vera: naz cũ facit principaliter diẽ ſecundario cõditionẽ: dictio ſi facit principaliter ꝯditionẽ ſecũdario diẽ: vt. l. ſiquis ticio: quãdo dies le. ce. ⁊ colligitur ex iſtis legibus: aut ergo ꝓmittiť vel legatur ad diem certã: ⁊ ante ſolutuz nõ repetitur: vt. ſ. eo. l. in diẽ: aut promittitur uel legatur aliquid ad diez incertam: ⁊ tũc aut eſt incerta omni certitudine. ſ. an ⁊ quãdo: vt ſi promitto quando ĩperator venerit in italiã: ⁊ tunc ſolutũ ante diẽ poterit repeti: vt hac. l. ſub conditione: in ſi. aut eſt dies incerta: quãdo ſed certa an vt dies mortis: ⁊ tunc nõ põt repeti: vt hac. l. naz ſi cũ moriar. ⁊ hoc in cõtractibus in vltimis voluntatib9 dic: vt. l. ſi cum heres: quãdo di. le. ce. Si vero debetur ſub cõditione: ⁊ tunc aut eſt cõditio que omnino extitura eſt: ⁊ ita certuz eſt debituz iri: ⁊ tũc nõ poteſt repeti. ſecus ſi dubitatur: vt in iſtis legibus. ¶ Ultimo op. ad hanc. l. naz ſi cũ moriar: promiſſum cũ moriar: videť donatio cã mortis: vt. l. ſeya. de do. cã mortis. ⁊ l. ſeya. de do. prele. ⁊ no. in. l. que dotis. ĩ. ſo. ma. Sol. oportet te intelligere hanc. l. ⁊ ſimiles que iſto modo loquunť: quãdo preceſſit aliqua cauſa promiſſionis: ex qua colligitur ꝙ non fuit donatio cauſa mortis: ſed ꝓmiſſio inter viuos: ita intelligať. l. i. C. vt ac. ab here. ⁊ contra heredes: ⁊. ĩ. de bo. auc. iu. poſ. l. hereditarium. ⁊ C. de cõtrahen. ⁊ cõmit. ſtipula. l. ſi. alias in dubio intelligereť donatio cã mortis: vt dictis legibus: ⁊ l. mortis cã. de do. cauſa mortis: ita ĩtelligit Guil. hic ⁊ alij doc. Bar.

Ex. l. ſequenti.

¶ An liberatus ex aliqua diſpoſitione: a creditore teneať ſoluere in foro cõſcientie: ibi. Unde.

o **I pene cauſa.** Liberatio que cõtigit ex pena nõ tollit naturalez obligationem. h. d. ¶ Glo. querit exẽpla huius. l. ⁊ ponit exemplũ in eo qui ĩpetrauit iniquũ ius: ⁊ in eo qui perdidit actiones ſuas: ⁊ ponit exẽplũ per. l. extat. ff. quod me. cã. ⁊ per. l. ſiquis in tantaz. C. vnde vi. vel per. l. in criminali: de iu. om. iu. vel per auctenticã habita. C. ne filius pro patre: vel per auc. ſtatuimus. C. de epi. ⁊ de. quod no. ⁊ tene menti ꝙ ex illis. ll. non tolliť obligatio naturalis. ¶ Unde forte in foro cõſcientie[b] quis teneret ſoluere: licet tamẽ iſta naturalis que remanet ĩpediat repetitionez ſoluti: nõ tamen crederem ꝙ ex tali debito nõ ſoluto poſſet opponi cõpenſatio: ut. ĩ. de cõpẽ. l. quecunqz: ⁊ quod ibi dicetur. Itez ponit glo. exẽplum in macedo. ſed exẽplũ non eſt bonum: quia per macedonianũ nõ tollitur naturalis: nec ciuilis: ſed parať exceptio: videbitis. ĩ. eo. l. indebiti: ⁊ l. qui exceptionez: ⁊ no. in. l. cum quis. C. de iur. et fac. igno.

Quãuis Indebitum: conſideratur etiam ex parte ſoluentis. h. d. ¶ Op. C. ſ. pe. here. l. de hereditate. ⁊. ĩ. eo. l. repetitio. So. glo. hic ſoluit nomiẽ ſuo: ibi ſoluit nomine alieno. ſ. hereditario. Plene no. in. l. ſiquis poſſeſſor. ſ. de peti. here. Quid ĩ dubio: dicunt quidã ſuo nomine: ut. l. ⁊ magis. ĩ. de ſo. ⁊. ĩ. eo. l. indebitaz. ⁊. ĩ. de in rẽ verſo. l. ſi filius. ⁊. ĩ. mã. l. papi. Cõtrariuz tenet Guil. per. l. ĩ. de inſti. ⁊ l. cum poſt mortẽ. ĩ. de admi. tu. ⁊ de acqui. here. l. pro herede. §. i. ⁊ iſta vera. ad cõtraria reſponde: licet ipſe non reſpondeat: ꝙ quãdoqz duplex eſt obligatio: alia ſoluentis: alia alterius: tunc in dubio quis pro ſua videtur ſoluere: vt in contrarijs: quãdoqz vna obligatio eſt q̃ tamen eſt qualificata: exẽpluz hic: heres tenetur hereditario nomine: inſtitor tenetur inſtitorio nomine. iſta obligatio poteſt cõſiderari ſimpliciter ſine adiectione illa: ⁊ poteſt cõſiderari cũ illa adiectione: ſp tamen eſt vna obligatio: quo caſu pro illa obligatione cuz adiectione ſua ſoluiſſe videť: ⁊ ſic hereditario noie: vt. ſ. dixi.

Si falſo. Si ſoluitur ĩdebite cõis pecunia pro dimidia conceditur non cuiuſlibet corporis. h. d. ¶ Op. cõſũptione reconciliatur indebitum: vt. ſ. eo. l. indebiti. §. ſed ſi nũmi. Item cõſumi dicitur per ĩmixtionez: vt. l. ſi alieni nũmi. ĩ. de ſolu. ſz hic erant cõmixti: ergo omnes poſſunt condici. Reſpon. illud eſt veruz: quãdo cõmixtio fuit facta: poſtea p creditorez recipientez: ſed ſi ab ip̃o initio ſoluitur pecunia cõmixta cõmunis procedit. iſte ver. facit. ſ. ſi cer. pe. l. nam: ⁊ ſi fur. in ſi. ⁊ l. ſi ſocius. ¶ Quero quid eſt hoc dictum partez dimidiaz cõdicere nõ corpus? Reſpon. quia cõdicetur pars dimidia: reſpectu numeri nõ reſpe

a ¶ Iſtã glo. ADDE ꝙ cum glo. trãſit Ja. butri. Albri. ſ. ro. Bal. in lec. antiqua. Ange. ⁊ Saly. hic. ⁊ Pau. de ca. qui dicit nõ recedẽdũ a glo. ⁊ cõi opi. lz ꝯfaciat. l. ſi tibi hõ. §. ſi. de le. i. Alex. tamen dicit ꝙ ĩ pũcto iuris verior videť opi. contraria q̃ʒ diẽ tenere Bal. ⁊ Fulgo. hic ⁊ per iura allegata: per ipſum: q̃ʒ q̃ʒ Bar. in. d. l. ij. de excep. rei iudi. Tu de doctrina Bar. in. d. l. ij. vid pau. de ca. cõſilio mihi. cxlij. ĩcipiente ad id qđ queritur. et etiam quando qs poſſit opponere de iure tertij: vltra copioſe dicta p Alex. adde Pe. de ancha. cõſilio mihi. ccxcviij. incipiente efficacibus rationibus in pe. et vlti. col.

b ¶ Conſciẽtie. ADDE vltra Alex. in quantum tãgit: an ualeat ſtatutuz ꝙ creditor excludatur a credito. ſi fuerit p quinquẽniuz negligens. pe. de ancha. cõſilio. cclviij.

ctu cuiuſlibet corporis:vt.ḋ.l.naꝫ:⁊ ſi fur.in fi. ¶ Sed
cõtra hoc op.q: ſalteꝫ pro alia parte poteſt cõdici poſ/
ſeſſio:vt.ſ̄.eo.l.indebiti.§.ſed ſi numi.ſolu.dicunt qui
dam:ꝙ hoc vult dicere iſte.§.quia vnaꝫ parteꝫ cõdicaꝫ
ratione dominij:aliaꝫ ratione poſſeſſiõis nõ corporis:
quaſi dicat nõ cõdicaꝫ ipa corpora ratiõe dominij. Alij
vt Jo.exponunt dictam litteram:ꝙ condicam partem
dimidiaꝫ nõ certaꝫ:puta has vel illas.argu.ſ̄.ḋ vſufru.
.l.vſufructuarius.§.ſi in varijs:⁊ verũ dicit recte intelli
gendo:naꝫ cõdicaꝫ certaꝫ partẽ reſpectu numeri: ſicut
ſi dicereꝫ peto.v.ex illis.x.nõ aũt magis vna quinqꝫ: q̄
alia:⁊ predicta vera reſpectu proprietatis:ſed reſpectu
poſſeſſiõis:poteſt alia pars cõdici:vt dictuꝫ eſt:niſi ſe/
cuta ſit cõſumptio:quia tunc repeteret totuꝫ qḋ eſt ve.
rum:niſi cõſumens fuiſſet dñs partis:quia tunc cõſum
ptio nõ recõciliaret indebitũ:ſicut nec mutuuꝫ:vt no.i
.d.l.naꝫ:⁊ ſi fur.in fi.ſ̄.ſi cer.pe.

Si putem. Solutuꝫ indebite per errorem:
circa rẽ repetit:vel aliter. Error
circa reꝫ debitaꝫ repetitioneꝫ inducit.h.d. Secus eſſet
ſi alius pro alio ſoluiſſet:quia tunc creditore inuito nõ
daret repetitio:ſed hic ſoluit aliud tã q̄ pro ſe debituꝫ.

Si duo. Si per plures ſoluat indebitũ i quã/
titate cuilibet pro rata cõpetit repeti/
tio:ſi in ſpeciebus eſt electio eius: qui ad reddendũ te
netur.h.d. cuꝫ duab⁹ ſequẽtib⁹. ¶ Op.de.l.cũ duo.ī.
eo.ſo.ibi.nõ ſoluunt ſimul:iõ repetit q poſtea ſoluit:q:
tũc erat indebitũ hic ſoluerũt indebitũ ſimul ⁊ pariter.
¶ Op.⁊ videt ꝙ prius repetat fideiuſſor:q: reus ḋbet
primo ſoluere:vt in auc.pſente.C.de fideiuſ.ſo.hoc ꝑ/
cedit de iure antiquo:hodie prius repeteret fideiuſſor
per dictã auc.ſed ſi eſſet renunciatuꝫ bñficio fideiuſſo/
ris:hodie remaneret.l.iſta icorrecta. Bar.

p **Lane.** Op.ad hanc.l.de.l.pe.C.e. Due
ſunt ſolutiones quas ſimul iunge
vtruꝫ in repetendo ſit electio eius:cuius erat in
ſoluendo.dic aut ſoluentes ſunt plures:⁊ transfert ele/
ctio ad creditoreꝫ qui tenet reddere:ne forte ipſi in pe
tendo varient:vt hic:aut ſoluens eſt vnus:⁊ tunc de iu
re antiquo eſt idem.argu.huius.l. hodie contra vt.l.
pe.C.eo. Bar.

Ex.l.ſequenti.

¶ Vbicũqꝫ quis certat de dãno euitando alius de lu/
cro captando ꝓbando reꝫ aliter ſe habere error preſu/
mitur:ibi.No.

s **Ed et ſi me putem.** Quan/
do quis
certat de dãno euitando error i facto ꝓprio tol/
leratur.h.d. ¶ Op.i facto ꝓprio nõ eſt tollerabilis igno
rantia:vt.l.q̄q̄.ī.ad velleia.ſo.hic certat de dãno eui/
tando:aduerſari⁹ de lucro captando:merito eſt tolle/
rabilis ignorantia. ¶ No.ergo ex hoc tex.cũ glo.ꝙ vbi/
cũqꝫ quis certat de dãno euitando:⁊ alius de lucro ca/
ptando:ꝓbãdo reꝫ aliter ſe habere error preſumitur:
ideꝫ no.in.l.cuꝫ de indebito.ī.de proba.⁊.l.ſi poſt diui
ſioneꝫ.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ no.in.l.de etate.§.qui iu/
ſto.ſ̄.de inter.ac.dixi plene in.l.nõ fatet.ī.de ꝯfeſ.vide
glo.ſuper verbo.potero.

Ex.§.ſequenti.

¶ Materiam cõditionis incerti hic late vide.

Cum iter. Cuꝫ ſoluit debitũ:tamẽ aliter q̄
debeatur ad ſoluẽtis incõmodũ
ſi eſt incertuꝫ ei per actioneꝫ incerti conſulit.hoc dicit.
¶ Materia conditiõis incerti tradit hic per glo.me/
lius q̄ alibi:ideo circa eaꝫ aduertamus. ¶ Op.⁊ videt
ꝙ debeat agi ſine cã:vt.l.i.⁊.l.iij.ī.ti.i.huius timore re
perio in iſta materia tres opi.⁊ ego ſum in quarta. vna
fuit Jo.qui cõcedebat oppoſitioneꝫ ꝙ hic agatur con
ditiõe ſine cauſa:⁊ qḋ hic dicit incerti exponit.i. cõdi/
tione ſine cã:que dat ad incertuꝫ.dicit eniꝫ Jo.ꝙ cõdi/
tione incerti nõ eſt ꝓpriũ nomen actionis:⁊ ideo in ar/
bore ſua nõ fecit ei ſpecialẽ tituluꝫ:ſed poſuit ſub titu.
de condi.ſine cã. Ideꝫ tenet Rof.q: condictio incerti
eſſet propriũ nomen actionis hẽrem⁹ de ea ſpecialẽ titu
luꝫ:ſicut de alijs actionib⁹:ſeu ꝯdictiõibus. Cõtra op.
Jo.facit per cõditionẽ ſine cã repetit illud qḋ ſine cã ẽ
apud aliuꝫ:vt.l.i.ī.de cõdi.ſine cauſa:ſed fundus nõ ẽ
apud aliuꝫ ſine cauſa:q: erat debitus.iter nõ eſt apud
aliũ:quia dominus nõ debebat iter ſibiipſi: cõdicit er/
go aliquid qḋ non eſt in rerum natura:nec fuit traditũ.
dicit enim tex.cõdicã vt iter cõcedat. huius timore di/
cit Jo.ꝙ hec ꝓpoſitio fundus eſt apud eũ ſine cã nõ ẽ
vera:ſed iſta ꝓpoſitio fundus liber eſt apud eũ ſine cã
bene eſt vera:⁊ ideo cõdicetur ab eo:vt patiat ſeruitu/
tem iponi:ita dicit Jo. ¶ Item op.contra Jo.q: ſm
hoc iſte.§.non faceret ad tituluꝫ contra.l. impator.ī.ḋ
in diem adiec.dicit ipe imo:q: indebite eſt ſolutuꝫ.hoc
eſt fundus liber eſt indebitũ:iſta op.Jo.nõ videtur ve
ra:cõtinet enim fallaciã de quid ad quale:que vocatur
fallacia accidentis.naꝫ conditio ſine cã cõpetit:quãdo
quid ſine cauſa: vel indebite ſoluit:vt.l.i.i pri.ī.ḋ ꝯdi.
ſine cauſa:ſed hoc qḋ ſoluitur indebite nõ ſoluitur:ſed
ſoluitur aliter q̄ debeatur:quia ſoluit liber fundus cũ
debeat ſolui ſeruus:⁊ ſic nõ competit ſine cauſa. Pre/
terea hoc eſt facere violentiaꝫ huic tex.ſed nõ debemus
recedere a verbo quãdo poſſum⁹:vt.l.i.§.ſi is.ī.ḋ exer/
citoria.⁊.l.non aliter:de le.iij.ergo ⁊c. Non ob.ꝙ hec
actio nõ habet ſpecialeꝫ tractatuꝫ:q: nos reperimus in
multis alijs:vt in interdicto fraudatario: de quo in.l.
pupilli.§.debitor:in prin.ī.de ſolu.⁊ in iterdicto de ru
deribus tollendis:de quo.ī.de dã.ifec.l.ptor.§.fi.⁊ in
multis alijs.vnde alij ſunt in alia opi.ꝙ conditio icerti
ſit ꝓprium nomen actionis:⁊ habeat locũ vbicunqꝫ pe
titur incertuꝫ.Sicut certi cõdictio habet locum vbicun
qꝫ petitur certũ.hoꝝ opi.recitat Ja.ḋ are.in.l.certi cõ/
dictio:in prin.ſ̄.ſi cer.pe.⁊ ibi tangitur in glo.ſup ver/
bo ex certo.iſte opi.nõ tenentur a noſtris doc.quia hoc
nulla lege reperitur cautuꝫ:ergo ⁊c.imo videt cõtrari/
um:inſti.de ver.ob.in prin.vbi dicitur ꝙ quãdo ex ſti/
pulatione debetur:incertuꝫ agitur ex ſtipulatione. ter/
tia fuit opi.Azo.quã glo.refert hic in ſũma:vt dicam⁹
ꝙ cõdictio incerti eſt proprium nomen actionis:⁊ ha/
bet locum vbicunqꝫ petitur incertũ ꝓterq̄ ex ſtipu.ita
loquitur hic:⁊.l.qui exceptionẽ.§.ſi pars.ī.eo.⁊.l.ſi ti/
bi liberũ.ī.de ac.emp.⁊.ī.de le.i.l.ꝙ ſi nulla.⁊ in.l.⁊ iõ
.§.fi.ī.ti.ij.ſm glo.hic:vnde cũ alijs actionibus cõcur/
reret iſta cõdictio incerti:vt cum actione cõmodati: et
depoſiti in qua petereꝫ reſtitui:⁊ ſic icertũ:ita dicit glo.
⁊ ſic intelligit.l.iſtaꝫ. ¶ Sed cõtra hanc lec.op.de.l.in
debiti.§.ſed ſi numi.ſ̄.eo.ſo.ibi agitur ad poſſeſſionẽ:
⁊ licet aliaꝫ rem tradi dicatur eſſe incertuꝫ:tamẽ in ꝯdi.
inde.videtur eſſe certuꝫ:quia peto poſſeſſioneꝫ quã ti/
bi tradidi eo modo quo tibi tradidi: ſicut dicim⁹ i mu
tuo:quia licet alias hec appellatio vinuꝫ bonũ ſit icer/
ta:tamen in mutuo dicit cõtinere certuꝫ:refertur enim
ad eam bonitateꝫ:ſeu qualitatẽ:in qua factũ eſt mutuũ
vt.ſ̄.ſi cer.pe.l.cum quid:⁊ no.in.l.certi cõdictio.e.ti.
⁊ ſic glo.pertranſit. Ego dico ꝙ cõdictio incerti nũq̄
habeat locum:vbi eſt prodita alia actio:qḋ probo:quia
ſicut alia actio.ſ.ex ſtipulatu facit ceſſare ꝯdictionẽ icer
ti:ſm Azo.ita alia actio ordiaria:⁊ multo magis ꝑ hoc
videtur tex.in.l.promiſiſti.ī.de pſcrip.ver.⁊ hoc videt
voluiſſe ſentire glo.que alibi:vbi alia actio cõpeteret.
Et tex.diceret incerti cõdicã:exponit illa verba incerti
ꝙ ſunt ſignificatiua facti:hoc eſt id quod eſt incertum:
ita no.in.l.ſi heres.ī.de ac.emp.⁊.ſ̄.de vſufruc.earum
re.que vſu cõſum.l.tribus:in verbo incerti. Dico ergo
ſic:quandoqꝫ aliquid eſt incertũ:ſed venit certificãdũ
per ſententiam vt intereſſe:tunc non habet locũ cõdi/
ctio incerti:ſed certi condictio:vt ibi tex.videt dicere i
certi:dic.i.certi condictione que datur ad intereſſe qḋ ẽ
incertum ab initio:vt.l.ſi,ſ̄.ſi quis in ius vo.nõ ierit.et

.l.liber homo.§.fi.de ver.ob.⁊ no.per glo.in.l.certi cō
dictio ſup verbo ex certo ꝯtractu.ſ.ſi cer.pe.qñqꝫ pe/
titur illud qđ eſt oīno incertuꝫ:⁊ durat incertū:nō autē
venit certificanduꝫ per ſñiaꝫ:tunc ſiquidē ad id eſt ali/
qua actio prodita:q: cadit obligatio in ſpecieꝫ alicuiꝰ
cōtractus vel debeē ex teſtamento:tunc ageē illa actio/
ne ordinaria:⁊ non cōpetit cōdictio incerti:vt inſti.de
verbo.obli.in princi.⁊.l.ꝑmiſiſti.ſ.de pſcrip.ver.⁊ vbi
lex diceret incerti:expone.i.tali actione que cōpetit ad
incertū:⁊ ſic factuꝫ ſignificet:vt.l.ſi heres.ſ.ď ac. emp.
⁊.l.tribus de vſufru.earuꝫ re.que vſu cōſu.ſed ſi non ca
dit in ſpecieꝫ alicuius cōtractus:vel quaſi:tunc aduer/
te ſiquideꝫ illud qđ eſt geſtuꝫ inter partes eſt tale quod
cōſueuerit parere conditionē:recurrimus ad cōdictio/
neꝫ incerti:vt hic:⁊.l.qui exceptioneꝫ.§.ſi pars.ſ.eo.et
.l.ſi tibi liberuꝫ.ſ.de ac.emp.l.ꝙ ſi nulla.ſ.de lega.i. et
de vſufruc.earum re.que vſu conſu.l. hoc ſenatus.§.i.
Declaro hoc.iſte cōdictiones ob cauſaꝫ indebiti:⁊ ſine
cauſa nō oriunē:niſi aliquod negociuꝫ ſit inter partes
geſtuꝫ.l.ſi in area.ſ.eo.⁊.l.ſi ⁊ me ⁊ ticium.ſ.ſi cer.pe.
negocio tamē geſto inter eos oritur cōditio dicta:non
ſm id quod agitur:ſed extra id.i.extra propoſituꝫ agē/
tiuꝫ:vt.l.ſi is in fi.ſ.cōmo.vnde in caſu propoſito huiꝰ
.l.⁊ ſimiliuꝫ allegatarū.ſ.hec cōcurrunt.negociuꝫ eniꝫ
eſt geſtuꝫ inter me ⁊ te:quia funduꝫ tibi dedi liberuꝫ:⁊
eſt equuꝫ ꝙ mihi cōſtituas ſeruituteꝫ:quia hoc ab ini/
tio debebaꝫ deducere:licet tēpore ſolutionis hoc non
ageretur:ſed q: indebiti non poſſuꝫ agere:quia debitū
ſolui nec ſine cauſa:quoniaꝫ aliquid non eſt apud te ſi/
ne cauſa:ideo recurrimus ad cōdictioneꝫ incerti: hic ē
caſus hic cuꝫ ſimilibus.ll.alle.ſed ſi illud quod tibi ſol/
ui et eius ſubſtantia eſſet apud te indebite vel ſine cā:
puto ꝙ cōdictio inde.⁊ ſine cauſa dareē ad illud:licet
eſſet incertuꝫ:vt.d.l.iij.ſ.de condi.ſine cauſa:⁊ probaē
.ſ.l.proxima:vbi fuit ſolutus ſtichus:aut pamphilus
qui debebatur alternatiue:certe cū non ſit electio repe
tentis illa actio diciē cōtinere incertuꝫ.l. vbi auteꝫ.§.q
illud aut illud:de ver.obli.⁊ tamen cōpetit cōdictio in/
debiti:vt.ſ.proximo.§.ideꝫ.ſ.eo.l.ſi fundi mei: vbi ꝑ
hanc conditioneꝫ repetitur vſufructus:⁊ ille qui petit
vſūfructuꝫ petit incertuꝫ:vt.d.l.vbi autē.ij. Et hoc mo/
do poſſumus intelligere.l.indebiti.§.ſed ſi nūmi:quia
licet repetere poſſeſſioneꝫ dicatur incertuꝫ:tamen cōpe
tit hic conditio:quia illud incertuꝫ fuit ſolutuꝫ: quan/
doqꝫ incertuꝫ debetur ex aliquo actu:ex quo non con/
ſueuerunt oriri iſte cōditiones.⁊ equū eſt actioneꝫ dari
tunc cōpeteret actio in factuꝫ:vt.l.quotiens.ſ.de pſcri.
ver.in caſu tamē cōpetit cōdictio incerti:vt.l.⁊ ideo.in
fi.ſ.de condi.fur.quod qualiter intelligatur:ibi dicam:
tene menti ꝑdicta.

Ex.l.ſequenti.

¶ Que eſt ratio ꝙ non valet tranſactio poſt rem iudi/
cataꝫ:et ſtante ſtatuto:ꝙ partes de qualibet lite tenean
tur cōpromittere:ſi quis haberet ſñiaꝫ diffinitiuaꝫ vel i/
ſtrumentuꝫ ꝙ haberet executioneꝫ parataꝫ:nō teneree
cōpromittere:ibi.Quero.

e **Leganter.** Datuꝫ ex cauſa trāſactio
nis que ſecuta nō eſt:vel
que inualida ē repetiē.h.d.vſqꝫ ad.§.ſi qs poſt.
¶ Quero que differentia ēſt inter principiū.l.⁊.§.ideꝫ
puto:dic ut in glo.¶ Secundo quero que differentia
eſt inter principiū.l.⁊.§.ſi poſt rē.Rñ.quia.ſ.trāſactio
nō fuit ſecuta ibi fuit ſecuta:ſed inualida.¶ Quero q̄ ē
ratio ꝙ non valet tranſactio poſt reꝫ iudicataꝫ.tex.dicit
ꝙ imperator ſic voluit.glo.dicit melius ꝙ trāſactio de/
bet fieri de re dubia:ſed poſtq̄ eſt iudicatuꝫ nō eſt du/
bium:ergo ⁊c̄.quod tene menti ꝑpter ſtatuta terraruꝫ
que dicunt ꝙ de qualibet lite partes cogantur cōpro/
mittere in arbitros:uel in arbitratores:nā ſi quis habe
ret ſñiam diffinitiuaꝫ:uel inſtrumentū publicū guarāti/
giatū quod ſm formā ſtatuti mereē executionem: ſicut
ſñia diffinitiua:tunc nō cogeretur[a] ad cōpromittendū:
q: cōpromiſſio eſt quedā tranſactio:vt in auc̄.vt diffe.
iudi.§.i.⁊ in auc̄.ſi vero contigerit.C.de iudi.⁊ ibi no.
Sed de eo qđ certuꝫ eſt nō pōt tranſigi: ergo ⁊c̄. ſed ſi
illud inſtrumentuꝫ nō eſſet liquiduꝫ:ſed poſſet i aliquo
in dubiuꝫ reuocari:tunc ſecus vt hic.Querit glo. an ꝑ
acquilianā ſtipu. poſſit trāſigi ſuper re iudicata:quidā
dicunt ꝙ ſic.cōtrariuꝫ dicit glo.⁊ bene hic:⁊.l.ſi cā.C.
de tranſac.vbi dicitur per glo.melius q̄ hic.Supra di/
cit glo.ꝙ illud qđ deuenit in ſñiam poſſet deduci in ſti/
pulationeꝫ:⁊ poſtea poſſet ſuper ſtipulatione dubitari:
⁊ ſic valeret tranſactio qđ itellige ſi dubitareē nō ficte:
vt.ſ.de tranſac.l.cuꝫ hi.§.ſi cum lis.¶ Ultimo dicunt
quidaꝫ ꝙ res iudicata non diciē: donec appellari poſ/
ſit:vt hic:⁊ hoc eſt quod dicūt canoniſte.ſñia tranſiuit
in rem iudicataꝫ:qđ etiā videē tex.dicere in.l.fundū.§.
ſi plures.ſ.de pig.quod dic:vt.l.litigatoribus.C.ď ap.
plene.ſ.de re iudi.l.i.

a ¶ Non cogereē. ADDE Bal.cōſilio.cxciij. incipiente ſtatuta aſt.li.iij ⁊ ꝑe.ď ancha.cōſilio .clxxiij.incipiente ꝑ clariori intellectu.

Ex.§.ſequenti.

¶ Exceptio impediens litis conte.quando debeat op
poni:ibi.Circa ſecundū.Quid autē ſi vnaꝫ de excep.q̄
impediunt ꝓceſſū oppoſui ⁊ ſuper ea fuerūt examinati
teſtes ⁊ ſuccubui:an li.cōte.potero illam de nouo op/
ponere ad iuſticiā cāe:ibi.Quero qd.

Si quis poſt. Iſte eſt notabilis.§.Exce
ptio tranſactiōis impedit
lit.conte.⁊ ſi omittatur non reddit proceſſuꝫ nullum:⁊
ſi poſt conte.incepit cōpetere reliquā partem iudicij i/
pediet:ſi opponatur:⁊ ſi non opponaē ſolutū poterit
repeti.h.d. Primo loquitur quādo trāſactio preceſſit
cōteſtationē.ſecūdo quando eſt ſecuta. ſecūda ibi. ſed
⁊ ſi.¶ No.ꝙ exceptio tranſactionis īpedit conte. Idē
in exceptione iuriſiurandi:⁊ rei iudi.vt.l.i.⁊.ij.⁊.l.nā ⁊
poſtea.ſ.de iureiu.⁊.C.de tranſa.l.fratris. ¶ Secūdo
no.ꝙ exceptio que impedit conte.ſi omittatur nō red/
dit iudicium retro nullum.¶ Tertio no.ꝙ exceptio i/
pediens proceſſum debet opponi ante li.conte.ſi inci/
pit ante cōpetere:ſed ſi incipit poſt cōpetere poteſt op
poni poſtea:vt.l.ij.C.de conſor.eiuſdē li.⁊.l. pōpo.§.
rati.ſ.de procura.⁊ ibi dixi.¶ Circa primū de excep.q̄
impediunt li.conte.dic vt dixi in.l.nam ⁊ poſtea.in ꝑn.
.ſ.de iureiur.¶ Circa ſecundū:quando debeat oppo/
ni iſta exceptio[b]:videtur ꝙ poſſit opponi in quacunqꝫ
parte iudicij:vt in.c.i.extra de excep.in.vj.ſo.quedā eſt
exceptio dilatoria:ſeu impediens proceſſuꝫ ꝑpter pri/
uilegiū fori:⁊ iſta debet opponi in initio anteq̄ fiat ali/
quis actus per queꝫ videaē in iudiceꝫ conſentiri:vt.l.ſi.
.C.de excep.⁊ extra de re iudi.c.inter monaſteriuꝫ:dixi
plene.ſ.de re iudi.l.quidā conſulebat.Quedaꝫ eſt exce
ptio que impediret proceſſuꝫ ꝑpter perſonaꝫ agentis:
⁊ iſta quandoqꝫ purgatur per li.conte.vt in exceptiōe
ꝓcuratoria.l.pōponius.§.rati.ſ.de procura.naꝫ cū ꝓ/
curator per li.conte.efficiaē dominus li.ideo poſtea nō
poteſt ſibi dici.tu non es procurator:vel nō potes age/
re:vt.d.l.pōponius.§.rati.⁊.l.ita demuꝫ.C.de ꝓcura.
Quandoqꝫ exceptio nō purgaē per ꝯteſtationeꝫ:vt ex/
ceptio excōicationis.Sicut eniꝫ erat excōicatus ab ini/
tio:ita poſt conte.remanet excōicatus:⁊ ideo licet hec
exceptio nō poſſit opponi contra ea que iaꝫ acta ſunt:
poterit opponi contra ea que agenda[c] ſunt.Sicut eniꝫ
ab initio poterat ſibi dici:tu nō es audiendus:ita mo/
do poteſt ſibi dici:tu non es audiendus:vt.d.c.i.extra
de excep.li.vj.⁊ ideꝫ videē de exceptione bāni:vel ď ex/
ceptione ꝙ non ſoluit collectas:⁊ ſi.que per formā ſta/
tuti reddunt perſonaꝫ inhabileꝫ ad agendū:vel faciūt
ꝙ audiri non debeat.Quedā eſt exceptio que impedit
conte.ex natura cāe:vel cōtractus:vt exceptio trāſactio
nis rei iudi.⁊ iuriſiu.⁊ ſi.tunc ad impedienduꝫ proceſ/
ſuꝫ debet opponi ante li.conte.vt hic:ſed ſi non oppo/
nereē poſſet opponi poſt conte.non ad īpediendū ꝓ/
ceſſuꝫ:ſed ad iuſticiam cauſe:ſicut cetere ꝑemptorie:vt

b ¶ Exceptio ADDE vt plene ꝑ Specu.in titu.ď excep.§. dicto ꝑ totuꝫ.

c ¶ Agenda ſūt. ADDE de excep. excōica. quando poſſit opponi Fede.conſi.cxviij. et de excep.banni. Ro.cōſil.cxxiiij. ⁊ an dicta ď excōmunicato habeāt locum in bānito:vide Io.an.in addi. ad Specu.ti.de ſñia.§.iuſta.ver.itē ē nulla rōne litigatoruꝫ.

a ℭ In contrariū. ADDE Federi. cōſil. cc͛xij. b ℭ Quod ſi poſtea ſoluit̃ hodie lex reſiſtit oio obligatiōi vſurarū. tex. i. c. ðbitoꝛeſ. exē plū ð iureiu. ſꝫ vnū dicebat Bal. et Ange. in. l. ſi marito. §. i. ſo. ma. ar. huius tex. cum ſimilibus ꝙ ſi vſurarius cōfitet̃ ſe recepiſſe cētū: ⁊ ð alijs qtatione facit ꝙ ille ð qb⁹ facta ē quittatio nō pñt ab eo repeti: lꝫ alias vſure ſolute repetantur. faciebat dubium: qꝛ quittatio hꝫ viꝫ ſolutionis. Qualit̃ autē intelligat̃ ꝙ ſolutum pro vſuris repetat̃: ⁊ qd in depoſitario q ſciēter vel ꝑ erroꝛē reſtituit depoſitū cuꝫ. x. ꝑ cētenario ꝑ pte lucri: an habeat locū repetitio: vide Bal. i. l. i. in. x. q. C. pro ſocio. Alexāder de ymola. ADDE de minoꝛe contrahente nō ſeruata forma ſtatuti: ut ꝑ Bar. i. l. cū lex. j. ð fideiuſ. ⁊ per Cano. i. c. cū cōtigat: ð iureiuran. Qð nota ad apoſtillā adde q̄ ſit differētia ꝙ remittēs ſimplicit̃ uſuras ſolutas nō repetit: ⁊ faciens pcm̄ de nō petendo repe. Fede. conſilio. clxxxiiij. an aūt officialiſ poſſit cū bona cōſciētia mādare executio. ſniās predeceſſoꝝ ſup vſuris: vide Pau. de ca. cōſilio. ccclxx. c ℭ Vſuras no. ꝙ ſoluēs vſuras ſcienter idebitas

.l. peremptoꝛias. C. ſenten. reſcin. non poſſe: ſed ſi inciperet competere poſt cōteſta. tūc etiam poſt poſſet opponi ad pꝛoceſſum: vt hoc. §. cum ſi. ¶ Quero quid ſi oppoſui vnam de iſtis exceptiōibus ad impediendum pꝛoceſſum: ⁊ ſuper ea fuerūt examinati teſtes: ⁊ ſuccubui: vtrū poſt li. ꝯte. potero opponere ad iuſticiam cāe in vim ꝑemptoꝛie: ⁊ de nouo teſtes ꝓducere. Guil. de cu. videt̃ dicere ꝙ non: quia iam ſūt apti ⁊ publicati teſtes. ergo ⁊c̃. In cōtrarium[a] videtur tex. in. c. veniens. el. ij. de teſti. non determino nunc.

Ex. §. ſequenti.

ℭ Que eſt ratio ꝙ in actionibus que creſcunt per inficiationē ſolutū indebite non poſſit repeti: ibi. Quero. Et que ſunt cauſe que impediunt repetitioni indebiti: ibi. Quero que.

Si qua lex. Solutū idebite in actionibus penalibus repetitur. hoc dicit. ℭ Oppo. C. eo. l. ea que. ſol. hic loquitur in actionib⁹ que ſunt penales ab initio. ibi ī his que ex poſtfacto creſcunt per īficiationem. ℭ Contra hoc op. de. l. inde neratius. §. fi. cū. l. ſe. j. ad. l. acqui. ſo. ītellige hanc ſolutionem ſm̄ illaꝫ. l. ꝙ maleficium erat ab aliquo cōmiſſum: ideo ī actione. l. acqlie ſoluēs nō repetit. ſecus ſi a nemine eſſet cōmiſſum: vt ibi. ¶ Quero que eſt ratio ꝙ in actionibus que creſcunt per inficiationem ſolutum indebite nō poſſit repeti? Reſpon. dicunt quidaꝫ ꝙ licet ſit indebitū reſpectu ſoluentis: tamē eſt debitum reſpectu eius cui ſoluit̃: vt patet ex his que dixi in pꝛecedenti cōtrario. iſta reſponſio cōfunditur per. l. ſi pene. §. i. ſ̃. eo. vnde alij dicunt ꝙ ratio eſt: qꝛ vane timuit ⁊ vani timoꝛis nulla eſt extimatio: vt. ſ̃. qð me. cā. l. nec timoꝛeꝫ: ⁊. j. de re iudi. l. ſi quis ab alio. iſta ratio glo. non eſt bona: qꝛ idem eſſet: ⁊ ſi iuſte timuiſſet: vel ſi oīno ſe debitorem credidiſſet ex iuſta cauſa: vt. l. ea q̄. C. eo. vide glo. Alibi ponit rationē veriſſimam in his que creſcunt per inficiationē: ſi ab initio ſoluo videoꝛ tecum tranſigere: quaſi dicam pꝛius volo hoc ſoluere: q̄ꝫ me in hoc dubio ponere. vnde ſicut ſolutum ex cauſa tranſactionis non repetit̃ tranſactione ſecuta: vt. ſ̃. ea. l. in pꝛin. ⁊. C. e. l. ij. ita ſolutum ex hac cauſa que ꝑ inficiationem creſcit: ita no. in. l. erroꝛ. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ tangit̃ per glo. i. d. l. ea que. C. e. qð hic tenet Guil. ⁊ iſta vera eſt qcquid dicat Pe. in. d. l. ea que. C. eo. ¶ Quero que ſunt cauſe que impediunt repetitionē idebiti. ⁊ aduerte: qꝛ qðdā eſt indebituꝫ ciuiliter: ſed naturaliter debitū: vel eſt indebitū ope exceptionis: ⁊ de iſtis dic: vt. ſ̃. eo. l. i. ℭ Sꝫ ſi queris de eo qð eſt indebitū omni iure: tunc glo. hic enumerat caſus quā tu inuenis vide ⁊ eā ſigna. Pꝛim⁹ caſus eſt in his que creſcunt per īficiationem: vt dictuꝫ eſt. ſed certe: licet hoc ſit indebitū reſpectu cauſe remote ꝓpter quā ſoluit̃. ſ. damni dati vel legati facti pijs locis: tamē eſt debitū reſpectu cauſe ꝓxime tacite intellecte. ſ. tranſactionis. videtur enim tranſigere: vt. ſ̃. dixi. Secūdus caſus ē quando ſciens ſoluit. dicit glo. ⁊ hic ideꝫ: qꝛ incipit eſſe debituꝫ reſpectu cauſe ꝓxime tacite ſubītellecte. ſ. donatiōis: vt. l. cuius per erroꝛeꝫ. j. de re. iur. Tertius caſus eſt quando iurauit creditoꝛ ſibi deberi illud qð in veritate nō debebat̃: certe et hic idē: qꝛ incipit deberi ex noua cauſa. ſ. iuramento. Quartus caſus eſt. ſ. ꝓpter auctoꝛitatem rei iudi. certe ⁊ hic idē: qꝛ ex ſnīa incipit de nouo deberi ſaltem ciuiliter. Quintus caſus eſt pꝛopter tranſactioneꝫ: vt. C. eo. l. ij. ⁊. ſ̃. ea. l. in pꝛin. ⁊ certe ⁊ hic idē: qꝛ incipit deberi ex noua cauſa. ſ. tranſactiōis. Sextus caſus eſt ꝓpter pietatem: vt. j. eo. l. cū his. §. ſi mulier. Septimus eſt caſus quando ðbet̃ ab alio: vt. ſ̃. e. l. ſi pene: ī pꝛ. dic vt ibi.

a **Is qui.** Pꝛomiſſio facta a ſciente ſe nō poſſe ꝯpelli tanq̄ꝫ indebita nō cōdicitur. h. d.

c **Tam duo.** Pluribus ſoluentibus idē debituꝫ ei qui vltimo ſoluit concedit̃ repetitio. hoc dicit hec. l. ⁊c̃.

Ex. l. ſequenti.

ℭ Stāte ſtatuto ꝙ nullus audeat ꝯtrahere cum minore ſine ꝯſenſu ꝓpinquoꝝ: ⁊ ſi factū fuerit non valeat: ſi cū minoꝛe contrahatur non ſeruata ſolēnitate ſtatuti ex illo ꝯtractu nō oꝛit̃ ciuilis: nec naturalis obligatio: ibi. Unde dicebam.

a **Si non ſortem.** Iſta. l. hꝫ ſubtiles caſus. quando lex obligationi non aſſiſtit nec reſiſtit contrahitur naturalis que impedit repetitionem indebiti ſoluti. ſed quando lex reſiſtit: impeditur etiam naturalis obligatio ⁊ ſolutum repetitur. h. d. ℭ Quero quid differt pꝛīcipium a ſecundo reſponſo? Rñdeo in pꝛīcipio debebātur vſure naturaliter. in ſcðo rñſo nullo modo ℭ Tūc vltra quero. quare nō debeantur naturaliter in ſecūdo reſponſo cum interuenit ꝓmiſſio ⁊ aſſenſus ſicut in pꝛ. Reſpondeo in pꝛincipio lex non aſſiſtit nec reſiſtit obligationi: ſicut dicimus in. §. alteri in. l. ſtipulatio iſta. j. ð verbo. obli. in ſecūdo reſponſo lex reſiſtit obligationi: ideo non naſcitur ciuilis nec naturalis: vt hic: ⁊. l. cum lex. j. de fideiuſ. ⁊. l. non dubium. C. de legi. qð eſt alias multum notanduꝫ pꝛopter ſtatuta terrarū que quādoqꝫ reſiſtunt contractui. ¶ Unde dicebaꝫ pꝛīdie de facto cauebatur ſtatuto aſſiſij ꝙ nullus audeat ꝯtrahere cuꝫ minoꝛe ſine conſenſu pꝛopinquoꝛuꝫ: ⁊ ſi factum fuerit nō valet: certe ſi aliquis contrahit cum minoꝛe ſolēnitate non ſeruata: licet de iure cōmuni ipē minoꝛ obligaretur naturaliter: ⁊ alius obligaret̃ ſibi ciuiliter ⁊ naturaliter: vt inſti. de auc. tu. §. i. qð eſt ideo: qꝛ lex non aſſiſtit: neqꝫ reſiſtit obligationi: tamē cuꝫ ſtatutuꝫ omnino reſiſtat nulla naſcetur obligatio: vt hic: ⁊. d. l. cum lex: ⁊. C. de legi. l. non dubiuꝫ. ℭ Oppo. dicitur hic ꝙ ſi poſtea[b] ſoluitur foꝛs ipſa repetitur tanq̄ꝫ indebita. contra. j. eo. l. qui inuicem. ſol. ibi debitum erat hincinde ex diuerſis cauſis: hic vero ſolutum pꝛo vſuris directo cōputatur in ſoꝛtem: ſicut ſi pꝛo ſoꝛte eſſet ſolutum: quoniam ſoꝛtis occaſione ſoluitur: hodie vero de iure canonico: imo potius de iure diuino obligationi vſurarūꝫ lex reſiſtit in totum: vt. C. de vſuris. auc̃. ad hoc. ideo ſolutum in totum repetitur: ⁊ ita obſeruatur. nec poteſt dici ꝙ ſcienter ſoluit indebitū: vt dicaꝫ. j. pꝛoxi. §. ⁊c̃. Bar.

Ex hac. l. ſequenti.

ℭ Soluens vſuras ſciens non teneri: ne vexetur pꝛo debito pꝛincipali: non poteſt dicere ꝙ idebitū ſoluerit.

s **Si quis falſo.** Quod ſoluit̃ ne quis idebito putatiuo vexetur: tāq̄ꝫ indebitum repetitur. h. d. ℭ No. ergo ꝙ licet ego ſciaꝫ me non teneri ad vſuras[c]: ſi ꝓmitto vel ſoluo ſibi vſuras ne vexer ſuper debito pꝛincipali non poteſt dici ꝙ ſciens indebitū ſolueriꝫ: ⁊ ita pꝛacticāt epiſcopi ⁊c̃. Bartolus.

i **Indebitum autem.** Indebitū eſt qð non debetur ipſo iure: vel ope exceptionis ꝑpetue. Bartolus.

Ex. §. ſequenti.

ℭ An quis cogatur ſtare in cōione: ibi. Oppo. Et an viciata datiōe inſolutum in parte vicietur in totuꝫ: ibi. Tene ergo menti. Et quando quis poſſit vti retētione pꝛo debito: ibi. Op. ⁊ videt̃.

Si centum. [a]In ſpeciebus ratione partis pꝛo alio indebite ſoluto totū repetitur. ſecus in his que in genere ſuo recipiunt functionem. hoc dicit cum. §. ſe[b]. ℭ No. ꝙ nemo inuitus compellitur ſtare in cōione. ℭ Item no. de iure retinēdi rem pꝛo debito. dicit glo. ꝙ facit pꝛo ſcriptoꝛibus: vt poſſint retinere qnternū: donec eis ſoluatur. qð. j. dicā. ¶ Op. de. l. iij. §. fi. ⁊. l. ſe. ſ̃. de rei ven. vbi quis inuitus compellitur ad cōionem. ſolu. hec verba nemo compellitur ad cōionem poſſūt itelligi ad cōionē. ſ. inchoādā.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

repetit. ⁊ ſic no. limitationeʒ ad. l. i. ꝟ. eo. qꝺ tñ recte itelligaſ: vt hic habetur. et vide qꝺ habeſ. ſ. ea. l. §. ſi qs adde ca. ꝺbitores: et ibi plene ꝑ doc. de iureiurã. ⁊ Bal. i auc. ei qui. i vlti. col. de bo. auc. iu. poſ. ⁊ qꝺ dictuʒ ẽ per Bar. ꝟ. ea. l. in ſi. pꝛin. ⁊ Bal. in. l. conſtitutionibus: in ſi. C. ꝺ vſur. ⁊. l. ab anaſtaſio. C. man. ⁊ per do. in. c. cuʒ tu. de vſu. vide no. Bal. aliſ loquenteʒ i. l. ſi ob turpeʒ. §. i. ꝟ. ti. i. et qꝺ ibi ſcripſi poſt pau. de ca. Alex.

a ❡ Ad materiam huius. §. vide que no. Bar. i. l. iij. ꝟ. de cõdi. ob turpẽ cãm. Alex.

b ❡ Nemo. ADDE que dixi pᵒ bar. in. l. i hoc iudicio. §. i. ꝟ. fami. herciſcũde. Alex.

c ❡ Dationibuſ. viꝺ bal. i. l. certi ꝯdictio. §. quoniã. ꝟ. ſi cer. peta. vbi allegat Bar. ita ꝯſuluiſſe: ⁊ per Floꝛianum in. l. in hoc iudicio famil. herc. ſin. tamẽ limitat: vt per Bal. in. l. oꝛdo. in vlti. q. C. de exe cu. rei iudi. ⁊ cuʒ Bar. hic trãſit ſingula. Ludo. in. l. i. §. pe. ꝺ verbo. obli. Alexan. ADDE ꝙ dictũ Bar. de datiõibꝰ inſolutuʒ de ṽbo ad verbum reffert ⁊ ſeqſ Bal. conſilio. xc. incipiẽte ꝓponiſ. lib. i. inquantum Alex. in lec. poſt pau. de ca. tãgit qd ſi res valet pluſq̃ q̃titas pro qua data eſt iſolutum. adde vt ꝑ Oldra. ꝯſilio. xxvij. in ſi.

d ❡ Debitũ. an qs poſſit ſibi prouidere per retentionẽ rei nõ debite ꝑ re debita: ⁊ qd ꝺ ſcriptoꝛe. ⁊ adde ꝙ regula dicens quẽ retẽtione vti ſi poſſ. fallit fauoꝛe dotiſ ⁊ mulieriſ. tex. eſt no. ſm intellectũ bar. ⁊ doc. i. l. ſi filio. i ꝑn. ſ.

⁊ tunc fallit in. l. cõtraria propter impoſſibilitatem. alio modo poſſunt intelligi ad cõmunionem. ſ. retinendam. hoc etiaʒ fallit i caſibus ꝓpter pꝛeſcriptioneʒ: vt. l. i. C. de an. excep. quod doc. repꝛobant i fundo a ſocijs cõmuniter poſſeſſo. ⁊ bñ: vt ibi. ⁊. l. ſi. C. cõmuni diui. ❡ Secundo oppo. de ſe. §. idem marcellus. ſo. pꝛout loquitur in pecunia non ob. quia nõ dicitur eẽ cõmunio in quolibet coꝛpoꝛe: ſed petitur reſpectu numeri: vt. l. ſi pene. §. ſi falſo. ꝟ. eo. ⁊. l. naʒ ⁊ ſi in ſi. ꝟ. ſi cer. peta. ſed pꝛout loquitur in alio ⁊ in alijs quãtitatibus videtur dubiuʒ: ſʒ reſpõdet eodeʒ modo quo in pecunia eſt alia ratio: quia in ſpeciebus nõ valet tantuʒ pars ſepata a toto quantuʒ ſi vnita eſt toto: vt. ſ. de ſolu. l. ſi quis aliaʒ: ⁊. ſ. de in diem adiec. l. ꝙ auteʒ. §. ſi. cum. l. ſe. ⁊ ideo non ſit extimatio partium: ſed totius rei: vt not. in. l. i. C. cõmuni diui. ⁊ ſic vt hic fauoꝛe ſoluentis indebituʒ totum repetiſ: ita etiã fauoꝛe creditoꝛis cui ſoluitur: ſi pars totum debitũ peteret: vt. l. ſi quis aliaʒ. ſ. de ſolu. ❡ Tene ergo multuʒ menti pꝛo dationibusᶜ in ſolutuʒ que ſiunt tota die: vt ſi in aliqua parte ſit datio inſolutuʒ plus debito tota datio viciatur inſolutum: vt hic licet ſit locus retentioni. ❡ Oppo. ⁊ videtur ꝙ non debituʒ nõ poſſit retineri pꝛopter debituʒᵈ: vt. l. vlti. C. cõmo. breuiter doc. ſic diſtinguũt. aut res que eſt apud me eſt mihi obligata pꝛo aliquo debito ⁊ poſſum pꝛo alio debito retinere: vt. C. ſi ob cirogra. pecu. l. i. aut non eſt mihi obligata: ⁊ tunc aut volo eam retinere pꝛopter expenſas factas: vel aliud debituʒ contractuʒ pꝛopter vtilitateʒ ipſius rei: ⁊ poſſuʒ retinere: vt. l. i rebus. §. poſſunt. ſ. cõmo. ⁊. l. paulus. ſ. de doli excep. ⁊. l. ſi in area. ſ. eo. ⁊ de acquiren. re. do. l. qua ratione. §. littere: ⁊ ſic ſcriptoꝛ merito poteſt retinere quinternos: quia retinet pꝛo melioꝛatione facta circa rem retentaʒ: ⁊ ſic intelligo de quinterno in quo ſcribit. aut volo retinere pꝛopter aliud debitum: ⁊ tunc aut illa res peruenit ad me occaſione illius debiti ⁊ poſſum retinere: vt hic: ⁊. l. eleganter. §. qui repꝛobos. ſ. ꝺ pigno. actio. l. ſi cum auruʒ. ſ. de ſolu. aut nõ peruenit ad me dicta occaſione: ⁊ tunc non potero retinere: vt. l. ſi. C. cõmo. ⁊ ibi per doc. ⁊. C. in quibus cauſis pigno. ta. contra. l. ſi. non inducta: ⁊ ſic apparet ꝙ ſcriptoꝛ non poteſt retinere quinternum exẽplaris pꝛopter debitum ⁊c̃.

Ex. §. ſequenti.

❡ An debitoꝛ cui relicta eſt liberatio ſit interiʒ naturaliter obligatus.

Adeo. Tutus exceptione perpetua per erroꝛẽ ſoluens repetit. hoc dicit. ❡ Oppo. de. l. ſi quis reum. ſ. de li. le. Solu. ibi fuit liberatioᵉ legata ad tempus hic in ꝑpetuũ. ❡ Quero nunquid debitoꝛ cui relicta eſt liberatio ſit interim naturaliter obligatus. glo. dicit ꝙ ſic. vide glo. q̃uis Azo videaſ notare cõtrariuʒ in ſũma huius ti. potes dicere ꝙ hic loquitur quando teſtatoꝛ dãnauit heredeʒ ꝙ liberaret dictuʒ debitoꝛeʒ. Azo loquitur quãdo ipſe teſtatoꝛ liberauit: licet inter hec quo ad alia ſit differentia: vt. l. i. ⁊. ij. de li. lega. facit quod dixi in. l. aurelio. §. gavo. ſ. de li. le.

Ex. §. ſequenti.

ſo. ma. ⁊ dixi in. l. neqʒ. C. de cõpẽ. regula aũt dicẽs i cãu ſuo quẽ poſſe vti retẽtiõe fallit niſi talis res peruenerit vicio vel delicto: vt in. c. ſi. ꝺ oꝛ. cogni. ⁊ i. l. i. §. rediguns. ſ. quoꝝ legatoꝝ: ⁊ dũ hic diciſ ꝙ ꝑpter expẽſas ⁊ ſimiles põt qs vti retẽtiõe: adde ꝙ foꝛtiᵘẽ: qꝛ etiã ſi poſterioꝛ eẽt talis creditoꝛ pſerſ pꝛioꝛi hñti ius i pignoꝛe. tex. ẽ no. i. l. iterdũ cuʒ ſequẽti. ſ. q po. i pig. haſteʒ adde ꝙ habens qua ſi pignus in re põt vti retẽtiõe. l. iul. §. offerri. ſ. de ac. emp. ⁊. l. hereditatis. ſ. de heredi. vel ac. vẽdi. itẽ fallit dicta regula ꝓhibitiua retẽtionis in caſu valde notabili i. l. i. C. etiã ob cirogra. pecu. et ibi no. ⁊ dicit Bal. per illuʒ tex. ꝙ ſi moꝛiaſ ſcholaris: ⁊ in infirmitate uel in funere expendidi poſſuʒ eiᵘ libꝛos retinere: niſi heredeſ ſcholaris prius mihi ſoluãt qꝺ no. ⁊ hoc dicit i. l. i re ſtituẽda. C. de peti. he. ⁊ late ꝑ euʒ in. d. l. ſi. C. cõmo. ⁊ quod ipſe ſin. no. i. l. pe. C. de pig. ac. ⁊ in materia vide. l. ij. C. ẽt ob. cirogra. pecu. ⁊ i. l. ꝑ retẽtiõeʒ. C. de vſu. ⁊ per Bar. plene ⁊ plenius q̃ʒ hic i. l. ſi nõ iducta. C. q buſ cau. pig. taci. ꝯtra. et Paulus de leaʒa. in. c. ſi nẽ. de do. et ꝯtu. i. ij. col. Alex. ADDE ꝙ quis poſſit vti retẽtiõe rei nõ debite pꝛo re debita. bal. cõſilio. ccliij. libꝛo tertio.

e ❡ Liberatio. vide qꝺ no. Bal. i. l. pemptorias in pe. col. in verſ. ſed hic ſurgit q̃ſtio. C. ſẽ. reſci. ſi poſ. Alex.

f ❡ Is cui. ⁊ qꝺ no. ꝟ. c. i. §. i. ⁊ bar. i. l. is cui. ſ. ꝺ cõdi. idebi. ⁊ in. l. damᵘ. ſ. eo. Alex.

❡ An ſi monachus fugitiuuſ accipiat pecuniã mutuo ab. obligetur ſimiliter ſi ſindicus reuocatus accipiat: an dominũ obliget.

Qui filio. Qui ignoꝛans mandatuʒ reuocatũ ſoluit liberatur: ſciens non liberatur: nec indebituʒ repetit. hoc dicit. Pꝛimuʒ habuiſtis in. l. eius qui in prouincia. ꝟ. ſi cer. pe. ſecunduʒ examinaui in. l. ſi pꝛocuratoꝛi falſo. ꝟ. ti. ij. circa pꝛimã gl. ❡ Vltimo glo. hec inducit in argumentum ad queſtioneʒ ꝺ monacho fugitiuo ⁊ ſindico reuocato qui accepit pecuniaʒ mutuo. ꝙ abbas teneatur. certe glo. tenet ꝙ liberatur ſoluens fauoꝛe liberationis: vt. l. eius qui in pꝛouincia: ⁊ ſic loquiſ iſte. §. an aũt pꝛocuratoꝛ reuocatus poſſit obligare dominũ: eſt recurrendum ad iſtam naturam vtrum ſit neceſſe ꝙ reuocatio mandati perueniat ad notitiã debitoꝛis ſeu aduerſarij habuiſtis in. l. ſi pecuniã. §. i. ꝟ. ti. ij. ⁊ no. doc. in. l. mãdatuʒ. C. mandati. dicetur in. l. pꝛocuratoꝛ. alias ſi ꝓcuratoꝛ. ꝟ. de ꝓcuratoꝛibus ⁊c̃.

Si filius. Nõ poteſt quis venire cõtra factum ſuuʒ ad ſui cõmodum: etiam ex perſona alterius. h. d. de hoc habuiſtis tactũ. ꝟ. ſi cer. peta. l. ſi filius. glo. op. ſed non ſoluit in glo. ibi. ſed ar. ꝯtra de adop. l. ſi pater. §. qui duos. dic ſed hoc ideo eſt: qꝛ venit contra factuʒ ſuũ. ⁊c̃.

Si quis quaſi. Qui ſoluit idebitum ſciẽter ne incidat in aliud debituʒ putatiuuʒ tanq̃ indebitum repetit. hoc dicit. ❡ Quero que erat hic ratio dubitandi? Reſpõdeo quia poſito ꝙ ſententia arbitri erat lata: tamen ex ea nõ eſt debituʒ: vt. l. i. C. de arbi. ⁊ ideo videoꝛ ſoluere ſcienter indebitũ: quia hoc facio ne incidaʒ in aliud debituʒ hoc eſt in penaʒ: ideo repeto tanq̃ indebite: ſolutuʒ eſt eniʒ hoc occaſionaliter debituʒ: ſi in penaʒ incidere nolo: facit qꝺ dicam. ſ. eo. l. is cuiᶠ. Bartolus.

Heredi. Ab herede indebitum ſolutum in omnẽ euentuʒ repetitur: ſed ſi in queſtione de hereditate ſuccũbat: debituʒ ⁊ indebituʒ repetitur. h. d. ❡ Oppo. ꝺ ti. C. res inter alios acta: alijs pꝛeiudicare non debet ꝑ totuʒ: ergo ſententia lata inter heredẽ ⁊ euincenteʒ nullũ pꝛeiudiciũ debet facere iter heredeʒ ⁊ repetenteʒ huius timoꝛe: hec lex legitur duobus modis. pꝛimo vt totus. §. loquatur in herede ⁊ bonoꝛũ poſſeſſoꝛe putatiuo: ⁊ tunc ceſſat contrariuʒ: quia repetiſ: quia non eſt heres. Alio modo ꝙ loquatur in herede vero et tunc pꝛima pars. §. quando obtinet ꝓcedit clare. ſecundaʒ parteʒ quando ſuccũbit: vbi diciſ ꝙ repeti poteſt: intelligas ꝙ iudex debebat audire repetentẽ: ⁊ ſuper hoc iudicio procedere: non tamẽ ꝙ ſententia lata inter heredem ⁊ euincenteʒ hic faciat ius: ſed iudex indicabit ſm allegata ⁊ pꝛobata in nouo iudicio. tu dic verius ꝙ imo in caſu iſto ſententia lata inter heredem ⁊ euincenteʒ quoꝛuʒ pꝛincipaliter intererat habetur pꝛo veritate etiam quo ad alios: vt. C. de peti. here. l. ſi. ⁊. l. papinianus. §. meminiſſe. ꝟ. ꝺ inoffi. teſta. Bartolus.

Ex. §. ſequenti.

❡ Quid ſit opera: ibi. Veniamus. Et an cuſto

dire turriꝫ ō nocte ſit opera:ibi. Juxta. Et que ſint opere obſeqales:fabꝛiles: ⁊ officiales:ibi. Secundo:⁊ etiaꝫ:ibi. Jtem diuiſio in quo conſiſtant opere obſequiales:ibi. Redeo. Qualiter auteꝫ inter ſe differant opere obſeqales:ibi. Secūdo. Quomō vero differāt ab alijſ he ope: ibi. Tertio. Et qualiter ꝯueniāt:⁊ diſcōueniāt opere que pꝛopꝛie ſunt ope ab alijs:ibi. Quarto. Sex autem differentias pꝛoſequere inter illas que ſunt ope ꝓpꝛie:⁊ alias:ibi. Pꝛima. Jn ſexta differētia vide:an ſi pater accipiat emphiteoſiꝫ pꝛo ſe ⁊ filijs trāſeat ad filios etiaꝫ ſi non ſint heredes:ibi. Sexta.

Libertus. Jſte.§. conſueuit reputari difficilis:quia habet materiaꝫ ſcholaribus extraneaꝫ.ſ.materiam de ope.liber.tamē in veritate ē multū vtilis:⁊ hoc dicit. Si libertus operas officiales indebite pſtat non repetit. Jdeꝫ ſi eaꝝ extimationeꝫ nec ī eis poteſt alij delegari:ſed ſi delegatus pꝛeſtiterit nō repetet:ſi vero fabꝛiles indebite pꝛeſtiterit nō repetet eas:ſed eaꝝ extimationeꝫ: ⁊ ī eis libertus poterit delegari.h.d. ¶ Pꝛimo loquitur in operibꝰ officialibus.ſecundo ī fabꝛilibꝰ. tertio redit ad officiales ⁊ īmiſcuit aliquid ō fabꝛilibus.ſecunda ibi:ſed ſi delegatus. Ad euidentiaꝫ noſtri.§.eſt pꝛemittendū que dicantur opere officiales ⁊ que fabꝛiles quod.ī.dicam in ꝓſecutione materie. Uides ergo ꝙ cōiūcta pꝛima parte cū tertia in operis officialibus habes quattuoꝛ dicta que cōtinenſ in pꝛima parte ſūmarij: quarum duo ſunt ī pꝛima pte.⁊ duo ī tertia parte. ¶ Jn operis vero fabꝛilibus hēs tria dicta: quoꝝ duo cōtinenſ in ſecunda parte aliō in tertia. ¶ No.pꝛimo ꝙ naturalis obligatio īpedit repetitioneꝫ indebiti:vt hic.⁊.l.naturaliter.ſ.eo.de alia tamen naturali loquitur hic:vt .ī.dicaꝫ. ¶ Secundo no.ꝙ facta non poſſunt repeti:vt hic:⁊.ī.de pſcrip.ver.l.pe. ¶ Tertio no.ꝙ ex diuerſitate perſonaꝝ vel tempoꝛuꝫ inducíſ diuerſitas factoꝛū ⁊ oparum. ¶ Quarto no.ꝙ licet facta nō repetanſ: repetitur tamen extimatio. ¶ Quinto no.ꝙ natura ꝯdictiōis īdebiti eſt:vt ille cui facta eſt ſolutio teneatur in eo quo factus eſt locupletioꝛ. ¶ Uenio ad apparatum:⁊ oppo.quia illud quod eſt naturaliter debituꝫ ſolutuꝫ facti erroꝛe repetitur: vt.C. de iur.⁊ fac.igno.l.cuꝫ quis.ad legem fal.l.erroꝛ:ergo hic eodeꝫ modo debet diſtingui. So. dicit glo.intelligas hoc pꝛincipiuꝫ in operis obſequialibus ad quas libertuſ naturaliter teneſ: ⁊ iſta naturalis eſt redacta ad pꝛeſtandū neceſſitateꝫ.poteſt enim libertus cogi per officiuꝫ iudicis:vt.ſ.de offi.pꝛefec.vr.l.i.§. cuꝫ patronꝰ: ⁊ ita dicit glo. ¶ Sed contra hoc oppo.de tex. qui dicit libertus cum ſe putaret:ſi eniꝫ vere tenereſ ad quid diceret tex.putaret. So.dicit gl. putabat ſe teneri ex pꝛomiſſione:ſed non tenebatur:ſed naturaliter ad hoc erat obligatuſ:vt dictuꝫ eſt.hec dicunt in pꝛin.glo. ¶ Sed cōtra hoc op.nam de iure naturali omnes liberi naſcebantur:ergo de iure naturali libertus nō tenetur patrono. So.dicit glo.intellge hec natura.i.ratione inſita de iure naturali que eſt vt benefacientibus bene faciamus.vel dic natura.i. iure gentium. Certe iſte due ſolutiōes ſūt ideꝫ: naꝫ eoipſo ꝙ facit mentioueꝫ de naturali rōne: opoꝛtet ꝙ tu referas ad homineꝫ tantum cum aīalia bꝛuta careant ratiōe:vt.l.i.ſ.ſi qua. pau. fe.di.⁊ ideo non poteſt intelligi de iure naturali quod eſt cōmune omnibus aīalibus:⁊ ꝙ vbicunqꝫ dicitur obligatio naturalis debeat intelligi.i.de iure gentium.ꝓbatur in.l.amplius.§. ſi.ī.de reg.iur.no.in.l.ſtichuꝫ.§.naturalis.ī.de ſolu.⁊ ita expedit ſe glo.de pꝛima parte huius .§. Secundū quā lectu.no.duo.ſ.ꝙ quādo ſoluitur ex vna cauſa ex qua eſt indebituꝫ poteſt retineri ex alia ex qua eſt debituꝫ:facit.l.cum ī coꝛpus.ī.de acqui.re.do.ſecundo no.ꝙ naturalis obligatio que eſt redacta ad pꝛeſtandum neceſſitateꝫ impedit repetitioneꝫ indebiti: ſed doc. noſtris vltramon.iſta lectu.non placet ꝙ hic loquatur de operis obſequialibus:quia ille ꝓpꝛie nō ſunt opere:vt.ī.dicam:ſed intelligunt ipi.ſ. de officialibus operis ꝓpꝛie:hoc eſt de illis operis que conſiſtunt in officio quod quilibet ſcit facere ſine doctrina[a]:illud eniꝫ dicitur officiuꝫ: vt.l.legatis ſeruis.§.ſi ex officio.ī.de lega.iij.ſꝫ Guil. ¶ Artificiales dicuntur que conſiſtunt ī artificio didicito per doctrinaꝫ:vt.d.§.ſi ex officio:⁊ de his loquitur ſecunda pars huius .§. Mihi vero placet ꝙ pꝛincipium iſtud non loquatur in operis obſequialibus:naꝫ cū ſint debite:⁊ poteſt libertus ad eas cogi non facit ad materiam cōdictionis indebiti. Jtem placet ꝙ pꝛincipiū loquatur in operis officialibꝰ: vt tex. expꝛimit:tamen intelligo officiales aliter ꝙ̄ vltramon.ſ.operas que cōcernunt perſonaꝫ operantis:⁊ eius cui editur ſeu operatur:vt.l.ope ī rerum.ī.de ope.liber.vbi tex.hoc expmit: vt.ī. dicam. Jſte quideꝫ officiales nō debentur ſi nō imponanſ:vt.ī. videbitis: nec poteſt libertus ad earuꝫ pꝛeſtationeꝫ cogi. Jn illis ergo ponēdus eſt caſus in hoc pꝛincipio. Contra quā lectu.op.naturalis obligatio:vt benefacienti benefacias non īpedit repetitioneꝫ indebiti:vt.l. ex hoc iure gentium.ſ.de iuſti.⁊ iure.⁊.l. ſed ⁊ ſi lege.§.conſuluit.de peti.here.hic vero diciſ contrarium:ergo male. Sol.iſta naturalis obligatio:vt benefacienti benefaciamꝰ in liberto reſpicit certaꝫ ſpeciem obligationis:hoc eſt vt ei ſeruiaꝫ:⁊ ei operer circa perſonaꝫ ſuā. iſto caſu ſi illud ad quod contracta eſt illa obligatio ſoluatur:nō poteſt repeti:vt in pꝛin.huius.§. Si vero eideꝫ ſoluaꝫ aliud indebite:vt operas fabꝛiles que reſpiciunt patrimonium ⁊ non pſonaꝫ:licet ei ſim obligatus naturaliter in genere benefacere:non tamē impedioꝛ repetere illud indebite ſolutuꝫ:vt hic.⁊ ita debet ītelligi glo. in.d.l.ex hoc iure.⁊ ibi plene dicaꝫ.dixi etiaꝫ in .l.ſi teſtamento.§.i.ī.de fideiuſ. ¶ Contra hoc oppo.de.l.cum quis.⁊.l.erroꝛ.C.ad.l.fal.Sol. vltramon.repꝛehendunt glo.ī eo ꝙ dicit ꝙ ibi loquitur de naturali debito:⁊ ideo leges non obſtant:ſed ego tenui glo.in.d.l. cum quis. et .l.i.ſ.eo.⁊ ideo dic ꝙ hec.l.debet diſtingui ſm illas.de iſta tamen naturali obligatione pleniꝰ videbitis in.d.l.ex hoc iuregentium. ¶ Uenio ad ſecundaꝫ parteꝫ.iſta ſecunda pars eſt multū ſubtilis:⁊ glo.intelligit hic in operis fabꝛilibus incertis.⁊ oppo.ꝙ diuerſoꝛum hominū opere dicantur eedeꝫ:vt.l.nemo eſt qui neſciat.ī. de duo.reis.Sol.dicit glo.ꝙ ſunt eedeꝫ in genere non in ſpecie:vel verius nō ſunt eedem vere:vt hic:ſed iuris fictione ſic quādoqꝫ:vt ibi.quod quando ſit.ī.dicam. ¶ Jtem oppo.illud idem quod ſoluitur debet repeti:vt.l.quod īdebituꝫ .ſ.eo.ſed hic dicitur extimationem repetendā quare male.ſolu.l.ꝙ indebitū loquitur quādo ſolutum extat:ſed hic ſtatim cum opera ſoluiſ extinguitur.ergo ⁊c̄. Hoc non videtur verum: quia ſalteꝫ fictione iuris dicitur extare pꝛeſtādo

a ¶ Doctrīa qd ſit officium ⁊ artificiuꝫ: ⁊ quot mōis ſumaſ officiū: vide bal.in rubꝛica.C.de op. liber. Alex.

operam ſimileʒ:vt.d.l.nemo eſt qui neſciat. Huius ti/
more Jo.in glo.poſita ſuper ver. opere. dicit iſtum.§.
debere intelligi in operis incertis:⁊ ſic non poteſt dici
ꝙ reddant alie ſimiles propter earum incertitudinem.
¶ Sed contra hoc oppo.de tex.qui dicit.veluti picto/
rias ⁊c.⁊ ſic loquitur de certis.Solu.dicit gloſella par-
ua ibi ꝙ illud veluti eſt exemplificatiuuʒ preſtatiōis nō
obligationis.Iteʒ contra dictuʒ Jo.oppo. cōdictio in
debiti datur reſpectu eius quod eſt ſolutuʒ:ſed opera
que iaʒ ſoluta eſt ſꝑ eſt certa:ergo alia ſimilis illi ſolute
poteſt cōdici.Solu.dicit glo.illaʒ poteſtateʒ debet ha/
bere recipiens in reddendo quā habuit ſoluens in ſol/
uendo ſm iſta iura:vt.l.plane.ſ.eo.ſed ſoluens qui cre
debat ſe teneri ad operas incertas habebat poteſtateʒ
ſoluendi eaʒ quā volebat:eodeʒ modo patronus reci/
piens poſſet reddere quā vellet:⁊ ſic cōtingeret ꝙ red
deret in alio genere ꝙ̄ ſolutuʒ eſt:ne ergo perueniatur
ad illud abſurduʒ repetitur extimatio:ita loquitur hic
iſtud nō eſt veruʒ:naʒ licet quis ſoluat reſpectu obliga
tionis generis:tamen idipm quod eſt ſolutuʒ repetit:
vt.l.cuʒ is.in fi.j.eo.ſed hic ideo non repetit:quia non
extat:vt hic dicit tex.nec ob.ſi dicis ꝙ fictione iuris di/
cuntur extare ſi reddant alie ſimiles:vt.d.l.nemo ē qui
neſciat:quia illi fictioni eſt locus duobus cōcurrentibꝰ
.ſ.ꝙ hoc ſit actum inter partes:⁊ ꝙ homines ſint eiuſ/
deʒ peritie:vt ibi patet:quia hic non cōcurrunt:naʒ cō
dictio indebiti preter propoſituʒ partium oritur: ideo
hic non habet locuʒ illa fictio:ita tenet Jacobus bu.et
ita tibi dixi in.d.l.nemo:⁊ ideo non curo vtruʒ libertus
putaret ſe obligatuʒ ad operas certas vel incertas:idē
enim iuris eſt quātuʒ ad hoc:quando ergo aliquis pu/
tans ſe obligatuʒ in genere ſoluit aliquaʒ ſpecieʒ illius
generis quid poſſit repetere.dic aut ſolutio eſt facta in
his que in ſuo genere recipiūt functioneʒ:⁊ repetet tā/
tūdeʒ:vt.ſ.e.l.ꝙ indebitum.aut in his que non recipi/
unt functionem in ſuo genere:⁊ tunc aut loquimur in
his que per ſolutioneʒ extinguuntur:⁊ tunc illud ſolu/
tuʒ non poterit repeti:ſed eius extimatio:quatenus re
cipiendo factus eſt locupletior: vt hic.aut i his que nō
extiguuntur:⁊ tunc ſiquideʒ extat idipſuʒ repetitur: vt
l.cuʒ his.j.eo.ſi nō extat nō repetitur:niſi recipiens eēt
factus locupletior:vt dicta.l. cum is.j.eo. ¶ Item op
po.ꝙ ipſe opere repetātur:vt.l.ſi.de ope.ſeruo.Sol.di
cit glo.ibi petātur opere:hoc eſt extimatio operarū. ita
dicit gloſella hic ſup verbo pōt. ¶ Tu dicas quādoqʒ
opere petūtur ſimpliciter[a] nō reſpectiue ad alias ope/
ras iā preſtitas vel preſtandas ⁊ ipſe opere poſſunt pe/
ti:ſicut cetera facta.ſʒ poſt moraʒ ſuccedit obligatio ad
intereſſe:vt.l.in ſtipulatiōibus.§.operaruʒ.j.de verbo.
obliga.⁊.l.ſi.de ope.ſeruo.quādoqʒ petūtur reſpectiue
ad alias operas:⁊ tunc ſiquideʒ hoc ſit ex conuentione
ipſe opere poſſūt peti duobus modis cōcurrētibus:ſci
licet ꝙ ex cōuentiōe fiat vt dictuʒ eſt ⁊ ſit ſimilitudo pe/
ritie:vt.d.l.nemo.Si ꝟo nō fiat ex cōuētiōe: ſʒ i obliga/
tionē icidimꝰ ꝑter ꝓpoſituʒ:tūc nō poſſūt peti opere ſʒ
extimatio vt hic.Sumus expediti de his que pertinent
ad.§. ¶ Ueniamus ad glo.magnaʒ que tractat materiā
de operis libertoruʒ.primo quero quid ſit opera[b]. Re/
ſpondeo eſt diurnuʒ officiuʒ:vt.l.i.j.de ope.li.⁊ intelli/
ge diurnū ſcilicet diei artificialis:vt.l.ij.de an. lega.⁊ de
ver.ſig.l.ij. ¶ Iuxta hoc quero quid ſi aliqs debet ope
ras nocturnas:id eſt cuſtodire turriʒ de nocte an dican
tur opere:puto ꝙ ſic.vt.l.duorum.j.de ope. liber.⁊ ar.
de aqua pluui.ar.l.ſi prius in prin. ¶ Quero vtruʒ ob
ſequiuʒ ſit opera.Reſpōdeo vt dicam.j.proxime. ¶ Se
cūdo principaliter quero qualiter opere diuidentur[c].
Reſpōdeo ſm Azo.in ſum.de ope.libe.⁊ hic in glo. ꝙ
triplex eſt operarum diuiſio . quia alie obſequiales:alie
fabriles:alie artificiales.Obſequiales conſiſtunt in re/
uerētia :fabriles icerte ⁊ artificiales certe:dicit glo.Ja.
de ra.⁊ Pe.in repetitione huius.§.⁊ Cy.ſequēdo eos

in.l.liberti liberteqʒ.C.de ope.liber.reprobant iſtaʒ di/
uiſioneʒ:nam nō placet eis ꝙ obſequiuʒ ſit opera nam
opera eſt diurnuʒ officium vt dictum eſt:ſed obſequiuʒ
nō conſiſtit in diurno officio ergo ⁊c. Preterea diſticti
ſunt tractatus ⁊ diſtincti tituli de obſequijs liber. ⁊ de
operis libertorum:ergo nō debet idem dici:vt.l.ſi ideʒ
C.de codicil.certe glo.⁊ Azo.hoc ideʒ dicunt ꝙ obſe/
quiales improprie dicuntur opere:vt.j.ſequitur i glo.
deinde dicunt predicti Ja.⁊ Pe.ꝙ differentia predi/
cta.ſ.fabriles incerte ⁊ artificiales certe non eſt vera: qꝛ
nulla eſt lex in mundo que hoc dicat.niſi iſte.§.intelli/
gendo:prout glo.intelligit qui intellectus nō eſt verꝰ:
vt dictuʒ eſt.Certe Azo.in ſūma dicit ꝙ illa appellatio
fabrilis non eſt iuris:ſed ipſe hoc nomine appellat gra
tia doctrine.Dicunt ergo predicti doc. vltramōtani ꝙ
eſt duplex operaruʒ diuiſio.ſ.alia officialis:alia artificia
lis:officialis que exercetur per artem hominis habitaʒ
ſine doctrina.artificialis vero que exercetur per artem
hominis habitam per doctrinaʒ:vt.l.legatis.§.ſi ex of/
ficio.j.de lega.iij.⁊ hoc modo ſoluunt contrarietatem
multaruʒ legum:⁊ ſic intelligunt iſtum.§. Mihi vero
videtur ꝙ in iſta materia ipſi nō bene loquuntur[d]:naʒ
opere officiales intelligendo prout ipſi dicunt in vāgā/
do ⁊ zapando ⁊ ſimilia que quilibet ſcit facere ſine do/
ctrina:poſſunt edi alteri ſicut patrono ⁊ libertus in eis
poſſet delegari:quia mutatione perſone non videntur
alie:vt.l.opere in reruʒ.j.de ope.liber.ergo hoc modo
non poteſt intelligi iſte.§.Dico ergo ſic ꝙ iuriſcōſulti
appellant operas officiales que concernunt perſonam
edentis ⁊ eius cui eduntur:⁊ ſic ex varietate ꝑſone va/
riantur opere.verbi gratia ſeruire vni domino in menſa
in camera aſſociare eum per terram iſte dicuntur opere
officiales que variantur varietate perſone. aliud enim
ſeruicium requirit vna perſona aliud alia:vt.d.l. opere
.j.de ope.liber.⁊.l.he demuʒ opere in fi.e.ti.Sed ſi po
neremus aliquem libertum eſſe zappatorē vel bubul/
cum:vel aliquid aliud ſcire quod perſonaʒ eius cui ex/
hibetur non concernat:tunc non dicunt opere officia/
les.prout in hac materia ſumitur:ſed magis dicuntur
opere fabriles que cuicunqʒ exhibeantur eedem ſūt re/
ſpectu exhibentis:vt d.l.opere.in fi.licet alio reſpectu
dicte opere poſſunt dici officiales vt dicunt doctores vl
tramon.tamen dico non in iſta materia. ¶ Item diuiſio
glo.noſtraruʒ non placet:cum eniʒ habeamus vocabu
la diuiſionis a lege non eſt neceſſe ꝙ nomina magiſtra
liter imponamus:vt.j.de preſcrip.ver.l.ij.dico ergo ſic
ꝙ operaruʒ quadruplex eſt ſpecies:quedaʒ ſunt obſe/
quiales:⁊ iſte non dicuntur opere:vt dictuʒ eſt.quedā
ſunt officiales que reſpiciunt perſonam eius cui edant
⁊ mutatione perſone dicentur alie.alie ſunt opere fabri
les ſeu artificiales certe ⁊ appello fabriles quas homi/
nes ſciunt facere ſine doctrina.Artificiales quas ſciunt
facere homines ex doctrina ⁊ artificio:⁊ iſte mutatiōe
perſone eius cui exhibentur non diuerſificantur:vt.d.
.l.opere in rerum:⁊.l.ſe.⁊ hoc.§.in fi.quarta eſt opera
incerta:vt quando patronus ita obſcure ſtipulatur ꝙ
non apparet:vtrum ſenſerit de officialibus fabrilibus
vel artificialibus.⁊ de his infra videbimꝰ. ¶ Redeo ad
primū.ſ.ad operas obſequiales.⁊ quero i quo cōſiſtāt[e]
glo.hic dicit ꝙ obſequiales conſiſtunt in aſſurgendo ⁊
ſimilibus.Azo vero in ſūma dicit ꝙ conſiſtunt in aſſur
gendo ſalutando reuerendo eiuſqʒ negocia gerendo[f].
hoc vltimuʒ quod dicit de negocijs gerendis poteſt eē
verum ſi cōmittatur vnum negociuʒ quod non habet
officium vnius diei:vt mittere libertum pro ambaſiata
ad domuʒ cuiuſdam amici:ſed ſi geſtio negocij requi/
reret officium diurnum:tunc eſſet magis opera fabrilis
vel artificialis:vt.l.he demuʒ.de ope.liber. ¶ Item di
cit glo.hic ꝙ iſte opere obſequiales conſiſtunt in non
faciendo:vt de non vocando in ius de non teſtificādo
contra patronum de non accuſando:vt.l.ij.C. de i ius

a ¶ Simpliciter. qualiter opere ſalteʒ future peti poſſunt: vide Imolaʒ i .l. ſtipulationes nō diuidū. i.ix. col. de ver.obli.

b ¶ Opa.qd ſit opa adde Bal.in.l.liberti in .ij. col. de ope. liber.⁊ dum dicit hic de die ⁊ de nocte.vid bal. i rubri.C.d ope.liber.

c ¶ Diuidētur. qd ſint ſpecies oparuʒ adde late Bal.in.l.liberti liberteqʒ .C. de ope.lib.i.iij. ⁊.iiij.col.alexander.

d ¶ Loquūtur.que ſint ope officiales p Bal.i .l.libti liberteqʒ in .iiij. col.C.d op. liber.

e ¶ Cōſiſtāt. ope obſegales i quo cōſiſtant: vide per Bal.i.l. liberti i.iiij. colū. C. de ope.liber.et in.iij.col.

f ¶ Negocia gerendo. et Bal.in.l.liberti.in.iiij. col. dicit ꝙ ſi libertꝰ ibi procurat negocia patroni nō poteſt petere mercedē:⁊ videtur tenere ꝙ ſit obſequialis opera: et vide tex.i.l. officio.C. d nego.ge.

a ¶ Trãſeũt ad heredeȝ: vide Bar. in.l.ſic circa fi. la vltima de ver.ob.⁊ Bal. in.l.liberti liberteqȝ de ope. liber.⁊.j.i vltima col.

b ¶ Nulla ꝑt quis ſtipulari opas ſine adiectiõe loci ⁊ vid̃ bar. in.d.§. ſiqs inſulam. ſed Bal. alit loquitũr in.l. liberti in vj. col.C.đ op. liber.

c ¶ Preconium. adde Bal. in.l. liberti in .vj. col.de ope. liber.

d ¶ Solui poſſunt. vid̃ .j.pri.col.⁊ Bal. in .l.liberti in .vj. col.de ope. liber.⁊ quid ſit dare operas certas ⁊ incertas: vide Bal.i.l. liberti.in.v. colũ .C. de ope.liber.

e ¶ Faciunt ad q̃õnem. Sed bar. et ymola in.l. .ij.in prĩci. ſolu.ma.i.q. an teneat facere ꝙ tibi ꝓdeſt:⁊ mihi nõ nocet videt tenere in cõtrarium i ea cõbinatiõe dũ allegat.l.nec creditores. .C.đ noua. videlicet ꝙ etiã ſcriptor nõ poſſit cogi ſcribere alij librum. Iteȝ ad hoc quod no.in .l.aquam: ⁊ ibi bal.C.de ſerui. pau.đ ca. in.d.l.ij. in prĩn.dicit ꝙ regula .l. .l.C.de noua. fallit in đbitore operaꝝ. allegat iſtum tex.in fi.⁊ ideȝ dicit ipſe hic niſi incõmodũ eſſet operas preſtare debenti per dictam.l.ij. in princi.⁊ hoc placet: ⁊ vide p Ange. ⁊ imol. in.l. in ſtipulationib⁹.§. ope.

vocan.⁊.l.pe.⁊.l.fi.qui accu. non poſſunt.⁊.j. de teſti. .l.lege iulia.¶ Secundo eſt videnduȝ in quo differant iſte opere inter ſe.ſ.obſequiales:⁊ in quo conueniunt. differunt quia he que conſiſtunt in faciendo non tranſeunt ad heredem[a] extraneum:vt.l.ij.C.de in ius vocã. ſed ad filium:ſic etiam exheredatum non mala mente. Sed he que conſiſtunt in non faciendo tranſeunt ad heredem extraneum:vt dicta.l.ij.C.de in ius vocan.ita dicit glo.hic ⁊ Azo.in ſũma.Certe in eo ꝙ diſtincte dicit ꝙ he que conſiſtunt in non faciendo tranſeunt in extraneum heredem non placet:quia hoc eſt veruȝ de nõ vocando in ius ſine venia:ſed in alijs de non accuſando vel non teſtificando:ſeu actionem famoſam nõ proponendo iſta non tranſeunt ad heredem extraneum: ſed poſſunt predicta contra eum proponi:vbi origineȝ trahunt a facto defuncti patroni:vt.j. de doli excep.l. apud celſuȝ.§.aduerſus.¶ Tertio eſt videnduȝ in quo differunt iſte opere ab alijs ⁊ differunt: quia non ſunt proprie opere:vt dictum eſt. Item debentur ſine impoſitione quod eſt in alijs ſecus:vt.j.dicet:⁊ ita dicit glo. hic.¶ Quarto eſt videndum de alijs operis que proprie ſunt opere.videlicet qualiter imponantur ⁊ qualiter differunt ⁊ in quibus cõueniunt:⁊ certe omnes opere imponuntur per ſtipulationeȝ:vel per iuſiurandum preſtitum a liberto:vt.j.de li.cauſa.l.fi.⁊ de ope.li.l.vt iuſiurandi.§.iurare.ibi qualiſcũqȝ ⁊c.⁊ hoc dicit glo. ⁊ bene.¶ Deinde eſt videndum in quibus differunt: ⁊ glo.hic ⁊ Azo notant ſex differentias.¶ Prima eſt. nam certe opere ſtatim veniunt ⁊ cedunt cum poſſunt preſtari:cedunt tamen a die ſtipulationis incerte: non niſi indicantur.ideſt petantur a patrono:vtreqȝ tamen petuntur:tunc demum cum tantum tempus tranſierit ꝙ preſtari potuerint:vt.j.de ope.liber.l.quotiens. certe:⁊.l.cum patronus.⁊.l.opere in rerum:ſed hoc non placet Ja.de ra.⁊ Pe.quos Cy.refert i.l.liberti liberteqȝ.C.de ope.liber.quia dicta differentia an certe vel incerte non probatur iure ſm eos:ſed differentia debet notari inter operas officiales ⁊ artificiales accipiendo officiales pro his que conſiſtunt in aliquo actu queſito ſeu qui ſcitur ſine doctrina:vt.ſ.dixi.ſed hoc mihi non placet:vt dixi:nec etiam dictum gloſe placet vſqueq̃qȝ: dicendum eſt ergo ꝙ opere officiales que concernunt perſonam eius cui exhibentur:vt.ſ.dixi cedant cum indicuntur.abſurdum eniȝ eſt ꝙ tu faceres perſone mee ſeruicium:niſi quando vellem: vt.l.cum patronus.in princi.de ope.liber.⁊.l. opere in rerum.eo.ti. Fabriles vero ſeu artificiales que non concernunt certam perſonam cedunt a die ſtipulationis:vt dicta.l.quotiens certe.⁊.l.opere in rerum.⁊.j. de ver.obli.l. interdum.§.i. Sed hic eſt aduertendum:quia quandoqȝ opere promittuntur omnino certe omni certitudine:tã ex parte operarum:q̃ ex parte loci in quo debet fieri operatio: vtputa promitto tibi.x.operas zapparorias i tali vinea vel in tali campo:tunc debet itelligi quod dixi ꝙ cedũt a die ſtipulationis:ſed ſi eſſent icerte ratione loci:vtputa promitto tibi decem operas zapparorias: nec dico: vbi:tunc illud quod dicitur per glo.ꝙ cedunt a die ſtipulationis pro tanto dicitur ꝙ non eſt neceſſarium peti a patrono:ſed tamen eſt neceſſe ꝙ ipſi liberto demõſtretur locus in quo debeat zappare.alias non tenetur: vt.l.multum:in princi.j.de cõdi.⁊ demon. Dicetis vos quando locus certus non deſignatur: tunc ſtipulatio erit ipſo iure nulla[b]:vt.l.ij.§.ſiquis inſulam.j.de eo qđ cer.lo.⁊.l.qui inſulam.de verbo.obliga.Reſpõdeo differentia eſt:vtrum quis ſtipuletur operas vel opus.nã ſi ſtipuletur opus certum eſt ꝙ de ſui natura cohereat ſolo:alias non valet non adiecto loco:vt in legibus cõtrarijs.Sed ſi quis ſtipuletur operas referendo ſe ad actum perſone:tunc valet etiam non adiecto loco: vt i multis legibus ſupra allegatis.de hoc tenui in.l. ita ſtipulatus in princi.in quinta op.i.partis.j. de verbo.ob.

quandoqȝ quis ſtipulatur operas ſimpliciter non diſtincto:vtruȝ ſint officiales an fabriles vel que.iſto caſu quicquid glo.dicat debemus reſpicere perſonam promittẽtem operas.ſi enim promiſſor exercet aliquod artificiũ tempore promiſſionis intelligemus de operis artificialibus.idem ⁊ de fabrilibus iudicabimus.Si vero libertus nullas alias operas exercere ſciebat:niſi officiales: vt ſunt multi domicelli:qui neſciunt aliud facere q̃ famulari:⁊ tunc tanq̃ de officialibus ſiue obſequialibus iudicamus.hic eſt tex.expreſſus in.l.he opere. in prin. ⁊.l.he demum de ope.liber.¶ Sed quid ſi vtrũqȝ ſciebat facere:⁊ erat conſuetus facere:dico inſpicimus id i quo magis verſabatur tempore quo opere debebãt ꝓſtari:non tamen facta fuit promiſſio:vt.đ.l.he demuȝ.⁊ .l.eius artificij eo.titu.⁊.l.legatis ſeruis.§.ſi vnus.j.de lega.iij. Et predicta faciunt ꝙ ſi ſtatutum eſt factuȝ ſeu preconium[c] ꝙ quilibet debeat comparere armatus publice tali die ad faciendum monſtraȝ debet intelligi armatus ſm conditioneȝ perſone:vtputa miles vt miles: pedes vt pedes:⁊ hoc cum diſtinctione:quia baliſtari[*] cum baliſta.⁊ ſic de ſimilibus.⁊ ſic ſm qualitatem illius exercitij armoruȝ in quo verſatur debeat eſſe armatus: alias ſm qualitatem hominum eiuſdem qualitatis vel conditionis.facit.l.plenum.§.equitij.ſ.de vſu ⁊ habi.
¶ Secunda eſt differentia ſm glo. in ſolutione. certe enim alij ſolui poſſunt[d] incerte non:vt.đ.l.opere in rerum:in duobus tamen caſibus fallit in quibus etiaȝ incerte ſoluuntur alij volente patrono. Primus ſi patronus non poteſt aliter vti operis.ſecundus ſi eſt inops: vt.l.patronus ſi operas:⁊.l.ſi libertus artem.j.de ope. liber. Ultramontani non admittunt dictam differentiam inter certas ⁊ incertas:ſed inter officiales ⁊ artificiales intelligendo officiales quando dictum exercitiũ eſt queſitum ſine doctrina ſm eos.¶ Tu dic ꝙ officiales he ſunt que concernunt officium exhibitum perſone:⁊ non poſſunt alij ſolui:niſi in duobus caſibus no. per glo.¶ Artificiales vero ſeu fabriles poſſunt alij ſolui:vt in glo. Incerte vero iudicantur:quandoqȝ officiales:quandoqȝ artificiales ſm conditioneȝ promittentis:vt dictum eſt.⁊ eodeȝ modo quo ad ſolutioneȝ:vt dicta.l.opere.in princi.j.de ope.liber.¶ Tertia differentia eſt ſm glo.in adiectione perſonarum facta in ſtipulatione:certas enim mihi aut ticio.incertas autẽ tãtum mihi ſtipulor. Item certas poteſt ſeruus mihi vel ſibi vel ſimpliciter ſtipulari.incertas vero mihi vel ſimpliciter non ſibi:vt.j.de ope.liber.l.opere in rerum:cũ .l.ſe. Ultramon.hoc non patiuntur inter certas ⁊ icertas:ſed inter artificiales ⁊ obſequiales:vt dictuȝ eſt ſm eos.tu vero dicas ꝙ officiales que concernunt perſonam eius cui eduntur non poteſt quis ſtipulari ſibi aut ticio:vt valeat adiecto:vt per ſolutionem factã adiecto liberetur ipſo iure.fateor tamen ꝙ liberaretur ope exceptionis:vt.l.ſi.in princi.alias eſt in.§.cuȝ mihi.j.đ ver. obli.⁊.l.id quod de duobus reis.⁊ hic liberatur ope exceptionis.tangunt docto.in dicta.l.liberti liberteqȝ .C.de ope.liber.¶ Item ſeruus non poteſt eas ſtipulari ſibi:ſed domino vel ſimpliciter.ſecus in operis fabrilibus ſeu artificialibus:vt.d.l.opere in rerum:cuȝ.l. ſequenti que hoc expreſſe probat. Opere vero incerte: quantum ad predicta iudicantur:quandoqȝ vt officiales:quandoqȝ vt artificiales ſeu fabriles ſm qualitateȝ promittentis:ut.d.l.he opere que expreſſe hoc probat ⁊ predicta faciunt ad queſtionem[e] ſi tu conduxiſti operas cuiuſdam ſeruitoris:an poſſis illum ſeruitorem alij concedere eo inuito:vel actionem alteri reddere quam aduerſus eũ habes:⁊ certe ſi quidem promiſit tibi ſeruitium quod concernit perſonam tuam:⁊ tunc nõ poterit alij delegari.Si vero aliud promiſit:puta ſcribere ⁊ ſimilia:⁊ tunc poterit alteri delegari vt hic:ſed ſi promiſit tibi ſeruitiuȝ vel operas ſimpliciter:dic premiſſaȝ promiſſionem iudicandam eſſe de operis officialibus

rarũ.ꝺ ver. obli.ꝑ Bal. in.l.ij.C. ꝺe ꝺo.ꝛ hic adde que no. Bar. in.l. ſi is qui.§.ſi. .j.ꝺe pig.viꝺe.ſ. in proxima col. in verſi.ſed differẽtia eſt et Bal. in.l.i. ad ſi.C. ꝺe ope.liber.et in.l.liberti i .vj.col.e.ti. ꝛ dixi.ſ.proxime. ADDE Alexan. hec eadeꝫ dicere in.ꝺ.l.i ſtipulationibus.

a ℭ Operas alicuiꝰ. ſi qs locat operaſ ſuas:an itelligaſ ꝙ ꝺebeat alimentari a conducente:ſed ꝙ ꝯducens ꝺebet alimentare tenꝫ gl. in.l. quoniã .C.ꝺe teſt.ſꝫ Bal. ibi tenet ꝙ nõ ꝺebentur alimẽta niſi vniuerſalis cõſuetudo eẽt in contrariũ ꝛ ibi etiam glo. ꝛ Bal. quid ſi laborato: meus rupit ſua ferramenta i laborerio ꝙ ſi teneoꝛ ſatiſfacere:ꝛ hic adde Bal.i .l. liberti liberteqꝫ i.vj. col.C. ꝺ op. liber. an aũt vaſallus ꝺebeat ſeq ꝺominũ ſuis ſũptibus:vide Bar.i.l. meuia.§.i.ꝺ annuis lega.et an teneãtur operarij portare ſua ferramenta:vide Ange. et ymo. in.l.ſtipulatões cõmodiſſimuꝫ ꝺe ver.ob.ꝛ Bal. in.l.i. .C.ꝺe ver.ſigni.ꝛ hic adde bar. in.l. .ij.C.ꝺ neg. ge. facit qꝺ

vel alias ſm qualitatem perſone pꝛomittentis vt dictum eſt:ꝛ ſm hoc poterit alij ꝺelegari:vel non ꝺelegari.facit ad pꝛedicta ꝺe fideicõ.liber. .l.is qui ex cauſa:ꝛ.l.generaliter.§. quotiẽs ſic ꝺebet intelligi quod no.per ꝺoc.C.ꝺ noua.l.i. ℭ Quarta differentia eſt ſꝫ glo.quia certas ꝺebet libertus pꝛeſtare victu ꝛ veſtitu patroni.incertas ſuo victu:vt.j.ꝺe oper.liber.l.ſuo victu: ꝛ.l.aut certe:ꝛ.l.iponi.ꝛ.l.penul.ꝛ ſic.ꝺ.l.pe.itelligatur ꝺe operis certis tantum:vt ibi no.et eſt in hac glo. Alij vt Jaco. Bal. dicunt totum econtra:vt certas pꝛeſtet libertus ſuo victu:incertas victu patroni:ratio quia in operis certis poteſt ſe pꝛouidere quid faciat. ſecus i icertis. ℭ Tertij dicunt ꝙ ſi libertus non habet:vnde ſe alat:ꝺebet pꝛeſtare ſumptu patroni:alias ſũptu ſuo:vt.ꝺ.l.ſuo victu.ꝛ.ꝺ.l.aut certe:ꝛ iſtam opi.videtur tenere glo.tertia in.ꝺ.l.ſuo victu.ꝛ Azo in ſũma quod mihi placet. Quid ergo dicemus ꝺe alijs:aliquis ꝯducit operas alicuius[a] vtrum intelligatur ſumptu locantis: aut ſũptu conducentis: Reſpondeo imo inſpicienda eſt conſuetudo regionũ que conſueuit eſſe in conductione talium:ꝛ illa eſt ſeruãda:quia ſic actũ videtur:vt.l.excepto ꝛ ibi nota.C.loca.ꝛ ꝺ agricolis ꝛ cenſi.l. domini pꝛedioꝛum: ꝛ ibi not.ꝛ ꝺe edili.edict.l.ꝙ ſi nolit.§.qui aſſidua:ꝛ.j. ꝺe aqua plu.ar.l.ſi pꝛius.§.i.ſed ſi conſuetudo nõ apparet:tunc ille alimentabitur ꝺe pecunia ſibi ꝺebita pro mercede cum in dubio intelligatur facere ſuo victu. Ad hoc facit qꝺ notatur.C.loca.l.ij.ꝛ.j.manda.l.ſi vero nõ remunerandi.§. ſi.ꝛ.ꝺ.l.ſuo victu.vbi melius pꝛobaſ:quia ſicut ibi facit ꝓpter remunerationeꝫ:ita hic pꝛopter mercedem. Sed ſi aliquis pꝛomitteret operas cauſa remunerationis ſeruitij ante habiti: tunc eſt adhibenda dicta diſtinctio. Aut pꝛomittẽs erat inops:vel nõ pꝛout dixi in liberto:vt dictis .ll.que non habent locum ſolum in liberto:ſed in quolibet alio:vt dicta.l.pe.ꝺe ope.liber.non enim intelligo ibi in alio exhibente pꝛo liberto: ſed pꝛo ſeipſo ex vigoꝛe ſue obligatiõis: ꝓ qua facit quia eadẽ eſt ratio. Si vero pꝛomiſſio operarum fieret ex mea liberalitate non cauſa mercedis nec cauſa remunerationis:tunc intelligerentur pꝛomitti ſumptu eius cui ꝺebẽtur:vt.j. cõmo.l.in rebus.§.poſſunt. ℭ Quinta differẽtia eſt ſm glo.quia in incertis fideiuſſoꝛ ex ſua moꝛa teneri non poteſt:vtputa cum non cedãt niſi indicantur:ſed in operis certis eſt ideꝫ qꝺ in qualibet pecunia credita:vt.l.ſi libertus moram:ꝛ.l.a duobus.j.ꝺe ope.liber. Ita dicit gl. hic:ꝛ in dicta.l.ſi libertus moꝛaꝫ. Sed iſta differentia non videtur vera:vt.l.cum filius.§.i.j.ꝺ verbo.obli.quod dic vt ibi plene dixi.ꝛ i.l.ſi qs pꝛo eo.in pꝛin.j.ꝺe fideiuſ.que faciunt ad multa:vt dixi in.ꝺ.l.cum filius.§.i. ℭ Sexta differẽtia eſt ſm glo.in trãſmiſſione circa quã no. duo generalia[b] ſm glo.primo quia nulla opera trãſit ad heredem heredis:vt i.l.ſcienduꝫ ꝺe ver.ſigni.ita etiam dicit Azo in ſũma:hoc non placet:quia opere obſequiales tranſeunt ad quemlibet ex liberis etiam per infinitos gradus:vt.l. ſed ſi hac lege.§.liberos.el.ij.ſ.ꝺe in ius vocã. Ad extraneos vero nullo modo tranſeunt:niſi vt ſuperius dictum eſt.ꝺe officialibus vero ꝛ fabalibus dic vt ſtatim dicam. Sed generale eſt: vt diſtinguatur:ſiquidem patronus ſtipuletur operas incertas ſibi ꝛ liberis ſuis tranſit ad liberos pꝛo equalibus poꝛtionibus non pꝛo hereditarijs:vt.l.vt iuriſiurãdi.§.ſi liberi.j.ꝺ ope. libe. Iſtud eſt pꝛimum dictum glo.qꝺ eſt notabile ad multa quando aliquis recipit in emphiteoſim ꝓ ſe ꝛ filijs certe tranſit ad filios nõ pꝛo hereditarijs poꝛtionibus nec ad eos vt ad heredes:ſed vt ad filios etiam ſi abſtineant ab hereditate paterna.dixi plene i.ꝺ.l.vt iuriſiurãdi .§.ſi liberi. Item aduerte:quia licet ſtipuletur[c] ſibi ꝛ filijs ſuis copulatiue:tamen itelligitur oꝛdine ſucceſſiuo hoc eſt pꝛimo ſibi.ſecundo filijſ ſuis:vt.j.ꝺe operis liber.l.operas: alias in.l.ſi quis ꝛ hoc eſt notabile ad multa que tanguntur in dicta.l.operas:ꝛ no.per ꝺoc.in.l. liberti liberteqꝫ.C.ꝺe ope.liber.ꝛ hoc etiam explicaui in.l.gallus.§.i.j.ꝺe li.ꝛ poſt. Si uero tantuꝫ ſibi ſtipulatus fuerit patronus: diſtinguit glo. operas certas ab incertis:vt hic ꝛ plene ꝑ azo. in ſũma.tu dic aut loqueris ꝺe operis officialibus ꝛ tranſeunt ad filios non ad extraneos:niſi ſm quod glo.dicit ꝺe operis incertis per eaſdem leges. Si vero loquimur ꝺ fabalibus ſiue artificialibus:tunc dic vt glo.dicit ꝺe operis certis:per eaſdẽ leges ꝺe operis incertis:dic quãdoqꝫ iudicanduꝫ eſſe ſicut ꝺe officialibus.quãdoqꝫ pꝛout ꝺe fabalibus ſeu artificialibuſ vt patet ex his que dicta ſunt.ſ. ex quibus apparet declaratio non ſolum iſtius glo.ſed totius tituli ꝺe operis libertoꝛum ꝛc.

Si decem.[a] Si ſoluatur pars vniꝰ ex rebus alternatiue ꝺebitis an competat liberatio vel ꝺetur repetitio pendet ex futuro euentu. hoc dicit. ℭ Oppo.ꝛ videtur ꝙ pꝛo parte ſoluta contingit liberatio: vt.l.qui hominem.j.ꝺe accep.glo.hic:ꝛ in.l.cõtraria dat multas ſolutiones:neutraꝫ ponit veram. Iſta eſt veritas ꝙ ibi loquitur in acceptilatione per quam poteſt tolli pars obligationis: hic vero in ſolutione partis ratio differentie ẽ: quia ſi ſolutio partis tolleret obligationem in parte poſſet ꝺebitoꝛ poſtea ſoluendo parteꝫ in ſticho conſequi liberationem:ꝛ ſic contingeret ſolutionem in diuerſis rebus fieri:quod eſt abſurdum:vt.j. pꝛoximo.§.ꝛ.l.in executione.§. pꝛo parte.j.ꝺe verbo.obli. ſed in acceptilatiõe non poteſt contingere iſtud abſurduꝫ:vt apparet euidenter ſm Pe.vt dixi in.l.contraria: ꝛ i .l.ij.§.ſi cum hominem.j.ꝺe ver.ob. ℭ Op. ꝺe .l.ſi ſtipulatus.§.i.j.ꝺe ſolu.ſolu. ibi erat certa ſpecies in obligatione non alternatiue:ideo ſolutione partis contingit liberatio:quia non poteſt deueniri ad illud abſurduꝫ ꝙ in alia re partem ſoluas. ℭ Oppo.j. ꝺe verbo.obli.l.ij.§.i. ſolu. ibi loquitur in obligatione generis: vt ſi ꝺebeo hominem in genere ſolutione vnius partis hominis non contingit liberatione: deueniatur ad illud abſurdum ꝙ i alio homine alia pars ſoluatur:vt.ꝺ.l.in executiõe.§.pꝛo parte. ℭ Oppo.ꝺe.l.pe.C.eo.ti.ſo.fateoꝛ ꝙ vltimuꝫ reſponſum huius.l.coꝛrigitur hodie: nam ille cuius erat electio in ſoluendo habet electioneꝫ in repetendo. ℭ Quero:dicitur hic eum q ſoluerit eſſe in pendenti[e] quero quid eſt dictuꝫ in pendenti: Reſpondeo natiuitas ꝯdictionis indebiti eſt in pendenti:vt hic ꝛ dicta.l.ij.§.i.j.ꝺ verbo.obli. Item exercitiũ actionis pꝛime quo ad alia quinqꝫ ſoluta eſt in pendenti.non enim poſſum petere ſtichuꝫ aut quinqꝫ ꝺe ſumma.x. licet enim in illis quinqꝫ ſolutis liberatio nõ cõtingat:tamen non poſſunt peti interim: ſꝫ illa quinqꝫ que non ſunt ſoluta poſſunt peti.ꝛ tex. eſt hic qui videtur dicere ꝙ ſit i pendenti: vtrũ poſſunt peti reliqua quinqꝫ aut ſtichus diuiſꝫ

no.bar.in.l. vẽditoꝛeſ.ff. ꝺe ver.obli. ADDE alexan.i.ꝺ.l. ſtipulationes: ꝛ ibi an officialis teneatur ſuiſ ſũptibus facere ꝯducere ſarcinulas aſſeſſoris.

b ℭ No.duo gñalia. qualiter ꝛ quomodo opera tranſeat ad heredes: vide bar.in.l. ſi ſic.ꝺe ver. ob.circa ſi. ꝛ glo.bar.et late bal.in.l. liberti.C.ꝺe ope.li. ꝛ ibi an ẽt trãſeat ad filiũ exheredatũ:vide .ſ.e.§.i.iiij. col.

c ℭ Licet ſtipulef:ꝺ his oibus: vide late bal.i.c. .i.§.hic quoqꝫ ꝺe ſucceſſeu.ꝛ ꝑ Jo. ꝺe imol.i.l. quod dicif. ꝺe ver.obli.

d ℭ Allega. bal.in no.q. in.l.i. in pe. col.i.xiiij.q. .C.ꝺe his q pe.no.

e ℭ In pendẽti.ꝛ adde ꝙ i obligatiõe alternatiua nõ tranſit ꝺñiũ ante electionẽ .l.ſi in rẽ. la pꝛima ꝺe rei vendi. ꝛ ita allegat bal. in.l.conuenticulã i.iiij. col. ꝺe epiſ. ꝛ cle. Alex.

intellige vtrum poſſint peti reliqua quinqꝫ: vel ſtichus tantum. Alternatiue autem ſtichuꝫ aut quinqꝫ ſine dubio petere poſſet: ſed in obligatione generis hoc non contingeret: quia ſi ſoluiſti medietatem in vno homine cum deberes hominem in genere ſtatim poſſum petere integrum hominem: vt in. d. l. ſi ſtipulatus de ſolutionibus. Rationem horuꝫ ⁊ qualiter predicta procedant ponit glo. licet obſcure ⁊ Dy. in. d. l. .ij. §. i. ff. de verbo. obli. ⁊ ibi plene dixi ⁊c.

Idem ait. In obligatione alternatiua ſolutione partium ĩ diuerſis rebus liberatio non cõtingit: licet ad plures heredes creditoris vel promiſſoris ptineat obligatio. hoc dicit.

Ex. l. ſequenti.

¶ An qui ſoluit indebitum per errorem in certo loco dicatur ibi contrahere forum: ibi. Tu ſcis

q **Ui loco certo.** Glo. itelligit iſtaꝫ .l. vno modo. ⁊ guil. alio modo ſm glo. breuiter hoc intendit. Sicut promiſſum ĩ certo loco poteſt vbiqꝫ peti: ita ſolutum indebite certo loco non obſtante errore ſoluẽtis. hoc dicit. ¶ Quero quid vult dicere tex. ibi. non eniꝫ extimationem ⁊c. Reſpondeo quia qui putabat ſe teneri in vno loco: in alijs non putabat ſe teneri: ⁊ ideo quo ad loca alia non videbatur erratum: ⁊ ideo in alijs locis non videbatur poſſe repetere. ſed iſtum errorem hec ſpecies repetitionis non ſequitur: ita intelligit glo. quaſi dicat non ſolum in illo loco in quo eſt erratuꝫ poteſt repeti: ſed vbiqꝫ ſicut ille qui certo loco promiſit: vt. l. i. ⁊. ij. ff. de eo quod certo loco. Guil. de cu. dicit totum econtra. ⁊ ſm eum hec. l. breuiter hoc intendit. In loco in quo fit ſolutio per errorem non ſortitur quis forum illius quaſi cõtractus ratione. hoc dicit. ¶ Tu ſcis ꝙ ratione contractus: vel quaſi contrahitur forum: vt. ſ. de iudicijs. l. heres abſens. Item in indebito dicitur quaſi contrahi[a]: vt. ff. ea. l. ſi in area: ⁊ dicitur celebrari re iſte quaſi contractus: vt inſti. q. modis re contra. obli. §. his quoqꝫ. certe ſi ego ſolui tibi per errorem in certo loco ratione iſtiꝰ quaſi contractus non contrahif forum: quia error impedit cõtractionem fori: ſed poterit repeti in quolibet alio loco ſm Guil. vide litteram. pro iſto intellectu facit hec littera. non enim extimationem ſoluentis ⁊c. vt. l. ſi per errorem. ſ. de iuriſdi. om. iudi. ⁊ videtur caſus ſm eum. C. vbi ⁊ apud quos in integ. reſtitu. po. l. i. ⁊. ij. tene ergo opi. glo. per iſtum textum qui dicit quolibet loco: ⁊ ſic nõ videtur velle excludere: imo includere locum ſolutionis: de hoc. C. vbi de ratiocinijs agi opor. per totum: vbi contrahif foruꝫ ex quaſi contractu in quo creditoris nullus conſenſus interuenit: vt ibi ſint geſta negocia adminiſtrata tutela ⁊ ſimilia. non ob. l. ſi per errorem: quia ibi errabatur in iudice ſeu iudicio. hic in cauſa ſolutionis. nõ ob. l. ij. C. vbi ⁊ apud quos: quia licet ibi dicat ꝙ debet adire iudiceꝫ domicilij: tamen non negat quin poſſit adiri iudex loci: vbi negocium geſtum eſt: vel aliter. ibi loquitur de in integrum reſtitu. que non oritur ex negocio geſto: ſed datur per officiuꝫ iudicis: vt. l. ꝙ ſi minor. in fi. ſ. de minori. Item loquif de conditione ob cauſam que non oritur ex illo negocio geſto: nec oritur tẽpore quo negociuꝫ eſt geſtum: ſed oritur propter cauſam non ſecutam: ſed condictio indebiti orif ſtatim: prior tamen ſolutio melior forte eſt.

i **Uder** Tutus exceptione rei iudicate ſoluens nõ repetit. h. dicit. ¶ Oppo. de. l. qui exceptione. ff. e. Solu. hic ſpeciale in hac exceptione que inducta eſt ad rigorem iuris conſeruandum: qđ plene dicam in. l. iu l. ff. eo. ti. ⁊c. Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

¶ Pecunia non dicitur eſſe in rebus que ſeruando ſeruari poſſũt: ibi. No. Et an minor poſſit petere in inte. reſtitutionem aduerſus naturalem obligationẽ: ibi. Unde Ja. de are. Et an ex teſtamento quãtũcũqꝫ valido oriatur naturalis obligatio: ibi. Secundo verſi. pro cuiꝰ. Et ꝙ ſit medium concludendi cum maior vult repetere cauſa cõdictionis indebiti. Et ꝙ mediũ cum minor vult repetere. qualiter minor ſoluẽs indebitum poſſit repetere: ibi. Uidiſtis ergo.

i **Nterdum.**[b] Iſta eſt ſubtilis lex. Pupillꝰ prodigus ⁊ furioſus indebite ſolutum repetunt ẽt vbi alius non repeteret. h. d. ¶ Oppo. a diuiſione. aut pupillus ſoluit debitum ⁊ nõ repetit: quia pecunia ſoluta eſt cõſumpta ⁊ cedit in ſolutum: vt. l. non omnis. §. ſi pupillus. ſ. ſi certuꝫ petatur. ⁊. l. ꝙ ſi forte. in fi. ff. de ſolu. aut ſoluit indebitum: ⁊ tunc quilibet alius repeteret: ⁊ ſic perſona non facit locuꝫ repetioni. So. dicit glo. tu arguis a ptibus inſufficienter enumeratis. ſ. aut ſoluit debitum aut ſoluit indebitum. ſed eſt quoddam tertium. ſ. quando ſoluitur indebitum ciuiliter ſed debitum naturaliter. quo caſu maior ſoluens per erroreꝫ iuris nõ repetit: minor ſeu pupillus ſic. ⁊ ſic perſona facit locum repetitioni caſus eſt hic: vel ĩtelligas in caſibus in quibus maior non repetit quod ĩtellige: vt vidiſti in. l. eleganter. ſ. eo. ¶ Cõtra hoc op. de. l. fi. C. ſi aduer. ſolu. vbi dicit ꝙ reſtituitur. ſolu. intellige hanc ſm illam ꝙ hic datur conditio. ſ. reſtitutione petita: ⁊ ita pertranſit glo. ¶ Contra hoc oppono ſi hoc eſſet verum idem eſſet in quolibet minore cui ſubuenitur per reſtitutionem per titulum de mino. glo. dicit fateor: ſed hic loquitur de pupillo gratia exẽpli. in hoc tamen differt pupillus ab adulto: quia adultus curatorem non habens ſoluens pecuniam ſtatim tranſfert dominiuꝫ nec expectatur conſũptio: qđ non eſt ĩ pupillo: vt hac. l. ¶ No. iſtam glo. quia in hoc dicit verum: ⁊ ſic pecunia non dicitur eſſe in rebus que ſeruando ſeruari[c] poſſunt. tunc enim non poſſet alienare adultꝰ ſine decreto. Idem no. in. l. i. §. fuit queſituꝫ. ff. ad trebel. ⁊ ita glo. intelligit ꝙ hic conceditur conditio petita prius reſtitutione in integrum. Contra hoc oppo. fortiter Ja. bu. illud reddit reſtitutio quod abſtulit leſio. eſt enim reſtitutio in priſtinum ſtatum repoſitio: vt. ſ. de mino. l. ꝙ ſi minor. §. reſtitutio: vnde ſi minor eſt leſus in re reſtituitur in re. ſi in actione reſtituitur in actione: vt. l. qui propria. §. item queritur. ſ. de procu. ſed hic minor ſoluens fuit leſus ĩ re quã ſoluit. ergo per reſtitutionem in integruꝫ re habebit rem. male ergo dicit glo: ⁊ tex. qui dicunt ꝙ competit condictio indebiti reſtitutione prehabita. nam ſi vult petere reſtitutionem ad cõdictionem indebiti non poteſt: quia illam nũꝙ habuerit: nec in ea contingit leſio: ſed ſi reſtituitur ad id quod ſoluit non eſt neceſſaria conditio. huiuſ timore dixit Ja. bu. ꝙ iſtud quod hic dicitur in fine conditio locum habeat. i. in inte. reſtitu. eſt enim conditio nomen generale ad omnem repetitionem. ⁊ ſic pertranſit: duruꝫ tñ

a ¶ Quaſi cõtrahi. ⁊ an ex quaſi cõtractu quis ſortiatur foruꝫ hic vide late per ange. in. l. exigere. ſ. de iudi. ⁊ ibi quid ĩ loco diſtractꝰ per Bar. in. l. de eo. ſ. de iudi.

b ¶ Interdũ in prin. huiꝰ. l. vltra hic dicta vid. ange. ⁊ do. Jo. an. in. l. non omnis. §. ſi pupillus. in pri. ſ. ſi cer. pe. Alex.

c ¶ Seruari ex iſtis glo. allega tex. expreſſuꝫ iſti. de vſu. §. cõſtituif. ſimileꝫ in. l. ariſt. §. fi. ⁊. l. ſe. ff. de iure dli. ⁊. l. .ij. ſ. de fruc. carũ reꝝ ⁊ ꝙ ſint ꝙ ſeruãdo ſeruari nõ pñt ſunt res ꝙ finiunf añ trienniũ finituꝫ glo. allegatur p ſingulari i. l. i. .C. ſi aduerſus vſuc. ſed habes ſimile in glo. fi. in. l. pe. C. in qui. cau. in inte. re. nõ ẽ neceſ. ⁊ hic adde tex. i. l. iulianus. de peti. here.

a ℭ Jacobuſ de are. iſtam opi. Jaco. ꝺ are. poit cy. in. l. ij. in fi. C. ſi aduer. ſolu.

b ℭ Obligationez. adde glo. ꝛ Bar. in. l. iij. §. alteri⁹. ꝺ neg. geſt. ꝛ an ſit verū ꝙ minoꝛ ſi ſoluat legata nō deducta falcidia poſſit reſtitui: vide p glo. ꝛ doc. ī. l. i. C. ad legem falci.

c ℭ Scḋz oꝛdinē gl. quō debituz naturale cōpēſetur. adde Bar. in. ꝺ. l. ij. ꝛ limitat Bal. hic ſi ꝺ obligatione ineſſicaci oppenaꝛ. ſecus ſi de efficaci ꝛ hoc etiam ſentit expreſſe Bar. i. ꝺ. l. cū his. §. i. j. eo. ſꝫ cōtrariū ei⁹ qꝺ. h. ꝺ. bar. videtur ipſe tenuiſſe i. l. frater a fratre in. vij. col. j. eodē.

videꝛ mihi ꝙ iuriſcōſultus in tractatu cōdictio
nis indebiti ītellexerit de reſtitutiōe in ītegruz.
¶ Unde Ja. de are.ᵃ volens euadere iſtud con
trariū intelligit hāc. l. īdebito naturali ſoluto:
ꝙ minoꝛ petit reſtitutionē aduerſus naturalem
obligationē que per reſtitutionē totaliter tolle
tur. nā eo caſu quo cōtra obligationē ciuilē re
ſtitutio parit exceptionē eo caſu naturalē obli
gationē in totū extinguit: vt. l. ſi ei⁹. j. ad trebel.
q: reſtitutiōe habita habebit locū cōdictio īde
biti. ℭ Cōtra hoc op. cōtra naturalē obligatio
nezᵇ nō daꝛ reſtitutio. ita no. iſti. q. mo. tol. ob.
§. pterea. ꝛ. ſ. de pcu. l. ſi minoꝛ in glo. magna
de arbitris. l. ſi pupillus. ꝛ. j. de ver. obli. l. pube
res. ꝛ in q̄libet eaꝝ notaꝛ ſuſtinēdo Ja. de are.
dico ꝙ cōtra naturalē obligationē nō datur re
ſtitutio minoꝛi eo caſu quo per eam nō lediꝛ: ſꝫ
pōt ſe tueri iure cōi nō ſoluēdo: ita loquunꝛ. ꝺ.
glo. ar. ſ. de mino. l. in cauſe: ſed eo caſu quo p
eā lediꝛ pōt peti reſtitutio: vtputa ſi iā ſoluit ſꝫ
p̄dictū ītellectū: ꝛ. j. ꝺ fideiuſ. l. marcellus. ꝛ qꝺ
ibi no. ꝛ hoc puto ſatis verū in ſe: nō tm̄ quātuz
ad ītellectū noſtre. l. nā glo. ītelligit hic ī legato
ſoluto nō deducta falcidia. certe p illā obliga
tionē naturalē minoꝛ nō lediꝛ: nā q̄libet maioꝛ
ꝛ diligēs adiuiſſet hereditatē: ꝛ ſic fuiſſet obli
gatus: vt ipe. idē ī obligatiōe naturali q̄ habuit
oꝛiginē de perſona maioꝛis cui minoꝛ ſucceſſit.
Iſta lec. ſolū pcederet ī obligatiōe naturali cō
tracta ſoluz p minoꝛe: vñ nimis reſtringeret. l.
iſtā: lꝫ poſſet eē vera hoc cāu nō tm̄ puto ꝙ ali
quo caſu ſit neceſſe peti reſtitutionē: vt. j. dicaz.
¶ Secūdo op. ſm oꝛdinē glo.ᶜ ſi minoꝛ ē obli
gat⁹ naturaliꝛ opponeꝛ ſibi ꝯpēſatio: vt. l. ēt. j.
de ꝯpē. dicit glo. ꝙ naturaliꝛ debitū ꝯpēſeꝛ hꝫ
locū ī petēte nō ī repetēte: vt no. ī. l. cū is. §. i. j.
eo. ꝛ videbitis ibi. qꝺ puto veꝝ: vt ibi dicam. tm̄
Ja. de are. nō ſtat ī hoc: imo dicit ꝙ ſi ītelligis ī
debito naturaliꝛ ſoluto: dico ꝙ fuit petita reſti
tutio ꝯtra ipaz naturalez obligationē: ꝛ ſic fuit
ſublata. qꝺ nō placet: vt vobis. ſ. dixi. vel dic di
cit ipe ꝙ hic loquiꝛ de ꝺbito tm̄ ciuiliter ſoluto.
pꝛo cui⁹ euidētia ꝺbes ſcire. dicit Ja. de are. ꝙ
ex teſtamēto nō oꝛiꝛ obligatio naturalis q̄ tūcū
qꝫ valido: ſꝫ ſolū ciuilis q̄ hꝫ effectū exactionis.
qꝺ apparet: q: depoꝛtat⁹ ī quē nō cadūt ea que
ſūt iuris ciuilis: ſꝫ ea q̄ ſūt iuriſgētiū nō hꝫ teſta
mēti factōez: neqꝫ actiue: neqꝫ paſſiue: vt. l. i. C.
de here. iſti. ꝛ. l. ei q. j. de teſt. Si. n. oꝛireꝛ obli
gatio naturalis que ē ꝺ iuregētiū: dic vt vidiſtis
in. l. ſi nō ſoꝛtē. §. libertus. ſ. eo. ſꝫ ſi teſtamētū ē
iperfectū: tūc oꝛiꝛ obligatio ciuilis q̄ nō hꝫ effe
ctū exactiōis: iō puto ꝙ reſecaꝛ p falcidiā dicit
ipſe: ꝛ ita ītelligo hic ꝙ pupillus ſoluit tale īde
bitū qꝺ maioꝛ p erroꝛē iuriſ ſolutū ñ repeteret:
ſꝫ minoꝛ ſic: ꝛ ſic pſona facit locū repetitiōi: nec
ē neceſſe ꝙ petaꝛ reſtitutio. nec obſtat exceptio
ꝺ ꝯpēſatōe cū nō ſit debitū naturale. Ultramō.
ꝯcoꝛdāt cū Ja. de are. in hoc vltīo ꝙ ex teſtamē
to iperfecto: vel ī eo qꝺ reſecaꝛ p falcidiā nō eſt
obligatio naturalis: ꝛ ſic ītelligūt legē iſtā ꝛ ceſ
ſant dicte oppoſitiōes. certe opinio Ja. de are.
ꝛ vltramō. diſplicet mihi totaliter: naz ex teſta
mēto pfecto ſine dubio oꝛiꝛ ciuilis ꝛ naturalis
obligatio: nā adita hereditate obligaꝛ hereſ ex
q̄ſi ꝯtractu: vt. l. ex maleficijs. §. heres. j. de ac.
ꝛ obli. qui q̄ſi ꝯtractus hꝫ ꝯſenſū qui parit na
turalē. Itē ex teſtamēto iperfecto oꝛiꝛ natura
lis: vt plene pbaui. ſ. eo. l. i. Idē ī eo qꝺ defalca
tur p fal. nō ob. qꝺ dicit Ja. de are. de reſtituto.
imo p illud arguo ꝯtra. militi remiſſa eſt iuris ci

d ℭ Iuregētiū. an teſtamentū ſit de iure ciuili: vel gentiuz. vide glo. i. l. i. j. de acq. re. do. ꝛ bar. i rubꝛica. ff. de acquirē. heredi.

e ℭ Pꝛopꝛ ſciam. cōtrarium hic tenet Bal. qꝺ foꝛte verius eſt per ea q̄ habenꝛ i. l. i. ꝛ. ij. C. ſi aduer. dona.

uilis ſolēnitas: vt. l. i. §. cum ignoti. de teſta. mi.
ꝛ ex hoc ſequiꝛ ꝙ miles pōt iſtituere ꝺpoꝛtatū:
vt. l. nec. n. §. ſi depoꝛtat⁹. j. ꝺ teſta. mili. ergo ap
paret ꝙ de iuregentiū depoꝛtat⁹ eſt capax here
ditatis: ex teſtamēto: lꝫ enī teſtamētū cuz adie
ctione iſtaꝝ ſolēnitatuz dicaꝛ iuris ciuilis: vt. l.
iij. j. de teſta. tm̄ ipm teſtamētū de ſe ſimpliciter
eſt de iuregētiūᵈ: naz eoipo ꝙ gētes eē ceperūt
diſponebāt de bonis ſuis poſt moꝛtē vt legiꝛ in
veteri teſtamēto ꝺ antiqs p̄ribus. tenēdo ergo
lec. glo. eēt verioꝛ ſolutio ei⁹ ꝙ ꝯpēſatio debiti
naturalis hꝫ locū in petēte nō ī repetēte: vt. ꝺ. l.
cū his. §. i. ℭ Tertio op. ſm oꝛdinē glo. de. l. ſi
eius. §. i. j. ad trebel. So. p illā. l. dicebat placē
tin⁹ ꝙ pupillus repetit ſine reſtitutiōe: ſed glo.
illā. l. retoꝛquet ꝯtra eū: vt habes in ea qualiter
tm̄ illa. l. dꝫ intelligi. j. dicā. ℭ Quarto op. ſꝫ oꝛ
dinē glo. in furioſo ꝛ i pdigo nō pōt recōciliari
indebitū cōſūptiōe ſecuta: q: nō pōt cū his vi
deri negociū eē geſtū uel ꝯtractū: vt. l. ſi a furio
ſo. ꝛ ibi no. ſ. ſi cer. pe. So. dicit glo. cōcedo op
poſitū ꝙ nō repetiꝛ cōdictiōe indebiti: ſed ſine
cā: ꝛ ſic aliter ītelligiꝛ cōditio in pupillo: aliter
in furioſo ꝛ pdigo dicit glo. ar. l. in negocijs. j.
de reg. iur. ¶ Uidiſtis ergo op. noſtroꝝ doc. q̄li
ter pcedāt. mihi aūt videꝛ ꝙ iſte ifraſcatiōes ñ
ſūt neceſſarie: ſꝫ caſus iſti⁹ legis ſit magis clar⁹
q̄ ī aliqua. l. iſti⁹ tituli. qñ maioꝛ ſoluit īdebituz
ſi vult repetere cā cōdictiōis īdebiti: ꝛ mediuz
p qꝺ ꝯcludiꝛ ī ea ē ꝙ indebitū ſoluit p erroꝛez:
vt. ſ. eo. l. i. in p̄n. ꝛ qñqꝫ eſt neceſſe ꝙ expꝛimaꝛ
erroꝛ facti: qñqꝫ erroꝛ iuris: vt ibi no. In pupil
lo vero furioſo ꝛ pdigo mediū p qꝺ cōcludiꝛ ī
cōdictiōe īdebiti ē ipa q̄litas pſone: nec habeo
neceſſe dicere ī libello ꝙ ſoluit īdebitū ſcienter
uel p erroꝛē: imo indiſtīcte ſufficit ꝙ ego dicaz
ꝙ erā pupillus furioſus vel pdigus: ꝛ ſolui in
debitū. ex hoc daꝛ mihi repetitio ſiue īteruene
rit erroꝛ ſiue nō: ꝛ ſic in maioꝛe facit repetitionē
erroꝛ. In iſtis ꝟo facit locū repetitiōi pſona: et
vide tex. ibi ī iſtis pſonis gn̄aliter: ꝛ ex hoc ap
paret ꝙ in iſtis articulis ꝛ pbationibus pſonis
iſtis repetentib⁹ nō hꝫ neceſſe pbare erroꝛē: ſed
ī maioꝛe ſic. vt ergo ꝺclarem⁹ iſtā materiā qñqꝫ
iſte pſone que hic numeranꝛ: vel ali⁹ minoꝛ ſol
uit indebitū: tūc dic vt hic ī p̄n. huius glo. qñqꝫ
ſoluiꝛ indebitū oī iure: ꝛ tūc in iſtis pſonis hic
enumeratis īdiſtīcte ē locus repetitiōi qꝺ appa
ret: q: donare nō pōt: ꝛ ſic pter ſciētiāᵉ nō pōt
pſumi donatio. ſed ſi eſſet ali⁹ minoꝛ q̄ pupill⁹
haberet neceſſe petere reſtitutionē ſi nō habe
ret curatoꝛez: alias eſſet idez qꝺ ī pupillo: vt. l. ſi
curatoꝛez habēs. C. de in inte. reſtitu. ꝛ vide qꝺ
no. ī. l. i. C. ad. l. falci. ꝛ. l. illud. ſ. de mino. qñqꝫ
ſoluit indebitū naturaliter ſꝫ ciuiliter debitū: et
tūc ſi eſt debitū ciuiliter ſine effectu exactionis:
vt in cyrographo ante biēniū idē p oīa qꝺ ī his
que indebita ſūt omni iure: vt. ſ. eo. l. i. Sed ſi
eēt debitū ciuile qꝺ hꝫ effectuz exactiōis: vt res
iudicata vel debitū ex teſtamēto ſolēni ſm Ja.
de are. dic ꝙ tūc eēt idē qꝺ. ſ. dixi ī debito vtro
qꝫ iure. Si ꝟo ſoluiꝛ īdebitū ciuiliter ſꝫ natura
liter debitū: tūc a pſonis hic enumeratis īdiſtī
cte repetiꝛ nō diſtīcto quo erroꝛe vel ſciēter vel
ignorāter: vt hic ī eo ꝙ dicit gn̄aliter ꝛc̄. hoc ē
ſine diſtīctiōe nec eſt opus reſtitutiōe ī ītegrū.
hic ē caſus ī. l. illꝺ ī p̄n. ſ. de mino. ꝛ. l. vl. C. ſi ad
uer. ſolu. q̄ dicūt repetitionē ꝺcerni nec reſtitu
tionis faciūt mētionē imo. ꝺ. l. illud. ſ. ꝺ mino.
hoc vult notāter dicere ꝙ lꝫ ī alijs caſib⁹ dareꝛ
reſtitutio: tm̄ ī īdebito ſoluto daꝛ repetitio ſine

reſtitutiõe:ſ; glo.aliter ĩtelligat:vel ſi vis leges
iſtas ĩtelligere reſtitutiõe petita:ĩtellige in maio
ri pupillo:⁊ ſic ñ ob.huic legi.Cõtra hoc facit
.ĵ.ad trebel.l.ſi eiꝰ.§.i.vbi dicit̃ ꝙ pupillus na/
turalit̃ debitũ ſoluẽs nõ repetit.So.nõ repetit
.ſ.de iure cõi:ſ; repetit bñficio ſpali cõceſſo mi/
nori p hãc legẽ ſine reſtitutiõe ĩpetrata a iudi/
ce.reſtitutiõe ergo quã iudex ðberet facere hec
.l.ſupplet:⁊ iõ pupillus ñ hẽret bñficiũ iſtiuſ.l.
niſi ĩfra tẽpoꝛa ĩfra q̃ poſſet reſtitui:vt.l.ſi.C.ſi
aduer.ſolu.qñq; ſoluit̃ aliqd qð ẽ vtroq; iure
ðbitũ:ſ; obſtat exceptio:⁊ dicit̃ ope exceptiõis
indebitũ:tũc a pſonis hic enumeratis põt ĩdi/
ſtincte repeti nõ adhibita diſtĩctiõe:vtrũ ſit ex/
ceptio odioſa vel fauoꝛabilis:vel quo erroꝛe ſit
ſolutũ:vt hic dũ dic̃ gñaliter.qñq; ſoluit̃ aliqd
ĩdebite qð a maioꝛe nõ repeteret̃:vt ĩ eo qð cre/
ſcit p ĩficiationẽ ⁊ ĩ alijs caſibꝰ notatis ĩ.l.elegã
ter.§.ſi.ṡ.eo.⁊ tũc dat̃ repetitio iſtis pſonis ſi/
ne diſtĩctiõe creſcat p ĩficiationẽ vel nõ.C Ulti
mo dico ꝙ ↄdictio ĩdebiti ita dat̃ furioſo ⁊ pꝛo
digo ſicut pupillo:⁊ cõſũptiõe ſecuta recõcilia/
tur indebitũ ſicut mutuũ tenẽdo opi.glo.ĩ.l.a
furioſo in pñ.ṡ.ſi cer.pe.⁊c̃.

Ex.l.ſequenti.

C Quando ab vtraq; pte debet̃ quãtitas:ita
ꝙ locus eſſet cõpẽſationi:an ſolutũ repetat̃ vt
indebitũ:ibi.Sed tunc.

Ui inuicem.

Si qs ſoluat tutꝰ exceptiõe
q: ſibi debet̃ nõ repetit:ſ; ſuũ debitũ pe
tit.h.d.C Duobꝰ modis põt poni caſus.pmo
ĩ ↄtractu vltro citroq; obligatoꝛio:vt ſi vẽditoꝛ
tradit rẽ añꝙ ſoluat̃ pciũ vel ecõuerſo:ſ; eẽt tu
tus excep.vt.l.iulia.§.offerri.ĵ.ð ac.emp.tñ nõ
repetit vt indebitũ:ſ; petit qð ſibi debet̃.C Se
cũdo mõ põt poni caſus qñ duo ſũt ĩuicẽ credi
toꝛ ⁊ debitoꝛ ex cauſis ſepatis:⁊ iſtũ ĩtellectũ vr̃
habuiſſe glo.Ex pma lec.no.ꝙ ĩ ↄtractibꝰ no/
minatis ſicut nõ ẽ locus ↄdictiõi ob cã;:ita nec
ↄdictiõi ĩdebiti facit.l.ĩciuile.C.de rei uẽ.facit
qð dixi.ṡ.ti.ij.l.ſi.⁊c̃.C Quero circa ſcðã; lec.q
ſũt caſus ĩ qbꝰ ↄpẽſatio locũ nõ h; glo.eos enu
merat.C S; tũc q̃ro qd ſi ex vtraq; pte ðbebat̃
q̃titas:ita ꝙ locus eẽt ↄpẽſatiõi an ſolutũ repe
tit̃ vt indebitũ glo.ñdet aut erat locꝰ ↄpenſa/
tiõi facto hoĩs nõ ĩpo iure:⁊ nõ ẽ locꝰ repeti/
tiõi ĩde.hic ẽ caſus hic.⁊ ſ; hoc ꝙ tex.dicit ĩ q/
bus caſibꝰ ↄpẽſatio locũ nõ h;.ſubaudi ĩpo iu/
re:ſ; ſi ↄpẽſatiõi locꝰ eẽt ĩpo iure:vt ĩ.l.ſi ambo
.§.i.ĵ.ð cõpẽ.⁊ ĩ caſibꝰ no.ĩ.l.ſi ↄſtante.C.de cõ
pen.tũc repeteret vt ĩdebitũ:q: vere ĩdebitũ ẽ.
ꝓ hoc do tex.ĩ.l.qð dr̃.§.pe.ĵ.de ĩpenſis ĩ rebꝰ
do.factis.cũ ĩpẽſe ĩpo iure dotẽ minuãt.C Cõ
tra hoc op.ð.l.qui exceptionẽ.ĵ.eo.nã exceptio
cõpenſatiõis ẽ fauoꝛabilis:ergo ſolutũ indebi/
te repetit̃.So.ibi loquit̃ ĩ exceptiõe pꝛopꝛie.ſe/
cus ĩ ea que ideo ẽ exceptio:q: actio.cũ eñi ha/
beat actionẽ ad petendũ ſuũ debitũ extat equi/
tas naturalis ex qua inducit̃ cõdictio indebiti:
vt.l.nã hoc natura.ṡ.eo.⁊ ideo foꝛte ſi illud de
bitũ de quo poterat opponi compenſatio erat
naturale tantum:ita ꝙ nõ cõpetebat actio:tũc
tutus hac exceptiõe per erroꝛe; ſoluens repete
ret:vt.ĵ.eo.l.qui exceptionẽ.§.ſi pars.

a C Quid ſi obligauit bona pro vero ðbitoꝛ:an obligatio poſſit reſcindi. vide Bal. ĩ.l.ſi veritas .C.ð fideic.

i

S qui plus.

[a] Qui pmiſit plus q̃ debe/
ret cõdicit liberationem.h.d.

Ex.l.ſequenti.

C Ignoꝛantia admittit̃ in facto pꝓꝛio qñ tra/
ctat̃ de dãno vitãdo:ibi.Ultimo.

c

Uam is.

Una ex rebꝰ alternatiue
debitis ſolutis ſimul p/
empta qð ſupeſt remanet ĩſolutũ.h.d.
C Op.ꝙ incẽdiũ ſeu caſꝰ foꝛtuitꝰ nõ liberet de
bitoꝛẽ:vt.l.incẽdiũ.C.ſi cer.pe.So.hic ðbebat̃
ſpẽs.ibi q̃titaſ.vñ idẽ eẽt hic qð ibi ſi q̃titaſ eẽt
ſoluta:vt.l.qð ĩdebitũ.ṡ.e.⁊ vidiſtis no.ĩ.l.ĩde
biti.§.ſ; ſi nũmi.eo.ti.ṡ.Itẽ op.ð.l.ſi nõ ſoꝛte;
.§.libertꝰ.ṡ.e.ſo.eodẽ mõ dicit glo.q̃ſi dicat ibi
fuit ĩ gñe ſolutũ.hic ĩ ſpecie.Tu dic ꝙ ibi re p/
empta ille cui fcã fuit ſolutio remãſit locupleti/
oꝛ:vñ illð ĩ quo remãſit locupletioꝛ:repetit̃.hic
ſecꝰ.C Op.de.l.ſtichũ aut pãphilũ:ĩ pñ.ĵ.ð ſo.
So.hec d; ĩtelligi ſ; illã:q: ſi ↄtigiſſet moꝛs pꝰ
moꝛã creditoꝛis teneret̃ reſtituer̃ eũ q viuit uel
moꝛtui extimationẽ.C Ultimo no.hic gl.ꝙ ad
mittit̃ ignoꝛãtia in facto pꝓꝛio qñ tractat̃ de dã
no vitando.ſimile habuiſtis ĩ.l.ſ; ⁊ ſi me pute;.
in pꝛin.ṡ.eo.C Ite; ſcias ꝙ hec lex habet locũ
quando vtrũq; fuit ſolutũ ſimul vt dicit̃ in tex.
ſecus ſi vnũ pmo ⁊ alterũ poſt:q: tũc vltĩo ſolu
tum repeteret̃:vt.l.cũ duo.ṡ.eo.ſm Guil.

Ex.§.ſequenti.

C An agenti condictione ĩdebiti poſſit oppo/
ni cõpenſatio:ibi.An ↄtra.

Fideiuſſor.

Solutio q̃ fideiuſſoꝛi
parit repetitionẽ ñ pa
rit reo liberatiõe;.h.d.C No.ꝙ eadẽ ſolutio ñ
põt paret̃ liberationẽ ⁊ repetitionẽ[b]:vt hic ⁊.l.
q hoĩnẽ.ĩ ſi.ĵ.ð ſolu.⁊.l.ſi fideiuſ.ĵ.e.⁊.ṡ.e.l.
ſi nõ ſoꝛtẽ.§.ſi.x.vel aliter idẽ actus nõ põt pro
ducer̃ diuerſos effectꝰ:vt hic cũ ſimilibꝰ.C Cõ
tra hoc op.de.l.ĩ numerationibus.ĵ.de ſolutio.
So.ibi tex.pducit actionẽ vel liberatiõe; diuer
ſis reſpectibus ⁊ circa diuerſa:nõ autẽ reſpectu
eiuſdẽ obligationis:vt hic.⁊ ex hoc dicto glo.
hic arguit ad qõnẽ.nos habemus ꝙ debitũ na
turaliter tñ ſolutũ p facti erroꝛẽ repetit̃.l.erroꝛ
.C.ad.l.fal.⁊.l.cũ qs.C.ð iur.⁊ fac.igno.C An
contra agentẽ ↄdictione ĩdebiti poterit obijci
ↄpenſatio:videt̃ ꝙ ſic.nã p illã ſolutio.ñ tollit̃
illa naturalis obligatio:q: cũ det̃ repetitio ñ p/
ducit liberationẽ:vt hic.Si durat ergo ⁊c̃.vt.l.
ẽt.ĵ.de ↄpẽ.ↄtrariũ dicit glo.q: ſi hoc eẽt verũ[c]
leges q̃ dicũt ꝙ naturale debitũ põt repeti eẽnt
impoſite verbis ⁊ nõ rebꝰ.⁊ ſm hoc.l.etiã.ĵ.de
ↄpen.h; locũ in petente nõ in repetẽte.Idem
⁊ ego puto hoc verũ eſſe:ſ; quidã hoc nõ tene/
ant:vt tetigi.ṡ.eo.l.interdũ.nã debes ſcire ꝙ ẽ
quedã ſpoliatio vera ⁊ pꝓꝛia:⁊ tũc ante oĩa ſpo
liatus eſt reſtituendus:⁊ ſibi nulla põt opponi
exceptio neq; ↄpenſatio:vt.l.ſi quis a ſe fũdu;
.C.ad.l.iul.de vi.⁊ illa etiã ẽ rõ in depoſito:qa
denegãs depoſitũ vr̃ ſpoliare:iõ cõpenſa.non
obijcit:vt.l.ſi.C.de cõpẽ.q̃dã eſt ſpoliatio non
vera:vt qñ nõ fui ſpoliatus dolo aduerſarij:ſed
p erroꝛe; meũ.iſto cãu bene põt obijci ↄpẽſatio
alterius debiti ꝙ haberet exactionẽ:vt hoc.§.ĩ
ſi.qñ reus ſucceſſit fideiuſſoꝛi.S; de debito na/
turaliter tñ nõ põt obijci cõpenſatio per oẽs le
ges:que dicunt naturale debitũ per erroꝛe; ſo/
lutũ repeti:qñq; contingit ꝙ nulla ẽ ſpoliatio
nec vera nec ficta:tũc pcedit.l.etiã.ĵ.de cõpẽſ.
⁊ ſic in petente magis q̃ in repetente.⁊ ẽ rõ:q:
repetitio h; naturã cuiuſdã petitiõis reſtitutio
nis ad id quo qs ſpoliatꝰ eſt.ꝓ hoc optime fa/
cit.ĵ.de reg.iur.l.nõ d; actoꝛi.§.ĩ re obſcura.

b C Et repetionẽ. Idem actus nõ pducit diuerſos effectus. vide Bal. ĩ.l.pacta que cõtra. in .ij. col.C.ð pac. ⁊ Bar. ĩ.l.i. .C.ꝙ me.cã ⁊ Bar. in.l. ſi ſocer.§.ſi. ſolu. matri. ⁊ Bar. ĩ.§. pactꝰ ne peteret in glo. magna.

c C Hoc eẽt verum. dicit Bar. in.l.ſ. .ṡ.e. in.l.i. .vj.col.⁊ ad de Bal. ĩ.l. cum quis in .viij.col. de iur. et facti igno. vbi cõcoꝛdat cum Bar. hic et dicit ꝙ exceptio doli obſtat petẽti et nõ repetenti. ſicut nec ob.ſpoliato. vide ibi. et Bar. in.l. ſi ſocer .§. ſi. ſolu.matri.⁊ Bal. in.l.ij. .C.ſi aduerſus ſol. poſt bar. ⁊ adde bar. in.l.pe. .ṡ.ti.i. Alex.

Ex.§.ſequenti.

C Quõ ĩtelligat̃ ꝙ qñ a pietate cãtur erroꝛ ceſ
ſat repetitio:ibi.Op.Et mulier que fideiuſſit p
dote ſi ſoluit repetit vide ĩ ſi.

a ¶ In pn.ꝛ ideo dicit Bal.in.l.ea.que.C.e.ꝙ ſi ſoluo relictum ad pias cauſas ꝛ indebite nō repeto etiā alia ratōe ut ibi.ꝛ per iſtū tex.etiā dicit Bal.in.l.dicā.in.iij.col.C.de cōdi.ob cām.ꝙ fauore eccleſie ſemp preſumit cā finalis ꝛ preſumit ꝙ etiā alias daturus erat.

b ¶ Ad credēdū ꝛ ſm illū verū itellectū Bar.iſte.§.nō ꝓbat ꝙ dos ſit cā pia prout allegat. iō dic: ꝙ cum dos ꝛ alimēta eqparent ſm glo. i.l. ob eo.C. de pdi.mi.ꝛ alimēta ꝛ relicta propter paupertatez cedūt in cāz piā ꝑ no.ꝑ Bar. in.l. alio. circa pn.ff.ō ali.le.ideo dos relicta ꝛ data pauperi pſone equiparatur piecāe.ſec° ſi ꝑpter debitū vel amicitiā per no. i.d.l. alio. per Bar. bene faciunt notata in aūt. res que.C. cōia de leg. ꝛ qd in alimentis no. Bar.i.l.diuus.ff.ad.l.fal. ꝛ qđ dotis relictum ſit cā pia tz Bal. in.l.i.C. de ſacroſs.ec. i repetitiōe i.xvj.col. ꝛ iō dicit Bal. hic no. arguēs ꝙ relictū ꝑ virginibus maritandis intelligit relictū ad pias cauſas. ꝛ iō ceſſat falcidia ꝛ ꝙ dos ꝛ pia cā eqparāt videtur velle Bar. i.l.ij.§.ticio decē in pn.j.de

Si mulier

Quādo a pietate cātur error ceſſat repetitio idebiti ſoluti.h.d. ¶ Op.de.l.cū poſt.§.i.j.de admi.tu.So.ibi.vt tutor: hic ſuo nomie ſoluit. ¶ Op.de.l.ſi pr̄ ignorās.j.ſoluto ma. So. vt ibi pater. ¶ Op.de.l.ſi patroni.C.de nup.So. fallit ibi. ¶ Op.ō.ti.ij.l.ſi donatur°.§.i.ꝛ.l. qui ſe debere in pn.[a] So.ꝛ aduerte: qa ex hoc declarabit iſta lex: nō intelligas ꝙ ſolutū indebite ex cā dotis ſimpliciter nō repetat quaſi ipa dotis cā ſit pietas que repetitionē impedit: quia hoc eēt cōtra caſū illaruz legū: ſed intellige quando cā pietatis iduxit aliquē ad credēdum[b] ſe obligatū: utputa mater credebat ſe teneri ad dotādū filiā vel frater ſororem in caſu quo nō debet vel ſoror ſororē: uel nutrix nutritā. ꝛ iſta pietas ꝛ affectio que erat iter eos fuit cā iſti° erroris: ita intellige pmam glo.hic poſitā que dicit mater forte vel extranea. Sed ſi alia cā ꝙ̄ cā pietatis eā induceret in errorē: ut ſi mater uel ſoror putabat ſe teneri ex teſtamēto: uel putabat ſe teneri.iō qa putabat ſe debitricē ex cā mutui uel depoſiti: ꝛ tūc ſolutū idebite repeteret: ut legib° cōtrarijs: qa ſublato errore nō manet cā pietatis.ad pdicta facit.C.ō neg.ge.l.i.ꝛ.ij.ꝛ.l.ſi alimēta. Ultio glo.q̄rit quid ſi mulier fideiuſſit ꝛ ſoluit pro dote an repetet: ꝛ dicit ꝙ ſic: qa alieno nomine ſoluit ꝛ nō ſuo: ꝛ bene.

Qui hominem

Obligatio generis ꝛ alternatiua eqparant: ꝛ in obligatiōe generis qui certā ſpēm ſoluit putans ſe ad eā teneri repetit.h.d. Prio ponit vnū dictū.ſcđo ponit aliud.ſcđa ibi.ꝛ iō. nec eſt dicēdū ꝙ ſcđa pars ſit illatio pmi dicti: ut.j.dicā. ¶ No.ꝙ obligatio generis ꝛ alternatiua eqparant. ¶ Scđo no.ꝙ debitor in genere pōt ſoluere quālibet ſpēm eiuſdē generis. ¶ Op.debitor alternatiue ſi putās ſe debere vnū ſoluit nō repetit: ut.l.ſi is cui.j.ō leg.ij.ergo nec debitor generis cū ſint ſimiles: ut hic in pn.ſed i fine dicit cōtrariū: ergo male.huius timore hec.l.legit duob° mōis.pmo mō ut hic in pn.ponat ſimilitudo iter obligatiōez hominis in genere ex vna pte: ꝛ inter obligatiōem alternatiuā hois in genere.aut.x. ex alia pte: ꝛ tūc nō ob.ꝯtrariū: qa ibi erat ſpēs in vtraqz pte alternatiue. ¶ Scđo mō legit ꝙ hic homo certus aut.x.alternatiue debebat: ꝛ tūc ob.cōtrarium.dātur plures ſolu.ſed illa eſt v̄a: ꝙ obligatio generis ꝛ alternatiua equiparātur in ſoluendo: qa qlibet pōt ſoluere qđ vult. Itē qa nō tenet pciſe ad aliquā ſpēm: ſed in repetendo nō eqparant: qa in alternatiua ſoluēs vnū nō repetit: ut.l.cōtraria: ſecus in obligatiōe generis: ut hic in fi.ratio hui° eſt: quia in obligatiōe generis nihil eſt in obligatiōe[c]: ſed in obligatiōe alternatiua vtrūqz eſt in obligatione.l. cuz incertus.de le.i.ꝛ.l.ſi duo.j.de v̄bo.ob. ¶ Contra hoc op.de.l.meuius.§.duobus.de le.ij.So. vt ibi plene dixi.tene mēti iſtaz glo.ibi tu dicas ad hoc op.ergo eſt mala illatio tex. qui dicit ꝙ iō repetit: quia eqparantur alternatiue.So.legas tex.ꝙ nō inferat ex pcedētibus: vnde dimittas.ꝛ ideo poſtea reaſumas hoc modo vz: ꝛ ſi cum extimaret eū ſtichū promiſiſſe cum dederit: iō condicet aliū aūt quēlibet ꝛc̄.Bar.

dona.ꝛ Bal.i.l.ſicut ad fi.C.de ac.ꝛ ob.ꝛ Bal.in.l. mādatum in.iiij.col.in.v̄.ſed cōtra hoc.C.mā.ꝛ Bar.in.l.ſi ego in pn.ꝛ.§.i.j. de iure do.ꝛ an d̄legato dotis detrahat falcidia: vide glo.in.l.tali.in.§.ſi ſocer j.de iure dotiū.ꝛ in.l.in teſtamēto militis.C.ad.l.fal.vno tamē cāu claruz ē ꝙ delegato dotis nō detrahitur falcidia vz quando legatur dos: q: tale legatū cenſet eē alienū vt dicit no.Bar.in.l.q̄ſitum §.i.de pui.credi. AD DE ꝙ alimēta ꝛ dos equiparantur.No.cōſil.ccclvj.vbi cōſuluit ꝙ ſicut res ꝓhibita alienari pōt alienari fauore dotis: ita fauore alimētoruz.

c ¶ Obligatiōem.vide Bar. in.l.ij.§.i.in fin.ō v̄bo.ob.

d ¶ Si i area i pn.hui°.l.limita hanc l.vt ꝑ Cy. i l.ſi mādatū C.de ne.ge.per.l.ſi mādauero.§.ſi curator i fi.ff.man.

e ¶ Edificat vide no.i.l.ij.C.de rei ven.Alexā.

f ¶ Impēdit ꝛ ſic iſte tex.in fi.eſt ꝯtra no.ꝑ Bar.Bal.ꝛ Do.i.l.ſi mānda to.C.de ne.geſt.dū alle.l.ſi pene.§.i.ō.co.ꝛ vid que ibi dixi poſt Bal.

g ¶ Habet locū.adđ glo.i.l.fi.in pn.j.co.ꝛ aliqd per Imo.in l.ij.§.ꝛ baꝛ de v̄b.ob.

Si in area.

e [d] Ubi inter ptes nullū negociū geſtū eſt: ceſſat cōditio indebiti.h.d. Diuidit in duas ptes.pmo quādo qs edificat i ſolo alieno a dn̄o poſſeſſo.ſcđo quādo quis edificat[e] in ſolo alieno a ſe poſſeſſo.ſcđa ibi. ſz ſi is. ¶ No.ꝙ iſta ꝯdictō orit ex negocio geſto: hoc eſt ex iſto quaſi cōtractu: vt inſti.de ob. ex quaſi cōtractu.§.pe. qui celebrat re.vt i.§.is quoqz.inſti.qui.mo.re con.ob. ¶ Secūdo no. ꝙ quādo ſoluēs nihil facit accipientis ceſſat hec conditio.facit ad hanc.l.ſi ꝛ me ꝛ ticiū.ō.ſi cer. pe. ¶ Op.de.l.indebiti.§.i.ō.eo.Sol.ibi fecit poſſeſſiōem accipiētis que nō erat ei° nec ſibi debita: hic ſecus. ¶ Op.de.l.qui exceptiōem.§.i.j.e.Sol.ut ibi.ꝛ ibi declarabit. ¶ Op.de.l.ſi pupilli.§.ſed ꝛ ſi qs.ff.de neg.geſt.So.dicit mar.ꝙ hic loqtur de rigore: ibi de eqtate. glo. tenet cōiter ꝙ nec ō rigore repetat. qđ plene dicetur in.l.in fundo de rei vē.ad.l.cōtrariā rn̄de ꝙ ibi ipendit[f] noīe alieno.hic proprio nomine.

Si cui.

i Quādo diſpoſitio efficitur indebita ſolutū cā cōdictōis implēde repetit.h.d. ¶ Op.nō pōt qs grauari vltra vires hereditarias.l.i.§.ſi is qui.ad trebel.C.de lega.l.ſi vniuerſe. ſz hic grauat heres vltra vires hereditarias: ergo ꝛc̄.huius timore variat pncipiū iſtud duobus mōis.vno mō ꝙ in littera n̄ ſit dictio tota ꝛ ſic grauauit eū de reſtituēdo hereditatē ꝛ funduz hereditarium. ¶ Scđo mō ꝙ in tex. ſit dictio tota: ꝛ tūc debet intelligi ꝙ fuit grauatus dare fundū ipius heredis.tamē nō erat grauatus ō reſtituēdo hereditatē: ſtatim: ſed ex interuallo vnde iteriz poterit habere tot fructus quot equalebūt fundo. Quelibet pōt eſſe bona.vel potes dicere ꝙ legādo fūdū vltra hereditatem videt de relicto hereditatis fūdū eximere. ¶ Secundo op.cōdictio inde.habet locuz[g] quando ſoluit ex cā de pterito: vt.l.dam°.j.eo. ſed hic fuit ſolutū cā cōdictiōis implende.ſ.vt habeat fundū: ꝛ ſic ob cām de futuro: ergo videtur ꝙ habeat locū ꝯdictio ob cām: ut.l.i.§.ſi parēdi ō.de codi.ob cām.ꝛ ſic ſi intelligas hic de cōditiōe indebiti lex eſt clara: ſed obſtat cōtrarium.ſi intelligis de cōdi.ob cām: iſta lex non faceret ad titulū. Quid dicemus.qdam intelligunt de cōdi.ob cām: qdam de cōdi.indebiti.glo.ō.ti.ij.l.iij.§.ſi qs quaſi circa fi.glo.magne videt dicere ꝙ in ſoluto cā cōdi.implēde ceſſat ꝯdictio indebiti: ꝛ pro hoc qa nō ſoluit vt debitū: vt.l.ſi qs ſub cōdi.j.ſi qs ob.cā teſta.Sol. puto ſic dicēdum. quādoqz ſoluit aliqd cā cōditionis implēde: vt cōſequat aliquid: ipo iur̄ abſqz fcō hominis: vt libertatē relictam pure uel legatū.quādo relinqtur res teſtatoris.tunc habet locū ꝯdictio indebiti. ita loqtur hic ꝓut intelligitur de re teſtatoris legata.nec ob.ſi dicis hic ſoluitur ob cām de futuro: quia nō eſt de futuro facto hominis: ſed trahit ſecū executiōem ipa ſolutio: ſicut in eo qui ſoluit indebitū. ideo enim ſoluit ut ipa ſolutiōe liberet: tamen quia ipa liberatio debet ſecuz trahere executiōem nō dicitur ſolui ob cām de futuro: ꝛ ſic glo.in dicto.§.ſi quis quaſi: nō loqtur vſquequaqz bene. non ob.ſi dicis ꝙ eſt debitū: quia rn̄deo ꝙ indebi-

tum etiã dicif ſi nõ putet ſe obligatuꝫ: ſed ſi cõ
templatiõe alteri⁹ dãni vitãdi vel lucri cõſequẽ
di ſoluif ⁊ ſic eſt dbitũ cãtiue: ut.ſ.e.l.ſi nõ ſor/
tem.§.ſi qs quaſi.⁊.§.ſi qs.n.⁊.§.ſi qs falſo.⁊
in quolibet eorũ dixi. Si ꝟo daf cauſa cõdictio
nis implẽde: ita ꝙ nõ trahit ſecũ executiõeꝫ: ſꝫ
debeat aliqd fieri ab hoĩe: tũc nõ haberet locũ
cõdictio inde. ſed cõdictio ob cãm: ut.d.l.i.§.
ſi parẽdi: ⁊ ita debet intelligi hic. Si poneres
fundũ heredis eſſe legatũ cui⁹ dñium nõ trãſit
ipſo iure i legatariũ. ¶ Op.de.l.qui heredi.§.
ſꝫ cũ ſuſpecta de cõdi.⁊ de.ſol.plures ſolutiões
danf hic: ⁊ ibi. iſta eſt ꝟitas ꝑut tu ponis hic in
fundo heredis legato ꝙ ibi fuit ſolutũ cã iplen
de cõdictiõis legati ꝙ remanebat debitũ etiam
poſt coactiõem. hic cã iplende cõdictiõis lega
ti qđ erat euacuatũ ꝓpter coactiõem: ſꝫ prout ĩ
telligis in fũdo hereditario legato ſolue ꝙ hic
loqtur de rigore: ibi de equitate. uel uerius hic
fuit ſolutũ ab ipo fideicõmiſſario q coegit: ibi a
quodam extraneo.

a ¶ Quãob/
rem. vide
Bar.in.l.ſi
inſulã in.xx
iiij.q.j.d.ꝟ.
ob. Albri.

q **Uamobrem.**[a] Pote/
ſtas pur/
gandi morã nõ facit ut indebitũ vide
atur eẽ ſolutũ.h.d. ¶ No. ꝙ poſt factã execu/
tiõem ab hoĩe nõ ẽ loc⁹ purgatiõi more. Idem
poſt factã executiõem a lege.ar.l.ſi is.j.de leg.
ij.⁊ no.p Dy.in.l.ſi ſeruus.§.de illo.de ꝟ.ob.
⁊ iõ in his penis in qbus.l.facit executiõeꝫ ipſo
iure nõ eſt loc⁹ purgatiõi more. ¶ Op.de.l.q
exceptiõem.in ꝑn.j.e. So.hic nõ habebat exce
ptiõem cũ ſoluit: ſꝫ poterat habere purgando
morã. Aliud eſt ergo habere exceptiõem. aliud
poſſe habere: ⁊ hoc fac ad id qđ alias dixi ſi res
debita pereat poſt morã.j.tẽpuſ quo mora pur
gari põt: nihilominuſ perit periculo ipius debi
toris. caſus eſt in.l.ſancim⁹. in ſi.C.d fideiuſ.

b ¶ Seruus.
vide que di
xi in.l.inci/
uile p⁹ Bar.
C.de fur.⁊
ĥ vid Bal.
inducenteꝫ
hanc.l.con
tra hebreos
⁊ per hãc.l.
dicit Bal.
i Rub.C.d
ꝯdi.ob tur.
cãm ꝙ vin/
cẽs in ludo
pecuniã ſer
ui que erat
dñi vel filij.
fa. que erat
patris vel i
ſtitoriſ q̃ e/
rat dñi cõit
tat furtum.
⁊ ibi ideꝫ di
cit in luden
te cuꝫ falſis
taxillis ⁊ ad
dictũ Bal.
hic cõtra he
breos adde
eundẽ Bal.
in.l.eos.C.
d fur. Alc.

s **Eruus.**[b] Pecunia accepta:
vt reddaf res in qua
quis recipiẽdo pignori furtuꝫ cõmiſit
repetitur: alias ſecus.h.d.

s **Eruum.** Preciuꝫ ſolutũ ex
cã emptiõis inuali/
de repetitur.h.d.

Ex.l.ſequẽti que fuit ꝑma q̃ dđit honorẽ Bar.
¶ Inter pr̃em ⁊ filiũ: ⁊ inter duos fr̃es ĩ eiuſdẽ
patris ptãte ſolũ oritur naturaliſ obligatio: ibi.
Anteq̃. Filius aũt põt habere pecuniam qnqꝫ
modis.ſ. pr̃is pecuniã: Caſtrẽſis peculij: Qua
ſi caſtrẽſis: Pecuniã aduenticij: Peculijqꝫ ꝓ
fectitij: ibi. Iuxta.ꝟ.tu debes. An ãt illđ ꝙ cor
reuſ credẽdi exigit teneaf cõicare: ibi. No. Que
ãt ſit rõ ꝙ inter pr̃eꝫ ⁊ filiũ ⁊ inter duos fratres
in ptãte nõ oritur obligatio ciuilis: ibi. Et pri
mo. Et an ſi filiuſ mutuat pecuniã alteri nomĩe
patris cõtrahat mutuũ: ita ꝙ patri acquiratur:
ibi. Nũc intro. Et quid quando filius mutuat
nomĩe ſuo: ibi. Secundo. Et an hodie inter pa
trem ⁊ filium poſſit conſiſtere ciuilis obligatio
in aduenticijs: ibi. Pro cuius. An autem obli/
gatio acqratur patri per filium tanq̃ organum
uel ꝑmo filio: deinde patri: ibi. Secũdo. Et an
cũ filius acquirit patri penes filiũ aliquid rema
neat: ibi. Tertio. Et qa glo. tenet ꝙ cũ fili⁹ acq
rit pr̃i apđ filiũ ſit vna naturaliſ alia apud pr̃eꝫ.
tũc querit an pater ⁊ filius ſint tãq̃ duo rei cre
dendi: hoc vide: ibi. Quero vtrũ. Et an peculi/
um ꝓfectitiũ cõferaf: ibi. Quero an. An ãt actõ
de peculio ſit in rẽ vel pſonã: ibi. Ueniam⁹. Et
an actio de peculio ſit natiua vel datiua: ibi.
Secũdo. Et ꝓſuppoſito ꝙ ſit natiua actio de
peculio: an oriaf ex naturali ⁊ ciuili vel ex ciuili
tantũ: vel naturali tãtum: ibi. Tertio. An aũt ſi
duo ſerui vnus ab alio mutuo accipiat: dñs mu
tui accipiẽtis obligetur: ibi. Quero duo. Et an
ex pſona ſerui delinquẽtis in res alteri⁹ dñi vel
ſerui.d.teneatur: ibi. Quero. Et an pater obli/
getur ex pſona filij recipiẽtis mutuũ: ibi. Que/
ro circa. Quid ſi frater qui mutuum accepit fra
tre i eiuſdeꝫ ptãte: ſoluat poſt mortẽ patris an/
te aditã hereditatẽ: an poſſit ſolutuꝫ repetere:
ibi. Sumus expediti. Et an debitum a filio uel
ſeruo ſit onus peculij: ibi. Uenio. An aũt frater
debitor ſi ſoluit creditorib⁹ d ſuo poſſit ab alijs
repetere: ibi. Quero quid. Et an adempto pe/
culio remaneat filius vel ſeruus obligatus: ibi.
Ultimo. Qualiter aũt inter pr̃em ⁊ filium poſ/
ſint cõtractus celebrari: ibi. Ultimo. Et illud ꝓ
ſequitur vſqꝫ in finem.

c ¶ Frater a
fratre. vide
caſũ hui⁹.l.
cũ materia.
p bal.i.l.ſi.i
iij. colũ.C.
qđ cum eo.
⁊ vtrum ĥ
lex in ꝑn. in
telligaf i ca
ſibus in qui
bus ſenatuſ
cõſultũ ma
cedonianuꝫ
locuꝫ nõ ha
bet de qbuſ
in.l.zenodo
rus: ⁊ in.l.
macedonia
ni.C.ad ma
cedo. Bal.
hic videtur
velle ꝙ ſic:
vꝫ in illis tã
tum non in
alijs. cogita
cũ etiam in
alijs caſibuſ
naturaliter
ſẽper obli
getur.l.qa
naturalis.j.
ad mace.⁊
no.in.l.i.e.
ti.⁊ vide
Bal.in.l.ſi.
C.ꝙ cũ eo.i
v.col.

f **Rater a fratre.**[c] Re
⁊ fa/
ma difficilis eſt hec.l.ſicut alia in toto
corpore iuris.h.d. ¶ Inter duos fr̃es qui ſũt ĩ
eiuſdẽ ptãte ⁊ inter pr̃em ⁊ filiũ ſola obligatio
naturalis cõtrahif: que per fr̃em mutuantẽ pa/
tri acqritur. Itẽ cuꝫ debitor creditori ſuccedat
pro quota obligatio extinguif. Item huius ob
ligatiõis onus peculiũ reſpicit: ⁊ quatenus de
eo ꝑuenit ad creditorẽ obligatio tollif. ¶ Itẽ
ſolutũ in q̃tum erat obligatõ extincta repetitur
reſiduum nõ naturali obligatiõe impediẽte.h.
d. Diuidif in duas partes principales. primo
qñ mutuum eſt ꝯtractũ inter duos fratres. ſcđo
qñ eſt ꝯtractum iter pr̃em ⁊ filium. ſecunda ibi.
§.q̃ſituꝫ. Itẽ prima pars ſubdiuidif per glo. in
ſex partes qđ dic: vt in glo. eo excepto ꝙ vbi di
cit tria argumẽta ad rõnem nõ intelligas ad ra/
tiõem poſitã in tex. ſed ad rõnem ſubauditã: vt
dicã ſup littera. ptes ſunt manifeſte. Item ſecũ/
da pars ſubdiuidif. nam ꝑmo loqtur qñ pater
credidit filio. ſcđo qñ ecõuerſo. ſecũda ibi. ecõ/
tra ſi pater. ⁊ quelibet iſtarũ poſſet recipere ali/
as ſubdiuiſiões quas dimitto: quia clare ſunt.
¶ Anteq̃ veniaꝫ ad caſũ in terminis premitto
breuiter ꝙ inter patrẽ ⁊ filiũ ⁊ inter duos fr̃es
in eiuſdeꝫ ptãte: ſolũ obligatõ naturalis cõtra/
hitur: rõnem videbis.j. Itẽ ꝑmitto ꝙ illa obli/
gatio acqritur ꝑ filiũ patri. ¶ Tertio premitto
ꝙ qñ debitor ſuccedit creditori extinguitur ob
ligatio. iſta tetigi vobis in ſũmario. His premiſ
ſis venio ad caſũ in terminis: ut lr̃a iacet: ibi. re
petituꝛ: quia patri fuit queſita illa naturalis ob
ligatio: quia tenef frater alteri fratri: ⁊ ſic cũ ſit
debitor patris ſuccedẽdo ei ꝓ parte: ꝓ illa pte
obligatõem extinguit: ⁊ ſic ꝓ ea parte indibitũ
ſolutũ repetit: ibi. Cõſecutus. rõ eſt quia onus
iſtius obligatõis ſeqf peculiũ: ⁊ ad hoc ꝓbãdũ
ſequunf tria articula. Notabilia collige ꝑ te ex
his q̃ dixi ad euidẽtiaꝫ. Itẽ no. ꝙ obligatio pe/
culiaris eſt onus ipi⁹ peculij. Itẽ no. ex ꝟ. por/
ro. ꝙ illđ qđ dbeo obſuare aduerſus aliũ dbeo
obſuaf aduerſus me. ¶ Uenio ad apparatũ: ⁊
circa ei⁹ recitatiõeꝫ tenebo hũc ordinẽ: qa ꝑmo
dclarabo eũ q̃tum ad lr̃am ꝓ iuuenib⁹ poſtea
reaſſumã per.q. examiãdo difficultates que ſũt
ĩ eo: ⁊ qa iſte glo. cõſueuerũt apparerẽ ſcholarib⁹
valde difficiles ⁊ horribiles: iõ diuido eas. naꝫ
prima glo. magna tria facit. ꝑmo tractat q̃liter ĩ
ter duos fratres in eiuſdeꝫ ptãte cõſtitutos poſ
ſit cõtrahi mutuũ. ſcđo tractat qualiter ex iſto
mutuo cõtracto naſcaf obligatio: ⁊ qualiter pa
tri ⁊ filio acqratur. tertio tractat an ſicut patri

per filiū querit̃ ita pater ꝑ filium obliget̃. qnta ibi. nā ⁊ ſi tunc dico. tertia ibi. Itē quero. in ſcōa glo. magna ⁊ in oībus alijs gloſellis tractat̃ qualiter obligatio iſta tollat̃ ſeu extiguat̃ cōfuſiōe uel peculij ꝑuentiōe. ¶ Intro ꝓmam partem glo. ⁊ op. aut intelligis ꝙ frater mutuauit fratri de caſtrēſi peculio: ⁊ tūc acqret̃ ſibi ciuilis ⁊ naturalis ⁊ nō patri: ut. l. ij. ȷ̃. ad macedo. ⁊ ſic iſta lex nō procederet in caſtrēſi peculio. idem in quaſi caſtrenſi. aut mutuauit de pecunia profectitia: ⁊ tunc non potuit transferre dn̄iū: quia erat pecunia patris: ⁊ ſic nō fuit cōtractū mutuū: vt. l. ij. §. appellata. ſ̃. ſi cer. peta. huius timore dicit glo. tu debes ſcire ꝙ fili⁹ pōt habere pecuniā[a] qnqꝫ mōis. ſ. patris pecuniā. ſcōo pecuniaꝫ caſtrēſis peculij. tertio pecuniā quaſi caſtrēſis peculij. quarto pecuniā aduētitij peculij. qnto pecuniā ꝓfectitij[b] peculij. ⁊ differt pecunia ꝓfectitij peculij a pecunia patris: qa hec ſeparata eſt a rōnibus patris illa non: vt no. in. l. ꝗ tuberonis. §. ſi. cū. l. ſe. ȷ̃. de peculio. His premiſſis ſi tu vis ponere ꝙ frater mutuauit nomine pr̄is iſta. l. ꝓcedit ſine ſcrupulo: vt dicit glo. ſi ṽo vis ponere ꝙ mutuauit nomīe ſuo: tunc hec lec. nō ꝓcedit in caſtrenſi vel quaſi peculio: nec in aduētitio hodie: qa ſibi filio q̃reret̃ ꝑfecte: ⁊ ſic nō extingueret̃ ſucceſſiōe pr̄is: vt hic dicit̃ in tex. In pecunia ṽo pr̄is vel ꝓfectitij ⁊ peculij: vel etiā aduētitij ſm̄ iſta iura ꝓcedit. ſi ponas eſſe datū patre volēte ſic trāſtulit dn̄iūꝫ: vel ſi ponas ipꝫ eē recōciliatum cōſumptōe: vt. l. ſi a furioſo. ſ̃. ſi cer. peta. ita dꝫ itelligi hic. Ex qua glo. no. illud ꝑcipue ꝙ hodie in aduētitijs pōt cōſiſtere ciuilis ⁊ naturalis obligatio inter pr̄em ⁊ filiū vel inter duos fratres in eadē ptāte exiſtētes. qꝺ lati⁹. ȷ̃. dicam. ¶ Venio ad ſcōam ptem glo. ⁊ op. ꝙ patri obligatio nō q̃ratur. nā lex dicit dꝫ duci de peculio qꝺ filio debet̃: vt. ȷ̃. de pecu. l. ſed ⁊ ſi damnū. §. peculiū. Si ergo eſſet q̃ſitum pr̄i nō deberet̃ filio hui⁹ timore dicit glo. fateor ꝙ naturalis obligatio q̃ritur filio. Itē per filiū querit̃ pr̄i que poſtea trāſit in heredē pr̄is. nec itelligo dicit glo. ꝙ queratur patri: ita ꝙ nil remaneat apud filiū: qa dico ꝙ ſunt due naturales obligatiōes: vna q̃ritur patri ⁊ alia remanet apud filiū: ⁊ ſic pater ⁊ fili⁹ habētur tanꝙ̃ duo rei: vnde ſicut ſolutio facta vni ex reis credēdi liberat alium ita ſucceſſio. ¶ Op. in duobus reis credēdi[c] ſucceſſiōe vni⁹ nō extiguit̃ obligatio: vt. l. vrannius. in ꝑn. ȷ̃. de fideiuſſ. Sol. glo. voluit ſoluere: ibi loqtur quādo ſūt duo rei credēdi paris potentie: ſed hic obligatio patris eſt maioris potētie ꝙ̃ obligatio filij: ideo ſi debitor ſuccedit patri tollit̃ obligatio alteri⁹ filij. No. iſtam glo. que tenet ꝙ pater ⁊ filius[d] dicātur tanꝙ̃ duo rei credēdi: qꝺ an ſit verū. ȷ̃. dicam. ¶ Secūdo no. diſtinctiōem quādo dꝫbitor ſuccedit vni ex reis credendi ſi erāt paris potentie nō extinguitur obligatio: alias ſecus: vt. d. l. vrannius. ⁊. ȷ̃. dicam. ¶ Tertio op. ꝙ ſi ſunt duo tāꝙ̃ duo rei credendi illud qꝺ vnus exegit tenet̃ reſtituet̃ alteri ꝑ actionem neg. geſt. ergo pater filio creditori: ⁊ ſic filius dꝫbitor ſuccedēdo cū ſucceſſio habeat̃ ꝓ ſolutiōe tenet̃ alteri fratri ac. ne. geſt. nō ergo repeteret: vt idebitū glo. nō ſoluit quaſi dicat cōcedo ꝙ frater debitor poſſet opponere cōpēſatiōem cōtra fratrē agētem condi. inde. de eo qꝺ ab eo poſſet repetere per actiōem ne. ge. ſed ſi nō opponeret̃ cōpēſatio ꝓcederet iſta lex. tu dic ꝙ tūc eſt verū ꝙ illud qꝺ vnus ex duobus reis credendi exegit tenet̃ reſtituere alteri pro pte quādo debitum pertinet pariter ad vtrūqꝫ: ſecus ſi in ṽitate totaliter ad vnū pertinet: qa de pecunia eius eēt cōtractū mutuū: ⁊ hoc eſt forte qꝺ glo. voluit dicere: ꝙ obligatio patris maioris eſt potentie ꝙ̃ obligatio filij: vide iſtā glo. ibi. ſed ſi vni ⁊c̃. ¶ No. iſtā ptem glo.[e] ꝙ illꝺ qꝺ correus credēdi exegit tenet̃ alteri cōicare. Idem no. in. l. ſi ticio ⁊ ſeyo. ȷ̃. de le. ij. ⁊. l. qui hoīem. §. i. ȷ̃. de ſolu. In cōtrariū videtur caſus in. l. in lege fal. hoc obſeruādum. ȷ̃. ad. l. fal. ſꝫ dic ut dixi in. d. l. qui hoīem. §. i. ſed ꝙ̃tum ad preſens tene diſtictiōem quā ꝓmiſi illuꝺ qꝺ ſeqtur in glo. ē ad ꝓbandū quoꝺ ſucceſſiōe frater liberet̃: ⁊ quomodo etiā apud ipm̄ filium mutuātem remanet obligatio: viꝺ eā que eſt clara ibi videt̃ ⁊c̃. ¶ Op. ꝙ apud filiū nihil remaneat[f]: vt. l. placet. ȷ̃. de acqui. here. So. dicit glo. notabiliter hec lex loquit̃ ī obligatōe que acquirit̃ ꝑ actuꝫ naturalē ⁊ iuriſgētium: vt mutuādo. ꝯtrariuꝫ loquit̃ in his que acqrunt̃ per actum ciuilē: vt adeundo hereditatem uel agnoſcendo bo. poſſeſſi. vel acceptando trebellianicā reſtitutiōem in qbus caſib⁹ nil remanet apꝺ filiū. ratio qa ibi ius ciuile multū pōt quo iure eſt inducta patria poteſtas: ut. l. nō ciuiū. ſ̃. de his qui ſunt ſui uel alie. iur. ⁊ inſti. de pa. poteſtate. §. i. vide glo. nō itelligas ꝙ bo. poſ. ⁊ trebelianica reſtitutio acqrantur ſolo aīo: qa illud eſt ſolū in hereditate: ſed dicit ꝙ eſt ciuilis acqſitio an ꝑdicta ṽa ſint. ȷ̃. dicet̃. ¶ Venio ad tertiam ptem glo. ibi. item q̃ro. ⁊ op. ſicut ꝑ filium creditorem q̃ritur patri obligatio actiue: ita per filiū debitorē querit̃ patri actio paſſiue ſeu obligatio eadeꝫ rōne: qꝺ patet ꝑ totū titulum. ȷ̃. de peculio: vbi patri q̃rit̃ uel pater conuenitur de peculio filij ⁊ ſic appꝫ ꝙ ipē idem pater erit debitor ⁊ creditor ex perſona filiorū: non ergo tolletur obligatio ꝓpter ſucceſſiōem. ſed magis ꝓpter cōpēſatiōem. hic in tex. dicit̃ ꝯtrariū quare male hui⁹ timore eſt facta tota iſta ps glo. que habet tres partes. ꝓmo ponit opiniōem quorūdam qui dicūt ꝙ patri non q̃ritur obligatio actiue nec paſſiue qꝺ glo. reprehendit per hanc. l. ſcōo ponit opiniōem hu. qui dicit ꝙ pr̄i q̃ritur obligatio actiue ⁊ paſſiue. tertio ponit opi. Azo. q dicit ꝙ patri q̃ritur obligatio actiue non paſſiue: ita ꝙ ipē pater obliget̃. ꝓme due partes ſunt clare: ideo vide eas ad lr̄am vſqꝫ ibi: ſed Azo. Venio ad opi. Azo. ⁊ ꝙ pater ex ꝑſona filij recipientis mutuū nō obligetur ꝓbat ipē quattuor rōnibus. ꝓmo quādo filius accipit pecuniā mutuo ab extraneo obligat̃ de peculio ſm̄ ꝙ hu. dicit. ſed iſta obligatio eſt ciuilis tantū nō naturalis: qa nō habet patris cōſenſum: ergo quādo accipit a fratre pater nullo modo tenet̃ ciuiliter: nō quia nō pōt eē inter patrē ⁊ filium vel inter duos fratres. naturaliter nō quia naturaliter nō tenet̃ etiā ſi accepiſſet ab extraneo ⁊ ſic rō hu. retorquetur cōtra eum. hoc vult dicere prima ratio Azo. vide eam. Scōa ratio eſt in duobus ſeruis quoꝝ vnus recipit mutuo ab alio. ¶ Tertia ratio ē in ſeruo delinquēte. ¶ Quarta ratio eſt: quia ſi pater eſſet debitor ⁊ creditor tolleret̃ actio compēſatione ⁊ nō ſucceſſiōe: ⁊ ſic eſſet contra iſtam. l. vt dixi in contrario ſignato in ꝑn. huius ptis: ⁊ iſta glo. eſt clara. iō viꝺ eam vſqꝫ ibi. eſt ⁊ alia. ¶ Quinto ꝓbat Azo ſic. idē nō pōt eē ſibi debitor ⁊ creditor: nec idem apud eundem ꝓ eodē pōt eſſe obligatus: vt. l. ſi quis pro eo. §. i. ȷ̃. de fideiuſſ. ⁊. l. vranni⁹. eo. ti. ⁊. l. heres a debitore. §. i. Sꝫ ſi tu diceres hunc patrē eē debitoreꝫ ⁊ creditoreꝫ eſſet idē debitor ⁊ creditor. ¶ Itē teneret̃ eidē iſte fili⁹ debitor ꝓ eodem. ¶ Cōcluditur ergo ꝙ pater nō obligat̃: lꝫ ſibi acquiratur. ¶ Cōtra hoc op. ſi hoc eſt verū ergo pater qui ꝓmittit filio nō obligatur ipi filio naturaliter qa illa obligatio qua obligatur filio reuerteretur ad ipſum patrē. R̷. illud qꝺ dicitur ꝙ naturalis obligatio q̃ritur ꝑ filium patri eſt verū quando filius obligat ſibi extraneum: ſecus ſi ipm̄ patrē: vt hic in. §. queſituꝫ: ⁊ hec eſt ratio in. d. l. ſi quis pro eo. §. i. ꝙ fideiuſſor non poteſt intercedere pro patre apud filiuꝫ. licet enim pater ipi filio naturaliter obligetur: nec reacquiratur ipſi patri: tamē obligatio qua obligatur fideiuſſor ipi patri acquireretur: ⁊ ſic eſſet obligatus eidē pro eo deꝫ qꝺ iura nolunt. ¶ Modo habes totā iſtam glo. ex qua habes ꝙ quādo pater ꝓmittit filio directo obligatur naturaliter: nec ad ipm̄ patrē reuertitur: lꝫ glo dicat contrarium: ⁊ male in. d. l. ſi quis pro eo. §. i. ſecus quādo obligaretur filio per aliū: ut per fideiuſſorē datū a pr̄e: qa tunc reacqreretur ipi patri: ⁊ hec eſt ratio hic: ꝙ pa

[a] ¶ Pecuniam. ⁊ ſic ad hoc vt dicatur peculiū requirit̃ cōceſſio. adde l. peculiū in ꝑn. ȷ̃. de pe. ⁊. l. filiuꝫ ſꝫ lec. antiquorum. C. faber. ⁊ no. in l. ſi. ȷ̃. de pe. leg. ſꝫ Bal. hic Alex.

[b] ¶ Profectitij. ad h̄ . l. ſi abſenti C. ſi cer. pe. Alex.

[c] ¶ Credēdi. vide Bal. i l. ſi. C. ꝙ cū eo i. vj. col. i ṽ. mō venia mus.

[d] ¶ Et filius. pater ⁊ fili⁹ ſunt tanꝙ̃ duo rei credendi. Bal. hic ꝙ non ſicut in patre ⁊ filia i actione de dote iuxta no. in . l. ij. ȷ̃. ſoluma. Alex.

[e] ¶ Iſtā pteꝫ glo. an illud ꝙ vnus ex reis credendi porrigit teneatur alij cōicare viꝺ qꝺ no. bar. in. l. ſi vnus in ꝑn. ſ̃. de pactis.

[f] ¶ Remaneat. viꝺ Bal. in . l. ſi. C. ꝙ cū eo. i. ṽ. ſꝫ cōtra hoc.

a℃ Et filiuƷ. Quare iter patrẽ ⁊ filiũ nõ ꝯſiſtit ciuilis obligatio: ſ; naturalis ſic. vide Bal. in. l. ſi. C. qd cũ eo. in. ij. col. ⁊ i vſi. tertio ꝑmittenduƷ.
b℃ Concludit. quare ciuilis contra patrẽ filio ñ datur: cogite: qa p iſtaſ rõnes non deberet etiã acquiri filio obligatõ naturalis ꝯtra patrẽ qd eſt cõtra iſtum tex. in. §. q̃ſitum. vnde videſ tenenda pma ⁊ ſecũda rõ. ſ. relata. ſ; aduertẽq bar. ſaluãdo ar. qd feci i. l. ſi q̃s. p eo. §. i. de fideiuſſ. dic̃ ſ; Dy. q iſta regula nõ h; locũ obligatione naturali ⁊ Bar. j. in viij. colun. Alex.
c℃ Ciuilis dicit tamẽ no. Bal. l. cum oƷ. §. nõ aũt ad fin. C. de bo. q; lib. q ſi pater aſſignauit legitimã duob⁹ filijs in uita poterũt ipſi ad inuicem cõtrahere: ⁊ orieſ obligatio ciuiliſ ⁊ naturalis ſicut in dote late: ſecuſ ſi ſimpliciter eſſet ſcã cõceſſio i peculio. Alex.
d℃ Acgraf. vide Bal. i l. ſi. C. quod cũ eo. in. ij. col. in. v. op. vlterius.
e℃ Ratum habentẽ. ſ; ſmo indiſtincte videtur dicẽdum q habeat locũ etiã iſto cãu cõdictio indebiti: q: iſta exceptio cõpẽſatiõis ñ pt obijci repetenti iſto caſu iuř no. in. l. cũ his. §. i. ſ. e. ⁊ videſ hic ſentire Bal.
℃ Impedi.

ter nõ obligatur ex perſona filij accipientis mutuũ: qa ſi obligaretur reacquireretur ſibipſi. ℃ Op. q iſta ſit i perfecta reſponſio. quid enim ſi hereditas non eẽt adita qd in hoc tex. nõ poniſ. Glo. reſpõdet q qdam fatẽtur cõtrariũ q tunc nõ poſſet repeti: ⁊ eo caſu hec lex ñ reſpondet. alij dicunt q etiam tunc poſſet repeti: quia tunc etiam eſt heres ipſo iure: quod dic ut in glo. ſuper verbo poſt mortem: que eſt clara. ℃ Item op. diciſ hic q liberatur filius pro ea quantitate q̃ ad alium ꝑuenit ex peculio. cõtra imo d; liberari reſpectu quote et non reſpectu quãtitatis: ut. l. ſi ab eo. C. de neg. ge. ⁊ l. ſi ad ulta. j. de heredi. acti. Sol. aliud in hereditate: ut ibi. aliud in peculio: ut hic. hoc dic̃ gl. ſuper uerbo: non minus. qd eſt no. ut dicam. j. quãdo declarabo. ℃ Op. ⁊ nunc uenio ad ſecundam gl. magnã. dicitur hic q tollitur obligatio ꝓ ea quantitate que ad fratrẽ creditoreƷ peruenit d peculio. cõtra medietas peculij ꝓfectitij pertinet ad fratrem iure hereditario: ut. l. certum. C. fami. herc. ergo cum recipiat ſuum nõ d; alter frater liberari. timore h⁹ eſt facta tota glo. ſecunda magna. quidam dicunt q d; intelligi quando ad fratrẽ ñ peruenit de peculio: ſc; de portione fratris debitoris. Jo. dicit cõtrarium qd probat multis rõnibus ⁊ exemplis. uide glo. per te que eſt clara. alie gl. ſunt clariſſime. Apparatu ſic aliqualiter ad litteraƷ examinato ueniamus ad difficultates que hic tanguntur. Et pmo circa primaƷ partem glo. quero que eſt ratio q inter patreƷ ⁊ filiuƷ⁹ uel inter duos fratres non cadit obligatio ciuilis: ſed ſolũ naturalis. Rñdeo: cõis ratio doc. eſt: quia patria poteſtas ẽ de iure ciuili: ut inſtit. de pa. poteſtate in pnc. ⁊ l. nam ciuium. ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iuris. ſed de iure ciuili pater ⁊ filius cenſentur una et eadem perſona: ut inſti. de inuti. ſtip. §. ei qui. ⁊ C. d ipu. ⁊ alijs ſubſti. l. ſi. ſicut ergo ideƷ nõ poteſt ſibiipſi eſſe obligatus: ita nec pater et filius ⁊ eadem ratione plures filij in eiuſdem poteſtate. ſed de iuregentium pater et filius ſunt diuerſe perſone: iõ obligatio naturalis que eſt de iuregentiũ cadit inter eos. alij aſſignant aliam rationẽ quam glo. tangit inſti. d obli. in pn. circa ſi. glo. magne. nam actiones et obligationes ſunt introducte propter iudiciuƷ. eſt enim actio ius perſequendi in iudico. ⁊c̃. ſed inter patrem ⁊ filium non poteſt eſſe iudicium: ut. l. lis nulla. ſ. de iudi. Iſte ſunt ratiões cões que l; ſatis bone ſint: tamẽ alia ratio eſt melior ⁊ firmior quam ponit iuriſcõ. ſi quis bñ aduertit. nã debetis ſcire q de iuregentium antequam eſſent prodite actiones ille qui debebat aliquid recipere conſequebatur illud manu regia ſeu per poteſtatem regiam: ut. l. ij. in prin. ſ. de ori. iur. et iſtud eſt cõe oibus gentibus. nam regia poteſtas de iuregentium eſt: ut. ſ. de inſti. et iure. l. ex hoc iure. Poſtea de iure ciuili fuerunt introducte actiones p quas quis in iudicio proſequatur qd ſibi debetur ⁊ conſiderauit ius ciuile q patri erga filium uel domino erga ſeruũ remanebat illa poteſtas regia: qua ſua auctoritate poteſt auferre a ſeruo uel filio illud qd ſibi debet: ideo ipſi patri uel domino non prouidit de remedio actionis uel obligationis ciuilis. Iſtam rationem ponit tex. in. l. ſerui ⁊ filij. i. pn. j. de fur. facit. j. ſi quis te. li. eſſe iuſſus fu. l. i. §. hab et autem. ibi. quia coerceri potuit. facit ad hoc de pa. pãte. l. ꝯgruentius. Dices tu: iſta ratio ꝯcludit^b q̃re pater non h; obligatũ filiũ ciuiliter. ſ; que eſt rõ q fili⁹ nõ h; pꝛem obligatũ ciuiliter: cõ fili⁹ in patreƷ nequeat exercere illam ptãtem: Rᷓ. ratio eſt hec ex duabus regulis iuris noſtri. una regula ẽ q quicquid acquirit filius acquirit patri. l. i. in prin. ff. ſi quis a pa. fue. ma. ⁊. j. de acqui. here. l. placet. alia regula eſt q ex qua cauſa recipiẽdo ab alio tu acquiris mihi: ex eadem ſtipulando a me tibi non obligor. Iſtam regulaƷ tradit Jul. in. l. ſed ⁊ ſi quis. §. et regulariter. ſ. d uſufruc. et. l. liber homo. in pn. de uerbo. obli. Cum ergo filius obligando ſibi aliuƷ ciuiliter querat patri merito patrem ſibi obligare non poteſt. Que autem ſit ratõ inter dominum ⁊ ſeruũ dicetur. j. eo. l. ſi id qd. ſed que eſt ratio q inter duos filios nõ contrahitur ciuilis^c: Rᷓ. ex predictis rationibus colligitur una tertia ratio inter duos filios. nam una regula eſt q quicquid acquirit filius acquirit patri. ergo ſi unus ex fratribus obligatur alteri queritur patri. ſed pater non habet ciuilem obligationem in filiuƷ per iaƷ dictam rationem. ergo ⁊c̃. ¶ Nunc intro glo. et quero quando filius mutuat pecuniã alteri nomine patris: utrum contrahatur mutuum ita q patri acquiratur^d. Glo. dicit indiſtincte q ſic: qualitercumq; filius habuerit pecuniaƷ. qd nõ eſt uſquequaq; uerũ. aut. n. fili⁹ mutuat pecuniã ſuaƷ caſtrenſeƷ vel q̃ſi caſtrẽſẽ noĩe patris: tunc patri non acquiritur: niſi ratihabitione ſecuta: ut. l. ſi abſentis. C. ſi cer. pe. aut mutuat pecuniam ipſius patris: et tunc non contrahitur mutuum: niſi patris uoluntas intercedat uel ſequatur conſumptio: quia dominium transferre non potuit. aut mutuat pecuniam ſui peculij aduentitij ſm iura. hodierna: ⁊ intelligo in caſibus in quibus patri non acquiritur uſuſfructus: ut. j. dicam: ⁊ tunc uidetur idem quod. ſ. dixi caſtrenſi uel quaſi. ſ. q requiratur ratihabitio patris. ⁊ eſt aduertendum q hoc caſu non procedit iſta lex forte ſimpliciter ut glo. dicit: quia filius mutuans nomine patris pecuniam ſuam habet obligatum patrem ratum habenteƷ^e actione negocioꝝ geſtorum: et ideo alius fili⁹ ſoluens poſt mortem patris non poſſet repetere tanquaƷ indebitum: quia poſſet ſibi obijci cõpenſatio de eo qd deb; ex perſona patris per act. nego. geſt. ⁊ hoc uerum eſt. uolendo tamen. l. iſtam ſimpliciter intelligere q cõditio indebiti haberet effectum: tenendo iſtam caſus poſitiõeƷ deberet dici q fuit mutuata pecunia nomĩe patris animo donãdi: vel q cõpenſatio nõ opponatur. ¶ Secũdo quero quãdo filiuſ mutuauit nomĩe ſuo: an cõtrahaſ mutuũ ⁊ procedat hec lex. Reſpõ. quãdoq; filius mutuat pecuniã ꝓpriã caſtrẽſis vel quaſi caſtrẽſis peculij: tũc non procedit hec lex: ſed bene contrahitur mutuũ: vt ipi filio queraſ ciuilis ⁊ naturalis obligatio. l. ij. j. ad macedo. Huic dicto videſ ob. quia hic mutuat alteri filio exiſtenti in poteſtate ⁊ ſic videſ ob. ſenatuſcõ. macedonianum: nec videſ iuuari glo. per. l. ij. quaƷ allegat: quia ibi loquiſ in accipiente mutuum qui accipiebat in cauſam caſtrenſis uel quaſi caſtrenſis peculij. Hic glo. loquiſ in dante mutuũ de caſtrenſi peculio vel quaſi: niſi poneremus vtrũq; habere caſtrenſe peculiũ vel fateamur q ob. ſenatuſcõſul. macedonianũ: niſi ſit mutuũ datũ in caſibus in quibus ceſſat: vt i caſu. l. ſi permittente. C. ad macedonianũ. nec hoc glo. remouere intendit. quãdoq; filius mutuat pecuniam patris: tũc contrahiſ mutuũ conſũptione ſecuta ⁊ acqritur patri naturalis: ita loquiſ hec lex. nec curo licet qdam dicant cõtra ſi pecunia fuit mutuata contra ſenatuſconſul. macedonianũ: cuƷ macedonianũ nõ propterea impediaſ^f naturalem obligatiõem de qua hic tractam⁹: vt. l. quia naturalis. j. ad macedonia. ⁊ qd no. i l. cum quis. C. de iur. ⁊ fac. igno. ℃ Quandoq; mutuat filius pecuniam profectitij peculij: tunc contrahitur mutuum incontinenti: quia habebat poteſtatem transferendi dominiũ: vt. ſ. ſi certũ peta. l. eius qui in ꝓuinc. ⁊ procedit hec lex. quandoq; mutuat pecuniam aduentitij peculij: ⁊ tunc dicit glo. olim idem ſicut in ꝓfectitio. hodie idem q in caſtrenſi vel quaſi: ⁊ ſic pertrãſit. ℃ Domini hic eſt aduertenduƷ. quandoq; pater in pecunia aduentitia habet vſũfructũ: ⁊ tunc eſt idẽ oliƷ qd hodie. nam in pecunia non poteſt haberi vſufruct⁹ ſine proprietate. ℃ Idem in omnib⁹ rebus que vſu cõſumũtur: vt. ſ. de vſufruc. earum rerũ que vſu con. l. ſi cui. ⁊ l. tribus. ⁊ l. pe. ⁊ ſi. vnde filius nõ poteſt eaƷ mutuare: ſicut nec pecuniam patris: pro hoc: quia etiam ſi proprietas eſſet ſua nõ poſſet alienare: vt. l. cũ non ſolũ. §. filij aũt. C. de bo. que lib. Sed in caſibus in qbus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

at . videtur
q etiaʒ quā
do habet lo
cum ſenatuſ
conſultum :
tamen habe
at locum diſ
poſitio hui⁹
legis:⁊ q ſo
lutum nō re
petatur per
tex. in.l. ſed
ſi pater.§.ſi.
cum .l.ſe .j.
ad mace . ⁊
qđ no.glo.i
l.i.§.i.in. ꝟ.
petitio.c. ti.
⁊.l.qui exce
ptōem i pn.
ſ.e. vbi ſolu
tum filio tu
to beneficio
ſenatuſcōſul
ti repetiſ .
qđqʒ . Bal.
hic tranſeat
cum ſenten.
tia Bar.hic
proxi.

a ℂ Ciuilis.
obligatō.cū
Bar . trāſit
hic Bal . ⁊
idem Ja.de
bel. in diſpu
tatione quā
ponit in .l.
ij.C. de inoſ.
dona.lʒ hic
nihil firmet
⁊ vide q di .
xi p⁹ Bar. i
dicta.l.iube
mus cuʒ cō
cor . ⁊ ibi p
Bal.⁊ in.§.
i.vbi querit
qui contra
ct⁹ fieri poſ
ſint inter pa
trem ⁊ filiū
⁊ quid i pro
fectitijs an
valeat ceſſio
facta filio ꝯ
tra patreʒ.⁊
quid in ad/
uentitijs cō
trahitur eti
am alias te
net Bal. in
l.cum oʒ.§.
nō autem in
fin.de bo. q
lib. adde q
obligatio le
galis bñ ca
dit inter pa
trem ⁊ filiū
l.ſi quis pri
oris.§.i illo
⁊ ibi Bal .
C.de ſecun.
nup.

b ℂ Regula.
vide Bar. i
l.ſi qſ pro eo.
.§.i. de fide
iuſ.⁊.j.i. xii
ij.col.

patri nō queritur vſufructus: nec eſt legitimus
adminiſtrator ꝓcederet hec glo. ¶ Pro cuius
declaratōe q̄ro an hodie inter patrē ⁊ filiū i ad/
uentitijs ꝯſiſtere poſſet ciuilis obligatio.ᵃ Glo.
vt vides hic videſ dicere q ſic:idē no.in.l.ſi qs
pro eo.§.i.ſ.allega.⁊ in aūt.vnde ſi parens.C.
de inof.teſt.⁊ de pac.conuen.l.pactū.⁊ videtur
tex.in.l.iubemus.C.ad trebel.Sed certe ille le
ges hoc cōcludunt.ſ.q pater obligeſ filio ⁊ be
ne:quia ceſſat ratio p̄dicta. nā filius ſtipulādo
ab alio ex cā aduentitia nō acqrit patri : ergo
poteſt ſtipulari a patre. ſed q filius obligeſ pa
tri ex cauſa aduētitia ciuiliter hoc nō eſt bñ cla/
rum.ſed puto q in caſibus in qbus patri non
queriſ vſufructus:nec eſt legitim⁹ adminiſtrator
q filius ſibi obligeſ : qa in illis reb⁹ non poteſt
patriā poteſtatē exercere:ſicut in caſtrenſi vel q̄
ſi:vt.j.de fur.l.ſi quis vxori.§.i. ſed in aduenti
tijs in qbus habet vſūfructū:⁊ in qbus eſt legi/
timus adminiſtrator ⁊ poteſt poteſtatē patriaʒ
exercere ſine reprehēſiōe:vt.l.i.C.de bo.ma . ⁊
in aūt.de nuptijs.§.⁊ ita.tūc nō puto q oblige
tur fili⁹ patri ciuiliter:qa ſubeſt adhuc ratio p̄/
dicta.Sum⁹ expediti de prima parte glo. ⁊c̄.
ℂ Uenio ad ſecūdaʒ partē glo.⁊ primo quero
vtrū obligatio naturalis queraſ per filiū patri.
tex.eſt hic q ſic:licet qdam dixerit cōtrariū:vt
tangit glo.hic in pn.tertie partis huius glo.
ℂ Pro qbus arguo.ſi obligatio naturalis q̄/
raſ patri:ergo pater promittēdo filio non obli
gaſ naturaliter per regulā iuliani.ſ.alle. ⁊.l. ſʒ
⁊ ſi qs.§.⁊ regulariter.ſ.de vſufructu.⁊.l.liber
homo.in pn.ff.de ꝟbo.obli. Preterea iura na
turalia ſūt imutabilia:vt inſti . de iure naturali.
§.ſed naturalia qdem.ergo ⁊c̄. Reſpō.ad pmā
q illa regulaᵇ iuliani nō habet locū in acqſitio
nib⁹ de iure naturali primeuo.ratio qa cuʒ illa
regula ſit de iure ciuili nō poteſt impedire acq/
ſitionē naturalē.nō ob.ſecūda ratio:qa dico in
propoſito per ius ciuile nō tolliſ obligatio na/
turalis:ſed tranſferſ de vno i aliū:ſicut dicim⁹
de dño q licet ſit iuriſgētiū trāſferſ per vſucapi
onē:⁊ etiam per alios actus iuris ciuilis:vt per
ſentētiam vel per reſcriptū principis. ¶ Secun
do quero ⁊ hoc eſt magis ſubtile : vtrū acqraſ
per filiū hoc eſt i mediā perſonā filij:ita q prio
filio ⁊ ipi pri per filiū acqraſ : an ꝟo acqraſ pri
directo per filiū tāq̄ per quoddam organū. q
acqraſ patri directo probaſ : qa iſta obligatio
naturalis ex cōtractu mutui cōtrahiſ per actuʒ
naturalem ſcilicet numeratiōe: ergo alteri q̄riſ
directo:vt.l.ea q̄ ciuiliter.§.i.de acq.re.domi.⁊
l.qđ meo.§.i.de acq.poſſeſſ.cōtrariū dicit glo.
hic q q̄riſ primo filio:⁊ ex perſona filij q̄riſ pa
tri:vide glo.ibi et patri per filiū:⁊ hoc videtur
probari in.l.i.in pri.ſi qſ a patre fu.manu.So.
in obligatiōibus q̄ cōtrahūtur per actū natura
lem:vt numeratiōe vel traditiōe:ſi qdem per ſi
liū fuit facta nomīe patris acqriſ patri directo:
vt.l.certi cōdictio.§.ſi nūmos.ſ. ſi certū peta.
ſed ſi fuit facta nomīe ipi⁹ filij:tūc procedit hec
glo.q acqriſ filio ⁊ per filiū patri . Idem dico
in acqſitiōib⁹ que ſiūt per act⁹ mere ciuiles : vt
dicta.l.ea q̄ ciuiliter.de acq.rerū do. ¶ Tertio
q̄ro:dixi q p filiū acqriſ patri:an apud filiū ali/
quid remaneat:⁊ glo. dicit q apud filiū rema/
net naturalis:⁊ patri acqriſ naturalis: ⁊ ſic cō/
cludit q ab initio nate fuerūt due naturales: ⁊
hoc in acqſitiōib⁹ que ſiūt per actū naturalem.
in illis vero q̄ ſiūt per actum ciuilem nihil rema
net apud filiū dicit glo. vt.l.placet.j.de acqui.

heredi. Cōtra hoc vltimū arguo ſic:ea que ſūt
iuris ciuilis durius ſeparanſ a nobis q̄ ea que
ſūt iuris naturalis.nam obligatiōes ciuiles nō
trāſeūt i fideicōmiſſariū.niſi vtiles directe apđ
heredem remanēt.ſed obligatiōes naturales i
totū tranſeūt in fideicōmiſſariū:vt.l.ſi eius .ff.
ad tre.⁊ ideo concludo q in iſto actu acqrendi
patri per filiū nō acqritur magis illud qđ eſt de
iure ciuili q̄ illud qđ eſt de iure naturali:vnđ in
hoc iſtam glo.nō teneo. Item in eo q glo . di/
cit q ab initio naſcunſ due obligatiōes natura
les nō dicit verū:quia vt dictū eſt in precedenti
q.naturalis que queriſ patri primo queritur fi
lio.dicere autem q ab initio ipſi filio querātur
due naturales hoc eſt abſurdū ⁊ ſine lege loq
cōtra .l.illam.C.de colla. Preterea ſi hoc eſſet
verū fideiuſſor poſſet accedere pro patre apud
filiū. nam licet obligatio naturalis in perſonaʒ
fideiuſſoris que acquiritur patri per filiū ſit nul
la: quia nō poteſt eſſe pro eodem apud eundē
obligatus:tamē illa naturalis q̄ remanet apud
filium cōtra fideiuſſorem remaneret aliqua qđ
eſt contra dictum.§.i. in.l. ſi quis pro eo alle.
⁊ tangiſ hic circa finem huius glo. dic ergo q
vna ab initio naturalis naſcitur:⁊ illa cū effectu
queriſ patri:vt hic ⁊ apud filiū nulla remanet
niſi ſolo nomīe nō effectu aliquo:vt dicta .l.i. ſi
quis a pa.fue.ma.⁊.l.cū filio.j.de le.i.⁊ licet ibi
loquaſ de ciuili acqſitiōe:tamen idem de acqſi
tiōe naturali:⁊ multo fortius:vt.ſ.dixi ⁊c̄. Ad
ratiōes glo.que concludūtᶜ q naſcātur due na
turales. Reſpō.prima ratio eſt quia peculium
pertinet ad patrem ⁊ ad filium:ergo ⁊ obliga/
tio naturalis ad patrem ⁊ ad filium debet per
tinere. Reſpō.peculiuʒ vere pertinet ad patreʒ
⁊ ideo diuiditur inter heredes vt hic ⁊.l. certū
C.fami.her. ℂ Quo ad quid tamē dicitur ad fi
lium pertinere ſcilicet ſi bona patris publicarē/
tur:vt.l.iij.§.ſed vtrū.ff.de minoribus:quē ca/
ſum expectare nō debemus:vt.l.inter ſtipulan/
tem.§.ſacrā.j.de verbo.obli. Apparet ergo q
peculiuʒ filij dicitur ſolo nomīe eſſe filij:ſed effe
ctu eſt patriſ.codē modo iſta obligatio natura/
lis ſolo nomīe eſt filij:ſed effectu patris eſt.⁊ iđ
dico q in caſu huius legis ſi filius creditor nō
fuiſſet heres patris:ſolutū ab eo indiſtincte re
peteretur:quia quo ad euʒ omnino erat indebi
tum:vt dicta.l. ſeius. ad trabe. ℂ Item ꝓbat
glo.per leges que debent deduci q filio debe/
tur et q ſeruo. Sed omnes illas leges itelligo
debetur filio .ſ. nomine non effectu. ¶ Quero
vtrū in hac obligatione naturaliᵈ pater et filius
habeantur tanquam duo rei credendi.glo.hic
dicit q ſic.ſed ex predictis apparet q hoc nō ē
verum:quia i duobus reis ſunt plures et diuer/
ſe obligationes.l.iij.in.ſi.j.de du.reis.et.l.ean/
dem.in ſi.eo.titu.ſed hic eſt vna tantum.ergo
⁊c̄. Preterea poſito q eſſet due:vt dicit glo.ñ
eſſent duo rei.nam filio debetur ex ſuo ꝯtractu:
patri vero debetur ex diſpoſitione legali. ſed
diuerſitas cauſarū impedit conſtitutioneʒ duo
rum reorum:vt.l.qui ſeruum.et ibi no.ſ.de in/
terrog.acti. ergo. ⁊c̄. In hoc tamen poſſet ſu/
ſtineri iſta glo. q pater et filius dicantur duo
rei:hoc eſt habeant ſimilitudinem cuʒ duobus
reis in hoc.naʒ ſicut cuilibʒ ex duobus reis po/
teſt ſolui:ita etiam poteſt ſolui patri ⁊ filio:et
iſtā ſimilitudinem facit tex.in.l.ſi unus in prin.
ſ.de pac.licʒ tamen filio poſſit ſolui.non tamē
per hoc intendo dicere q filius habeat cōmu/
nioneʒ aliquaʒ in obligatione naturali:niſi ſolū

c ℂ Conclu
dunt . adde
bar .j.i.i.q.
de ꝯtractu
mutui.

d ℂ Natura
li.vid.ſ.⁊ p
Bar.in.l.ſi.
i.v.q.d duo
reis.

nudū nomē:vt.ſ.dixi. Si enī haberet aliquā cōmuniōem morte patris cōſolidaret̄ in eo: ſicut dicimus in actiōe de dote:vt.l.i.§.videam⁹ C.de rei.vx.ac.qđ tamē nō ꝓcedit hic: vt patet ex hac littera. ¶ Item quero retēta opi.glo.ꝙ ſint quaſi duo rei:an obligatio prīs ſit potentior ꝙ̄ obligatio filij.glo.dicit ꝙ ſic ratiōe patrie ptātis.vel dic ꝙ ideo eſt potētior:qa negociuꝫ in ꝟitate ſpectat ad prēm:ſicut quādo vnus ex correis credēdi crediddiſſet pecuniā ꝓpriaꝫ:ali⁹ nihil ꝓmiſiſſet. ¶ Quero vtrū ſit verū ꝙ illud qđ vnus ex reis credēdi exigit teneat̄ alteri cōmunicare. Glo.dicit ꝙ ſic:qđ dic ut dixi.ſ.i recitatiōe litterali huius glo. ¶ Quero an peculium ꝓfecticiū cōferatur:⁊ qualiter.glo.dicit ꝙ cōfertur:⁊ cōfert̄ tradēdo vel liberādo: vt habes in glo.qđ intellige de collatiōe facti. nam ð iure peculiū ꝓfecticium eſt cōmune:licet ſit ſeparatū a ratiōibus patris:vt.l.certū.C.fa.her. ⁊.C.de colla.l.ſi donatione. ⁊ hic ſumus expediti de ſcđa pte glo. ¶ Veniam⁹ ad tertiā partem glo.⁊ pro huius declaratiōe primo quero an actio de peculio ſit in rem uel in perſonaꝫ[a]. quidam dicūt ꝙ eſt in rem:⁊ hoc dicunt vt oſtēdant nullam obligationē pſupponere: ⁊ ſic pr̄ per filiū dn̄s per ſuum nō obligantur: qđ probant:qa re perēpta dn̄s nō tenet̄ ſicut in realibus:ut.l.q̄ſitum.ĩ.de peculio. Pro eis arguo: qa ille ad quē tranſit peculium titulo ſingulari pōt cōueniri:vt.ĩ.de pecu.l.⁊ ancillarum.§.ſi ſuus:qđ non ē in actiōibus pſonalibus: ut.l.i. §.ſi heres.ĩ.ad trebel. Preterea cedendo peculio liberat̄:ut.l.ſed poſtq̄ in ſi.cōi diui. qđ nō ē in actiōib⁹ pſonalib⁹:ut.l.ſꝫ cū fructuari⁹.⁊.l. ſeq.ſ.de vſufru. ¶ Cōtrarium ē ꝟitas:ut inſti. de ac.§.in pſonam.⁊.l.ſumma.in.ſi.ĩ.ð pecu.⁊ in qualibet earum ē expreſſuꝫ: nec curo de dcō Pe.quod refert Cy.in.l.dn̄m.C.quod cū eo. qui dicit ꝙ actio ē pſonalis:ſed adiectiōe in rē quia leges p̄dicte loquūtur de ip̄a actione cuꝫ adiectione de peculio:nec poteſt ſeparari dcā adiectio:ut aliquid remaneat ab actione. ſicut nec qualitas a ſubiecto:ut.l.ij.ſ.ð uſufructu.

¶ Contra.non ob.nam etiam in actiōibus perſonalibus.video ꝙ re pempta quandoqꝫ quis liberat̄:vt in debitore ſpeciei. ¶ Iteꝫ video ꝙ ille ad quem res peruenit titulo ſingulari tenet̄ ut in actiōibus ſcriptis in rē: ut.l.de eo.§.fin. ſ.ad exhibē.⁊.l.i.§.i.ĩ.de interdi.⁊ hoc etiam caſu liberat̄ cedēdo rem bona fide: ut dicta.l. ſed poſtq̄ in ſi. ¶ Secūdo quero poſito ꝙ hec actio ſit pſonalis[b] vtrum ſit datiua uel natiua: hoc eſt ꝙ naſcatur ex matre:ſcilicꝫ ex obligatione Cy.in dicta.l.dn̄m circa ſi. ⁊ ſunt uerba ſua dicit ꝙ eſt datiua.tenet̄ enim pater uel domin⁹ propter cōtractuꝫ filij uel ſui non ex aliqua obligatione:ſꝫ quia lex dat iſtam actionē. hoc eſt falſum:⁊ cōtra caſū plurium legum. p̄mo cōtra l.iij.§.ſi filius.ĩ.de pecu.⁊.§.iul.⁊.§.ſed ⁊ ſi filius.⁊.l.depoſiti.in prin.⁊ quando actio ð pe. eſt.an.l.i.§.merito.ibi ꝓduci obligationē. Cōcludo ergo ꝙ iſta actio oritur ex matre obligatiōe. ¶ Tertio quero ergo ſi oritur ex obligatione:vtrum ex obligatiōe ciuili vel naturali vel ciuili tantum vel naturali tantum. In hoc ſunt opi.hic inter Hu. ⁊ Azo. Hu. dicit ꝙ pater ⁊ domin⁹ tenent̄ ciuiliter ⁊ naturaliter. pro eo facit:quia ciuilis ſola uel naturalis ſola non ē ſufficiens ad ꝓducēdam actionē:vt no.inſti. ð oblig.in prin. Azo dicit ꝙ ex ſola obligatione ciuili que tamen habet effectum naturalis. pro eo

a ¶ In perſonam. vide inſti.de act.§.actiōes aūt de peculio. ibi pleniſſime de oībus iſtis articulis quaſi.ĩ.poſitis ⁊ de hoc vide p Pe. ⁊ bal. in.l.pe.C.ꝙ cuꝫ eo.⁊ ibi p Cy.ð forma libelli in actiōe ð peculio. ⁊ viđ Bal.in.l.ſi. C.ꝙ cū eo.

b ¶ Perſonalis.⁊ vnđ oriatur hec actō ⁊ an dicatur nomē actionis vide Bal.i.l.ſi.in vi.col. C.ꝙ cū eo.

facit:quia ðficit conſenſus:imo obligantur pater ⁊ domin⁹ etiam inuiti:vt.l.ſi quis ſuum.§. etiam.ĩ.ð pecu. Iſtam opi.Azo.puto veraꝫ. nā obligatio naturalis dicitur de iure gentiuꝫ[c]:vt dixi in.l.ſi nō ſortē.§.libertus in princi.ſ.eo. ¶ Sed hoc ꝙ pater ⁊ domin⁹ teneantur ð peculio nō eſt de iure gētium. Item nō eſt ibi cōſenſus qui naturalem obligationē inducat: ergo ⁊c̄.non obſtat ſi dicis:ergo nō eſt ſufficiens ad producēdam actionē:quia debes ſcire ꝙ q̄dam ſunt obligationes ciuiles que habent effectum naturalis:ut dicit Azo ꝓpter auctoritatē ſtatuētis:ut obligatio que deſcendit ex re iudicata:⁊ obligatio que deſcendit ex reſcripto p̄ncipis:vel etiam ex edicto pretoris:ut in caſu noſtro que producunt actionē. poſſumus tamen dicere ꝙ hic eſt q̄dam ficta naturalis: quia illō quod facit iudex vel conditor.l. videtur facere pars:ut.C.de euic.l.ſi ob cauſam.⁊.ſ.de legi. l.i.⁊ hoc eſt quod Azo voluit dicere ꝙ habet naturalis effectuꝫ.Quero in caſu.l.noſtre: vtrū ex pſoua illius filij qui eſt naturaliter obligatus pater obligetur naturaliter: Azo dicit ꝙ non. nam etiam extraneus nō obligatur naturaliter: vt dictum ē.ſ.quod intellige verum quantum ad pſonam ip̄orum filiorū.alias ſecus:quantū ad pſonam extraneorum:ut ſtatiꝫ dicā. ¶ Quero duo ſui eiuſdem domini erant quorū vnus accepit ab alio pecuniam mutuo. vtruꝫ ex pſona ſui mutuum accipientis dominus teneatur. Azo ut hic vides dicit ꝙ nō.probat quia ð peculio deducit qđ alteri debet:nec ob.ſi dicis ꝙ in peculio eius cui debet̄ cōputatur illud quod ſuus accipiens mutuo debet.ut.l.q̄ tuberonis. in ſi.ĩ.de peculio:quia cōputat̄ tanq̄ debitum a ſeruo nō a dn̄o.ita dicit Azo. Domini hic eſt aduertēdum.nam vbicūqꝫ in materia de peculio leges dicunt ſuuꝫ debere loquuntur improprie ⁊ factum ſignificant:vt.l.nec ſeruus.ĩ. de peculio. Iteꝫ debes ſcire ꝙ illud ꝙ naturaliter tantum debet̄ nō poteſt ab alio imputari in patrimonio:ut.l.i.§.id quod naturaliter.ĩ.ad.l. fal.ex hoc dico ꝙ cum lex dicat ꝙ id dominus debet imputare in peculio quod ſeruus debet ꝙ ad id dn̄s tenetur ciuiliter que ciuilis habet effectū naturalis:vt.ſ.dixi.⁊ hoc reſpectu extraneorum agētiuꝫ de peculio:non reſpectu ip̄orum ſuoꝝ:⁊ ſꝫ hoc cōcludo ꝙ dn̄s dicitur debitor ⁊ creditor reſpectu eiuſdē debiti: ſcilicet debitor reſpectu ſerui debētis: ⁊ creditor reſpectu mutuantis.⁊ ſi dicis hoc videt̄ impoſſibile ꝙ quis debeat ſibiip̄i. Reſpō.diuerſitas patrimoniorū tollit cōtrariū.nam reſpectu peculij vni⁹ ſerui dicitur debitor:reſpectu alterius dicit̄ creditor. ſicut dicimus in ſiſco habente diuerſas ſtationes:ut.l.iij.⁊.iiij.C.de compē.ſicut etiam dicimus alias ꝓpter diuerſitatē patrimonij:vt l.ſi arrogator.ſ.de adop. ¶ Item ſi opponis ſi ip̄emet dicitur debitor ⁊ creditor: ergo ip̄ſemet cōpenſat. Reſpō.hoc nō eſt verum. nā illō quod debet̄ ſibi omnio debet deduci de peculio vt.l.ſed ⁊ ſi dānum.§.i.⁊.§.ſequen.ĩ. de peculio.ſed illud qđ ip̄e debet ex peculio alterius nō omnio debet.ſed prius facta deductione ð eo qđ debet̄ ſibi ⁊ alijs ſuis:qua ðductione facta forte nil erit in peculio:⁊ hec eſt ratio quare ceſſat compēſatio.probatur hoc.ĩ.de pecu.l.quotiē̄s §.ſi creditor.habuiſtis no.in.l.cum fundus.§. ſuum tuū.ſ.ſi cer.peta. ¶ Quero vtruꝫ ex perſona ſerui delinquētis in res alterius dn̄i vel alterius ſerui dn̄s obligetur. Azo dicit ꝙ nō. ⁊ in

c ¶ Gentiū. iſtud intellige:vt p hoc Bar.ĩ.ea.l. in.xix. colū.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

hoc apparet manifeſte ratio: qa domin⁹ vel pa
ter nõ obligaẗ naturaliter per filiũ vel ſuum: vt
l.id qđ.§.ſi ſuũ.ĩ.de peculio lega. ¶ Videte ſi
loqmur de obligatiõe que deſcẽdit ex edicto đ
peculio. fateor ꝙ ex delicto ſerui dñs nullo mõ
obligatur etiã extraneo: quia actio de peculio
nõ datur ex delicto: vt.ĩ.de pecu.l.iij.§.ſi ex cã.
⁊ tũc ꝓcederet clare dictuʒ glo. Sed ſi loqmur
đ obligatiõe q̃ procedit ex edicto de noxalibus
tũc poſſet habere dubiũ. finaliter dicẽdum eſt
idẽ quando delinquiẗ cõtra ipm dñm vel cõtra
conſuum: ſed ſi cõtra extraneũ tũc obligatur:
vt in toto titulo de noxali. ⁊ de hoc eſt regula
tradita per imꝑatorem in.l.apud antiquos.C.
de fur. quia eius ſerui nomine ⁊c̃. vt ibi patet.
¶ Circa hoc poſſet moueri vnũ dubiũ vtrum ĩ
obligationibus ex delictis ſit obligatio natura/
lis. ⁊ glo.inſti.đ iure natu.§.iuſgentiũ. videtur
tenere ꝙ nõ: qa delicta ſunt contraria iuri natu
rali. doc. tangũt in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.⁊ iu/
re. ⁊ ibi dicam. ¶ Quero circa caſũ.l.noſtre. qñ
vnus frater mutuat alteri: vtrũ ex perſona reci/
pientis mutuo pater obligeẗ. Glo. ꝙ nõ: quia
ſm hoc eſſet ſibi debitor ⁊ creditor ⁊ tolleretur
actio vi cõpenſatiõis: qđ eſt cõtra iſtam.l. quod
eſt verũ reſpectu ipſorũ filiorũ: ſed reſpectu ex/
neorũ volẽtium agere de peculio diceretur ob/
ligatus ciuiliter que obligatio haberet effectuʒ
naturalis: vt.s̃.dixi in cõtrarijs. ¶ Quero vltio
vtrum obligatio naturalis que q̃ritur filio que
ratur patri. Glo. hic optime diſtinguit. aut ob/
ligatio naturalis queritur filio directo ab ipſo pa
tre: quia ipſe pater ꝓmittit vel obligatur: ⁊ tunc
nõ reuertiẗ ad patrẽ: vt hac.l.§.queſituʒ. ſed ſi
q̃riẗ filio ab alio: vt a frẽ ſuo vel extraneo: tũc q̃/
ritur patri: vt hac.l.in ꝓnci. ⁊ illa eſt ratio in.l.ſi
quis pro eo.§.i. alias ꝙ fideiuſſor ꝓmittens ꝓ
patre nõ obligaẗ: quia ſi obligareẗ filio acquire
reẗ ipſi patri: ⁊ ſic repeitreẗ eidem pro eodẽ ob
ligatus: vt ibi patet: licet glo. ibi videaẗ aliquã/
tulum ab iſta glo. diſcrepare. ⁊ huic glo. cõtra/
dicere ⁊ male. ¶ Sed cõtra hoc op. ex qua cau
ſa ſtipulando ab alio mihi acquiris ex eadeʒ ſti/
pulando a me nõ obligor.l.ſed ⁊ ſi quis.§.⁊ re
gulariter.s̃.de vſufruc.⁊.l.liber homo.in ꝓnci.
ĩ.de ṽbo.ob. Si ergo naturalis ab alio queſita
q̃ritur patri: ergo pater ipſi filio nõ poteſt natu/
raliter obligari. Reſpõ. illa regula đ qua oppo
nitur eſt iuris ciuilis. ideo ſolum debet intelligi
de obligatiõe ciuili non de naturali: vt hic ⁊ ibi
patet. ¶ Sum⁹ expediti de ꝓma glo. magna: ve/
niamus ad ſequẽtem glo. que icipit tractare q̃li
ter iſta obligatio naturalis extinguaẗ. Pro cu/
ius declaratiõe quero qđ ſi iſtud naturale debi
tum fuiſſet ſolutũ a fratre debitore poſt morteʒ
patris ante aditam hereditatẽ: an poſſit repeti
Jo. ⁊ Hu. dicũt ꝙ nõ. quia tũc eſt in totum de/
bitũ. Azo nõ cõtradicit huic: ſed limitat. dicit
enim ꝙ aditione poſtea ſecuta apparet ab ini/
tio fuiſſe indebitũ: ⁊ ſic cauſa đuenit ad nõ cãʒ.
merito poteſt repeti. quod maxime habet locuʒ
in filijs qui ab ipſa morte finguntur fuiſſe here/
des. ita dicit Azo. Ego dico totum cõtrariũ. nã
obligatio naturalis qua frater tenebaẗ fratri
in totum fuit queſita patri: ita ꝙ nudum nomẽ
rema nſit apud filium: vt.s̃.dixi circa ſecundaʒ
partẽ precedẽtis glo. ⁊ ideo ſi ſoluitur illi fra/
tri nõ exiſtenti heredi patris ſolui\ oĩo indebi
tum: ⁊ ab eo repetiẗ: vt.d.l.ſi eius. ad trebel. ſʒ
ſi ſoluiẗ poſt aditam hereditatem eſt ſibi ꝓ par
te hereditaria debitum: ⁊ tũc tex. noſter proce/
dit. poſſemus tamẽ dicere ꝙ recipiẽdo iſtã ſo/
lutiõem videẗ hereditateʒ adire: quia citra ius
⁊ nomẽ heredis fieri nõ põt: vt.l.ꝓ herede.§.
papi.ĩ.de acq.here. ¶ Venio ad glo. ſup ṽbo
non minus. Et quero quando peruentione pe
culij extinguitur iſta obligatio naturalis utrum
extinguaẗ reſpectu quote an reſpectu quanti/
tatis que peruenit. verbi gratia debitũ erat.xx.
ad fratrẽ creditorẽ de peculio peruenerũt quin
qʒ que erãt dimidia peculij. vtrum obligatio ex
tingueẗ pro dimidia an pro quinqʒ tãtũ? Glo.
dicit ꝙ ꝓ quinqʒ tantuʒ. Et hoc eſt qđ tex. dicit
non minus vt ſic reſpiciat quantitatem nõ quo
tam. ſecus eſſet in hereditate: vt.l.ſi ab eo.C.de
neg.geſt. et de heredi. act.l.pro hereditarijs.
et.l.ſi adulta. et iſte ẽ pulcher paſſus ¶ Quero
que eſt ratio differentie inter peculiũ et heredi/
tatẽ. doc. dicunt optime hereditas repreſentat
perſonam defuncti ⁊ pro ea parte pro qua quiẗ
eſt heres pro ea perſonã defuncti repreſentat.
l.cũ a matre.C.de rei ven. et qđ no.in.l.ij.in ſi.ĩ
de preto.ſtip. ſed peculiũ nõ repreſentat perſo/
nã filij vel ſerui: ſed ſoluʒ eſt quedã uniuerſitas
iuriũ uel rex. merito nõ tolliẗ obligatio niſi reſ
pectu eius qđ peruenit: quia perſona adhuc re
manet ĩ ſe obligata: lʒ ſit ſeparata a peculio: vt
ĩ. videbitiẗ. ¶ Queriẗ glo. quid ſi nihil de pecu
lio fratris debitoris ad fratrẽ creditorẽ ꝑuenit:
an poterit agere pro eo qđ ſibi naturaliter debe
tur? Glo. dicẗ ꝙ non quia erat naturalis tantũ
que nõ parit petitionẽ. hic aduerte ſiquidẽ fra/
ter cr ditor vellet agere certi cõdictione ex mu
tuo nõ poſſet ⁊ in hoc glo. dicit verũ. ſʒ ſi vellet
agere condictione indebiti: quia dãdo peculiũ
puta ſibi prelegatũ: vt hic nõ facta deductione
eius qđ ſibi debeẗ ſoluit plus debito tunc opti
me poſſet. ar. huius.l.ṽſi.adeo.⁊.ĩ.e.l.q excep
tionem.§.ſi pars. ¶ Venio ad ſecundam glo.ᵃ
magnaʒ. pro cuius declaratiõe antequã interẽ
glo. quero et reuoco in dubiũ. vtrũ debituʒ a fi
lio vel a ſeruo ſit onus peculij ita ꝙ ipm peculi/
um ſequatur penes quẽcunqʒ vadat: et quali/
ter iſtud debeat intelligi. Circa qđ dico ꝙ on⁹
peculij eſt idiſtincte: vt hic patʒ.⁊.ĩ.đ peculio.l.
ſi ex duobus.§.i. ⁊ ſequitur peculiũ penes quẽ/
cumqʒ vadat. tamẽ intelligendo vt dicã. naʒ ſi
quidem peculiũ vadit ad aliũ vna cũ ipſo ſeruo
ſine dubio ſequitur peculiũ: vt.l.et ancillarũ.§.
ſi ſeruus.ĩ.de peculio. et.l.ſi ex duobus.§.ſi.cũ
ll.ſequentib⁹. ſed ſi peculiũ vadit ſine ipſo ſeruo
ſiquidẽ titulo ſingulari: vt ex cauſa legati vel uẽ
ditionis: tũc nõ ſequitur peculiũ: vt ille ad quẽ
peculiuʒ vadit poſſet conueniri de peculio: ſed
domin⁹ poteſt deducere debitũ de peculio an
tequã ſoluat peculium: vel condicere ſi ſoluit ſi
ne deductõne: vt.l.i.§.cum heres.ĩ.qñ act. de
pe. eſt an. niſi forte perueniret ad ipſuʒ ſeruum
manumiſſuʒ: vt.ĩ.de dote prele.l.ij.§.per ꝯtra
riũ. qđ intellige vt ibi no. Sed ſi peculiũ tranſit
ad aliquem titulo vniuerſali: vtputa titulo here
ditario tũc tenetur: vt.l.queſitũ.§.i.ĩ.de pecu/
lio. Idem ſi ex cauſa fideicõmiſſi vniuerſalis.l.i
.§.ſi precepto.ĩ.qñ.act. de pe. eſt an. ⁊ tũc te/
netur in his caſibus pro hereditaria portione ĩ
quantũ vires peculij patiuntur: vt.d.l.queſituʒ
.§.i. ¶ Hoc premiſſo intro glo. et quero. diciẗ
hic ꝙ pro eo quod ad fratrem creditorẽ perue/
nit de peculio tolliẗ obligatio. quero utrũ hoc
intelligatur de ꝑte que ad eum peruenit an de
parte que peruenit ad fratrem debitorem. qui/
dã dicunt de parte que pertinet ad fratrẽ debi

ᵃ ¶ Ad ſecũ/
dã glo. adde
q̃ no. Bal.
in.l.ſi.ĩ pe.
col.C.ꝙ cũ
eo. in.xxiij.
col.in.ṽ.vl.
circa iſtã vl.
timã ꝑtẽ vi.
dẽdũ ẽ qua.
liter ꝯtract⁹
⁊c̃. addẽ bar.
ĩ.l.ſi qs pro
eo.§.i.ĩ.đ ſi
deiuſſori. ⁊
Pau. in.l.
iubem⁹.§.i.
C. ad treb.
⁊ tene mẽti
ꝙ ex iuramẽ
tõ inter pa
trẽ ⁊ filium
oritur effi/
cax obliga.
tio de iure
canonico:
vt in.c.cum
iuramento.
⁊ ibi doc. đ
homici. faci
unt no. per
Bal. C. de
donati.l.
fin. ADDE
Bal. conſi.
ccclxij.li.iij.

torem:naꝫ aliam hꝫ iure ſuo.huic dicto contra-
dicit.Jo.⁊ bene.nã iſtud debitũ ſeqtur peculi-
um ſicut lepra ſeqtur hoiem:vt dictũ eſt.ſ̃. vñ
pro ea parte que remanet apud fratrẽ debito-
rem tollitur obligatio pro parte ipiꝰ fratris de-
bitoris.pro ea parte ṽo que peruenit ad fra-
treꝫ creditorẽ tollitur obligatio pro parte ipiꝰ
fratris creditoris.nam cũ vterqꝫ fratruꝫ ſucce-
dat patri cui iſta obligatio erat queſita vterqꝫ
debet pari iure cenſeri : ⁊ ſic quilibet ſoluat de
parte ſua.⁊ per hoc apparet ꝙ illud qḋ dicebãt
qdam:vt.j̃.referẽ in glo.in.ṽ.item nec dicat.ꝙ
debituꝫ: pro parte fratris debitoris tollaẽ con-
fuſione pro parte alterius fratris creditoris re
manet debitũ qḋ reſpiciat totũ peculiũ : nõ eſt
bene dictuꝫ.nã pro parte fratris debitoris dici
tur obligatio tolli nõ ſoluꝫ cõfuſiõe:ſed etiã qa
ſibiipi videẽ de peculio ſoluere. potius enĩ iſta
obligatio diciẽ peculij ꝙ̃ ipius filij qḋ apparet:
qa ſi ipe filius ſoluiſſet de ſuo repeteret ab alio
fratre ad quẽ peruenit peculiũ:ut hac.l.ṽ.idqꝫ
maxie.⁊.j̃.dicaꝫ.⁋ Juxta p̃dicta quero. pone fi
lius meus debebat tibi.x.⁊.x.erant in peculio:
de qbus donaui tibi qnqꝫ. an ego pater liberer
in qnqꝫ:dicit glo.ꝙ ſic:ut.l.ſi quis reuꝫ.§.i.j̃.ḋ
lib.leg.certe illa.l.hoc nõ dicit.bene dicit ꝙ pr̃
nõ teneẽ in plus:niſi quantũ eſt in peculio: ſed
nõ dicit ꝙ libereẽ.nam poterit eſſe ꝙ peculiuꝫ
augebiẽ: ⁊ ſic tenebiẽ: ⁊ poſſet cõueniri:vt.j̃.ḋ
peculio.l.q̃ſitum.§.is qui ſemel. ⁋ Preterea
nõ videẽ veruꝫ.nam hic ꝓponiẽ ꝙ peculiũ fuit
donatũ creditori:⁊ ille ad quẽ peculiũ vadit ti
tulo ſingulari nõ teneẽ de peculio:vt dictuꝫ eſt
⁊c̃.Suſtineamꝰ glo.ꝙ dicat ṽitatem.nã quan-
do dñs dat alicui peculiũ poteſt ḋducere id qḋ
ſuus ſibi debet:vel facere ſibi caueri : vt.ḋ.l.i.
§.item heres.quãdo actio de pe.eſt an. Sꝫ qñ
debeẽ ei cui ſoluiẽ videẽ actum ꝙ ſibi cõpenſet
in debito:⁊ ipemet ſibi deducat ꝙ ſibi debeẽ:
⁊ ita intelligaẽ iſta glo.⁋ Quero vtrũ creditor
peculiaris extraneus poſſit agere cõtra fratrem
creditorẽ quatenus habet de peculio.Glo. di-
cit ꝙ ſic.qḋ intellige pro portiõe hereditaria tã
tum:ut.ḋ.l.q̃ſitum.§.i.⁊ ſic iſta cõuẽtio que fit
de herede habet duplicẽ limitationẽ:vna ꝙ cõ
ueniẽ pro hereditaria portiõe tantũ nõ pro to
to debito.alia ꝙ pro parte hereditaria tantum
nõ cõueniẽ in totũ:ſed quatenus vires peculij
patiũtur:vt.ḋ.l.q̃ſitum.§.i. ⁋ Quero qd ſi iſte
frater debitor ſoluerit creditoribuẽ peculiaribꝰ
de ſuo.an poſſit repetere a fratre creditore ad
quẽ ꝑuenit peculiũ pro patre?Glo. dicit ꝙ ſic:
vt.d.l.queſitũ.§.i.⁊ tex.eſt hic i.ṽ. idqꝫ maxie
qḋ intellige cũ duabꝰ limitatiõibus predictis.
⁊ pro hoc apparet ꝙ lex iſta nõ ꝓcederet ſi po-
neremus exẽplũ in tribus fr̃ibus:vt ſtatiꝫ ſubij-
ciam. Pone tres erant fratres vnus habebat ĩ
peculio cẽtuꝫ accepit ab alio fratre mutuo .xv.
deceſſit pater:⁊ ei ſucceſſerũt omnes tres fra-
tres pro rata:certe obligatio fratris debitoris
pro ſua tertia eſt extincta: ſꝫ obligatio alterius
fratris creditoris que remanet pro duabus pti
bus noie:licet ad eum ꝑuenerit de peculio vl-
tra ꝙ̃ ſint ille due partes nõ extingueẽ:niſi pro
ſua tertia.qḋ apparet:qa ab extraneis credito-
ribus nõ poſſet ꝯueniri:niſi pro tertia parte tã-
tum: vt dictũ eſt.⁊ ſic ſi teneremus opinionem
glo.ꝙ apud ipm filiũ remaneat naturalis : illa
naturalis adhuc duraret:licet de peculio plus
haberet.⁋ Ultimo querit glo.hic vtrũ adẽpto
peculio remaneat filius vel ſuus naturaliter ob

ligatus Jo.ꝙ nõ.Hu.cõtra.⁊ bene:qa caſus ẽ
expꝛ̃ſſus:lꝫ ipe nõ alleget in.l.ſi qẽ cũ filio.⁊.l.ſe.
j̃.de pecu. Juxta p̃dicta q̃ro qd ergo eſt dictuꝫ
ꝙ hec obligatio eſt onus peculij cũ adẽpto pe-
culio:ipa obligatio adhuc remaneat? R̃. obli-
gatio qua teneẽ pr̃ ⁊ dñs ex edicto de peculio ſi
ne dubio eſt onus peculij:vt.ḋ.l.q̃ſitũ.ſed obli
gatio qua teneẽ filius ⁊ ſuus ex ſuo cõtractu ꝓ
tanto diciẽ eſſe onus peculij : qa ipe ſoluendo
de peculio qḋ nõ eſt ſuũ liberaẽ. Jtẽ ſi ſoluit de
ſuo põt repetere ab eo ad quẽ ꝑuenit peculiuꝫ:
vt.ſ̃.dictũ eſt:lꝫ pro ſua obligatiõe ſoluerit:ſed
ſi in peculio nihil eſſet ipe nihilominuẽ remane
ret obligatus.ḋ.l.ſi qs cũ filio:⁊.l.ſe.⁊.l.tam ex
cõtractibꝰ de iudi.⁋ Sumus expediti de hac
glo.magna.q̃ro diciẽ hic ꝙ frater ſoluens alijs
creditoribꝰ repetet ꝑ iudiciũ fa.her. quero an
potuerit ſoluere pro pte ſua tm̃.Glo.dicit hic ĩ
ṽbo fa.her.ꝙ nõ: iõ venit in iudicio fa.her. qḋ
intellige verũ ſi ipe filius debitor cõueniebatur
ex obligatiõe ſua.ſꝫ ſi cõueniretẽ ex obligatione
hereditaria actiõe de peculio nõ teneretẽ niſi ꝓ
parte ſua:vt.ḋ.l.q̃ſitũ.§.i.⁊ iõ ſi totuꝫ ſoluiſſet
repeteret ꝑ act.neg.geſt. vt.l.heredes.§.ſi vnꝰ
ſ̃.fami.her.⁊ ex hoc apparet ꝙ id qḋ hic diciẽ ĩ
duobus fratribꝰ nõ ꝓcederet in duobꝰ ſeruis q
poſtea eſſent a dño heredes inſtituti . nã cũ ipi
nõ poſſent cõueniri ex ꝓpria obligatiõe:ſed ex
hereditaria tm̃ nõ haberet neceſſe ſoluere ꝓ ſo
lido:⁊ iõ ſi ſoluiſſet veniret in act.ne.geſt.nõ ꝑ
iudiciũ fa.her.vt ex p̃dictis pꝫ.⁋ Ultimo circa
iſtã vltimã partẽ vidẽduꝫ ẽ qualiter ꝯtractꝰ poſ
ſit celebrari inter pr̃eꝫ ⁊ filiũ:⁊ p̃mo videamꝰ ḋ
ꝯtractu mutui:⁊ ſi qdẽ filiꝰ mutuat pr̃i pecuniã
peculij caſtrẽſiſ vel q̃ſi caſtrẽſiſ:vel ḋ peculio ad
uẽticio eo caſu quo pr̃i ñ q̃riẽ vſufructꝰ:vt de pe
cunia male q̃ſita.quo caſu ꝑ filiũ nõ q̃ritur pr̃i.
vt.l.qḋ ſuus.j̃.ḋ acq.poſ.tũc ſine dubio ꝯſiſtit
ꝯtractus mutui:⁊ ꝓducit actionẽ ⁊ obligatiõeꝫ
vt.ſ̃.dictũ ẽ.ſi ṽo mutuaret pr̃i pecuniã pr̃is ꝓ
priã:tũc nõ eſt ꝯtractꝰ mutui:nec oriẽ aliq̃ obli
gatio:qa pecunia ꝓpa mihi mutuo dari nõ põt
vt.ſ̃.ſi cer.pe.l.nã ⁊ ſi fur.in ſi.⁊.l.ſi ſocius. Si
ṽo mutuat pecuniã peculij ꝓfecticij:tũc ẽ dubi
um:qa iſta pecunia ẽ pr̃is in ṽitate:⁊ eiꝰ durat:
vt.C.fa.her.l.certũ:⁊ ibi no. ⁊ de col.l.filie lꝫ . ĩ
ſi.⁊ ſic vr̃ mutuũ nõ contrahi:vt.ſ̃.ꝓxime dixi.
⁋ Jn cõtrariũ vr̃ hec lex.§. q̃ſitũ. puto ſic dicẽ
dũ.aut queriẽ vtrũ cõſiſtat mutuũ:vt pr̃ oblige
tur naturaliter reſpectu creditoris peculij:⁊ pu
to ꝙ ſic:qa ꝓut habemꝰ reſpectũ ad eos obli-
gaẽ filiꝰ cũ ſuo peculio.ſicut hõ liber cũ ſuo pr̃i
monio:vt.l.ſi ex duobus.circa p̃n.j̃.ḋ peculio.
⁊.l. nõ ſolũ.in ſi.e.ti.⁊ ita dꝫ intelligi hec lex ibi
eo.ar.⁊c̃.Aut habemꝰ reſpectũ ad ipm filiũ tm̃
⁊ tũc ſi qdẽ iſtud peculiũ ꝓfecticiũ ẽ ꝓpe de bo
nis pr̃is ꝓfectũ:ita ꝙ etiã ḋ iuregẽtiũ abſqꝫ ali-
qua diſpoſitiõe iuris ciuilis eſſet ipius patris.
tũc nec cõtrahitur mutuũ:nec ipi filio naturali-
ter obligatur q̃tũ ad eius cõmodũ : qa deficit
eqtas naturalis:hoc ẽ iuriſgẽtiũ.nõ.n. ẽ equuꝫ
ꝙ pr̃ teneaẽ reddere filio illud qḋ filius accepit
de ꝓprio ipius pr̃is. hoc ꝓbatur.j̃.de in dieꝫ
adiectio.l.ſi vẽditor.§.ſꝫ ⁊ ſi pupillus. ṽ.aliter
atqꝫ inducẽdo ꝓut.j̃.iducã circa cõtractũ em-
ptiõis ⁊ vẽditiõis.aut illud peculiũ ꝓfecticiuꝫ
imediate nõ eſt de bonis pr̃is ꝓfectũ:⁊ cõſide
ratis meris reguliẽ iuriſgẽtiũ nõ ẽ pr̃is.ṽbi gr̃a
illud qḋ filius q̃ſiuit ex pecunia pr̃is dr̃ ꝓfectici
um:vt no.in.l.cũ opꝫ in p̃n.de bo.que li. ⁊ hoc
ẽ ex diſpoſitiõe iuris ciuilis:ſed ſm ṽitatẽ nõ ẽ:

qȯ apparet:qa pecunia q̄ſita p̱ ex̄neū ex pecuīa
vel re mea nō q̄rit̄ mihi:ut.l.q vas.§.ſi.j̄.ȯ fur.
⁊ ſic ↄſiderato iuregētiū quo filius nō ē i ptāte
p̄ris ↄſiſtit mutuū:⁊ ↄtrahitur obligatio natu/
ralis.ita dꝫ itelligi hic tex.i.v̄ſi.ↄtra ſi p̄r:⁊ hec
ꝓcedūt ſolū i filio q ȯ iur̄ ciuili patrie ptāti ſub
ijcitur:nō aūt ꝓcederēt in ſuo cui⁹ ſtatus ȯ iur̄
gētiuꝫ annihilatur:ut.l.id qȯ.j̄.e.⁊ iō puto ꝙ
dn̄s nō poſſit obligari ſuo naturaliter ex cōtra
ctu mutui reſpectu ipſius ſui:ſꝫ dr̄ obligari re/
ſpectu creditoris peculij:vt.ſ̄.dixi ſed bn̄ poſ/
ſet dn̄s obligari naturaliter ſuo ex aliq̄ ꝓmiſſio
ne ex illa eqtate iuriſgētiū que dictat fidē ſuan
dā eſſe:q̄ eqtas fuit anteq̄ eēt ↄſtitutio iuriſgē
tiuꝫ:qua itroducta fuit ſuitus:ut dixi in.d.l.ſi
id qȯ.j̄.eo.dices tu iſtȯ ē ↄtra ea que dixiſti.ſ̄.
dictū eſt.n.ꝙ in actiōe de peculio nō eſt obliga
tio naturalis:ſꝫ illud ſic ē intelligēduꝫ ꝙ nō te/
netur naturaliter ipſis creditorib⁹ agētibus de
peculio:ſꝫ pp̱ ipſos creditores filius habet̄ tāq̄
hō ſui iuris habēs ꝓpum p̄rimonium:iō ei filio
dr̄ p̄r obligari naturaliter:ut ſic tale debitū cō/
putet̄ in peculio ad cōmodū creditorū. ℂ Itē
ꝙ dixi in actiōe de peculio nō ineſſe obligatio/
nē naturalē:intellige niſi ex illa eqtate iuriſgēti
um[a]:que eſt ut maioribus pareamus:ut dicam
j̄.e.l.iulianus.in tractatu ȯ effectu ſnīe.ſi v̄o p̄r
mutuat filio ſi qdem filius habeat peculium ca
ſtrēſe vel q̄ſi uel aduēticiū cuius p̄ri non q̄ritur
vſuſfructus:ſine dubio tūc ↄſiſtit mutuū:ut di
ctum eſt.ſi v̄o hꝫ ſolū peculiū ꝓfecticiū:tūc ob
ligat̄ naturaliter:ita ꝙ pater pōt deducere de
peculio:ut hic.⁊ ſi dicis quȯ cōtrahitur mutuū
cū dn̄ium nō trāſeat in filiū?℞.ſufficit trāſire i
peculiū:⁊ tūc nō uideo ꝙ poſſit cōtrahi mutu
um traditione:niſi recōcilie̔t ↄſūptiōe:⁊ tūc fi/
lius obligaretur p̄ri naturaliter:qa de iuregēti
um cōſiſtit mutuū.ſed ſolū eſt ipedimentū pa/
tria ptās q̄ eſt ȯ iure ciuili:ergo nō ipeditur ob
ligatio naturalis.tn̄ hec naturalis a precedenti
differt qn̄ filius hꝫ peculiū:qa cū peculiū hꝫ co
heres deducit ab eo tale debitum de peculio ⁊
ipſe a coherede cū pater ei teneat̄ vt hic:ſed qn̄
eſt tale debitū naturale ſimplex abſqꝫ peculio:
tūc nec ab ipſo filio deducit̄:nec ipſe a cohere/
de deducit ꝙ p̄r ei debebat:ut de peti.heredi.
l.ſi qd poſſeſſor.v̄.ſed ⁊ ſi ipſi.⁊ fa.her.l.meui⁹
§.i.⁊ qȯ ibi no.fac̄.l.i.§.id qȯ.j̄.ad.l.fal.ℂ Se
cūdo q̄ro qd de cōtractu cōmodati ⁊ depoſiti?
℞.ſi qdem filius cōmodat uel depōit apud pa
trē rē caſtrēſis peculij:uel q̄ſi caſtrēſis uel aduē
ticij eo caſu quo p̄ri ñ q̄rit̄ uſuſfruct⁹ ſiñ dubio
ↄſiſtit ↄtract⁹ ⁊ actio ⁊ obligatio orit̄:ut dcm̄ ē.
ℂ Sꝫ ſi cōmodat uel ȯpōit res ꝓfecticij peculij
reſpectu creditoꝝ peculij cōſiſtit ↄtract⁹:⁊ orit̄
obligatȯ naturaliſ:ut.ſ̄.dixi.ℂ Sꝫ an reſpectu
filij ↄſiſtat ↄtract⁹ ⁊ obligatio ↄtrahat̄ pōt du
bitari:⁊ idē qn̄ depōit uel cōmodat rē p̄ris ꝓp/
am.circa qȯ dicēdū ꝙ ↄſiderāda ſūt tria.p̱mo
obligatȯ que oritur ex ↄtractu cōmodati:⁊ iſta
nō oritur etiā naturalis:qa nō ē ↄtractus ↄmo/
dati cū rei ꝓpe nō ↄſiſtat cōmodatū uel depo/
ſitū:ut.l.neqꝫ pignus.de re.iur.⁊.l.ſi rē.j̄.ȯpo/
ſiti.ℂ Scȯo ē uidēdū obligatiōe illa qua tenet̄
ex.l.ſi qs ↄductiōis.C.locati.ſ.ad reſtituēdam
poſſeſſionē:nec pōt opponi exceptio dn̄ij:⁊ ex
illa.l.teneret̄ ciuiliter:ubi patria ptās nō eſſet.
Itē teneretur naturaliter ex illo p̄cepto iuriſgē
tiū:ut maiorib⁹ pareamus ſm ea q̄.ſ̄.tetigi.⁊
dixi plene in.l.iulianus.j̄.e.ſed ſubeſt alia natu
ralis eqtas q̄ eſt ꝙ filius nō repoſcat illȯ qȯ pa/
tris eſt que obligat filiū naturaliter ad nō petē
duꝫ q̄ eſt fortior eqtate p̄cedēti:ut.l.bona fidei
j̄.depoſiti.⁊ iō dico patrē nō teneri naturaliter
nec ciuiliter in effectu.ℂ Tertio ē uidēdū ȯ ob
ligatiōe ſecūdaria q̄ ↄtrahitur rōne more deli/
cti uel culpe cōmiſſe in reb⁹ cōmodatis uel ȯpo
ſitis.⁊ in iſtis eo caſu ⁊ eo mō quo p̄r obligatur
ex ipſo ↄtractu obligatiōe p̱meua eo caſu ⁊ eo
mō obligatur obligatiōe ſecundaria.ſi v̄o filio
cōmodatur uel datur in depoſitū a p̄re:tūc fili
us tenetur naturaliter:⁊ patre mortuo deduce
tur de peculio ſi habet:alias ſecus:ut.j̄.de pe
culio lega.l.ſtichus.ℂ Tertio q̄ro qd de ↄtra/
ctu emptiōis ⁊ uēditiōis[b].℞.ſi qdē p̄r emit a fi
lio rē caſtrēſis uel quaſi caſtrēſis peculij uel ad
uēticij cuius p̄r nō hꝫ uſūfructū ſine dubio ꝓce
dit emptio ſicut in quolibet ex̄neo.⁊ ex eadē cā
filius v̄r habere p̄ciuꝫ ex q̄ habebat rē quā uēdi
dit:ut.l.i.in fi.cū ſeq.j̄.de ↄtrahē.emp.Si uero
ad ipſm patrē ꝑtinebat uſuſfruct⁹:tūc v̄r ꝙ ipſe
nō poſſit emere a filio qm̄ ipſe ē legitim⁹ admini
ſtrator illoꝝ bonoꝝ:⁊ ſic ſe auctore emere non
poterit:ut.j̄.de auc.tu.l.i.⁊ ibi no.⁊ forte nō cō
trahit̄ obligatio ēt naturalis:ſicut dicimuſ i pu
pillo ↄtrahēte cū tutore:ut.l.pupillus de auc.
tu.⁊ p̄dicta itelligo:niſi palā ⁊ bona fide eme/
ret:ut.C.de ↄtrahē.emp.l.cū ipſe.itelligo auteꝫ
palā ⁊ bona fide fieri:ut ceſſet oīs ſuſpitio qn̄
fieret p̄ntibus ↄſanguineis uel amicis:ut.C.de
trāſac.l.trāſactionē:uel p̄nte iudice:ut.l.ſi.i p̱n.
ſ̄.qȯ me.cā.⁊ p̄dicta ſunt utilia maxīe qn̄ pater
hꝫ filiā habētē aduēticiū peculiū quā vult dota
re in pecunia ⁊ ab ea emere dictas res aduenti/
cias.ſi v̄o emeret pater a filio rē peculij ꝓfecti/
cij:tūc reſpectu creditorū peculij diceret̄ cōtra
hi obligatio naturalis:reſpectu v̄o ipſi⁹ filij:ita
demū ↄtraheret̄ obligatio naturalis ſi eſſet ta/
le peculiū ꝓfecticiū qȯ inſpectis p̱ncipijs iuriſ/
gen.nō quereret̄ p̄ri.alias ſecus:qa rei ſue non
ↄſiſtit emptio:ut l.rei ſue.j̄.de cōtrahē.emp.⁊
ibi tex.hoc exp̱mit dū dicit nulla obligatȯ:⁊ ſic
nec ciuilis nec naturalis.ꝓbatur etiam ex his q̄
dicta ſūt.ſ̄.Idē qn̄ emeret rē ꝓpaꝫ q̄ nō eēt pe
culij ciuilis aūt obligatȯ nō ↄtrahit̄:ut dicta.l.
i.in fi.j̄.de ↄtrahē.emp.⁊ hac.l.ℂ Si v̄o filius
emit a p̄re rē ipſius patris:hic eſt aduertēduꝫ de
qua pecūia ſoluit̄ p̄ciū:⁊ ſi qdē ſoluat̄ ȯ pecūia
filij caſtrēſis uel q̄ſi caſtrēſis peculij uel aduēti
cij:cui⁹ p̄r ñ hꝫ uſūfructū ↄſtat ꝙ ualet emptio:
ut.d.l.i.in fi.de ↄtrahē.emp.Si v̄o ſoluit ȯ pe
cunia aduēticia cui⁹ pater hꝫ uſūfructū uel ȯ pe
cunia peculij ꝓfecticij que iſpecto iuregētiū pa
tri nō q̄reret̄:tūc ↄtrahit̄ obligatio naturalis:[c]
qa ſolū ius ciuile eſt ipedimēto:ut hac.l.nō ci/
uilis obligatio:vt.d.l.i.in fin.de ↄtrahē.emp.⁊
hic.ſi v̄o ſoluit de pecūia ꝓpa ipſi⁹ p̄ris ſeu pecu
lij ꝓfecticij q̄ ad patrē ſpectaret ēt de iuregētiū
tūc reſpectu ipſius filij ⁊ patris nō ↄtrahitur ob
ligatio:etiā naturalis:ut.j̄.de in diē adiect.l.ſi
vēditor.§.ſi pupillus.⁊.v̄.aliter atqꝫ.ubi dicit̄
ꝙ p̱ emptiōem factā a pupillo receditur a prio
ri emptione:qa pupillus obligatur ſaltem natu
raliter:ſecus ſi emat filius uel ſuus ꝓprius:qa
illa emptio eſt nulla.⁊ ſic patet ꝙ nec obligatio
naturalis tenet:nec aliqs cōtractus ↄtrahitur.
ℂ Poſſes tu dicere imo debemus dicere obli
gationē naturalē eſſe ↄtractā ab ipſo initio anq̄
ꝑueniat̄ ad ſolutionē:⁊ ſolutiōe poſtea ſecuta
nullaꝫ eſſe cū ſoluerit nūmos ipſius accipientis
Ad hoc r̄ndetur ꝙ iſtud ꝓcederet in homine
ſui iuris.ſecus in hoīe poſito in ptāte alterius:

a ℂ Iuriſgen tium.que di ctat fidē ſer uādā.ȯ quo in.l.i.in p̱n. j̄.ȯ ↄſti.pe.

b ℂ Et vēdi tiōis. Quid aūt ſi pater vēdidit:vt executor te ſtamenti vel vt miniſter vel vēdidit filio natura li vel emāci pato. vide Bal. in.l.i. C.de ſa.ſan. ecc.in.xviij. col. in.v.q. ⁊ hic adde Bal.in.l.iu bemus.§.i. C.ad treb.

c ℂ Obliga tio naturaliſ vid moder. in.l.i.§.fuit queſituꝫ.ad trebel.

tunc enĩ ab ĩpo initio totus cõtract⁹ eſt in pẽdẽ ti. ⁊ futura ſolutio declarabit qd ſit ꝺ ꝯtractu: ut.l. ſed ⁊ ſi qs.§.i.ſ. de uſufruc.⁊.l. ſi ſeruus cõis meuij.§.fi.j.de ſtip.ſuoꝝ. Sed qd ſi unuſ frater emit ab altero.rñdeo cõſiderãdũ eſt que res vẽdiꝛ ⁊ q̃ pecunia ſoluiꝛ: ⁊ tũc apparebit ex ꝑdictis qd iuris ſit.in re aũt peculij aduenticij. an pater poſſit eẽ auctor vni filio vẽdẽti uel do nãti alteri: tãgitur.j.de auc.ꝑſtã.l.i.in fi. ⁊ in.l. puberẽ.§.i.de fal.j. ⁊ ibi vide qꝺ circa hoc dixi. ℂ Quarto q̃ro de ꝯtractu locatiõis ⁊ cõductio nis. circa qꝺ dic q̃ñ res locantur ⁊ ꝯducũtur ẽ idẽ qꝺ in emptiõe ⁊ vẽditiõe: qa eiſdẽ regulis ꝓ cedũt: ut.l.ij.j.locati. ℂ Si ỽo loqmur de loca tiõe oparuꝫ: tũc ſi qdeꝫ filius locaret opas pr̃i debitas nõ ualeret. vr̃.n.locatio rei ſue: ſꝫ ſi fili⁹ locaret opas ſuas pr̃i nõ debitas: tũc ualeret lo catio ⁊ pecunia mercedis efficereꝛ aduenticia. illud.n.qꝺ fili⁹ q̃rit laborib⁹ ſuis eſt aduẽticiũ: ut.l.cũ opꝫ.in ꝑn.alle.§.i.de bo.q̃.liber. Si ỽo pr̃ locaret opas ſuas filio eſt uidẽdũ utrũ illaꝝ oparũ effect⁹ acq̃raꝛ ipſi filio: ita q̃ ad pr̃eꝫ nõ retrãſeat ſm q̃ no.in.l.qꝺ dr̃.j.de ỽb.ob. ⁊ tũc filius obligaꝛ pr̃i ſaltẽ naturaliter: ⁊ ſoluendo pecuniã pr̃is nõ liberareꝛ. Sed ſi effect⁹ illarũ oparũ reuertereꝛ ad patrẽ: utputa ſi oparetur in aliqua re que ꝑ filiũ q̃riꝛ pr̃i: tũc eẽt ideꝫ qꝺ ĩ emptiõe ⁊ uẽditõe ⁊ ĩ locatiõe reꝝ: ut.ſ.dictuꝫ ẽ. ℂ Quinto q̃ro qd de ꝯtractu mãdati? ℞. ſi q dẽ mãdatũ nõ egrediꝛ ꝑſonas pr̃is ⁊ filij: tũc eſt idẽ qꝺ in alijs cõtractib⁹ dictũ eſt: qa cõſide rãdũ eſt circa quã rẽ cõſiſtat mãdatũ. ſi ỽo ꝑſo nas eoꝝ egrediꝛ. ỽbi gr̃a pr̃ mãdauit filio ut ꝓ mitteret ticio creditori ſuo ⁊ fili⁹ ꝓmiſit. certe ex hoc mãdato fili⁹ eſt obligatus ticio: ⁊ hic pu to q̃ anteq̃ fili⁹ ſoluat ſi uellet agere cõtra pa trẽ q̃ eũ faceret liberari ĩ cãu in quo poſſet hoc facere ex̃neus.ar.l.lucius in fi.j.mãdati.⁊.l.ſi ꝓ ea.C.mãdati. tũc puto q̃ haberet ius agẽdi ſi cut qlibet ex̃neus: qꝺ apparet: qa iſta obligatio qua fili⁹ obligatus ẽ ticio coheret mere ꝑſone ĩpius filij. ⁊ ĩpe fili⁹ cõdẽnat⁹ ponereꝛ in carce rem: uel cederet bonis: ut.l.pe.C.q bo.ce.poſ. q carcer eſt q̃dã ſpẽs ſuitutis: ut.j.ꝺ libero ho. exhi.l.ij.vñ quodãmodo eſt cã ſtatus q̃ põt eẽ ĩter pr̃eꝫ ⁊ filiũ[b]: ut no.in.l.lis nulla.ſ.de iudi. Preterea hic ceſſat cã quã.ſ.dixi que ĩmpedit patrẽ obligari filio ciuiliter.nã.ſi fili⁹ haberet ex̃ neum obligatũ ad hoc: ut ĩpm filiũ faceret libe rari iſtud ius nõ q̃rereꝛ pr̃i: qa coheret mere ꝑ ſone ĩpius filij: ut no.in.ꝺ.l.qꝺ dr̃: ergo fili⁹ hoc caſu patrẽ põt habere obligatũ. patet hoc ex eo qꝺ ſtatiꝫ dicã. Si ỽo filius ſoluit uiuo patre ẽ cõ ſiderãdũ de qua pecunia ſoluit: ⁊ ex hoc ſciem⁹ vtrũ poſſet repetere uel nõ: ut.l.ſi fili⁹: ⁊ qꝺ ibi no.C.de neg.geſt.⁊.l.heredes.§.ſi fili⁹.ſ.fam. her. ſi ỽo fili⁹ ſoluit patre iaꝫ mortuo hoc dꝫ a coherede ꝑcipere: vt.ſ.fam.her.l.ſi filia.§.i. ⁊ ꝺ.l.heredeſ.§.ſi fili⁹.ex hoc apparet q̃ viuo pa tre erat debitũ ciuiliter ⁊ naturaliter: qa ſi eſſet debitũ naturaliter tñ ĩter coheredes huius de biti nõ fieret ꝑceptio: ut.l.meuius cũ.l.ſe.ſ.fa. her.⁊.l.i.§.id qꝺ natura.j.ad.l.fal. vt.ſ. tetigi. Si ỽo fili⁹ mãdaret patri: tũc dic: ut colligitur ex his que dixi in.l.ſtichus ex teſtamẽto.j.ꝺ pe. le. ℂ Sexto q̃ro qd de cõtractu donatiõis. an cõſiſtat ĩter patrẽ ⁊ filiuꝫ. dic ſi qdem pater do nat filio ꝓpter merita ꝑcedẽtia talia ꝓpter que cuilibet extraneo ad idẽ tenereꝛ: tunc ualet do natio ⁊ res donata efficiꝛ peculij aduenticij. vr̃ enĩ filius q̃ſiuiſſe ex opis ⁊ laborib⁹ ſuis: ⁊ ſic ẽ aduẽticiũ: ut.l.cũ opꝫ.§.i.de bo.que lib. ita dꝫ ĩ telligi qꝺ no.C.de inoff.te.auc. vnde ſi parẽs. nec ſufficeret dicere ĩ iſt̃o q̃ hoc fecerit ꝓpter merita: niſi merita ꝓbarẽtur: ut.l. ſi forte.j. de caſtrẽ.pe.⁊.l.ſi donatiõe.C.de col. ℂ Si vero donat ſimpliciter meritis nõ ꝑcedẽtibus: tunc nõ ualet donatio niſi morte ꝯfirmeꝛ: ut.l.ij.C. de inoff.dona.⁊.l.donatiões.C.de do. inter vi. ⁊ vxo. fallit in dote ⁊ in alijs caſibus qui no. in dicta.l.ij.C.ꝺ inof.dona. ⁊ q̃ñ remittit filio vſũ fructũ in bõis aduẽticijs: vt.ꝺ.l.cũ oꝫ.§. ſinãt. ⁊ ꝑdicta ỽa q̃ donatio nõ ualet q̃tuꝫ ad ciuilẽ obligationẽ. rõ qa illud[c] qꝺ donat ſimpliciter ẽ ꝓfecticiũ ⁊ ſi q̃rereꝛ filio reuert[illegible]tur ad patrẽ. obligationẽ aũt naturalẽ puto cõſiſtere ꝑ hanc l. ſolũ.n.ius ciuile eſt ĩpedimẽto. Si ỽo fili⁹ do nat patri ſi qdem donat obligãdo ſe ad aliqd ĩ genere valet donatio quo ad obligationẽ natu raleꝫ. ⁊ iõ ſi filius ꝓmitteret creditori patriſ ani mo donãdi ipi patri ſoluẽs nõ repeteret. tex. eſt j.de in rem ỽſo.l.ſi pro patre in ꝑn. ibi niſi do nare ⁊c. Ciuiliter aũt filiuſ nõ eſt obligatuſ per ea que.ſ.dixi. Si ỽo donaret aliquã reꝫ in ſpe cie: tũc eẽt aduertẽdũ que eſt illa res que dona tur vtrũ eſſet peculij caſtrẽſis uel quaſi uel ad uẽticij uel ꝓfecticij peculij: ⁊ ſi aduẽticij utrum pr̃ in his fuerit legitimus adminiſtrator uel nõ ⁊ ſic an poterit eſſe auctor in re ſua uel nõ ꝑ ea que dicta ſũt in alijs cõtractibus: ⁊ que no.i.l.i. de auc.ꝑſtanda. in caſu tñ indiſtincte ualet do natio facta ꝑ filiã patri. utputa q̃ñ actio de do te eſt cõis patris ⁊ filie: ⁊ filia ꝯſentit patri ſtipu lanti ſuo noĩe tñ: ut.l.ij.§.q̃ ſi in patris ſo.ma. ⁊ eo.ti.l.quotiẽs. ⁊ q̃ plene no.in.l.poſt doteꝫ e.ti. ℂ Ultio q̃rit hic Guil. quãdo pr̃ redemit filiũ captũ utrũ hoc ipi filio a coherede patris ĩputetur[d] in portionẽ ſuã. q̃ examina plene: ut dixi in.l.ſtichus.de pe.le.

Legati. Fideiuſſori ſoluẽti indebituꝫ cõpetit repetitio. hoc ĩtellige quãdo fideiuſſor ſoluit ſuo noĩe: ⁊ uidebitiſ ſta tim.j.e.l.indebitaꝫ.

s

I quis cum a fidei

Si cautio debita in ſoluẽdo fuit õmiſ ſa ſoluẽti per ꝯdictionẽ ꝯſuliꝛ.h.d. ℂ Glo.exẽ plificat tribus mõis. pono ſm ꝑmũ pro iuueni bus. ℂ Quero exẽplũ hui⁹.l. Glo. ponit exem plũ in eo qui ſoluit nõ exacta cautiõe mutiana uel in patrono qui erat grauatus ultra debitaꝫ portionẽ: ⁊ ſm iſtã lec. iſtud qꝺ tex. dicit q̃ po terat ſibi cauere: expone.i.ꝑcauere ⁊ nõ ꝑcauit ĩmo ſoluit ĩtegrũ cũ poſſet ⁊ deberet ꝑtẽ ſolue re. uel expone cauere.ſ.ꝓprie ꝑ illã cautionẽ ſi cui plus q̃ per.l.fal. ℂ Tertio ponit exẽplũ ꝑ l.cũ hereditas ex fideicõmiſſo.j.ad trebel. que loq̃tur de cautione ꝯſeruationis indẽnitatis. ℂ Quero qd ꝯdiceꝛ. dicit glo. iſta cautio ſm ꝑ mũ ⁊ tertiũ caſum uel q̃titas ſm ſcðm caſuꝫ. cer te in ꝑmo caſu nõ uideo q̃ cautio poſſit condi ci: qa cautio mutiana nõ debeꝛ a legatario: niſi cauſatiue: ut.l.mutiane.de cõdi.⁊ demon. ⁊ le gatũ ante ꝑſtitã cautionẽ tanq̃ ꝯditione nõ exi ſtẽte eſt oĩo indebitũ. ergo ĩpm legatũ poſſet re peti: ut.ſ.e.l.ſi ſub ꝯdictiõe. ℂ Quero qua cõ dictione agaꝛ hic? ℞. prout intelligis q̃ quãti tas condicaꝛ agiꝛ condictiõe indebiti: ꝓut agi tur ad cautionẽ agitur ꝯdictione incerti: ut.ſ. de uſufruc. earuꝫ rerũ que uſu con.l.hoc ſenat⁹ ⁊ dixi.ſ.eo.l.ſed ⁊ ſi me putem.§.i. Bar.

Ex.l.ſequenti.

a ℂ Egrediꝛ. vtrũ aũt pater põt cedere actiõeꝫ filio. dic vt ꝑ Bal. ĩ.l.ij..C.mãda. ⁊ ibi etiam an valeat ceſſio facta ab extraneo filio cõtra patrẽ ⁊ ibi etiã qd ſi fit ceſſio fratri cõtra fratrem. ADDE qd de cõtractu ſocietatiſ an poſſit eſſe inter patreꝫ ⁊ filiũ. Ange. cõſilio. cxij.

b ℂ Et filiuꝫ. an donatio cõſiſtat ĩter patrẽ ⁊ filiũ adde Bar.ĩ l.ij.in ꝑn.ꝺ dona. Item valet ſi pater donat filio: vt habeat in peculium.l.ſi donatio.ꝺ colla. Itẽ ſi donat filio eunti ĩ caſtra.l. miles.⁊.l.caſtrenſe.j.de caſtrẽ.pec.⁊ l.i.C.de caſtren.pecul. mili.li.xij. cũ ibi no. itẽ ꝓ dote.l.põponius philadelph⁹.ſ. fam.her. ſed certe eſt proprie obligationis diſſolutio.l.fi.C. de dotis ꝓmiſ. Itẽ fallit ſi donat filio emancipato.l.pe.§.pe.j.ꝓ ſuo ſm vnã lec. Itẽ fallit ſi hodie donat ex cã aduenticia: ut ob merita. ⁊ ꝑdictis omnib⁹ caſibuſ morte cõfirmatur. ⁊ ita enumerauit Ang.in.l.ij.ſ.ꝓ dona. ⁊ vid ibi bar. ⁊ q̃ ibi dixi ⁊ dicit multũ no. Ang. in.l.pe.§.ſi liũ.j.pro here. q̃ talis donatio nõ põt ꝑ penitẽtiam reuocari. in ꝑdictis caſibus allẽgat tex.ĩ l.i. de his q ſine manumiſ.ad libertã ꝑueniũt

adde que dixi p⁹ Bar. ĩ l.ij.C.de inoffi.do. Ange.in.l.i.ad fi.j.ſol.ma. dicit q̃ valet donatio fc̃ã filio ſcholari a patre cã ſtudij ſicut in patre donante cauſa dotis.ꝺ. l.põponius philadelph⁹ ſed Imo.in d.l.i.ſo.ma. in fin.tꝫ contra. ADDE qualiter donatio poſſit eſſe inter patrẽ ⁊ filium Pau.ꝺ ca. cõſilio.cv. Bal.conſi. cccevij. ⁊ cc clxij. li.iij. Ro. cõſilio cclxij.pe.ꝺ ancha.conſilio.cvi.

c ℂ Quia illꝺ cõtrariũ tꝫ Bal.in.l.ij. in ꝑn.C.de inoff.do.

d ℂ Imputetur. ⁊ ut hic refert Bal. Gui. determinat hic q̃ in dubio videtur ſolutũ cã pietatis nõ ut imputeꝛ: ⁊ ſic trãſit Bal. ⁊ idẽ Bal. poſt Bar. ĩ .l.cũ duob⁹ §.papinian⁹ pro ſocio.

a ¶ Qui exce ptioné. ad i tellectű hu/ ius .l. dű di citur ꝙ ſi tu tꝰ exceptiõe fauorabili i gnorãter ſol uit:repetit: ĩtellige ſm bal. ⁊ do.io. d imo.i .l.ſi pater igno. rãs .j. ſolu. ma.quando cõpetit exce ptio que ſui natiuitate i pedit ſiue e. lidit actiõez ſed ſi eſſet ta lis hec exce ptio que nõ elideret a ſui natiuita te:ſed ita de muz ſi oppo naẽ:vt exce ptio cõpen. ſationis vel alia:tűc non repeteret in debitű:qꝛ ſi facit indebi tum anteq̃ȝ opponatur per ea que no.in.d.l. ſi pater ⁊ idez de exceptio ne dolo fa. cis ꝙ petis. ſed iſta priuſ fuit ſenten. tia Bar. in l.qui inuicẽ ꝟ.eo.⁊ p illű tex. quid ſi quis eſt turꝰ priuilegio an repetat. vid Bal.in.l.ſi. in fin.ij.col. C.de fru.⁊ lit.expenſis que videtur velle ꝙ nõ.
b ¶ Perpe. tua.ſecus ſi nõ eſſet ppe tua: vt.l.ꝙ noie .ꝟ. eo. Jtẽ hanc.l. limita vt p Bar.in.l.q inuicẽ.ꝟ.eo.
c ¶ Debitű. ⁊ qd in du bio vid bal. i.l. ſi.C.qui ad libertatẽ pue.nõ poſ. ⁊ ibi glo. ⁊ vide Bal. i l.cűctos po pulos i.vſi. vj. videndű ⁊ ibi Bal .i ſua repeti tiõe .i. viij. col.C. d ſű. tri.⁊ ſi. cat.

¶ Quomodo cognoſcaẽ an exceptio ſit fauo/rabilis uel odioſa:ibi. No.

q **Ui exceptionez.** [a] Tutus exceptione ꝑpetua [b] ⁊ fauorabili ſol/uẽs quocunq; errore repetit. ſecuſ ſi ſit exceptõ odioſa.h.d.hec notabilis lex. ¶ No. diſtinctionẽ.l.que ſingularis ẽ.ſcdo no.ut cognoſcas an exceptio ſit fauorabilis uel odioſa dȝ inſpici cu ius cã ꝑncipaliter ſit inducta.nã nõ eſt dubium ꝙ macedonianű fauet filijſfa.tñ qa ꝑncipaliter non iducit in eoꝝ fauorez: ſed in odiű creditorű.i.feneratorű dẽ totum odioſű. Simile uide/mus in uelleiano:qd fuit ꝑncipaliter in fauorez mulierű iductű: licet ſecűdario redűdet i odiű creditoꝝ.dẽ totű fauorabile iſpecto ꝑncipali ꝓpoſito illius ſenatuſcõſulti.⁊ hoc ẽ multuz utile ꝓpter ſtatuta. dicit ſtatutű ꝙ ſi qs non aſſignauerit debituz [c] in cataſtro cadat a iure ſuo. certe hinc orieẽ exceptio odioſa:qa in odiű non ſol/uẽtis:⁊ idez in ſimilibus. Sed ſi ſtatutum dice/ret ꝙ minor uel mulier non poſſit ɔtrahere ſiñ ɔſenſu conſãguineoruz.hic orietur exceptio fauorabilis.hoc dixi.ꝟ.ſi cer.pe.l.ſi qs nec cãȝ. ⁊ in.l.rogaſti.eo.ti. ¶ Op.de.l.ſi.ĵ.ad macedo. Sol.hic debet ĩtelligi quãdo filius tutus macedon.ſoluit ꝑ errorem iuris:⁊ hoc innuit dictio ꝑperã.poſita hic.facit.C.de pe.iudi.qui ma.iudi.l.ij.ſecus ſi ꝑ errorẽ facti:ut.l.cõtraria.⁊ no. in.l.cű qs.C.de iur.⁊ fac.igno. ¶ Scdo oppo. ꝟ.de cõdi.ob cãm .l.qui ſe debere. Sol. dic ut ibi dixi. ¶ Tertio op.de.l.iulianus [d] in ꝑn.ĵ.e. vbi erat exceptio fauorabilis ⁊ ſoluẽs nõ repe/tit.Sol. dicit glo.ibi erat exceptio inducta ad rigorẽ iuriſ conſeruãdű.quid vult hoc dicere.ſi tu intelligis de exceptiõe rei iudicate nõ dicis bene:qa debitor abſolutus teneẽ naturaliter tãtuȝ ⁊ nõ ciuiliter. Et iſto caſu qualiter ſoluens indebitű repetat vidiſtis in.l.i.ꝟ.eo. nos uero tractamus hic de debito ciuiliter ⁊ naturaliter cui obſtat exceptio [e].dico ꝙ exceptõ inducta ad rigorẽ iuris cõſeruãdű dicitur exceptio litis pẽdẽtis de qua loqtur dicta.l.iul.in ꝑn.idẽ dice/rem de exceptiõe que cõpetit fideiuſſori:ut prius ꝑncipalis diſcutiatur:uel de exceptõe ex epiſtola diui adriani: vt diuidaẽ õbitű iter fideiuſſores. Jſte eni exceptiones nõ liberãt quẽ directo ſed differűt:licet dilatio poſſit eſſe cauſa li/berationis ſi ab alio fieret exactio:⁊ hoc plene dixi.C.de iur.⁊ fac.igno.l.cum quis.⁊.ꝟ.eo.l.i. ¶ Op.in locű cuiuſlibet exceptiõis competit exceptio doli: vt.l.ij.§.⁊ generaliter .ĵ. de doli excep.que exceptio eſt odioſa:ergo nunq̃ ſolutum repetiẽ.So.dicit glo.inſpiciendã eſſe ori/ginẽ exceptionis.⁊ bene dicit.dixi clarius in .l. qui ſe debere.ꝟ.de condi.ob cãȝ.

Si pars. Res data poteſt condici: ut poſſit pro impenſis retineri hoc dicit. ¶ Op.de.l.ſi ita legatű.§.ſi. de le.i.So.dicit glo.hic arſa eſt pars ibi tota do/mus.⁊ ſic legatű eſt extinctű:licet per heredem reficiatur. ¶ Credo ꝙ iſta glo.ſit corrupta uitio ſcriptoris:ibi dű dicit per heredẽ reficiatur vult dicere per teſtatorẽ:ita loqtur dicta lex ſi ita.nã ſi per heredẽ reficiatur:licet tota eẽt cõ/buſta deberet legatario : qa remanet legatum aree:ut.l.grece.⁊.l.domus exuſtas de lega.i. ¶ Oppo. q.mo. vſufructus amit.l.qd tamen §.i.⁊.§.pe. Sol. dicit glo.eo.modo hic parſ fuit deſtructa ibi tota.tu dic ꝙ ibi erat legata proprietas : vnde non curo vtrum tota vel pars fuerit deſtructa ſi per heredẽ reficiẽ. hic vero erat vſufructus legatus : in quo adhibetur illa diſtinctio. ¶ Op. ꝙ ñ poſſit cõdici: vt habeaẽ retẽtio:ut.l.ſi i area.ꝟ.eo.iſtud eſt forte cõtrarium.huius timore variaẽ lec.huius .§. duobus modis.quidam ĩtelligűt ꝙ hic res legata non erat defuncti:ſed heredis.⁊ ideo exſtante con/ditione nõ tranſiuit dominiű recta uia in lega/tariű:ſed heres ipẽ tradidit ⁊ dominiű trãſtu/lit.⁊ ſic inter heredẽ ⁊ legatariű geſtű eſt nego/cium ex quo hec cõdictio oriẽ in.l.contraria nil fecit accipiẽtis.⁊ ſic inter eos nullű geſtű eſt negociű:⁊ hec eſt ſatis bona ⁊ notabilis ſolu. alij dicűt ꝙ etiã hec lex poteſt ꝓcedere in re teſtatoris legata:⁊ licet dominiű tranſeat recta uia in legatariű tranſit ad eű ut a defuncto.⁊ ſic videtur habere ab hẽde qui cű defűcto ẽ una ⁊ eadẽ pſona:⁊ ſic negociű ẽ geſtű inter eoſ qd producebat iſtã actionẽ: ibi recipiebat: vt ſuam ⁊ a ſe ut a tradẽte vel eius auctore:⁊ hec etiam eſt notabilis.alij dicunt ꝙ ibi edificauit qs in re alie/na [f] tanq̃ in re propria:⁊ ſic nullű habebat ani/mű repetẽdi.hic vero heres ſciebat rem legatã ſub cõdictione ⁊ edificãdo habuit animű pro/uidendi ſibi ⁊ etiã legatario ſi cõdictio exiſteret ⁊ ſic negociű eſt geſtű inter eos.⁊ ſic quodãmodo videẽ negocia eius geſſiſſe:ſed certe hoc caſu haberet actionẽ nego.geſt.uel in factum : ut dicemus in.l.pretor ait [g].ĵ.de bo.auc.iud. poſ. ⁊ ſic ceſſaret ɔdictio:ut.l.qui inuicẽ.ꝟ.e. quod plene dic:ut.l.domos.cű.l.ſeq.de le.i. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ cõperat condictio indebiti ⁊ non cõdictio incerti:ut.l.indebiti.§.ſed ſi nűmi .ꝟ. e.dicit glo.ibi cõdicitur poſſeſſio que eſt certa: hic cõdicitur retraditio:ut habeat retẽtionem ꝓpter impẽſas:qd eſt certű tene mẽti hãc glo. [h] quia ex hoc percipis qualiter hic debeat formari libellus nõ enim condico rẽ nec rei poſſeſſio/nem:ſȝ ſolum peto retraditiõem:ut habeaȝ re/tentionẽ ꝓpter impẽſas nõ dico poſſeſſionẽ ſȝ retẽtionẽ tãtum ꝓpter impẽſas.

Si pactus. Per pactum tollitur obligatio operaꝝ que poſtea ſolute repetẽtur hoc dicit. Jſtum .§.intellige in pacto appoſito de nõ preſtandis operis alijs ab obſequialibus. nã pactű ne ope obſequiales pſtentur parenti uel patrono eſt con/tra bonos mores:ut.l.alia.§.eleganter . ⁊.§. ſi paciſcar.ſo.ma. nec ob.l. ſtichum.§. naturalis .ĵ.de ſolu. quia tunc per pactum naturalis ob/ligatio tolliẽ :quãdo nõ eſt contra bonos mo/res.ſed pactű de obſequijs nõ preſtãdis eſt cõtra bonos mores.igiẽ ⁊c̃.

q **Uod pupillus.** Pupil/lus iſãs vel cum tutore contrahens etiam natu/raliter nõ tenetur hoc dicit. ¶ Op.ĵ. de noua. l.i.in ſi.Sol.intelligas hic in pupillo iſante vel contrahente cum tutore:⁊ dic plene: ut dixi in l.contraria.⁊ per glo.in.l.pupillus.ĵ.de re.iur. ⁊ per Cy.in.l.i.C.de inuti.ſtip. ¶ Quid ſi pu/pillo ſoluaẽ indebitű:dic ut.l.ſi pupillus.d ſol.

p **Ene.** Dic ut in glo.facit qd dixi ꝟ.eo.l.quãobrem.

s **J quis iuraſſet.** Tutus exceptione iuriſiurãdi ꝑ errorẽ ſoluẽs repetit hoc dicit.

r **Epetitio.** An ſit debituȝ inſpicitur ex perſõa eius cui ſoluitur.hoc dicit. ¶ Contra

d ¶ .l.iulanꝰ. ⁊ vid quod no. Bar. ⁊ doc.in .l.ij. C.ꝙ me. cã
e ¶ Exceptio ſȝ ꝙ turꝰ exceptione excuſſiõis repetat ſoluẽs eſt tex. iuncta glo. contra Bar. in l.ſi reus .§. fideiuſſoꝛ. ⁊ ibi Bar .ꝟ. e.ſed dici pt ꝙ illud id ẽ qꝛ ſimul ſoluerűt.ſecus ſi ſeparatiȝ.
f ¶ Re aliena ⁊ adde .l.ij. ⁊ ꝙ ibi bal. in.i.col . C. de ſerui. ⁊ aqua. an pro expenſis factis poſſit res retineri latius ꝑ euȝ in.l.ſi.C.cõmo. de hoc ⁊ ibi generaliter quãdo quis poſſit uti retẽtiõe.
g ¶ .l. pretoꝛ ait.in cõtrarium eſt caſus in .l. in hoc iudicio ꝟ.cõi diuid. allegat do. Jo.de imo. in.l.domus hic allegata ⁊ illuȝ textű habeo allegatű hic in libro per.d. Ja. de are. ſup glo.l.ex quibus.ĵ.e. tu vide bal. in.l. ſi quis ſciens.C.de rei vẽdica.
h ¶ Hãc glo. no.qa iſtud ius retinẽdi ipẽſas tranſit ad ſingularẽ ſucceſſorẽ ſine ceſſione.tex. eſt no. in .l. in hoc iudicio in.§.impendia i.v. ſȝ ſi his.ꝟ.cõi diuiű.facit ꝙ habeẽ i.l.ꝑſcriptio .§. ſi.de pac. ⁊ ꝙ ibi bar. ⁊ vide qd no. Bar.in.l. ſi is qui heredi.ĵ.eo.ti.

a℃ Indebi/tū.ad hoc late p Bar.in l.ſi qs mandatum.ſ.de neg.ge.ꝛ in l.i.ꝛ ibi bal. C.de dolo.ꝛ qd ſi fideiuſſor ſoluit vſuras indebitas an rẽpetat a reo. an a creditore⁹ vide no. Bal.in.l.cõſtitutionib⁹ C.de vſur. ADDE ut per Abb.cõſ.vij.ij.li.

b℃ Mādatū i caſib⁹emergẽtibus nū qꝫ requirit ſpeciale mādatū lꝫ ĩ pncipalib⁹ ſic.ꝛ uide bar.i.l. filius.j.ꝺ do.ꝛ bar.in.l.illud.§.i.ſ.de mio.ꝛ qꝺ no.Ange.in.l.ij.ſ.de iur.om.iud.ſed qd ſi mandato exprimãt aliq caſus requirẽtes ſpeciale mandatū uel etiā non requirentes poſtea ſubdatur clauſula generalis in qbuſcūqꝫ alijſ an comprehendat alios caſus requirẽtes ſpeciale mādatum.ꝛ an maiores uel minores vide qꝺ legitur ꝛ no.in cle.nō pōt ꝺ procu.ꝛ per doc.in.c.ſe.def.ꝺ reſcri. ADDE ro.conſi.cxiiij.incipiẽte viſis ubi cõſuluit ꝙ ꝓcur.ſpecialiter ꝯſtitutus ad accipiendū centum mutuo tātū poteſt ſe obligare ad cābia ꝛ uſuraſ illius mutui tanqꝫ acceſſoria lꝫ tranſcenderent ſūmam centum.

c℃ Reſtitutionem.adde Imo.in.c.ſciſcitatuſ.ꝺ reſcrip.vbi ẽt dat notabilẽ limitationeꝫ ꝛ etiā Bal.i.d.l.illud.

ſ.eo.l.ſi pene.§.i.ꝛ.l.ſi patre.C.eo.ſol.ut ĩ dicta.l.ſi pene.

s **Jis qui.** Qui ex hereditate ſibi debitū nō deducit repetit.h.ꝺ.Quero quid ſi heredi erat debitū naturaliter tātum.Reſpō.idem: ut l.ſtichus.§.aliquādo.j.de ſolu.uidetur enī heres ſibi ſoluere ſtatim cū eſt heres:ut.l.ſi heres j.de euic.Sꝫ qro quid repetet pecuniā debitaꝫ certe nō pōt repetere:quia eam nō ſoluit. hereditatẽ nō pōt repetere:quia eam debite ſoluit. Puto ꝙ repeteret quātitatẽ ſibi debitaꝫ: licet eam nō ſoluerit :vt.l.ſi mulier.ſ.ti.ij.ꝛ.l.ſi quiſ accepto.eo.ti.Illā enim quātitatẽ ſoluiſſe videtur. Contra p̄dicta facit.ſ.eo.l.qui exceptione §.ſi qui.Sol.ibi fuit ſoluta certa ſpecies.hic fuit ſoluta quedam iuris uniuerſitas: utputa hereditas que cõtinet omnia debita ꝛ credita.ꝛ ſimilia.ꝛ ſic iſta pecunia poteſt uideri ſoluta : qa de ipſa hereditate deduci poteſt.facit.j. de ipẽſis in re.do.fac.l.quod dicit.§.ſi dos.

s **Ui heredes.** Hanc.l.habuiſtis declaratā.ſ.eo.i.l.ſi ꝓcurator.dic ut ibi.

Ex.l.ſequenti.

Fideiuſſor videt habere mādatuꝫ de ſoluẽdo: ibi.Nota.Et habẽs ſpeciale mādatū ad aliqd principaliter faciẽdū uidetur habere mandatū ad ea q̄ neceſſario veniūt ĩ cõſequẽtiā:ibi.Sol.

i **Adebitā.** [a]Iſta eſt lex valde notabi.ſi fideiuſſor ſoluat indebitū debitori competit repetitio ſi eius noīe eſt ſolutum: vel fideiuſſori ſi ſuo proprio nomine ſoluerit . hoc dicit. ⁋ Nota tu iuuenis ꝙ fideiuſſor videtur habere mādatum de ſoluẽdo.℃ Secūdo no.diſtinctioneꝫ huius.l.ad quod facit.j.man.l.pap.ꝛ quod ibi no.℃ Op.de.l.ſi quis alicui in ſi.j.ꝺ acqui.heredi.Sol.hic habebat mandatuꝫ: ibi nō:quia erat reuocatū per furorem.℃ Oppo.de.l.ſi procurator.ſ.eo.ubi videtur ꝙ requiratur ſpeciale mādatum:ut ei cuius nomine ſoluitur indebitū cõpetat repetitio.⁋ Solu.dico ꝙ id quod dicit ꝙ requiritur ſpeciale mādatum debet intelligi uel ꝙ id ipm pncipaliter mādetur:vel aliud ad qꝺ ipſa ſolutio neceſſariam habeat cõſequẽtiā.hic ẽ caſus ĩ hac.l.hoc tene mẽti in omnib⁹ caſibus in quibus requirit ſpeciale mandatuꝫ[b] ſi mādatur aliquid nominatī ad qꝺ habeat neceſſariā conſequẽtiam illud quod per ſe reqrit ſpeciale mādatum iſto caſu veniet ſub virtute p̄cedentis mādati:vt hic.ꝛ.l.ij.ſ.de iuriſdi.om.iu.ꝛ.l.ad rem mobilẽ.ꝛ.l.ad legatū ſ.de procura.facit.eo.ti.l.qui ꝓprio.§.item q̄ritur.ꝛ.l.uel operis: ꝛ ideo licet ad petendam reſtitutiōem[c] requiratur ſpeciale mādatum:ut ſ.de mino.l.illud.in ſi.ꝛ.l.ſeq.tamẽ quando reſtitutio petitur incidẽter:ita ꝙ id quod erat ſpecialiter mandatum non pōt aliter expediri ſpeciale mādatū nō requitur:quoniā illud ꝙ ſpecialiter erat mādatū habet neceſſariam cõſequẽtiam ad reſtitutionẽ. de hoc dixi plene de ope.no. nunc.l.cū procurator.in ſi.℃ Op.de dicta l.cum procurator.in ſi.So.ibi ſequẽtia non ſequebātur de neceſſitate ad precedẽtia.hic ſic.℃ Op.de.l.ſi.§.ticius.j.e.So.dic vt ibi.

q **Ui promiſit.** [d]Inter ſi ꝛ cum non ẽ differentia.hoc dicit.℃ Opp.de.l.cẽtiſimis.§.ſi.de ꝟbo.obli.Solu.quando iſte dictiões apponuntur circa ſubſtantiaꝫ obligationis:ut circa volūtatem:tunc eſt differẽtia inter ſi ꝛ cuꝫ : vt ibi.ſed quando apponūtur circa extrinſecā:tunc nō eſt differẽtia vt hic.doc. ſcilicꝫ Guil.ꝛ alij tractant hic iſtaꝫ materiaꝫ de dictione ſi ꝛ cum.tu dic pleniſſime:vt dicta.l. centiſimis in ſi.[e] Bar.

Ex.l.ſequenti.

℃ Quid ſi ille cui ſolutū eſt indebituꝫ nō ẽ ſoluendo.an detur repetitio cõtra eum cui proficit.Et an mutuans pecuniā pauperi qui alimẽtauit filios poſſit agere cõtra filios habẽtes bona materna.

b **Is ſolis.** Hec cõdictio ẽ pſonalis : ideo dat cõtra eū cui ſoluitur:nec eſt in rem ſcripta.ideo nō datur cõtra eum cui ſolutio proficit.hoc dicit.℃ Querit glo.ꝛ eſt notabilis queſtio[f] quid ſi ille cui ẽ ſolutū nō eſt ſoluendo an detur repetitio cõtra eum cui proficit.glo.dicit ꝙ ſic.ſi cām lucratiuā habuit : alias ſecus.argumento.ſ.de eo per quẽ factum erit.l.ſi.ꝛ.j.de le.i.l.plane.el.ij.§.i.quod tenẽt docto.facit qꝺ dixi.ſ.ſi cer.peta.l.ſi euꝫ ſeruū.ꝛ ſic eſt argumẽtū ad.q.ꝙ ſi ego mutuaui pecuniā pauperi[g] ꝛ exiſtenti nō ſoluendo qui ex illa pecunia alimẽtauit filios:vtrum poſſiꝫ agere contra filios q habent forte res maternas. ꝛ hic eſt argumentum ꝙ ſic cogitabitis.

q **Uod quis.** Soluens ſcienter indebitum nō repetit.hoc dicit.

e **X quibus.** Qui habet ſolā retentioneꝫ ſoluens non repetit. hoc dicit. Caſū pone:vt.ſ.eo.l.ſi in area.ꝛ declara:ut.ſ.eo.l. qui exceptionem.§.ſi pars.

Ex.l.ſequenti.

℃ Differentiaꝫ inter cām ꝛ rem.vide in pn.ſequenti:ibi.No.

d **Amus.** [h]Datū ob cām de preterito nō obligatoriā nō repetit. datum vero ob cām de futuro cauſa nō ſecuta repetit.hoc dicit. ⁋ No. differẽtiā inter cāꝫ ꝛ rem[i]:quia cauſa ẽ de preterito ꝛ res de futuro:licet lex iſtiſ vocabulis abutatur:vt vidiſti.ſ.ti.ij.per totū.℃ Secūdo no. ꝙ lꝫ cā ꝺ preterito ſit falſa nō cõpetit repetitō. Cõtra hoc oppo.de ommib⁹ legib⁹ iſtius ti. Sol.dicit glo.intellige ꝙ hic ſoluit nō putans ſe teneri:ſed quia volebat donare.intellige iſtā glo.ꝙ nō putabat ſe teneri.ideo quia cā ꝓpter quā dabat nō erat obligatoria ꝺ ſui natura: ita videtur ſentire glo.hic in ſi. utputa ſi do ideo quia bene fuiſti preliatus:uel quia bene geſſiſti negocia mea:ut.l.demõſtratio.§.i.j.de cõdi. ꝛ de.℃ Cõtra hoc op.ꝛ videtur ꝙ etiā quando datur ob cām nō obligatoriā cõpetat repetitio ut.ſ.e.l.ſi nō ſortem.§.ſi falſo.ꝛ.§.ſi quis quaſi.Sol.intellige hic ob cām nō obligatoriā p ſe nec acceſſoriā alterius obligatiōis:ut in cõtrarijs nec alicuius lucri acquiſitoriā uel dāni excluſoriam:ut.l.is cui.ſ.e.ꝛ ibi dixi ꝛc.℃ Opp.ſm glo.ſ.e.l.eleganter in pn.Sol.ibi erat cauſa obligatoria.ſ.tranſactionis.℃ Opp.de.l.cuꝫ tale §.falſam.j.de condi.ꝛ demon.So.dicit glo. ꝙ hec lex determinat per illam:quia ſi dans non erat alias daturus[k] ſi ſciuiſſet cauſam falſam cõpeteret repetitio.hic aduerte in.l.contraria nil de repetitiōe tractatur:ſed vtrum legatuꝫ uicietur reſpectu falſe cauſe:ꝛ ideo eſt aduertẽdum quia legatum conſiſtit ex ſola voluntate teſtan/

d℃ Qui pmiſit.an gl.ſi.hic ſit vera vide Ang.ꝛ Imo.in.l.ſtipulatio iſta.§.inter certam de ꝟb.ob.in ſi.

e℃ In ſi.ꝛ p Bar.i.l.qꝺ cūqꝫ.§.non ſolū.e.ti.

f℃ Queſtio: adde Bar.in.l.cum fūduſ.§.ſeruū ſi cer.pe.in contrarium vide Cy.ꝛ Bal.in.l.i.i ſin.C.de re pu.que ſiūt in iudicio ꝛ qꝺ ibi dixi i ſin.

g℃ Pauperi.latiuſ per bal.i.l.ſi.C.ad ma.

h℃ Damus: allegat iſte tex.ꝙ condictio ob cām nō pōt concurrere cuꝫ condictione indebiti.uiꝺ ang.ꝛ Imo.ꝛ plenius p Lu.in.l.ij.§.harum de verbo.ob.

i℃ Rem.vide Bar.i.l.demõſtratō §.qꝺ aūt.j.allegata.

k℃ Daturus adde omnino Bar.in.l.ſi cum re.ſ.ꝺ pac.

a ℭ In area. vide glo. ⁊ ꝙ ibi habeť in.l.ꝙ quis ſ.co.

tis:vnde ſi appareret teſtantē alias legaturum nō fuiſſe viciať legatū:ut in ꝯtrario:ſʒ ꝯdictio ī debiti oriť ex q̃ſi cōtractu:ut.ſ.e.l.ſi in area[a].⁊ iō eſt neceſſe ꝙ appareat hāc mētē.ſ.ꝙ alias da turus nō erat fuiſſe exp̄ſſā uel ab vtroqʒ intelle ctā.alias ſec⁹:ut.l.ſi repetēdi.C.de ꝯdi.ob cāʒ. ⁊.ſ.ti.ij.l.iij.§.ſi qs q̃ſi circa ſi.ℭ Op.de.l.de mōſtratio.§.i.ī.de ꝯdi.⁊ de.Sol.q̃nqʒ cā exp̄ mit ꝑ modū cāe ſeu cauſaliter:vt ꝑ dictionē qa ⁊ ꝑ iō ⁊ ſimilia.⁊ tūc ꝓcedit qō.ſ.dixi. q̃nqʒ cā exp̄mit ꝯdictiōaliter : vt ꝑ ſi. ⁊ tūc vř agi:ut ita ōmū traditio illa vel diſpoſitō habeat effectū ſi cā eſt vera.alias ſecus:vt.l.ꝯtraria.ℭ Op. tut⁹ exceptiōe doli odioſa ſoluēs ꝑ errorē nō repe tit:vt.ſ.e.l.q exceptionē.§.i.ſed hic erat tutus excepti.doli.ergo ⁊c.Glo.dicit ꝙ hoc pōt ꝓce dere in legatis:ſʒ in ſolutiōe īter viuos nō quia ſoluēs nullo mō tenebať.⁊ ſic nō obſtabat exce ptio doli.ſʒ erat exceptio facti uel ītētionis. tu dic ī legatis ⁊ ī ſolutiōe īter uiuos idē eſſe.nam poſito ꝙ qs eēt tutus exceptōe doli ī caſu ī quo loqmur nō eſt exceptio doli adhibiti in ꝓmittē do ſeu ꝯtrahēdo:ſʒ in petēdo que exceptio nō impedit repetitionēʒ:vt no.in.d.l.qui ſe debe re.ſ.ti.ij.⁊.ſ.e.in.l.qui exceptionem.

Ex.l.ſequenti.

ℭ Quādo circuitus ſit euitandus:ibi. Ultio.

d **Dominus.** Iſta eſt fortis lex. Solutū indebite ſi n̄ ē trāſlatū dn̄ium vēdicať a dn̄o. ſi eſt trāſlatū dř ab eo īmediate ad quē in ꝟitate ſpectat:ut euitetur circuituſ.h.d.ℭ No.ꝙ eui tatur circuitus ꝓpter eqtatē.idē habuiſtis in.l. cū fundus.§ ſuū tuū īprudēs.ſ.ſi cer.pe.⁊.ſ. vſufru.quēadmodū.ca.l.ſi uſufructus.in pn̄. ℭ Aduerte qa iſta glo.ē multū ſubtiliſ.ℭ Op. ad pn̄.⁊ vř ꝙ ſemp ītelligať ꝑmiſſū ſuo tuo ſol uat de peculio:vt.ſ.ti.ij.l.iij.§.ſi.Sol.ibi teſta mētū valebat.hic erat inualidū.Scd̄o op.ad ſe cūdā ꝑtē.iſte ex̄ne⁹ ſoluēſ volebat donař ipi ſer uo ⁊ ꝑ ꝯn̄s ipſi dn̄o dʒ ꝯpetere repetitio: ut.ſ. ti.ij.l.q ſe debere.§.ſed ⁊ ſi cū ſciret:⁊.l. ſi do naturus.i pn̄.hui⁹ timore dicit glo.fateor ꝯtra riū de rigore.de eqtate ꝟo ꝓcedit hec lex. ⁊ rō eqtatis ē:qa ex̄neus volebat donare ſuo:ita ꝙ nō dn̄o:putabat.n.ex hoc ſuū ad libertatē ꝑue nire.ex quo apparet ꝙ nō habuit animū:ut per ueniret ad dn̄m:ut.l.paterfa.teſtō.ī.ď heredi. iſti.⁊ iſti.de vul.ſubſti.i ſi.⁊ erat eqtas i duob⁹. p̄mo in eo ꝙ ſibi dať repetitio ſeu reſtitutio : ⁊ huius cā ē error:ut dixi.ſcd̄o eſt eqtas i eo ꝙ ſi bi dať repetitio directo : ⁊ hui⁹ cā eſt ut euiteť circuitus ut hic:⁊ hoc ꝓut intelligim⁹ ꝙ ex̄ne⁹ volebat ſuo donare.Alij huiuſ timore itelligūt in eo q ſoluit mādato ſui:nec volebat donare: vn̄ hʒ ꝯtra dn̄m ſui actionē de peculio.in pecu lio aūt eſt iſta actio ut poſſit repeti ab eo cui eſt ſolutū.ergo teneť illā cedere:ut.ī.ď peculio.l. ꝙ debeť.⁊ ſm̄ hoc aget hic iſte ſoluēs ex actio ne ceſſa.ſed certe tex.iſte vř uelle ꝙ agat iuř ſuo abſqʒ ceſſiōe actiōis.⁊ iō teneam⁹ p̄mā. uel ueri us:ut puto ponamus caſū ſimpliciter:ut littera iacet in eo q ſoluit pro ſuo nec apparet an ha buerit animū donādi uel nō:quo caſu cū ſoluat ob cām fauorabilē:⁊ piaʒ.ſ.ꝯſequēdi libertateʒ ſiqdem cā ſequať vř donare.ſi cā nō ſequať nō videť donare:⁊ pōt repetere ſicut dicim⁹ in do te:ut.l.ſi ego.i pn̄.ī.ď iuř do.uidiſtis ī.l.ſi ex̄ne⁹ ſ.ti.ij.ℭ Sʒ ꝯtra hoc op.ſʒ hoc ipi ſoluēti ď ri gore dareť repetitio:ut.d.l.ſi ex̄ne⁹.⁊.l.ſi ego. Sol.ibi loqť q̄n ex̄ne⁹ p̄ncipaliter ꝯtraxit ⁊ ſuo noīe dotē ꝯſtituit pro muliere.hic ꝟo ſoluit no mīe ſui: ⁊ ei⁹ rogatu:ut dicit tex.quo caſu dn̄o dať repetitio de rigore:ſicut etiā dicim⁹ in.l.q ſe debere.ꝙ mulieri ratū hn̄ti dareť repetitio: ut no.in pe.glo.illius.l.ſicut etiā dicim⁹ in ꝓcu ratore ſoluēte idebitū ex ſp̄ali mādato:qa dn̄o repetitio dať:ut.ſ.e.l.ſi ꝓcurator.ſʒ qa domin⁹ iſtā actionē teneť cedere ſoluēti.iō ď eqtate ſol uēti dať directo repetitio cā euitādi circuit⁹.ſi mile i.d.l.cū fundus.§.ſuū tuū.ſi cer.peta.ſ.⁊ dixi ibi.ℭ Opp.⁊ vř ꝙ hoc ſcd̄o caſu dn̄o deť uēdicatio:qa vř dn̄ium eē trāſlatū in ſuū.ꝑ cō ſequēs acq̄ſitū dn̄o:ut.l.acqritur.ī. de acq.re. do.So.dico ꝙ dn̄ium recta uia trāſiuit in acci piētē:ut.l.ſʒ ⁊ ſi př.§.i.ī.ad macedo.iō dn̄o nō dať uēdicatio:qa non dareť ſuo etiam ſi liber eſſet.ℭ Ultio ad id qō hic dř de euitādo circui tu.op.ī.ad.l.ro.ď iactu.l.ij.in pn̄.glo.nō ſoluit ꝟitas eſt ꝙ etiā ibi pōt euitari circuitus : ut ibi no.per glo.Cōtra hoc op.de.l.cū in plures.§. meſſē.ff.loca.⁊.l.ſi ſic ī ſi.ī.de le.i.⁊.l.iul.§.pe. ī.de act.emp.hui⁹ gr̄a dicas ſic.q̃nqʒ q̃riť utrū circuit⁹ ſit euitādus a legū cōditoribus ⁊ dicē dū ē ꝙ ſic in q̃tuʒ poſſūt:ut.C.cōia ď le.l.i.⁊.ff. vſufru.quēadmo.ca.l.ſi uſufructus.in pn̄.cum multis ſimilib⁹.q̃nqʒ q̃riť utrū circuit⁹ euitetur: hoc ē utrū illa actio quā aliuſ teneť mihi cedere poſſit ꝑ me exerceri directo.⁊ ad hoc uadit iſta l.circa qō dicas.q̃nqʒ mihi cui dʒ cedi ꝯpetit uti lis ſine ceſſiōe:ut ī caſib⁹ no.in.l.ex legato no mis.C.de legatis.⁊ ď act.⁊ ob.l.i.⁊ ī illis caſib⁹ nō eſt dubiū ꝙ poſſū ītentare utilē.q̃nqʒ utilis mihi nō ꝯpetit.⁊ tūc ſi qdē ille q dʒ mihi cede re nō reperiť.⁊ tūc potero eā ītentare directo: ut.d.l.i.de act.⁊ ob.⁊.ī.de iſti.l.i.§.ſi.⁊.l. dāni §.ſi.⁊ ibi no.de dāno īfec.ſi ꝟo pōt reperiri tūc poſſū agere directo:ut euiteť circuitus trib⁹ cō currētib⁹: quoꝝ ſi qō deficiat nō euitabiť.p̄mo ꝙ ille contra quē agiť fact⁹ ſit locupletior ex re mea:ut.l.ſi ⁊ me ⁊ ticiū.⁊.l.ſi eū ſuū.ſ.ſi cer.pe ta.ſcd̄o ꝙ ille ali⁹ ꝯtra quē habeo actionē libe reť cedēdo.ita loqtur hic.⁊.d.§.ſuū tuū in pn̄. ſi.n.poſſet p̄ciſe cōpelli[b] ad ſoluēduʒ nō dareť mihi iſta actio:ut no.ī.d.l.ſi eū ſuū ſi cer.pe.de tertō dic ut ďclaraui tibi ī.d.§.ſuū tuū īprudēſ.

b ℭ Cōpelli. vide Bar. ī.in.l. pri.

c **Ex his.** Iſta.l.eſt ſūma quaſi to tius materie ⁊ ponit ſū marium in toto titulo.

Ex.l.ſequenti.

ℭ Cōductores ſoluēdo Abbati iniuſte electo an liberentur:ibi. Ultimo.

e **In urbana.** Ex locatōe pre donis nō cōpe tit actio dn̄o. Itē ex locatiōe ſerui uel dn̄i nō recte ſoluitur p̄doni:ſʒ ſolutū ut idebitū repetitur.h.d. Hec ē.l.notabilis ⁊ ſingularis. glo.diuidit ī tres ꝑtes:dic ut ī ea.ℭ Quero dř ſi urbana qd ſi p̄dia ruſtica fuerūt locata. dicit glo.idē ſi locatio eſt in pecūia q̃ſi aliud eſſet in colono partiario.h.d.ꝓꝑ illud qō dř ī ſi.l. quia hoc caſu ſoluerētur p̄dōi fruct⁹ q eēnt ipi⁹ dn̄i. ℭ Scd̄o q̃ro poſtq̄ ꝯductor ſoluit ipi p̄doni a quo ꝯduxit eſt liberat⁹:ut hic.ſʒ an an̄q̄ ſoluat dn̄s poſſit ab eo petere p̄ſionē.dic glo.ꝙ n̄.⁊ hic ē caſus hic exponēdo n̄ repeťť.i.n̄ peteť qō no.qa ꝯtra eū q a p̄dōe ꝯducit dn̄o nulla actio datur ℭ Quero dř hic ꝙ ipſe p̄do erit dn̄o ob ligat⁹ q̃ro ad qd: R. puto ꝙ ſit i electōe dn̄i uel agere ad p̄ſiones q̃s ipe dn̄ſ ꝑcipere potuiſſet ſi poſſediſſet:ut.l.ſi nauis.in ſi.ď rei uē. uel age re ad p̄ſiones q̃s ipſe p̄do ꝑcepit ſeu ut cedat

a℄ Et opp.⁊ an malefidei poſſeſſor pci piēdo fruct⁹ ꝯmittat fur tū.vid bal.i l.ij.in.i.col. C.de fruc.⁊ lit.ex.

b℄ Cōtrariū ſʒ Bal.i.l.ſi traditio . in fi.C.de act. ēp . itelligit ꝙ gl.hic ve lit dicere ꝙ pēſio non ē fructus.

c℄ Queſtio. ⁊ iſta faciūt ad id qḋ di cit bal.i.l.pe to.§. mater de le.ij.⁊ ꝙ mādatū ſiue pceptuʒ ad aliquem: ut Abbatē:licʒ ille nō ſit ve rus abbas il lud mādatū aſtrixit verū abbatēʒ lʒ ſe cus i iudici iſ:q: iudiciū agitatū cū il lo q nō ē ve rus abbas ſi piudicat ṽo Abbati:per no.i.l. ſi tu. tor.C.i qb⁹ cau.i ite. re. ⁊ ibi bar. ⁊ bal. Jtē limi ta hec dicta: vt p pau. ḋ ca.i.l. ſi pro patre.§.ṽſū p illū tex. in fi.j. de i reʒ uerſo. Jtem vide ad hoc Ang.⁊ pau. de ca.in.l. ſi tibi .§. cum poſſeſſor.ſ. de pac.adde que no.vo/ luit bal.i.c. .i.q ſucceſſo res teneant feudū cōfir- mare ⁊c.

d℄ Liberen tur.an pēſio narij ſoluen do abbati i iuſte electo liberēt.⁊ fa. bon⁹ caſus i l.i.§.ſi rē.j. depoſiti ad- de qḋ habet i.c.dubium el.ij. de ele. ⁊ i.c.ḋ mul ta. de pbē.⁊ p Jnno.i.c. ſicut de iure iur . ⁊ iſtis adde bar.in tractatu de tyrānide.in vj.q.⁊ no.p bal.i.l.ij.C. ḋ ſui.ibi.nē de.v. pūcto ⁊ ibi.ſʒ quid de.vi.⁊c.

actōes ꝯtra eos qb⁹ p̄do locauit:ut.l.iul.ſ.ḋ pe ti.here.⁊ ex hoc qa p̄do nō liberaſ cedēdo acti onē:niſi ex dn̄i volūtate: ſʒ cogiſ p̄ciſe dn̄o ſatiſ facere:nō hʒ locum illa eqtas ꝙ poſſit directo dn̄s agere ꝯtra ꝯductores q cōduxerūt a p̄dōe ut mō dixi i.l.dn̄s teſtō.in fi.ſ.eo.℄ Uenio ad vltimā ptē:⁊ op.ꝙ ſoluēdo p̄doni ſit liberat⁹ ut.j. de ſolu.l.qui hoiēʒ .§.ſi p̄do.So.ibi p̄do reſtituit dn̄o hic ſec⁹.℄ Jtē op. iſti.mādati .§. itē ſi.⁊.l.ei⁹ q in ꝓuincia.ſ.ſi cer.pe.So.ibi pre ceſſit mādatū:lʒ eſſet reuocatū.hic ṽo nullū p̄/ ceſſit mādatū:ut.l.q hoiēʒ.§.ſi nullo.de ſo.ſub audi:nec aliq̄ iuſta cā p̄ceſſit,ꝓpter quā deberet ſoluere p̄doni:alias ſec⁹:ut.l.cū fūdus.§. ꝟuuʒ tuū iprudēs.ſ.ſi cer.pe.℄ Op.de.l.i.§.ſi rē.j. depoſiti.glo.ſoluit vno mō.tu dic ꝙ ibi loqtur i depoſito in quo qs teneſ ſolū ḋ dolo ⁊ lata cul pa.℄ Uenio ad fi.l.⁊ op.ᵃ ēt qñ fruct⁹ nō ſunt dn̄i ꝯdicūtur a p̄done:ut hac.l.in p̄n.So. dicit glo.nō cōdicunſ fructuū noīe ſʒ obuētionū:qd vult dicere credo ꝙ uelit dicere ꝙ nō ꝯdicunſ noīe fructuū q ꝑcipiātur ex re:ſʒ noīe obuētio/ nū ciuiliū:ut.ḋ.l.ſi nauis.ſ.de rei uen.tu potes ꝯtrariuʒ[b] alio mō ſoluere videlicʒ ꝙ qñ fructus fuerūt dn̄i indiſticte ꝯdicūtur a p̄done: ſed qñ fruct⁹ nō fuerūt dn̄i: ut pēſiōes diſtinguiſ:aut dn̄s hʒ regreſſū ꝯtra pēſionarios qbuſ ipē loca uit.⁊ tūc ñ agiſ cōtra p̄donē:ut hic i vltio caſu. aut nō hʒ regreſſū ꝯtra pēſionarios:⁊ tunc dic ut hic in p̄n.l.⁊ cōdiciſ a p̄done:ut hic in p̄n. ⁊ l.iul.ſ.de peti.here.⁊.l.ſi nauis.ſ.de rei uen. ℄ Querit glo.q̄ cōdictiōe fruct⁹ cōdicūtur a p̄ done.⁊ dicit glo.ꝙ ꝯdictiōe furtiua.qḋ dic: ut in glo.[c] Ultio p hanc.l.pōt determiari qḋ[c].q/ dā Abbas nō iuſte elect⁹ igreſſus eſt mōaſteriū ⁊ fruct⁹ recollegit:⁊ ſoluta ē ei pēſio.an pēſiona rij ſoluēdo ſibi liberenſ[d].⁊ in hoc debes ex p̄di ctis diſtinguere.aut pēſionarij cōduxeſt ab illo Abbate itruſo ⁊ ſoluēdo ei liberanſ:ut hac.l. i p̄n.aut ꝯduxerūt ab Abbate ṽo uel ab alio mo nacho ṽo illi⁹ monaſterij:⁊ tūc ei ſoluēdo nō liberātur:ut hic i.ij.⁊.iij.caſu.qḋ itellige niſi ha beāt iuſtā cām eū credēdi Abbatē: ut qa habe/ bat cōfirmationē ſupioris:q̄ forte de iure nō te nebat:ut i.§.ꝟuū tuū iprudēs.ſ.alle.⁊.ſ.dixi ḋ hoc p Jnno.in.c.nihil de electio. Sʒ ſi q̄ratur an ex locatiōe talis intruſi cōpetat actio ṽo Ab bati:dico ꝙ ſic ſiñ ceſſiōe:lʒ i p̄done rei ꝑuate p ſone reqraſ ceſſio:ut.ſ.dixi.⁊ hoc fauore eccle ſie idē eſſet in pupillo[e] ⁊ milite:ut.l. ſi ut ꝓpōis C.ḋ rei uen.⁊.l.ij.qñ ex facto tutorū.

s **Efficit.** [f]Dubia exceptōis per petue cā dubietate pē dēte habet viʒ exceptiōis perpetue.h. dicit.℄ No.ꝙ in dubiū interp̄tamur in cauſaʒ magis ipediētē.℄ Jtē no.ꝙ dubiū iterp̄tatur[g] perpetuuʒ .fa.l.iuriſperitos.in p̄n.j.de excu.tu. ℄ No.etiā ex hac.l.ſʒ glo.quattuor ꝓportiona bilia . duo ⁊ duo.que dic ut in glo. ℄ Opp.de .l.iul.j. de iure dot.⁊.l.eādem.§.i.de duo. re. Glo.dicit lʒ ſint ꝓportionabilia hic nō tñ ibi. tu dic clariſſime ꝙ iſta q̄ hic ponunſ.ſ.p̄ma duo ꝓportionabilia nō ſūt ꝓportionabilia reſpectu initij:ſed reſpectu effectus:ut.l.pecuniam.ſ. ſi cer.pe.⁊ ibi no.in glo. Jtē ſecūda duo nō ſunt ſimiliter ꝓportionabilia reſpectu initij: ut dixi in.l.lecta.ſ.ſi cer.pe. ſed reſpectu effectus ſic: ut hic:cōtraria vero loquūtur reſpectu initij ꝙ tūc nō ſunt ꝓportionabilia.℄ Opp.de.l.ſi ſub cōdictiōe.j.de aſſignan.liber. Solu.ut dicā ple ne de iſta dubietate.in.l.iul.j.eo. Bar.

c **Um indebitū.** Ex ſolu tione tu toris cōpetit cōdictio ipuberi.h.d.uel ſic.idebitū ſolutū p tutorē cōdiciſ a pupillo. ℄ Op.ꝙ nō repetat ipubes[b]: quia i ptāte con ceſſa tutori nō videſ cōceſſū ꝙ ſoluat indebitū vt.l.ſi ꝓcurator[i].ſ.e.ſol.itellige ꝙ hic tutor ha/ bebat iuſtā cām credēdi debitū ſubeſſe . ſimile dixi in.ḋ.l.ſi ꝓcurator.

Ex.l.ſequenti.

℄ Agens cōtra pſonā ꝯtra quā agere nō pote rat nō perdit actionē cōtra eū contra quē agere poterat.

c **Reditor.** Solutū indebite ꝓcuratori nō ha/ benti mādatuʒ ad hoc repetiſ a dn̄o: vel ab eodē.h.d.℄ Ex fi.l.no.ꝙ qui egit agere cōtra pſonā cōtra quā agere nō poterat nō per/ dit actionē cōtra eū cōtra quē ageſ poterat. Ce tera circa hāc.l.dic vt.l.ſi ꝓcurator.ſ.eo.

Ex.l.ſequenti.

℄ Si teſtator inſtituit aliquē heredēʒ i re certa aliū mortuū quē uiuere putabat inſolidū.inſti/ tut⁹ in re certa habebit totū.

s **Eruo.** [k]Condictio ipoſſibilis quam teſtator putabat poſſibilē uiciat legatū.h.d. Et iſta eſt notabilis ⁊ ſingularis.l.℄ Op.impoſſibilis cō dictio nō viciat legatū:ut.l.obtinuit.de condi. ⁊ demō.⁊ inſti.de heredi.inſti.§.fin.glo.ponit multas ſolu.tu tene illā ꝙ licet ſit ipoſſibilis:tñ teſtator putabat eā poſſibilēʒ.cōtraria loquunſ in cōdictiōe quā teſtator putabat impoſſibilēʒ qḋ plene examinaui in.l.i.de cōdi.inſti.℄ Ulti mo Guil.de cu.inducit hāc.l.ad.q.[l] cū ſua glo. ſi teſtator inſtituit aliquē heredēʒ ex re certa: ⁊ aliū inſolidū quē putabat uiuere: cū in ueritate nō uiuebat:qa erat mortuus.an heres ex re cer ta capiat totū.videſ ꝙ nō:qa.l.i.§.ſi ex fundo. de here.inſti.loqtur quādo teſtator fecit vnum heredē ex re certa ⁊ nō aliū.⁊ ſic putabat porti onē[m] ad aliū nō ꝑuenturā:ſed in caſu iſto puta/ bat hereditatē ꝑuenturā ad aliū.cōtrariū ḋter/ minat Guil.qa hic nō inſpiciſ cōditio ſeu opi nio defuncti:ſʒ poteſtas iuris que eſt ut qs nō decedat pro pte teſtatus ⁊ pro pte inteſtat⁹:ut l.ius noſtrum.de regu.iur. ⁊ ꝓbatur in.l.miles vnuʒ ex fundo.j.de teſta.mi.⁊.eo.ti.l.ex milita/ ri.§.ſi.cum.l.ſeq.

s **J fideiuſſor.** Si fideiuſ/ ſor. ſolus ē liberatus ſoluēs repetit.ſecus ſi p̄nci/ palis reus ſoluerit.h.d.℄ No.ꝙ eadēʒ ſolutō ñ parit liberationē ⁊ repetitōēʒ:ut.l.cū is.§.i.⁊ l.ſi nō ſortēʒ.§.ſi.x.ſ.e.℄ No.etiā ꝙ ſolutio q̄ parit liberatōēʒ nō tollit obligationē ciuilē nec naturalē vt hic facit.qḋ dicā.j.eo.l.neratius.

Ex.l.ſequenti.

℄ Quādo ſoluēs poſt ſn̄iam abſolutoriā repe tat:ibi. Reaſſumo . Et qñ pars in cōpromiſſo ꝓmittit nō petere reductiōēʒ ad arbitriū boni uiri qḋ itelligiſ ſi eque arbitratū fuerit. an ſi pe tat:⁊ aduerſarius abſoluaſ. Si deinde is agat ad penā an poſſit ille cōtra quē agitur dicere ſe velle docere laudū iniquuʒ:ibi. Et p̄dicta. Et an opponēſ exceptonē pacti uel ſol.dicaſ fateri debitū: ibi. Ad iſtā. Et an exceptio oppoſita ⁊ diſcuſſa i vno iudicio poſſit i alio refricari:ibi. Secūdo. Et an ſtante ſtatuto ꝙ cōtra inſtrumē tū nō poſſit oppōi exceptio ſolu. niſi per aliud inſtrumētū.ſi p̄mo ſolui:⁊ quia de ſolu. docere

ADDE ut p bal.ꝯſi.cxl vij.icipiente viſo ꝓceſſu ubi pōit cui de fructib⁹ olui debet ſi duo liti/ gant de bñ ficio et an ſoluēs tirā/ no libereſ vide pe. de ancha. cōſi. lxiij.

e℄ Jn pupil lo.adde bal. n.l.cā quaʒ. C.ḋ fideicō.

f℄ Sufficit. ad itellectū hui⁹ .l. uide no.p Dy. ⁊ bar.i.l.ex di uerſo.§.ſi.j. ſo.ma.p cy. i.l.cū qs in v.q.C.de iu riſ.⁊ fac. ig.

g℄ Jnterp̄e taſ.⁊ no.pul chre bar. in ḋ.l.de pupil lo.§.ſi qs ip ſi p̄tou.i.iij. .q. de ope. no.nun.

h℄ Jmpu/ bes.adḋ gl. in.l.ꝟuuſ ne ſcio.j.de fi/ deiuſſo.

i℄ Si ꝓcura tor.hāc.l.to tā tñ reſtrin ge ⁊ declara vt dixi poſt imo. in .l. ſi cui legereſ. i p̄n.de le .i.

k℄ Seruo. hanc limita niſi iſta ipoſ ſibilitas quā teſtator pu tauit poſſibi lē poſſit eq pollēti adim pleri quo ca ſu diſpoſitio nō viciaſ.l. huiuſmōi.§. ſi ita cui. de le. ⁊.l. ab oi bus.§. in te ſtamēto.co. ti. Jtē limita p tex . ⁊ ibi bar.i.l. lega tū ciuitati.ḋ uſufruc.le.⁊ in .l. op⁹ no uuʒ. de ope. publi.p bar. late in.ḋ.l.i. de ꝯdi. iſti.

l℄ Ad hanc q.uide bar.i .l. quotiens §.ſi duo . de here.inſti.

m℄ Portio nē.no. iſtud dictū q: fa cit an filius in legitima inſtitut⁹ ha beaſ loco he redis quo ad ius accre

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſcēdi ꝛ facit ꝙ ſic. ꝛ ita ſȝ Bal. in .l. quem. C. de here. inſti. ꝛ no. in .l. ex facto. ff. co. ti. ꝛ iſtud dem̄ videt̄ ſēſiſſe Bar. i aūt. nouiſſima. C. de inof. teſta. AD DE Bal. cōſilio. x. li. iiij.

nō potui ſcōo an repetā ꝑmo ſolutuȝ: ibi. Et ꝓ
hoc. Et que ſint exceptiōes q̄ perimunt uel eli
dunt actiōes: ibi. Quodā. Et an per ſniam cō
dēnatoriā in reali transferat̄ dn̄ium: ibi. Circa
ꝑmū. Et quid in ꝑſonali: ibi. Secūdo. Et quā
obligationē īducat res iudicata: ibi. Iteȝ dubi
tatur. Quā aūt obligationē tollat ſnīa abſoluto
ria: ibi. Seq̄t̄. Et an ſoluēs cū certū eſt īdebitū
iri repetat: ibi. Op. Et ꝓſequitur Bar. uſqȝ ī fi.

i **Ulianus uerū.** Subtilis ē hec lex. ꝛ in
ſūma habet̄. h. d. ¶ Qd̄ ex nullo euētu ī
ducit̄ id dubietas ñ īducit. ꝛ qd̄ ī oēȝ euētū cer
tū ē debitū iri ab eodē id: ut īdebitū ñ repetit̄.
sec⁹ ſi diuerſe ꝑſōe illō dbiture ſint. h. d. tota. l.
Prio pōit̄ dictū iul. Scōo ponit̄ caſuſ dicto iu
liani diſſimilis ſȝ quoſdā iuriſcōſultos. Tertio
ponit̄ dictū dicto iuliani diſſimile ſȝ oēs. Quar
to rō differentie inter iſtos duos caſus oñdit̄.
ſcōa ibi. vbi aūt. tertia ibi. idēqȝ. quarta ibi. ſed
hoc diſſimile. ¶ Itē ꝑma ꝑs ſubdiuidit̄ ī tres.
qa ꝑmo pōitur dictū iul. ſecūdo eius ꝓbatio ꝑ
arg. tertio ei⁹ ꝓbatio ꝑ ſimile. ſecunda ibi. quia
nec abſolut⁹. tertia ibi. ꝛ ſimile. ¶ Caſū in ter
minis pōe in nube: ut lr̄a iacet: tñ. ī. in ꝯtrarijs
recitabo magis clare examinādo lecturas. No
tabilia erūt multa in hac. l. que tñ veniēt decla
rāda ſȝ diuerſitatē lecturarū ꝛc̄. Ideo ītro glo.
ꝛ op. ꝙ poſtq̄ ſoluit nō pōt ſeq abſolutoria vel
cōdēnatoria: ſȝ ſolū abſolutoria ab obſeruatio
ne iudicij: ut inſti. de ꝑpe. ꝛ tē. ac. in fi. hic dr̄ cō
trariū quare male. huius timore ꝑncipiū. l. nr̄e
legit̄ ꝑ glo. tribus modis ꝑncipaliter. ꝑmo ꝙ ī
ꝟ. qa nec abſolutus mutet caſū: ꝛ loq̄t̄ de eo q
ſoluit poſt ſniam abſolutoriā. ꝛ ſic nō dr̄ ꝙ ab
ſoluat̄ diffinitiue p⁹ ſolutionē. ꝛ ſm hāc lec. ſic
forma caſū. Si dbitor ſoluit pēdēte iudicio ñ pt̄
repetere. hoc ꝑmo ꝓbat̄ nō pōt eē melioris cō
dictōis q ē ī caſu dubij q̄ q eſt ī caſu certi: ſed q
ē in caſu certi. puta q eſt ꝯdēnat⁹ ꝛ ſoluit nō re
petit. Itē ſi ē abſolut⁹ ꝛ ſoluit nō pt̄ repeter̄: qa
remanet naturaliter obligat⁹: ergo multo min⁹
repetit q ſoluit pēdēte iudicio. h. d. vſqȝ ad. ꝟ.
ꝛ ſimile vide lr̄aȝ: ꝛ vid̄ ēt glo. ꝑmā ī ꝑn. ¶ Ad
iſtā lec. op. glo. [a] ibi. ſm aūt ꝑmuȝ ſnīa habet̄ ꝓ
ꝟitate: ut. l. res iudicata. de reg. iur. ꝛ. ō. de ſta.
ho. l. ingenuū. ſȝ ſi ꝑ ſniaȝ abſolutoriā declara
tū ē quē nō eē debitoreȝ: ergo ſi poſtea ſoluit ꝑ
ſniam apparet ꝙ ſoluit īdebitū. ergo pōt repe
tere. hui⁹ timore glo. tua notabiliter ſoluit diſti
guēdo aut iudex abſoluit reū: qa actor nō ꝓba
uit: ꝛ tūc ꝓcederet hoc ꝑn. qa poſtea qñ agitur
ꝯtra eū ꝯdictiōe īdebiti poterit ꝓbare qd̄ nō ꝓ
bauit ꝑus. aut iudex abſoluit reū tanq̄ nō debe
ret uel nō debuiſſet. ꝛ tūc re⁹ poſtea ſoluēs repe
teret: qa hec ſnīa ꝓ ꝟitate habet̄. uide hāc glo.
ī. d. ꝟ. ꝛ ſigna eā qa ē notabilis ꝛ male notata ꝑ
alios. ꝛ ad qd ſit notabilis. ī. declarabo ſtatī de
fendēdo eā ab īpugnatiōibus. ¶ Ad iſtā ſolu.
op. pet. ꝛ etiā Nic. mat. ſnīa nō pōt retractari ꝑ̄
textu nouorū īſtrumētorū uel nouaꝝ ꝓbationū
vt. C. de re iudi. l. ſi ſub ſpecie. ꝛ. ī. de re iudi. l.
īpatores. Si ergo abſolut⁹ eſt aliq̄s: qa nō eſt
ꝓbatū nō pt̄ de cetero ꝓbari ꝯtrariū: vñ idē ē di
cere abſoluo te: qa nō dbes vel qa nō ꝓbatū ꝓ
hoc vr̄ tex. ī. l. ſi q̄s rē a nō dn̄o. ī. de excep. rei iu
di. vñ ipi recedunt ab iſta lec. glo. ꝛ legunt alio
mō. ꝛ dicebat Ni. ma. ꝙ hic dȝ ītelligi ꝙ re⁹ ꝯfi
tebat̄ debitū ꝑceſſiſſe. ſȝ allegabat ſe abſolutuȝ
ꝑ ſniaȝ. ꝛ ad hoc rn̄det iuriſcōſult⁹ ꝙ ſnīa natura
lē obligationē ñ tollit. Sȝ ſi ipſe negaret oio dbi
tū nō poſſet ꝓbari ꝯtrariū: ita dicit ipe. iſta lec.

a ¶ Op. glo. ꝛ oio vide bar. ī. l. i. ō. e. ī fi. iij. col. ꝛ in. l. cū q̄s de iur. ꝛ fac. igno.

placet: ꝛ puto ꝙ ſit ꝟa ī ſe: qa poſito ꝙ ſnīa de
claret quē nō eē debitorē iſto caſu ſnīa ñ fac̄ ius
ſȝ īduc̄ ꝑſūptionē iuris ꝛ d̄ iur̄ ꝙ ita ſit ꝯtra quā
ꝑſūptiōeȝ admittit̄ ꝓbatio [b] ſolū ꝑ cōfeſſionē vt
ī aūt. ſȝ iā neceſſe. C. d̄ do. añ nup. ꝛ ī corpe: vñ
ſumit̄ cū ſua glo. vñ ſi re⁹ ñ negaret debitū ꝑceſ
ſiſſe: ſȝ ſolū vellet ſe defēder̄ ex ſnīa hec opi. eēt
ꝟa: ſȝ īq̄tū iſti dānāt gl. nr̄aȝ male dicūt. ꝛ ī hoc
ē aduertēdū. nā ꝟum ē ꝙ illō qd̄ ñ ꝓbaui ī vno
iudicio ñ poſſū ꝓbar̄ iteꝝ ī eadē īſtātia vel ī alia
q̄ tēdat ad idē: ut. d. l. ſi ſub ſpē. ꝛ. d. l. īpatores.
ꝛ. C. d̄ ꝓba. aūt. atq ſemel. ſȝ ī alia īſtātia q̄ tēdit
ad diuerſū finē potero ꝓbar̄ qd̄ ī alia nō ꝓbaui
ſeu ī ꝑma: lȝ ſuꝑ eiſdē articulis ī alia īſtātia ſint
recepti ꝛ publicati teſtes: vt ex̄ de teſti. c. veniēſ
ꝛ. c. cū ī tua. ꝛ ibi no. [c] ꝛ hic ē caſus hic ſȝ hāc no
tabilē glo. ¶ Uideatis iteꝝ hāc glo. quaȝ ꝓbo
vobis ꝑ ꝑdcā capitula. ñ ob. l. ſi q̄s rē a ñ dn̄o:
qa ibi fuit re⁹ abſolut⁹: qa ꝓbauit ſe dn̄ȝ ſȝ vnā
ſolutiōeȝ q̄ ꝓbat̄ ī. l. ſi iter me ꝛ te. e. ti. ¶ Cōtra
hoc op. qa ſi hoc ē veꝝ iſta diſtictio glo. ñ ꝓce
dit. nā quē ñ debet̄ ē mere negatiā [d]. ꝛ ſic ñ pt̄ ꝓ
bari: ergo nō pt̄ iudex ꝓnūciare quē ñ debet̄: q̄
ſi hoc ſit ꝓbatū. ſȝ qa actor ñ ꝓbauit: ꝛ ſic p⁹ ſētē
tiā ſēp poterit ꝓbari ꝯtrariū. R. ītelligas iſtā ne
gatiuā coartatā eē loco ꝛ tpe: ita ꝙ potuit liq̄re
iudici debitū nō eſſe cōtractū vel poteſt liquere
iudici debitū fuiſſe ſublatū ſolutiōe vel accepti
latiōe. ꝛ ſic potuit recte ꝓnūciar̄ quē ñ eē dbito
rē. ¶ Itē ad idē opp. qa ſi hoc ē veꝝ ꝙ ī alia ī
ſtātia admittāt̄ noue ꝓbatiōes circa ideȝ actor
poterit īducer̄ nouos teſtes ad īpugnādū dcā
illoꝝ teſtiū: q ꝓbauerūt ī ꝑmo iudicio ñ eē dbi
tū. ꝛ ſic ī iſto ſcōo iudicio ꝓbabit̄ dbitū eē. R. ꝛ ī
hoc aduertatis. qa iſtō ē vtile ad multa q̄ ſtatī di
cā ſi qdē tu fūdares ītētionē tuā hoc mō valȝ di
co ꝙ id qd̄ ſolui erat īdebitū: qa ī tali iudicio fu
it ꝓbatū īdebitū: tūc ꝓcederet qd̄. ō. dixi: quia
actor poſſet īpugnare ꝑmas ꝓbatiōes ꝑ nouas
ꝓbatiōes: vt. l. fi. C. d̄ te. Sȝ ſi tu ñ fūdas ītētio
nē tuā ex ꝓbatiōe: ſȝ ex ſnīa dicēs ſic. dico ꝙ illō
qd̄ ſolui erat īdebitū: qa ſic fuit ꝓnūciatū ī alio
iudicio: tūc actor ñ pt̄ ꝓbare ꝯtra illō qd̄ ꝓnun
ciatū fuit: qa qd̄ ſemel ē dciſū ꝛ termiatū ī vno iu
dicio: ſi aliq̄s vellet illō refricar̄ ī alio iudicio ob
ſtaret ſibi exceptō rei iu. vt. l. ſi qſ cū totū. §. ſi an
cillā: d̄ exce. rei iu. ꝛ hoc vult dicer̄ glo. hic ſi bñ
aduertatis quā uid̄. Iſte lec. lȝ ī ſe ſint ꝟe ſic de
clarate ut dixi: tñ videt̄ ꝯtinere quādā diuinati
onē: nā dicit hic tex. abſolut⁹ ſimpliciter: nec an
nectit cāȝ: qa ñ ꝓbauit vel aliā. ꝛ id̄ qdā dicūt ꝙ
hec lex dȝ ītelligi ī eo q fuit abſolut⁹ ſimpliciter
quo caſu vr̄ abſolut⁹ ſuꝑ toto: ut. l. vl. ō. de iure
iur. ꝛ qd̄ no. ī. l. i. §. ſi fideiuſſor. q̄rū reꝝ actio ñ
dat̄: ꝛ ſȝ hoc reprobat̄ diſtictio hui⁹ glo. q̄ dic̄
aut fuit abſolut⁹: qa ñ ꝓbauit: aut qa ñ debitor
cū ī dubio videat̄ abſolut⁹: qa ñ debitor: ꝛ tñ ñ
ꝯpetit repetitō: vt hic. Iſta opi. ñ tāgit̄ ī gl. nec
ē ꝟa. nā lȝ ī iureiu. hoc ſit ꝙ ī dubio videat̄ ſuꝑ
toto iuratū: tñ hoc ñ ē ī ſnīa [e]. ꝛ id̄ vr̄ q̄s abſolu
tus: qa ñ ꝓbatū: ut. l. circa. ī. de ꝓba. ꝛ. ī. d̄ lib. cā
l. liber. §. i. alias fi. ꝛ. d. l. ſi iter me. d̄ exce. rei iu.
ꝛ tñ ñ ꝯpetit repetitio: vt hic ꝛ. d. l. ſi iter me. di
xi ī. l. ex duob⁹ d̄ duo. re. in qōe illa an ſnīa pro
vno ex duo. reis lata ꝓſit alteri. ꝛ hic ē caſus re
cte ītelligēdo ꝙ ſic: qa ſi re⁹ ē abſolut⁹ ſimplici
ter vr̄ abſolut⁹: qa ñ ꝓbatū. ꝛ id̄ pt̄ poſtea ꝓbar̄
dbitū ī alia īſtātia: nec vēit ꝯtra ſniam. lȝ ꝯtra ꝑ
dcā faciat. ō. d̄ iuriur. l. fi. i. fi. ſȝ ibi ſolui. ¶ Pre
dicta ꝟa niſi ex actis appareret ꝓbatuȝ [f] eſſe nō
debitū: qa ſnīa ſemꝑ refert̄ ad caſū q colligit ex
actis: ut. l. ſi q̄s ad exhibēdū d̄ excep. rei iu. ꝛ ibi

b ¶ Probatio. Cōtra ꝑſumptioneȝ iuris ꝛ d̄ iure admittit̄ ꝓbatio ī cōtrariū ꝑ confeſſionē. idē Bal. in. l. cū q̄s. i. vij. col lū. de iuriſ ꝛ fac. igno.

c ¶ Et ibi no. ꝛ vide bar. in. l. ij. §. i. ff. vi bo. rapto rū. ꝛ Pau. de ca. hic.

d ¶ Negatiua. de mō ꝓbādi negatiuā vid̄ bar. in. l. in illa. d̄ uerb. ob.

e ¶ In ſnīa. vide ꝑ bal. ī l. edita in repetitiōe peruſina in vltima carta C. de eden.

f ¶ Probatū ē. ꝛ ſic habeo ꝙ in ſētentia nō requiritur expſſio cāe. vide in. c. ſicut. ꝛ ibi Io. an. d̄ re iudi. ꝛ bal. in. l. preſes. C. de re iudi. ꝛ tex. cū glo. in. l. hoc aūt. de ſuſpec. tu. ꝛ ibi Bar.

a ℭ Clausula. ſʒ qꝺ remediū habeo ꝛ petēdi ꝛ penā euitādi. dic ut cedā iura ꝛ ille petat ꝺ quo p Ja. bu. i. l. i. §. op°. ꝺ ali. iu. mu. ca. fa. ꝛ q̄ ibi no. Bar. optie facit qꝺ dixi i. l. i. C. ubi i rē act. p° bar. q̄ forte in alio obstabūt. ꝛ ad. q. Bar. hic adde qꝺ no. bal. i. c. ſi iter pares. i pn. ꝺ. l. coꝛradi. i v. ſʒ qd ſi arbitratoꝛ pcepit. ꝛ qꝺ no. doc. p° bar. i. l. multa. ꝺ ꝯdi. ꝛ ꝺmō. ꝛ ibi dixi. ꝛ late p Lu. in rub. ꝺ arbi. i xiij. car. ꝛ bal. i aūt. generaliter in iij. col. ꝺ epi. ꝛ cle. ꝛ i. l. edita. i. xiij. col. in. viij. op. ꝺ edē. ꝛ i l. coſ. §. cautiōe. de ep. ꝛ ibi q̄rit qd ſi p pte fuit i firmatū laudū ꝛ i. l. ſi. in xi. q. C. de ꝯ bē. ep. qd ſi ps renūciauit reductōi ad ar. bo. vi. postea petijt ꝛ ſuccubuit an icidat in penaʒ. adde bar. i. l. q rome. §. duo fratres. ꝺ v. obli. ꝛ bal. i l. treſ fratreſ ꝟ. ꝺ pac. q aliter loqꝛ q̄ʒ bar. h adde bal. i. c. ſi iter pares. de. l. coꝛra. i pn. v. qd ſi arbi. pcepit. ꝛ qꝺ no. doc. post bar. i. l. multa ꝺ ꝯdi. ꝛ ꝺ mō. ꝛ ibi dixi. ꝛ late per Lu. i rubr. ꝺ arbi. in. ix. carta. ꝛ bal. i aūt. generaliter. ꝛ ꝺ epi. ꝛ cle. in. iij. col. in. l. edita. i. viij. col. v. viij. opp. C. de edēdo ꝛ in. l. coſ. §. ne temere ai. t. ꝺ app. ꝛ ibi q̄rit qd ſi ps fecit in firmari laudū. ꝛ in. l. ſi. in. xi. col. C. de ꝯtrahen. ēp. ꝛ in materia adde Abba. i. c. q̄nta qualit. i. xviij. col. ꝺ iureiu. ꝛ ibi p imo. i vlti. car. ꝛ adde ꝙ opi. q̄ʒ tʒ h bar. ēt ſeqꝛ bal. i l. ex diuerſo. §. i. ꝺ rei uē. quaʒ approbat bal. in. l. q cū tutoꝛib°. i pn. ꝺ trāſac. ꝛ bal. i. l. ſi iudex ꝺ hiſ q ſūt ſui uel alie. iu. alia fuit opi. bar. i. d. §. duo fratres p° dy. ꝛ ibi tʒ idiſticte penā peti poſſe. ꝛ iſtā ſeqꝛ ēt bal. i. c. i. §. ipatoꝛ. ꝛ bal. i. l. cū antea. ad ſi. C. ꝺ arbi. tertia fuit opi. An. poſt Bal. i. d. c. duo fratres. vidʒ ꝙ pēa nō cōmittaꝛ. qa ſicut iuſta cā litigādi excuſat ab expēſis: ita debet excuſare a pena: ut. l. q ſolidū. §. etiā. de le. ij. pro quo allego glo. in. l. ab executore. in. v. multādos C. quoꝝ ap. ꝛ tex. in. c. ſacro de ſentē. excō. Itē allegat Ange. p ſe tex. i l. qdā cum filiū de vb. ob. ꝛ hāc opi. dicit ꝙ tenet Jo. an. in ti. ꝺ arbi. §. ſi. v. itē qd ſi cōpromiſſū. hāc opi. tenet etiā Bal. ꝛ Pe. de ancha. in. l. nō ſolū. ꝟ. de rei vē. Bal. ꝛ Ang. ꝛ Pau. de ca. in. l. tres fratres. ꝟ. de pactis. Bal. in. l. qꝺ te. in. iij. col. ꝟ. ſi cer. pe. Bal. in. l. ſi. C. de arbi. ſed dic ꝙ ſi ob. l. q ſolidū. §. ꝛ q2 i illa cā nūq̄ʒ fuerat pnunciatū neq̄ʒ habebat iuſtā cāʒ litigādi. i caſu aūt ſi quiſ iudex habebat iuſtā cāʒ litigādi. Itē nō ob. d. l. qdā cū filium: q2 verū eſt ꝙ ſnīa etiam iniuſta ſuper pncipali facit ius quo ad penā inter eaſdem perſonas: ut in caſu noſtro ꝛ pbaꝛ i. d. §. duo frares. ſʒ ſi inter diuerſas pſonas: ut loqꝛ. l. q̄ro. adꝺ qꝺ raſael. in d. l. q rome. limitat hanc opi. bar. videlʒ ꝙ ſi iſta ſnīa lata eēt ꝯ ꝯtumacē: tē nullo cāu ꝯmittiꝛ pēa alle. l. papi. §. meminiſſe ꝛ. l. q repudiantis. de inoffi. teſta.

no. ꝛ tē re° q agit ꝯdictiōe ídebiti ꝺberet fūdaꝛ ſuā ítētionē hoc mō. dico ſi eē ꝺbitū: qa ego fui p ſnīam abſolut° cū pbatū eēt ꝺbitū nō eē: ꝛ ſic fūdaret ſe ex ſnīa ꝛ ex pbatiōib° ſimul. ex pbationib°. n. ſolis nō ſufficeret: ut. ꝟ. dixi. ſ. qa poſſet pbari ꝯtrariū. ex ſnīa ſola ſimiliter nō ſufficeret qa i dubio vꝛ abſolut°: qa ſi pbatū: ut. ꝟ. pbaui pbo etiā ex ſnīa nō pbaꝛ niſi q̄ten° ex ea ꝺ neceſſitate íferꝛ: ut. l. ſi iudex. ꝟ. ꝺ hiſ q ſūt ſui uel alie. iu. ꝛ ibi no. ꝛ ꝺ or. cog. l. ij. C. ꝺ ordi. iud. l. i. ſʒ ſi aliqs ē abſolut° ſimpliciter ſi ſeqꝛ de neceſſitate qa ſi debitū: qa ad abſolutionē ſufficit ſi pbatū qm̄ actore nō pbāte ꝛc̄. ut. C. ꝺ edē. l. q accuſaꝛ. ergo i dubio pſumiꝛ: qa nō pbatū. ℭ Itē op. qa ſi hoc ē uex: ergo glo. male dicꝛ. nā poſito ꝙ iudex dicat abſoluo te: qa nō es debitor: de neceſſitate ſi íferꝛ ꝙ nullo mō ſis ꝺbitor. nā ad abſolutionē ſufficit ꝙ qs ſi ſit debitor ciuiliter: qa naturalis obligatio ſi pducit actionē: nec ē ſufficiēs ad agēdū. certe hui° timore ſupplebat hic Ja. bu. ꝙ iudex pnūciauit nullo mō eē debitorē: uel pnūciauit ſi eē ꝯtractū. aliaſ ſi ſimpliciter pnūciaſſet ſi debere ítelligereꝛ. ſ. ciuiliter qꝺ ſufficeret ad ſnīaʒ abſolutoriā. ꝛ iō p̄t pbari poſtea ſubeſſe debitū naturale. qꝺ ſatis puto verū niſi ex actis appareret aliqd eſſe pbatuʒ ppter qꝺ ꝯcluderet ſi eē debitū ciuiliter ꝛ naturaliter. ꝛ iō tūc agēs ꝯdictiōe ídebiti ꝺberet fūdaꝛ ítētionē ſuā ex ſnīa ꝛ ex actis ſimul: ut. ꝟ. dixi qm̄ alterū ſi ſufficeret. ¶ Reaſſumo ergo iſtā lec. que ptinet ad pmā ptē p quādā diſtictionē ſic. qn̄ ille q ſoluit p° ſniam abſolutoriā vult repetere an poſſit. dic aut ptes ſūt i ꝯcordia ꝙ ꝺbitū pceſſit: ſʒ agēs ꝯdictiōe ídebiti: dicit ídebitū pp ſnīaʒ ꝛ ſi audiꝛ: ut hic quocūq̄ʒ mō fuerit pnūciatum ſm opinionē Ri. ma. aut negaꝛ oio ꝺbitū pceſſiſſe. ꝛ tūc aut re° fuit abſolut°: qa ſi pbatū. aut qa ſi debitū aut ſimpliciter. Sʒ qa ſi pbatuʒ p̄ot agi ꝯdictiōe ídebiti. tamē ſi ꝯuēt° pbabit debituʒ actor ſuccūbet ꝛ p tāto dꝛ hic ꝙ ſi p̄t repetere. aut fuit abſolut°: qa ſi debitū. ꝛ tūc aut fuit pnūciatū ſup fcō: ut qa nō ꝯtractū: ꝛ tūc poterit repeti: ꝛ p ſnīaʒ pbabiꝛ ídebitū: ut. l. ſi duo. §. idē iulian°. ꝟ. ꝺ iuriur. aut fuit pnūciatū ſi debitū. ꝛ tūc aut fuit dcm̄ nullū uel nullo mō ꝺbitū: ꝛ tūc ſnīa pbat ídebitū: aut fuit dictū ſi debitū: ꝛ tūc ítelligiꝛ ſi debitū. ſ. ciuiliter. ꝛ ſic poſſet pbari p ꝯuētū ꝺbitū naturaliter: niſi ex actis aliꝺ appareret: ut. ꝟ. dixi. aut fuit abſolut° ſimpliciter: ꝛ pſūiꝛ abſolut°: qa ſi pbatū ut hic: ꝛ ſic ſi poterit repeti ēt ſi a ꝯuēto ꝺbitū ſi pbeꝛ: niſi ex actiſ aliꝺ apparēt: ut. ꝟ. dixi. ¶ Et p̄dcā ſūt ualꝺ vtilia ad q. imo ē deciſio qōiſ quā hoc āno habui ꝺ fcō. ꝛ quotidie ꝯtigit. ꝛ ſʒ hoc iudicaui i quolibet arbitramēto appōiꝛ clauſula^a ꝙ ps pmittit ſi peteꝛ ad arbi. bo. uiri rꝺuci laudū ſb certa pēa q̄ pmiſſio ítelligiꝛ ſi eq̄ arbitratū fuerit: ut. l. ſi. libert° ꝺ ope. li. mō pōe ꝙ pſ petijt laudū rꝺuci: ꝛ aduerſari° fuit abſolut°. nūc ꝯuēt° petit penā. iſte ꝯtra quē agiꝛ vult pbaꝛ ꝙ ſi ícidit i penā: qa lauduʒ erat iniquū. q̄riꝛ an poſſit. R. ꝙ. d. dy. ꝺtermina uit ꝙ ſic: ꝛ ē caſus p iſta opi. i. l. q rome. §. duo fratres. ꝺ. v. ob. ſʒ opi. quā teneo ꝙ ſnīa illa licʒ fuerit iniq̄ tm̄ fac ut poſſit agi ad penā p hoc i. l. ex diuer. §. i. ꝺ rei uē. ꝛ ibi dixi ꝯtraſ ē q̄ ex iā dciſ colligiꝛ. nā aut iudex abſoluit ꝯuētū cā exp̄ſſa: qa arbitramētū erat equū: ꝛ tūc ſi poterit pbare iniquū i. q. pene: ut. d. §. duo fratres[b]. ꝛ hic ſm iſtā gl. notabilē. aut fuit re° ſimpliciter abſolut° uel exp̄ſſa cā: qa ſi fuit pbatū iniquū: ꝛ tūc i. q. pene poterit ꝺ iniq̄tate pbari[c] adhibita tm̄ diſtictiōe quā. ꝟ. dixi. qꝺ ē notabiliſſimū. mō hēs pmā lec. ꝯtraʒ i ſe. ſʒ qa q̄buſdā vꝛ iniquuʒ ꝙ i iſto ꝟ. qa nec abſolut° muteꝛ caſus: iō legūt alio mō ꝙ pſequaꝛ eūdē caſū ꝺ eo q ſoluit pēdēte iudicio. ꝛ ſʒ hāc lec. ſic forma caſum. ſi ꝺbitor ſoluit pēdēte iudicio ſi p̄t repeteꝛ: ꝛ pbatio ſi dʒ expectari ei° caſus cui° euēt° nihil opaꝛ: ſʒ i nullū euētū iſte poſſet repeteꝛ: qa ſi eēt ꝯdēnat° certū ē ꝙ ſi repeteret. itē ſi eēt abſolut° ſi repeteret: qa naturaliter ꝺbitū pmanet. ergo iteri ſi repetet cuʒ null° caſus poſſit eueniꝛ: q repetitionē cōcedat h. d. viꝺ lraʒ. viꝺ gl. pmā: ꝛ reaſſume ibi vbi dimiſi: uel dic ꝛc̄. ibi quo ꝺ eodē caſu ꝛc̄. ¶ Ad iſtaʒ lec. op. qa ípoſſibile ē ꝙ ſeq̄ꝛ abſolutoria vel cōdēnatoria: ut iſti. ꝺ ppe. ꝛ tē. ac. §. ſi. ſo. illꝺ vex qn̄ ꝯſtat quē ſoluiſſe. tūc. n. ſi p̄t ſolui p ſnīaʒ: qa iā ē abſolut° ſolutiōe. ſʒ hec ſolu. fuit fcā eē iudiciū: nec potuit pbari i iudicio: nec actor potuit pbaꝛ ꝺbitū: ꝛ ſic re° fuit abſolut°: nec tm̄ iō repetet. multo min° repeteret ſi ꝯdēnat° fuiſſet[d] vide gl. iſtā ꝛ ē ꝯtra opi. dy. ad lraʒ: qa ſʒ iſtā lec. put loqꝛ ꝺ abſolutōe ē caſ° ꝯtra dy. i. c. null° plurib° de reg. iu. i. vj. q dicit ꝙ ſi re° op. excep. ſolu. vel pacti vꝛ ꝯfiteri ítētionē aduerſarij ꝙ fuerit debitū: hic ē ꝺ directo caſuſ i ꝯtrariū. ꝛ iſta gl. dicꝛ veri° p caſū. l. cū ꝺ ídebi[e]. j. ꝺ pba. dixi plene i. l. nemo. j. ꝺ exce. nā ille q oppōit excep. ſoluti. nō ppterea vꝛ fateri ꝙ ſit ꝺbitū. put ꝯo iſta gl. loqꝛ ꝙ re° fuerit ꝯdēnat°. op. qa ſʒ hoc ſeq̄reꝛ ꝙ re° ꝯdēnat° ſolueret biſ idē ꝛ bi. qꝺ bōa fideſ ſi patiꝛ ut i re. iuriſ bōa fideſ. R. dicꝛ gl. fateor cū pria ſo. redibit ad ſi cāʒ. ꝛ ſic inuit ꝙ illꝺ qꝺ prio ſolutū ē repetiꝛ p ꝯdictio. ſine cā. ꝯtra qa ē ſolutū ptextu ſnīe: ut. l. i. C. ꝺ ꝯdi. inde. R. nec hic repetiꝛ qꝺ ē ſolutū ptextu ſnīe: ſʒ illꝺ qꝺ prio ſolutū fuit eē iudi. cū deuēit ad ſi cāʒ. ¶ Scꝺo op. i prio iudicio fuit oppoſita excep. ſolutōis ꝛ diſcuſſa. ergo i alio iudicio nō p̄t refricari p modū actionis: ut. l. ꝙ ſi i diem. §. ſi rōnē. j. ꝺ ꝯpē. ſol. dicas ꝙ hic fuit oppoſita iſta exce. ꝛ ſi examiata: uel lʒ fuiſſet examiata: tm̄ i ſcūdo iudicio ppōiꝛ p modū actiōis ad aliū finē. ꝛ ſic ſi ob. exce. rei iud. lʒ alias i ea ppoſita p modū exceptiōis ſuccubuerit p. l. uēdicātē: cū. l. ſe. j. ꝺ eui. quē paſſū plene examiaui p ꝯtraria. i. d. §. duo fratreſ. Ex p̄dciſ

b ℭ Duo fratreſ. i. hac. q. idem determinat bal. in. l. ſi iudex ꝺ hiſ q ſunt ſui vel alie. iu. alle. ideʒ bal. i. l. tres fratres. ꝟ. ꝺ pac. ꝛ ꝙ petēſ reductionē cōmittat penā. ſi tm̄ cū effectu: q2 ꝯuēt° ad penā oppōere p̄t doli excep. p glo. ordi. ibi ꝛ alle. ibi io. an. i addi. ſpec. i ti. ꝺ arbi. ꝙ icidat i penā niſi hēat iuſtā cāʒ litigā. q̄ excludit ab ípēſis alle. io. an. i ti. ꝺ arbi. §. ſeqꝛ ꝺ q̄buſdā. v. vt ſi cōpromiſſū. ange. i. §. duo fratres. refert bar. i ſcꝺ aliter cōſuluiſſe ꝛ adiecīſſe gl. i. d. §. duo fratres. ſ. ꝙ cōuēt° ad penā opponat doli excep. hāc ꝯiſſimā. ꝛ p Bar. ē tex. i l. qdā cū filium ꝺ v. ob. q tm̄ nihil facit ſʒ qꝺ cū ítelligit ibi. bar. rn̄dʒ ad. §. duo fratreſ ꝙ ibi fuerat iudicatū: dicꝛ ſi obſtare hic. q2 vēit ꝯ ſnīaʒ: quia vex eſt ꝙ contra euʒ ſi p̄t venire h ē ꝯ pncipale effectū q iduciꝛ. ſec° ſi veniat ad reſcidē dū aliqd quod ſit iductū nō pncipaliter ſʒ acceſſorie. ADDE lati° p Alex. i. d. §. duo fratres. ꝛ pau. de ca. ꝯſi. cc.xx. i. iij. col.

c ℭ Probari. ꝛ p hoc maxie q2 iuſta cauſa excuſat a pena iuſta. glo. ordina. in. c. i. in glo. i. de elec. in. vj. ꝛ bonus tex. in aūt. oēs. ꝛ ibi Bal. C. cō. de ſuc. ꝛ aūt. generaliter ꝛ ibi no. de epi. ꝛ cle. ꝛ per Ludo. in Rub. de ar. in. xiij. carta.

d ℭ Cōdēnat° fuiſſet. vide Ang. ꝛ Imo. i. l. decē de vb. ob.

e ℭ l. cum de indebito. neq̄ʒ qui dicit emiſſe ab aliquo fatetur vendentem eſſe dominuʒ. no. glo. nota. in. l. i. ꝟ. de publi. neq̄ʒ qui opponit aliquē permutaſſe fatetur permutātē fuiſſe dominū dixit no. Spec. in ti. de excep. §. viſo. v. ꝛ papa.

ADDE an obijciens compenſationem videat̃ fateri debitum. Roma. conſilio. lxxvij.

a ¶ Judicio. no. ꝙ ſi ſolui indebitum: lʒ vigore ſententie hoc ſolui potero repetere condictione ſine cauſa. ꝛ vltra iſta tu allega caſum no. in. l. eleganter. §. ſi quis poſt. ſ. e. adde bar. in. l. i. §. ij. in fi. ꝙ vi aut clam. ꝛ hoc tenebat Pau. de ca. in. l. ſi fullo hic allegata. ꝛ Bar. in. l. ſi ſine. in prin. ff. rē ra. ha. ꝛ ita de facto fuit bononie iudicatuʒ: lʒ do. Jo. in. l. imperatores de re iudi. teneat contra ꝛ male. ꝛ adde Bar. no. in. l. ij. circa fi. C. ꝙ metus cā. ꝛ vide latius per moder. in. l. fi. ff. a quib' app. nō lʒ. ꝛ qđ no. ſpe. de execu. ſen. § fi. ver. illud autem queritur. ꝛ Jo. an. de inſtru. edi. §. poſtq̄ʒ in addi. que icipit quid ſi ſolui. ꝛ canoniſte i. c. inter monaſterium. de re iudi. Cy. ꝛ Bal. in. l. i. C. de condi. inde. ꝛ adde qđ no. ſpec. in ti. de. i. ꝛ .ij. decreto. §. qualiter ꝛ Inno. in. c. ij. de dila. cōpetit etiā remediū criminale ꝛ actō in factum ciuiliter ſecundum Bal. i d. l. i. in ver. ij. quero. ꝛ i ver. vltimo. aduerte: cuʒ ſequēti ꝛ cum Bar. cōcordat Bal. in. l. recepticia i prin. ij. col. de ꝯſti. pec. ꝛ i. l. ſub ſpe. ꝑ Bal. C. de re iudi. ꝛ vide. ſ. proxime. ꝛ ad barto. hic adde q. no. Inno. in. c. grauis. de depoſito. ꝛ Bal. i auc. ad hec. de vſur. in. ix. col. q̄ro iuꝯ hoc fui propter contumaciā bānitus in centū ſed quia ſm formā ſtatuti debebam relegari: poſtea fui relegatus vtrum repetam centum in quibus fui condēnatus: ꝛ que ſolueram. Bal. in. l. fi. C. de fideicom. liber. per glo. ibi tenet ꝙ non: propter contumaciam meam. ꝛ ad id quod dicit Bar. poſt glo. adde Bal. ideʒ tenentem in. l. i. in vlti. col. C. quando prouoca. non eſt neceſ.

ADDE an indebitum ſolutum vigore ſentētie poſſit repeti. Bal. conſilio. lxxvj. li. tertio.

ergo dic q̄ñ quis ſoluit pendēte iudicio:[a] ꝛ poſtea ſequitur ſnīa. aut ſequit̃ abſolutoria ab obſeruatione iudicij quia ſolutum: ꝛ cōſtat ꝙ non repetit̃: ut. d. §. fi. inſti. de perpe. ꝛ tē. ac. aut ſequtur abſolutoria ſimpliciter: ꝛ tunc an poſſit repeti: dic vt dixi in prima lec. aut ſequitur condēnatoria: ꝛ tunc ſi qdē ex ea nō eſt facta exactio: ꝛ nō eſt dubiū ꝙ non repetit̃: quia ſnīa declarauit debitum fuiſſe. Si vero ē facta exactio: ꝛ tūc aut volo repetere per cōdi. īde. ꝛ nō poſſuʒ: qa cum ſolui: ſolui debitū. aut per condi. ſine cauſa: ꝛ poſſum: quia prima cauſa per ſecundā redit ad nō cām: vt. ī. de condi. ſine cā. l. ſi fullo. ꝛ .ī. cōmo. l. in cōmodato. in fi. ꝛ in hac glo. ¶ Et per hoc dico. ſtatutū eſt hic ꝙ cōtra inſtrumentū nō poſſit opponi[b] exceptio ſolutionis vel qetationis: niſi ille ꝓbet̃ per aliud inſtrumentū. modo primo ego ſolui ꝛ qa nō potui ꝓbare ſolutionē per inſtrumentū fui coactus iterum ſoluere. certe facta ſecunda ſolutiōe: repetā qđ primo ſolui ꝑ ꝯdictionē ſine cā: vt ex predictis apparet. Iſta lec. bene declarata eſt: que lʒ in ſe vera ſit: tñ nō bñ ꝯgruit littere: qa tex. dicit ꝙ natura debitor manet. Sed ſi verum eſt eū ſoluiſſe pendente iudicio: nullo modo ē debitor: cū omnis̃ obligatio tollatur ſolutiōe: ideo tene primā: uel ſi vis ſuſtinere hāc lec. dic ꝙ natura manet debitor. ſ. ſi ſententie effectum conſideras. ¶ Alij horū timore legūt tertio mō quā lec. videamus: ꝛ fuit lectura pillei: ꝛ ſm hanc lec. pone caſum ſic. dictū eſt ꝙ ſi uerus debitor ſoluit lite pendente nō poteſt repetere. hoc probant per rōnem ſic. illud qđ factum eſt in illo caſu q euenit̃ poſſit: pōt fieri ꝙ ſit in factū: ſed nos̃ preſupponimus ꝙ erat verus dbitor ille qui ſoluit pendente iudicio. aut ergo ſequetur ꝯdēnatoria: ꝛ tunc certū eſt ꝙ nō efficit̃ indebituʒ. aut ſequetur abſolutoria: ꝛ tunc ſnīa abſolutora non pōt facere quin tunc cū ſolueret̃ fuerit ſolutum debitū: ꝛ iō nō repetit̃. ſed ſi ſolueret̃ poſt ſnīaʒ abſolutoriā: bene poſſet repeti dicebat pilleus. qđ ergo dicit tex. natura tñ debitor permanet: ꝛ dʒ exponi ſm iſtam lec. ſic. i. ipſa natura facit ꝙ hoc ꝑmanet verū: ꝙ verus debitor erat cum ſoluit: nec iſta veritas per ſnīam abſolutoriā ſecutā infringit̃. ꝛ differt hec lec. a precedenti duobus modis. primo in mō formandi iſtā rōnem. ſecundo quia iſta lec. ꝯcludit ꝙ ſi ſoluatur poſt abſolutoriā pōt repeti: ſed p̄cedens lec. hoc nō ꝯcludebat: ſed inuehat ꝯtrarium. nā p̄ſuppone bat poſt abſolutionē remanere debitū naturale qđ impedit repetitionem ſoluti. hoc vult dicere glo. quā vide. tñ circa fi. eius eſt aliqua variatio ut dicā ſuper ea. ſi habetis in glo. ſolutum: poſt abſolutionem illud qđ dicis ſi intelligas hic dicas. i. in eo qđ hic dictū eſt in glo. ſ. ꝓxi. Alij habent abſolutū poſt abſolutionē: ꝛ tunc expōas hic. ſ. in tex. ¶ Op. ad hanc lec. ꝓut innuit[c] ꝙ ſolutū poſt ſnīam repetit̃ de. l. iudex. ſ. eo. So. dicit pilleus ibi ſoluit ſcienter: ſecus ſi ignoranter. ſm hoc iſta lec. ꝯtradicit prime ꝛ ēt ſecunde ꝛ iō videamus vtrū ſolutum poſt ſnīam poſſit repeti. pilleus ꝙ ſic: qa abſolutus eſt tutus excep. fauorabili. ergo ꝛc. ut. l. qui exceptioneʒ. ſ. eo. alij ꝯtra: quia abſolutoria nō tollit naturalē obligationē: ergo ſolutum nō repetitur vt hic: ꝛ. l. ſi id qđ. ī. e. ꝛ. ſ. e. l. naturaliter ꝓ hoc. ſ. e. l. iudex. ad. l. qui exceptiōem rñdent ꝙ hic loquitur in exceptione iſta que eſt inducta ad rigorē iuris cōſeruandū: ſecus in alijs exceptionib': vt ibi. ita tenet glo. hic ꝛ ibi. ꝛ in. l. cum quis. C. de iur. ꝛ fac. ig. ¶ Opinionē glo. ego puto ueraʒ: tñ vt oīa ꝯtraria ceſſent: tu debes aduertere. q̄dā ē exceptio que perimit ciuilē ꝛ naturalē obligationē: ꝛ per ꝯñs actionē: ꝛ iſta dr̃ magis exceptio facti vel intētionis q̄ iuris: vt. l. ij. ī. de exce. ꝛ qđ habuiſtis no. in. l. qui ſe debere. ſ. de cōdi. ob cām: ꝛ tunc tutus hac exceptione abſqʒ dubio quocunqʒ errore ſoluens repeteret: vt. ſ. e. l. ſed ꝛ ſi me putē. in prin. ¶ Quedā ē exceptio iuris: ꝛ iſta ſemper elidit actionē: qa exceptio ē actionis excluſio: vt. l. i. ꝛ. ij. ī. de excep. tñ i hoc eſt differētia: quia quedā exceptio naturalē obligationē tollit: ꝛ elidit ciuilē. quedā ciuileʒ tollit: ꝛ naturalem elidit. quedaʒ exceptio ciuilem tollit: ꝛ naturalē nullo modo tangit. quedā exceptio nec ciuilē nec naturalē tollit: ſed vtranqʒ elidit. quedā neutrā tollit: nec elidit: ſʒ ſolū elidit actionē. Prima que naturalē tollit ꝛ elidit ciuilē[d] eſt exceptio pacti de nō petendo: ꝛ iuſiurā. vt. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ſ. de pac. ꝛ i iſta ſimiliter quocūqʒ errore ſolutū repetit̃: vt .ſ. e. l. ſi nō ſortē. §. indebitū. ſecunda que ciuilē tollit ꝛ naturalē elidit eſt preſcriptionis exceptio: que tollit ciuilē ꝛ elidit effectū naturalis: ſm Dy. in. l. ſi. rē ra. ha. ꝛ iō ſolutū ſimiliter quocūqʒ errore repetitur: vt ibi ſm eū: qđ dic vt ibi dixi. ꝛ doc. tangunt in. l. cū quis. C. de iur. ꝛ fac. ig. tertia eſt exceptio que ciuilē tollit ꝛ nullo mō tāgit naturalē: ꝛ iſta eſt exceptio rei iudicate: vt hic patet: ꝛ. ī. dicā. ꝛ in hac ſolutum quocunqʒ errore nō repetit̃ aliquo mō naturali obligatione īpediente: vt hic: ꝛ. l. iudex. ſ. e. dices tu ego video ꝙ debitum naturale ſolutū per facti errorē repetit̃: vt. l. cum quis. C. de iur. ꝛ fac. ig. ꝛ. C ad. l. fal. l. error. Quare ergo nō hic? Rñdeo cōtraria loquūtur in debito naturali ꝙ nunq̄ fuit efficax ad producendā actionē: ꝛ hic ē debituʒ naturale qđ iā habuit cōcomitantiā cum ciuili obligatione ꝛ produxit actionē que adhuc durat lʒ obſtet ei exceptio: vñ iſtud debitū ē forti' q̄ ſimplex debitū naturale: ꝛ iſtaʒ appellat glo. ad rigorē iuris cōſeruandū eſſe inductā. quarta eſt exceptio que nec ciuilē nec naturalē tollit ſed vtranqʒ elidit: ꝛ iſte ſunt cōmuniter oēs exceptiōes peremptorie: vt exceptio macedoniani velleiani: ꝛ ſi. ꝛ in iſtis diſtinguitur. aut eſt exceptio odioſa aut fauorabilis. ſi odioſa: aut ſoluit̃ per errorē facti aut per errorē iuris: ut vidiſtis. ſ. eo. l. qui exceptionē. quinta eſt exceptio que nec ciuilē nec naturalē obligationē perimit vel elidit: ſʒ ſolum elidit actionē: ꝛ iſta eſt exceptio litis pendentis: quia pendente lite ſuper actione iā ꝓpoſita illa actio nō pōt iterū intentari. tñ obligationes remanent i ſuis viribus: ꝛ hec exceptio nullo mō ꝯcedit repetitionē ſoluti. hic eſt caſus hic. in prin. ꝛ hec exceptio vere pōt appellari exceptio inducta ad rigoreʒ iuris ꝯſeruandum. ¶ Expediti ſumus de prima glo. venio ad ſecundam. dicit̃ hic in tex. ꝙ poſt ſnīam abſolutoriā remanet debituʒ naturale: ꝛ ita tenui. ſ. Cōtra: quia fauorabiliores̃ debem'

b ¶ Oppōi. adde Bal. i. l. ij. in prin. C. vt i poſ. lega. ꝛ Bar. Bal. ꝛ Ange. ꝛ Saly. in. l. ij. C. ꝙ me. cauſa.

c ¶ Innuit. adde bal. in. l. cum quis in. ix. col. C. de iur. ꝛ facigno.

d ¶ Ciuileʒ. intelligitur ipſo iure. l. ſtichū. §. naturalis. ī. de ſolu. ꝛ bar. i d. l. ſi vnus. §. pact'. poſt glo. ſ. de pac. in ver. item dubitat̃ vtꝝ res iudicata ꝓducat obligationē ꝛc. ꝛ ēt vide bar. i. l. ab eo. C. quō ꝛ q̄ñ iudex. ꝛ in. l. i. in. vj. col. ſ. eo. ꝛ in. l. cū qs. de iur. ꝛ fac. ig. ꝛ i oibus p̄dictis locis tʒ ex ſētentia cōdēnatoria non oriri naturalē obligationem: cuius ꝯrium ipſe tʒ. hic poſſet forte intelligi opi. ſua. i d. l. ab eo. cū ſimilib': q̄ñ eēt ſnīa iniuſta re ipa. q̄ñ lʒ trāſiuerit in rē iudicatā ex quo tñ nō eſt expſſe approbata ꝑ ſuccumbentē nō orit̃ naturalis ſicut dicimus in ſnīa iniuſta abſolutoria q̄ non tollit obligationē naturalē: vt hic. ꝛ. l. procur. ad exhibenduʒ. §. i. rē ra. habe. multo min' ergo ſententia iiuſta debet inducere obligationē naturaleʒ ar. l. arianus ſed opi. bar. hic verificatur q̄ñ vere eſſet ſnīa iuſta. dubito: iō cogita ꝑ

Ange.in repetitione .l.i.de iudi.in iiij.⁊.v.charta.

eſſe ad abſoluendum ꝙ̄ ad cõdẽnandum: vt.l. arianus de ac.⁊ obli.⁊.l.fauorabiliores.de reg. iur.ſed per ſniam ꝯdẽnatoriaʒ ipſo iure actio ĩ factũ inducit̃:vt.C. de rebus cre.l.actori. ergo multo magis dʒ ꝑ ſniam abſolutoriaʒ tolli ipſo iure.So.dicit glo.iſtud iõ eſt:quia actori nõ ꝓdeſſet ſnia niſi pareret ei actionẽ:reo ꝟo ꝓdeſt abſolutoria ſi parit ſolã exceptionẽ.ar.ſ̃.de eo per queʒ fac.erit.l.i.§.ſi reus.ita dicit glo. vide eã:nec dicit plus ſm quoſdã libros.alij hñt aliquid vltra:⁊ fuit additio Frãciſci Accurſij.Aduertatis ad predicta.tu dicis ꝙ plus facit ſententia cõdẽnatoria ꝙ̄ abſolutoria ꝑ rõnem iaʒ dcãʒ.ꝯtra ſnia abſolutoria tollit ciuilẽ:vt hic.ſẽtentia ꝯdẽnatoria ĩducit ciuilẽ obligationẽ.ergo idẽ facit tollendo qõ inducendo:vñ idẽ facit ꝯdẽnatoria qõ abſolutoria.huius timore dicit glo.nõ eſt verꝫ ꝙ abſolutoria tollat ciuilẽ obligationẽ:ſʒ elidit eã.cõdẽnatoria vero hñ ĩducit ciuilẽ.⁊ ſic plus facit ꝯdẽnatoria ꝙ̄ abſolutoria.ita dicit glo.qõ an ſit verꝫ ſtatiʒ videbimus.

¶ Item oppo.ad predicta.ſnia facit ius:vt.l. ingenuũ.ſ̃.de ſta.ho.ergo ſnia inducit ⁊ tollit obligationẽ?Rñdeo ꝙ ſnia faciat ius eſt veruʒ in caſibus tñ ꝗ notantur in.l.papi.§.ſi.ſ̃.de inof.teſta.dicit glo.ĩter quos caſus nõ ẽ iſte.huic glo.videt̃ ꝯtradicere glo.precedens ꝗ̄ dicit ꝙ etiã in caſu.l.noſtre ſnia ꝓ veritate hr̃.Rñ. aliõ eſt dicere ſniam facere ius:vt hic.aliud eſt dicere ꝙ ꝯtineat̃ in ſnia hri pro veritate.nã primo caſu ſnia inducit ipſam veritatem:⁊ facit qõ verum eſt illud qõ in ſnia dr̃.ſecundo caſu nõ facit hoc:ſed perinde habet̃ ficte ac ſi eſſet.ita intelligit glo.ĩ.de re iudi.l.res iudicata. Pro declaratione premiſſoꝝ habemus videre de effectu rei iudicate:ſeu de effectu ſnie.circa qõ ſciẽdum eſt ꝙ qdaʒ ſunt caſus in quibus ſnia facit ius:⁊ tunc d̃ eius effectu nõ ẽ dubiũ:vt.ſ̃.dixi. qdam ſunt caſus in quibus ſnia non facit ius:⁊ hic eſt aduertendũ. Primo de effectu ſnie ĩ reali actione.Secundo de effectu ſnie ĩ perſonali. Circa primũ de effectu ſnie ꝯdẽnatorie in reali an ꝑ eã transferatur dominium dixi pleniſſime in.l.põp.§.ſi iuſſi.de acq.poſ.doc. tangunt ĩ.l. .i.C.cõia vtriuſqʒ iudi.⁊ glo.in.l.ſunt ⁊ alie.ſ̃.d̃ publi.⁊ inſti.de offi.iudi.in ſi. Item an ꝯdẽnatoria inducat actionẽ in factũ:⁊ loquor de condẽnatoria in reali. Glo.tangit.ſ̃.de iudi.l.i.⁊ .ſ̃.de iureiur.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſori.⁊.l.nam ⁊ poſtea.in ſi.⁊ ibi dixi:⁊ in.l.miles.§.iudicati.ĩ. de re iudi.⁊ ibi ẽt dixi d̃ ſnia abſolutoria lata ĩ reali.glo.dicit hic ꝙ ꝑ eã nõ deſinit eſſe dñs ꝗ primo erat dñs.plenius tangit in.l. exceptio.ĩ.de exce.rei iu.⁊ ibi plene dixi nõ eſt noſtra materia hic.

¶ Secundo eſt videndũ de viribus rei iudicate in actione ꝑſonali:⁊ iſta ẽ materia noſtra. ⁊ primo videamus de ſnia ꝯdẽnatoria:⁊ hanc ꝯſtat ſine dubio ꝓducere actionẽ:vt.l.actori.C de rebus cre.⁊.ĩ.de re iu.l.miles.§.iudicati. ⁊ .§.ſi.tamen dubitat̃ ꝗ̄ ſit iſta actio. Glo.noſtre cõiter dicunt ꝙ eſt actio in factuʒ.alij doc.dicũt ꝙ vocatur actio iudicati de quo ꝑ docto.in.d. .l.actori.⁊ ego dixi in.d.§.iudicati.

¶ Item dubitat̃ vtrum res iudicata producat obligatiõeʒ ⁊ caſus ẽ ꝙ ſic in.l.iij.§.idem ſcribit.ĩ.d̃ pecul. ſed dubitatur ꝗ̄ ſit iſta obligatio:quidam dicũt ꝙ ciuilis tñ:⁊ hoc voluit ſentire glo.hic:dũ dicit ciuilẽ inducit:vt hic in ſi.glo.ſed naturalem nõ inducit:qa iudiciũ redditur in inuituʒ:vt.l. inter ſtipulantem.§.i.de ver.ob.⁊ ſic deficit cõſenſus.⁊ ſi dicatur quõ ergo actioneʒ producit ſola ciuilis ꝯtra ea que no.inſti.de obli.in prin. rñdeo ꝙ ſpeciale eſt hic ꝓpter auctoritateʒ rei iudicate.alij dicũt ꝙ ꝓducit ciuilẽ ⁊ naturaleʒ obligationem:qa ĩ iudicio quaſi ꝯtrahit̃:vt.d. §.idem ſcribit.alle. Item ſi nõ appellauit vr̃ cõſentire ⁊ ex illo ꝯſenſu inducitur naturalis:vt.l. ei qui.C.de appel.⁊.l.ab eo.C.quomodo ⁊ qñ iu.⁊.l.i.de poſt. Preterea poſito ꝙ nõ ꝯſenſerit:tñ qa nõ hʒ iuſtam cãm ꝯtradicendi pro cõſentiente hẽtur:vt.l.doteʒ.ſo.ma.⁊ ita tʒ Guil. de cu.alij dicunt ꝙ eſt ciuilis uera ⁊ naturalis ꝓſumpta ex eo ꝙ nõ appellauit:ſed ſi tu poneret̃ ꝙ ipſe appellauerit ſemel vel bis:⁊ ſemper ſuccubuit:⁊ ſic nullus poteſt dici ꝯſenſus aut preſumi:⁊ tũc dicendũ eſt ꝙ hoc caſu ſola ciuilis ꝓducat actionem nec mirandũ:ſi.n.lex facit ⁊ ꝓſumit ꝯtractum vbi non ẽ:vt.l.i.§.i.de rei vx. ac.multomagis põt producere actionẽ: etiã ſine obligatione naturali.facit ad predicta.ĩ. de euic.l.ſi plus.§.i.⁊ in hoc videbat̃ reſidere Ja. bu.mihi neutra haꝝ opi.placet.nam poſito ꝙ quis expreſſe ꝯſenſiſſet ſnie: per hoc naturalis obligatio nõ tollitur nec inducit̃:ut.l.cuʒ re.ſ̃. de dolo.nõ enim pendet ſnia iudicis ex ꝯſenſu partis:ſed ex ſua iuriſdictione:vt no.in.l.i.C.ꝗ ꝓ ſua iuriſdic.ſecus eſſet in ſnia arbitri.vt.C.de arbi.l.cum antea.qd dicenduʒ?Rñ. aduertatis ꝓ huius declaratione[a] debes ſcire ꝙ obligatio naturalis dr̃ de iure gentiũ:vt.l.ſtichũ.§.naturalis.⁊ ibi no .ĩ.de ſol.⁊.l.cũ amplius.in ſi.de reg.iur.dicam.ĩ.eo.l.ſi id quod. Ille ergo qui eſt obligatus ex aliqua equitate vel diſpoſitiõe iuriſgentium dr̃ obligatus naturaliter. Ille ꝟo qui eſt obligatus ex aliqua diſpoſitiõe ciuili dicitur obligatus ciuiliter:vt inſti.de obli.in ꝓn. ibi ſʒ noſtre ciuitatis iura ⁊c̃.ex hoc apparet ꝙ obligatio naturalis põt induci aliter ꝙ̄ per conſenſum:qõ apparet in multis vt in dño qui obligatur actione neg.ge.ignorans.item in pupillis qui obligantur quatenus ſunt effecti locupletiores:lʒ ignorantes ꝓpter illã regulaʒ iuriſgentium:qa natura equũ eſt neminẽ cuʒ aliena iactura locupletari:ut.l.nã hec natura.ſ̃.eo.⁊. l.iure nature.ĩ.de reg.iur.nũc ad ꝓpoſituʒ ſnia inducit ciuilẽ obligationẽ:qa obligat me ſʒ noſtre ciuitatis iura:vt inſti.de obli.in prin.⁊.l.iij ⁊ idem ſcribit.ĩ.de pecu. Item inducit naturalem obligationem nõ ex cõſenſu:qa ꝯſenſus nihil operatur in ſnia ꝙ̄tum ad hoc:vt.ſ̃.dixi. ſʒ inducit naturalẽ obligationẽ ex eqtate iuriſgentium:ꝗ̄ eſt vt maioribus pareamus:vt.ſ̃.d̃ iuſt: ⁊ iu.l.ueluti.eſt enĩ eqtas naturalis ꝗ̄ me aſtringit[b] ut obſeruẽ illa ꝗ̄ ꝓcepit dñs ⁊ maior:⁊ in.l. diuina:que ius naturale dr̃.ſcriptũ eſt. Qui nõ obedierit ꝓncipi morte moriat̃:ut in.c.ij.d̃ ma. ⁊ obe.dices tu quõ hoc cũ iudicet̃ ⁊ magiſtratꝰ fuerint de iure ciuili?vt.l.ij.§.poſt originẽ.d̃ origi.iur.ergo ꝙ obediamus iudicibus nõ fuit de iuregẽtiũ:cũ illo iure iudices ⁊ magiſtratꝰ eẽnt incogniti. Rñ.de iuregentium fuerũt magiſtratus ut reges:ut.l.ex hoc iure.ſ̃. de iu.⁊ iure ibi regna ꝯdita ⁊c̃.alij autem iudices ĩferiores poſtea fuerunt introducti a iure ciuili.eqtas ergo ꝗ̄ eſt ut obediat̃ iudicibus eſt inducta de iuregentium:ꝗ̄ producit naturalem obligationem: lʒ nõ ex ꝯſenſu.producit ergo naturalem obligationem ⁊ ciuilem:lʒ nõ actionem. Sed dubitatur ſi ſniatũ eſt formiter:[c] puta rem uenditaʒ eſſe.an oriatur utilis ex ꝯtractu:ſicut dicimus ĩ iureiurando:ut.l.ſi duo patroni.§.itẽ ſi iuraui ⁊.§.marcellus.ſ̃.de iureiu.certe ⁊ hoc dicebat

a ¶ Declaratione.vñ caueat̃ ciuilis obligatio ⁊ naturalis.d̃ naturali vid̃ qõ no.bal. ĩ l.ſi.l.ix.col. C.ꝙ cũ eo.ĩ ꝟ.iteʒ op.ꝙ pater.⁊ no. bal.ĩ auc.ad ſi.C.d̃ vſulatiꝰ ꝑ bar.ĩ l.ex hoc iure de iu.⁊ iur.

b ¶ Aſtrigit. ius diuinuʒ dicitur naturale: ꝓ quo allego gl. inſti.de obli.§ ex delic.naſ. in prin.

c ¶ Formiter. ex ſentẽtia formiter lata oritur actio vtilis ex eo contractu.⁊ vide l.ne in arbi. ⁊ quod ibi bal.C.d̃ ar.

Ja.bu.q̄ hoc nō reperitur bene expreſſum:tñ hoc idē poſſumus dicere ad ſimilitudinem iuriſiur.cū res iudicata pro ueritate hēatur:ut.ſ.dictū eſt.¶ Seqtur de ſententia abſolutoria.ª ꝛ quidaꝫ dicunt q̄ ſententia abſolutoria ciuilem tollit ꝛ naturalis remanet:ut hic i tex. ꝛ hoc innuūt hic oēs glo.antique.qḋ probaẜ ꝑ rōnem qa cū utraqꝫ ſit iuris ciuilis:pōt una tollere aliā:ut.l.ſi unus.§.pactus.ſ.de pac.alij dicunt q̄ ciuilē nō tollit ſed elidit:ut hic dicitur in ſi.ſecunde glo.que eſt additio.ꝑ hoc vr̄ caſus inſti.ō exce.§.itē ſi i iudicio.ꝛ hoc tenet Guil.de cu.ſed glo.in.d.§.itē ſi in iudicio uideẜ tenere quod tollatur ciuilis ꝛ remanet naturalis. Jac. bu.diſtinguebat ſic.aut iudex abſoluit reū qa actor nō ꝓbauit:ꝛ tunc fateor q̄ tolliẜ ciuilis et remanet naturalis:ut hic.rō qa iudex intendit tunc transigere hoc ē illi liti finem imponere:ꝛ ſic tollit ciuilem nō aūt naturalem:qa nō pōt.ſed ſi iudex abſolueret qa ſi debitū: tunc nec tolleret ciuilē nec naturalem:ſed elidit.rō qa iudex nō intendit aliquid inducere ſꝫ declarare:ꝛ act⁹ nō dꝫ operari vltra intentionē agentis:vt.l.nō omnis. ſ.ſi cer.pe.Mihi vr̄ q̄ iſto caſu tollatur ēt ciuilis qa iudex intendit īponere finem cōtrouerſie in oī ſnīa diffinitiua:vt.l.i.ſ.de re iudi.Preterea ſi iudex in perſonali ſolum declarat inducit actionē:vt.l.ſi pretor.i p̄n ci.ſ.de iudi.eadē rōne per declaratoriā abſolutoriam tollit obligationē.Preterea ciuilis obligatio eſt quando quis teneẜ ſm̄ noſtre ciuitatis iura.ſed poſtq̄ꝫ quis eſt abſolutus nō teneẜ ſꝫ noſtre ciuitatis iura:ergo tollitur ciuilis.Preterea qcqd dicaẜ caſus ē hic in p̄nti. iſtius.l.dū dicit.natura debitor permanet:quaſi dicat nō tū ciuiliter:qa tū hec dicta circa effectum ſnīe abſolutorie nō ſunt plena.iō aduertendū eſt q̄ reus abſoluitur qn̄qꝫ ipſo reo ꝑncipaliter poſtulāte:ꝛ ad hoc aliū ad iudiciū ꝓuocante.qn̄qꝫ abſoluiẜ cū ipſe ab actore ad iudiciū ꝓuocatur:ꝛ hoc ſecūdo caſu.qn̄qꝫ abſoluitur qa nō ꝓbatuꝫ.qn̄qꝫ nō:qa debitum.qn̄qꝫ qa exceptione eſt tutus:qn̄qꝫ ſimpliciter:qn̄qꝫ abſoluiẜ ab obſeruat.iudicij.¶ Circa quodlibet iſtorū de effectu ſnīe abſolutorie videamus.Et p̄mo qn̄ abſoluitur ipſo reo hoc principaliter poſtulāte.aut reus hoc poſtulat ꝑ aliqḋ remediū iuris pretorij:ᵇ vt qa ꝑ i integrū reſtitutionē petit ſe liberari ab aliqua obligatione:tunc in integrum reſtitutio nō tollit actionē nec obligationē naturalē ſaltē:ſed ꝓducit exceptioneꝫ ſm̄ glo.in.l.iij.§.ſed vtrum.ſ.de mino.ꝛ illa glo.incipit:lꝫ enim pater ꝛc̄.lꝫ moderni aliter dicant.C.de fideiuſ.mi.l.ij.quoꝝ dictū nō placet:vt ego dixi in.l.ſtichuꝫ.§.naturalis.de ſolu. rō huius eſt:qa ꝑtor obligationē iuriſ ciuilis nō poteſt tollere ſeu totaliter extinguere ſed in effectu ſic:ut inſti. ō bo.poſ.§.quos āt.ꝛ.l.ſi ſine.§.ſꝫ qḋ papi.ſ.ō mino. qn̄qꝫ abſoluiẜ aliquo remedio iuris ciuilisᶜ ꝓpoſito:ꝛ tunc aut obligatio que p̄cedebat erat paris potētie cū ſnīa:vtputa qa ꝑ ſolā ſnīam erat obligatus:ꝛ tunc puto q̄ in totū libereẜ a prima obligatione:vt.l.i.ꝛ.ij.C. ō ſen.paſ.ꝛ.l.illicitas.§.ſi.ſ.de offi.preſi.Si vero obligatio que precedebat erat inducta a principijs potentioribus:utputa qa erat obligatus ex cōſenſu: vel qa factus erat locupletior:ꝛ tūc puto q̄ talis abſolutoria tollat actionē ꝛ obligationē ciuilem.naturalis aūt non tollitur:ſꝫ remanet:vt.l.ſi pene cā.in p̄n.ſ.eo.in tex.ꝛ glo.ꝓut poniẜ exemplū de.l.extat.ꝛ de.l.in criminali. ꝛ de auc̄.ſtatuimus.C.de epiſ.ꝛ cle. Poſſet poni exēplum in auc̄.habita.C.ne ſi.pro patre.ꝛ in ſimilibus. Predicta ꝟa qn̄ iudex ipſe abſoluit:ſecus ſi partē cogeret ad abſoluendū:qa tunc ſꝫ abſolutionem quā faceret pars iudicaremus nō ſm̄ ſnīam:ꝛ iō eſſet videndū an cogeretur ad abſoluendū pacto vel acceptilatione:vt.l.iiij.§.nunc de effectu.ꝛ.§.ſequentibus.ō li.le. Poſſes tu dicere q̄ ſemper debeat tolli naturalis:cuꝫ enim ſnīa naturalē inducat:vt.ſ.dictū eſt:ergo naturalē obligationē multomagis tollit:vt in.§.pactus ne peteret.ſo.vt patet ex diſtinctione predicta.nā obligatio naturalis pōt cauſari a quadā equitate iuriſgentiū que cauſatur in pſona ipſius obligationis:vtputa ex illa eqtate q̄ placuit promiſſa ſeruari:ut.l.i.de pac.ꝛ.j.ō cōſti.pec.l.i.vel ex illa eqtate que placuit neminē cū aliena iactura locupletari:vt.l.nam nec natura.ſ.co.quedam eſt eqtas iuriſgentiuꝫ q̄ nō cauſatur principaliter in pſona ipſius obliga.ſed in cōi:vtputa q̄ maioribus pareamus:ꝛ iſta ſecunda nō eſt tante potentie q̄te eſt equitas p̄ma que ꝓcedit magis ſm̄ naturaleꝫ rōneꝫ.iō ſnīa bene tollit naturalē que cauſaẜ a pari potentia:ſecus ſi cauſaretur a maiori potentia: vt.ſ.dictum eſt.

¶ Secundo dixi q̄ qn̄qꝫ quis abſoluiẜ ꝓuocatus i iudicio ab actore:ꝛ hoc fit qn̄qꝫ qa actor nō ꝓbauit:qm̄ actore nō ꝓbante reus abſoluiẜ:vt.l.qui accuſare.C.ō eden.ꝛ.l.actor.C.de ꝓba.ꝛ iſto caſu puto q̄ tollaẜ obligatio ciuilis.naturalis ꝟo remanet:vt hic:lꝫ glo.aliter ſentiat.ita intelligo.inſti.de act.§.item ſi in iudicio nō tū tollitur actio:vt.l.cum a te.ſ.de dolo.Et ſi dicis quō pōt remanere actio ſublata ciuili:cū ſola naturalis ſit inhabilis ad ꝓducendā actionē:vt.j.de fideiuſ.l.ſi deiuſſor.§.fideiuſſor.ꝛ ō ac.ꝛ ob.l.naturalis?Rn̄.ſola naturalis nō ꝓducit:ſed ē habilis ad actionē ꝓductā ꝯſeruandā:ſicut ſola ciuilis nō eſt habilis ad ꝓducendā actionē:vt no.inſti.de obli.in p̄n.tū ꝯſeruat actionē iā ꝓductā:lꝫ naturalis obligatio tollaẜ:vt.l.ſi vnus .§.pactus.ſ.de pac.Item poſſes tu dicere ſi ſnīa tollit obligationem ciuilem:quare nō tollit actionem q̄ ſimiliter eſt de iure ciuili?reſpondeo obligatio ciuilis cauſatur mere a diſpoſitione ciuili.actio ꝟo oriẜ ex obligatō ne ciuili ꝛ naturali ſimul iuncta:ꝛ ideo lꝫ tollatur obligatio ciuilis nō tolliẜ actio:qa nō tota ꝓduciẜ ab obligatione ciuili:ſꝫ a naturali.naturalis eniꝫ obligatio eſt ibi vt mater ſeu vt materia.ciuiliſ ꝟo eſt ibi vt pater ſeu vt cā agens:ꝛ ſufficit ad ꝯſeruandū quē in aliquo iure ſupeſſe patrem vel matrē:ut.l.i.C.ō capti.Qn̄qꝫ abſoluitur reus:quia nō debitū:ꝛ hoc eſt aduertenduꝫ.aut abſoluiẜ qa nō debitū.hoc eſt qa nō ꝯtractū:ꝛ ſic ꝓnūciatur ſup facto:ꝛ tūc idē qa tollitur ciuilis ꝛ remanet naturalis:tū iſta naturalis remanet inualida:qa nō poterit ꝓbari ne veniaẜ ꝯtra ſnīam:vt hic i p̄ma lec.quod limita niſi ꝓpter dolū actoris hoc ꝯtingeret:qa tūc cōtra illud qḋ ſniatum eſt poſſet probari:vt.l.ſi ſeruus:ꝛ ibi no.ꝛ in.l.cū a te.ſ.de dolo.ꝛ in.l.eleganter.§.pe.ꝛ ibi ēt no.eo.ti.Si vero abſoluitur qa nō debitū ꝛ ꝓnūciatur ſuper iure.ꝛ tunc dic aut dicit nō debitū ſimpliciter:aut nullo modo debitū:vt.ſ.dixi ſꝫ Ja.bu. circa primā lec.huius.l.actio tū nō tolliẜ:vt.d.l.cū a te.lꝫ qdā doc.dixerunt ꝯtrariū:vt refert Cy.C.de ꝓba.l.exceptionē.dicentes q̄ exceptio rei iudicate eſt exceptio facti uel intentionis potius q̄ iuris:quaſi per abſolutoriā eēt actio ſublata:quod manifeſte falſum eſt:ut.d.l. cū a te.Qn̄qꝫ qs abſoluiẜ:qa bꝫ exceptionē.hic aduerte qa ſubtile eſt ꝛ intramus quandā opi.que fuit inter pe.ꝛ Ja.quā Cy.ponit in.d.l.exceptionē.dicebat enī Ja.q̄ exceptio tollit ipſo iure actionē poſtq̄ peruentū eſt ad ꝯflictū.Pe.dicebat cōtrariū:qa ego video contra exceptionē iā ꝓpoſitā ꝓponiẜ replicatio ꝛ iuuatur actio:ut inſti.de replica.in p̄n.ꝛ ſic ꝑ exceptionē q̄tūcunqꝫ ꝓpoſitā actio nō perimitur ipſo iure. Mihi vr̄ dicendū q̄ ſi qdem exceptio eſt oppoſita:ᵈ que i veritate cōpetebat ꝛ ſuper ea ē obtentū adeo q̄ eius vigore reus eſt abſolutus:tunc actio ipſo iure perimitur. tex. eſt in.l.ſi plures.in p̄n.de fideiuſ.mi.nā ibi diciẜ actionē reſtituendā per beneficiū reſtitutiōis.ergo erat ſublata.ꝑ hoc.j.de excep.rei iudi.l.ij.ꝛ hoc ſi uere cōpetebat exceptio:ut dixi.alias ſi nō cōpetebat:ſed fuit propoſita lꝫ falſa:ꝛ ſup ea fuerit obtētū:tunc actionē non tollit:vt.d.l.cum a te.ſ.de dolo.ante tū q̄ ſuper ea obtineatur ſola propoſitio exceptionis actionē nō p̄imit ita loquiẜ opinio.Pe.alias nunq̄ opponi poſſet aliq

ª ¶ Abſolutoria. vtruꝫ abſolutoria tollat ciuilē ꝛ naturalem pro hoc dicebat bal.in.l. id quod pauperibus. in .v.col.C.de epiſ.ꝛ cle. q̄ ſi teſtator iubet ſolui debita non poterunt peti debita de q̄bus teſtator iniuſte fuit abſolutus:niſi iuſta eſſet notoria. ad hoc qḋ no. Jnno. in.c. quia pleriqꝫ de īmu.ec.ꝛ ad bar.ꝟ ad de bal.aliter loquentem. in.l.cum qs in. vj.col. ꝛ ibi bar.C.ō iur.ꝛ fac.ig. plene Ang. in.l.i. C. de iudi.in repetitione.i.iiij ꝛ.v. charta. ꝛ in.l.vbicūqꝫ.ō fideiuſ.

ᵇ ¶ Juris ꝑtorij.bar.tenet contrariū in.d.§. naturalis. ꝛ in.l.vbicunqꝫ de fide.

ᶜ ¶ Ciuilis. ꝛ vide.j.co. i ver.vbicūqꝫ ꝛ iſta limitavt ꝑ Ang. ꝛ Jmo.i.d. .l.vbicunqꝫ. de fideiuſ. ꝛ quod no.d. Jo.ō Jmo. in.l.ij.j.ō ſi deiuſſo.

ᵈ ¶ Oppoſita.no.ad.§. item ſi in iudicio.inſti.ō excep. ꝛ iſta videtur limitare.d.Joā. poſt Ange.i .l. vbicunqꝫ de fideiuſ. ꝛ in.l.ſi pluresſ co.ti.ꝛ vide dominū Joan. de imo. in.l.ij. de ſi deiuſ.

replicatio qꝺ eſt abſonum.vides ergo ꝙ perimiť actio
ſed an perimatur obligatio puto ꝯſiderandum: vtruꝫ
exceptio oriať ex tali equitate que elidat obligationem
ciuilē ⁊ naturaleꝫ vel alteraꝫ tm̄ quod apparet ex his q̄
dixi ſuper hac glo.⁊ illā quā elidit poſtq̄ venerit ad cō
flictum perimat totaliter per ea que mō dixi circa actio
nem. Eā v̄o quā nullo modo elidit nō perimat. Quā/
doqꝫ qs abſoluitur ſimpliciter: ⁊ tunc vt dixi abſolutio
ſimpliciter facta intelligiť facta ex ea cā que ex actiſ col
ligitur: vt no.in.l.ſi qs ad exhibendū.ꝭ.de excep.rei iu
di.⁊ in dubio videť qs abſolutus: qa nō ꝓbatū: vt hic
⁊ dixi.ś.circa pmā lec.vñ qcqd ex actis appareat vel ñ
appareāt: ex predictis habes rñſionem. Quādoqꝫ qs
abſolniť ab obſeruatione iudicij: ⁊ hic ē aduertendū.
Qñqꝫ qs abſoluitur ab obſeruatione iudicij ex vigore
alicuius exceptionis peremptorie: vtputa iudex me ab
ſoluit quia oppoſui exceptionem rei iudicate trāſactio
nis vel iuriſiurandi: vel quia ſolui pendēte iudicio: vt
inſti.de perpe.⁊ tē.act.in fi.⁊ tunc per hanc abſolutio/
nē qs liberať ipſo iure per ea que.ś.dixi de exceptione
que tollit actionē ipſo iure cū venit ad ꝯflictum ⁊ p ca/
ſum.l.ſi oleū.§.i.ś.de dolo.⁊ eſt mirandū ꝙ lꝫ ſolutio
de qua eſt oppoſitum ante ſnīam nō eſſet ita pfecte fa/
cta ꝙ actionē perimeret: tm̄ ſecuta dicta abſolutoria cū
ſolutione impfecta actio ipſo iure tollitur: ⁊ iō nō pōt
agi:[a] niſi de dolo: vt.d.l.ſi oleū.§.i.ſi tm̄ nulla ſolutio
fuiſſet facta: ⁊ ſic ibi nulla exceptio cōpetebat in verita
te: ⁊ falſo fuiſſet oppoſita: tunc actio prima nō tolleret
vt.d.l.cū a te.ś.de dolo. Si vero abſolniť ab inſtantia
iudicij virtute alicuius exceptionis dilatorie vt qa libel
lus nō eſſet bñ formatus vel ꝓpter ſimilia: tunc certū
eſt ꝙ nec actio nec obligatio perimiť: vt.ś.ſi meſ.fal.
mō dixi.l.i.§.i.vbicunqꝫ aūt.ś.dixi per ſnīam non tolli
actionē neqꝫ obligationem naturalē: intelligas niſi ob
ligatio ⁊ actio precedens eēt in pari potentia: vtputa
ex alia ſnīa de q̄ dubitabatur an eſſet lata: tunc alia ſnīa
ꝯtra illā lata valet ⁊ tollit eā ipſo iure: ⁊ oēm eius effe/
ctum: vt.l.i.circa prin.ꝭ.que ſen.ſine ap.reſcin. ¶ Su/
mus expediti de iſta parte.ſeqtur v̄.⁊ ſimilem. Iſte v̄.
in fi.ſui ibi dū dicit: quia ex vna cā alterius ſolutionis
origo ꝓficiſcitur ⁊c̄.legitur in glo.duobus modis q̄ ē
clara tene quā vis. ¶ Op.hic innuiť ꝙ qñ qs ꝓmittit ſi
ue nauis ex aſia venerit ꝙ certū ſit debitum iri.cōtra.ꝭ
qñ di.le.ce.l.hmōi.iſtud ꝯtrarium ſolniť in glo.tribus
modis.pmo modo ꝙ aliud i ꝯtractibus: vt hic: ⁊ aliō
in vltimis voluntatibus: vt ibi.iſta eſt v̄a rō: qa iſta ob
ligatio videť interim ꝯdictionalis anteq̄ ſcimus certi
ꝙ nauis ex aſia venerit vel ñ: ⁊ iō glo.hic i fi.dicit ꝙ i/
terim nō pōt agi per.l.ſi ita qs.ꝭ.de v̄bo.ob.vñ cum i
ꝯtractu ſpes obligationis ꝯdictionalis tranſeat ad he
redē: vt in.§.ex ꝯdictionali.inſti.de v̄bo.ob.certum ē
debitū iri ex iſta obligatione: ſed in vltimis voluntati/
bus ſpes obligationis ꝯdictionalis nō tranſit ad here
dem: ⁊ iō qa legatarius poſſet interim mori anteq̄ ſit
certū nauē ex aſia uenire uel nō uenire nō ē certū debi/
tum iri.iō ſolutuꝫ poſſet repeti: vt.d.l.hmōi. Sed ſi le/
gatū eſſet ꝯceptum ſub duabus ꝯdictionibus ꝯtrarijs
quaꝝ unā exiſtere in vita legatarij certū eſſet: tunc eſſet
idē in legato qꝺ in ꝯtractibus.exēplū.lego ticio centuꝫ
ſiue romā iuerit ſiue nō iuerit.certe in puncto quo mo
rieť: lꝫ adhuc uiuat certū eſt ipſum romā non iuiſſe vel
nō ituꝝ eſſe.ꝓ hoc optime.ꝭ.qñ di.le.ce.l.ſi.⁊ iſta ē v̄a
ſo. Alij ut io.dicunt.aut ſunt due ſtipulatiōes: uel duo
legata: qꝺ apparet ſi bis eſt poſita iſta dictio ſiue: aut
eſt una ſtipulatio uel unū legatū qꝺ apparet qñ iſta di
ctio ſiue: ſemel tm̄ eſt poſita.pmo caſu nō cedit niſi al/
tera iſtaꝝ ꝯdictionū extiterit.ſecūdo ſic ſm Io.glo.re
prehendit hanc ſo.qa eſt ꝯtra caſum huius.l.⁊.d.l.hu
iuſmodi.⁊ bñ reprehendiť Io.ſi ſic dixiſſet: ſed ipſe in
tellexit aliter.ſ.aut repetitur bis verbū inductiuū obli
gationi s.aut ſemel tm̄.vt primo caſu ſint due obliga
tiones.ſecundo caſu vna hñs bipartitas ꝯdictiones.⁊
qñ ſunt plures obligationes ſolutuꝫ pōt repeti: niſi ſit
certum ex qua debeť ſm opi. Io.⁊ ēt glo.ꝭ.ꝓxi.rñ.ſed
coꝝ opinio nō eſt v̄a: ut.ꝭ.dicā.iō nec hec ſol.tm̄ vt ſci/
as an in oratione poſſit poni vnū ſiue tm̄ vel nō aduer
te.aut cum ponitur dictio ſiue nō ꝓcedit alia rō condi
ctionalis: ⁊ tunc de neceſſitate dꝫ ſequi aliud ſiue.ꝭ.de
in rē ver.l.iij.§.i.⁊ ibi no.in glo.in v̄bo ſiue.aut prece/
dit oratio ꝯdictionalis: ⁊ tunc ſufficit unum ſiue tm̄: ut
dico: ꝓmitto tibi centū ſi nauis ex aſia uenerit: ſiue ſti/
chus factus ꝯſul fuerit: ut in hac glo.facit.ꝭ.de uerbo.
ob.l.ſi ita quis ſtipuleť. Tertio modo ſolniť ſm Azo.
aut fuit appoſitū certum tempus: ⁊ loqtur.l.contraria
aut nō fuit appoſitū: ⁊ tunc ſecus. Iſta lec. ſimpliciter
intelligendo eſſet mala: qa appoſitio diei certe facit vt
obligatio minus ſuſpendať: ſed ſi bene aduertis ad di
ctum Azo.ſo.ipſius eſt bona: qa certum tp̄s fuit appo
ſitum in una parte ꝯdictionis i alia parte nō.verbi gra
tia. ꝓmitto tibi dare centuꝫ ſiue nauis ex aſia uenerit i
fra triduū ſiue nō uenerit.nā ſi uenerit infra triduū de
beo tibi dare centū: ſecus ſi poſtea. Itē ſi certū eſt poſt
triduū nauē nō uenire: debeo tibi dare centū: ſecus ſi
ante.ideo mere ꝯdictionaliſ: qa nō eſt certū debitū iri.
⁊ iō prima ſol.uerior eſt: lꝫ hec ēt in ſe poſſet eſſe uera.
¶ Reaſſumo ergo breuiter qñ aliqd debetur ſub dua
bus ꝯdictionibus ꝯtrarijs alternatiue poſitis: aut que
ris utrum pōt peti interim: aut utrum ſolutuꝫ poſſet re
peti: ⁊ hoc ſecūdo caſu.aut erat debitū ex ꝯtractu: aut
ex ultima uolūtate.ſi ex ꝯtractu: aut nullū fuit tempuſ
appoſitū aut fuit appoſitū tēpus in una parte alterna/
tiue: ⁊ in alia nō.ſi ex ultima uolūtate: tunc aut poſſibi
le eſt legatariū mori anteq̄ aliqua pars dictaꝝ condi/
ctionū exiſtat.aut una pars de neceſſitate extabat in ui
ta: ut ex predictis patet. ¶ Ultimo querit glo.utrū cō
tra ueꝝ debitorē abſolutū de illo debito poſſit oppo/
ni cōpenſatio. dicit glo.dic ut.ꝭ.ꝺ cōpenſa.l.ēt.ubi nil
dicit.ſed dicitur in.l.quecūqꝫ.eo.ti.⁊ per Cy.ꝺ cōpē.
C.in.l.ſi ex cā.dixi plene in.l.ꝓcurator ad exhibenduꝫ
.ꝭ.rē ra.ha. ¶ Seqtur.v̄.ubi aūt. Iſte.v̄.ꝯtinet dictū
diſſimile dicto Iulia.ſm quoſdā: quoꝝ opinio repro/
batur in fi.l.ibi.ſed hec diſſimilis.⁊ hoc ſi habetis in fi.
.l.illū.v̄.⁊ ideo ſi pendente ꝯdictione ſoluatur nō po
terit repeti: ſed quidā nō habent illū.v̄.⁊ ideo: ⁊ tunc
iſtud dictū in uer.ubi aūt nō corrigiť ſm Io.⁊ Azo.lꝫ
in v̄.ſed hoc diſſimile: aliqua differentia aſſigneť nō tm̄
in modo repetendi: ⁊ ſi dicis quō pōt repeti cū unum
deberi certū eſt: ut.ś.ꝓxi.v̄.dicunt Io.⁊ Azo.qa i p/
cedenti caſu qñ apponūť due ꝯdictiones ꝯtrarie diſiū
ctiue uideť ꝓmiſſor omni dilationi renunciare: ⁊ pure
debere: ⁊ iō ſolutū nō repetiť. at i caſu huius.v̄.quan
do debitū pure ꝓmittiť ſub ꝯdictione uideť creditor
illi obligationi pure renūciare ſm eos.iſta rō uideť fri
uola.nā nō eſt ueꝝ ꝙ in p̄cedenti rñſo debeať pure:
qꝺ apparet: qa interim peti nō pōt: ut dixi. Itē nō ē ue
rū ꝙ q ſtipulať ſub ꝯdictione uideť obligationi pure
renunciare: imo obligatio pura remanet in ꝯdictionis
defectū: ut.ś.ſi cer.pe.l.pecuniā quā. Preterea i p̄ce/
denti rñſo ſtipulatio hꝫ duas partes ꝯdictionales: ⁊
tm̄ nō pōt repeti ſolutū.multominus pōt repeti hic cū
una obligatio fuerit pura: ⁊ iſta opi.uideť uera: ⁊ ē ca/
ſus hic in fi.ſm unā lec.iō iſte uer.corrigiť. ¶ Sed ad
hoc oppo.de.l.ꝙ ſi in diē.in pn̄.ꝭ.ꝺ cōpen.hoc modo
in hoc.v̄.ſunt due obligationes.una ex ſtipulatiōe cō
dictiōali iterpoſita aīo nouādi.alia ex ſtipulatione pu
ra que ē ſuſpēſa i ꝯtrariā ꝯdictionē: ut.l.pecuniā quā.
ſi cer.pe.mō ſi debitor ſoluat interim ex una obligatio
ne poſſet repetere: qa icertū ē an ex illa ꝺbeať: ut.l.ſub
ꝯdictiōe.ś.eo.⁊ ſi tu dicis: ſi nō debebiť ex illa debebi
tur ex alia.certe de alia obligatiōe q̄ ſuſpendiť in diem
nō pōt opponi cōpēſatio: uel ex ea fieri retentio: ut.d.
.l.ꝙ ſi in diē: ⁊ hec opi.nō uideť uera. Rñdeo illud ue

[a] ¶ Nō po
teſt agi.ſed
contra hoc
videtur fa/
cere.l.ſi pu.
pillus.§.qui
ſub cōdictio
ne.ꝭ.de no/
ua.ad cuius
ſolu.dic vt
ibi per bar.
⁊ Dy.⁊ qꝺ
ibi dixi.⁊
bar.in.l.poſt
dotē.in pn.
lec.ſolu.ma.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

rũ qñ ẽ alia obligatio ꝓrſus ex̃nea. hic ṽo ſunt
due obligatões ſe inuicẽ cõtingẽtes. una enim
imprimit ĩ aliã ⁊ eã nouat in ꝯditõis euentũ ⁊ ĩ
terim ſuſpendit. et iõ iudicaſ de ambabꝰ vt de
vna tantũ. ℭ Reaſſume ergo ſic. qñqꝫ aliquid
debetur vna obligatõe diuiſa ĩ plures ꝯditões
et tunc ſi certũ eſt debitũ iri ſolutũ nõ repetiſ:
vt. s. ꝓxi. ver. qñqꝫ debeſ idēꝫ pluribus obliga
tionibus ſuſpẽſis ĩ diuerſas ꝯditiones. tũc aut
debeſ a diuerſis et ſolutuꝫ põt repeti: vt hic in
ver. idemqꝫ. aut ab uno. ⁊ tunc aut ille obliga/
tiões. ſ. due fuerunt ſimul ⁊ ſemel contracte et
hñtur ꝑ una: ⁊ ſolutũ nõ põt repeti: vt dixi. s. ꝑ
ꝓximo uer. reprobãdo opi. Jo. et azo. aut fuerũt
ꝯtracte diuerſis tẽporibus: ⁊ tũc aut dicte due
obligationes ſic ſe habent q̃ una in aliã impri/
mit ⁊ circa illã diſponit ⁊ ſolutum nõ poterit re
peti: ut hic ꝯiũcto ſi. huiꝰ. l. aut ſunt ꝓrſus ſepa
rate: ⁊ tunc ſi ſoluiſ ex una ꝑpter aliã nõ impe/
diſ repetitio. ar. dicte. l. q̃ ſi in diẽ inducendo:
ut. s. dixi. Op. ⁊ uideſ q̃ indiſtincte ſolutũ pen
dente dubietate poſſit repeti: ut. l. ſufficit. s. e.
So. ibi loqtur qñ aliquo caſu põt exiſtere q̃ nõ
ſit debitum. hic uero qñ in oẽm caſuꝫ eſt certũ
debitum iri. ℭ Cõtra p̃dictã ſo. op. dubieta/
te pẽdẽte non debemꝰ p̃ſumere exceptionẽ. nõ
. n. dubietas hꝫ uiꝫ perpetue excluſiõis: ut. l. ſub
ꝯdictione. j. de aſſig. liber. ⁊ . l. ubi autẽ. §. mar/
cellus. j. de ĩ diẽ adiec. So. qñqꝫ p̃ns ſtatus rei
tẽdit ad excluſionẽ: ſed ẽ dubium an illa ſit per
petua excluſio: tunc hꝫ uim excluſionis: ut. d. l.
ſufficit. qñqꝫ p̃ſens ſtatus rei nõ tẽdit ad exclu
ſionẽ: ſed eſt dubiũ an ĩ futuꝝ inducatur exclu/
ſio: tunc nõ hꝫ uim excluſionis ꝑpetue: ut in cõ
trarijs. ita dixit do. oldra. Et hec faciunt ad. q.
quã tetigi uobis hoc anno. facta ẽ hec reforma
tio q̃ oẽs repreſalie reuideanſ ꝑ duos bonos
uiros: ⁊ que fuerint approbate ualeãt. que fue/
rint reprobate nõ ualeant. ℭ Queriſ utruꝫ iſto
medio tẽpore anteq̃ꝫ reuideantur per duos bo
nos uiros poſſit fieri executio repreſaliarũ. cer/
te ſi bene reſpicis ṽba reformationis habent ui
excluſiuam de p̃ſenti. ſed dubiũ eſt ne in futu/
rũ inducaſ excluſio:[a] ⁊ iõ interim nõ hꝫ uim ex/
cluſionis perpetue: ⁊ ſic vſ q̃ executio poſſit fie
ri p̃ſtita tñ ſatiſdatione ſm formam autẽtice q̃
ſupplicatio. C. de preci. impe. offe.

a ℭ Excluſio. ad hoc bene facit qð no. bal. in. l. illð. in fi. de ſac. ſan. ec.

b ℭ Tutores. in prin. huius. l. ſpecialis caſus ſm Bal. in. l. iij. ad fi. C qñ fiſcuſ vel priuatus ⁊c.

t **Utores.** [b] Quod bona fide fa
ctum ẽ habetur ratũ
ẽt pupillo poſtea per in integrũ reſtitu/
tioneꝫ abſtenſo. ſecus ſi dolo factũ eſt. Jtẽ repe
titio cõpetit ei ad quẽ poſtea negociũ incipit ꝑ
tinere. h. d. ℭ Op. ⁊ uideſ q̃ qcqd eſt ſolutũ
creditoribus repetatur ab eis ut ſic ueniant in
ꝯtributionẽ cũ alijs creditoribus quibus nõ eſt
ſolutũ: ut. l. ſi nõ expedierit. §. i. j. de bo. auc̃. iu.
poſ. Solu. hic qñ ſolutũ fuit bona fide: ſecus ſi
dolo: ut ĩ cõtrario ⁊ hoc innuit hec lr̃a. ℭ Op.
de. l. q̃ autẽ. §. ſciendum de his que in frau. cre.
So. ibi fuit ſolutũ iã poſtq̃ꝫ bona fuerũt poſſeſ/
ſa. hic añ. ⁊ glo. hic ponit unã diſtinctionẽ quã
tex. ponit clarius in. l. pupillus. ð his q̃ in frau.
cre. ⁊ ibi pleniſſime per Jaco. de are. ⁊ ibi dixi.
ℭ Op. ⁊ videſ q̃ nõ cõpetat cõdictio indebiti
ſed cõdictio ex lege: ut. d. l. ſi non expedierit. §.
. i. Sol. ut ibi plene no. per glo.

f **Ideicommiſſum.**

Jndebitũ ſcienter ꝓmiſſum non repeti
tur. h. d. ℭ Ex teſtõ nõ ſolẽni utrum dicaſ inde
bitũ omni iure uel ciuiliter tñ: tetigi in. l. inter/
dum. s. e. ⁊ plene in. l. i. hoc eo. ti.

n **Eratius.** Si ſpecieſ debita ꝑ
fecte nõ ſoluiſ talis
ſolutio non parit liberationẽ: nec ĩducit
repetitionem. h. d. ℭ Op. s. e. l. ſi fideiuſſor. ⁊
. l. cũ is. §. i. Solu. iſta duo negatiue poſſunt eẽ
ṽa. iſta ſo. nõ parit liberationẽ nec repetitionẽ:
ut hic affirmatiue nõ põt eẽ uerũ utrunqꝫ q̃ pa
riat liberationẽ ⁊ repetitionem: ut in. ll. contra/
rijs: nec a ciuili tñ: nec a naturali tñ: ut. d. l. ſi fi
deiuſſor. ℭ Cõtra hoc op. extra de iureiur. c. ij.
vbi ſoluẽdo uſuras qs a iuramẽto liberaſ: ⁊ tñ
repetit. Sol. aliud de iure canonico ut ibi.[c] aliõ
de iure ciuili ut hic. uel aliter dico q̃ ꝑ iuramen
tũ qs nõ ẽ obligatus parti ad ſoluẽdas uſuras:
ſed obligatur deo: ⁊ iõ ſoluẽdo uſuras credito
ri liberatur reſpectu dei. creditor tñ recipit ĩde
bitũ. ideo ab eo repetiſ: ita loquitur ibi. ℭ Ue
nio ad ſecũdã glo. ⁊ op. de. l. cũ qs. §. q hoĩem
ð ſo. So. ibi hõ erat debitus in genere: hic ĩ ſpe
cie. ℭ Contra hoc oppo. de. l. ſtatuliberũ. j. de
ſta. li. So. ibi fuit factꝰ ſtatuliber ſine facto debi
toris. hic facto eius: uel ibi debitor non fuit in
mora. hic ſic. quelibet ẽ bona ſo. ⁊ iõ diſtingue
ut in glo. coniungendo ſimul p̃dictas duas ſo
lu. uide glo. ⁊ ſigna ibi dum dicit diſtingue ⁊c̃.
ℭ Ultimo q̃ hic diciſ de ſtatulibero ſoluto in/
tellige generaliter de qualibet ſpecie debita nõ
perfecte ſoluta. ita q̃ p̃ma actio durat: ut. l. ẽt. j
de ſolu. ⁊ . l. iulianus. §. i. de ṽbo. ob. ⁊ . l. iij. §. ſi
reddita. j. cõmo. Ex. l. ſequenti.
ℭ Quotuplex ſit iuſgentiũ ⁊ q̃liter intelligatur
q̃ ſeruus quo ad ius ciuile pro nihilo reputa/
tur: ibi. Ego.

c ℭ Canonico ut ibi. ⁊ ð intellectu huius vide no. in. l. non quecunqꝫ. ĩ prin. de le. i. ⁊ . l. inter ſtipulanteꝫ. §. pe. de ṽbo. obliga.

s **I id quod.** Jſta ẽ notabilis
l. ⁊ ſubtilis. ⁊ h.
d. dominꝰ obligatur ſeruo naturaliter: q̃
obligatio ſequitur ipſum ẽt manumiſſum. h. d.
ℭ Op. q̃ ſolum de iure ciuili ſuus ꝑ nihilo re/
puteſ: ut. l. qð attinet. j. de reg. iu. So. ibi appel
lat ius ciuile oẽm iuris partem p̃ter naturalẽ: ⁊
ſic cõprehendit iuſgentium: quo iure ſeruus ꝑ
nihilo nõ reputatur: ut hic. ℭ Contra hoc op.
obligatio naturalis eſt de iuregentiũ: ut. l. cum
amplius. ð reg. iur. ⁊ no. s. e. l. ſi nõ ſortẽ. §. liber
tus. in prin. ⁊ . l. ſtichũ. §. naturalis. j. de ſo. ergo
ſeruus de iuregentiũ nõ obligatur: ⁊ ſic nõ obli
gat naturaliter. Preterea ius naturale eſt cõe
oĩbus aĩalibus: ut. l. i. in fi. s. de iu. ⁊ iur. ſed ani
malia nõ obligãtur: ut. l. i. §. i. s. ſi quadru. pau.
fe. dica. ergo de iure naturali non eſt obligatio.
glo. uoluit hoc tangere in. l. ex hoc iure. s. de iu
ſti. ⁊ iu. tñ non bñ explicat: nec doc.[?] Ego ſem
per dixi ſic q̃ ð iure naturali ꝓut eſt cõe oĩbus
animalibus non dſ eſſe naturalis obligatio: de
qua loqmur ꝑ rationes p̃dictas: ſed ð iure gen/
tiũ: ut in. l. s. alle. debetis tñ ſcire q̃ ius gentiũ
ẽ duplex:[d] quoddã eſt iuſgentiũ qð fuit eoipſo
q̃ gentes eſſe ceperunt naturali ratiõe inductũ
abſqꝫ aliqua cõſtitutione iuriſgentium: ut fideꝫ
ſeu ꝓmiſſa ſeruare. libertas. ⁊ ſi. Et iſto iuregẽ
tiũ primeuo ſtatus ſerui non ẽ annihilatus: im
mo oẽs erant liberi. merito iſta obligatio natu/
ralis cadit in eũ actiue ⁊ paſſiue. quoddã ẽ iuſ/
gentiũ quo oẽs gentes utuntur ex ꝯſtitutiõe ea
rũ nõ ſm rõnem naturalẽ: imo qñqꝫ ꝯtra: ut bel
la captiuitates ſeruitutes diſtinctiones dñiorũ
ut. l. ex hoc iure. s. ð iuſt. ⁊ iu. ⁊ . l. poſtliminiũ. j.
de capti. ⁊ poſtli. reuer. ⁊ iſto iure ſtatus ſeruo/
rũ eſt annihilatus ⁊ nõ ẽ aliqd: ⁊ iõ ea q̃ ſunt iu
riſgentiũ ex hac parte nõ cadũt in ſeruũ: vñ ſer

d ℭ Duplex eſt iuſgentium. ſꝫ quõ põt dici q̃ ð primeuo iuregentiũ fuerit introducta obligatõ naturalis: cũ illo iure dominia diſtincta nõ eẽnt: ſed ex ſecundo iure: vt. l ex hoc iure. ⁊c̃. vide bar. in. l. frater a fratre. i. xx. col. s. h eo. ti. de condi. inde.

nus nõ poteſt habere dominium alicuius rei:ſʒ ſit de iuregentiũ:nec poſſeſſionẽ: ut.l. acquirit de acq.re.do.⁊.l.i.§.per ſeruũ.ĵ. de acq.poſ.⁊ ita debetis intelligere hic.℄Op.quicquid ſeruus acquirit ſtatiʒ acquiritur domino:ut.l.placet.ĵ.ð acqui.here.Sol.ibi loquitur ĩ acquiſitione ciuili:hic in acquiſitione naturali.Dy.ibi uidetur reprehẽdere hãc ſo.dicẽs ꝙ etiam obligatio naturalis acquiritur per ſeruum domino ut.l.frater a fratre.ſ̃.eo.et ego etiã in.d.l.frater a fratre.circa aliud non tenui iſtã dr̃iam ciuilis ⁊ naturalis acquiſitionis:ut ibi uidiſtis:tñ ꝙ̃tũ ad ꝑpoſitũ poſſumus ſuſtinere glo.ut dicamuſ ꝙ hec lex loqꝛ qñ ſeruus acquirit aliquid in domino:quo caſu in acquiſitionibus ciuilibus nil põt a domino acquirere ꝑ regulã iul.poſitã in .l.ſʒ ⁊ ſi quis.§.⁊ generaliter.alias ẽ.§.iulia.ſ̃.de uſufruc.⁊.l.liber hõ.circa ꝑn.ĵ.de ꝟbo.ob. ſed in acquiſitionibus naturalibus:hoc eſt de iuregẽtium primeuo ut dictũ eſt poteſt ſeruus acqrere a dño ⁊ filius a patre:ut hic ⁊.d.l.frater a fratre.ſ̃.eo.℄Ultimo ex hac.l.habes ſpecialẽ rõnem quare dñs nõ obligatur ſeruo ciuiliter uel ſeruus dño.ſ.quia ſtatus ſerui ð iure ciuili nõ eſt aliquid in filio.vidiſti alias rationes: vt in.d.l.frater a fratre.plene dixi.

Ex.l.ſequenti.

℄Quomodo cõſulatur in dicto dolo ad trãſigendum ⁊ quomodo repetat ſi ſoluit:ibi.Op. Et an valeat cõtractus qñ dolus dat cãm contractui:ibi.Contra.

i **N ſumma.** [a]Quia põitur q̃daʒ diſtinctio ad titulũ:iõ ſummationẽ ꝯgruã nõ recipit ℄Op.ad principiũ ꝙ hec diſtinctio ſit ſuperflua:nã oĩa iſta ſub duobꝰ mẽbris ꝯprehẽdebãtur.ſ.aut ob rẽ aut ob cãʒ:vt.ſ̃.eo.l.damꝰ.So. ꝯcedo.ſʒ hic plura expſſit ad maioreʒ declarationẽ.[F] Op.ꝙ trãſactio facta per dolũ valet:ſʒ datur replicatio doli:vt.l.ſub pretextu.C.de tranſac.Sol.dicit glo.hic et etiã in.l.cõtraria. et in l.ij.C.de trãſac.ꝙ hic qñ dolus erat ex pte actoris:ibi qñ ex pte rei.Rogerius dicebat eſſe idẽ vtrobiqʒ ꝑ hãc.l.et hoc videt tenere Pe.dicẽſ ꝙ trãſactio valet: tñ actori ðcepto per dolũ ſuccurritur per replicatõeʒ doli.reo vero per exceptionẽ doli.ita intelligit.l. ſub ꝑtextu.C.de trãſac.hoc nõ eſt verũ:quia ſi reo ſuccurrit per exceptioneʒ doli antequã ſolueret ſoluẽs non repeteret:quia tutꝰ eſt exceptõe odioſa:vt.l.qui exceptionẽ[b].ſ̃.e.qð eſt cõtra hãc.l.vñ aliȷ̃ dicũt ꝙ hic eſt ſpeciale ĩ odiũ inferẽtis litẽ calũnioſe: vt trãſactio nõ valeat.⁊ hoc dicebat Ja.bu.hic poſtea in.l.cõtraria dicebat ſic. quãdoqʒ doluſ cõmittitur in calũnioſe litigando:et tũc non valet trãſactio :ita loquit hic.quãdoqʒ dolus cõmittit in ĩducendo aliquẽ ad trãſigendũ:et tũc trãſactio valet:ſed ſuccurrit leſo per exceptiõeʒ doli vel replicatõʒ:vt.d.l.ſub pretextu.nec diſtiguit actor a reo[c].quia lex illaʒ diſtinctionẽ non facit:et hoc ſatis placet.hoc enĩ videt velle hec lra.nã cum recedere a lite ſit illõ propter qð datur vel remittitur tã ex parte actoris ꝙ̃ ex parte rei.ille qui calũnioſe litigabat debebat gratis recedere.ergo qð accepit turpiter accepit:vt.l. pe.ſ̃.de ꝯdi.ob tur.cãm.et ideo puto ꝙ nõ ſolũ ꝯdictione indebiti.ſʒ etiaʒ condictõe ob turpẽ cãm repeteretur:ſʒ quãdo dolus cõmittitur in inducendo quẽ ad trãſigendũ procedit.d.l. ſub pretextu.[F] Cõtra hoc op.quando dolꝰ dedit cãm ꝯtractui ſtricti iuris: valet ꝯtractus:ut l.dolo.C.de inuti.ſti.Sed trãſactio eſt ſtricti iuris.ergo ⁊c̃.So.ſm predicta hic dolus nõ dabit cãm trãſactioni imediate:quia non fuit qs inductus dolo ad trãſigẽdũ:ſed dedit cãm liti. unde de alio dolo loquitur hic ꝙ̃ ibi.in quo eſt alia rõ ꝙ̃ ibi.fateor tamen ꝙ ſi quidẽ trãſactio per dolũ eſt ĩterpoſita ſuper actõe bõefidei trãſactio eſſet nulla.nã ſicut cõtractus bõefidei eſt nullusꝰ quãdo dolꝰ dedit ei cãm.ita etiã diſtractus ſeu cõtractus reſolutus adhibitꝰ ſuper eo cõtractu dolo dãte cauſaʒ eſt nullus:vt.l.de tutela[e].et ibi no.C.de in ĩte.reſti.mi.ſic põt intelligi qð no.in.d.l.ſub pretextu.C.de trãſac.in eo ꝙ dicit tranſactõʒ nullã.et actõe de dolo agi ad repetendũ qð eſt datũ.ſicut in cõtractibꝰ bone fidei dicitur in.l.eleganter[f].in prin.ſ̃.de dolo. ℄Op.C.de plus pet.l.i.So.ibi fuit trãſactuʒ ſuper dolo:nõ tñ per dolũ ſm ueraʒ ſolutioneʒ

Id quoqʒ. Proſequitur ſcðm mẽbruʒ ſũme ⁊c̃.℄No.ex hoc.§.ꝙ error in cã non obligatoria non inducit repetitioneʒ:vt dixi in.l.damus.ſ̃.e.et intelligitur nõ obligatoria de iure ciuili uel naturali: licet ſit obligatoria illius generalitatis qua bñfacientibꝰ ad remunerãdũ tenemur:vt patʒ ex hoc tex.℄Querit glo.quid ſi alias donaturus nõ erat:dic vt dixi in.d.l.damus.ſ̃.eo.

Sed agere. Utrũ datũ pro cõditõe ĩplenda repetat ꝯdictõe indebiti vel ob cãm:dic vt dixi.ſ̃.e.l.is cui.⁊ tãgitur per glo.ĵ.in.l.ſi.

Quod ob rẽ. Hic dicit de tertio. iſtud eſt examinatũ .ſ̃.in ti.de ꝯdi.ob cãm.

Ei qui. Hic incipit tractare proprie ð cõdi.inde.℄ Querit glo.quo iure veniant fructus ⁊ partus.rñdet iure actionis.vidiſtis in.l.indebiti.in prin.ſ̃.eo.

In frumento. [g]Iſte eſt notabiliſ §.℄Primo op. in obligatione dandi re perempta agit ad ĩpaʒ rẽ nõ ad extimationẽ:ut.l.ſi ſeruũ.§.ſi.de ꝟbo. ob.⁊.l.pe.ſ̃.ti.ij.hic aũt dicit agi ad ꝑciũ:quare male:qdã ꝯcedũt ꝯtrariũ:⁊ dicũt ꝙ hic agit ad frumentũ ⁊ ꝯſequit ꝑciũ:⁊ ita dicunt vltramon.in.l.uinũ.ſi cer.pe.ſ̃.qð eſt deſtruere iſtũ tex.⁊ iõ dico ꝙ ꝑciũ repetit.Ad ꝯtrariuʒ reſpõdeo ꝙ in ꝯdictione indebiti nõ eſt ipſa res ſoluta in obligatione:ſed id in quo qs eſt locupletior:ut.ĵ.l.proxi.⁊.ſ̃.eo.l.ſi nõ ſortem.§.libertus.ſed hic re ꝯſumpta quis eſt locupletior ĩ ꝑcio:ergo preciũ repetit:qð eſt in obligatione. hoc ſentit glo.in.l.in hac in ſi.ĵ.ð triti.℄Op. qñ ſoluitur ꝙ̃titas repetitur tantũdem nõ extimatio:ut.l.qð indebitũ.ſ̃.e.ſed frumentum eſt ꝙ̃titas:conſiſtit.n.in pondere numero uel mẽſura:ut.l.ij.§.mutui datio.ſ̃.ſi cer.pe.ergo debet tantũdẽ repeti.So.dicit glo. hic frumẽtuʒ ſoluebatur vt debitũ in ſpecie:ſecus ſi vt debitum in genere:ut in ꝯtrario.dubito de hac ſolutione.poſſumus forte dicere ꝙ in ꝙ̃titatibꝰ quaꝝ extimatio uariatur:ut in frumento vino oleo ⁊ ſi.procedit hic.§.ne reus ꝯueniat vltra ꝙ̃ ſit effectus locupletior cõtra naturã ꝯdictionis indebiti.ꝯtraria loquũtur in pecunia cuius extimatio nõ uariat:ſʒ per ipſaʒ alie res extimãtur:ut.l.ſi ita.ĵ.de fideiuſ.

Ex.l.ſequenti.

℄Qualiter ꝯueniatur q ſimpliciter domũ alienã habitauit uel ĩdebite habuit a dño locatõeʒ.

Et ſic. [h]Tene menti hunc.§.⁊ no.ĩpm ad hoc.habitaſti in domo mea.

a ℄ In ſumma.per iſtaʒ l.in ꝑn.bar.eleganter dixit in extrauaganti ad reprimendã, ĩ verbo ſummarie ꝙ ſi cauſa cõmittatur ꝙ cognoſcatur ſũmarie: nihilominuſ nullus ordo iudiciariꝰ ſubſtantialis dʒ obmitti:ſʒ eſſet ſecus in dilatione ⁊ ſi.ſic.n.iuriſcon.nullum caſuʒ repetitiõis obmittit:⁊ tamen dicit in ſumma.i.ſummarie ⁊c̃.ꝙ̃ ideʒ ĩ caſu noſtro

b ℄.l.qui exceptionẽ.q.dam cõtra ⁊ melius vt ꝑ imo.i.l.ſi qſ cum aliter.de ver.obli.

c ℄ A reo.ſʒ Bar.in.d.l.ſub pretextu ⁊ in.l.ſiue apð acta: diſtinguit reũ ab actore: ⁊ ſic eſt ꝯ̃riuʒ.

d ℄Nullus.vide bar.in l.ab emptione in ꝑn.ſ̃.de pac.⁊ i.l.ſub ꝑtextu.de tranſac.Lud.in.l.ſi cum dotem.§.ſi mulier.ĵ.ſolu.ma.

e ℄.l.de tutela ⁊ ẽ ð hoc caſus notabilis in.l.ſi cum dotẽ.§ ſi mulier.ĵ.ſolu.ma.

f ℄ Eleganter.vid glo.in.l.actione.C.ð trãſac.

g ℄ In frumẽto.In ꝑnci.huiꝰ.§.ad de Bar.ſ̃.e.in.l.ꝙ indebitum.

h ℄ Et ſic.ſi indebite uel ſine cã habitaſti domuʒ meã qualem penſionẽ ſoluere debes an ꝙ̃ʒti locaturuſ fuiſſeʒ an ꝙ̃ʒti conductorꝰ fuiſſes.vide tñ que dixi i.l.ſʒ electionẽ.§.ſi.de le.i.⁊ qð no.barto.in.l.i hãc de dã.infec.vide.l.creditor.⁊ qð ibi bar.⁊ bal.C ð pigno.ac.⁊ vide Baldino in.l.cõtractus.C.loca.vbi ponit ꝙ vxor habitãs poſt mortẽ viri ĩ domo locata viro tenetur ad pẽſionem cõpetẽteʒ taxandã officio iudicis:niſi iure familiaritatis habitauerit cuʒ heredibus viri.⁊ ad bar.ſ̃ adde io.an.in ti.ð loca.§.poſtꝙ̃ʒ in addi.ſm rofredũ ⁊ bal.in.l.cum ꝙ̃ritur.§.q im pleto.ĵ.locati.

ADDE ſpecu.in ti.ð pigno.§.i.circa ſi.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

certe ſi qdē eā habuiſti locatā ab alio. qd iuris ſit habuiſti i. l. ſi vrbana. ē. eo. Si habuiſti a me ſi quidem indebite repetitur quanti conducturus fuiſſes: ut hic. ſed ſi nō habuiſti a me ſed ſic ſimpliciter habitaſti putarem agendo ꝯdictione ſine cauſa: ad id quanti conducturus fuiſſes ar. huius. §. ⁊. ĩ. ti. i. l. i.

Si ſeruum. Op. ꝙ nō potuit manumittere: quia nō fuit domin⁹: ut. ĩ. de condi. fur. l. qm̄. ſo. ut in glo. ℭ Op. de. l. ſi is cui. ĩ. de dona. ca. mortis. So. aliud in donatione cā mortis: ut i glo. ℭ Tertio oppo. inſti. de le. §. ſi res legata. Sol. aliud in herede qui habet cōmodum a defuncto. ita dicit glo. hic. contrarium plene examinaui in. l. ſi ſeruum. §. de illo. ĩ. de verbo. obli.

Ticius. Datum ꝓ libertate ab eo q poſtea reperitur ĩgenuus repetitur. h. d. ℭ Quero qua actiōe repetaꝛ. dicūt quidā ꝯdictiōe ĩdebiti vt ſic faciat ad titulū. alij dicunt condictione ob cāꝫ qa fuit datū ob cāꝫ ꝺ futuro ñ ob cāꝫ de p̄terito: ⁊ i hoc reſidet glo. mihi plus placet p̱ma opi. qa lex ĩ dubio dꝫ intelligi ſm naturaꝫ tituli in quo poſita eſt ⁊ ad illam actionē dꝫ referri: ut. l. imperatores. ĩ. de in diē adiec. ⁊ ita hic ĩtelligatur de ꝯdictione indebiti. ꝓ hoc facit. ē. e. l. is cui. ⁊ ibi de hoc plene dixi.

Tutor. Si res mea ad te ſine cauſa ꝑuenit ⁊ deſinit mihi aduerſus alium eē ꝯſultum a te repetam. h. d. ℭ Quero qua actiōe aget iſte tutor:[a] potes intelligere ꝙ agat ꝯdictiōe ſine cauſa ex equitate. l. ſi ⁊ me ⁊ ticium. ē. ſi cer. pe. oīa enim hic ꝯcurrunt: quia ad illum creditorē peruenit indebituꝫ ex cauſa lucratiua: nec eſt tutori conſultū aduerſus aliū nec imputat in rōne tutele. Poſſumus etiaꝫ dicere ꝙ agatur vtili cōdictione indebiti cū pupillus ratum non habeat cuius nomine geſtum ē ut. l. ſi abſentis. C. ſi cer. pe. ⁊ no. ē. e. l. ſi procurator. ita videtur ſentire glo.

Ticius. Duobus idē debitum ſoluentibus vltimo ſoluēti repetitio conceditur. h. d. ℭ No. ex parte rei eſſe procuratorem in rē ſuā. facit. ē. fami. herci. l. plane. ꝺ procur. l. ſi actor. ⁊ idem ibi no. ℭ No. ꝓcuratori in rem ſuā indiſtincte dari cōdictionē indebiti. ℭ No. vltimo ſoluenti dari repetitionem. de hoc uidiſtis etiam in. l. cum duo. ē. e.

Ex. §. ſequenti.

ℭ Quid operētur verba que apponūtur ĩ contractibus ꝙ renunciauit condictioni indebiti ⁊ cōdictioni ſine cā ⁊ omni auxilio: ibi. Et per hoc. Quid autem ſi in inſtrumento dicatur ſciens ſe ad infraſcripta teneri ꝓmiſit. x. ticio que ipſe ticius patri mutuauerat ⁊ appareat non eē uerum an poterit repetere: ⁊ cautelam ꝙ non poſſit repetere vide: ibi. Circa.

Idem queſiuit. Iſte eſt ſolēnis §. per ꝓmiſſionē de non mouendo cōtrouerſiam nō tolliꝛ cōdictio indebiti. h. d. Glo. nō dicūt hic aliquid: ſed que eſt ratio huius. §. poſſumus dicere ꝙ ĩ generali remiſſione nō veniūt ea que quis ſibi ignorabat competere: ut. l. mater. ē. de inof. teſta. ⁊. ē. de pac. l. tres fratres. ſed hic quis ignorabat ſibi cōpetere ꝯdictionē ĩdebiti. ergo ⁊c̄. Iſtud nō uidetur veꝝ: quia pōt eſſe animus remittendi ēt incognita: vt. l. ſub pretextu ſpecierum: ⁊ ibi no. per doc. C. de tranſac. ſicut pater poteſt habere animum pretereundi filios ſi quos haberet: etiā ſi ignoret ſe eos habere: vt. l. qui iure militari. ĩ. de teſta. mili. vnde credo ꝙ proprior ratio ſit: quia ea ratione qua ꝓmittit indebitum eadē rōne apponit iſtā clauſulam: ⁊ idē error eſt in vtroqꝫ: merito daꝛ ꝯdictio indebiti. facit. l. doli exceptio. ꝟ. diuerſuꝫ. de noua. ¶ Et p̱ hoc puto ꝙ illud qꝺ apponiꝛ[b] hodie ĩ contractibus videlicet: ⁊ renunciauit ꝯdictioni indebiti. ⁊ ſine cā actioni in factū ⁊ omni alij auxilio legū ⁊c̄. ꝙ per hanc renunciationē condictio indebiti nō tollitur. caſus eſt hic. nā idē error qui eſt in principali ꝓmiſſione ē ĩ hac renūciatione. ⁊ ſicut indebite promiſit: ita indebite renunciauit ⁊ conuenit: unde ut p̄dicta ceſſent notarij in principio cōtractus dicunt ſic. ticius ſciens ſe ad infraſcripta nō teneri[c] promiſit ⁊c̄. ut per hoc tollatur cōdictio indebiti: que nō datur promittenti uel ſoluenti ſcienter: ut. ē. e. l. i. ⁊. l. fideicōmiſſum. ⁊. ĩ. de reg. iu. l. cuius per errorē. ¶ Circa predictā clauſulam quero quid ſi ĩ. ex ſerie inſtrumenti apparet ꝙ ꝓmiſit ob aliquā cām p̄cedentem obligatoriaꝫ ſi uera eſſet. vtputa dixit ſic ticius ſciens ſe ad ĩfraſcripta nō teneri ꝓmiſit. x. meuio que ipſe meuius mutuauerat patri dicti ticij cuiuſ eſt heres: ſi poſtea apparet ĩdebituꝫ: quero an poſſint repeti. Rñ. debes ſcire ꝙ verba[d] que apponunꝛ in cōtractib⁹ debent intelligi vt repugnantiā nō contineant ſed debent adiuuari vt nō contineant repugnātiam ſi poſſunt ut in prima ꝯſtitutione. C. §. quibus. vnde cum dicit ſciens ſe ad infraſcripta nō teneri: dꝫ intelligi niſi ex cauſa infraſcripta. alias cōtinerent repugnantiā: ut. l. vbi repugnantia. de reg. iur. ꝓ hoc. ĩ. ꝙ ui aut clā. l. i. §. i. vbi dꝛ nulla exceptio poſſit opponi: ⁊ tm̄ ibi ſubdiuiditur niſi infraſcripte poſite in illo titulo: ⁊ iō ſi qs vellet euitare iſta deberet dicere ⁊ ſi aliquo caſu apparent predicta ꝓmiſſa indebite ex nūc donauit ⁊ dedit qcqd per ꝯdictionē ĩdebiti vel ſine cā vel p̱ errorē poſſet repetere vel ex aliquo cōtractu: ut. l. ſi quis rōnes. de li. le. In caſibuſ aūt predictis in quibus dixi dictas clauſulas ñ operari eſſet certū ⁊ indubitabile qñ ille cui ꝓmittitur eſſet in dolo: vt. d. l. tres fratres. ē. de pac. vel ſi error ꝓcederet ex teſtamēto incognito: ut. l. ſi. C. de re. cre. ⁊. ē. de tranſac. l. de his. ℭ Ultio ſcias ꝙ hec eſt vna de legibus quas allego ꝓ opi. quā teneo cōtra Dy. in. l. qui rome. §. duo fratres. de verbo. ob. vt illa ꝟba ꝓmiſerunt nihil facere ꝯtra diuiſionē nō impediant fideicōmiſſi petitionē ex teſtamento paterno. ꝺ liberatione aūt generali dixi in. l. ſi pluribus. de ſolu. ⁊ in. l. ſi de certa. C. de trāſactio. dic vt ibi.

Ex. §. ſequenti.

ℭ Que poſſint examinari finita cā principali: ibi. Contra. Et an debitum officio iudicis poſſit in compenſatiōe deduci: ibi. Sed quid.

Lucius ticius. Reſtitutio ꝯceſſa ſup̱ principali ad acceſſorium nō extēdiꝛ. Itē qꝺ p̱ in ĩtegrū reſtitutionē qs poſſet ꝯſequi nō pōt in cōpenſationē deduci. hoc dicit iſte notabilis. §. ℭ Op. ꝙ ſi minor fuit leſus in ſorte. eadē rōne ĩ vſuris vt. l. eos. in pn̄. C. de vſu. ⁊ de legi. l. nō dubium. So. dicit glo. fateor ꝙ ēt in vſur. pōt repeti reſtitutio: ſed hic nō fuit petita. poſſet etiaꝫ de nouo peti: ut glo. dicit. ¶ Cōtra hoc op. de. l. iiij. C. depoſiti.[e] glo. ſoluit notabiliter ⁊ tene menti. qdā ueniunt expedienda officio iudicis mercenario: ⁊ illa nō poſſunt examinari finita cauſa p̄ncipali: ut. d. l. iiij. C. depoſiti. ⁊. l. termiaro

a ℭ Tutor. ad huius intellectum vide bar. in. l. dominus. in fi. ē. eo.

b ℭ Apponitur. imo. i. c. cum contingat. i. xxxvij. charta ꝺ iureiur.

c ℭ Teneri. quando notarij dicunt ſciens ſe nō teneri ad infraſcripta. facit quod no. in. l. ſi quis cum aliter. de verb. ob. circa fineꝫ. ⁊ ad hoc in fi. adde qꝺ no. bar. in. l. iiij. §. fi. in fi. ē. ſi quis cau. no. bar. in. l. ſi dari. ꝺ ꝟ. obli. ⁊ vide no. bal. in. l. mater. in. ij. col. C. de rei ven. de eo q dicit ex certa ſcientia: ⁊ ſponte cōfeſſus fuit ꝙ ñ preſumitur aliqs error ⁊ ſtatur iſtrumento ibidē in. vij. q. C. ꝺ reſcin. vē. ⁊ per imo. ĩ. l. i. de ꝟbo. obli. ADDE qñ dicit ex certa ſcientia illa habetur ꝓ cauſa lꝫ cauſa non eſſet expreſſa vt voluit Bal. conſilio. ccc xvij. incipiēte Ioan. ra. loiſi⁹. li. viij.

d ℭ Uerba. ⁊ fa. qꝺ no. cy. ⁊ bal. in. l. cum falſa. C. de iur. ⁊ fac. ig. Quid auteꝫ operetur generalis renunciatio ⁊ omni legum auxilio vide bar. in auē. matri ⁊ auie. C. quādo mulier. tu. offi. fun. po. ADDE qd opeꝛ renūciatio generalis bal. conſilio. iiij. li. iij. Spe. ĩ ti. de renū. §. i. ꝟ. ſi cui.

e ℭ. C. depoſi. ⁊ vide omnino ſin. per moder. in. l. cum in vna. ff. ꝺ ap. ⁊ ange. ⁊ imo. in. l. paulus. la. i. ĩ. de re iu.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

.C.de fruc.⁊ lit.expen.quedã ueniunt terminã
da per officiũ iudicis nobile:⁊ tunc lʒ ſit finita
cã ſup ꝑncipali:adhuc durat officiũ iudicis no/
bile ſup acceſſorio:⁊ illa bñ poterit expediri fi/
nita cã ꝑncipali.hic ẽ caſus hic ⁊ vide glo.⁊ no.
eã ibi.poſſet tñ dici.ad hoc facit qḋ dicã.ĩ.de re
iudi.l.qḋ iuſſit.nã ibi dico pone ꝙ iudex ex offi
cio nobili aliqd iubet.verbi gratia dat tutorem
cui pmittit alienationẽ:⁊ vult reuocare põt ⁊c̃.
dic vt dixi ibi de hac.q.℄ Op.ĩ.de cõpẽ.l.ꝙ in
diẽ.§.ſi rõnẽ.So.hic poſſet peti ſi eẽt indebitũ
ſʒ nõ apparet indebitũ anteꝗ̃ deꝭ reſtitutio.er/
go ⁊c̃.℄ Oppo.ſublato ꝑncipali tolliꝭ acceſſo
riũ:[a] vt.l.eos.C.de vſu.ergo hic reſtitutio ꝯceſ/
ſa ſup ꝑncipali vꝭ ꝯceſſa ẽt ſup acceſſorio.Sol.
qñ ab initio obligatio ꝑncipalis eẽt nulla ẽt eẽt
nulla obligatio vſuraꝝ.ſʒ qñ ab initio fuit vali/
da ꝑncipalis ⁊ acceſſoria reſtitutio ĩ integrũ nõ
eẽt tãte potentie ꝙ tollat acceſſoriã: vt.l.i.⁊.ij.
.C.de fideiuſ.mino.⁊ hic.℄ Ad finẽ op.oẽ qḋ
debeꝭ[b] naturaliter põt cõpenſari:vt.l.ẽt.ĩ.ḋ cõ
pẽſa.ſʒ hic debeꝭ:qa põt fieri reſtitutio ĩ vſur.er
go ⁊c̃.So.glo.dicit nõ debeꝭ añ reſtitutiõeʒ pe
titã:⁊ iõ nõ põt ꝯpẽſari.℄ Sed qd diceſ de alio
qḋ debereꝭ iudicis officio an poſſet ĩ cõpẽſatio/
nẽ deduci:Rñdeo officiũ iudicis ꝑ qḋ cõcediꝭ
reſtitutio hʒ tollere quoddã obſtaculum qḋ ob
ſtat ḋ iure cõi.alias nõ dareꝭ reſtitutio:vt.l.ĩ cãe
.ſ.de mino.iõ de eo nõ põt opponi cõpenſatio
donec illud obſtaculũ oĩno tollaꝭ.ſʒ ſi aliaſ dire
cto deberetur ꝑ iudicis officiũ poſſet in cõpen
ſationẽ deduci:vt.ĩ.de cõpẽſa.l.ſi ambo.§.pe.
.l.ſi.⁊.l.pecuniam.⁊.ĩ.de fur.l.ſi ſeruus.§.i.

a ℄ Acceſſorium.ſi quiſ reſtituiꝭ ſup principali ñ videꝭ reſtitutuſ ſup acceſſorio ꝙ ſecus ĩ remedio oppo.l.ſi.C.quãdo prouo.⁊ ibi bal.in.i.q.q dicit hunc tex.ſingularẽ:⁊ ſic no.bene ꝙ extincto principali extinguiꝭ acceſſorium ſi principale eſt extinctuʒ iure cõmuni ſecus ſi iure ſpeciali vel ſingulari.

b ℄ Debeꝭ.an quod debetur officio iudicis poſſit deduci ĩ compẽſatione:vide bar.in.l.etiã.C.de compenſa.⁊ ibi etiaʒ bal.⁊ bal.in l.ſi.ad ſi.e.t.

De condictione ſine cauſa rubrica.

℄ An condictio ſine cauſa habeat locum ĩn cõ
tractibus innominatis.

Sit et hec. Hec ẽ ſpãlis
ꝯdictio ⁊ cõ/
currit cũ ꝯdictione ĩdebiti ob cãm.
c ⁊ ob turpẽ cãm.h.d.℄ In tex.ibi
ẽ ⁊ hec ſpẽs ꝯdictiõis dic.i.ſpẽs ſeu
ꝯdictio per ſe diſtincta ab alijs ꝯdi
ctionibus:⁊ ſi q̃raꭉ in qbus caſibus
hʒ locũ:Rñdeꭉ ſi qdẽ ſine cã ⁊c̃.vt ĩ tex.℄ Op
po.ꝙ hec ꝯdictio nõ ſit ſpãlis:imo generalis:
qa ꝯcurrit cũ alijs:vt hic pʒ ĩ tex.So.ꝙ hic di/
cit ẽ ſpẽs ꝯdictionis.expone vt dixi ꝙ ẽ ſpẽs di
ſtincta ab alijs:lʒ hoc generalius cõpetat ꝗ̃ cõ/
petant ille.℄ Quero vtrũ hec ꝯdictio ꝯcurrat
cũ ꝯdictione certi.rñdeo ſic:qñ ꝑ hanc ꝯdictio
nẽ petiꭉ certũ:ut.l.certi ꝯdictio.in ꝑn.ſ.ſi cer.
pe.℄ Quero vtrũ hec ꝯdictio habeat locũ in
cõtractibus[c] noiatis:⁊ vꭉ ꝙ ſic:vt hac.l.breui/
ter qñ iſta ꝯdictio ꝯcordat cũ ꝯdictione ob cãʒ
nõ hʒ locũ:ſed alias põt hr̃e locũ ĩ ꝯtractibꝰ no
minatis:ut dicã.ĩ.l.pxi.℄ Venio ad ꝟ.q aũt.
⁊ oppo.de.l.ſi nõ ſortẽ.§.libertus.ſ.ti.i.ſo.vt
in glo.℄ Venio ad ver.ſiue aũt.⁊ op.de.l.cum
filius.§.hr̃s.de le.ij.glo.nõ ſoluit.tu dic ꝙ hic
deuenit ad talẽ finẽ q ſe nõ cõpatiꭉ cũ ꝑncipio.
vñ paria ſunt ab initio nõ fuiſſe vel ex poſtfacto
ad talẽ finẽ deueniſſe in ꝯtrario deuenit ad talẽ
finem qui ſe compatitur cum principio.℄ Op
po.ſ.ti.i.l.ſi.in ſi.So.ibi non deuenit ad non
cauſam antequam reſtitutio petatur.

c ℄ Contractibus.Vtrũ hec ꝯdictio habeat locum in contractibꝰ noĩatiſ ⁊ qualiter formare debeamꝰ libellũ ĩ hac condictiõe.vide Bal.ĩ.l.edita.i.xviij.col.de eden.⁊ cui ĩcũbat onus probãdi cãʒ ñ ſubeſſe.vide no.glo.⁊ bal.in.l.ij.C.de do.ante nup.

s **In fullo.** Si res ꝑ qua ſolui exti/
mationẽ ei a quo cãʒ ha
beo ad eũ redeat põt agi actiõe ex eo cõ
tractu vel ꝯdictione ſine cã ad rẽ ſolutã.h.d.⁊
ẽ multũ notabilis.℄ Op.ſolutũ ꝑ ſniam nõ re
petiꭉ:[d] vt.l.i.C.de ꝯdi.inde.⁊.l.ſi fideiuſſor.§.i
oĩbus.ĩ.mãda.So.dicit glo.hic fuit ꝯuentꝰ ex
tra iudiciũ.vel dic ꝙ ꝯtraria loquũtur ĩ ꝯdictio
ne indebiti:hic in ꝯdictiõe ſine cã:qḋ no.qa cõ
dictio ĩdebiti nõ daꭉ cõtra ſniam:ſed cõdictio
ſine cã ſic.ita intelligũt glo.nr̃e hic ⁊ in legibus
contrarijs:⁊ in.l.ſi ſine.§.i.ĩ.rẽ ra.ha.doc.mo/
derni dicunt aliter ⁊ melius ꝙ nulla condictio
daꭉ cõtra ea q̃ venerunt ĩ ſnia:vñ ſi ꝑ cõdictio/
nẽ dꭉ male iudicatũ cõdictio ceſſat:ut.l.i.C.de
cõdi.inde.⁊.d.l.ſi ſine.§.ſʒ qḋ ꝑ iudicẽ:ſʒ quã/
do ꝑ cõdictionẽ nõ dꭉ iniuſta ſnia:ſʒ dꭉ ꝙ cau/
ſa ſnĩe deuenit ad nõ cãm tũc daꭉ cõdictio ſine
cã:⁊ hic eſt caſus hic.nã fullo cõfiteꭉ ſe cõdẽna
tũ:⁊ bñ cõdẽnatum:tñ de nouo res ꝑuenit ad
dñm:⁊ ſic dicit cãm deueniſſe ad nõ cãm.Sʒ ſi
ueniret cõtra ſniam nõ audireꭉ ꝑ cõdictionẽ ſi
ne cã ſicut nec ꝑ cõdictionẽ ĩdebiti.ita no.doc.
in.l.i.C.de cõdi.inde.⁊ bñ.℄ Op.cõdictio nõ
dʒ hr̃e locũ vbi cõpetit actio ex eo contractu:vt
ſ.ti.i.l.q inuicẽ.So.ibi ĩ cõdictione ĩdebiti.hic
ĩ cõdictione ſine cã.vel verius dico ꝙ iſte actio/
nes cõpetũt ad diuerſa.nã ꝑ cõdictionẽ ſine cã
cõdiciꭉ extimatio ſoluta:vt hic.ꝑ actionẽ ex eo
cõtractu agiꭉ alternatiue:vt reddat rem vel exti
mationẽ:ut.l.ĩ cõmodato.§.ſi.ĩ.cõmo.⁊ ibi vi/
debitis.℄ Op.ꝙ nõ habeat locũ actio pſona/
lis ſʒ publiciana vel vtilis ĩ rẽ.ſ.de rei vẽ.l.ſi cul
pa.So.dicit glo.ibi ſoluit extimationẽ[e] ille q a
nõ dño cãm habebat.hic ſoluit extimationẽ ille
q a dño cãm habebat:⁊ intelligit Dy.hoc eſſe
ueꝝ ſi poſt ſolutã extimationẽ res ꝑuenit ad ful
lonẽ añꝗ̃ reuertereꭉ ad dñm.ita no.ipſe ex̃ de
reg.iur.c.ꝑ poſſeſſore.in.v.q.li.vj.qḋ ꝗ̃tuʒ ad
.l.noſtrã ẽ diuinare.dicã de hoc in.d.l.ſi culpa.
tu tñ tene ſol.glo.hic poſitã.⁊ eius rõ eſt qa ille
q habuit cãʒ a me vt cõmodatariꝰ fullo:⁊ ſimi
les cõueniunꭉ rõne culpe:⁊ iõ ſoluendo extima
tionẽ vꭉ ſoluere extimationẽ culpe ⁊ ñ rei:ideo
eis nõ daꭉ in rẽ vtilis ſʒ pſonalis vt hic dꭉ.ſed il
le q cãm nõ hʒ a me cõueniꭉ rõne rei tanꝗ̃ poſ/
ſeſſor:⁊ iõ ſoluẽdo vꭉ ſoluere extimatiõeʒ rei:vt
rei:non vt culpe.Ita intellexit hugo.antiquus
gloſator.lʒ glo.non referat vt dicebat Iaco.
bu.℄ Quero utrum debeat actio edi ſeu red/
di ei qui ſoluit extimationem rei.glo.tãgit hic
⁊ Dy.in.d.c.pro poſſeſſore.⁊ in.l.is qui dolo.
ſ.de rei ven.ego autem dixi in.l.in depoſiti.ĩ.
de re iudi.dic vt ibi.

d ℄ Non repetiꭉ.an ſolutum per ſententiaʒ non repetitur:an ſolutum per ſentẽtiã poſſit aliquo caſu repeti cõdictiõe ſine cauſa.adde bar.in.l.i.§.deniqʒ.ĩ.qḋ vi aut clam.in ſi.⁊ quod no.dixit barto.in.l.ſenatus.in.i.q.ĩ de accuſa.⁊ omnino barto.⁊ que ibi dixi ĩ.l.iulia.verum debitoreʒ.ſ.ti.i.in ſi.vj.col.ADDE.bal.ꝯſilio.lxxvi.lib.tertio.

e ℄ Extimationem.ſed bar.ĩ.l.in cõmodato.§.ſi.tenuit ẽt cõpetere vtilem actionẽ in reʒ ḋ quo vide ꝑ bar.ĩ.l.i.ĩ.ꝑ emptore.

Ex.l.ſequenti.

℄ An ideʒ iuris ſit de toto quo ad totum que
eſt de parte quo ad partem:ibi.Oppo.

q **Vi ſine.** Qui ſine cã ĩ totũ vel ĩ
partẽ obligaꭉ liberatio
nẽ cõdicit.h.d.℄ No.ꝙ qd iuris ẽ de
toto quo ad totũ ideʒ ẽ de parte quo ad parteʒ
vt hic.⁊.ſ.de rei vẽ.l.q̃ ḋ tota.℄ Op.ꝙ nõ ſit
neceſſaria cõdictio cũ obligatio ſine cã ſit ipſo
iure nulla:vt.l.cũ de ĩdebito.ĩ ſi.ĩ.de ꝓba.So.
ĩtellige ꝙ hic fuit cã expreſſa q̃ in veritate erat
nulla.qñ aũt cã nõ exprimiꭉ.dꭉ ĩ.l.hactenus.ĩ.
de cõſti.pecu.℄ Op.⁊ vꭉ ꝙ nõ ſit idem iuris de
parte quo ad partẽ qḋ ẽ ĩ toto quo ad totuʒ:ut
l.ꝗ̃diu.C.de diſtrac.pig.glo.nõ ſoluit.tu ſolue
ꝙ in his q̃ ſunt oĩo diuidua ideʒ iuris eſt ḋ par
te quo ad partẽ qḋ ẽ de toto quo ad totũ.ita lo
qꭉ hic:ſʒ in his q̃ aliquo mõ ſunt ĩdiuidua hec
regula nõ ꝓcedit:ut ĩ.l.cõtraria ꝓbaꭉ ĩ.l.ĩ exe/
cutione.§.ꝓ parte.ĩ.de ꝟ.ob.℄ Quero vtruʒ
cõdictio ĩcerti ſit hic ꝓpriũ nomen actiõis.glo.
dicit ꝙ ñ:ſʒ expõiꭉ.i.ſine cã.qḋ dic vt dixi ĩ.l.ſʒ
⁊ ſi me putem.§.i.ſ.ti.i.

n **Nihil refert.** Paria ſunt ab initio aliqd eſſe tale vel ex poſtfacto deueniri ad tale. h. d. hec. l. Ex. l. ſequenti.

¶ Dos data occaſiõe matrimonij illiciti qḋ nõ contrahitur an poſſit repeti: ibi. Quero. Si aũt matrimoniũ ſit de facto ſecutum an ẽt poſſit repetere dotẽ: ibi. Uenio. Et an ignorantia iuris excuſet quo ad amiſſionem dotis ⁊ penaꝫ adulterij ⁊ inceſtus: ibi. Item Oppo.

a **Auunculo.** Iſta eſt fortis. l. ⁊ h. d. Datũ ob cãꝫ impoſſibilẽ de iure cã nõ ſecuta de facto ꝯdictione ſine cã repetiꝛ. h. d. Primo loqꝛ qñ matrimoniũ erat ꝓhibitũ rõne ꝯſanguinitatis. ſecũdo qñ rõne affinitatis. ſecũda ibi. nouerca. Iſta materia hꝫ duas partes. primo qñ ſponſalia fuerunt facta nec matrimoniũ copulatũ: ⁊ ḋ hoc tractat p̄ma glo. ſecũdo qñ matrimoniũ fuit de facto ꝯtractũ ⁊ copulatũ: ⁊ de hoc tractat ſecũda glo. ¶ Quero ergo ⁊ reuoco in dubium caſuꝫ iſtius. l. videlicet qñ dos daꝛ noĩe mr̃imonij illiciti qḋ nõ ꝯtrahiꝛ: an dos poſſit repeti.[a] in glo. ſunt opi. ſ. tres. p̄ma q̃ poſſit indiſtincte repeti ſi dãs fuerit ſciens ſiue ignorans: ⁊ hec fuit opi. azo. ſiue placentini: qḋ ꝓbaꝛ p. l. iſtã ĩ eo q̃ dicit vtriuſqꝫ turpitudinẽ v̄ſari. Si eniꝫ fuiſſet ignorans nulla eẽt turpitudo. ſecũda ẽ opi. quorũdã q̄ recitaꝛ ĩ ſi. glo. q̃ hic ĩtelligatur de ignorante ius vel factuꝫ: nam ſi ſciret ius vel factum non poſſet repetere. ar. C. ſolu. matri. l. ſi ignorans. ſed hec non ẽ vera. naꝫ hic dicit auũculo ⁊c. ⁊ ſic coniuncte perſone ẽ p̄ſumptio ſcientie q̃ eũ auunculuꝫ ſciuerit: vt. l. octaui. j. vñ cognati. nec ob. l. ꝯtraria. qa ibi nõ dꝫ ſumi. ar. a ꝯtrario ſenſu: qa reſultaret prauus ĩtellect᷒. tertia fuit opi. gloſatoꝝ noſtrorũ vt diſtinguatur. aut ſciuit ius ⁊ factũ ⁊ ĩdiſtincte nõ repetit. aut ſciuit factum ⁊ ignorauit ius: ⁊ tunc mr̃imonio nõ ſecuto repetit. hic ẽ caſus hic. ⁊ in. l. i. ḋ ꝯdi. ob cãm. ⁊ ĩ. l. ſi tutor. de interdic. matri. naꝫ qñ vterqꝫ ſciuit nõ ẽ honeſtũ q̃ illa poſſit repetere cuius ſcelere mr̃imoniũ eſt ꝓnunciatũ nullũ: vt ſ̃. de ꝯdi. ob tur. cau. l. i. §. ſi. l. ſe. nec ob. tex. qui dicit in delicto pari. qa illud refertur ad extrinſecos: nõ ad caſus poſitos in hac. l. ⁊ iſtã tenẽt doc. cõiter in. l. qui cõtra. C. de inceſt. nup. ⁊ ĩ. l. i. C. de ꝯdi. ob tur. cau. mihi vꝛ q̃ tã opi. pla. q̃ gloſarũ ſaluari[b] poſſit. nã q̃nqꝫ cõtrahũtur ſpõſalia ⁊ dos datur: nec tñ mulier nubit ſua ſponte qa nõ vult tunc repeti p ꝯdictionẽ ſine cã ẽt ſi fuerit ſciens ius ⁊ factũ. hic ẽ caſus hic ſꝫ opi. pla. ⁊ ĩ v̄itate tex. hoc voluit hic dicere dum dicit hãc rõneꝫ fortaſſis ⁊c̃. Si v̄o poneremus eã ignorare tũc nullus diceret eaꝫ eẽ in delicto vel turpitudine: ⁊ ſic argumentũ iuriſcõſulti nõ ꝓcederet. Preterea ĩ ꝯdictione ob turpẽ cãꝫ dꝫ inſpici ꝓxima cã nõ remota: vt. l. iij. §. ſꝫ q̃ meretrici. ſ̃. de ꝯdi. ob tur. cau. ſed hic ſi ĩſpicis cãꝫ ꝓximã. ſ. dotis nõ eſt turpis: ſed magis ẽ nulla. lꝫ matrimoniũ qḋ ẽ cã remota ſi copulareꝛ eſſet turpe: ⁊ iſta ẽ rõ quã iuriſcõſultuſ hic aſſignat ñ ꝑꝑ ignorãtiã: ſed qa cã nõ ẽ turpis. Preterea qñ delictũ nõ ꝑficitur: qa q̄ſ nõ vult ceſſat pena vt. l. q falſa. j. de fal. ſa. de inoffi. te. l. papi. §. meminiſſe. ⁊ bo. lib. l. q cũ maior. §. accuſaſſe. ⁊. l. ĩ ſeruitutẽ. §. petijſſe. eo. ti. ſed cõtra hoc facit qa cõtrahendo ſponſalia vꝛ delictũ ꝑfectũ: vt. l. nõ ſolũ. §. q̄uis. j. de ritu nu. Sol. fateor q̃ ſponſalia ſunt ꝓhibita ⁊ ſunt nulla ſicut mr̃imoniũ: nõ tñ ĩponiꝛ illa pena ſi qs a ſponſalib᷒ ſpõte recedat. ita loqꝛ hic. Itẽ põt ꝓcedere opi. Io. ſi poneremꝰ ſponſalia eẽ ꝯtracta ⁊ mr̃imoniũ p v̄ba de p̄ñti. ita q̃ fuerit neceſſe q̃ p ſñiam ep̄i ꝓnũciareꝛ nullum: ⁊ ſic pars ſua ſponte nõ receſſit. Iſtud ꝓbaꝛ ĩ. l. cũ hic ſtat᷒. §. ſi. j. de dona. iter vi. ⁊ vx. et ibi glo. paruula q̄ ĩtelligit ĩ matrimonio ꝯtracto p v̄ba de p̄ſenti: ⁊ qḋ hic glo. ĩtellexerit ſic apparet ex v̄bis eiꝰ dũ dicit. quõ dotem repetit illa cuius ſcelere ꝓnunciaꝛ nullũ: ⁊ ſic p̄ſupponit q̃ matrimoniũ fuerit ꝯtractũ p v̄ba ḋ p̄ſenti ⁊ ꝓnunciationẽ eẽ neceſſariã. ar. d. §. accuſaſſe. ⁊. d. §. meminiſſe. ⁊. d. §. petijſſe. ſ̃. alle. ¶ Uenio ad ſecũdã glo. hic dꝛ nec nupſit: q̄ro gd ſi nupſit ⁊ de facto copulatũ eſt mr̃imoniuꝫ an poſſit dotẽ repetere: glo. dicit q̃ ſi ſciuit fcm̃ lꝫ errauit ĩ iure nõ põt dotẽ repetere ſꝫ applicaꝛ fiſco: ut. l. q ꝯtra. C. de ĩceſt. nup. ¶ Cõtra hoc op. nã ad ĩpediendũ ꝯdictionẽ ob cãm nõ ſufficit gd de facto ſeq: vt. l. iij. §. ſi liber hõ. ſ̃. ḋ ꝯdi. ob cãm Sol. dico q̃ non ĩpedit condictioneꝫ ob cãm. tñ illa nõ daꝛ mulieri: ſꝫ applicaꝛ fiſco: cũ ipſa reputeꝛ ĩdigna: ut. d. l. q cõtra. ¶ Item op. ad p̄dicta. j. de adulte.[c] l. ſi adulteriũ cũ iceſtu. So. ignorãtia iuris excuſat q̃tũ ad penam adulterij ⁊ ĩceſtus ut ibi. nõ q̃tũ ad penã amiſſionis dotis: ut hic. Ego ſum ĩ contraria opi. a glo. ⁊ a docto. ĩ iſta materia: ꝓ cuius euidentia debes ſcire. q̃nqꝫ dans dotẽ errat in iure ⁊ ĩ fcõ ⁊ ſine dubio põt repetere condictione ob cãm: ⁊ ſine cã: ut. ff. ſo. ma. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi. ⁊. l. ſi ſpõſa. ⁊. l. dotẽ. j. de iure do. q̃nqꝫ ſciuit ius ⁊ fcm̃ ⁊ ꝯtraxit ĩceſtas nuptias: tũc ſine dubio ꝑdit dotẽ: ⁊ ẽt patiꝛ penas de qbus ĩ auc̃. ĩceſtas. C. de ĩceſt. nup. ⁊ ĩ corpore vñ ſumiꝛ. q̃nqꝫ ſciuit fcm̃ ⁊ ignorauit ius. ⁊ hic aduerte q̃nqꝫ q̄riꝛ an error iuris excuſet a pena: ⁊ vꝛ q̃ ſic: cũ diſtinctione tñ q̄ poniꝛ ĩ. d. l. ſi adulterium cũ ĩceſtu. j. de adul. q̃nqꝫ q̄riꝛ an excuſet a pena cõtrahentis ĩceſtas nuptias. ⁊ hic aduerte q̄dã ẽ pena q̃ matrimoniũ ſit nullũ: ⁊ ĩ hoc nulla eſt excuſatio: vt. l. i. C. de ĩterdic. matri. q̄dã ẽ pena q̃ filij ſint ñ legitimi: ⁊ ĩ hoc põt eſſe excuſatio vt ex p̄te ignorãtis dicãꝛ filij legitimi: vt. j. de ritu nup. l. q ĩ ꝓuincia. §. i. ⁊ qḋ no. ĩ. l. q contra. de ĩceſt. nup. q̄dã ẽ pena q̄ cõſiſtit ĩ amittẽdo lucrũ: ⁊ hic ignorãtia iuris nõ excuſat. dꝫ. n. eẽ iuſtiſſima ignorãtia q̄ excuſet: ut. d. l. q ꝯtra. de ĩceſt. nup. ſecuſ ſi eẽt ignorãtia iuſta: ut. l. ſi. j. de le. i. ita dꝫ ĩtelligi qḋ no. de uſufru. le. l. vxori maritus. ⁊ de his q. ut ĩdig. l. ij. §. i. q̄dã ẽ pena ĩ amittendo ꝓpria:[d] ⁊ iſtã penã patiũꝛ ſolũ ſciẽtes: ut de ĩceſt. nup. auc̃. ĩceſtas. ⁊ ĩ corpore vñ ſumiꝛ ĩ ꝓpoſito qḋ mulier ꝑdat dotẽ ẽ amittere ꝓpriũ. iõ iſtã penã nõ ĩcurrit: niſi fuerit ſciẽs: vt. d. auc̃. inceſtas. ⁊ ibi dꝛ exp̄ſſe: nõ ob. l. q cõtra: qa imo facit ꝓ: ſi bñ aduertaꝛ. nã ibi dicit q̃ ei q cõtra ĩterdicta legũ nuptias ꝯtraxerit nil datũ noĩe donatiõis ꝑꝑ nuptias uel dotis noĩe acq̄raꝛ ĩ hoc vult dicere q̃ mulier qñ ſibi daꝛ donatio vel maritus qñ ſibi daꝛ dos nõ acq̄riꝛ eis dñiuꝫ. ſeqꝛ ibidẽ ſtatiꝫ qḋ oẽ lucrũ qḋ ab alio ꝯiuge ĩceſtuoſo q̄ſiuit applieeꝛ fiſco: vñ de eo qḋ ꝑuenit ad eũ vt lucrũ ꝑdẽdo loqtur illa. l. Dos aũt non ꝑuenit ut lucrũ: qa ẽ titulꝰ oneroſus. ergo nõ ꝑdiꝛ niſi a ſciẽte: ⁊ ĩ hac opi. ſuꝫ ꝓ mõ ſalua meliori deliberatione. poſſet ẽt forte dici q̃ ĩ utroqꝫ caſu ẽt ſi fuerit ſciẽs ius ⁊ factũ mulieri cõpetat ꝯdictio ob cãm. nã rõe turpitudinis nõ repellitur: vt hic ĩ tex. ea v̄o rõne qa ẽ ĩdigna nõ põt repelli ab alio niſi a fiſco. ita vꝛ tex. ĩ. l. his cõſeq̄ter. §. i. ſ̃. fa. her. hoc tñ relinquo ſub dubio. rõ qa cogita. ⁊ de iſta materia legiꝛ ⁊ no. ĩ c. ⁊ ſi neceſſe de dona. inter vi. p bal. ĩ rubꝛ. j. ſo. ma. ⁊c̃.

a ¶ Repeti. ⁊ de hac materia p bal. in rub. ſolu. ma ⁊ ibi gd in dote ⁊ gd in arriſ ⁊ gd in donatiõe ⁊ tã ꝓ matrimonio contracto de futuro q̃ꝫ pro cõtrahendo

b ¶ Saluari. ſed tu cogita quia iſta opinio placẽtini nõ videtur poſſe ſaluari. primo quia ſi mulier ſoluit ſciens ius ⁊ factum ſoluit ex cauſa ḋ iure impoſſibili. que cã lꝫ non ſequaꝛ impediꝛ tñ repetitio. l. dictam. C. ḋ cõdi. ob cãꝫ ⁊ qḋ no. in. l. ſi militeꝫ. e. ti. ſecũdo cõtra hoc facit multuꝫ. l. cuius per errorem. de reg. iu. ⁊ per iſta eſſet reſponſum ad motum bar. iõ

c ¶ De adul. ⁊ vide Bal. in. d. l. qui ſ̃ in. ij. q.

d ¶ Propa. ad hoc adde bo. glo. iſti. de nup. §. ſi aduerſus. ſꝫ bar. ſ̃. e. l. in ver. iteꝫ põt producere. videtur tenere contra: qꝛ ibi loquitur quando ſciebat factum ⁊ ignorabat ius. ſic loquitur hic. ſꝫ cõtra Bar. fa. textus etiaꝫ ĩ. d. l. qui ſ̃. ibi quo commodatuꝫ ĩñ eta glo. ĩ v̄. datum: que dicit pro dote ⁊c̃. Item probatur ⁊ querit amiſſio ꝓprij patrimonij nõ tñ lucri. duꝫ ibi amittebatur donatio propter tradita ab vxore viro de h cogita.

.d.l.loqtur ī hereditate q̄ pōt eē dānoſa. ideo requiritur fiſci agnitio hic in dote in qua nō poteſt eſſe dānum: ⁊ ſic queritur ipſo iure. ⁊ mulier agere non poſſet.

De condictione furtiua rub. (l. xiij)

[a]In re furtiua.

Op‑po. de .l.ſed nec legatarius.§.i.j̄.eo.⁊.l.interdū.§.qui tutelam.de fur.So.ꝙ dicit dn̄o ſubaudi vel q̄ſi.℃Op.j̄. de pig.ac.l.ſi pig.So.dic vt ī glo.

Ex.l.ſequenti.

℃Furioſi an ſint citandi ⁊ qualiter cū eis agatur ⁊ contra infantes.

Condictione.

Qui nō pōt furtū cōmittere pōt ab actione ex alterius pſona teneri.h.d.℃No.ꝙ furioſus ⁊ infanſ ſunt neceſſarij heredes.℃No.ꝙ cū eis nō pōt agi. ⁊ ſic no.nō valere citationem factā de furioſo:ſʒ debere citari curatorē:ut.j̄.dicā.℃Op.primo ꝙ habeat bn̄ficiuʒ abſtinendi:ut iſti.de her.qua.⁊ dif.§.ſed ⁊ his.So.cōcedo.ſʒ hic loqꝭ ſm̄ rigorē iuris ciuilis nō ꝯſiderato bn̄ficio abſtinendi.℃Quero q̄liter poſſum agere ꝯtra infantē[b] vel furioſum.Rn̄.ꝓ infante cōuenitur tutor:vt .l.i.§.ſufficit.de admi.tuto.ꝓ furioſo curator: vt.l.lucinius locuſta.§.fi.de le.ij.

Ex.l.ſequenti.

℃An monachus decedēs ante aditā hereditatem illam tranſmittat ad monaſterium.

Si condicatur.

In cōdictiōe furtiua habeꝭ rō intereſſe ꝯſiſtens in lucro.℃No.id quod dicit ſi mortuū hoīem ꝯdicat: qa ī obligatione rē reſtitui pōt peti ipſa res ēt re ꝑempta.dicā de hoc ſtatim.j̄.e.l.ī re furtiua.℃Secūdo no.ꝙ ſi monachus[c] decedat an̄ aditā hereditatē nō trāſmittit ad abbatē vel monaſteriū.facit.l.inde neratius. in prin.⁊.§.i.ad.l. acquil.⁊ ibi dixi.⁊ in.l.cuʒ non ſolum.in princi. de bo.que lib.⁊ in.l.i.de vul.⁊ pupil.⁊ per canoniſtas in.c.in preſentia.de probatio.

Si ſeruus.

Hac actione teneꝭ dn̄s ex pſona ſerui.⁊ daꝭ noxalis in eo ꝙ ad dn̄m nō peruenit.Idē ī patre ex pſona filij.⁊ q furtū nō cōmiſit hac actiōe nō tenebiꝭ.h.d. cū duabus.ll.ſe.℃Ad hanc.l.ī pn̄.op.de.l.ſepe.in fi.j̄.de ꝟbo.ſig.glo.dat multas ſolutiones.vna ꝙ ibi loquatur de ꝯdictione.i.actione pſonali.⁊ hāc tenet hic.℃Alij dicunt ꝙ nō teneꝭ condictione niſi de eo ꝙ ad eum peruenit.⁊ hanc tenent multi.℃Alij dicūt ꝙ p̄ſtans ꝯſiliū vel opē[d] nō teneꝭ ꝯdictione vt hic:niſi ī ſubſidiū ꝯmittēte furtuʒ exiſtēte nō ſoluēdo.⁊ hāc tenet Ja.de are.hic: ⁊ videtur probari.j̄.de pecu.[e]l. peculiuʒ.§.pe.

Si pro fure.

[f]Deciſio ī actione furti nō preiudicat in cōdictiōe furtiua.h.d.℃Op po.de.l.ſi duo.§.idem iulia.in prin.ſ̄.de iureiur.Sol.vt ibi bar.

Furti actio.

Perſecutoria n̄ tolliṫ ꝑ penalem: nec ecōtra:ſed perſecutoria ꝑ perſecutoriā[g] bn̄ tollitur.h.d.Op.de.l.apud celſum.§.labeo ð doli excep.Solu.ibi loquitur ī pena conuentiōali hic in pena legali.

Condictio.

[h]Hec actio daꝭ cōtra heredē ēt ī eo ꝙ ad eū nō ꝑuenit q̄litercūqʒ ⁊ quōcūqʒ reſ ꝑuenit. ſiue q̄ntūcūqʒ.h.d.℃Op.dꝛ hic poſt mortē.⁊ ſic innuit aliud eē an̄ mortē.cuiꝰ cōtrariū dixerat in hoc eodē.§.glo.ſe inuoluit.tu dic ꝙ iō dicit pꝰ mortē ꝙ oēs alios caſus poſuerat:iō hūc volebat ponere.ſiue ergo ſuus viuat ſiue mortuus ſit an̄ mortē furis ſiue poſt mortē:⁊ poſtq̄ ꝑuenit ad heredē ſiue poſt mortē furiſ an̄q̄ ꝑuenit ad heredē idē ē.℃Op.de.l.q̄dā.§.i.ſ̄.ð edē.⁊.j̄.eo.l.ſʒ nec legatarius.ſo.itellige hic de ſucceſſoribꝰ vniuerſalibꝰ.Op.actio ex delicto nō daꝭ ꝯtra hr̄dez:[i]niſi q̄tenꝰ ꝑuenit ad eos: vt.l. i.j̄.de ꝑua.delic.⁊.C.ne ex delic.defū.l.i.glo.dicit hic iō qa ē ex varijs[k] figuris cauſaꝝ n̄ ex delicto.hāc glo.rep̄hēdūt oēs vt guil.hic ⁊ alij.qa ꝯdictio furtiua ē[l] ex delicto:vt.l.ſi ābo.§.quotiens.[m]j̄.de cōpē.⁊.l.ſi mulier.§.pe.j̄.rerum amo.⁊ ibi hoc tenet Dy.⁊ leges q̄ dicūt ð actionibus que oriuntur ex varijs figuris[n] cauſarum loquuntur in alijs caſibus.fateor tamē ꝙ in cōdictione furtiua eſt hoc ſpeciale ꝙ detur cōtra heredem vltra q̄ ad eum peruenerit.

In re furtiua.

[o]In obligatione rē reſtitui ōmū ꝑempta re ſuccedit obligatio ad itereſſe.qō ē ꝯtra furē q̄ntū res plurimi fuerit ⁊ habeꝭ rō fructuū.h.d.℃Op.⁊ vꝭ ꝙ debeat peti ipſa res nō extimatio:ut.l.pe.ſ̄.de ꝯdi.ob cāʒ.⁊.l.ſi ſuum.in fi.de ꝟ.ob.glo.tua fateꝭ cōtrariū ꝙ ſemp ipſa res ē ī petitiōe.ſʒ re ꝑempta extimatio erit ī ſolutiōe.vide glo.guil.hic ⁊ dy. aliter dicūt:vt no.ꝑ dy.i.l.ſtipula.nō diui.ī magna diſtinctiōe.in.vj.q.Ego ibi iſtū paſſuʒ multū late examinaui.finaliter determinaui ꝙ ipſa res pōt peti tāq̄ ꝑempta:ut.ſ̄.eo.l.iij.⁊ hac eadē.l.ꝟ.ſi ex cā.⁊.j̄.e.l.ſi ſuꝰ.§.boue.⁊ rex amo. .l.ſi ꝯcubinā.§.nō ſolū.⁊.j̄.de ꝟ.ob.l.īter ſtipulātē.§.vltimo.q̄ iura ꝯcludūt ipam rē poſſe peti.dico ēt ꝙ extimatio poterit peti ut hic.nec ob.l.ſi ſeruū.ī fi.de ꝟ.ob.qa ibi loquiꝭ ī obligatione rē dari.⁊ eodē mō.l.pe.ſ̄.de ꝯdi.ob cām hic ꝟo ī obligatione rē reſtitui.⁊ ſic ī obligatōe

a ℃In re furtiua.ad intellectum huius.l.⁊ libelli formandi in additiōe furtiua ⁊ que probari requirantur:dic ſingulariter:vt per bal.in rub.ſi ex fal.inſtrumentis.in ver.ruſus.⁊ in ver.l.amplius ⁊c̄.

b ℃Infantem.an infans ⁊ furioſus poſſint citari.de infante vide Bal. in.l.donatarum.C.de acqui.poſ.⁊ vide.ſ̄.xxi.

c ℃Monachus.an monachuſ equiparetur filio vel ſuo.⁊ vltra iſta adde glo.⁊ ibi no. in.l.pedius.i ſi.ð arbi.⁊ glo.in.l.ſi lōgius.i ſi. de iudi.⁊ bar.i .l.tutor.de bo.poſ.⁊ i.l.cū heredes.§.ſi.in glo.ð acq.poſ.⁊ in .l.cū his.§.eā trāſactionē.ð trāſac.i.l.i.§.i.⁊.§.ſi ſeruus.de ſti.ſer.in.l.ij.j̄.de acq.here.bal.in.l.i .C.q admitti.⁊ in.l.ſi filiꝰ.C.ð pac.⁊ in.l.cū aliquis.de iure deli.⁊ i.l.cū nō ſolū.i p̄nci.de bo.q lib.addð bal.no.i.l.ſi.i ſi.C.qō cū eo.ꝑ bar.i.l.i.ð vul.⁊ pu.⁊ i .l.iij.de acq.here.⁊.C.ð here.inſti.⁊ in.l.ſi alienā .ff.de here.iſti.i prin.ſ̄ ſcripſi pꝰro.i.l.i.§.itē acqrimus.de acq.poſ.við ēt bal.i.l.ſeruus cōia de ſuc.vbi dicit ꝙ ſuus eqꝑaraꝭ monacho ī his ī q̄ p̄ſt mōacho adaptari ⁊ n̄ in alijs.bal.in quodam ſuo conſi.qō icipit monachuſ quidā.in quo dixit ꝙ tanq̄ volūtate carēs equiparetur infanti.pro quo videꝭ tex.no.i.l.ij.in fi.iuncta l.idē in p̄n.ſ̄.de in ius vo.abbaſ vero equiparatur patri tā q̄ʒ legitimo adminiſtratori ſm̄ glo.in.l.ſi preſes.C.quo.⁊ q̄n iudex.quod limita:vt per bal.in.l.cū nō ſoluʒ.C.de bo.que li.⁊ predictis adde no.per cano. in.c.cum olim.de priuile.el.ij.⁊ bal.in.l.cū proponas.C.de heredi.iſti.⁊ per doc.maxime moder.in.l.his qui heres.de acqui.here.§.nec filiuſ ⁊ ibi bar.in.l.i.§.per ſeruum.⁊.l.quicquid.de acqui.poſ.⁊ bal.in.l.ex repudiatione.C.de fideicō.bar.in.l.ij.§.ſi.in ſi.de.ij.tabu.⁊ bal.⁊ imo. in.l.filio in prin.de condi.⁊ demon.bal.in.l.deo nobis.i pe.col.de epi.⁊ cle.bal.i.l.ſuꝰ.C.de pac.⁊ in.l.filiꝰ.eo.ti.⁊ i.l.ſi liber.ð cōdi.ob cāʒ. ADDE cui equiparetur monachus ſuo vel filio.ang.late ꝯſilio.cxxiii. ⁊ cōſilio.lxxx.ꝑ bal.an retineat iura ſuitatis cōſilio.cccxvj.incipiente monialis.lib.tertio.

d ℃Opē.an preſtans opē teneaꝭ cōdictione furtiua.adde Inno.in.c.querelā.de elec.refert ange.in.l.i.in princi. de eo per quem factum erit.per illum tex.⁊c̄.

e ℃De peculio.adde ⁊ vide ibi bar.

f ℃Si pro fure.in hac.l.decidit Dy.quem ſeqtur bal.ꝙ remittēs iniuriam non videtur remittere ius conſequendi damnum quod ex iniuria paſſus eſt.l.ſi vnus.§.ſi a me.ff.de iu.⁊ ibi dy.⁊ no.Bal.i .l.ſi tibi.§.i.ð pac.⁊ bal.in.l.ſi domꝰ.ff.de ſerui.vrba.pdio.vbi dic plus ⁊ fortius qō eſt de mente ſpecu.in titu.de accu.§.i.ver.ſed ſi vulneratus.

g ℃Perſecutoriam.vide ad hoc glo.in.l.rei communis.j̄.pro ſocio.⁊ in.l.i.C.ð fur.⁊ in.l.ſi.C.de codicil.⁊ barto.in.l.i.§.vnde queritur.j̄.de publi.

h ℃Condictio.⁊ an actio furti ⁊ cōdictio furtiua poſſint eo libello cumulari.vide Bal.ꝙ ſic in.l.iij.C.de re iudi.

i ℃Cōtra heredem.ideʒ no.in.l.i.in princi.ff.de acti.⁊ obli.⁊ iſti.ð actio. .§.i.⁊ idem dicas ſi non fuit furata res mea ſed quaſi mea vel mihi obligata: quia tunc incerti cōdictio datur cōtra heredem. ſed bal.i.l.i.i.col.C.ſi ex delic.defū.ar.l.⁊ ideo.§.neratius.j̄.eo.

k ℃Varijs.ad iſtud poſuit etiam unum exemplum Bar.in.l.ſi me ⁊ ticiuʒ.ſ̄.eo.

l ℃Furtiua ē.⁊ ideo dic hic bal.ꝙ ſi ſtatutuʒ dic ꝙ de mallio non poſſit cognoſci poſt menſem certe non poterit etiam de condictione furtiua.ad id tamen quod dicit bar.hic vide glo.⁊ barto.in.l.celſus.alias in.l.ꝙ ab alio.j̄.eo.ti.

m ℃Quotiens.adde tex.in.l.grece.§.ſed ⁊ ſi ex delicto.j̄.de fide.

n ℃Figuris.adde etiam aliud ſpeciale.j̄.eo.l.ſi ſeruus.§.fina.⁊ ibi no.

o ℃In re furtiua.ſed quid ſi res non eſt perempta non tamen apparet an ſuccedat obligatio ad extimationem.dic ꝙ ſic ſm̄ Barto.⁊ doc.per illum tex.in.l.ſi conſtante.§.ſi vxor ſolu.matri.facit.l.cum res.§.penulti.de lega.i.⁊ vltra iſta vide Barto.i.l.cum ſeruus.de cōdi.ob cauſam.⁊ quod no.bo.glo.in.l.rei iudicate.§.i.ſolu.matri.quam ibi ſing.ponderat imo.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg